TOTIVS

MEDICINÆ PRACTICÆ

Exactiſsima

COLLECTIO.

In qua

TRIA INSVNT PROMPTVARIA NEMPE,

Promptuarium cuiuslibet eductionis ſanguinis rectè agendæ.
Promptuarium ſingulæ vacuationis cacochymiæ rectè adminiſtrandæ.
Promptuarium cuiuſcunque cruditatis rectè dignoſcendæ, rectèque curandæ.

Ad quæ accedit

Certitudinis Medicinæ curioſa, & accurata conſtitutio.

AVTORE VALERIO MARTINIO VENETO,
Philoſopho, & Medico.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

TOTIVS
MEDICINÆPRACTICÆ
exactiſſima
COLLECTIO;
AD
CÆSAREAM MAIESTATEM.
CVI
Certitudinis Medicinæ curioſa, &
accurata additur conſtitutio.
AD FERDINANDVM ERNESTVM
Imper. Filium Hung. & Boe. Regem, &c.
AVTORE
VALERIO MARTINIO VENETO,
Philoſopho, & Medico.
PHILOSOPHIA
MEDICINA
VENETIIS MDCXXVIII. Apud Io: Baptiſtam Combi. Superior. permiſſu & privil.

NAPOL.

PROMPTVARIVM
CVIVSLIBET EDVCTIONIS
Sanguinis rectè agendæ.

IN QVO

DE MORBI MAGNITVDINE SANGVINEA
Vrgente per ſe, ſimulque ſanguinis miſſionem ſua natura indicante tractatur.

IDEO PRIVS DE INDICANTE GENERICO TAM MAGNVM euacuans inſinuante remedium, quam communi ęquè tum ſanguinis detractionis tum cacochymiæ purgationis diſputatur: atque de indicante harum duarum euacuationum ſpecifico diſquiritur.

Poſterius Genera, & ſpecies magnitudinis morbi ſanguineæ, ac emiſſionis ſanguinis vberrimè dilucidantur.

PROINDE

MENSVRA, MODVS, LOCVS, AC TEMPVS EDVCTIONIS SANGVINIS Aſſignantur, dubiaque circa nonnullas affectiones magnas ambiguas quando ſanguinis miſſio conueniat, & quando non explanantur.

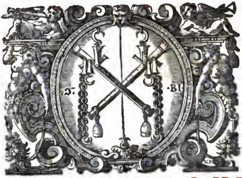
Ea propter cuiuſcunque caſus laborioſiſſimi ſanguinis rectè mittendi, aut non, qui Medico repentè euenire poteſt, ſingula ambiguitas aequè tum exploratur, tum ſoluitur.

Omnia ex Hippocratis & Galeni potiſſimum rationibus, experimentis, autoritatibus, ac exemplis collecta, & illuſtrata, in quatuor libros diſtributa ac digeſta.

Cum Indice copioſiſſimo, & vtiliſſimo adnotationibus, & dilucidationibus referto.

AVTORE VALERIO MARTINIO VENETO, Philoſopho, & Medico.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIIS.

VENETIIS, M DC XXVIII.

Apud Io. Baptiſtam Combum.

MAIESTATI
SACRATISSIMÆ
FERDINANDI SECVNDI
Diui Imperatoris Auguſtiſſimi.

Ac Germaniæ, Hungariæ, Boemiæ, Dalmatiæ, Sclauoniæ, &c. Regis Archiducis Auſtriæ. Ducis Burgundiæ, Brabantiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ,&c. Marchionis Morauiæ. Ducis Lucemburgiæ ac ſuperioris, & inferioris Sileſiæ, Vvitembergæ,& Tecka. Principis Sueuiæ. Comitis Haſpurgi, Tirolis, Ferretti, Kiburgi, ac Goritiæ. Landtgrauio Alſatiæ. Marchionis Sacri Romani Imperij, Burgouiæ ac ſuperioris & inferioris Luſatiæ. Domini Marchiæ, Sclau. &c.

Perennem exoptat felicitatem.

VALERIVS MARTINIVS VENETVS, Philoſophus, & Medicus.

Optimum quidem non vulgari ingenio fore duxi, ſi quæ veritate, publicęq́; rei commodo, atque vtilitate digna inuenerit, quod in abdito lateant, non permittere. Vt enim non omnis fert omnia tellus, ita non vnius ætatis, ſed & maiorum, & poſterum elaborationi quamplurima, & inuentioni quam maxima relinquuntur, quę quidem cum in veri, rectique inueſtigatione verſentur, ſummi boni nomen fortita, & in terris ſummam dignitatem ſunt conſecuta. Cæterùm cum ſibi conueniant ſcriptores, vt nihil typis mandauerint, quin priùs ſummi Herois patrocinio, quaſi vallo munitiſſimo defenſa commendauerint. Mihi

diu cogitanti pleniſſimam totius Medicinæ practicæ collectionem in lucem edere, vt te vnum eligerem, occurrit: Maiori enim autoritate fultas, quam Imperatoria Maieſtate non ſum arbitratus. Teque in primis, qui Maiorum tuorum laudum argumenta non deſideras, quique glorioſam poſterum, præſentiumque inuidiam gloria comparaſti, Catholicamq; fidem nullis vanis Hæreticorum erroribus ſubiectam fore paſſus es, per quem hoſtium fugatis exercitibus nunquam adeò fælici quiete olim Germania ſe donatam ſenſit. Quare autem tuæ Amplitudini quaruncunque virtutum ornatiſſimę has inſcriptas præſertim voluerim cognatio fuit, quæ mihi cum Cęnobita Sabino concionatore tuo amantiſſimo viro ſanè ſapientiſſimo intercedit, vt enim quæ ad animæ ſalutem ſpectantia ſunt præcepta tibi ab ipſo tradita attentè conſideras, conſiderandoque obſequeris: ſic mihi deuoti animi pignus viſum eſt omni animi contentione elaborare, vt quæ ad corporis ſanitatem pertinent, te monitum voluerim. Lubens igitur ſuſcipe, quæ læto tibi dicantur animo, ſerenaque fronte amplectaris exiguam debitæ erga Maieſtatem tuam meæ deuotionis oblationem. D. O. M. vitam quandiutiſſima largiatur incolumen fælicitate fæliciſſima.

Venetijs Kalen. Martij. MDCXXVIII.

I

E· S. A. C. R. A. T. A. O. R.

AD

LARES

NVMINIS

GERMANICI

I.LIBER.ET.SACRAS

CÆSARIS.

OBVOLVTVS.AD.ARAS

FERDINANDI.

VENERATVS HVMILITER

CÆSAREVM.SVBLIME DECVS

RELIGIONIS.COLVMEN.FIRMISSIMVM

SYDVS PRÆCLARVM

SVBLIMIORIS IMPERII.

APPLAVDE GESTI AVDE

PRINCIPVM.IS.ILLE.MAXVMVS.

VERE. VERE

MAXVMVS. OPTVMVS.

CVIVS. EXCEPIT. PLAVSVS. IN. IMPERIO. ORBIS PLANE. VNIVERSVS.

REBOANTIBVS, VNDIQVE.NOVIS.LÆTITIÆ. MODVLIS.

GLORIA.IN.EXCELSIS.ET.IN.TERRA.PAX.SIT.DIVTVRNIOR

FELICIORA. DECVRRANT. TEMPORA.

NESTOREIS. O. ILLE. O. VTINAM. ITERVM. POTIATVR. SÆCVLIS

FELICISSIMOS POTIATVR DIES

DIV. VIVAT. FELIX VIVAT

VICTORIARVM.COMPOS.ASSIDVVS.PARTICEPS TRIVMPHORVM.PERENNIS

QVO.TANDEM.TANDEM.DIVO.INDVPERANTE. CÆSARE. FACTVM.

QVOD. SACRO. PNEVMATE. ACTVS. VATES. ILLE. PRÆDIXIT. ORBI. FVTVRVM. IETSEVS

IVSTITIA. ET. PAX. SCILICET. OSCVLATÆ. SVNT.

O. TANTIS. IGITVR. MERITIS. O. TANTIS. VIRTVTIBVS. IGITVR. INSIGNIORIBVS

PERPETVÆ. EXTRVANTVR. PYRAMIDES. PERPETVI. ERIGANTVR. O. OBELISCI

NON. EX. AERE VINCET. AERA

NON.EX.MARMORE VINCET MARMORA

SVPERATVR A. OMNIA. SVMMI. GLORIA. PRINCIPIS. MAXVMI. FAMA. CÆSARIS

IPSA. SIBI. SIT. GLORIA. PRO. PYRAMIDE IPSA. SIBI. SIT. FAMA. PRO. OBELISCO.

OPVS.HOC.D.INTERIM.VALERIVS.MARTINIVS.PHYL.MED.VEN.PERPETVÆ.OBSERV.M.

Digitized by Google

DIVO. CÆSARI. OPTIMO. MAXIMO.

FERDINANDO. AVSTRIACO.

AVGVSTIORIBVS. TITVLIS. SACRATISSIMO.

IN. QVO. EXORNANDO. VNO.

FORS. NIHIL.

POTVIT.

VIRTVS. PLVRIMVM.

BELLI. PACISQ; STVDIIS. ERVDITISSIMO.

VT.

ET. BELLANDO. FORTISSIMVS.

ET. AMANDO. CLARISSIMVS.

SEMPER. EXTITERIT.

ORTHODOXÆ. ACERRIMO. PRÆDICATIONIS. PROPVGNATORI.

MVNITISSIMO. FIDEI. CLYPEO.

HÆRESEOS. IMPVGNATORI.

VNICO.

TOTIVS. PATRONO. ORBIS.

STVDIOSORVMQ; MECÆNATI. AMPLISSIMO.

VALERIVS. MARTINIVS. PHYLOSOPHVS. MEDICVS. VENETIARVM.

SACROS. ILLIVS. FASCES. VENERATVS. HVMILITER.

OBSERVANTIÆ. CERTISSIMVM. SVÆ MONVMENTVM

OPVS INGENIVM ANIMVM

D. D. D.

Digitized by Google

BENIGNO MEDICINÆ STVDIOSO.

VALERIVS MARTINIVS.

NIL vtilius, Benigne Lector, Viro eſſe poſſe reor, quam pro ſuæ ſalutis ſtudio Artem Medicam, quæ longa, ac difficilis eſt, in oppoſitum breuem, & facilem reddere. Breuem, inquam in eo, quod laconicè Medicus adeo valet totius Medicinæ integram acquirere practicam, vt in quocunque caſu laborioſiſſimo, qui ei repentè accidere poteſt, illius totam obtineat dilucidationem, vt id, quod vtiliſſimum agendum ſit, in ægrotantium ſanitatis gratiam perpetuo conſequi poſsit. Facilem verò, quatenus illud, quod deliberari debet, quantitatem, modum, locum, ordinem, ac tempus ita dilucide, & facilè memoriæ, noſtro inſtituto, mandare poteſt, vt toto vitæ curriculo ſuæ mentis tranquillitate, ægrotantiumque emolumento Arti operam dare polleat: Breuis autem vnà & facilis erit Ars Medica practica, ſi facilioris, breuiorisque peritiæ gratia Medicus cuncta ad vniuerſam medicinæ practicam attinentia in vnum breue opus collecta compilauerit ex omnibus Autoribus tum priſcis, tum Neotericis, tum Græcis, Latinis, & Arabibus, tametſi potiſſimùm ex Græcis. Ideoque iſthæc omnia in vnum genericum collegi promptuarium, autoritatibus ad verbum expreſſis, rationibus, experimentis, atque exemplis decoratum, vt opus id cuncta allata, quæ in ampliſſima, & vtiliſſima adſunt bibliotheca, contineat inſtituta, quaſi totius Medicinæ practicæ ſimulachrum, & compendium collectum facillimè memoriæ tenendum. Quocirca Medicus hoc habens opus, omnia quoque habebit, quæ in ampliſſimo reperiuntur ſtudio, vt is hoc pluries perlegendo promptuarium facillimè, ac citiſſimè Medicinæ practicæ omnimodam acquirat peritiam. Neque mihi obijcias: ſi dixeris nego omnia, quæ in vniuerſa ſunt bibliotheca in hoc tuo eſſe opere: Quandoquidem reſpondeo cuncta ad ea tria iam propoſita promptuaria pertinentia, & quæ in tota inueniuntur bibliotheca in hoc eſſe opere, rebus ſuperfluis ſubtractis. Nam vt ait Celtiberita: Laconicus ſermo ſublatione ſuperuacui fit penetratior. *Quoniam faciliùs ad memoriæ promptuarium iſthæc rediguntur, quia vt depromit Zeno Cinicus:* Veritas multis verbis non eget, & firmius tenemus paucis verbis comprehenſa. *At quanuis ſapientiæ ſpiritu ductus curioſum id, ac vtile opus, duntaxat pro mea acquirenda peritia ad meorum ægrorum ſalutem, vel tuendam, vel deperditam iterum recuperandam multis, longis, & aſsiduis laboribus conſtituerim: nihilominus* cum

In moralibus.

Lac. c. 1.

Bernardus ſuper canticam.

ſapien-

Exo. 23. 4. Leuitico 18.19 Deutero no. 27.1. Prouer. 15.17.& 24.

ſapientiæ ſpiritus curioſitatem non acuat, ſed charitatem aſcendat : *Proinde charitatis impulſu, alijs quoque hanc impertiri volui vtilitatem.* Charitas enim erga proximum præcipitur : *Hinc opus hoc ad laudem, & gloriam Omnipotentis Dei, ſimulque Sacratiſsimæ Virginis Mariæ, & ad proximorum beneficium, Deo fauente, in lucem edere ſtatui. Verum candide Lector, ſi quid tibi non omninò gratum fuerit, recordare me hominem eſſe, & hominem rem perficere non poſſe, cum ſolus Deus aſſiduè perfectè agat. Si verò tibi quid gratum, & commodum viſum fuerit à D. O. M. traditum habeto, cui immortales ago gratias, eique laus, honor, & ſempiterna ſit gloria.*

AVTO-

Digitized by Google

A V T O R E S,
QVI HIC CITANTVR.

ABumeron Auenzoar.
Actuarius.
Adoardus Gualandus.
Aetius.
Æſculapius.
Albertus Bottonus.
Albertus Magnus.
Albucaſis.
Albubachar.
Albumazar.
Alexander Aphrodiſeus.
Alexander Tralianus.
Ali Abas.
Alpharabius.
Ammonius.
Andromachus.
Andreas Libauius
Antylus.
Antonius ab Altomari.
Andreas Veſſalius.
Apollo.
Apollonius.
Archigenes.
Argenterius.
Ariſtoteles.
Arnaldus Vilanouanus.
Aſclepiades.
Athenæus.
Auerroes.
Augenius.
Auguſtinus Gadaldinus.
Auicennas.
Aurelius Cornelius Celſus.

B

Balduinus.
Betus.
Braſaola.
Bronzerius.
Bucca ferreus.

C

Caietanus.
Cæſar Cremoninus.
Carolus Stephanus.
Caluus.
Cardanus.
Carpentarius.
Cryſippus.
Cicero.
Conciliator.
Cornarius.
Curtius.

D

Damippus Pytagoricus.
Democrates.
Democritus.
Demoſthenes.
Dexippus.
Dinarcus.
Dioſcorides.

E

Eccleſiaſticus.
Epicurus.
Eraſiſtratus.
Empedocles.
Euſtachius Rudius.
Euſtratius.

F

Fallopius.
Fernelius.
Foeſius.
Franciſcus Valleſius.
Franciſcus Valleriola.
Franciſcus Piccolomineus.
Fuſchius.
Franciſcus Vicomercatus.
Filtiberitas.

G

Galenus.
Gentilis Fugininas.
Gorgias Leontinus.

H

Heraclitus.
Herodotus.
Herophilus.

Hercu-

Digitized by Google

Hercules Saxonia.
Heurnius.
Hippocrates.
Hieroymus Capiuaceus.
Hieronymus Fabricius ab Aquapẽdẽtę.
Hieronymus Mercurialis.
Homerus.

I

Iacobus Zabarella.
Iacobus de Partibus.
Ioannes Coſtæus.
Io. Grammaticus.
Io. Iacobus Vvecherus.
Io. Baptiſta Montanus.
Ioſeps Quercetanus.
Io. Marinelus.
Io. Valuerdus.

L

Laurentius.
Lectantius.
Logodedalus.
Ludouicus Mercatus.

M

Machaon.
Machrobius.
Maſſaria.
Marſilius Ficinus.
Matheolus.
Menodotus Empiricus.
Mercurius Trimegiſtus.
Meſues.
Moſes.

N

Nicolaus Leonicenus.

O

Oribaſius.
Oſualdus Crolius.

P

Paparella.
Paulus Ægineta.
Petrela.
Petrus Salius.
Philotinus.
Plato.
Plotinus.
Podalyrius.
Pompeius Caimus.
Poſſidonius.
Praxagoras.
Polibus.

R

Rhaſes.
Rodericus à Caſtro.
Rondoletius.
Rufus Epheſius.

S

Saluſtius.
Sauonarola.
Scaliger.
Scotus.
Seneca.
Serapio.
Socrates.
Soranus Epheſius.
Stratonius.

T

Themiſo.
Themiſtius.
Theodorus Gaza.
Theſſalus.
D. Thomas.
Thucidides.

V

Valeſius de Taranta.
Victor Trincauellus.

Z

Zeno.
Zimara.

F I N I S.

Digitized by Google

INDEX LOCVPLETISSIMVS AC VTILISSIMVS

Rerum omnium notabilium,quę ſunt in promptuario cuiuslibet eductionis ſanguinis rectè agendæ.

A

ABumeron Auenzoar filio proprio trium annorum venam enbiti hepatieam ſecnit & eum ab euidenti liberauit morte 56.b. folio.

Aer ambiens temperatus ſanguinis mittendi compermittens. folio 52.a.

Aer ambiens intemperatus ſanguinis miſſionem comprohibens.53.a.

Aer intemperatus,anni tempus intemperatum,vel regio intemperata ſanguinis largam inhibet enacuationem. 53.a.& b.

Aer extremè intemperatus regioni intemperatæ iunctus magis poteſt in venæ ſectionem comprohibendo,quam magnitudo ſanguinea in indicãdo.56.b.& 57.& quo modo hæc res intelligenda ſit explanatur.ibidem.

Aer extremè intemperatus, regio vero mundi temperata exiſtente, minus vel in comprohibendo, quam magnitudo ſanguinea in indicando,tamen tunc minor ſanguinis menſura eſt educenda,quam ea quæ indicatur. 57.a.b.& c.

Aer extremè intemperatus, & cæli ſtatus etiam ſimul ſummè intemperatus, vbi ſimul hæc duo conſentiunt, & vbi vena nunquam ſecanda; ibi neque magnitudo vehemens morbi valde acuti lethalis ſanguinea adeſſe poteſt:& cur rationes redduntur.57.b.& c.

Actio non afficitur,quin etiam ſubſtantia illius partis,& virtutis propria offendatur. 45.c.quæ ſubſtantia triplex eſt ibidem.

Actio læſa facultatis affectæ partis non principalis minus præſtantior, quæ principali inſeruit, & principali ſubordinata.46.a.

Actiones læſæ partium præparantium offenſarum ibid.

Actiones læſæ virtutum partium quæ latoriæ ſunt ibidem.

Actiones læſæ influentes cerebri, & cordis.46.a.

Actio influens hepatis non datur ibid. & b.

Actio minus præſtantior læſa facultatis partis,quæ principali ſubordinata eſt.46.b.

Actio minus præſtantior denique affecta eſt partis, quæ ad partem principalem nihil refertur.46.b.

Alui fluor quando ſanguinis miſſio requirat, & quando non.139.c.& d.& 140.a.

Aluus quomodo per accidens venæ ſectione ſiccatur.95. b.& ſecundario ibid.

Aluus humida fit à venæ ſectione ex Hippocrate, & Galeno,contra Auicennam 95.a. & b.per accidens primario ibidem.

Ambitus totius corporis à frigido extrinſeco conſtipatur:quæ conſtipatione humores intro ferruntur. 95.b.

Angina curanda per quam venam ſanguis mittendus prima vice;ſecunda vice,tertia,& quarta vice.89.b. c.& d.

Angori ventriculi venæ ſectio obeſt. 136.a.& b.

Aphonia,& Apoplexia à quo fiat.51.a.& 55.c.

Arteriæ quando ſecabantur à Græcis.77.b.

Artem Medicam definiendo Hippocrates, eam diuidit in vrgentialem,quæ morbi magnitudinem tollit,& in aliam partem,quæ omnino morbos paruos aufert.12. a.& 22.b.& c.

Ariſtotelis dictum illud propter vnumquodque tale, & illud magis tale,quomodo verificetur.5.b.

Argenterij opinio,& argumenta nouē de ſanguinis eductionis,& cacochymiæ purgationis indicante per ſe 25.a.vſque ad 26.b.

Argenterij opinionis,& argumētorum de ſanguinis miſſione,& humorum purgatione per ſe confutatio.26.b. vſque ad 29.a.

Argenterij error fuit,cum is genericum indicans per ſe magnum euacuans inſinuans remedium ignorarit, ideo etiam ſpecificum indicans per ſe aquè tum ſanguinis detractionem, tum cacochymiæ purgationem

flagitans non agnouit, vt Bottonus, & Augenius etiam.26.b.
Atra bilis vbi eſt, ibi ſanguis copioſus aduſtus etiam eſt 138.a.
Attractio à parte offenſa facta fit vel à dolore, aut à calore 72.c. vel à reſicatione.73.b.
Auerſia, ac diuerſio communis aquè eſt tum reuulſioni, tum deriuationi.92.& 92.a.
Auerſio duas habet conditiones. 92.a. contrarietatem græcè parocheteuſim, & antiſpaſim, & rectitudinem 92.a.
Auerrhoes contra Galenum de vena ſectione agenda vſque ad animi deliquium.78.a.& b.
Auerrhoes deceptus eſt contra Galenum alloquens de vena ſectione molienda ad lipothymiam; accipiens ſyncopem per lipothymia 78.B.& C.
Auicennas Aetati annum. 12. agenti ſecabat venam. 56.b.& 52.d.
Auicennas malè inquit aſſerens vena ſectionem aluum ſiccam reddere.95.a.& b.
Auicennas perperam dixit in cani rabidi morſu vena ſectionem conuenire.132.d.& 133.
Augenij opinio de ſanguinis miſſionem indicante per ſe. 5.c.
Augenij opinio, vt falſa, & repellitur.6.b.
Augenius, ob ſex rationes, allucinatus eſt, de hoc indicante ibid.
Augenij cauſa erroris quæ fuit, quòd ipſe magnitudinem tum quo ad ſuccum, tum ſanguineam, tum cacochymam ignorauit.6.d.
Augmentum eſt modus quo magnitudo morbi fit, non autem magnitudo.20.b.
Autor cur de magnitudine ſanguinea agere ductus eſt. 1.a.
Autor Aetati puerili, in peripneumonia, angina, pleuritide, & febre tum ardente, & ſynocha pluries venam ſecuit puerorum ſalute.56.b.

B

Betus malè Auicennas defendit.95.b.
Bilis zinaria ita venefica eſt, vt febrem gignere nequeat.54.b.
Bilis zinaria, vel æruginea ita venefica ſe habet; vt antequam putreſceret, patientem occideret ibid.
Bilis ſincera diectio in febre ardenti, ſanguinem omnino in corpore aſſatum eſſe lethalem denotat.69.c.
Bottoni opinio de ſanguinis miſſionis, & humorum purgationis indicante per ſe.2.b.
Bottoni exiſtimatio, de ſanguinis eductionis indicante per ſe, non eſt vera.3.b.
Bottonus, quia magnitudinem morbi genericam quo ad ſuccum appellatam ignorauit, tanquam indicantem per ſe genericum magnum, & ſibi adæquatè contrarium remedium, ideo deceptus eſt.4.c.
Botonus cum ignorauerit hanc genericam morbi magnitudinem, quo ad ſuccum vocatam: etiam magnitudinem ſanguineam, & cacochymam ignorauit.4.c.

C

Cacochymiæ copia. ſeu vitium, humoris purgationem per ſe non indicat contra Bottonum.3.b.& c.
Calor attractiuus à quibus emanat cauſis. 72.c.& d.
Calidum innatum, ſeu primogenitum primum agens corporeum ſalubre eſt.52.b.
Cancer interdum fit ex hæmorrhoidum fluxione retenta, ſeu imminuta vt Lariſſa Eudemo contigit 111.in margine c.
Carbuculis vena ſectio ad lipothymiam agenda confert. 71.c.
Cani rabidi virulentia intro tardè introfertur, ex Galeni & Pauli ſententia.133.a.
Cardialgiæ cui ſcarificatæ cucurbitulæ nõ conueniant, ſed tantum ſiccæ.137.a.
Cardialgia magis vrget eſſeribus; dum hæ duæ ſimul ſunt affectiones: ideo prius vomitionibus, & alui deiectionibus pluribus clyſmatibus acribus factis, ad cardialgiam incumbere debemus; deinde cucurbitulis ſcarificatis partibus inferuis admotis ad eſſeras incumbere cogimur.137.b.
Cardialgia quando per venam malleoli ſanguis educendus eſt.137.c.
Cardialgia ſedata, vbi vena cubiti ſectio conuenit ratione magnitudinis ſanguineæ vrgentis: duobus modis à practicantibus intelligitur: & quomodo rectè ſit intelligenda vtraque opinio.138.d.& 139.a.
Cardialgia cui cucurbitula ſcarificata conueniant.136.d.& 137.a. cur in cardialgia ſanguis bilioſus educatur cucurbitulis ſcarificatis 137.a.& 137.c.
Cardialgia quando hæmorrhoides aperiendæ ſunt. folio 138.d.
Cardialgia non propriè quæ ſtomachi dolor eſt, non autem morſus, quando per cubiti venam ſanguis educendus ſit ex Herodoto, & Aetio.137.c.
In cardialgia vena ſectio non eſt molienda: in dolore autem vẽtriculi, virium robori iuncto, vena bis ſcindẽda eſt.135.c.& d.& 136.137.& 138.& 139.a.& b.
Cardialgia etiam ſedata nunquã vena ſecanda, niſi prius os ventriculi roboratus fuerit.136.a.
Cardialgiæ veſicatoria, & cucurbitula ſicca conferunt, vt deriuatio fiat, à centro, ad circunferentiam, & à partibus nobilibus ad ignobiles.95.c.& d.
Cathari fluxio ad pulmonem deſcendens ad corronalem ſuturam, & ad occiput, & ad nares deriuanda eſt.94. e. vide in Matrona Romana ibid.
Cerebrum facultatibus animalibus vt eius principium per ſuos neruos totum humanum gubernat corpus.47. a.& b.
Collo, ſeu gulla læſa prius vena interna ſcindenda, deinde humeralis, ſeu cephalica vena ſecanda.89.b.
Concoctionis modi tres ſunt.131.c.
Conſuetudo ſanguinis mittendi eſt coindicans, & compermittens eſt.51.a. non conſuetudo verò ſanguinis magnam prohibet quantitatem.53.b.
Conſuetudo natura iam acquiſita eſt.50.a.
Conuulſiones venturæ à ſtillis ſanguinis narium in febre maligna denunciantur.94.c.
Contrarietas græcè antiſpaſis, & parocheteuſis dicitur. 92.a.

Cotyla.

Cotyla, ſeu hemina ſanguinis non attica, eſt vnius libra, & vnti§ vnjus, & ſemis. 58.c

Cor facultatibus vitalibus por ſuas arterias & facultate iraſcibili totum noſtrum regit corpus. 47.a.b.& c

Cor facilè caleſit ſi partis phlegmone læſæ calor ingēs ſit, & ſanguis venoſi generis biltoſus fuerit, ac ſtatim corde calefacto neceſſario totum incaleſcit corpus. 77.a. & b

Corde affecto, vena iecoraria ſcinditur. 88.d

Cor ſubiectum caloris putredinalis, & inflammatorij primum. 76.d

Cor difficile caleſit ſi calor ſanguinis phlegmonem procreantis mitis fuerit, & etiam calor totius generis venoſi temperatus ſit. 77.a

Corpora cacochyma dum phlegbotomanda ſint deriuationis gratia in affectibus inflammatorijs impropriè dictis, & magno exiſtente morbo ſanguinea magnitudine peccante putredinali, & fluente lethali, vena ſcindenda. 84.a

Corpus humanum in tres diuiditur regiones in venæ ſectione molienda. 88.b.& 89.& 90

Corpora picrocolla, & ſqualida ante acceſſionem, & in acceſſione, vel in vigore, aut declinatione non finita interdum, ne in lipothymiam incidant, nutrienda ſunt. 96.a

Corporis habitus quis nam venæ ſectionem cōprohibeat 52.d.& 53.a

Corporibus albis ſanguinem tenuem, venaſque anguſtas habentibus, ſcarificationes competunt. 53.a

Corpus humanum regitur à tribus facultatum generibus, quæ facultates animales à cerebro, & vitales à corde, & alimentales ab hepate oborta ſunt. 47.a

Criſis propria febribus ardentibus eſt ſanguinis profluuium è naribus. 69.c.& d

Cruditates copioſæ ſanguinis miſſionem prohibent. 52.c

Cruditates, obſtructiones, ac tumores facientes, ſanguinis annexa venæ ſectioni cedunt, & educuntur; non autem purgante medicamine 38. b.& c. & 40.cur 41. a. b. & c

Cruditas ciborum exiſtens, ſanguinis miſſionem inhibet, donec cibi coquantur, & excrementa ſtercoraria deſcendant. 52.d

Cruditatum copia ſit tāta, quanta eſſe velit ſanguinis miſſionem nunquam prohibere poteſt, vbi morbi magnitudo ſanguinea adſit. 53.b.vſque ad 54.d

Cruditatum copia vel ſimpliciter, vel in relatione ad humorum ſpeciem, aut locum, vel ad morbi magnitudinē cacochymam, ſeu ſanguineam. 53.c.& d

Cruditatum quatuor ſunt regiones. 53.d

Cruditates copioſæ in prima regione tum corruptæ, tum crudæ, tum aduſtæ facilè à Natura colligantur, ad corporis humani emolumentum. 54.a

Cruditates copioſæ in prima regione reſidentes ſanguinis miſſionem à quacunque vena agendam à magnitudine morbi ſanguinea indicatam ſemper prohibet ?cum maius prohibens ſit, quam indicans. 54.a

Cruditates copioſæ in prima regione exiſtentes, ſi ad ſecūdam, & tertiam cruditatum regionē attraherentur, quæ nam iactura ægro ſequerentur. 54.a.& b

Cruditates copioſæ in prima cruditatum regione reſidentes, ne dum ſanguinis miſſionem à morbi magnitudine ſanguinea indicatam prohibent; verum etiam frictiones, & calfactoria præſidia cuti admouenda, & alia multa remedia inhibent. 54.b

Cruditates copioſæ in ſecunda cruditatum regione repoſita, non ſecundum totam regionem, ſed ſecundum aliquam partem, non prohibent ſanguinis miſſionem à morbi magnitudine ſanguinea indicatam. 54.c

Cruditates copioſæ in tota ſecunda cruditatum regione exiſtentes quando prohibent, & quando non inhibent ſanguinis miſſionem à morbi magnitudine ſanguinea indicatam. 54.c

In cruditatis copia in hypoſarcidio vena ab Hippocrate ſcinditur. 55 64.65.& 66

Cruditates ſuccorum quinque conditiones habent. 55.a. vt venæ ſectionem in hydrope prohibeant ibid.

Cruditates humorum nullam habent magnitudinem morbi ſanguineam per ſe. 55.a.64.65.& 66.

Cruditas non eſt plethoria calorem naturalem comprimendo ſuffocans. 55. a. & b. & c. & 64 65. & 66

Cruditates ſi per totum corpus collectę eſſent, diligenter perpendere debemus, dum vena ſcindenda eſſet reuulſionis cauſa. 84.a.& b.c. & mala, quæ acciderent, ibidem.

Cruris alterius vena ſecanda crure alio læſo. 89.a

Cruris partis ſanæ vena ſecanda, coxa alterius partis affecta. 89.a

Crure læſo prius vena cubiti interna ſecanda, poſtea vena malleoli cruris ſani ſecanda. 89.b

Cruris vena primo in affectibus gallicis infra renibus exiſtentibus ſecanda eſt, quadrageſimo die elapſo poſt gonorrheam acceptam, & poſtea venam cubiti iecorariam ſcindere tenemur ex ſalopio. 99. b. c. & d

Cruris vena tantum ſecanda eſt in phlegmonoſis tumoribus infra renibus poſitis. 100.a.& b

Cruris vena quando ſcindenda poſt ſanguinis hæmorrhoidum miſſionem. 100.b

Cruris vena malleoli dicta in retentis menſibus, & hemorhoidibus quando ſecanda ſit. 109.d.& 110.a.& qui nam morbi venturi prohibentur hoc remedio, ibidem.

Cruris vena malleoli ſectio in thoracis, & pulmonis affectibus. 110.a

Cruris vena non ſecetur in affectibus à renibus infra ortis, quin prius vena cubiti interna ſecetur, excepto in morbis gallicis, in vteri retentis menſibus ex ſe ipſis, & in inflammationibus iam factis. 98.99.& 100. a.& b

Cruris vena ab Hippocrate, & à Galeno ſecabatur, in affectibus infra renibus exiſtētibus, & ſanguinem copioſiſſime mittebant, ſi virium robur magnum eſſet, ſi vero virium robur magnum non eſſet, prius venam cubiti ſecabant, ad reuellendum; deinde venam cruris ſcindebant ad deriuandum: cum itaque noſtro æuo hominum virium robur non ita magnum ſit, vt horum Autorum tēpore erat, ideo in his affectibus ſatius eſt prius venam cubiti ſecare, poſtea venam cruris; excepto in affectibus gallicis, in menſtruis per ſe retentis, & in inflamationibus iam factis 98. 99. & 100. a.& b

Cucurbitulæ efficatius cæteris omnibus à profundo ad altum deriuant. 95.c.& d. in febrium etiam acceſſionibus ibidem.

Cucurbitulæ quando ſolæ ſcarificandæ in periculis maligmis 123.c.& d.& 124.a.& b

Cucurbitulæ quando illico poſt venæ iecorariæ ſectionem ſcarificandæ ſint.124.c.& d.& 125.& 226.a

Cucurbitulæ ſcarificatæ hominum lumbis, & clunibus, mulierum vero vtero fœtum gerentium brachijs admouendæ ſunt.126.a

D

DElirium venturum à ſtillis ſanguinis narium in febre molimotis denuntiatur.94.d

Deiectio bilis ſinceræ in febre ardente, ſanguinem omnino aſſatum eſſe lethalem oſtendit.69.b

Deriuatio in affectibus à renibus infra reſidentibus, venarum crurum ſectione non fiat niſi prius reuulſio fiat per venam cubiti internam, excepto in gallicis affectionibus, & in inflammationibus iam factis, & in menſtruis retentis.98:99.& 100.a.& b

Deriuatio græcè parochcteuſis vocata quid ſit.39.a

Deriuationis quatuor ſunt conditiones.39.b

Deriuatio ad latera ibid.

Deriuationis ſex ſpecies ibid.

Deriuatio qua partim reuulſio eſt humoris fluẽtis, & fluxuri partimque euacuatio à parte ſit propinqua. 91.a .& b

Deriuatio ſucci iam fluxi euacuatio, malæ qualitatis emẽdatio, depuratioq́. venæ ſectio molienda, ſit, in eadem regione partis offenſa.91.b.c.& d.& 92.& 93.& 94.& etiam ſimul eſt retractio ſucci fluentis ibid.

Deriuatio per rectitudinem fieri debet, vt ex natura rectè agente deſumitur ab Hipp.& à Galeno.92.a.& b

Deriuationis, ac reuulſionis differentia.92.b.c.& d.& 93.94.95.& 96

Deriuatio ad latera agenda, tanquam à parte propinqua 92.b.94.95.& 96

Deriuationis tertia conditio eſt, vt per propriam regionem partis læſæ fiat.92.d

Deriuationis ſex differentiæ ad latera deſtrorſum, ſiniſtrorſum, antrorſum, retrorſum, introrſum & extrorſum.93.c.& d

Deriuationum omnium exempla ab Hippocrate, & à Galeno poſita.93.& 94

Deriuationis ſecundum latitudinem detrorſum, ac ſiniſtrorſum moliendæ exempla ab Hippoc.& Galeno ſtatuta.94.a

Deriuationis per altitudinem antrorſum, & retrorſum agendæ exempla ab Hippocrate, & à Galeno poſita 94 b.& c.& d

Deriuationis per profundum, & altum faciendæ introrſum, & extrorſum exempla ab Hippoc.& à Gal.poſita 94.d.& 95.a.& b.c.& d

Deriuatio à circumferentia ad centrum fit ambitus totius conſtipatione à frigido externo facta, et ab alijs intro ferrentibus humores remedijs.95.

Deriuatio à centro ad circumferentiam molienda efficatior fit cucurbitulis, quam cæteris, auxilijs 95.c.et etiã efficatior eſt à veſicantibus à Gal.poſitis 95.e

Deriuatio non fit, niſi toto corpore expurgato, ſiue expurgetur.96.a

Deriuatio ex reuulſione locali, & ex euacuatione componitur 96.d

Deriuatio propriè dicta, eſt reuulſio localis non propriè vocata.96.d

Diaphragma tumoribus, & doloribus facilius afficitur, quam renes; difficilius vero quam hepar, pulmo, ſplen, meſentereon, & pancreon, & mammæ. 130.b.& c

Diarhea quando ſanguinis miſſio, & quando nõ conferat 139.c.& d.& 140.a

Diarhea vt ſymptoma eſſe nequit abſque morbo.24.b

Dies decimus quartus impar eſt, cum ſit finis ſecundi ſeptenarij, & principium tertij ſeptenarij.132.a.& b

Diuerſio, ſeu Auerſio communis eſt reuulſioni, & deriuationi.91.d.& 92.a

Diuites venæ ſectionẽ fugientes in febre aſſidua ob phlegmonas viſcerum omnes obierunt.127.d.& 128.a

Dyſenteria vena ſectio confert, vt præcipuum remedium ex Alexandro Traliano 140.a

Doctrina de magnitudine morbi ſanguinea vrgẽte, &c. maxime faciet, pro erratis cuitandis. ſanguis miſſione perperam prætermiſſa, vel malè facta vt Gal.exploratum habuit 1.b

Doloribus quibus ſtomachi cucurbitularum ſcarificatio conferat 136.c

Doloribus maximis à ſanguine ortis vena ſectio ad lipothymiam moliendam confert 71.c

Dolor à nimia repletione, & à nimia inanitione fit 73.a & ab inopia ſanguinis alimentalis ibid.

Dolores cur dolentes partes quæ non nutriuntur, deſtitutas carne reddant.73.b

Dolor à motu peragitante fit.73.b

Dolor à materia acrimonia, & mordacitate, & à re diuidente, & à re comprimente, ſeu obſtruente.ibid.

Dolor attrahit magis quam calor.ibid.

Dolor æquè tum à primis qualitatibus actiuis, tum paſſiuis fit.72.d

Doloribus ex atra bilis ortis quibus ventriculi venæ cubiti ſectio conferat,136.b.& 137.c.& d.& 138.a.& b.& c.& d

Dolorib.ex atra bile ortis ſtomachi venæ cubiti ſectio cõuenit.136.b.& 137.c.& d.& 138.a.& b.& c.et d

Dolor attractiuus à quibus fiat cauſis ex Hip.mẽte.72.d

Doloribus lateris quando venæ ſectio confert, & quando obeſt.133.d.& 134

Dolores ingentiſſimi ſanguinis ſubitas, & multas prohibent euacuationes.53.b

Dolori ſeu inflationi doloroſæ ſtomachi ex atra bile obortæ ſpogiæ aceto acerrimo calido imbutæ ad ſtomachum impoſitæ conueniunt: Præterea extremarum partium cucurbitulæ ſiccæ, et ligaturæ dolorificæ, & etiam venæ cubiti ſectio conueniunt ex Gal.137.d.in margine, & ex Hippocratis decreto, & Aetij confirmatione 137.d.& 138.a.& 136.b.cur 138.a

In dorſali affectu vena externa crurum ſecanda.89.a

E

ÆTas florida ſanguinis miſſionem compermittit.51.d.vt ſignum uirium roboris.

Aetas compermittens ſanguinis miſſionẽ eſt poſt annum 14.in venæ ſectione ex Gal. alij verò Autores etiam pueris venam ſecuerunt.52.a.& 56.b

Aetas puerilis, & ſenilis venæ ſectionem prohibet.52.d.& cur ibid.

Aetas puerilis ante annum 14.venæ ſectionem prohibet ex Gal.ante annum 12.ex Auicenna: ante ſextam ſeptimanam tantum ſanguinis miſſionẽ inhibet ex Auerroe ex decreto Abumeronis Auenzoar.52.d

Aetati

Aetati pucrili natura concina in peripneumonia, agina, & pleuritide venę ſectio conuenit 56.a.b.& 52.d

Aetati trium annorum proprio filio Abumeron Auenzoar venam ſecuit, & eum à morte ventura à morbi magnitudine ſanguinea liberauit 56.b.& 52.d

Aetati puerili in peripneumonia, angina, pleuritide, & febre ardente, & ſynocha, Autor pluries venam ſecuit, puerorum ſalute.56.b

Aegrotantes duo mortui, & interfecti à Medicis nimiam ſanguinis copiam educentibus Gal. ano.58.d

Eraſiſtratus, eiuſque ſequaces ſangui fuges perperam ſanguinis miſſionem agere noluerunt.1.b

Eraſiſtratus ſanguinis mittendi nullam conſtituit menſuram, vt ſaguifugus.61.b

Eryſipelati legitimo magno, tantum morbi magnitudo cacochyma ineſt.27.b.non autem ſanguinea.

Eſſera minus vrgent quam cardialgia, vbi hæ duæ affectiones ſimul ſunt: ideo prius ad cardialgiam, poſterius ad eſſeras incumbere debes.137.b

Eryſipelæ legitimæ tantum bilis purgatio conuenit, 39.a

Exanthemata febri malignæ annexa, an curari rectè poſſint ſolis cutaneis remedijs, vel prius venæ ſectio prius facta ſit.122.b.c.& d.& 123.a

Exanthemata febri malignæ iuncta rectè in plerisque curari poſſe ſola ſanguinis miſſione cucurbitulis ſcarificatis adminiſtranda.123.b.c.& d.& 124.a.& b.et quando.125.b.c

Exanthemata febri malignæ complicata quando interdum, & venæ ſectione, & cucurbitulis ſcarificatis ſimul adhibendis rectè curanda ſint, 124.c.& d.& 125.a.& b.& 126.a vbi vnà cum his exanthematibus ſit aliquis tumor inflammatorius alicuius viſceris ibidem.

Exanthemata popularia peruagantia ſi fuerint, ante quartum venæ ſectio cubiti iecoraria fiat vbi actu nondum ſunt exanthemata, tum ad obſtructiones tollendas, & etiam ad alia ægrotantis emolumenta efficienda, & vna hora elapſa poſt foramen venæ clauſum admoueanda cucurbitula ad exanthemata peruagantia ventura iuuanda.fol.124.c.& d.& 125.& 126.a

Exanthemata febri maligna, & tumori inflammatorio alicuius viſceris annexa, quomodo, vterque rectè curari poſſit.125.c.& d.& 126.a

Exanthemata febri malignæ iuncta nunquam ſanguinis miſſione per hemorrhoidas molienda curari debent: quia ea ſanguinis detractio cutaneos, ſeu morbos inflamatorios ſupra renes poſitos præſentes nullatenus curat methodo curatiua, ſed eos ve̅turos prohibet methodo præſeruatiua.126.b

F

Falopius qui in morbo gallico curando meus eſt Hippocrates, meusque Galenus, venam primo ſecuit cruris in affectibus gallicis infra renibus reſidentibus, quadrageſimo die elapſo poſt gonorrheam acceptam; Deinde venam cubiti hepaticam ſecabat, ſummo iure.99.b.c.& d

Febri quartanæ aſſiduæ præſenti, vel imminenti venæ ſectio competit.26.d

Febris quartana continua præſens, vel imminens, vt continua ſanguineam continet magnitudinem lethalem, vel præſentem, vel imminentem ibid.& 27.b

Febris continuatio in qualibet febre putrida eſt magnitudo morbi ſanguinea vrgens lethali vrgentia.27.a

Febri quartanæ ſanguis bilioſus peccans ineſſe nequit, ad huius febris ſanguineam gignendam magnitudinem, in eius aſſiduitate conſiſtentem.27.a

Febris quartana cum ſanguine ſeroſo Melancholiæ annexo.27.a.& 25.b.ex Argentereo.

Febri ardenti propria criſis eſt ſanguinis larga fluxio è naribus.69.c.& d

Febres ardentes ob ingentem venularum hepatis, vel ventriculi reſicationem acres bilioſas attrahentem ichoras, fiunt 73.c. per modum attractorium ibid.& 74.a

Febres ardentes fiunt per modum inflammatorium non propriè dictum, eriſipelati phlegmonoſo reſpondentes 74.a.& b

Febris ardens aut in vniuerſo concitatur corpore, aut in aliqua parte.74.b

febris ardens in vniuerſo corpore facta propriè cauſus appellatur.74.c

febris arde̅s in aliqua parte eryſipelati phlegmonoſo proportionatur.74.c

febris ardens non propriè vocata in venis iecinoris, ſtomaci, ventriculi, & pulmonis, & inteſtini ieiuni concitatur.74.c.& d.& ipſa amplam petit venæ ſectionem ibid.

febris ardens eryſipelati legitimo ſimilis ſine venę ſectione, ſolaque cholagoga purgatione ſanatur, folio 74.d

febrium ardentia à bile ſanguini copioſo, & calidiſſimo iuncta emergit; cuius quatuor ſpecies ſunt; nam duæ ſpecies vniuerſi corporis ſunt vna quarum per modum attractionis, alia per modum receptionis: Aliæ vero duæ alicuius partis.75.a

febris aſſidua cur periculo referta 20. a. ob ſanguineam magnitudinem calidiſſimam, fluxiliſſimam, inflammatiuam, vſtiuam, & colliquatiuam ibid.

febris maligna.45.b

febris acutiſſima, & ſynocha, & ardens venæ ſectione vſque ad animi defectum molita curatur.67.b.c.& d & 68.a.b.& c.& 69

In febribus ijs venæ ſectione prætermiſſa, quę iacturæ ſuperuenire poſſunt 68.c.& d & 69

In febre ardente deiectio biliſſinceræ denotat ſanguinem penitus aduſtum eſſe lethalem.69.b

In febre ardente cur ſanguis concentretur, & partes extremæ magno flagrent incendio 75.a.& b.

febri ardenti propria dicta, & impropria vocatę venę ſectio celerior & amplior conuenit, quę per modum attractionis ſit, quam alię quę per modum traſmiſſionis ſit, 75.b

febri ſinochę, laſſitudini phlegmonoſę, & phlegmoni legitimo amplior venę ſectio confert, quam cauſoni ſeu febri ardenti proprię.75.b

febri tertianę exquiſitę ut tali eſt magnitudo cacochyma 27.b

febri quartanæ ſanguini melancholico iuncta magnitudo ineſt tum ſanguinea, tum cacochyma 27.b

Febres interpolatæ, vt continuæ imminentes venturę, magnitudinem ſanguineam poſſident.27.d.

Febris ſynocha non putri ex quo gignitur ſanguine. 35.c.

Febres tertianæ actu, vel venturæ aſſiduæ, ac ardentes, magnitudinem ſanguineam habentes, cum quo ſanguine ſint. 35.c.

Febres aſſiduæ ſunt ſimpliciter magnæ præſentes, ac tertianæ potiſſimum ideo, & venæ ſectionem, & purgationem petunt. 87.a.

In febre quartana venæ ſectio ambigua eſt, & conditionata. 87.c. & d. & 88.a.

Febris aſſiduæ acceſſionis quinque tempora ſunt. folio 114.c.

Febri magnæ peſtilenti, & malignæ ſanguinis eductio conueniat; cuique tali febri conferat, & cui noceat ſanguinis miſſio. 117. 118. 119. & 120.

Febri peſtilenti venæ ſectio conducit. 117.a.b.c. & d.

Febri peſtilenti tantum per initia febrium malignarum ſanguinẽ mittebat Hippocrates: quia in his ab exeunte incremento vires proſternuntur. 117.b. & c.

Febribus peſtilentibus rubeis ad animi vſque deliquium, venæ ſectio competit. 117.c d.

Febri peſtilenti alicui uenæ ſectio non conuenit. 117.d. & 118.a.

Febris peſtilentis tres ſunt ſpecies, nempe ephemera, putrida, & hectica. 118.b.

Febres peſtilentes aliquæ ab initio etiam hecticæ ſunt, quibus venæ ſectio non conuenit. 118.b.

Peſtilens febris non ſolum ex magna & excellente putredine fit, vt febris maligna emergit, ſed etiam ex alia cauſa, quæ corporis ſubſtantię totam corrumpit proprietatem, emanat. 118.b.

Febres peſtilentes propriè quæ ſint. 118.c.

Febrium peſtilentium tres ſunt ſpecies, per contactum, ſecundum diſtans, & per aeris corruptionem. folio 118.c.

Febres non peſtilentes, ſed malignę, ſeu mali modi, ſeu mali moris, quę gręcè cacoethes vocantur quę ſint, & hę elapſo quarto die in augmento vniuerſali fiunt. 118.c. & d.

Febres peſtilentes aliquę flatuoſę ſunt, & hę ſunt frigidę 118.d.

Febribus peſtilentibus flatuoſis venę ſectio non confert ibidem.

Febris peſtilens vel ignea, vel flatuoſa. 118.c. & d.

Febri peſtilenti igneæ magnitudo adeſt ſanguinea, & acuta: cui venę cubiti ſectio conducit. 118.d.

Febres peſtilentes aliquę compoſitę ſunt ex igneis, & flatuoſis, quę pemphingodeę appellãtur; quibus quatenus magis igneę, vel flatuoſę ſunt, venę ſectio vel confert, vel non confert. 119.a.

Febris peſtilens ignea pinphingoides ignea ardens differt à febre ardente maligna, ex Thucidide. f. 119.c.

Febris peſtilentis, & malignę ab initijs virium robur exiſtens venę ſectionem agendam permittit. 119.c. & d. ſi vero virium debilitas ſit nullam ſanguinis miſſionem efficere debemus venę ſectione adminiſtranda ibidem.

In febre peſtilenti, vel maligna; an vena ſecanda ſit, quia virium robur ſeruari poteſt vſque ad morbi declinationem vniuerſalem, ex ægrotantium alimentorum prompta aſſumptione, vel nauſea, depręhendi poteſt. 119.d.

Febris peſtilentis proprium ſymptoma, eſt alui fluor colliquatiuus. 120.a.

Febres malignißimę, & mortiferæ per peracutę termino quatuor dierum terminantes. 120.a. & b. quibus venę ſectio non confert.

Febres perperacutę, & acutę quę ſola venę ſectione curantur, 120.b.

Febri cacoethi ſyncopali humorali minutæ nulla venæ ſectio conuenit, 120.d.

Febri malignæ venæ ſectio, quot emolumenta inferat, dilucidantur. 120.d. & 121.a.

Febris cuiuſcunque putridæ præſidium præcipuum venæ ſectio eſt. 117.a.

Febri malignæ quando per venã iecorariã ſectionem ſanguis educendus ſit, 121.b. & d.

Febri malignæ quando per venam malleoi ſanguis mittendus ſit. 121.a.b. & c.

Febri malignæ quando per venas ſedales ſanguis detrahendus ſit. 121.d & 122.a.

Febri malignæ quando per cucurbitulas ſcarificatas malleoli ſanguis educendus. a.b. & c. ibid.

Febri malignæ quando per cucurbitulas ſcarificatas ſanguis mittendus ſit. 124.c.d. 125. & 126.a.

Febres, quænam ſint malignæ ex Hypochondrijs tumefactis, & phlegmone laborantibus: & quæ non ſint malignæ. 128.c. & quibus partibus fiãt hi tumoribus. 128. c. & d. & 129.

Febri malignæ, ſuperueniente phlegmone alicuius hypochondrij, in augmento vniuerſali orta, quomodo venæ ſectio fieri debeat. 129.d. & 130.a.

Febri peſtilenti, ſeu maligna aliquo phlegmone viſceris lethale annexo ægri mori poſſunt. 126. 127. 128. & 129. & 130.

Fluxio à dolore celerior, quam ea à calore facta, folio 73.d.

Fluxio à calore facta celerior alia fluxione à nimia ſiccitate facta. 73.d.

Fluxionibus ſanguinis adeſt etiam ſanguis copia peccãs in pleriſque. 86.a.

Fluxionis ſanguinis, & humorum motu peccantium cauſarum duo genera; vel per modum attractionis, vel per modum receptionis 72.b. & c. & 73.c. fluxio ex attractione orta velocior quam à receptioee. 73.c.

Frigus externum ambitũ totius corporis conſtipat; qua conſtipatione, humores intro feruntur. 95.b.

G

Galenus præceptorum ſuorum, & aliorum experimenta diligenter ſequutus eſt. 50.b.

Galenus ſeptuagenario ſecuit venam, non autem ſexagenario, cum ei vires adfuerint. 51.d.

Galenus tantum poſt annum. 14. ætatis ægri venam ſecare docet. 51.d. & 52.a. Alij vero etiam pueris venã ſecuerunt ibid. & 56.b.

Galenus tantum poſt annum 14. ſecare venam voluit, ad propoſitionem certam in pleriſque conſtituendam 56.b.

Galeni tempore menſura ſanguinis quæ detrahebatur. 58.a.

Gale-

Galenus plethoram ſine morbi ſanguinea magnitudine, ex proprijs ſignis, agnouit. 4.a.

Galenus tantum Aetatati annum 14. agenti ſecuit venam. 56.b

Galenus quibus remedijs reuulſorijs, & deriuatorijs vxorem Baetij curauit, à lipothymia 137.b.in qua curatione quadrigentos aureos habuit ibid.

Gallici morbi natura. 100.a

Gallicis affectibus infra renibus poſitis prius venæ cruris ſectio confert poſtea vena cubiti hepatica ſecanda eſt ex falopio ſummo iure. 99.b.c.& d

Gonorrhea Gallica venæ malleoli prius ſectio cõfert, quadrageſimo die elapſo poſt gonorrheam ſuſceptam molita, poſtea vena cubiti baſilica ſecanda eſt, ex falopio. 99.b.c.& d.& 100.a.& b

Genus nullum ſine ſuis proximis differentijs eſt. 15.c. & d

Genus reale eſt, ex parte rei fundamentaliter eſt, formaliter vero intentionale eſt. 15.d

In Gonorrhea Gallica duæ ſunt ſedes loci affecti: in hepate nempe, & pudendo ſeu paraſtatibus, ac teſtibus: in prima enim fit putredo gallica; in ſecunda reſident gallica, & corrupta, ſeu putrida excrementa: ideo venæ ſectio prius reſpicere tenetur excrementa gallica iam putrida; Deinde locum, in quo putredo fit, reſpicere debet. 99 b.c.& d.& 100.a.& b

Græci corpus humanum in venæ ſectione molienda in tres ſeceuerunt regiones. 88.b.89.& 90.& 91

Gulla ſeu collo offenſo prius vena interna ratione totius ſecanda, poſtea ratione partis vena cephalica ſcindenda. 89.b

H

Habitus plethoricus ſanguinis miſſionem coindicãs à quibus notis dignoſci poſſit. 50.a.& b.& c

Habitus plethoricus ſanguinis miſſionem maiorem coindicat ibid.

Habitus viridis ex melancholio, & bilioſo componitur. 50.c

Habitus corporis quis nam venæ ſectionem comprohibet 52.d.& 53.a

Habitibus corporis albis ſanguinem tenuem, & venas anguſtas habentibus ſcarificationes competunt. 53.a

Habitus frigidus, & ſuccus ſanguinis magnum comprohibet quantitatem. 53.a

Habitus pituitoſus, rarus, mollis, laxus, venas anguſtas habens ſanguinis magnum comprohibet quantitatem educendam. 53.a

Hæmorrhoides quando mulieribus vtero læſo affectis aperienda ſanguinis miſſione. 109.c

Hæmorrhoidibus retentis aſſueta ſua perfuſione, quando per cubitum, & quando per crura, ſeu ex medicamentis, vel hæmorrhoidibus ſanguis detrahendus ſit. 109.d.& 110

Hæmorrhoidibus retentis, hæ aperiendæ ſunt ex Galeno. 109.d.in margine.

Hæmorrhoides ex ſua conſueta excretione ſalubre ſupreſſæ, ex quo plenitudo vel vniuerſalis, vel particularis orta ſit, quando vena cubiti ſcindenda. 109.d

Hæmorrhoidum nimia ſanguinis perfuſio hydropem efficere poteſt. 110.b

Hæmorrhoides apperiendæ, vbi ſanguis peccans ſit in vena porta; & poſtea ratione ſanguinis peccantis in vena caua exiſtentis, vena cubiti, ſecetur. 110.b

Hæmorrhoidum ſanguinis miſſio, & cacochymiã, & plethoriam euacuat. 110.b

Hæmorrhoides quibus remedijs, ſine ferro, & ſine hyrhudinibus aperiendæ ſint. 110.b.& c

Hæmorrhoides quando aperiendæ ſanguinis detractione, ante, venæ cruris ſectionem. 100.b

Hæmorrhoidibus retentis quando vena malleoli ſecanda ſit. 109.d.& 110.a.& qui nam morbi venturi prohibentur hoc remedio ibid.

Hæmorrhoides ſupreſſæ ab aliqua aſſueta, & ſalubri excretione, per venæ malleoli ſectionem prouocanda ex Galeno. 109.d & 110.a

Hæmorrhoidum ſanguinis perfuſio à morbis inflammatorijs venturis ſaluat hominem. 110.a.& in marginis additio ibid.

Hæmorrhoides ſicuti venæ malleoli ſectione prouocantur ſic venæ cubiti ſectione cohibentur 110.a

Hæmorrhoidum ſanguinis excretio, vel miſſio thoracis, & pulmonis morbis conducit. 110.a

Hæmorrhoides apertæ lateris dolores, pulmonis inflammationes, vlcus excedens, furunculos, & turbenculos, aliosque morbos venturos prohibent. 110.a

Hæmorrhoidibus retentis, ſi laſſitudo vulceroſa, & morbi cutanei venturi ſint, venæ malleoli ſectione hi morbi prohibentur. 110.a

Hæmorrhoides aperiendæ in meſenterei, & pancrei morbis. 110.c

Hæmorrhoides quando aperiendæ ſint, quibusque morbis conferant; & quis ſanguis ab his euacuetur per eas. 110.d.111.& 112

Hæmorrhoides profluentes ſanguinem excrementoſum, bilioſum, euacuant. 111.a

Hæmorrhoides fluentes ſanguinem excrementoſum melancholicum, ſeu atrabilarem vacuant. 111.b

Ad hæmorrhoidas cur ſanguis fæculentus, & craſſior à natura mittatur. 111.c.& d

Hæmorrhoidibus fluentibus, imminutis cancer fieri poteſt, vt Lariſſæ Eudemo cecidit 111. in margine.c

Hæmorrhoidum fluxio ſanguinem ſeroſum etiam educit 111.c.& d

Hæmorrhoidum fluxio ſanguinem pituitoſum excrementoſum, & ſanguinem malum nondum coctum euacuat 111.d.& 112.a.& b

Hæmorrhoidales venæ internæ venæ portæ ſunt, & ad meſentereum, & pancreum perueniunt 111.d.& malum ſanguinem, & cacochymiam euacuant ibidem.

Hæmorrhoidales venæ externæ venæ cauæ ſunt, & bonum ſanguinem generis venoſi educunt: 112. a. & b

Hæmorrhoidales venę internę facilius ſanguinem emittunt quam externę. 112.a

Hæmorrhoidales venæ, quę ſeptem ſunt, tum internę, tum externæ quibus communicantur partibus. 111.112. & 113

Hæmorrhoidales venæ à venæ meſentereo, pancreo, à fundo ventriculi, ab hepate, &c. malum ſanguinem emittunt. 112.& 113.

Hemorrhoidales venę fluentes apperiendę quibus magnis affectibus conſerant, diſquiritur. 112. d. et 113. a. b. & c. vide in margine. 112. d

Hęmorrhoidales venę retentę in hydrope aperiendę ſunt 113. a

Hęmorrhoides aperiendę ſunt pro deriuatione ſacienda ab vtero affecto veterato lęſo. 113. a

Hęmorrhoides non ſunt aperiendę in periculis. 126. b

Hęmorrhoides quando in cardialgia ſunt aperiendę. fol. 138. d

Hęmorrhoides quando in febre peſtilenti, & maligna aperienda ſunt, ſanguinis eductione. folio 121. & 122. a

Hemina attica menſura vnius librę, vntiarum trium, ac drachmarum quatuor eſt. 58. b

Hemina non attica, ſeu cotyla ſanguinis eſt vnius librę, et vntię vnius, & ſemis. 58. c

Hepar tumoribus, ac doloribus facilius affligitur, quam diaphragma, difficilius vero quam pulmo, lien, meſentereon, & pancreon, & mammę. 130. b. & c.

Hippocrates poſt Aeſculapium fuit, tranſactio anno. 159. b. 87. c

Hippocratem agnouiſſe humorem melancholicum fol. 110. d

Hippocrates corpus humanum in tres ſecuit regiones, ad venę ſectionem agendam vacuatiuam exoneratiuam, refrigeratiuam, ſeu calefactiuam, depuratiuam, ac denique deriuatiuam fol. 88. b. 89. & 90. & 91

Hydrops quomodo à ſanguinis copia ingenti hepatis calorem naturalem ſuffocante, vt à cauſa antecedenti gignatur. 55. a. qui morbus iam factus vena non ſecta non amplius curatur ibid. d. & 64. a

In hydrope imminente à ſangninis magna copia venturo, quatuor iubet Hippocrates, vt his morbus prohibeatur venę ſectione: nempe quòd prius ſanguis vix fluxilis multis fomentis, & frictionibus liquefiat, & fluxilis fiat, & quòd per venam ſectam ſanguis educatur, & per quam venam, & quantitatem ſanguinis detrahendam, vnà & modum. 55. d. 64. a. b. & c. & d. 65. & 66

In hydrope imminente quando vena cubiti ſecanda ſit, quinque conditionibus 66. a. b. c. & d

Hydropi quando ſanguinis miſſio conueniat, non dum genito ſed futuro. 27. b. & 64. a

Hepar per ſuas venas alimonia totum humanum regit corpus. 47. a. b. & c

Hydropi hypoſarcido appellato imminenti venturo venę ſectio cubiti quando confert ex Hippocratis decreto, & ex Galeni confirmatione. 55. & 64. a

Hydrops ex longa hęmorrhoidum ſanguinis fluxione, retenta, & ex menſibus ſuppreſſis fit. folio 55. a. & 64. a

Hydrops ex hemorrhoidum retentione ortus: per quam partem ſanguis mittendus ſit. 65. d

Hydrops quot modis à ſanguinis copia ſuffocante hepatis innatum calidum, exoriri poſſit. folio 65. d

Hydrops ex retentis menſibus ortus, per venam ſaphenam ſanguine miſſo, curatur. 65. d

Hydrops ex nimia hemorrhoidum perfuſione fit. folio 110. b

Hypoſarcidius tantum incipiens, & in fieri magnus ſanguinea magnitudine, dum vero iam actu factus eſt magnus alia cacochyma magnitudine eſt. 19. a. & 55 & 64. 65. & 66

Hypochondria, ſeu pręcordia ęgrle ab initio morbi à Medico tangi debent, vt videantur ſi ſalubria, vel inſalubria erant ante eum morbum. 128. b. & 130. b

Hypochondria, ſeu pręcordia, quę ſalubria ſint. 128. b. & quę inſalubria ſint ibid.

Hypochondria, ſeu pręcordia, quę in parte dextra reſident, & quę in media parte, & quę in ſiniſtra, quibus tumores phlegmonoſi oriri poſſunt in febre maligna, & peſtilenti. 128. c. d. 129. a

Hypochondria ſiniſtrę partis minus periculum impendent. 129. a

Hypochondria tribus modis tumefiunt, ac inflammantur 129. a. b. c. & d. & 130. a

Hypochondrij inflammationi febri malignę inſtę, in augmento vniuerſali ortę an venę ſectio conueniat: & quo modo conueniat. 129. d. & 130. a. & b

Hypochondria, & omnia membra, vt ſpongiformia quatuor modis indureſcunt, & contenduntur. 130. b. c d. & 131

Humorum purgatio, & ſanguinis eductio magna ſunt remedia. 2. a

I

ICteritia alba ex Hippocrate 126. d. & 127. a. cui nulla venę ſectio conuenit ibid.

Icteritia flaua, ſeu palida. 127. a. & b. cui vena iecurarię ſectio confert 127. a. & b. & quando, & quomodo vena ſecanda ibid.

Icteritia nigra, ſeu liuida, aut plumbea 127. c. cui venę ſplenticę ſectio confert ibid. & d

Icteritia capitis nigra ab Hippocrate 128. a. cui ſanguinis miſſio per venas ſub linguam repoſitas molienda conuenit ex Hipp. ibidem prius tamen vena cubiti ſplenitica ſecta.

Icteritia viridis compoſita ex nigra, & flaua vtrinſque venę ſectionem petit. ibid.

Indicationi cuilibet conſtituendę competunt tria ſola ratione, ſiue experimento perpendenda, vt pote indicantis natura, & quòd ab ea natura indicatio deſumenda, & quòd ea indicatio, curatiua methodo accepta, per contrarium proportionatè eliciatur; vt ſicuti indicans vnum eſt, ita vnum contrarium ſibi adęquatum ſpecificè ab eo indicetur remedium. 12. b

Indicatio ſubtractionis ſanguinis communis eſt primario magnitudini ſanguinę copioſę, & ei, quę eſt quo ad qualitatem, impuritatem, & ad motum: Secundario autem magnum educens ſanguinem remedium flagitat, vt ſanguinis eductio eſt modus, & cauſa ſine qua ſanguinis peccantis ſubtractio fieri nequit. folio 28. c

Indicans nullum per ſe, & proximè indicat eſſentialiter, ob eius cauſam, ſed propter eius eſſentiam ſua natura noſtras offendentem actiones. 6. c

Judicans ſanguinis miſſionem pracipuum tantum vnum eſt, nempe magnitudo morbi ſanguinea, alia tamen plurima, & varia requiruntur ad ſanguinem educendum. 8. c

Indicantis magni generici magnum euacuans inſinaantis præſidium ſententia propria.10.a.b

Indicans quodcunq. curatiuum indicatione curatiua indicat per ſe, vt noſtras lædit actiones 10.c

Indicans vitale primum eſt vt dignius, ratione dignitatis roboris virium vitalium.10.c

Indicans triplex eſt curatiuum, præſeruatiuum, & vitale ibid.

Indicans primum genericum, vt magnum, morbi magnitudo eſt ſua natura noſtram mutando ſanitatem, noſtras offendens actiones.10.c

Indicans primum curatiuum abſolutum ſimpliciter morbus eſt, quia ſimpliciter noſtras obturpat actiones. 10.d

Indicans præſeruatiuum, nempe morbi cauſa immediata, non indicat per ſe, vt noſtras offendat actiones, ſed per accidens, vt in morbi naturam tranſire poſſit quæ per ſe ſimpliciter hominis actiones affligere valet. fol. 10.d

Indicans per accidens, nimirum ratione morbi, qui cauſa eſt ſymptomatis, eſt ſymptoma, 10.d

Indicatio à virium dignitate deſumpta, cæterarum indicationum dignè regina habetur.12.a

Indicationes ſunt, quæ digniora virium, & maiora indicantia præſcribunt aut Gal.12.a

Indicatio deriuandi, ſeu reuellendi à poſitu deſumitur à Galeno.39.a

Inflammationes impropriè appellatæ in coſtium pleura, peritoneo, & præcordijs fiunt ob ingentem ſiccitatem attrahentem.74.d

Inflammatio ſanguinis tribus contingit modis: primus etiam modus à ſanguinis inſigni copia. ſecundus à caliditate vſtiua non putredinali. 78.c. tertius à calore putredinali.75.d

Inflammatorio morbo impropriè dicto venæ ſectio competit in corpore etiam cacochymo.84.a

Inflammatio multa in venis, & delirium, & conuulſiones denuntiantur à ſtillis ſanguinis narium. 94.d

Inflammationi alicuius hypochondrij in febre maligna in augmento vniuerſali orta quomodo venæ ſectio cõferat.129.d. & 130.a

Inflammatio à quibus fit fluxionibus.72.b

Inflammationis impropriè dictæ modus ab Hippocrate poſitus eſt attractorius à nimia ſiccitate factus quæ inflammatio eſt ardentia.74.a

Inflammatio ſanguinis ignei.35.d

Inflammatio propria à ſanguine prædominante oritur. 70.b

Inflammationes vehementer magnæ ſola venæ ſectione ampliſſima curantur.70.d. & 71.a. & b. ſi vero non vehementer magnæ ſint, prius venæ ſectio, mox purgatio conuenit.71.a

Intemperies nulla in corpore humano partis fit, ſine ſucco fluente eam intemperantem partem, & quomodo id intelligi debeat.20.c

Iſchiadico affectu vena externa crurium ſcindenda. folio 89.a

L

LAſſitudo triplex vlceroſa, tenſiua, & phlegmonoſa. 23.c

Laſſitudines ſymptomata morboſa ſunt, ante morbos impropriè ſunt, cum morbis vero propriè exiſtunt.23.c

Laſſitudines, ſunt morbi magnitudines ſanguineæ futuræ 27.d

Laſſitudo vlceroſa venturam magnitudinem ſanguineam morboſam denuntians à quo pendeat ſanguine. folio 35.c

Laſſitudo phlegmonoſa curatur venæ ſectione ampliſſima, vſque ad lipothymiam agenda, 67.b.c. & d. & 68.a. b.c. & d

Lienis tenſionibus auferendis duobus diebus vena ſecanda.82 d

Lipothymia à ſyncope differt.78.b.c

Lien, pulmo, pancreon, & meſentereon vt ſpongoſa facilius fluentes recipiunt ſuccos.130.b. deinde hepar, & diaphragma ibid.

Lipothymiæ cauendæ quæ remedia congrua ſint. fol.55.c. & d

Lipothymia vxoris Boeti, quibus remedijs à Galeno curata eſt pro curatione quadrigentos nūmos aureos Gal. habuit.137.b

Ad lipothymiam, & ſyncopem venturam euitandam in febrium etiam acceſſionibus frictiones multæ 64. c. & cucurbitulæ ſiccæ, et aqua calidiſſima conueniunt 95.c. & d

Lumbis læſis vena interna crurum ſecta conducit, folio 89.a

Locus læſus quinque modorum generibus manifeſtatur, 30.b. & c

Locus offenſus primo à partis figuratione, ſeu formatione; poſtea à ſitu proprio loci affecti, Deinde ab actione loci læſa, ſeu à deprauato partis vſu, abolito ſeu imminuto. Quarto ab excrementis exeuntibus mutatis; tandem ex accidentibus, quæ ex parte afflicta exoriūtur, exactè, & vndique agnoſcitur.30 b. & c

Locus mittendi ſanguinis in febre maligna.121.122

Locus mittendi ſanguinis per venam ſectam triplex eſt, ab Hippocrate inuentus, & à Galeno, & ab alijs confirmatus 88.89. & 90

M

MAlleoli quando ſcarificari debent, ingentis reuulſionis ſtudio in febre putri peſtilēti aut maligna, & in laſſitudine vlceroſa. 121.b. & d

Melancholia, quæ ſymptoma eſt, nullo modo ſine morbo eſſe poteſt.24.b

Melancholiæ eſſentiali tantum magnitudo cacochymæ infelix ineſt.27.c

Melancholiæ venæ ſectio 87.c. & d. & 88.a

Membrorum omnium in embrione coarticulatio, ramificatio, ſeu conformatio in puela diebus. 42. fit 108. b. & c

Mēbri mala diſpoſitio læſi cauſa & ſoboles eſt, vt id quod fluit bonum, & alimentale ad id membrum, ibi corrumpatur.44.d

Menſuræ terminatæ, ac certæ moderatæ ſanguinis mittendi, notitia traditur vide ſanguinis menſura.59.60. & 61

Meſentereon, pancreon, pulmo, & lien vt ſpōgoſa facilius fluentes recipit ſuccos: deinde hepar, & diaphragma 130.b

Digitized by Google

Magnitudinis morbi nomenclatura. 18.e

Magnitudinis varia nomina. 1.a.& 18.c

Magnitudo morbi quid ſit ibid. & 19.e

Magnitudo morbi propria eſt paſſibilis qualitas inferens paſſionem vrgentem primò tollendam, lethalem, vel infelicem, vel tædioſam ibid.

Magnitudo morbi, ſeu vis, aut efficatia vocata, cum ægros interficiat, vel morbos contumaces procreet, neceſſario vrget, 1.a

Magnitudo morbi vrget per ſe vel vrgentia lethali, vel infelici vel contumaci ac tædioſa, & rebelli, 1.a. & 12.e

Magnitudo morbi quo ad ſuccum vel ſanguinea, vel cacochyma eſt, vel ex his vtriſque compoſita. 1.a

Magnitudinis morbi quantitas, modus, locus, ac tempus, ægros lædendi, à Medico dignoſci debet. 1.a.b

Magnitudinis morbi qualitas, quantitas, modus, locus, ac tempus offendendi ægrotantes, ſi hæc Medico iam pateant, Medicus ſemper id, quod ſatius, ſalubrius, & rectiſſimum agendum ſit, ſemper conſequi poterit. 1.b

Magnitudinis morbi ſua qualitate eſſentiale cognita, vnà cum ſua quantitate, modo, loco, temporeque læden di, tunc Medicus Artis præſtantia, & ægrorum ſalubritate, ac Dei gloria, & ſua præſtantia, ac vtilitate, tuto, cito, iucundè & feliciter agere poterit, folio 1.a.b

Magnitudo morbi adimitur euacuatione ſuæ cauſæ immediata, ſcilicet vel ſanguinis miſſione, vel cacochymiæ vacuatione, vel vtriuſque ſucci eductione. 1.a

Magnitudo morbi tam in genere quo ad ſuccum, quam in ſpecie vel ſanguinea, vel cacochyma à Medico omnino dignoſci debet. 1.a

Magnitudo morbi qualibet ſibi adæquatam, & contrariã euacuationem moliendam inſinuat. 1.a

Magnitudo morbi quanta eſt, tantam etiam adæquatam, & contrariam ſucci peccantis eductionem requirit. ibidem.

Magnitudo morbi non indicat, vt ſignum repletionis ſanguinis ſit, ſanguinis miſſionem, At vero vt magnam inferat offenſionem contra Bottonum. 4.a

Magnitudo morbi, vt plurimum lethalis, rarò verò contumax eſt. 5.b

Magnitudo morbi vt vrgens, magnam inferenda offenſionem; per ſe, & conuertibiliter magnum, & ſalubre euacuans præſidium flagitat. 5.b. & 12.e. & 4.c.

Magnitudo morbi ſicuti valdè lædendo, vrget, ita propter eius eſſentialem primò eripiendam vrgentiam, magnum vacuans ſibi contrarium per ſe indicat auxilium. 5.b

Magnitudo morbi ſola per ſe magnum vacuans remedium indicat, ſicuti etiam morbus ſolus per ſe indicat ſimpliciter: nam ſicuti morbus tantum ſua natura ſimpliciter lædenda indicat, ſic etiam magnitudo eius indicat magnum auxilium, quia magnam facit læſionem. 6.e

Magnitudinis morbi, tũ ſanguinea, tum cacochyma, quas ignorarit Augenius, quatuor genera ſunt, non autem duo vt ait Augenius. 6.d

Magnitudinem morbi ſanguineam ex ſe, ſolam indicare demonſtratur per ſe, & primo, primitate eſſentiale vrgentiale, vehementer ſua natura lædente, non autem ſimul cum virium robore, & ætate florente, contra Maſſariam. 8.e

Magnitudo morbi ſanguinea, & virium robur, ſimulque ætas florida, ad indicantis ſanguinis miſſionem eſſentiam non pertinent; ſed ad totam ſyndromis educendi ſanguinis completam acquirendam cognitionem, quæ ſyndromes compoſita eſt ex indicante principali, nempe ex ea magnitudine, & ex permittente principali, nimirum ex virium coſtantia, & ex compermittente, & ex ſignis peccantis ſanguinis, ſcilicet ex ætate florente, & ex virium robore. 8.e

Magnitudo morbi ſanguinea ſanguinis mittendi facultas principalis indicatrix eſt. 8.d

Magnitudo ſanguinea morbi duo oſtendit nempe per ſe eſt indicatrix, & per accidens eſt ſignum ſanguinis peccantis copioſi virium robori iuncti. 9.a

Magnitudo morbi ſicuti magnam nobis infert læſionem, ita proportione per ſe, primo, & proximè eius cauſæ immediata, in ſuam naturam eſſentialem transmigratæ, eitam indicat ſubtractionem. 10.d

Magnitudo morbi nos per ſe vehementer affligens & proximè duobus modis indicat, ſicuti duplici ratione magnam efficere valet infeſtationem. ibid.

Magnitudo morbi indicat per ſe, quatenus tribus gradibus, magnam nobis inferendo offenſionem, vrgens eſt ſua natura primò eripienda. 10.b. & 12.a. & 11. d. & 12.b

Magnitudo morbi multiplex. 10.d

Magnitudo morbi indicat ratione ſuæ ſormæ infeſtantis tum actiones, tum ſubſtantiam propriam partis affli-ctæ, ſiuque proprium temperamentum partis læſæ, non autem alia ratione. 11.a

Magnitudo morbi qualibet primo conſideratur, vt magnum indicans, in eo quod noſtras infeſtat actiones; deinde alijs rationibus, quas continet 11.b

Magnitudo morbi adeo per ſe, & primo primitate eſſentiali, & proxima hominem affligit, vt ſæpius hominis interfectiua ſit, vel ſaltem vehementer noſtras infeſtet actiones, raro verò diuturna lædat. 11.b

Magnitudo morbi hominum interfectiua eſt ex Hippoc. & Galeno, ibid.

Magnitudo morbi duplici ratione interficit. 11.e

Magnitudo morbi vel in augmento, vel in vigore interficit, non autem in principio, nec in declinatione. 11.c. & 30.a

Magnitudo morbi alia eſt, quæ non interficit, ſed lædendo infelix eſt, & alia quæ tædioſa habetur. 11.c.d

Magnitudo quæcunque morbi indicat, vt vrget trifariam, vel enim vrgentia lethali, vel infelici, vel tædioſa. 11.d

Magnitudo, ſeu vehemẽtia morbi per ſe, exactè, propriè, proximè, vbique, ſemper, & ſua natura conuertibiliter vrget, vt maius vrgens affligens noſtras actiones, 11 d. & 12.b

Magnitudo morbi ſicuti eſt prima, quæ vehementer lædit ſic eſt prima adimenda. 11.d

Magnitudo marbi vt vrgens per ſe primo tollenda, ex Galeni decreto. 11.d

Magnitudinem morbi vnà cum virium robore, ſeu imbecillitate conſiderare cogimur. 12.a

Magni-

Magnitudo morbi generica, genere generaliſſimo, quo ad ſuccum nuncupata ob tres gradus lædendi vrgendo ſua natura formalem ſibi propriam facultatem indicatricem poſſidet per ſe, propriè, proximè, vbique ſemper, & quatenus ipſa reciprocabiliter, magnum euacuans indicandi auxilium, tanquam magnam, & citam ſucci ſuperuacanei ablationem, eo magno moliendam remedio. 12.b.

Magnitudinis morbi quo ad ſuccum vocata natura formalis exactè. & propriè, à ſucco copia, uel qualitate, vel impuritate, vel motu peccante, tanquam à cauſa immediata contentiua, ſeu coniunctiua æquè tum appellatur, tum emanat. 12.b.

Magnitudo morbi quo ad ſuccum vocata per ſe valde lædens, vel lethalis, vel infelix, vel rebellis, noſtras infeſtans actiones, vrgensque, neceſſariò ſucci eius cauſa immediata ſibi coniuncta ſubitam indicat ſubtractionem. 12.c.

Magnitudo morbi quo ad ſuccum nuncupata conuertibiliter exuperantis ſucci citam indicat ſubtractionem, magno euacuante præſidio, molitam, & omnis ſublatiua, & magna exuperantis ſucci à morbi allata indicatur. 12.c. & d.

Magnitudo morbi quo ad ſuccum, & generica comprehēditur ab Hipp. vbi ait medicina eſt ſubtractio eorum, quæ ſuperuacanea ſunt, vel copiæ vacuatiua, vel malæ qualitatis emendatatiua euacuatione adhibita, vel impuritatis depuratiua, aut fluxionis reuulſiua, eductione adminiſtrata. 12.c.

Magnitudo morbi generica quo ad ſuccum vocata quatuor differentias, in ſucco repoſitas, continet, cum ea ſit copioſa, vel in qualitate, vel impura, uel in motu determinato. 12.c.

Magnitudo morbi quo ad ſuccum copioſa principaliter, & per ſe indicat ſucci ſuperuacui vacuatiuam ſubtractionem; aliam vero malæ qualitatis emendatiuam, depuratiuam, & reuulſiuam conſequenter; nempe indicando euacuatiuum magnum remedium 12.c.

Magnitudo morbi quo ad ſuccum generica in qualitate, impura, & fluēs, ſeu fluxura, cum copia principaliter non peccet, euacuatiuam principaliter ſucci ſubtractionem indicaro non intendit: attamen ſemper ſupponit aliquam ſucci conſecutiuam copiam euacuandam qualitati, impuritati, & fluxioni ſubijcientem. 12.d.

Magnitudo morbi quo ad ſuccum fluēs, & fluxura, vt incipiens non incepta, & vt imminens ventura non methodo curatiua indicat, ſed methodo præſeruatiua. 13.a.

Magnitudinis morbi generica quo ad ſuccum natura ſuccus actu non eſt. ſi incipiens non incepta, vel imminēs futura fuerit, verum potentia is ſuccus in eius magnitudinis eſſentiam tranſmigraturus eſt. 13.a.

Magnitudinis morbi tum in motu, tum in impuritate, tum qualitate, tum in copia, tres gradus ſunt, vel enim præſens, vel incipiens, vel imminens. 13.a.

Magnitudo morbi præſens methodo curatiua tollitur. ibi.

Magnitudo morbi incipiens vel incepta, vel non incepta aſſumitur. 13.a.

Magnitudo morbi incipiēs incepta methodo curatiua curatione tollitur. 13.a.

Magnitudo morbi incipiens non dum incepta indicatione præſeruatiua aufertur 13.a.

Magnitudo morbi imminēs in methodo præſeruatiua habetur. 13.b.

Magnitudo morbi quo ad ſuccū per ſe propriè, proximè, & vbique, ſemper, & ſua natura indicat. 13.b. & c.

Magnitudo morbi quælibet indicat vt valde lædendo vrgeat, vrgentia. 13.c. & d.

Magnitudo morbi omnis ſub genere magnitudinis morbi quo ad ſuccum appellata vniuocè tranſcendunt. 13.d.

Magnitudo ſpecifica morbi indicans ſanguinis miſſionē, & cacochyma inſinuans purgationem, non conſtituuntur per differentias à Maſſaria aſſignatas. 14.a.

Magnitudinis morbi ſanguinea æquè tum diuiſiua, tum conſtitutiua differentia ceu ſpecici cauſa eſt ſanguinis peccatum. 14.a. & b.

Magnitudo morbi ſanguinea dignè à ſanguine peccante denominatur. ibid.

Magnitudo morbi quo ad ſuccum vocata generica vniuocans in ſanguineam, & cacochimam vniuocatam diuiditur magnitudinem. 14.b.

Magnitudo quæcunque quatenus ſua eſſentia vrget vehementer lædendo, quatuor generibus indicat. 15.a.

Magnitudo morbi tā generica, quā ſpecifica triplex eſt, nā vel præſens; vel incipiens, vel imminēs eſt. 15.b.

Magnitudo morbi ſanguinea alia magnitudini cacochymæ ſi inhereſcat, primo ſanguineæ magnitudini ſatiſfacere deuincimur. 15.c.

Magnitado morbi generica quo ad ſuccum vocata realis eſt, & hæc vel ſanguinea, vel cacochyma eſſentialiter habetur. 15.d. & 16.a.

Magnitudo morbi generica quo ad ſuccum in ſpecificam diuiditur magnitudinem ſanguineam, & cacochymā, ſicuti ſuccus ab Hippocrate, & à Galeno in ſanguinē, & cacochymiam ſecatur. 16.a.

Magnitudo morbi ſpecifica æquè tan ſanguinea, quam cacochyma ſimul ſunt ac tunc prius ſanguineæ incūbere poſtea cacochyma ſindere debemus. 16.b. quia ſanguinea magis vrget ibid. & cur. 16.c.

Magnitudo ſanguinea ſola eſt, vbi morbi vehementer magni, & valde acuti ſunt. 16.b.

Magnitudo morbi ſpecifica ſanguinea, & cacochyma ſimul ſunt, dum morbi non valde magni, nec valde acuti vel cronici ſunt. 16.b. & c.

Magnitudo morbi eiuſdem naturę ſui morbi non eſt. 16. c. & d. & 17. 18. 19. 20. 21. & 22.a.

Magnitudines morbi aliqua, vt vulnera magna, & alia à violento facta magna, impropriè vocantur. 18.a.

Magnitudines propria tantam & quo ad ſuccum, ſanguinem, & cacochyma ibid.

Magnitudines impropria non ex ſe, ſed per magnitudinē quo ad ſuccum, uel ſanguineā, uel cacochiam incipiētē fluentem, uel imminentem fluxuram per ſe urgentem indicant uel urgentia lethali, uel infelici, uel tædioſa. 18.a. & b.

Magnitudo morbi propriè accepta nō ex defectu rei naturalis ſit; ſed ex ſuccorum exuperantia emanat. 18.b.

Magnitudo morbi uiolenta, cum non ſit quo ad ſuccū, non eſt propria, ideo neq. per ſe indicat magnum euacuans remedium. 18.a. & 21.c.

Magnum ulcus magnam uacuationis ſucci exuperantis flagitat indicationem non per ſe, ſed ratione magnitudinis in ſucco exiſtentis fluentis, & fluxuræ, cicatrizationem inhibentis. 18.b.

Magnitudo morbi propria non eſt in prædicamento, quanti. ſed in prædicamento qualitatis. 18.c. hinc ea ſuſcipit magis, & minus ibid.

Magnitudo morbi ſolutæ vnitatis iam facta non eſt in ſucco exiſtens, ideo nec propria inuenitur. 18.c.

Magnitudo incipiens iam actu facta ſoluta vnitatis impropria eſt, proinde per ſe non indicat magnum educens remedium. 18.d.

Magnitudo incipiens non dum actu facta, ſed in fieri, hæc propria eſt, quia quo ad ſuccum fluens eſt. 18.d.

Magnitudo ſanguinea ſolatæ vnitatis dum ia fieri augeſcit gignitur à ſanguine acre, ideo indicat magnum vacuans remedium. 19.a.

Magnitudo morbi ſolutæ vnitatis imminens ventura fluxura, vel incipiens, & fluens in fieri cacaetha, rebellis, & contumax propria quoad ſuccum per ſe vrgens, & indicans eſt, imperfectè tamen, ſeu non integrè, & eur. 19.a.

Magnitudo ulceris iam facta non amplius propria eſt ſanguinea, vel cacochyma, ſed aliam impropriam habet magnitudinem in quantitate ibidem, & 20.c. Vnde partim propria, eſt partim impropriè ibid.

Magnitudo vlceris, & vulneris vel venæ ſectionem, vel purgationem inſinuat quatuor modis eſt; duobusque modis impropriè magnitudo eſt per accidens tantum indicans magnum educens remedium: duobus vero modis propria eſt, ſed non perfecta, & poteſtate tantum, non autem actu. 19.a.b.

Magnitudo morbi quo ad ſuccum quæ propria eſt eur non eſt eiuſdem naturæ morbi, cuius eſt efficatia. 19.b. & c. vter.

Magnitudo morbi propria quoad ſuccum vocata primo eripienda eſt, vt vrgens per ſe, & indicans per ſe 19.c. magnitudinis vero cauſa immediata primo tollenda vt indicata à magnitudine. 19.b. & c.

Magnitudo morbi ſanguinea emergit, dum ſanguis peccans morbum auget, vel cauſam morbi maiorem efficiendo, eam quoque gignit, & auget, ac ita morbum augendo, magnum reddit, & hinc eam gignit magnitudinem. 19.d. & quot modis id fiat. 20.a.

Magnitudo morbi ſanguinea à ſanguine oritur, vt à calidiſſimo ſucco, & fluxiliſſimo. 19.d. & 20.a.

Magnitudo morbi ſanguinea à ſanguine emanat potiſſimum ceu à calidiſſimo, fluxiliſſimo, inflammatiuo, aſtiuo, & colliquatiuo peccante. 20.a. & 19.d.

Magnitudo morbi ſanguinea, in febre aſſidua, periculo plena, vt calidiſſima, fluxiliſſima, inflammatiua, vſtiua, & colliquatiua. 20.a.

Magnitudo ſanguinea morborum bilioſorum, & atrabilarium ibid.

Magnitudo ſanguinea morborum ſanguineorum bilioſorum, pituitoſorum, & melancholicorum, vel atrabilarium. 17.b.

Magnitudinem morbi non eſſe augmentum, nec etiam morbi acutiem, etſi cum his ſit, 20.b.

Magnitudinum morboſarum genera octo à Galeno ſtatuuntur. 20.b. & 17.c. quæ vt propriè ſint quo ad ſuccum eſſe debent. 21.d.

Magnum vlcus, ſeu magnum vulnus in quantitate, ſeu figura, vel in defectu carnis regenerandæ poſitum, magnitudinem propriam non habet. 20.d.

Magnitudo morbi ſolutæ vnitatis propria imperfectè tantum potentialis eſt; dum vero acta eſt, in aliam magnitudinem impropriè acceptam tranſit. 20. d. & 21.a. 22.a.

Magnitudo morbi ſolutæ vnitatis vrgentiã continet morbi rebellis, ac tadioſi non in facto eſſe, ſed tantum in fieri, ne magnitudo alia improprie vocata fiat, ex Galeno. 21.b. & c.

Magnitudo morbi lethalis, & infelix exactè propriè vrget, & indicat per ſe magnum vacuans remediũ, alia vero magnitudo tadioſa ſoluta vnitatis non exactè propriè vrget & indicat per ſe. 21.b.c.

Magnitudo morbi malæ compoſitionis, & intemperiei cũ materia vacuanda perfectè propria eſt, vrget, & indicat: per ſe magnum vacuans remedium. 21.c.

Magnitudo morbi ſolutæ vnitatis imperfectè propria eſt, vrget, & indicat per ſe magnum educens remedium, 21.c. & 22.a.

Magnitudo morbi in intemperie ſine materia omnino impropria eſt; vnde non vrget, nec indicat per magnum educens remedium. 21.d.

Magnitudo morbi generica, & ſpecifica conuertibiliter indicat. 21.d. & 22.a. & per dictum de omni, & ſoli ibidem.

Magnitudo morbi in intemperie cum materia propria eſt, attamen aliquo modo imperfecta. 21.b.

Magnitudines morbi, quæ non ſunt quo ad ſuccum impropria exiſtunt, & per accidens tantum magnum educens inſinuant præſidium, ſub ratione magnitudinis propriæ in ſucco ſe habentis. 22.a.

Magnitudo morbi primum indicans adimendum eſt vt vrgens ſua natura, morbus vero primum indicans eſt abſolutum ſimpliciter 22.b. & c.

Magnitudo ſymptomatis, magnum educens non indicat remedium, 22.d. & 23. & 24. cum ſymptoma nihil, indicet, per ſe. 6.c. & 23.d. & 24.a.

Magnitudinis morbi eſſentia vel primaria vt morboſa, vel ſecundaria quo ad ſuccum vocata. 24.d.

Magnitudo ſanguinea, in febre continua eſt quartana vel præſente vel imminente. 26.d.

Magnitudo ſanguinea ventura febris quartanæ aſſiduæ futuræ à ſanguine atro, craſſo, vt melancholico egrediente, (vena ſecta) facilè agnoſcitur. 26.d.

Magnitudo morbi ſanguinea, eſt continuatio cuiuſcunque febris putridæ, per ſe vrgentis lethali vrgentia. folio 27.a.

Magnitudo ſanguinea vt aſſidua febris putrida ſanguinis miſſionem indicat per ſe caloris putredinalis tranſpiratiuam, & putridi excrementoſi ſanguinis, fumidi, ac fuliginoſi euacuatiuam, & obſtructionum aperitiuam. 27.a.

Magnitudo cacochyma ſola reperitur in febre tertiana exquiſita interpolata inſigni, & in eryſipelate legitimo magno. 27.b. ſine magnitudine ſanguinea.

Magnitudo tum ſanguinea, tum cacochyma eſt, in quartana cum ſanguine melancholico imminente continuitatem. 27.b.

Magnitudo cacochyma infelix ſola in melancholia eſſentiali eſt, ſine magnitudine ſanguinea. 27.c.

Magnitudo morbi non ſolum præſens, ſed etiam ventura per ſe magnum petit auxilium. 27.c. & d.

Magnitudo morbi ſanguinea generaliſſimè vt propriè vrgens primario ſanguinis exuperãtis, in eam magnitudinem

Digitized by Google

dinem tranſmigrati, ſanitati contrarij, ſublationem indicat.28.e.& 32.a.

Magnitudo morbi ſanguinea, & morboſa, quæ primario eſt vt morboſa, & ſecundario vt ſanguinea, 24.d. etiã primario communiter ſanguinis exuperantis, & peccantis in eam magnitudinis naturam tranſmigrati ſubtractionem inſinuat copioſam, vel malæ qualitatis emendatiuam, vel depuratiuam, vel fluxionis reuulſiuam, aut deriuatiuam, ſecundario autem magnum euacuans ſanguinem auxilium petit, vt hæc ſanguinis euacuatio eſt modus & cauſa ſine qua ſanguinis illius morboſi ſubtractio primario indicata, & molienda fieri nequit, contra Argentereum.28.c.

Magnitudo ſanguinea qualibet à ſanguine prouenit, ſed non quicunque ſanguis peccans ſanguineam gignit magnitudinem 28.c.

Magnitudo ſanguinea, & cacochyma dum ſimul ſunt, prius venæ ſectioni ſuccurrere, poſtea cacochymiæ eductioni ſtudere debemus.29.a.

Magnitudo propria quo ad ſuccum vocata propriè vrgens primo eripienda, quæ methodo dignoſcatur.29.b.vſque ad 30.c.

Magnitudo morbi propria quot modorum generibus dignoſci poſſit declaratur.29.b.

Magnitudo morbi propria notificatur ex ſymptomatibus magnis ibid.

Magnitudo morbi propria notificatur à propria morbi magna idea, ſpecie, motuq. incrementi ibid.

Magnitudo morbi propria agnoſcitur à magna virium offenſione ibid.

Magnitudo morbi propria patefit ex magno receſſu à ſtatu naturali ibid.

Magnitudo morbi propria manifeſtatur ex loco vehemẽter infeſtato 29.c

Magnitudinem morbi ſymptomata magna perpetuo conſequuntur ibid.

Magnitudo morbi, & morbi eſſentia, & cauſa, & pars læſa ex quibus dignoſcuntur ibid.

Magnitudinis morbi propria cognitio deſumẽda, exẽplo pleuritidis ſua cognitione certa magna, à Gal. nota fit 29.d. per ſymptomata magna patagnomonica.

Magnitudo morbi ex ſymptomatib. magnis in incremento vniuerſali ſupervenientibus enucleatur.29.d

Magnitudo morbi ex ſymptomatibus ſupervenientib. cognoſcitur, quæ ſunt multa numero, diuturna perduratione, parum remedijs rectè adhibitis cedentia, & ſua natura efficaciſſima, ſeu maligna.29 d.& 30 a

Magnitudo lethalis in declinatione nõ eſt, ſed in augmento.30.a

Magnitudo morbi propria exoritur, dum morbus augeſcit ibid.

Magnitudinis morbi ſanguineæ quo ad qualitatem calidam vocatæ ſigna diagnoſtica. & cauſæ.30.a.& b

Magnitudo morbi quõ à loco affecto dignoſcatur.30.b. c

Magnitudo morbi quõ ab eius cauſa magna loco affecto ĩexiſtente, & vt à ſigno diagnoſtico connotatur. ibid.

Magnitudo morbi propria vel vt morboſa, vel vt quo ad ſuccum, ſe habet.31.a

Magnitudo ſanguinea, & cacochyma vel vt morboſa eſt vel quo ad ſanguinem, ſeu cacochymiam.31.a.b

Magnitudo ſanguinea, vt ſanguinea quatuor genera continet, eum ſit vel copioſa, vel in qualitate, vel impura, vel in motu.31.b.& 32

Magnitudinis ſanguineæ copioſæ dilucidatio 33. vſq. ad 34.a

Magnitudo ſanguinea copioſa vel quo ad vaſa, vel quo ad vires oppreſſas.33.a.b.& c

Magnitudo ſanguinea copioſa quo ad vaſa, vel extenſiua, vel obſtructiua vel ſcindens vaſa eſt.33.b.& c

Magnitudo ſanguinea copioſa tũ quo ad uaſa, tum quo ad vires vel vniuerſi corporis, vel particularis.33.b

Magnitudo ſanguinea copioſa quo ad vaſa quibus differentijs diſcrepat ab ea quo ad vires.33.c

Magnitudo ſanguinea copioſa quo ad vaſa extendens, & ſcindens, & obſtruens venæ ſectionem quærit vſq. ad animi defectum molitam, alia vero quo ad vires non ita quærit.33.c.& d

Magnitudo ſanguinea copioſa quo ad vires remanet, poſt aliam magnitudinem quo ad vaſa ablatam, venæ larga ſectione facta.33.e.& 34.c

Magnitudo morbi ſanguinea quo ad vires & onerando, ſeu opprimẽdo, ac ꝓprio tẽperamẽto priuãdo lędit.33.d

Magnitudo ſanguinea copioſa quo ad vires, quibus de cauſis gignatur.33.c.& d

Magnitudo ſanguinea copioſa vel imminens vel incipiẽs, vel præſens.33.d

Magnitudo ſanguinea copioſa obſtruens, & ſuffocans in genere toto venoſo imminens calidi influentis, et innati refrigeratiua venæ ſectionẽ calfactiuã petẽs ẽ.34.a

Magnitudinum omnium ſanguinearum repletionaliũ ſigna diagnoſtica.34.b.vſque ad 35.b

Magnitudo morbi ſanguinea in qualitate repoſita dilucidatur.35.c.vſque ad 36.a

Magnitudo ſanguinea calida & humida.35.c

Magnitudo ſanguinea in qualitate peccans ſinocæ febris non putridæ ex ſanguine plus æquo calidiori, humidiori, dulciori, magiſque iuſto ſpirituoſo procreatur. 35.c

Magnitudo ſanguinea calida, & ſicca, acris & mordax, & aſpera ſibi contrariam ſanguinis miſſionẽ inſinuat refrigeratiuã, humectiuã, epiceraſticã & lenẽ 35. d

magnitudo ſãguinea inflãmatiua, putrefactiua, deuſtiua et colliquatiua à ſãguine ſua qualitate igneo emanat ib.

Magnitudini morboſæ ſanguineæ putrefactiuæ, inflammatiuæ, deuſtiuæ, & colliquatiuæ venæ ſectio ad animi vſque deliquium molita præſentaneum, & proprium eſt auxilium 35.d

Magnitudo ſanguinea morboſa frigida, & humida, lenis, craſſa, & glutinoſa in quibus morbis eſt imminẽs &c. fol.35.d. quæ ſanguinis miſſionem calfactiuam, ſiccatiuam, flagitat ibid.

magnitudo morboſa ſãguinea frigida, et ſicca.36.a. quos morbos reddat magnos ibid. quæ ſanguinis miſſionẽ calfactiuam, & humectiuam deſiderat ibid.

Magnitudinum ſanguinearum morbi omnium quæ in qualitate ſunt ſigna diagnoſtica.36.b

Magnitudo morbi ſanguinea vt ſanguinea calida eſt, & humida, vt verò ſanguinea biliosa calida, & ſicca eſt vt vero ſanguinea pituitoſa eſt frigida, & humida, vt vero ſãguinea melancholica eſt frigida, & ſicca. 35

magnitudinis ſanguineæ morbi impuræ generica, eiuſq; differentiarum doctrina dilucidatur.36.d

magnitudo ſanguinea morbi impura duplex, vel excrementoſa, vel putrida, ibid.

Index locupletiſſimus

Magnitudo morbi ſanguinea impura excrementoſa pitui toſa paucam ſanguinis quantitatem educēdam optat: & per vices.37.b

Magnitudo morbi ſanguinea impura putrida vel putrida,vel fuliginoſa,vel ſumoſa 37.b

Magnitudo morbi ſanguinea impura putrida vel putrida vel fuliginoſa,vel ſumoſa.37.b

Magnitudinis ſingula ſanguineæ impuræ tum excrementoſæ,tum putridæ ſigna diagnoſtica.37.c.& d

Magnitudo morbi ſanguinea impura quomodo primario deſumatur, vt ab alijs contradiſtincta.38.a.b.& 32.c

Magnitudo morbi ſanguinea fluēs,ſeu fluxura,ſua natura ſanguinis miſſionem deriuatiuam, ſeu reuulſiuam petens doctrina.38.c.vſque ad 39.b

Magnitudo morbi ſanguinea fluens,& fluxura à quo ſanguine fiat.38.c.& d.ſine copioſo ſanguine ibid.

Magnitudo morbi ſanguinea fluens & fluxura,& fluxa vel per modum attractionis,& receptionis fit.39.b

Magnitudinis ſanguineæ morboſæ cacoethis doctrina.44 d.& 45.a.& b.quæ tertia magnitudo ex parte læſæ recepta eſt.

Magnitudo maligna morbi quid ſit, & quænam ſit ibid.

Magnitudinis ſanguineæ,vt morboſæ prima differentia à facultatis læſę ſubſtātia exhauſta,quæ ex læſę actionis præſtantia ſpectatur.45.c.eius differentia ibid.c.d

Magnitudo morbi præſtantior actionis præſtantioris læſę cuiuslibet corporis partis exploratur, & declaratur; & à minus præſtantiori ſecatur.45.d

Magnitudinis ſanguineę,vt morboſę à facultatis læſę ſubſtātia deſumptę ſecunda differentia eſt,quę ex propria affectus eſſentia habetur.46.c

Magnitudinis ſanguineę vt morboſę tertia differentia ex læſę facultatis ſubſtantia perſpecta, quę facultas affectum totum gubernet corpus.47.a.b.& c

Magnitudo ſanguinea morboſa ſicuti magis à ſtatu naturali recedit,ita maiorem ſanguinis educendi menſuram indicat.50.a

Magnitudo ſanguinea totam menſuram ſanguinis detrahendi indicat; non autem quo ad vicem detrahēdam; nā viriū robur quo ad vicē indicat permittēdo. 51.d

Magnitudo morbi ſanguinea fluens ſicuti à ſanguine celerius fluente fit ob maiorem velocitatem fluxionis ſanguinis, ita etiam magis venę ſectionem ocyſſimè ampliorem que poſtulat.73.d

Magnitudo morbi ſanguinea putrida & motu peccans, impropriè inflammatoria, magis vrget in indicando venæ ſectionem,quam corpus cacochymum in prohibendo.84.a.& b

Magnitudo ſanguinea morbi fluens tantum reuulſiuam ſanguinis miſſionem indicans, pluribus vicibus, varijsque diebus pręſtandam.85.& 86

Magnitudo tum ſanguinea tum cacochyma vbi ęquè ſint, primo ſanguis mittendus.86.d.& 87.a

Magnitudo morbi ſanguinea pręſens, vel imminens ambigua.ſeu conditionata in morbis melancholicis. 87.& 88

Magnitudo morbi ſanguinea aliqua ſupra renes ventura,ex retentis menſibus,vel hęmorrhoidibus, quando vena malleoli ſcindenda eſt, ad eam magnitudinem euitandam,& ad menſes, & hęmorrhoidas excitandas.109.d

Maſſaria opinio de ſanguinis eductionis, & purgationis indicante,tam in genere,quam in ſpecie.7.b

Maſſarię exiſtimatio de ea re partim vera, partim vero falſa.8.a

Maſſaria cur deceptus eſt circa eam rem quatuor rationibus,ſeu cauſis 8.a.& b

Maſſaria perperam putauit morbi magnitudinem non ſolam indicare, ſed ſimul cum uirium conſiſtentia, & ętate vigoroſa,ſanguinis emiſſionem.8.c & d

Medici antiqui, Galeni ęuo,qui temeritate affecti, non rectè venam ſecuerunt,ęgrorum obitu.1.b

Medici maius negotium eſt,morbi magnitudinem,nempe efficatiam,ſeu vim,quę ęgros interficit, vel contumaces progignit morbos,tum cognoſcere, tum euellere.1.a

Medici nihil ęgris promittere debent circa emolumentū venturum ex pręſidio dando ſperandum.130.a

Menodoto empirico plenitudo ſanguinis,ſiue morbi ſanguinea magnitudine,nota fuit,4.a

Methodus qua morbi magnitudo propria,quo ad ſuccum uocata propriè urgens primo auferenda, cognoſcitur. 29.b.uſque ad 30.c

Morbus tantum per ſe,& proximè indicat,cum is tātum per ſe uoſtras lędet actiones.6.c

Morbus cacoethis quis ſit ex Gal.11.d

Morborum principia tria,ex Hippoc.17.d

Morbus eſt primum indicans ſimplex,morbi uero magnitudo primum indicans urgens.22.b

Morbi parui etiam paruis adimentur remedijs.22.c

Morbi magni etiam magnis eripiuntur auxilijs ibid.

In morbis acutis ante quintum ſi uenę ſectio fiat bonum: non tamen dierum numerus obſeruandus eſt in uenę ſectione.114.a.& b

Morbi ſupra renes uenturi magni imminentes,ex retētis menſibus,ſeu hæmorrhoidibus aſſuetis,ſalubribus,vena malleoli ſecanda,ad eos prohibēdos morbos, & ad menſes prouocandos.109.d.& 110.a

Morbis ſimpliciter acutis, & magnis,morbi magnitudo æquè tum ſanguinea,tum cacochyma adeſt.113.d

Morbis ſimpliciter acutis, & magnis vena ſectio cubiti ſolutiuo præcedens confert ibid.

Morbi,& ſymptomata quomodo conueniant inter ſe.23.d.& diſcrepant ibid.& 24.c

Morbus actioni nocet per ſe immediatè,& primo primitate mutante actiones uoſtras,ideo morbus per ſe indicat.23 d

Morbi cutanei magni, ſunt vrgentes tædioſa vrgentia. 27.d

Morbis paruis nunquam ſanguinis miſſio conuenit, contra Argenterium,29.a

morbus malignus.44.d.& 45.a

morbus ſumme mortiferus,non malignus, eſt,cum malignus ſpem habeat ſalutis.44.d

morbis vniuerſalibus vena ſectio iecorariæ dicta conducit.88.d

morbis particularibus ſecūdum tres noſtri corporis regiones perſpectis,vena illius regionis affecta ſcindenda confert 88 89.& 90

Morbis à renibus infra ortis venę cruris ſectio non fiat, niſi prius vena cubiti interna ſecetur, excepto in morbis gallicis,& in vteri retentis menſibus ex ſe ipſis,et in inflammationibus iam factis.98.99.& 100.a.et b

Morbis

Morbis gallicis infra renibus repoſitis prius vena cruris ſcindenda eſt, poſtea vero cubiti vena ſecanda eſt, ex falopio, ſummo iure. 99.b.c.& d
Morbis vehementer magnis, valdeq́; acutis venę ſectio cubiti confert vt antiqui: Deinde clyſmate vtebantur; & lacte aſinino cocto ſali maliq́. admiſtum copioſe propinabant: nos autem recentiores leniente blando vtimur. 114.a.& b
Morſus cani rabidi virulentia, tardè intro fertur ex Gal. & Pauli ſententia. 133.a
Morſus cani rabidi non indicat venę ſectionem: contra Auicennam. 132.d.& 133
Mulierum plenitudo à retentis menſibus collecta, ſemper vena malleoli ſecanda eſt ex Gal. ſententia, tribus quatuorue diebus ante menſium tempus, per vtranq. malleoli venam, vel per ſcarificationem 101.a.& b. quomodo Galenus intelligendus ſit de hac re. 102.a
Mulieribus quibus venę malleoli ſectio, & quibus malleoli ſcarificatio conferat, ex Gal. ibid. & 102.a
Mulierum plenitudo à ſupreſſis mēſtruis facta, vena malleoli incidenda in affecto hyſterico vt Auicennas cū Galeno putauit, & in febre putrida vt Capiuaccus cenſuit cum Gal. principaliter tamen vtcroca plenitudine orta affecto. 101.b.& c.& 102.a.& c.
Mulierum ſi menſes deliuerint non per ſe, immo à plenitudine vel vniuerſi corporis, vel alicuius hypochōdrij magnis laborantis obſtructionibus, oborta, tunc prius vena cubiti ſecanda eſt, vt Aetius ratus eſt. 101.c. & d.& 102.b
Mulierum menſibus recluſis, quid agendum de venę ſectione, ex Pauli opinione. 101.d.& 102.c
Mulierum menſibus, ſeu puerperijs pręſentibus, superueniente aliqua magna inflamatione, vt angina, phrenitis, pleuritis, peripneumonia, & hepatis phlegmone, perquam venam ſanguis mittendus ſit quęritur. 102.d.& 103.& 104.a.& b
Mulierum iuniorum menſes, & purgamēta puerperij ſubcruenta prodeunt, ſeniorum vero magis mucoſa ſunt purgamenta. 109
Mulierum menſium differentię varię, & multę perpenduntur. 109 a.& b
Mulieribus vtero læſo offenſis quando, venę hemorrhoidum aperiendę ſint. 109.c
Mulierum à retentis menſibus, vel hemorrhoidib. aſſuetis ſalubribus, quādo morb. aliquis uenturus ſupra renes ſit, uena malleoli ſecanda. 109.d.& 110.a
Mulieri febricitāti uncias 38. ſanguinis detraxit Gal. per tres dies continuos, tribus uicibus, & ſanitati reſtituta ea eſt. 50.b

N

NAtura eſt primū agens corporeū, & primus motor corporeus ſalubris actionū noſtrarū. 51.c. 52.b
Naturæ uires tū pręſentes, tū uenturę conſeruandę. 51.c
Negotiū Medici maius eſt morbi magnitudinē nimirū eſſicat iam, uel uni ęque tum dignoſcere, tum eripere. 1.a

O

OCcaſionem morbi, & magnitudinis morbi reſpicere debemus, ex Hip. ut principium. 109.d
Oculorum diuturnę fluxiones ſanatę ſunt, ex partibus occipitis miſſo ſanguine, & admotis cucurbitulis. 94.c
Oedemati legitimo tantum purgatio conuenit, non autem uenę ſectio. 39.a
Ore inflammato uena media, ſeu communis, uel cephalica ſcindenda. 89.c
Ordo doctrinę à faciliori, & à notiori habetur. 31.a
Obſtructionibus magnis adimendis uenę ſectio conuenit, etiamſi plenitudinis ſigna non adſint ut Galenus ait 8 meth. med. c. 4. fol. 29.a
Obſtructiones cohibēdę primo uena ſecāda, ut tuto deterſorijs uti poſſimus, etſi plenitudinis ſigna nō adſint. 37.b
Obſtructionū magnitudo, & uirīū robur dinotant menſuram ſanguinis detrahendam, uena ſecta, 63.a

P

PArs affecta quinq. modorū generibus patefit. 30.b.c. Pars læſa primo à partis figuratione, ſeu formatione naturali, poſtea à ſitu partis læſę proprio; Deinde ab actione partis læſa, uel à deprauato. ſeu abolito, aut imminuto partis uſu, Mox ab excrementis exeuntibus mutatis quinto, ac poſtremo ex accidentibus partis læſę superuenientibus, accuratè, & omnino dignoſcitur. 30.b.c
Partes corporis humani quatuor modis conſiderantur. 42.b.& c
A parte qualibet miſſio ſāguinis facta, à toto corpore. & à qualibet parte ęquè euacuat, nō tamē tumorū, & obſtructionū collectiones, tēſiones, inflāmationes, & excrementa putrida euacuantur, niſi à parte propinqua læſa. 93.a.& b
Pars, quę in principio tātū recipiebat, deinde calore, uel dolore uel exſiccatione magna læſa, poſtea attrahit 73.d
Partes, quę ardēte inflāmatione non propriè vocata læduntr, & ſitim gignere poſſunt, in ardente febre non propriè uocata. 74.c
Partium omniū in embrione coarticulatio, ramificatio, ſeu conformatio in puero 30. diebus ſit. 108.b.& c
Partui difficili uenę ſaphenę, ſeu malleoli ſectio confert, ut Hippoc. ait. 102.a.& b
Paraplexia à quo fiat. 51.a.& 55.c
Papulę, uide exanthemata.
Pācreon, pulmo, lien, & meſentereū ut ſpongoſa facilius fluētes recipiūt ſuccos: deīde hępar, et diaphragma. 130
Paraphrenitis, ut ſymptoma nō pōt eſſe ſine morbo. 24.b
Pectore affecto, vena hepatica ſecanda. 88.d
Peticula vide exanthemata.
Phlegmone legitimus à prædominante ſit ſanguine, 70.b
Phlegmone legitimus febri ſynoca, & phlegmonoſi laſſitudini proportione reſpondet. 70.b
Phlegmone ſpurius impropriè dictus à ſanguine ſubdominante emergit, qui triplex eſt. 70.b.& c.
Phlegmones legitimi magni vena ſectionem petunt ad animi vſq; defectum molitam. 70.c.& d.& magis, & minus ad lipothymiam vena ſecanda quomodo intelligi debeat. 70.d
In phlegmonibus vbi ampla vena ſectio fieri nequit, alijs reuulſionibus ſupplendum eſt. 71.b & c
Phlegmonoſis tumoribus infra renibus poſitis tantum vena cruris ſectio confert. 100.a.& b
Phlegmone viſcerum tribus ſit modis. 26.d.& 128.a.b. c.d.& 129.& 130
Phlegmoni maligno, & in viribus imbecillibus ſanguinis mutatio in motu, colore, & conſiſtentia non competit, nec eſt expectanda. 60.a
In phlegmone maligno interdū, nihil ſanguinis mittitur: ſed ſi vires valida ſint, ætasq́; florida, & aer temperatus fuerint, etiam in phlegmone maligno ea ſanguinis mutatio expectanda eſt. 60.c

lenitudo, ſeu vitium ſanguinis ratione magnitudinis morbi ſanguinea ſibi iuncta vrgentis per accidens coindicat, contra Bottonum. 3.d

Plenitudinis ſigna diagnoſtica.4.d

Plenitudo vel quo ad vaſa, vel quo ad vires. 33.a.b.& c

Plenitudo quo ad vaſa vel extenſiua, vel obſtructiua, vel ſcindens venam, 33.b.c

Plenitudo quo ad vaſa, & quo ad vires vel in toto, vel in vna parte, vel in pluribus ineſt partibus. 33.c

Plenitudinis quo ad vaſa, & quo ad vires acceptæ differentiæ. 33.c

Plenitudo quo ad vires remanet, poſt quam venæ ſectione ample facta, alia quo ad vaſa adempta ſit. 33.c

Plenitudo quo ad vires duobus modis magnitudinẽ morbi ſanguineam valde lædentem gignit. 33.d

Plenitudo non vera extenſiua flatuoſa. 34.a. in venoſo genere exiſtente. ibid.

Plenitudinum omnium ſigna diagnoſtica. 34.b. vſque ad 35.b

Plethora magna ſanguineam auget magnitudinem. 9.a

Plethora magna magis, & minus ſanguineam auget magnitudinẽ ſicuti ea plethora maior & minor augẽs eſt. ib.

Plethoriens habitus ſanguinis miſſionẽ coindicans à quibus notis dignoſci valeat. 50.a.& b.& c

Plethora duplex vel exquiſita, vel non exquiſita. 50.b

Plethoria calorem naturalem comprimendo ſuffocans nõ eſt eruditas, niſi in fieri, & impropriè ventura, & imminens. 55.a.& b.& c

Plethoria calorem naturalem comprimens, & ſuffocans hepatis quomodo cauſa ſit antecedens hydropis ibid.

Plethoram factam ſyndromen ſanguinis miſſionẽ indicare perperam putabat Menodotus Empiricus. 3.c

Pleuritidi, ſeu pleuritico dolori magno, etiam ſputo purulento, & ſanguineo exeunte, venæ ſectio cõfert ſi verò paruus dolor ſit, vena ſcindenda non eſt. 134.b.& c

Pleuritidi magnæ, etiam ſi cœli ſtatus calidiſſimus, vel frigidiſſimus fuerit, venæ ſectio potiſſimum conducit. 134.d.& 135.a.& b

Pleuritidis ſigna diagnoſtica. 29.c.& 30.b.& pleuritidis magnitudo quibus ſignis agnoſcatur. ibid.

Pleuritidi magnæ in puero, et in ſene, virium robore permittente vena aperienda eſt. 135.a.& b

Præcordia vide hypochondria.

Primum adimendum in arte medica non quod morbum facit, nec morbum ipſum, ſed id, quod morbi magnitudinem, vt primum vrgẽs faciens, vt indicatum à morbi magnitudine, & vt coindicans. 19.b

Primum tollendum vt indicans, & vrgens per ſe magnitudo morbi propria eſt, in ſucco exiſtens. 19.c

Puerperæ à purgamento expurganti ſuperueniente angina, vel peripneumonia, vel phrenitis, vel pleuritis, aut hepatis phlegmone per quam venam, quando, & quomodo ſanguis mittendus ſit. 102.d.103.& 104.a.b.

Puerperę à purgamento expurganti, ſuperueniente morbo inflamatorio ſupra renes infeſtante, tantum venæ malleoli ſectionem conferre prima opinio eſt, quæ ex Galeno deſumpta ab Alexandro, Auicenna, capinaceo, Maſſaria, & ab alijs 103.a. ſecunda opinio eſt, quòd primò per venas malleoli deinde per venam cubiti, quæ eſt Ludouici Mercati, Franciſci valeriolæ, & Roderici à Caſtro. 103.b.c.& d. Tertia opinio Petri Salij eſt non bona. 104.a. ſecunda opinio à Maſſaria frangitur. 104.b. opinio propria de hac ardua reponitur. 104.c.d.105.& 106. cur puerperæ moriantur, ex prima opinione curatæ, ob aliquem morbum inflammatorium ſupra renes exiſtentem: 104.c.& d. cur puerperæ intereant ex ſecunda opinione curatæ aliquo tumore inflammatorio magno ſupra renes reſidẽte affectæ. 105.a.b. & c. Tertia opinio nihil valet. 105.c. Ex prima opinione in caſu propoſito quando, & & quibus ingenijs, & quibus modis, curatio ſalubris, & certa fieri poſſit dilucidatur. 105.c.& d & 106.a Ex ſecunda opinione morbi propoſiti quando, quomodo, & quibus induſtrijs inculpata curatione curari poſſint explanatur. 106.b.c.& d

Puerperio pro rectè curando, ſuperueniente aliquo tumore inflammatorio ſupra renes exiſtente, Methodus: 106 b.c.& d.& 109.b.& c. pro quo exequẽdo prius vena ſaphena malleoli dicta pluries ſcindenda, vt purgamento puerperij virulento, & fluxili expurgando, pro noſtro poſſe ſatisfaciamus: Poſtea iterum vena ſaphena ſecanda, foramine anguſto facto, ad ſanguinis menſtrui reſiduum ſeorſum attrahendum; poſtea illico vena cubiti tumori inflammatorio communicanti ſecanda eſt, foramine lato inducto, vt ſanguinis tumoris collectio, tenſio, & inflammatio eripiatur: eodemque tempore regioni vteri maxima admoueatur cucurbitula ſicca, & alijs cucurbitulis coxis, et cruribus appoſitis, ne reſiduum purgamenti mucoſi & virulenti ſurſum feratur ibid.

Puerperij copia expurgãdi fluxura menſura, ac dierum numerus eius à natura aſſignatus, indagatur. 107.108 & 109

Puerperij purgamenti menſura deceptio à Mercato perpetrata quo ad libras deſumenda. 107.b

Puerperij purgamenti in puella non libris triginta, & in maſculo libris viginti duabus extrahendis vt puerpera extra periculum ſit, ab Hippocrate intelligitur, vt Mercatus putauit, ſed de diebus purgamenti puerperij intelligitur. 107.b

Puerperij purgamenti menſura expurgandi à quibus deſumi poſſit, Methodus conſtituitur. 107.d.& 108. & 109

Puerperij purgamenti dies æquales eſſe debent diebus coarticulationis, conformationis, ſeu ramificationis omnium membrorum. 108.b.c.& d. ſed coarticulatio in puella diebus. 42. fit: & in puero diebus. 30. fit, ergo mulier in puella expurgari debet. 42. diebus, in pueris vero diebus. 30. ibidem tamen Mulier in pleriſq. extra periculum eſt in puella. 25. die elapſo, in puero autem die 20. tranſacto: primo tamen benè confeſtim purgamento ſuberuento, egreſſo. 108.d.& 109.a. b.& c

Puerpera ſi ſaluari debeat; ex primo purgamẽto ſignum deſumitur. 107.c

Puerpera poſtremis purgamenti diebus quam minima. I. pauca purgatio procedit: immo iuniores puerperæ paucioribus diebus, ſeniores vero pluribus diebus expurgatur. 109.a

Puerperæ purgamenti differentiæ variæ, & multæ. 109. a.& b

Puerperæ purgamenti copiæ differentię variæ, & plures 109.a.& b

Puerperæ, quæ ex ſola naturali puerperij purgatione ſanari poſſint. 109.a.& b.& c

Puerpe-

Digitized by Google

Puerpera, cui purgamenta ſint retenta, diurrhea etiam laboranti venæ ſaphenæ ſectio præcipuum remedium eſt.139.d.& 140.a

Pudendo affecto vena interna crurum ſecta confert.89.a

Pulmone læſo, vena iecoraria ſcinditur.88.d

Pulmo, & lien, pãcreon, & maſentereon ut ſpongiformia facilius fluentes recipiunt humores, deinde he par, & diaphragma.130.b

Pulſus vehemens, æqualiſque; & magnus virium robur patefaciens venæ ſectionem etiam in ſeptuagenarijs permittit.52.b

Pulſus paruus, ac debilis venæ ſectionem prohibet. ibid.

Pulſus ſãgi debent à Medicis ex Galeni decreto dum ſui amici integra fruũtur ſanitate; vt dum hi amici ægrotent, pulſus dignoſcantur quantum à naturali ſtatu recedant.62 d

Purgatio maior pauperibus confert, quã diuitibus.63.b

Purgatio, & phlebotomia magna ſunt præſidia.2.a

Purgatio aluina, & phlebotomia inter magna remedia, maiora ſunt ibid.

Putridum, fuliginoſum, ac fumidum venæ ſectione vacuatur.71.d

Q

Quadrigentos numos aureos acquiſiuit Gal. in curatione lipothymiæ vxoris Boeti.137.b

R

Remedia magna omnia euacuatiua ſunt, tum vomitu tum cucurbitularum, & hemorrhoidum ſanguinis miſſione, facta.2.a

Remedia maiora sũt aluina purgatio, & venæ ſectio, quæ maximè præſentanea ſunt, ibid.

Remedia omnia magna ſanguinis miſſionis, & purgationis.9 d

Renum caro difficilè tumoribus ac doloribus afficitur; ſi tamen his affligatur, difficulter ab his liberantur, cum tenaciter, eos fluxos retineant ſuccos.130.b.& c

Rectitudo græcè catexis vocatur.92.a

Renibus læſis, prius vena cubiti interna, mox vena poplitis ſecanda.89.a

Renali affectui vena externa crurum ſectio confert ibid.

Reuulſio, ſeu Antiſpaſis græcè, nempe retractio ad cõtrariam partem ſucci fluentis, vel fluxuri.39.a

Reuulſio quinque habet conditiones. 39.a.& 85.& 86

Reuulſio per longitudinẽ. 39.a.& b.& à 92. vſq. ad 97

Reuulſionis duæ ſpecies ibid.

Reuulſio eſt retractio ſucci fluentis, ſeu fluxuri ibid.

Reuulſio pluribus fit venæ ſectionibus.80.a. & 81.c. quæ morbi conſueti venturi, & fluxuri prohibentur ibid.

Reuulſionis ſtudio ſi vena eſſet ſecanda, perpendendum eſt, dum crudus per totum corpus collectus eſſet ſuccus 84.a & b.& mala, quæ euenirent ibid

Reuulſio conuenit, frictionibus, & alijs calefacientibus, dum vena non eſſet ſecãda ob cruditatum copiam.84 c.& 86.b

Reuulſio ſanguinis miſſione reuulſiua præſtanda nihil principaliter vacuatiua. 85.& 86. pluribus vicibus, ac varijs interpoſitis diebus agenda. ibid.

Reuulſio, ſimulque euacuatio ſingulo die vena ſecatur donec opus fuerit.86.a. tamen primo die bis vena ſcindenda ibid.

Reuulſio, vbi vires ſunt validæ non modo venæ ſectione præſtanda eſt, ſed & frictionibus, & ligaturis dolorificis, & cucurbitulis ſiccis, & aqua vehementer calida peragenda venit.86.b.& c

Reuulſio per partem longinquiſſimam à loco dolore offenſo, venæ ſectione fit; per aliam regionẽ non læſã 91.a

Reuulſionis, ac deriuationis differentia.92.b.c.& d.& 93.94.95.& 96

Reuulſio per longitudinem ſurſum, vel deorſum ceu per diſtantiſſimam partem, agenda eſt. 92.b.93.94.95. 96.& 97

Reuulſio ſimplex per alienam fit regionem. 93.a. & b. ſurſum, vel deorſum.96.b.& c.& d

Reuulſionis duæ ſunt differentiæ, ſurſum, ac deorſum. 93. c.& d.& 96

Reuulſionis exempla.93.d

Reuulſio, an à parte non diſtantiſſima, & ad latera fiat, quæſtio, ſeu diſputatio tractatur.96. b.c.& d.& 97.

Reuulſio duplex eſt: nam vel ſimplex reuulſio propriè appellata: vel localis non propriè nuncupata, ſimplex autem à diſtantiſſima fit, & per longitudinem tantum localis à propinqua parte, & ad latera fit.96.& 97

Reuulſio ſanguinis miſſione per venam cubiti internam ſectam in morbis à renibus infra reſidentibus, prius fiat; Deinde per venam cruris deriuatio adminiſtratur excepto in gallicis affectibus, & in phlegmonibus legitimis, vel ſpurijs iam ortis, & menſibus retentis, 98.99.& 100.a.& b

Reſpiratio facilis, vel difficilis in morbis acutis obſeruanda eſt, & cur.130 c.& d.& 131.a

Rigoribus tardè, & parcè ſanguis educendus.82.d

Robur virium quomodo, & cur magnitudini ſanguineæ annexum ſanguinem copioſum adeſſe denotet 9.b

Robur virium in magnitudine ſanguinea duo denotat nẽpe permittens principale, & ſignum copioſi ſanguinis peccantis eam gignentis magnitudinem.9.a

Robur virium non ex parte indicantis ſanguinis miſſionẽ requiritur, ſed ex parte principalis permittentis.9.c

Robur virium ſanguinis miſſionis principale permittens. 9.a

S

Sanguinis miſſionem, & humorum eductionem magna præſidia eſſe probatur.2.a

Sanguinis plenitudo, ſeu vitium ſanguinis eductionem per ſe indicare nequit contra Bottonum. 3.b.c. & 28.a. contra Argentereum.

Sanguinis plenitudo, & motus facultatem per ſe magnã euacuans indicandi remedium non continet, quia per ſe noſtras offendere nequit actiones, contra Argenterium 6.c

Sanguinis peccatum copia, motu, calore, & impuritate, conſideratum per ſe ſanguinis miſſionem non indicat, quoniam alijs remedijs id adimitur.6.c

Sanguinis peccatum per ſe ſanguinis eductionem inſinuare nequit, cum id præſens non indicet, & abſens non prohibeat. ſanguinis detractionem.3.b

Sanguinis peccatum tantum per accidens, ratione magnitudinis morbi per ſe valde lædendo vrgentis ſanguineà ſibi iuncta ſanguinis eductionem coindicare poteſt.6.e

Sanguinis peccatum, vt coindicans à Galeno cõſtituitur, quatenus per accidens indicat, vt ſignum diſtinguens magnitudinem ſanguineam, à cacochyma, & ſub ratione magnitudinis ſanguineæ.6.d

Sãguinis peccatum coindicat maiorem, ſeu minorem ſanguinis copiam educendam, & non ſecus.5.a

Sãguinis copiã adeſſe magnitudini ſanguineæ iuncta à virium robore denotatur & quomodo,& cur ratio redditur.9.b

Sanguinis peccatum cauſa eſt æquè tum diuiſiua,tũ conſtitutiua magnitudinis morbi ſanguineæ.14.a.& b

Sanguinis vitium & caeochyma,vt duæ cauſæ proximæ, tu na urum magnitudinis,& ſanguineæ,& cacochymæ iam conuerſæ, ſunt differentiæ vniuocæ cauſales æquè tum diuidentes, tum conſtituentes magnitudinẽ ſanguineam,& cacochymam,vtranque vniuocatam, &c.14.c

Sanguis quot modis peccans ſanguineam gignat magnitudinem 20.a.& b.& 19.d

Sanguis vt calidiſſimus,& fluxiliſſimus potiſſimum ſanguineam procreat magnitudinem.19.d.& 20.a

Sanguinis miſſio ſit in quartana febre continua præſente, vel imminente,quia continuatio eſt morbi magnitudo ſanguinea.26.d

Sanguinis miſſio euacuatiua eſt per ſe, refrigeratiua vero,depuratiua, & reuulſiua per accidens, nempe ratione euacuationis ſanguinis ſit 28.d.tamen à magnitudine omni modo per ſe ſaltem ſecundario indicatur ibidem.

Sanguinis miſſionis quatuor genera;nam vel vacuatiua copiæ,vel malæ qualitatis emendatiua, vel impuritatis depuratiua,vel fluxionis reuulſiua, ſeu deriuatiua. 32.a.b. c.& d

Sanguis impurus excrementoſus,vel bilioſus,vel pituitoſus,ſeu melancholicus,aut ſeroſus.32

Sanguis impurus putridus, vel fumidus, vel fuliginoſus. 32.c

Sanguinis miſſio vacuatiua exoneratiua, & deobſtructiua à ſãguinea & copioſa indicatur magnitudine.34.a

Sanguis ſua qualitate vel prima ex primis elementorum qualitatibus emergente,vel guſtabile ex miſtione ſubſtantiarum elementorum emanante,conſtat.35.c

Sanguis merè,ac ſuauiter dulcis noſtrum alit corpus.35.c

Sanguis tandiu alere ſalubriter poteſt,quandiu temperamentum calidum, & humidum habet, nec non ſimul ſuauiter,ac merè dulcis fuerit.35.c

Sanguis ſi magis iuſto calidior,ac humidior in venis euadet, ſimulq; dulcior magisq́ ſpirituoſus ferè vt arteriarum ſanguis eſt tunc morboſus eſt.35 c

Sanguis magis iuſto calidior,humidior,dulcior,ac magis ſpirituoſus ſynocham non putridam gignit ibid.

Sanguis ſi plus iuſto calidior,& ſicco temperamento, ac igneo fiat,tunc ſua ſubſtantia guſtabili acer,mordax, & aſper euadit, ex quo magna laſſitudo vlceroſa imminenter morboſa, & febris tertianæ aſſiduæ, & ardentis magnitudo ſanguinea promanat.35.c

Sanguinis inflammatio,putrefactio,vſtio, & colliquatio ex qualitate ignea fiunt.35.d

Sãguis frigidus,& humidus.35.d.quos morbos magnos reddit ibid.

Sũguis frigidus,& ſiccus.35.d.quos morbos reddat magnos ibid.

Sanguis excrementoſus naturaliter in parte ſiniſtra 37.a

Sanguinis miſſio calfactiua,& ſiccatiua.35.c.d

Sanguinis miſſio calfactiua,& humectiua.36.a

Sanguinis miſſio quælibet, vt ſanguinis emiſſio abſolute refrigeratiua,& ſiccatiua eſt,in relatione vero vt ſanguinis bilioſi eſt eductio refrigeratiua, & humectiua,vt extrahitur ſiccitas,& caliditas ſanguinis,vt vero ſanguinis pituitoſi calfactiua,& ſiccatiua ſe habet,vt vero ſanguinis melancholici eſt calfactiua & humectiua.35

Sanguis excrementoſus,& impurus.36.d

Sanguis etſi excrementoſus naturaliter in parte ſiniſtra; tamen præternaturaliter vbique,37.a

Sanguis pituitoſus in prima cruditatum regione malus à Galeno vocatur; in alijs vero regionibus excrementoſus appellatur.37.a

Sanguis ex chylo genitus primam habet alterationem in meſentereo.37.a

Sanguis malus ædema phlegmonoſum in meſentereo gigni valet ibid.

Sãguis pituitoſus,in toto,vel in parte aliqua reſidens,ſanguineam magnitudinẽ gignere poteſt,venæ ſectionem inſinuantem.37.b

Sanguis pituitoſus in venulis anguſtis reſidens,morbi magnitudinem ſanguineum producẽs,per epicraſim educendus vena ſectione facta.37.b

Sanguis pituitoſus parcè educendus.37.b

Sanguis impurus excrementoſus,vel bilioſus,vel melancholicus,ſeu atrabilaris,vel pituitoſus,aut ſeroſus.36

Sãguis impurus putridus,vel ſimpliciter putridus,vel fuliginoſus,vel fumidus,qui vena ſectione educitur,37.b

Sanguis corruptus, vt toto genere præter naturam educendus.37.c

Sanguinis impuri,tum excrementoſi,tum putridi ſigna diagnoſtica,37.c.& d

Sanguis copia,& caliditate ingentiſſima peccans ſanguineũ tum ſynocæ,tum ardentis efficit magnitudinẽ.38.c

Sãguis ſua natura actu calidiſſimus propter ſpirituũ actu calidiſſimorum comiſtionem, atq; poteſtate fluxiliſſimus,eſt vehiculum humorum vehementiorẽ impetum efficiens,ſanguineam gignens magnitudinem fluentẽ, & fluxuram.38 c.& d.& 39.a

ſanguinis miſſio ita præſtãs eſt,vt ei cruditates cedãt,quæ nullo alio remedio cedunt toto 40.cur 41.a.b.& c

ſanguinis miſſionis cauſæ omnes.41.a.b.& c

ſanguinis eductionis etſi vnicum principale indicans ſit, attamen ad ſanguinem mittendum & coindicantia,et permittens & compermittentia,& prohibens,& comprohibentia perpendenda ſunt 47.& 48.& 49.a.& b

ſanguinis miſſionis menſura mittenda notior,declaratuq; facilior eſt quam modus,locus, ac tempus 49.b.cum hæc quatuor conſideranda ſint.ibid.

ſanguinis eductionis maior,& minor menſura detrahenda,ex indicante,& coindicantibus.49.b

ſanguinis miſſionis maioris menſuræ educendæ coindicantia.49.& 50.& 51.a.& b

ſanguinis detrahẽdi mẽſura maior, à maiori receſſu indicãtis,et coindicãtiũ à ſtatu naturali deſumitur 49.b 50

ſanguinis mittendi maior menſura à maiori ſanguinea magnitudine morboſa indicatur 50.a

ſanguinis mittendi maioris menſura coindicãs præcipuè ſanguinis peccatum maius eſt.50.a.& plethoricus habitus & venarum latitudo &c.ibid.b.& 50.b.& c

ſanguinis vntias 38.detraxit Gal.mulieri cuidam febricitãti,ex ſtratonici eius præceptoris experimẽto.50.b

ſanguis melancholicus ſeu atrabilaris longè plus euacuãdus,quam bilioſus,& pituitoſus,& plus bilioſus quam pituitoſus 50.c.& 51.a

Sanguis

Digitized by Google

Sanguis impurus,& excrementoſus vel parũ erudus, ſeu deuſtus. vel ſemicrudus,ſeu deuſtus, vel plurimũ erudus ſiue deuſtus:50.d. in prima differentia audacter ſanguis mit endus,in ſecunda conſideratius agendum in tertia non ſanguis impurus, & excrementoſus, vel per modum cruditatis genitus ante ſanguinis generationem,vel per aduſtionis modum ortus poſt ſanguinis generationem. 50.d

Sanguinis mittendi conſuetudo eſt coindicans ſanguinem mittendum.50.a

ſanguinis educendi maior,& minor copia ex permittentibus,& compermittentibus maioribus,ac minoribus pateſit.51.c.& d.& 52.& 53.a.& b

ſanguinis mittendi menſura quo ad vicẽ permittens principale virium robur eſt.51.c

ſanguinis menſura educenda à ſanguinis copia indicatur ſeu coindicatur.51.d. non vnica vicè ſed plurib. ibid.

ſanguinis eductionis abſoluta,& copioſa agendæ prohibẽtia,& comprohibentia enucleantur.52.& 53.a.& b

ſanguinis detrahendi principale prohibens calidi innati imbecillitas à pulſu paruo,ac debili dignoſcẽda ẽ.52.b

ſanguinis miſſio à cruditatum copia prohibetur.52.c

ſanguinis eductio à cruditate cibi inhibetur, quo vſq. cibus coquatur,& cibi excrementa ſtercoraria deſcendant.52.d

ſanguinis miſſionem comprohibens quis nam corporis habitus ſit.52.d.& 53.a

ſanguinis miſſio nunquam à cruditatum copia prohiberi poteſt, vbi ſit morbi magnitudo ſanguinea per ſe indicans;ſit cruditatum copia tanta, quanta eſſe velit, à 53.b.vſque ad 54.d

ſanguinis eductio prohibetur à cruditatibus copioſis in prima regione reſidentibus,etiam ſi ibi ſit morbi magnitudo ſanguinea;cum tunc maius prohibens ſit,quã indicans.54.a

ſanguinis miſſio non prohibetur à cruditatibus copioſis in aliqua parte ſecundæ cruditatum regionis reſidentibus;quæ ſanguinis miſſio à morbi magnitudine ſit indicata.54.c

ſanguinis miſſio à morbi magnitudine ſanguinea indicata,quando prohibetur,& quando non,à cruditatib.copioſis in tota ſecunda regione exiſtentibus.54.c

ſanguinis magna copia,hepatis natiuum ſuffocans calidũ cauſa eſt antecedens hydropis.55.a.& 64.a

ſanguis in hypoſarcidio imminenti multis frictionibus, & fomentis tenuandus,ac præparandus,ante quam vena ſecetur.55.c.64.65.& 66

ſanguinis copia,quæ Galeni æuo emittebatur,vt nimia,noſtra tempeſtate non eſt educenda.57.d.& 58

ſanguinis mittendi menſura à Gal. pueris annorum 14. agentibus aſſignata eſt cotila vnius & ſemis.58.b

ſanguinis cotyla,ſeu hemina non attica eſt vnius libræ,& vntiæ vnius,& ſemis.58 c

ſanguinis menſura moderata educenda terminata,ac certa,quibus notis dignoſcatur.59.& 60.& 61

ſanguinis mittendi menſura eſt,quo vſque pulſus nondum minuatur.59.b

ſanguinis mittẽdi menſuræ variæ Antiquorum opiniones à Galeno recenſentur.59.b.& c.

ſanguinis mittendi menſura ex Gal. ſententia amplectenda.59.c.& ex Hippocrate ibid.

ſanguinis effluentis,in vena ſectione motus,color,& conſiſtentia peccans mutanda, viriumq. robur à pulſibus non mutandis obſeruanda ſunt.59.d

ſanguinis ea mutatio non eſt expectanda in phlegmone maligno.60.a.& b

ſanguinis ea mutatio expectãda eſt in pleuritide ait Hippoc 60.b

ſanguinis ea mutatio,viribus proſtratis non eſt obſeruanda,vnica detractione,ſed pluribus vicibus ibid.

ſanguinis nihil mittitur in phlegmone maligno , ſi autem vires valdè fuerint,ætas florida,& ambiẽs nos aer tẽperatus ſint,ea sãguinis mutatio expectãda uenit ib.e

sãguinis mutatio in phlegmone nõ maligno à parte phlegmone affecta expectãda,non à toto venoſo genere ib.d

In ſanguinis egredientis,vena ſecta, mutatione expectanda,quot nã obſeruanda ſint,ex Hip.& Gal.60.c.& d

ſanguinis mutatio ea, in febribus non eſt inſtituenda,ſed ſanguinis eductio tantum fiat,quo ad virĩu robur permittens principale.60.d.& 61.a

ſanguinis ea mutatio eſt expectanda vbi in ſinu venoſi generis ſanguis corruptus,vſtus, & ater,ſed id pluribus vicibus agendum eſt.61.a

ſanguinis,& humorum certa menſura euacuanda à Chriſippo ſtatuta,& certa ab eo exiſtimata.61.b

ſanguinis mittendi menſura certior aſſignatur,quã menſura aliorum præſidiorum.61.c

ſanguinis menſura detrahenda ad vltimum quadrans inueniri poteſt:& quomodo.61.c.& d

ſanguinis mittendi menſura certiſſima ad vltimum vſq; quadrans non ſimpliciter, ſed quo ad comparationem menſuræ aliorum remediorum, quæ non ita in ſua menſura ſunt certa 61.d.& certa vt inculpabilis ibid.

ſanguinis mittẽdi mẽſura certior eſt,mẽſura ciborũ 62.a

ſanguinis mittendi menſuræ ſalubris , & inculpabilis in quolibet ægro inuenienda Methodus à Gal.ſtatuta 62.a.vſque ad vltimum quadrans.63.b

ſanguinis mittendi menſuræ inueniendæ Methodus in defectu potius peccare debet,quam in exceſſu. 62.b

ſanguinis miſſionis menſura educenda defectiua;alijs remedijs,& à calore febrili ſuppleri poteſt.62.b.& c

ſanguinis menſura detrahẽda à receſſu magnitudinis sãguineæ à ſtatu naturali diſtantis deprehendi poteſt 62 c.& vt ea magnitudo iuncta eſt coindicantibus permittentibus,nec non compermittentibus.62.c.& d

ſanguinis mittendi menſura quo ad virium robur, & ad obſtructionum magnitudinem pẽrpendenda.63.a

ſanguinis quantitas maior diuitibus educenda,quam pauperibus.63.b

ſanguinis quantitas educẽda quatuor modorũ generibus. varijs,modiſq; varijs detrahenda.63.c.& d

ſanguinis eductio molienda copioſa,ocyſſimeq; prius ſanguinis influẽtis facta præparatione. rõne totius corporis euacuatiua,calefactiua,& exoneratiua,ſuffocationiſq. ſubſtantia calidi innati emendatiua, 64.& 65.& 66

ſanguinis mittendi copia,a virĩu robore ſeruãda in hypoſarcidio elici debet;neq.extrema eductio cõuenit 64.c

ſanguinis craſſefacti,& ſpirituum ſuffocatione coagulati in hypoſarcidio incipiente præparatio externa calefaciens,liquefaciens,ac tenuans multis fomentis,& frictionibus.64.c

sãguinis eadẽ præparatio fit in aphonia & in epilepſia uẽtura imminente, & paraplexia,apoplexia , lipothymia & vertigine.64.c.& d

San-

Digitized by Google

Sanguinis miſſio vſque ad lipothymiam molienda, in febre ardente, ſynocha, & acutiſſima, & laſſitudine phlegmonoſa, & cautio in ea miſſione agenda 67. c. & d. & 68. a. b. c. & d.

ſanguinis miſſio ad lipothymiam agenda; cur non vnica vice adminiſtranda. 68. c

ſanguis cur, & quomodo omnium cæterorum humorum calidiſſimus actu ſit, et inflammabiliſſimus, vſtiſſimus, & colliquatiuiſſimus, hinc febrem ardentem magnam reddit. 69. a

ſanguis aſſatus omnino in corpore eſſe lethalis denotatur à deiectione bilis ſinceræ 69. b. in febre ardente. ibid.

ſanguinis larga fluxio à naribus criſis eſt propria febri ardenti. 69. d.

ſanguis quot de cauſis putreſcat 75. d. & 76. a. & b.

ſanguis arteriarum, an venarum prius in febre putrida inflammetur, ac putreſcat. 76. c. & d. & 77.

ſanguis calore inflammatorio caleſit primò qui arterijs ineſt, cum natura calidior ſit. 77. b

ſanguis tamen venarum in febre putridia prius putreſcit & calore putredinali incaleſcit, ideo vena ſecatur, non arteria 77. b

ſanguis venarum inflammatur magis reflexiuo calore ab arterijs. 77. c

ſanguinis miſſio tardè, paulatim, & parua molienda, quæ vacuatiua copiæ, & malæ qualitatis emẽdatiua, & depuratiua, ſimulq; reuulſiua agenda, & quibus in morbis 81. d. & 82. 83. & 84.

ſanguis melancholicus, ſeu atrabilaris celerius, & copioſius mittendus quam bilioſus, & pituitoſus, 83. d

ſanguis bilioſus celerius, & copioſius educendus eſt, quã pituitoſus. ibidem.

ſanguinis miſſio parua, paulatimque molienda, ac pluribus vicibus, tum varijs diebus agenda: quæ tantum reuulſiua, nihil vero pricipaliter vacuatiua 85. & 86

ſanguinis fluxione etiam in pleriſque ſanguis adeſt copia peccans. 86. a

ſanguis niger, & craſſus tantum educendus, id verum eſt ſolum in melancholicis affectibus 88. a

ſanguiniſq, miſſio per venam ſectam ad ſanguineam magnitudinem morbi copioſam, refrigeratiuam, ſeu calefactiuam, impuram, fluxam, & fluentem adimendam, tres regiones habet in toto humano corpore ab Hippocrate inuentas, & à Galeno, & ab alijs confirmatas 88. 89. & 90.

ſanguinis miſſio à qualibet corporis parte molita, etſi æquabiliter etiam totum corpus, & ſingula pars euacuetur; non tamẽ tumorum. & obſtructionum collectiones, tenſiones, & inflammationes, & excrementa putrida, fuliginoſa, & fumida, ſeu impura euacuantur, niſi à parte propinquæ loco affecto communicante, per quam etiam fit deriuatio. 93. a. b

ſanguinis ſtillæ narium multam iuuenis inflammationẽ, & delirium venturum, & conuulſiones venturas portendunt in febre maligna. 94. d

ſanguine in vtero corrupto, in menſium retentione exiſtente etiam purgante valido pharmaco is euacuari poteſt. 101. d. 102 a

ſanguinis vomitui ex menſtruis retentis oborto venæ ſaphenæ ſectio confert. 102. a. & b

ſanguis purgamenti puerperi virulentus eſt vt Gal. ait. 105. a

ſanguinis narium hæmorrhagia ſalubris retenta, quando venæ cubiti ſectionem flagitet 109. d

ſanguinis mittendi hora 114. c. & 115.

ſanguis bilioſus cucurbitulis ſcarificatis euacuatur, 137. a. & c.

ſanguinis miſſio in torpore, ſeu torpida refrigeratione mala eſt 133. b & c.

ſcirrhus legitimus ſola purgatione curatur, non autem venæſectione. 39. a

ſcirrhus legitimus magnus eſt morbi magnitudo cacochyma tantum 28. a

ſitis in febre ardente non propriè dicta, à quibus partib. ardentia offenſis concitatur 74. c

ſtomachi inflationi, & dolori ex atra bile orti ſpongia aceto acerrimo calido imbuta ſtomacho admota, & ligatura, & cucurbitula, & venæ ſectio &c. conueniunt 137. d

ſtomachi doloribus quibus ex atra bile ortis venæ cubiti ſectio conducat 136. b. & 137. c. & d. & 138. a. & b. & c d

ſtomachi quibus doloribus cucurbitularum ſcarificatio conueniat. 136. c

ſtillæ ſanguinis narium multam iuuenis inflammationẽ, ac delirium venturum, & conuulſiones venturas denuntiant in febre maligna 94. d

ſudores maximi ſanguinis ſubitas, & multas prohibene eductiones. 53. b

ſuccus, vt cauſa immediata, contentiua, ſeu coniunctiua magnitudinis morbi generica, ei magnitudini quo ad ſuccum nominatæ, nomenclaturam præbet 12. b

ſuccus, vt talis cauſa huius magnitudinis propria ſibi caret indicatione, ſed tantum quatenus is in magnitudinis morbi quo ad ſuccum appellatæ, naturam eſſentialem tranſiuit, tantum indicationi huius magnitudinis morbi omnino ſubijcitur. 12. b & c

ſuccus non indicat per ſe, eum non lædet per ſe, ideo tantum per accidens coindicat, quatenus is in naturam magnitudinis quo ad ſuccum vocatæ per ſe vehementer, lædentis & per ſe propriè, & proximè vrgentis conuerſus eſt. 12. c

ſucci ſubtractio, à morbi magnitudine indicata, copiæ eius vacuatiua eſt per ſe; malæ vero qualitatis moderatiua, & impuritatis depuratiua, & fluxionis reuulſiua eſt per accidens, & ſuppoſitiue, vel conſequenter, vt modus, & vt cauſa ſine qua, neque malæ qualitatis ſucci emendatio, neque impuritatis depuratio, neque fluxionis reuulſio, ſeu deriuatio, effici poteſt, niſi per modum euacuationis, etſi principaliter copioſa ibi non peccet magnitudo. 12. c

ſuccus diuiditur in ſanguinem. & cacochymiam, qui ſicuti cauſa eſt magnitudinis quo ad ſuccum, ita ſanguis & cacochymia cauſæ ſunt magnitudinis ſanguineæ, & cacochymæ 14 b

ſudores in febre, qui venæ ſectionem permittunt, & qui cucurbitulas ſcarificatas petunt; & qui nullam ſanguinis miſſionem admittunt, & qui ſupprimendi ſunt. 131. b. c. & d. & 1 2. a. b. & c.

ſudores in febre qui boni, & critici ſunt: & qui mali, & ſymptomatici vocãt 131. d. & 132. a. b. & c.

ſymptoma nihil per ſe indicat 6. c. & 23. c. & d. & 24. a

ſymptoma omne à morbo, ſeu ab eius cauſa vim indicandi aſſumit per accidens 6. c. & 23. c. & d. & 24. a

ſympto-

Symptomatis cuiuslibet cauſa, ſub cuius ratione indicat, eſt Morbus Galeni decreto.6.c.& 23.d.& 24.a
Symptoma, cũ per ſe noſtras offendere nequeat functiones, ideo nec etiam ſua natura indicare poteſt.10.d.& 23.c & d.& 24
ſymptoma proprium tantum in ægris in methodo curatiua eſt: in methodo vero tuẽdæ ſanitatis in hominib. ſanis nõ ẽ ſymptoma propriè uocãdũ ſed accidẽs ut ait Gal.23.b
ſymptomata in hominibus ſanis à Gal. impropriè appellãtur, accidentia vero ab eo propriè vocari.23 b
ſymptomata ſanorum laſſitudines vehementium exercitationum ſunt.ibid.
ſymptomata morboſa poteſtate vt ſigna oſtẽdentia morbũ venturum ſunt, attamen ſymptomata propriè ſunt ſolum actndum ægritudinibus annexa habentur.23.c.& d
ſymptoma laſſitudinis vlceroſa, tenſiua, & phlegmonoſa, & ſenſus vlceroſus, tenſiuus. ac phlegmonoſus; Vnde accidens eſt propriè non autem ſymptoma.23.c
ſymptomata propria nunquam ſine morbo adeſſe valet.23 c.& d.& 24.a
ſymptomata, & morbi quomodo inter ſe conueniant, 23.d, & diſonant ibid.& 24.c
ſymptoma cum actioni per ſe nunquam noceat, ſed per morbũ à quo producitur ceu à cauſa immediata, ideo nec per ſe indicat, nec ſine morbo adeſſe poteſt. 23.d.& 24.a
ſymptoma eſt morbi effectus, & læſio, & mutatio, 23.d
ſymptoma non vrget, nec indicat, niſi vt effectus morboſæ magnitudinis per ſe vrgentis, ac per ſe indicantis.24.a
ſymptoma conſequitur morbum vt eius cauſam, vt vmbra ſequitur corpus.24.b.29.c
ſymptomata magna, morbi ſuperuenientia, morbiq; magnitudinem conſequentia, quatuor generibus ſunt, nempe multa numero, diuturna perduratione, parum remedijs rectè adhibitis cedentia, & valida, ſeu maligna.29.d
ſyncopi ventura euitanda remedia optima.95.c.& d
ſyncopes à lipothymia differt.78.b.& c

T

TEmpus agendi multiplex.113.d
Tempus venæ ſectionis, ſeu ſanguinis miſſionis.114. 115.in febrib.114.b.& c.in morbis particularib.114.d
Tempus bipartitum in venæ ſectione.115.a
Teſte, & pudendo læſo primo vena cubiti ſecanda deinde vena malleoli.89.b
Torpori, ſeu torpidæ refrigerationi, ſeu frigida perfrictioni nulla ſanguinis miſſio conuenit.133.b.& c
Tumoribus phlegmonoſis infra renibus poſitis vena cruris tantum ſectio conuenit.100.a & b
Tumores ad tertianarum, & ardentium, febrium, & qui ad ſynocæ febris, & laſſitudinis phlegmonoſæ, & ad febris quotidianæ, & ad febris quartanæ genus reducuntur.70.b.& c

V

VEnæ ſectionis quatuor genera; nam vel vacuatiua copiæ, vel malæ qualitatis emendatiua, vel impuritatis depuratiua, vel fluxionis reuulſiua.32.a.b.c.& d
Venæ ſectio euacuatiua, ẽ exoneratiua aperitiua, etc.34.a
Venæ ſectio refrigeratiua, & ſiccatiua in febre ſynocha non putrida.35.c
Venæ ſectio ſanguinis melancholici eſt calfactiua, & humectiua.36.a
Venæ ſectio quot emolumẽta ægris inferat, magnitudine ſãguinea febris ſynocæ putridæ, & ardẽtis, laborãti.38.b
Venæ ſectioni cruditates in tumorem elatæ cedunt, non autem ſolutiuo pharmaco.38.b.& c
Venæ ſectio deriuatiua, & reuulſiua ſit, ſanguine copia non peccante, in vehemente dolore, in parte fracta, in oſſe ex loco pulſo, in articuli contratione, in caſu ab alto, in plaga &c.38.d
Venæ ſectio confeſtim fluxiones reuellit.39.b
Venæ ſectio ita præſtans eſt, vt ei cruditates cedant, quæ nullo alio remedio cedunt.40
Venæ ſectionis cauſa omnes 41.a.b.& c
Venæ ſectionis etſi vnicum tantum indicans ſit, attamen ad venæ ſectionem rectè agendam etiam coindicantia, & permittens, & cõpermittentia, & prohibens, & cõprohibẽtia perpẽdere cogimur.47.d.& 48.& 49.a.b
Venæ ſectionis ſanguinis educendi quantitas notior, declaratuq; facilior eſt, quam modus, locus, ac tempus, ea enim quatuor perpendenda ſunt.49.a.& b
Venæ ſectionem agendam virium robur à pulſu magno, vehementi, & æquali notũ audacter permittit.52.b.etiam in ſeptuagenarijs ibid.
Venæ ſectionem virium imbecillitas à pulſu paruo, & debili, nota prohibet.52.b
Venam non ſecuit Gal. Matronæ Romanæ ſanguinem ſpuenti, cum ei vires valdè imbecillæ eſſent.52.b
Venæ ſectionem veneris actus prohibet, quouſque tempore tridui calidi innati iterum reficiatur.52 c
Venæ ſectionem ætas tum puerilis, tũ ſenilis prohibet.52.d
Venæ ſectio ab ætate puerili prohibetur ante annum 14.ex Galeno; ante annum 12.ex Auicenna: Ante ſextam ſeptimanam tantum ſanguinis miſſionem prohibet ex Abumerone Auenzoare, & Auerrhoe.52.d.& 56.b
Venæ ſectionem comprohibens quis nam corporis habitus ſit.52.d.& 53.a
Venæ ſectio à cruditatum copia nullatenus prohiberi valet, vbi adeſt morbi magnitudo ſanguinea per ſe indicans ſit cruditatum copia tanta, quanta eſſe poſſit à fol. 53.b.ad 54.d
Venæ ſectio prohibetur à cruditatibus copioſis in prima regione reſidentibus etiamſi ibi ſit morbi magnitudo ſanguinea: cũ natus prohibens ſit, quam indicans.54.a
Venæ ſectio à morbi magnitudine ſanguinea indicata non prohibetur à cruditatibus copioſis in parte aliqua ſecundæ regionis reſidentibus.54.c
Venæ ſectio à magnitudine morbi ſanguinea indicata, quãdo prohibetur, & quando non à cruditatibus copioſis, in tota regione cruditatum ſecunda reſidentibus.ibid.
Venæ ſectio cubiti dextri ampla quando hydropi hypoſarcidio vocato imminenti venturo conducit, ex Hip. decreto, & ex Galeni confirmatione.55.& 64.d
Venæ ſectio cubiti dextri vſque ad lipothymiam molienda in hypoſarcidio imminenti, facta prius præparatione ſanguinis multis fomentis, & frictionibus ibid.& 64.c
Venam ſecuit Autor pueris pluribus peracuto morbo laborantibus.56.b.puerorum ſalute.ibid.
Venæ ſectio in qua ſanguis egreditur defectiua, nõ aũt excedens eſſe debet: Gal ſtatuta in hac re declaranda.62.b
Venæ ſectio ad obſtructiones ſãguinis frigidi, craſſi, & glutinoſi adimendas, quando conueniat facta prius tenuatione, inciſione, & moderata calefactione internorum medicamentorum, & pluribus vicibus.65.b.& c
Venæ ſectio ampla, & cõfeſtim agenda ſanguinis miſſionis vniuerſi corporis vſq. ad lipothymiam, ſine vlla ſanguinis præparatione præcedente 67.68.& 69.quæ quatuor habet differentias.67.c.& d.& 68.
Venæ ſectio ad lipothymiam molienda, cur non vnica vice agenda.68.c

Vena

Vena quibus non ſecta fuit, in febre acutiſſima, in ſynocha, & ardenti, & ſeruati ſunt fortuna bona hemorrhagia, ſeu diarrhæa, vel ſudore copioſo, hi ſanati ſunt, non autē arte rectè adminiſtrata. 68. e

Vena ſectione prætermiſſa in ſynocha febre iacturæ, quæ ſi peruenire ſolent. 68. c

Vena ſectio non fiat in flatuoſa collectione: ſed potius arteriæ ſectio conuenit 72

Vena ſectio ad lipotimiam molienda, ratione alicuius partis inflammatæ euacuatiua, reuulſiua, ſeu deriuatiua, refrigeratiua, ac depuratiua. 70. 71. & 72. a

Vena quomodo hoc noſtro æuo ſcindenda ſit vſque ad animi defectum. 78. 79. & 80

Vena ſectio ad lipothymiam imminentem ex hemorrhagia narium critica, & ſaluberrima, quæ ad animi deſfectum contigit ægris à febre ardenti ſanatis, ab Hipp. & à Gal. inuenta: non autem ad ſyncopē, vt Auerrhoes malè cenſuit. 78. d & 79. a

Venæ ſectionis modus mittendi ſanguinis ad lipothymiam vſq. tutus, ſaluberrimus, & præſentiſſimus eſt; curq; rationes redduntur. 79. a. in qua vena ſectione ſanguinis qualitas, & virium robur manutenēdum reſpici debet; non autem ſanguinis copia mittenda. 79. b

Venæ ſectione molienda ad lipothymiam indicata: tamen prohibentia exiſtentia quid agendum ſit. 79. c. d

Vena ſectio vacuatiua magna, celeriterq; molienda. ſi pro etiam reuulſione fiat, pluries vnico die agenda eſt. 80. a & 81. a. & b

Vena ſectio vſque ad lipothymiam adminiſtranda noſtra tempeſtate non ita audacter agenda, vt Galeni æuo efficiebatur. 80. b

Vena ſectio copioſa; celeriterq. agenda, non tamen ad lipothymiam agēda, & in quibus morbis. 80. c. & d. & 81. quæ adminiſtranda eſt vbi vires non validæ ſint, aut nō adſint compermittentia ampliſſimam ſanguinis miſſionem; cum vnica vice hæc venę ſectio ſubſtineri non poſſit, ſed tantum pluribus vicibus. 80. c. & d

Vena ſectio euacuatiua tantum, abſentibus permittentibus amplam venæ ſectionem vnica vice agendam, tunc bis, vnica die vena ſecanda. 81. a

Vena ſectio æquè tam euacuatiua, quam reuulſiua ſi fieri debeat, tunc ne dum bis in die, ſeu ter, quaterque, & ſæpius, in die vnica adminiſtranda. 81. b

Vena ſectio tantum reuulſiua pluribus diebus agenda eſt. 81. c

Vena ſectio tardè, & paulatim agenda, & parua, quæ vacuatiua copiæ, & qualitatis malę commoderatiua, & depuratiua, ac reuulſiua ſimul eſt, dilucidatur. 81. d. & 82. & quibus conferat morbis ibid. & 83. & 84

Vena ſectio exoneratiua, diſoppilatiua, & calefactiua, calidiq; innati ſuffocationis liberatiua, alicuius partis 83 b. & c. parcè, ac tardè molienda ibid. & quibus conferat morbis ibidem.

Vena ſectio parcè, ac tardè molienda exoneratiua, refrigeratiua, ac depuratiua. 83. c

Vena ſectio depuratiua ſanguinis melancholici. 83. c

Venę ſectio depuratiua ſanguinis bilioſi. 83. d

Venę ſectio depuratiua ſanguinis pituitoſi. 83. d. & 84. a

Venę ſectio depuratiua ſanguinis putridi, fumidi, & fuliginoſi. 84. c. & d

Venę ſectio agenda perpendenda eſt, ſi crudus per corpus ſit collectus ſuccus, dum reuulſionis gratia vena ſecanda eſſet. 84. a. & b. & c. & mala, quę contingerent ibid.

Vena quando ſecanda in corpore cacochymo. 84. a

Vena ſaphena ſcindenda in materia purulenta in vtero collecta. 84. d

Venę ſectio reuulſiua, nihil principaliter euacuatiua pluribus vicibus conuenit, & varijs diebus 85. & 86

Venæ ſectionis reuulſiuæ tantum, prima conditio eſt, vt ea per plures vices varioſque interpoſitos dies fiat. 85. d. & 86. a

Venæ ſectionis euacuatiuæ principaliter, & reuulſiuæ ſecundariò conditio eſt pluribus iteratis vicibus vnico die ea adminiſtretur. 85. d

Vena ſectio æquè reuulſiua. & euacuatiua pluribus diebus ſingulis, & pluribus vicibus præſtanda eſt. 86. a. primo die tamen bis vena ſcindenda: deinde ſemel ſingulo die ibidem.

Venam ſecuit quater in die Galenus. 86. a

Vena ſectio neque copioſè, nec parcè, nec ocyſſimè, nec tardè, nec paulatim, immo mediocri modo inter vtrunque præſtanda. 86. c. & 87. a. & b

Vena ſectio in febribus putridis euacuatiua, & exoneratiua eſt deobſtructiua, excrementique putridi, fuliginoſi, ac fumidi emendatiua, & calidi innati ignei facti euentatiua, refrigeratiua, & ex excrementoſi ſanguinis depuratiua, & ſanguinis fluentis reuulſiua. 87. b

Venæ ſectionis molita in febre putrida emolumenta; non facta vero iacturæ, quę ſuccedere poſſunt à Galeno recenſentur. 87. b

Venę ſectio ambigua, ſeu conditionata in affectibus melancholicis. 87. & 88

Vena ſectio euacuatiua, refrigeratiua, ſeu calefactiua, depuratiua ac deriuatiua tres continet regiones ſeorſum diſtinctas, ab Hip. inuentas, & à Gal. & ab alijs confirmatas. 88. 89. & 90

Venæ ſectionis prima regio ſeu primus locus ſupra collum reſidet: cui regioni vena cubiti humeralis, ſuperioris, et exterioris, & cephalicę dictę ſecta conducit. 88. c

Venę ſectionis ſecunda regio, ſeu ſecundus locus inter collum, & renes iacet: cui venę ſectio cubiti interna, & axilaris vocata conducit. 88. c. & d

Vena hepatica, ſeu iecoraria, ſeu baſilica dicta dextri cubiti ſecanda in morbis vniuerſalibus, & acutis, & cronicis, & in hepate lęſo, & in corde, & in pulmone, & pectore affecto. 88. d. & 91. d

Venę ſectionis tertia regio, ſeu tertius locus infra renes colocatur; cui venę crurum communicatur, & hę ſectę ei conferunt. 88. d. & 89. a

Vena externa crurum ſecanda in iſchiadico, dorſali, & renali affectu. 89. a

Vena interna crurum ſecanda in lumborum, teſtium, vteri, veſicę vrinarię, & pudendi affectibus ſecanda. 89. a & 90. c. & d

Vena alterius cruris ſcindenda, alio crure lęſo, vel alia coxa noxia. 89. a

Vena cruris externa poplitis vena appellatur à Gal. 89. a

Vena cruris interna, malleoli vena vocatur à Gal. 89. a

Vena cubiti interna prius ſecatur, deinde vena cephalica ſcindenda collo affecto. 89. b

Vena cubiti interna prius ſecanda in crure lęſo, veſica offenſa, vtero afflicto, teſteq. & pudendo obnoxio: deinde vena malleoli ſcindenda eſt. ibid.

Venę multę in angina ſecandę ſunt 89. b. c. & d

Vena media, ſeu communis, vel cephalica ſecanda eſt ore inflammato. 89. c

venę

Digitized by Google

Venæ omnes corporis humani aperiendæ, ad tres principales ſanguinis mittendi reducuntur regiones: cum tantũ hæ tres ſint regiones, regentes ſanguinis miſſionem vacuatiuam, malæ qualitatis emendatiuam, & excrementoſi ſucci, & putridi fumidi, et fuliginoſi depuratiuam, ſimulque deriuatiuam.89.d

Venarum regiones in ſanguinis miſſione deriuatiua agenda, tres ab Hippocrate aſſignata.90.& 91

Venarum hæ tres regiones in ſanguinis miſſione verificantur in deriuatione; non aũt in reuulſione.90.91.a.& 92

Venæ ſectio reuulſiua per partem longinquiſſimam fit.91.a vſque ad 97

Venæ ſectio à quacunque corporis facta etſi æqualiter etiã totũ corpus, & ſingula corporis pars vacuetur: nõ tamẽ tumorum & obſtructionum collectiones, ac tenſiones, & inflammationes, & excrementa putrida, fuliginoſa, & fumida ſeu impura euacuantur, nec mala qualitas, nec impuritas eripitur, niſi à parte propinqua, loco affecto communicante, per quam etiam fit deriuatio.93.a

Venæ ſectio cum humiditas ad centrũ attrahat, ideo Aluũ humidam reddit ex Hip.& Gal. contra Auicẽnã.95.a.b

Venæ ſectio aluum humidam reddit per accidens 95.b. ſed tamen primario ibid.

Venæ ſectio per accidens ſecundario quomodo aluum ſiccam efficere poteſt.95.b

Vena cruris, in affectibus à renibus infra ortis, non eſt ſcindenda, niſi prius vena cubiti interna ſecetur, excepto in morbis galicis, & in menſtruis retentis ex ſe ipſis, & in inflammationibus iam factis.98.99.& 100.a.& b

Vena cruris tantum ab Hip.& à Gal. ſecabatur in affectibus infra renibus exiſtentibus, & copioſiſſimè, vt etiam totum corpus euacuaret, ſi virium robum magnũ eſſet; ſin non prius ſecabant venam cubiti ad reuellendum poſtea venam cruris ad deriuandum.98.c

Vena cruris primo ſecanda in affectibus gallicis infra renibus reſidentibus, quadrageſimo die tranſacto poſt gonorrheam acceptam; poſtea vero vena cubiti iecoraria ſcindenda eſt ex falopio.99.b.c.& d

Vena cruris tantum ſecanda in tumoribus phlegmonoſis infra renibus poſitis.100.a.& b

Vena cruris quando poſt ſanguinis hæmorrhoidum eductionem ſecanda.100.b

Vena malleoli ſecanda in ſupreſſis menſibus ex re ipſis, non à plenitudine vniuerſali comprimẽte, ex Gal.& ex alijs 101.a.b.& c. vide Mulierum plenitudo à retentis menſibus orta.

Vena malleoli ſecanda in partu difficili, & in ſanguinis vomitu ex menſtruis retentis ortu.102.a.& b

Vena malleoli quando ſecanda ſit, tum ad prohibendos aliquos morbos venturos imminentes ex ſupreſſione meſicum vel hæmorrhoidum nempe vertiginem epilepſiam anginam, pleuritidem, aut peripneumoniam tum ad hæmorrhoidas excitandas, vel menſes prouocandos.109.d.& 110.a

Vena cubiti quando ſecanda eſt, poſt ſanguinis hæmorrhoidum eductionem.110.b

Venæ ſectio ante morbi incrementum vniuerſale molienda eſt.114.a

In venæ ſectione molienda non eſt obſeruandus dierum numerus 114.a.& b

In venæ ſectione agenda, vni tantum virium robori incumbẽdũ eſt, iudicãte preſẽte, incipiẽte, vel imminẽte.114.b

Venæ ſecandæ hora.114.c

Vena ſecanda hora quietior eſt.114.c

Vena ſecanda ſi hora matutina quietior ſit, ſatius eſſet ibi.

Vena ſecanda hora in morbis particularibus.114.d

Venæ ſectio quando agenda poſt frictiones, lauacrum, ac deambulationes.114.d.& 115.a

Vena ſecta, ſanguineq. egrediente, Medicus ægro pulſum tãgere debet, ad ſanguinis decentem quantitatem extrahendam, ſeruato virium robore tum præſente, tum vẽturo, vſque ad vigorem morbi vniuerſalem perdurandum.115.a.& b

Venæ ſectio in febre peſtilenti, & maligna.117.118.119.& 120

Venæ ſectio præcipuum remedium eſt cuiuslibet febris putridæ.117.a

Vena quando in augmento febris cacoethis ſecanda eſt.129.d.& 130.a

Vena malleoli quando ſcindenda in febre peſtilenti, & maligna.121.d

Vena cubiti in febre peſtilenti, & maligna apperienda eſt.121.b.& d

Vena non eſt ſecanda in cani rabidi morſu: contra Auicennam.132.d.& 133

Venæ ſectio in cardialgia quando conueniat, & quando nõ 135.c.& d & 136.137.138.& 139.a.& b

Venæ ſectio in dolore ſtomachi ſeu ventriculi ibid.

Veneris actus venæ ſectionem prohibet, donec tempore 72 horarum, calidi innati robur reſarciatur.52.c

Veneris vſus in ſpermatis qualibet guta emiſſa plus corpus imbecille reddit, quam ſi quadrageſies ſanguinis educeretur vt Auicen.52.c

Veneris amplexus deſtructiuus virium eſt, vt Alexander.52.c

Ventriculi quibus doloribus ex atra bile ortis venæ cubiti ſectio competat.136.b.& 137.c.d.& 138.a.b.c.d

Ventriculi dolori, virium robore præſente vena bis ſecanda eſt.135.136 137.138.& 139.a.& b

Vertigines à quo fiant.51.a.& 55.c

Veſica offenſa prius cubiti vena interna ſecanda; mox vena malleoli.89.b

Veſica vrinaria offenſa vena interna crurum ſecta conducit.89.a. idem teſtibus læſis prodeſt. ibid.

Veſicantia efficaciter à centro ad circonferentiam deriuant.95.c.& d

Veſicatoria vt efficaciter deriuatio fieret à centro ad circunferentiam in cardialgia adminiſtrauit Gal.95.c.d

Vigiliæ vehementiſſimæ ſanguinis ſubitas, & multas prohibent euacuationes.53.b

Viſcerum ordo quo ad faciliorem humorum fluentium receptionem, & quo ad tenaciorem retinentiam.130.c.et d.& 131.a

Verulentia cani rabidi ex morſu orta tardè introfertur.133.a

Vomitui ſanguinis ex mẽſibus retentis exorto conuenit venæ malleoli ſectio ex Hip.102.a.& b

Vulnus magnum, & vlcus magnum magnitudines improprię ſunt.18.c.& 43.& 44

Vniuerſale non eſt aliquid præter ſingularia.16.a

Vniuerſale non eſt ſcitũ, ſed cũ ea ſciutur res, & eſt quid repertũ in natura rerum ſcitarum in potentia Auer.16.a

Virium robur quomodo, & cur magnitudini ſanguineæ iunctum ſanguinem copioſum ſemper adeſſe denotet.9.b

Virium conſtantia ſanguinis miſſionis permittens principale.9.a.& 14.d

Vi-

Viris robur non ex parte indicantis ſanguinis eductionis, ſed ex parte permittentis principalis requiritur.9.c
Vires ſi vndique imbecillæ fuerint, tunc toto eo tẽpore, quo reſarciantur, nec purgare, nec alterare conuenit.12.a
Vires ſi mediocriter ſe habuerint, per vices agendũ eſt ib.
Vires ſi robore refertæ fuerint, tunc id, quod à morbi magnitudine, & à morbo indicatur, audenter executioni mandandum venit.12.a
Virium robur ſignum eſt oſtenſiuum, non aũt cauſa eſt indicantis conſtitutiua vt Maſſaria putauit.14.a.& c
Virium robur ſignum eſt cauſæ magnitudinis ſanguineæ indicantis venæ ſectionem.14.a
Virium robur contra morbi magnitudinem, hoſtiliter dimicat.14.d
Virium robur à morbi magnitudine contradiſtinctum, vt ei inimicum.14.d
Virum ſubſtantia triplex.41.d
Virtus nulla offenditur, niſi etiam ſubſtantia propria illius virtutis lædetur: quæ ſubſtantia triplex eſt.45.c
Virtutis ſubſtantia triplex ſicuti præſtantior eſt. ſic etiam actio eius facultatis ſubſtantialis præſtantior exiſtit. 45.c.d
Virium ſubſtantia ea triplex ſimul in membro ſemper eſt læſo, & in pleriſq; etiam omnes hæ virium ſubſtantiæ eo læduntur ibid. tamen interdum vna læditur ſine alia.
Virium robur permittens principale quantitatem ſanguinis mittendi eſt.51.c.& 52.b. quod à magno pulſu dignoſcitur ibid.
Vires naturæ tum præſentes, tum venturæ primò conſeruanda.51.c
Virium robur à pulſu magno, vehementi, & æquali cognitum, audacter venæ ſectionem permittit.52.b
Virium imbecillitas à pulſu paruo, & debili cognita venæ ſectionem prohibet.52.b
Vires profligantur vbi ſudores maximi, vigiliæ vehementiſſimæ, dolores ingentiſſimi adſunt.53.b
Vires hominibus non ſunt validæ, vt Gal æuo aderant 58.c. duobus oſtenditur rationibus ibid.
Vires validæ vt dignoſcantur ſecũndum naturalem ſtatũ, dignoſci debent, dum noſtri amici integra fruuntur ſanitate, pulſum tangendo.62.d
Virtus, ſeu virium robur primo cuſtodiendum.96.a
Vlcus rotundum non ſolum ob figuram rotundam difficilè ſanabile eſt, ſed etiam ob eius cauſam tum immediatã, tum mediatam.18.d.43.& 44
Vlcus iam factum magnum, nõ amplius propriam obtinet magnitudinem ſanguineam, neq; cacochymam, ſed aliã impropriam in quanto.19.a.& 43.& 44
Vlcus cacoethe morbi magnitudo eſt, ſed impropria.27.d 43.& 44
Vlcus, & vulnus magnum quatuor de cauſis magnum vacuans petit auxilium.43.b
Vlcus cacoethe.44.d.& 45.a
Vlcus cacoethe dyſepulote ibid.
Vlcus cacoethe, ratione vacuitatis carnis, vt in iuncturis. 45.a.b
Vrgens propriè indicatione tum curatiua, tum præſeruatiua, non autem vitale, quid nam ſit.29.b
Vtero læſo interdum prius vena cubiti ſecanda ratione totius, mox vena malleoli.89.b
Vtero læſo vena interna crurum ſecta confert.89.a

FINIS.

Benigne lector errata primi tomi ſic emendato.

ferrente	lege	ferente 1.b	ſuperueniet	ſuperueniret ibid.d
vbi eſt phlegbotomia		dicitur phlebotomia	qualibet	quamlibet 83.c
cecideruns legatus		ceciderunt 2.d	ſinu	ſinus 84.b
phlegmoſum		phlegmonoſum 4.c	depuratlonem	depurationem 86.a
ponit		ponitur 6.a	reſtigeratiuas	refrigeratiua 87.b
moſbus		morbi ibidem c.	autem	aut 89.d
laborareris		laboraretis 8.d	ſiccus	ſuccus 99.d
putridinalis		putredinalis 14.b	pertondendam	perſuadendam 101.d
alia vero incipiens	a	aliam vero incipientem 15.b	effert	offert 102.d
peperis		peperit 16.b	Lutitamus	luſitanus 103.b
pectura		punctura 17.a	citaſſimè	altiſſimè ibid.
Hippocrates;decreto		dicatur Hippocratis decreto 17.d	puerperea	puerpera ibidem.
vulcus	dicatur	vlcus 18	reuulſiona	reuulſioni 104.a
viro		vero 25.b	ſecundas	ſecandas ibid.
Magnitodo		magnitudo 29.a	partium	partuum 107.a
incrumenti		incrementi 30.a	habe	habet ibid.
ſedis		ſedes ibid.c	præciuè	præcipuè 108.a
impinguas		impingas 29.a	oſtunſum	oſtenſum 109.c
dilucidamus		dilucidemus 41.d	eructa	eructat 111.b
cacyetha		cacoetha 45.b	oporte	oportet 117.c
vbi inuenies.n.		ante que coniunctionem lege m.	deſumenta	deſumendæ ibidem
an no		anno 52.b	profuere	profluere 118.a
adijciam		adijciam 53.a	hectica >boritus.	hectica oboritur ibid.b
excramento		excrementa 54.a	contaioſa	contagioſa ibid.c
indiutioues		conditiones 55.b	egenus	egemus 110.b
propexi		perſpexi 58.a	inguinas	inguina ibid.d
ſolerantia		tolerantia ibid.b	non maligna	maligna 114.b
ceſare		ceſſare 60.c	clanes	clunes ibid.d
attenda		attendenda ibid.d	bilæ	bili ibid.
Menſuram		menſuram 61.a	immines	imminens ibid.c
præceptos		præceptor ibid.	faciemus	faciamus ibid.d
axarando		excreando ibid.b	Impeſtilentem	in peſtilentem
prateſefacis		pertereſacit ibid.c	intumeſcerint	intumuerint 128.a
detrahendi		detrahendi 63.c	hpochodrijs	hyporhondrijs ibid.c
perenni		perenni ibid.d	inguinas,& alas,	inguina,& alas ibid.d
pima		prima ibid.c.66	membranæ	membrana 129.a
emintatur		emitatur ibid.d	minimum	nimium 131.a
ad lipoſithymiam		dic ad lipothymiam 71.a	cruentibus	cruentis 134.d
ſolubri		ſalubri 73.c	conaluſione	conuulſiones 135.c
biliſcit		bileſcit 75.c.76	ſuntis	ſumptus 136.b
rationibus		rationibus 78.b	obturgas	obturpat ibid.d
faciendam		faciendum 79.a	cucurbilæ	cucurbitulæ 137.c

A

DE MORBI SANGVINEA MAGNITVDINE VRGENTE

Sanguinis Miſsionem per ſe indicante,

LIBER PRIMVS.

In quo

De Principali indicante generico neceſſario magnum euacuans poſtulante præſidum diligenter diſputatur.

CAPVT PRIMVM.

Iſtius operis vtilitas oſtenditur.

A 1. de vic. ratione in mor. acutis 8. 4. Meth. c. 6.

CVM nullum maius Medicis negotium, ad ægros rectè curandos faceſſat quam id, quod ægrotantes vel interficit, vel in contumaces inducit morbos, tum cognoſcere, tum propellere; & quoniam languentes aut occidit, aut patientis diuturnos ac ferè incurabiles procreat morbos, ſola morbi vis, ſeu magnitudo ſiue efficatia nuncupata quatenus ſua eſſentia vel vrgentia lethali, vel infelici, ſeu contumaci ſemper, & vbiq; per ſe vrget. Quæ certè, vel ſanguinea, vel humoralis, ſeu cacochyma, aut etiam vtroque modo iuncta introſpicitur, hinc vel ſanguinis miſſione, aut cacochymiæ eductione, vel interdum quoque vtraque euacuatione, ipſa morbi magnitudo eripitur. Proinde, & morbi quancunque magnitudinem, tàm in genere, quàm in ſperie, rectè gnoſcere, & etiam ſanguinis miſſionem, & humorum purgationem quanlibet agendam explorare deuincat. Inſuper adæquatè de vnaquaque illius morbi magnitudinis ſpecie diſquiram, vt qualis morbi magnitudo fuerit, etiam talis euacuatio molienda ſit. Vlterius quanta morbi magnitudo erit, tanta quoque ſucci peccantis eductio peragenda ſit; virium robore tamen præſente vacuationem ferente. Præterea modum, locum, ac tempus, quibus ea morbi magnitudo ægros lædere po-
B terit, perpendam; vt etiam modo, loco, temporèque congruo perſpecto euacuationis adminiſtrandæ, eam morbi auferre magnitudinem poſſimus. Eanque ſanè ob cauſam, ad quamlibet morbi adimendam magnitudinem, his peractis, procul omni dubio id, quod ſatius, ac rectiſſimum faciendum ſit, ſemper aſſequi poterimus. Ac ita Artis præſtantia, ægrorunque vtilitate, Deiq; gloria, & noſtra dignitate, ſimulque vtilitate, nos Medici Arti Medicæ operam dare poterimus, ac tuto, cito, iucundè, & feliciter. Ea propter hac re impulſus, de ipſa vrgente morbi magnitudine agere polliceor. Potiſſimum verò, & exactè de ea ſanguinea in hoc opere, de ea autem cacochyma alio opere, tametſi quoquè in hoc tomo, obiter, ad ſanguineæ magnitudinis maiorem dilucidationem, aliqua dicam de cacochyma magnitudine. Hoc autem opus plurimum quidem faciet, ad errata euitanda, quæ noſtris patientibus, & quam plurima ſymptomata grauiſſima; & obitum etiam inferre poſſent; ob ſanguinis eductionem, aut perperam omiſſam, vt Eraſiſtrato, eiuſque ſequacibus ſanguiſfugis contigit, aut non rectè adminiſtratam, vt alijs Medicis, à Galeno recenſitis, accidit.

1. ad Glauc. c. 14. & lib. de curat. per ſang. miſ. cap. 12. & & 9. Meth. cap. 10. & de venæ ſect. aduer. Eraſiſt. cap. 6.

Lib. de curat. per ſang. miſ. c. 17 & lib. de venæ ſect. aduer. Eraſiſtrate oi c. 1 & 5. Meth c. 35 & aduer. Eraſiſt. c. 8. & 9.

A

CAPVT II.

Sanguinis miſſionem, & ſuccorum purgationem, magna præſidia eſſe oſtenditur.

VEnæ autem ſectio, & humorum purgatio maiora remedia quidem à Galeno vocantur, hoc modo. *morborum, in quibus agri ſit ſpes, maiora adhibeantur remedia. Præcipua autem in bis remedia ſunt maximè quidem phlegbotomia, & purgatio.* Maiora enim remedia ſunt, inter magna, venæ ſectio, & aluina purgatio; Magna tamen remedia ſunt omnia euacuatiua etiam per vomitiones, & per cucurbitulas ſcarificatas, & per hemorroidas, molita: hæc duo vero maiora auxilia maximè præſentanea alibi vocat: ad animi vſque defectum molita, in maximis doloribus, facta diſtinctione, an venæ ſectio, vel purgatio conueniat.

Com.1.aph.19.

1 Aph.23.

B

CAPVT III.

Alberti Bottoni opinio de ſanguinis miſſionis, & humorum purgationis, indicante per ſe recenſetur.

ALbertus autem Bottonus inter Medicinæ ſcriptores prælatiſſimus, ſanguinis miſſionis, humorunque eductionis indicatricem vim per ſe ſanguinis, & humorum vitium eſſe, cenſuit, magnitudinem verò morbi eorum faculatatem indicatiuam tantum per accidens eſſe, prout ſcilicet magnitudo morbi ſolum ſignum ſit, vel emiſſionis ſanguinis, vel ſuccorum eductionis agendæ, vt ſignum magni præſidij adhibendi: Inquit enim *Morbus autem magnus per ſe minime indicabit dictum auxilium magnum vacuans ſanguinem; ſed per accidens, & tanquam ſignum notificans dictam ſanguinis plenitudinem.* hanc verò rem ex hac prima ratione, ex Galeni autoritatibus collecta comprobare nititur pergens *& ita Galenus vbique debet intelligi, quando decernere videtur magnitudinem morbi indicare venæ ſectionem.* Secundam vero rationem ita ſtatuit, exarans, *confirmatur hæc veritas, quia ſi morbus magnus per ſe primo indicaret ſanguinis miſſionem ſequeretur, quòd omni morbo magno hæc competeret, quod eſt falſum; ſunt enim multi morbi magni, quorum curatio per venæ ſectionem acquiri minimè poteſt, quemadmodum ſunt illi omnes, qui dependent ab alijs humoribus longè diſtantibus à ſanguinis natura, & citra aliquam ſanguinis redundantiam, ſicuti eſt hydrops, paralyſis, apoplexia, & ſimiles, qui purgatione potius pharmaco facienda, quam ſanguinis euacuatione indigent.* Tertiam poſtea rationem reddens, inquit. *& ideo Gal. 4 Meth. c. 6. dicit magnitudinem morbi indicare, vel ſanguinis vacuationem, vel purgationem, quia ibi non loquitur de proprio, & principaliter indicante, cum ab vno non niſi vnum indicari debeat: ſed per aduerſarium magnus morbus indicat per ſe ſanguinis miſſionem, ergo non poterit indicare purgationem humorum.* Poſtea vero quarta ratione idipſum confirmare tentat, ita loquens. *At ſi dixerimus quod Gal. 4. Meth. c. 6. loquitur de magnitudine morbi, vt de ſigno indicante magnitudinem, & vehementiam cauſa, tolletur omnis controuerſia. Hæc enim morbi magnitudo indicabit, vt ſignum auxilium magnum ſanguinem euacuans conotando magnam plenitudinem ſanguinis.* Reſpiciens vero ſanguinis miſſionem indicantem per ſe facultatem, aſſerit eam ſanguinis plenitudinem eſſe, hoc modo *magna, vehemens, & vniuerſalis plenitudo actu, vel potentia producit morbum magnum, & vehementem, qui ſemper eſt inditum, & ſignum magna plenitudinis, ac proinde indicabit hæc plenitudo auxilium magnum ſanguinem euacuans.* Quocirca vult ipſe vir, quod plenitudo ſanguinis, vt ſanguinis peccatum morbi efficatiam gignens, tanquam cauſa, remedium magnum ſanguinem vacuans per ſe indicet. Sic etiam poteſt dici, hunc virum putaſſe, cacochymiam morbum magnum producentem, auxilium indicare magnum per ſe, humores peccantes auferens. Hac vero ratione ab eo conſtituta, obiectionem hanc exarat. *Neque obyciat, ſi quis Galeni ſententia diceret 4. de vict. rat. in mor. ac t. 19. vbi loquens de ſcopis mittendi ſanguinis nihil meminit de illius peccatis huc vſque explicatis, in quanto videlicet, in forma, & motu, ſed longe aliter loquens, ſtatuit tres alios eſſe ſcopos, morbum ſcilicet magnum, ætatem florentem, & virium robur.* Quam obiectionem ſubinde confirmat, conſcribens, *& 4. Met. c. 6. inquit quòd interdum conuenit mittere ſanguinem, etiam ſi plenitudinis ſigna non apparuerint ſed morbo magno exiſtente, & virtute valida, tutò licet ſanguinem mittere: quo loco aducit etiam exemplum de quibus ab alto ceciderunt, quibus vacuatio ſanguinis iuuat, etiam ſi ante caſum integra ſanitate fruerentur, & ſanguinis redundantia omnino expertes fuerint.* Denique vero has Galeni duas autoritates ſoluere nititur, hoc modo. *Quibus autoritatibus dicendum, quod Gallenus ibi non loquitur de veris indicationibus ſanguinis miſſionem per venæ ſectionem,*

Lib. 1. de morbis mulierum. c. 31. fol. 14.

C

Ibidem fol. 33. tergo.

Ibidem fol. 35. tergo.

D

nem,

nem, ſed potius de ſignis maximè neceſſarijs, vt à Medico conſiderentur, dum adeſt redundantia ſanguinis in toto, vel in parte, ſi debet, abſque errore, non dixerim ſanguinem ſimpliciter mittere ſed venam ſeccare, quæ cum ſit materia, non ſolum auxilij vacuantis ſanguinem, ſed auxilij magni non poteſt ab alio indicari, quam ab ipſa plenitudine ſanguinis, & non à plenitudine ſimpliciter, ſed à plenitudine vehementi, ſiue hæc fuerit quò ad vaſa, ſiue quo ad vires, ſiue in toto corpore, ſiue in parte determinata: cuius cauſæ, ſeu plenitudinis magnitudo, & vehementia, cum neceſſario producat, non ſolum morbum, ſed etiam morbum magnum, ſiue actu, ſiue poteſtate talis fuerit. Vnde concludit, eam plenitudinem ſanguinis miſſionem per ſe indicare, morbum verò magnum, indicare per accidens, ſcribens. *Ideo morbus magnus à dicta plenitudine factus, ſicut eſt effectus dictæ cauſæ, i a per ipſum, tanquam per ſignum notius aſcendere poſſumus in cognitionem ſuæ cauſæ principaliter, & per ſe indicantis magnum auxilium vacuans ſanguinem.*

C A P V T IIII.

Hanc Bottoni opinionem de ſanguinis miſſionis indicante per ſe non eſſe veram, demonſtratur.

CÆterum licet vir iſte nullo vnquam ſatis encomio pro dignitate, & eruditione commendatus fuerit, nihilo ſetius de hac re (ſua pace) deceptus fuit. Quandoquidem primò oſtendam ſanguinis plenitudinem, ſeu peccatum ſanguinis, miſſionem indicare per ſe non poſſe, ſicuti, nec etiam cacochymiæ vitium, purgationem poſtulare per ſe poteſt: nam id, quod præſens non indicat, & etiam quod abſens non prohibet ſanguinis miſſionem, nunquam hoc magnum præſidium ſanguinis miſſionem euacuans, indicare per ſe poterit. Sed ſanguinis plenitudo vehemens præſens non indicat, nec etiam, dum abeſt, prohibet ſanguinis miſſionem; ergo ſanguinis plenitudo vehemens, ſanguinis miſſionem indicare ſua natura neutiquam poteſt. Maior propoſitio clara eſt, & maximum robur continet, quia tum ex parte præſentiæ, & abſentiæ veriſſima eſt pariter, & minor patet. Si nanque ſanguinis plenitudo vehemens, ſua natura hoc magnum remedium poſtularet per ſe, etiam vbique, & ſemper indicaret, ſicuti in oppoſitum, dum abſens eſſet, prohiberet quominus ſanguinis miſſio fieret.

Sanguinis plenitudo aut altiū ſanguinis miſſionem per ſe indicare non poſſe.

Argumentum inde ſolubile perpetuæ veritatis.

4. de vic. rat. in morbis acutis 19. Quoniam ſanguinis plethora facta Syndrome quantacunq; fuerit, eam ſanguinis indicare euacuationem nequit; Hippocratis, & Galeni ſententia, ita exarantis. *neque etiam plethorica facta ſyndrome ſanguinem ſemper mittimus, quia alijs ea plenitudo præſidijs tollitur, nempè, & frictione, & balneis multis, & cibi abſtinentia,*

De curat. per ſang. miſſ. cap. 9.

4. de tuenda ſanit. c. 4.

Prima Galeni autoritas hoc inſtitutum confirmans.

& de curandi rat. per ſang. miſſionem c. 9. ait. *Perperanq; Menodotus in ſola ſyndrome plethorica, ſeruari venæ ſectionem inquit, contra enim prorſum ſanguinis mittendi ſcopi primum in ſe plenitudinem non comprehendunt, ſed fientis paſſionis ſuſpitionem Nam ſi eam magnam fore apparet omnino ſanguinem mittimus, etiam ſi nulla exiſtat plenitudinis nota.*

De curatio. per ſang. miſſion. c. 30.

Secunda autoritas idem aſſeuerans.

Et alibi confirmando hanc veritatem, depromit. *in ſanguinis redundantis concurſu, non ſtatim huic ſanguinem mitti, eſt neceſſe, immo alijs ſatisfacit inedia, alijs cibi parcitas, alijs ſoluta aluus, vel purgatio, vel frequentius balneum, alijs ſola exercitatio, vel frictio abundè fit.*

Tertius Galeni locus idem affirmans.

Nec deeſt alia Galeni autoritas, vbi ſcribit. *Frictionibus multis, balneiſquè ambulationibus, alijſq; motionibus, ad hæc vnctionibus digerentibus celeriter plenitudinem exhaurire Medicum poſſe, affirmat:*

Quarta autoritas idipſū confirmans.

Si ergo ſanguinis plenitudo, non ſemper ſanguinis miſſione tolli debeat, ſed alijs præſidijs auferenda ſit, ergo ſanguinis detractionem per ſe non indicat.

Secundum argumentum idem comprobans.

Præterea propoſitio, quæ eſt per ſe, debet habere prædicatum etiam de omni, & ſolo, ſed ſoli

D plenitudini ſanguinis id non competit, immò, dum magnitudini morbi annexa eſt, coindicat, non autem indicat, ergo per ſe non indicat.

Plenitudo ſanguinis tantum ratione magnitudinis morbi ſibi iunctæ per accidens, coindicat.

Quod autem abſente plenitudine ſanguinis, ſuperueniente vero morbi per ſe vrgente magnitudine lethali, ſiue ea, quæ infelix eſt, aut diuturna, & fere incurabilis, tunc ſanguis dettahitur ob magnitudinem morbi, vel præſentem, vel incipientem, vel imminentem, quæ, vt vrgens per ſe talem ſanguinis reuulſiuam, ſua natura, indicat euacuationem patet:

Galeni prima autoritas id cōfirmans.

Secunda Galeni autoritas

Nam Galenus contra Menodotum Empiricum, qui talem opinionē

4. de vic. rat morbis ac ſeſt. 19. habebat, diſputando, ait. *Menodotus Empiricus in ſola plethorica appellata Syndrome ſanguinis miſſionem obſeruari aſſeuerans. Nos autem, & non ea exiſtente, venam ſeccamus, cum dolor vehe-*

Tertia Galeni autoritas ib. de cu. per ſang. la c. 9. ſi eam magnam fore appa ret omnino ſanguinem mittemus etiā ſi nulla exiſtat plenitudinis nota

4. Meth. c. 6. *mens hominem prehenderit*, & inquit, dolor vehemens pro morbo magno, ſeù vehementi accipiendo, *vel pars aliqua fracta fuerit, vel os ex loco pulſum, vel alius quiſpiam articulus contractus, redductuſque ſit.* idem in caſu ab alto, & in plaga competere ait Galenus. Ibi enim ſolum ne in parte, ea affecta fiat inflammatio, ſeu phlegmone lethalis, aut ferè incurabilis, quia talis morbus magnus imminens eſt per ſe indicans reuulſiuam ſanguinis detractionem; Proinde etiam abſente plenitudine, tale magnum præſidium indicatur.

Cornelij Celſi locus Galeni autoritates confirmans.

Lib. 2. c. 10. Cui Galeni ſententiæ Cornelius Celſus adſcribere voluit, inquiens: *Si ex ſuperiori parte aliquis decidat, ſi contuſus eſt, ſi ex aliquo ſubito caſu ſanguinem vomat, quamuis paulo antea ſumpſit cibum, tamen protinus ei venæ ſectione, demenda materia eſt, ne ſi ſubſederit corpus affligat.*

Ad Bottoni rationes reſponſiones.

His hunc in modum poſitis; ad primam Bottoni ra-

tionem, vbi probat morbi magnitudinem ſolum per accidens, ſanguinis miſſionem indicare; A

Ad primam rationem.
Morbi magnitudo non indicat vt ſignũ repletionis ſãguinis ſit, ſed vt valde lædendo vrgeat contra Bottonum.

& vt ſignum ſanguinis plenitudinis, ceù cauſæ eius, vehementi copia peccantis. Reſpondeo quòd morbi magnitudo ſignum quidem ſanguinis repletionem cõnotans, nequaquam ſit, duabus rationibus, prima eſt, quoniam ſanguinis plethora ab alijs ſignis rectè dignoſcitur, ſicuti etiam ſola plenitudo Menodoto Empirico ſine morbi magnitudine nota erat, ita Galenus eam plethoram ſine morbi magnitudine ſanguinea ex proprijs ſignis agnoſcebat, vt ſuo loco dicam, ſecunda vero, quia ſine vlla ſanguinis repletione morbi, vtique magnitudo ſanguinea fluens, aut fluxura, ſanguinis miſſionem per ſe indicare poteſt; vt ſua natura vrget vel vrgentia lethali, aut infelici, ſeu contumaci, tamen frequentius lethali, raro vero infelici, & contumaci vel fluente, ſeu fluxura, abſque vlla venoſi generis plenitudine, & potius in corpore cacochymo ſæpe in aliqua particula inflammatio non propriè appellata adeſt magna, per ſe miſſionem ſanguinis indicans vt pleuritis, phrenitis, peripneumonia, & eryſipelas phlegmoſum, quæ per ſe indicant venæ ſectionem; ergo magnitudo non vt ſignum plenitudinis indicat, ſed vt principale indicãs.

Ad primæ rationis comprobationem.

Ad comprobationem vero huius primæ rationis, ex Galeni autoritate inquam quòd *vbique debet intelligi, quando decernere videtur magnitudinem morbi indicare venæ ſectionem*, eò quod Galenus ſtatuit morbi magnitudinem, non vt ſignum notificans plenitudinem ſanguinis miſſionem indicare, verum enim verò, quatenus ipſa magnitudo vrgens eſt, aut hominis ægrotantis interfectiua, aut ferè incurabilis reddi poteſt, eo præſidio ſanguinis miſſionis prætermiſſo, ideo vt vrgens ſua natura etiam neceſſariò ſanguinis miſſionem, magnitudo ipſa indicat. B

Ad ſecundam rationem.

Ad ſecundam rationem dico, quod vir iſte errauit, cum Galenus ex Hippocratis decreto, principaliter, & de proprio, & principali indicante, tum ſanguinis miſſionis, tum humorum purgationis, doctrinã ſtatuerit; inquit enim. *præberi tamen vacuandi indicationem ab ipſa ægritudinis vi in eo libro* nempè 11. Meth. medendi cap. 3 & 13. Meth. cap. 5. *non dixi, propterea quod, & longiorem demonſtrationem requirebat, hic verò executus ſum, quantum ad rem propoſitam erat vtile*, nimirum, quantum ad vacuandi indicationem ab ipſa ægritudinis vi, ſeu magnitudine perpetuò deſumendam, tanquam à proprio, & principali indicante per ſe: Aduerte autem Galenum dixiſſe *vacuandi indicationem ab ipſa ægritudinis vi* deſumi, geneticè, & communiter loquens, tum de morbi, magnitudine ſanguinea principaliter per ſe ſanguinis miſſionem flagitante, tum de cacochyma principaliter ſua natura cacochymiæ eductionem exoptante; Quas certè ibidem patenter ſpecificè declarat magnitudines, hunc in modum. *Nunc docere volo, tum ipſam morbi magnitudinem appellare velis pro indicatrice quandam* ſcilicet principalem *ſanguinis detrahendi, vel purgationis adhibendæ ſtatuendam eſſe*; quæ ex Hippocratis decreto habuit, inquiens *tum verò Hippocratem hanc omnium, quos nouimus primum indicationem adinueniſſe*. Quòd autem morbi magnitudo principaliter indicat tum geneticè, tum ſpecificè, non autem vt ſignum, ex reciprocabilitate, quæ propoſitionem per ſe facit, manifeſtum erit. Nam communiter, ſeu genericè omnis morbus magnus vt magnus, magnum etiam poſtulat remedium euacuans, & omne præſidium magnum euacuãs à morbi magnitudine indicabitur: Similiter omnis morbi magnitudo ſanguinea ſanguinis miſſionem poſtulat, & omnis ſanguinis miſſio à morbi magnitudine ſanguinea indicatur: Pariter omnis morbi magnitudo cacochyma, cacochymiæ eductionem deſiderat, & omnis cacochymiæ vacuatio à morbi magnitudine cacochyma poſtulabitur.

Meth. c. 6.
Ibidem.
C
confirmatio.

Ad tertiam rationem.
Cauſa cur Bottonus deceptus fuit.

Ad tertiam verò rationem, dico cum virum allucinatum eſſe; cum ipſe eam morbi genericam ignorarit magnitudinem, euacuans eius cauſæ immediatæ magnum indicantem præſidium. Hinc etiam is hanc in ſuas ſpecies diſtinctam non agnouit magnitudinem; nempè in ſanguineam, & in cacochymam ſectam non cognouit. Ergo Galenus de principali indicante locutus eſt, tum generico, tum ſpecifico, & ita patet quomodo ab vno non niſi vnum indicari debeat, & quomodo à duobus indicantibus per ſe, & propriè, & conuertibiliter, diſtinctè, duo indicari poſſint.

4. Meth. c. 6.

Ad quartam rationem.

Ad quartam rationem reſpondeo ad Galeni autoritatem, ex his hactenus conſtitutis fundamentis, vt Gal. morbi magnitudinem pro facultate indicatrice conſtituerit, non quidem vt ſignum plenitudinis ſanguinis, cum nugaceum ſit, aſſerere idipſum, quia plenitudinis ſigna alia adſunt, quæ ſemper ſine morbi magnitudine, eam ſanguinis connotant plenitudinem, vt eſt venarum latitudo, & prominentia, rubedo totius habitus corporis, habitus etiam carnoſus, moſculoſuſquè non obeſus: aptitudo quo ad motiones, ob ſpiritus multi ſanguinis copiam; Temperamentum calidum, & humidum vniuerſi corporis & ſomnus longus, aut ſomnolentia ab humiditate ſanguinis ſuauis oborta.

Ibidem.
D

Signa plenitudinis ſanguinis.

Ad rationẽ probantem ſanguinis plenitudinem ſanguinis miſſionem indicare reſponſio.
Ad ſolutionem obiectionis, & confirmationis Bottoni reſponſio.

Ad rationem vero vbi probat ſanguinis plenitudinem, ſanguinis miſſionem indicare, iam patet id falſum eſſe, quia ſine plenitudine, immo in corpore cacochymo, morbi particularis magnitudo ſanguinea à ſubdominio, venæ ſectionem vt lethalis eſt per ſe indicat; & quoniam ſanguinis plenitudo etiam ſi vehementiſſima ſit, abſque ſanguinis miſſione, alijs auxilijs eripitur. Vnde non niſi morbi magnitudo ſanguinea, vel præſens, vel incipiens, ſeù imminens ei plenitudini ſuperuenerit, nunquam ſanguis educendus: ſic autem pariter de cacochymia magna aſſerendum eſt. Ad ſolutionem obiectionis, & confirmationis, ab eo poſitæ, reſpondeo vt non de ſignis *maximè neceſſarijs* allocutus ſit Gal. *vt à Medico conſiderentur*, immo de indicante principali, & de permittente principali, nempè de virium robore, & de ætate florenti, tanquam de

a de victus rat. in morb. ac. t. 9.

ſigno

A ſigno virium robur conſequente, vt de compermittente: de indicante dico principali venæ ſectionem, non modo vacuatiuam plenitudinis ſanguinis, vt Bottonus exiſtimat, ſed etiam prout morbi magnitudo ſanguinea fluens, venę ſectionem reuulſiuam per ſe indicet, nulla ſanguinis repletione ibi exiſtente, immo cacochyma potius ſecundæ differentiæ à Gal. conſtitutæ, ibi reperitur in toto corpore: vt in capite de ſanguinis miſſione, venæque ſectione reuulſiua, ſeu deriuatiua à morbi magnitudine ſanguinea fluente, ſeu fluxura, indicata, manifeſtius clarè conſpicietur. Quocirca plenitudo etiam ſi vehementiſſima ſit, nunquam venæ ſectionem indicabit, niſi per accidens, nempè ob morbi magnitudinem ſanguineam, vt per ſe vrgentem, ac tunc non indicat, quippè tantum vnà cum magnitudine ipſa indicante, coindicat maiorem, ſeu minorem ſanguinis mittendi copiam educendam in eo, vt maior, ſeu minor ſanguinis multitudo fuerit. Ad id autem, quod aſſerit, *Ideo morbus magnus à dicta plenitudine factus, ſicut eſt effectus dictæ cauſæ, ita per ipſum, tanquam per ſignum, notius, aſcendere poſſumus in cognitionem ſuæ cauſæ principaliter, & per ſe indicantis magnum auxilium euacuans ſanguinem.* Primò reſpondeo, vt eo notiori ſigno non egeamus, cum alia, & plurima ſigna adnotantia eam plenitudinem habeamus, vt vidiſti; Præterea dico magnitudinem morbi, non ob eius cauſam immediatam indi-

B care, quia non ſequitur, hic vt illud Ariſtotelis axioma ſit verum, nimirum propter vnumquodque tale, vt illud magis tale, ſi ergo morbi magnitudo magnum indicet remedium, propter eius cauſam immediatam, ſequitur cauſam ipſam magis indicare; Nam tale axioma tantum verum eſt, quoties cauſa, & effectus ſint ſimul conuertibilia; non conuertitur autem ea cauſa, nempe plenitudo, nec vitium ſanguinis, nec vitium ſuccorum, cum morbi magnitudine: cum in pleriſque plenitudo maxima ſine morbi magnitudine ſit, & quæ ſine ſanguinis miſſione tollitur: ſicuti ſæpe cacochymia magna ſine morbi magnitudine reperitur, quæ ſine purgatione adimitur. Deniquè perpende, quòd morbi magnitudo generica vt vrgens in pleriſque lethalis, tato vero vt contumax magnum per ſe indicat ſalubre remedium vacuans, & conuertibiliter ſicuti morbi magnitudo ſpecifica, tum ſanguinea tũ cacochyma, vt vrgēt ſua eſſentia neceſſariò, & reciprocabiliter ſuæ cauſæ immediatæ ſublationem adminiſtrandam eſſe indicant. Non autem vt ſigna maiora ſuæ cauſæ dignoſcendæ. Et aduerte quòd ſicuti morbi magnitudo ægrum interficere poteſt ſua eſſentia inſalubri, in pleriſque, vt vrgens lethale ſua natura, ita ratione ſalubritatis

C ob ſuam vrgentiam eſſentialem, magnum quidem per ſe vacuans, & ſalubre indicat remedium.

Ad poſtremam rationem.

Prima reſponſio.

Secunda reſponſio.

Quomodo verificetur dictum illud Ariſtotelis propter vnumquodq; tale, & illud magis tale.

C A P V T V.

Horatij Augenij opinio de ſanguinis miſſionem indicante ſua natura ponitur.

Lib. 1. de ſãg. miſſio. c. 5.

HOratius autem Angenius ſuo æuo inter ſcriptores Artis Medicæ eximius, ac eruditiſſimus ferè eandem Bottoni opinionem, de hac re, habuit. Ipſe vit enim. *Morbi magnitudinem non indicare miſſionem ſanguinis.* Subſtinet ita exarans. *Quem admodum ſunt morborum differentia quam plures, ſic etiam non vna eſt auxiliorum differentia; nam vt genus auxilÿ à morbi genere indicatur; ita differentia auxilÿ à morbi differentia inſinuatur: ſiquidem proportione inuicem reſpondeat, morbus, & auxilium* ergo prius ſibi proponit de indicante generico agere, deinde de ſpecifico indicante verba facere. *Ergo paruus morbus, paruum auxilium, magnus verò magnum; medioeris vero medioere habens modo auxilium indicat. Quid igitur indicabit morbi magnitudo: nihil quidem aliud quàm magnum auxilium?* Verum quia hoc indicans tanquam genericum, etiam magnum auxilium quærit vacuatiuum, nempè, & ſanguinis miſſionem ſeũ venæ ſectionem, & interdum purgatio-

D nem; Ideo naturam huius indicantis ſpecificam inquirit, qua venæ ſectio indicata ab ea magnitudine ſit, differenter ab alia natura qua ea purgatio poſtuletur: proinde ait. *Hoc propria eſt indicatio, quam natura magni morbi de ſe profert, nec aliam vnquam inuenies. Quomodo concludemus indicare miſſionem ſanguinis? quia inquies magnum eſt præſidium, fateor: ſed non eſt vnicum magnum hoc præſidium: rectè enim atque neceſſariò concluderetur, ſi alia non inuenirentur magna præſidia, quam ſanguinis miſſio: quia vero non eſt vnum magnum auxilium; idcirco non rectè concluditur, vnicum ex magnis præſidÿs à magnitudine morbi indicari* concludendo igitur duo eſſe magna præſidia, inquit, *ſupponamus autem in præſenti, eſſe duo magna præſidia, venæ ſectionem, & purgationem: magnitudo morbi ad hæc duo ſe ſe indicans. Quia vero contingit aliquando magnum affectum curari ſola ſectione venæ, aliquando ſola purgatione, aliquando vero vtroque, opus eſt aliquam eſſe cum morbo magno naturam, quæ aliquando vnum, aliquando alterum, & aliquando ambo ſimul inſinuet: qualis verò hæc natura ſit, ſuo loco explicabitur,* vbi poſtea conſcribit *Verum non poſſumus nos ſimpliciter magnitudinem affectus intelligere, quandoquidem vt expoſuimus priori libro hæc nihil aliud de ſe indicare poteſt quam magnum præſidium: addere igitur magnitudini oportet, quod ſolam indicet venæ ſectionem: quid vero hoc eſt, quod in præſenti addendum ſit? cauſam nempe à qua fit morbus ma-*

Lib. 1. de ſangui nis miſſione c. 5.

Digitized by Google

gnus in hunc modum. Magnitudo illius morbi, qui fit à ſanguinis plenitudine aut fluxu perpetuo indicat miſſionem ſanguinis: magnitudo morbi à plenitudine, tanquam vacuatiuum auxilium: à fluxu verò, tanquam reuulſiuum, ac deriuatiuum præſidium; ſic quidem interpretandus eſt Galenus, & nullam penitus difficultatem habent eius verba: patetque quod vnum perpetuo vnum indicat, prout fuerit natura eius quod indicat. Ea propter cenſet æquè tum morbi magnitudinem, tum ſanguinis plenitudinem, vel motum, venæ ſectionem indicare, quoties morbi magnitudo, & ſanguinis peccatum ſimul fuerint: attamen ſanguinis vitium in copia, vel motu naturam eſſe, ceù cauſam morbi magnitudinis indicantis. Prima ratio ponit hoc modò. *Videor ex his Galeni verbis iam ſatis ſuperque explicaſſe, quòd plenitudo modum excedens, aut magnus morbus à plenitudine cumſunt hæc inter ſe idem indicat miſſionem ſanguinis pro euacuatione facienda: ſanguinis autem, aut magnus affectus à ſanguinis motu indicat reuulſionem, aut deriuationem per ſectionem venæ.* Secundam autem rationem aducit ex Auicennæ autoritate, ſic *Nunc vero reliquum eſt, vt Auicennam candẽ opinionem habuiſſe oſtendamus. Is igitur in quarta primi capite 20. ſic ait phlegbotomia eſt euacuatio vniuerſalis, quæ multitudinem euacuat; multitudo autem eſt augumentum humorum ſupra æqualitatẽ ipſorum in venis: & paulo poſt declarans, quibus debet vena ſecari, addit, & nemo quidem eſt phlegbotomandus niſi vnus duorum: vnus eſt eorum ægritudinibus præparatus, qui cum ipſius ſanguis multiplicatus fuerit cadet in eas,* &c.

A Ibidem. B

C A P V T VI.

Ipſa Augenij opinio, vt falſa, euellitur.

Ob ſex rationes Augenium deceptũ eſſe probatur. Prima ratio.

VIr autem iſte deceptus eſt: primo, quia tenebatur genericum magnũ, & conuertibile cõſtituere indicans adæquatè magno euacuatiuo proportionatũ remedio, vt ſubinde alia duo ſpecifica, & magna reciprocabilia tranſcendentia ſtatuere poſſet indicantia; quæ veluti duæ differentiæ eſſent illius generis vniuocæ tũ diuidentes genus id, tum conſtituẽtes magnitudinẽ morbi ſanguineã, & aliã quoque magnitudinem cacochymam; quæ duo ẽrſeorſum ſeiuncta magna vacuantia inſinuarent præſidia. hoc eſt, & ſanguinis miſſionem, & humorum purgationẽ. At vero id nõ fecit, ergo malè ſe geſſit.

Secunda ratio.

Secunda ratio eſt, quòd nemo dat quod non poſſidet, ſed ſanguinis plenitudo, & motus non habent ſua natura vim indicandi magnũ euacuans auxilium, ergo ſanguis copia, ſeu motu peccans, magnitudini morbi vim indicandi magnum vacuans remedium dare nequit. C

Falſum eſt magnitudinẽ morbi rationem indicandi poſſidere conſtitui ob naturam ſanguinis peccãtis primario, cum id tantum ſecundario ſit: Primario enim indicat vt lædendo viget.

Vnde falſum eſt, magnitudinem morbi, ratione naturæ ſanguinis copia ſeu motu peccantis, facultatem eſſe magnum vacuans indicandi remedium; imò per aliam naturã, quã Augenius non tetigit. Argumenti verò maior manifeſta habetur; & minor iam capite præcedẽti vbertimè demonſtrata eſt; nam ſanguinis peccatum in copia, & motu, & calore, & etiam in impuritate, ſine ſanguinis miſſione adimitur alijs auxilijs, & non niſi ſuperuenerit morbi magnitudo ſanguinea, ſanguinis miſſio agenda indicatur.

Tertia ratio.

Tertio nullum indicans tale per ſe immediatè reperitur ob eius cauſam, ſed ob eius eſſentiam per ſe, & primo noſtras actiones lædens; Nam morbus tantum, indicatione curatiua, & eius magnitudo præſens, ſeu incipiens; per ſe indicant, quia per ſe, & primo ſeù immediatè noſtras lædunt actiones; Cauſa vero morbi, indicatione præſeruatiua indicat, ne ab ea morbus per ſe, & immediatè lædens amplius fiat; Eaque ſanè ob cauſam Symptoma nihil per ſe indicat, cum per ſe noſtras non lædat actiones; 12. Meth. cap. 1.

Obiectio.

nec mihi objicias inquiẽs ſymptoma per accidens indicat, nimirum quatenus rationẽ cauſæ eius acquirit, vt ait Galenus, ergo à cauſa vim indicandi aſſumit, Ibidem.

Solutio.

quoniam reſpondebo cum eodem Gal. *omnium ſymptomatum morbi ſunt cauſæ,* ergo quatenus ſunt morbi per ſe & primò lædentes, cauſæ ſymptomatum vim præbent indicandi ſymptomatibus ijs, & non ſecus. De Symptom. differ. cap. 4. D

Quarta ratio.

Quarto genericum indicans, cũ ſpecifico confundit indicanti, cum morbi ſanguineam aſſumat magnitudinem, æquè vt ea magnitudo indicet, tum magnum vacuans remedium genericum, & commune ſanguinis miſſioni & purgationi; tum vt indicet ſpecificam, & ſibi propriam ſanguinis miſſionem.

Cauſa erroris Augenij.

Ratio vero iſtius erroris quidem fuit eo, quod vir iſte genericum, & commune euacuans, & magnum non cognouit indicans, quod eſſentia ſua lædente, & vrgente, tantum per ſe, & primo, ſeù immediatè indicans tale eſt.

Quinta ratio.

Quinto errauit, quia ignorato eo indicante communi, & generico, etiam magnitudinẽ morbi propriam ſanguinis miſſionẽ indicantem, non diſtinxit ab alia magnitudine morbi cacochyma, per proprias earum differentias primo diuiſiuas, deinde conſtitutiuas, vt ſuo loco ego faciã.

Sexta ratio. Ad Galeno autoritatem reſponſio.

Sexto errauit, cum ipſe duo tantum genera magnitudinis morbi ſanguineæ conſtrueret, ſimiliter duo genera ſanguinis eductionis, attamen quatuor genera ſunt, tum magnitudinis morbi quę eſt quo ad copiam, ad motum, ad qualitatem, & ad impuritatem ſanguinis peccantis, vt loco proprio dicam. His autem ſtatutis, ad Galeni autoritatem, reſpondeo vnum principale indicans vnum & adæquatum magnum euacuans remedium Galenum cõſtituiſſe, vt pote morbi magnitudinẽ ſanguineam; ſanguinis vero peccatum vt coindicans à Galeno conſtituitur, quod per accidens

A dens coindicat, nempe, vt ſignum diſtinguens ſanguineam magnitudinē à cacochyma magnitudine, ex ſub ratione magnitudinis ſanguineæ coindicat, & non ſecus. Quandoquidem ex Hippocratis decreto, vt capite præcedenti dixi Galenus ait. *Nunc docere volo, tum ipſam morbi vim, ſiue magnitudinem pro indicatrice* principali *ſanguinis detrahendi, vel purgationis adhibendæ ſtatuendam eſſe.* Reſpiciens vero ibidem coindicans per accidens vt ſignum diagnoſticum magnitudinis tum ſanguineæ morbi, tum cacochymæ; ſimulque vtranque morbi deſumens magnitudinem per ſe, & primo, ſeu immediatè eius cauſæ immediatæ ſublationem indicantem, inquit *ſicuti miſſio ſanguinis vel propter ipſius abundantiam* ſanguinis, vt coindicantem, & ſignum magnitudinis ſanguineæ repletionalis *vel propter morbi magnitudinem*, vt ob indicans principale, & per ſe. *Ita purgatio, & propter abundantiam* cacochymiæ vt coindicantem, & vt ſignum magnitudinis cacochymæ, *& propter morbi vim* cacochymiam, vt ob indicans principale, & per ſe, *adhibetur* tamen ibidem addit coindicans ſine indicante principali, cuius eſt ſignum vt coindicans non indicare, ita *Nam & alia ratione ſi quis etiam ſanus, nec adhuc quicquam læſus in ſanguinis redundantis concurſu ſit poſitus, non ſtatim huic mitti ſanguinem eſt neceſſe: imò alis ſatisfacit inedia &c.* Vnde alijs auxilijs talis concurſus adimendus eſt, vt capite 4. iam etiam, pro faciliori doctrina dictum eſt, autoritate aliorum Galeni locorum. Ad Auicennæ autem autoritatem ipſa
B quoque reſponſio omnino ſufficit.

4. Met. c. 6.

Ibidem vide circa hoc lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 10 & in ſang. miſſ. aduerſus Eraſ. c. 7.

Morbi magnitudo ſanguineæ ſanguinis miſſionis principale indicans eſt; ſignum vero per accidens coindicat.

C A P V T VII.

Maſſariæ ſententia de ſanguinis miſſionis, & purgationis indicante tum in communi, tum in ſpecie.

Lib. de ſcop. mittendi ſang. generaliter. pa. 99.

ALexander autem Maſſaria ſua tempeſtate quidem ſapientiſſimus meliorem habuit opinionem; Quandoquidem quęrit, quomodo communiter morbi magnitudo indicet, & ſanguinis eductionem, & cacochymię purgationem, & cum indicet pro ſua curatione, per ſe indicet. Septem ideòque pro hac difficillima diſquirenda re, ibidem facit: tres enim circa hanc rem ſtatuit opiniones; quas omnes, vt non veras refellit, quarum non meminero, cum hę falſę om-
C nino ſint. Septimo vero, ſuam in medium affert ſententiam. Ne igitur in longas incidam quęſtiones, Maſſarię exiſtimationem referam; Pro qua re executioni mandanda prius quatuor fundamenta ponit; Quorum primum eſt, vt conſpicuum ſit, tres ab Hippoc. & à Galeno ſcopos conſtitutos, nempe morbi magnitudinem, virium conſtantiam, ac florentem ętatem, verè, propriè, ac per ſe venę ſectionem indicare. Secundum eſt, quòd morbi magnitudo partim venę ſectionem, partim purgationem indicat. Poſtea vero inquit, hęc duo dogmata, quę alioquin inter ſe videntur diſſentire, probè fortaſſe ſimul cohærere, nec poſſe quicquam excogitari, vt illam demonſtrent abſurditatem, aut repugnantiam. Quarto ait, perpendendum eſſe, morbi magnitudinem determinare, vel venę ſectionem, aut purgationem: at non ſimpliciter, nec proximè, ſed alijs vltra additis conditionibus, quę horum vtrique ſeiūctim aſſignatę ſint: hinc venę ſectionem à purgatione, & è contrà purgationem à venę ſectione quoque ſecantes. His autem poſitis, ſuam promulgat ſententiam, hoc modo. *Ego autem ita ſentio, ſi cum morbi magnitudine conueniant reliqui duo ſcopi, venam perpetuò ſecandam eſſe. Quod ſi quis obijciat nobis, protinus in purgatione robur quoque virium deſiderari, vt interim conſideratio ætatis prætermittatur: illud ego libenter fateor: quod quidem etſi alias dictum eſt iterum, ac tertio eſt repetendum, maximum ſcilicet, ac*
D *neceſſarium præceptum eſſe, vt Medicus habiturus conſilium de qualibet vacuatione præter conſiderationem morbi, atq; illius cauſæ ægri temperamenti, corporis habitus anni temporis, regionis, & rerum aliarum, quæ ſunt eandem rationem ſortitæ, potiſſimùm vires ægroti ſibi ante oculos ponat: neque verò ſolum præſentem earum conditionem, ſed etiam futuram.* Quocirca, & ratione virium, & reſpectu ætatis arbitratus eſt Maſſaria, variari præſidiū in morbi magnitudine; fieri enim poteſt, vt ægrotanti vires validæ admodum ſint, vt venæ ſectionem, *minimè purgationem, vel contra purgationem, minimè venæ ſectionem ferre valeant adeò, vt veriſimile ſit vtrunque remedium propriam, ac peculiarem virium firmitatem, & modum poſtulare.* Poſtea verò pluribus exemplis rem dilucidat, quomodo viribus valentibus morbi magnitudo purgationem ferre valeat, non autem venę ſectionem; Deinde in oppoſitum quando venæ ſectionem, non autem purgationem, habita quoque rerum ratione, quæ præceſſerunt conditionis oris ventriculi, aut alicuius alterius ſymptomatis vires proſternentis, vt cum alui fluor liquidus eſt. Præterea quę ſemper temperamento, aut intemperamento omnium, & ſingularum partium conſiderato, ac habitu totius corporis, conſuetudine, varioque modo humorum qualitate, quantitate, *& alijs huiuſmodi rebus, quæ aſſiduè debent verſari in mentibus, & conſilijs Medicorum.*

4. de vict. rat. in mor. acut. t. 19.

Maſſariæ ſententia quomodo morbi magnitudo ſanguinis miſſionem, aut purgationem communiter indicet.
Primum fundamentum.
Secundum fundamentum.
Tertium fundamentum.
Quartum fundamentum.
Maſſariæ opinio.
Obiectioni occurrit.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT VIII.
Maſſariæ ſententia partim vera, partim falſa examinatur.

Prima rō qua decipitur Maſſaria.

VIr autem iſte reuera in hoc exactè dixit, quòd morbi magnitudo tum in cōmuni, tum in ſpecie magnum remedium euacuans per ſe indicat, & propriè ſine ope eius cauſæ, vt alij duo non exiſtimarunt, attamen primo decipitur iſte vir, quoniam in ſecūdo fundamento conſtituit morbi magnitudinem genericam, & communem tum venæ ſectioni, tum purgationi, nec tamen magnitudinis morbi genericæ eſſentiam genericam conſtituit, ſub qua eſſentia, rationeùe indicatrici magnum euacuans remedium, aliæ duæ eſſentiæ veluti differentiæ vniuocæ, & rationes æquè tum diuidentes eam eſſentiam genericam, in indicatricem venæ ſectionis, & purgationis: tum conſtituentes hæc duo indicantia in ſuo eſſe formali perfecto comprehenduntur. Ex quo

Secunda ratio qua allucinatur.

ſecundo decipitur iſte, quia morbi magnitudinem conſtituendo ſanguineam per ſe, & propriè B venæ ſectionis indicatricem, ac eodem tempore, aliam morbi cacochymam etiam conſtituendo magnitudinem per ſe, & propriè purgationis indicatricem, ait quòd magnitudo per ſe, & propriè indicat venæ ſectionem, quoties vnà cum ipſa magnitudine ſit virium robur, ac ætas florida; ſicuti è contra morbi magnitudo ſi abſque virium robore, aut ſine ætate florenti fuerit,

Tertia ratio qua decipitur.

tunc non venæ ſectionem, verum tantum purgationem indicabit; Vnde confundit cum natura indicantis, etiam naturam roboris virium permittentis; & etiam cum ætate florenti tanquam compermittenti. Verum hic quæritur de ſola morbi magnitudinis facultate indicatrice per ſe, & propriè ex Maſſaria loquendo, quæ vel venæ ſectionem, vel purgationem indicet: Nam eo modo, quo vult Maſſaria, morbi cacochyma magnitudo non indicabit per ſe, nec propriè, nec

Quarta ratio.

ſua tantum natura. Pariter nec morbi magnitudo ſanguinea per ſe; nec propriè ſua pura natura indicatrix facultas erit. imò aliorum auxilio: aliud enim morbi magnitudo eſt per ſe indicans, aliud virium conſiſtentia permittens, & aliud ætas florida compermittens; hæc enim omnia ita ſunt diſtincta viciſſim, vt morbi magnitudo eius ſpeculationem, ab aliorum duorum conſidera-

Ad Hippoc. & Galeni autoritatem reſponſio.

ratione diſiunctam, ſemper obtinere debeat, quatenus indicans eſt, magnum vacuans præſidiū. Quocirca Gal. dum ex Hippocratis decreto ſtatuit magnitudinem morbi communiter, ſeù genericè, vt indicantem magnum euacuans remedium, vel per ſanguinis miſſionem, vel per pur- G gationem; tunc intelligit magnitudinem morbi, ex ſe ſolam indicatricem, vt capite ſequenti appertiſſimè videbimus.

CAPVT IX.
Morbi magnitudinem, ex ſe, ſolam indicare, non autem vnà cum virium robore, ac ætate florida, vt Maſſaria putauit.

Hippocratis loci vera explanatio.

CÆterum cum Hippocrates ſcriptum reliquerit *in acutis autem morbis ſanguinem detrahes, ſi vehemens morbus videatur, vigeatq́; ægrotanti ætas, & virium adſit robur.* non quidē, quod hæc omnia ad indicantis eſſentiam pertineant conſtituit; quippè quòd ad totam Syndromis educendi ſanguinis integram capiendam cognitionem ſtatuit. Nam tametſi vnum præcipuum tantum habeamus indicans, nihilo ſecius alia plura ad ſanguinis miſſionem executioni mandandam concurrere debent, veluti concurſus plurium ſcoporum in vnam confirmandā Syndromē conſpirātium neceſſarium perpetuò conſiderandus, qui compoſitus eſt tum ex indicante principali, tū ex permittente principali, & ex cōpermittente, & ex ſignis peccātis ſanguinis, per accidens coindicantis. Quæ oīa prudens medicus vtiq; expendere tenetur, vt ſi hæc oīa in vnū cōſpirarent; illicò ad venæ ſectionē moliendam accedere poſſit; Ne contrarias indicationes, ſeu cōtra indicantia, tale præſidium prohibentia ſint. Quandoquidē Galenus hunc Hippocratis locū explanando, ſcribit. *Recte ergo admonemur in ijs, quæ adiecta ſunt lib. de victus ratione acutorum, ſanguinem mittere, ſi magnus ſit morbus, & æger florenti ſit ætate, roburque adſit.* Ibi autem florentem ætatem non eſſe primum ſcopum, ſtatuit; imò ſignum eſſe virium roboris compermittens; quia conſcribit; *vegentes enim ætati propter pueros, & ſenes indiſtinctionem aſſumpſit*, & exinde, morbi magnitudinem, & virium conſiſtentiā principes eſſe ſcopos, ait. *Cæterum primi principeſq; mittendi ſanguinis ſcopi ſunt, morbi magnitudo, & laborantis robur.* vt ēt dixit 4. Meth. cap. 6. Et hunc primum eſſe concurſum ſanguinis mittendi, ſtatuit; non autem plethoricam Syndromen; cum dicat. *Et hanc eſſe primam dicendum eſt Syndromen*, non autem plethoricam Morbi magnitudinem tanquam ſanguinis mittendi facultatem principalē conſtituit indicatricē *laborantis aūt robur* à Galeno, veluti permittens principale ſupponitur. Cæterū quoniā Galenus plures ab antiquioribus Medicis cōſideratos ſcopos venæ ſectioni cōſtituendæ inſeruiētes, facilioris doctrinæ gratia, mirabili diligentia,

4 Meth. c. 6. 4. de vict. ratione in mor. ac. t. 19.

D

Explanationis confirmatio.

De curād. rōē per ſang. miſſ. cap. 9. Ibidem.

A gentia, ad hos duos tantum ſcopos redigit; proinde, & magnitudo morbi ſanguinea, & virium
robur duo oſtendunt. Nam ea ſanguinea magnitudo, ne dum eam principem venæ ſectionis *Sanguinea morbi magnitudo duo oſtendit.*
indicatricem eſſe facultatem demonſtrat. Verum etiam ſignum eſt ſanguinis peccantis copioſi
præſentis ſemetipſam magnitudinem adaugentis, vel genita ſit ea magnitudo à copia, vel quali-
tate, aut impuritate, ſeu motu ſanguinis peccantis: Nam plethoria magna eam ſanguineam
auget magnitudinem magis, & minus prout etiam ea plethoria maior & minor exiſtit. At vero *Virium robur ei magnitudini iunctum etiam duo denotat.*
pariter in hac ſanguinea copioſa magnitudine virium robur duo oſtendit, nimirum, & permit-
tens principale, & ſignum ſanguinis peccantis coindicantis magnitudinem augentis. Quocirca
vtrunque ſecundariè ſignum eſt cauſæ, quæ morbi ſanguineam magnitudinem auget, magnitu-
do autem ſanguinea, etiam ſignum eſt ſanguinis eam gignentis; Ex quo Gal. ait. *in illa* hoc eſt
in ſyndrome prima ſtatuta compoſita, ex morbi magnitudine, & laborantis virium robore
Ibidem. Lib. de oculis par.3.c.4. *enim, & hac* nempe plethorica ſanguinis *comprehenditur, vt qua morbi magnitudinem adauget.* Ve *Dubium.*
rum dubitatur, quia Gal. inquit *magnitudinis cauſa eſt multitudo materiæ, vel fortitudo naturæ* er-
go virium robur non eſt ſignum copiæ ſanguinis augentis magnitudinem, ſed eſt cauſa magni-
tudinis morbi, ergo ex parte eſſentiæ magnitudinis morbi ſanguineæ vt vult Maſſaria, virium
B robur requiritur, vt magnitudo indicet. Cui reſpondeo, virium robur nunquam morbi magni- *Solutio.*
tudinem efficere poſſe, cum hæc duo contraria ſeorſum ſint ſua natura. Quoniam duplex mor-
bi magnitudo eſt, vel enim membrorum præter naturam, quæ in aucta magnitudine reperitur:
de qua ſanè ibi Galenus dicit; vel magnitudo morbi, quæ paſſibilis qualitas eſt paſſionem infe-
rens læſionis, quæ magnum id inſinuat remedium; de qua ego intelligo. Vnde naturæ fortitudo
non eſt de eſſentia indicantis illius. Ideoque ſolum morbi membri magnitudo in aucta quanti-
5. de tuenda ſanit.c.3. tate, ob virtutis fortitudinem promanat; quæ magnitudo craſſities membrorum alibi appella-
tur à Galeno: At cur quęſo, virium conſtantia indicat, ſanguinem aliquo modo copioſum eſſe, *Quomodo & cur virium robur magnitudini ſanguineæ copulatum ſanguinem copioſum abeſſe denotet.*
per accidens ſanguinis miſſionem coindicantem? reſpondeo quòd vbi ſunt vires vallidę, ibi ne-
ceſſariò calor, tum partibus omnibus inſitus tum etiam cordi complantatus validus, & viuidus
eſt. At verò, vbi talis calor ità potens eſt, ibi etiam neceſſariò calor influens ſanguinis venarum;
copioſis ſpiritibus inuenitur. Sed, vbi copioſi ſpiritus vitales ſanguini venarum inſunt, procul
omni dubio neceſſe eſt, vt etiam ſanguinis ſit quoquo pacto copioſus. Hinc Gal. 11. Meth. cap.
3. inquit, *quoniam vero virium ſubſtantia tum ex ſpiritu, tum ex carnoſa ſpecie, tum ſolidis ipſis comple*
1. Aphor. 14. & lib. 5. de ſimp. med. fac. c. 9. *tur;* nam ſpiritus virium ſubſtantia eſt, quatenus ſpiritus ipſe calor naturalis, ſeù caloris natura-
lis ſubſtantia eſt; qui etiam ſpiritus cuilibet parti ineſt, tanquam calidi innati illius partis ſub-
C ſtantia, ergo ſi ſpiritus vitales, in venarum ſanguine reſidentes, copioſi fuerint, etiam neceſſariò
cuiuſcunq; noſtri corporis particulæ calor naturalis, & virium robur vehemens erit. Quoties er-
go ſpiritus ipſi copioſi ſanguini etiam copioſo inhæreſcentes ſe habuerint, ibi cauſa erunt maio-
ris magnitudinis morbi. Ex ijs autē hactenus ſtatutis perſpicuum eſt, virium robur non ex par- *Virium conſtantia non ex parte indicantis venæ ſectionis requiritur, ſed ex parte permittens. Galeni ſententia de indicante communi ſanguinis miſſioni & purgationi.*
te conſtitutionis indicantis miſſionem ſanguinis requiri; verum tantùm prout ſit permittens
principale, & vt ſignum ſanguinis aliquo modo copioſi, quocirca hæc tria ab Hipp. ſtatuta,
4. de vic. rat. in mor. ac. t. 19. non ad indicans principale conſtituendum, poſita fuere, verum ad cognitionem omnium ſco-
porum mittendi ſanguinis, vt his ſcopis inter ſe natura varijs, in vnum conſpirantibus, illico Me-
dicus operis exercitationem ingredi debeat. Quomodo autem Galenus ex Hippocratis decre-
to, vbi morbi magnitudinem declarauerit genericam, vt magnum euacuans indicantem reme-
dium, vel per ſanguinis miſſionem, vel per purgationem; ibi quidem morbi magnitudinem ſo
lam indicatricem intelligat modo amabò introſpiciamus; Galenus enim, vt etiam dictum eſt c.
4. Meth. c. 6. 4. memoriæ medicinali prodidit; *præberi tamen vacuandi indicationem* genericam *ab ipſa ægritu-*
dinis vi in eo libro nimirum in 11. lib. Meth. med. c. 3. & 13. Meth. c. 5 *non dixi propterea quod, &*
longiorem demonſtrationem requirebat, hic vero executus ſum, quantum ad rem propoſitam erat vtile.
D Scilicet quantum ad euacuandi indicationem ab ipſa morbi vehementia ſemper capiendam,
tanquam à principali indicante per ſe, & propriè; quam certè indicationem tum morbi magni-
tudini ſanguineæ, tum cacochymæ communem eſſe ſtatuit. Quam magnitudinem ibidem ite-
rum confirmat, ac etiam diuidit in ſanguineam, & cacochymam; & hanc ſe ab Hippocrate acce-
piſſe fatetur, inquiens *nunc docere volo tum ipſam morbi magnitudinem appellare velis pro indicatri*
ce quadam videlicet principali, ſeiunctaq; à virium robore, & à quocunque alio ad ſanguinis miſ
ſionis moliendæ ſyndromem conſtituendam concurrente. *Sanguinis detrahendi, vel purgationis*
adhibendæ ſtatuendam eſſe, tum verò Hippocratem hanc omnium, quos nouimus primum indicationem
adinueniſſe. Ecce iam inſtitutum omninò conſpicuum eſt, quia Galenus dum ſtatuit hanc morbi
magnitudinem ſanguineam, principalem conſtituit indicatricem facultatem, nihil vtriq; virium
roboris meminit. Aduerte autem, quòd remedium magnum ſanguinis emiſſionis eſt quælibet *Remedia omnia magna ſanguinis miſſionis.*
ſanguinis detractio, vel ſecta vena, vel ſcarificatione, vel eductione ſanguinis hirudinibus moli-
1. aph. 23. ta: attamen venæ ſectio inter maiora conumeratur remedia, quippe quòd maximè pręſentaneū,
1. de venæ ſect. aduerſus Eraſ. c. 4. & c. 9. & pręſentiſſimum, & pręſtantius remedium à Galeno appellatur, *qua venę ſectione omiſſa eraſi-*
ſtratum neque inedia, neque reliquis euacuatorijs præſidijs rectè vti potuiſſe ait Galenus. Similiter *Præſidia omnia magna purgationis.*
magnum remedium à morbi magnitudine cacochyma indicatum, purgatio quidem tam per
aluum,

aluum, quàm per euomitiones peracta habetur; maius tamen remedium ſemper inſpicitur aluina purgatio. A

CAPVT X.

De indicante generico magnam, & citam ſucci ſuperuacui indicante ſublationem, per magnum euacuans remedium, moliendam.

De huiusque indicantis eſſentia, ſeù ratione, qua indicans id, tale eſt, propria ſententia.

Quinque pro hac diluenda re diſquirẽda sũt.

POſtquam nulla de hoc indicante ab ijs autoribus opinio tradita veritati ſatisfecerit; Supereſt ergo, vt noſtram offeramus ſententiam; & primò de ipſo indicante generico verba faciam; vt exinde differentias huius indicantis generici B vniuerſas explorare valeam; quæ differentiæ vniuocæ tum diuiſiuæ ipſius generis ſint, tum conſtitutiuæ ſui ipſius. Pro itaquè hoc executioni mandando quinquè modò explanabo, Quandoquidem primus ipſius indicantis gradus formalis non niſi vt valde noſtras actiones offendat, per ſe magnum indicare auxilium poteſt, & hoc eſt primum, à me demonſtrandum; Sicuti ſecundum aſſumptum, à me oſtendendum erit. Quòd ſecundus ipſius indicantis generici gradus eſſentialis valdè noſtras lædens actiones eſt, vt poteſtate hominem, vel interficere valeat, vel ſaltem noſtras lædere actiones valde poſſit, vel tædium inferat. Tertium vero inuentum erit, vt ex eo periculo hominem occidendi vel ſaltem infeliciter, aut diuturnè malè afficiendi ſanè indicans id vrgeat per ſe propriè, & proximè, vbiq́ue, & ſemper, & ſua natura ità, vt ſicuti primum eſt in lædendo, ità etiam primum indicans tollendum. Quartum autem, à me diſquirendum erit; vt ob hos tres gradus formales facultatis indicatricis morbi magnitudo generica, magnum euacuans indicet remedium, quatenus magnam ſucci peccantis exuperantis ſubſtractionem, citam inſinuat per ſe, & omnibus modis, ſupra narratis, & reciprocabiliter. Poſtremum verò manutenendum erit, quòd indicans id adeo vrgeat, vt nedum ſi actu fuerit eius cauſæ ſublationem indicet: at verò etiam dum poteſtate, ac C imminens ſit, prohibendum, ſit nè fiat.

Primum. Secundum. Tertium. Quartum. Quintum.

Primum dilucidatur.

Quo ad primum hanc demonſtrabo concluſionem, videlicet quòd omne indicans vel curatiuum præſens, vel præſeruatiuum venturum imminens tale eſt per ſe, & primò, quatenus etiam adæquatè noſtras actiones naturæ valdè in præter naturales mutet, valdeq́; lædat per ſe, & primò, ſeu proximè.

Omne indicans ſua natura indicat, per ſe vt noſtras lædat actiones; vel indicans ſit curatiuum vel præſeruatiuum.

Dixi autem vel curatiuum, vel præſeruatiuum, cum etiam aliud indicans ijs ſupradictis indicantibus dignius ſit quod eſt vitale, nimirum ipſum vitium noſtratum robur; cuius indicationis ita Galenus meminit. *Prima igitur omnium indicatio eſt, quæ à virtute ſumitur: verum non ſic prima, vt quæ curationem doceat, cum ex numero curatricium indicationum non ſit, verum vitalium, ſiue quæ ad vitæ cuſtodiam pertinent. Nam neque vt valeamus, nec vt à morbis liberemur,* ea deſumitur, vt indicatio præſeruatiua, & curatiua exhauriuntur, *ſed vt viuamus* talis indicatio vitalis elicetur. Vt ergo valeamus, indicatio præſeruatiua inſinuatur, Methodo præſeruatiua; Vt verò à morbis præſentibus, tum paruis, tum magnis vindicemur, indicatio quidem curatiua capitur. Quid igitur eſt id, ratione cuius indicatio ſumitur; niſi certè morbi ſua natura, & primò, ſeù proximè lædentis, efficacia ſanitatem noſtram mutans, & offendens? Cur quæſo prima indicatio curatiua à morbi eſſentia habetur, niſi, eo, quòd morbus, morbique vehementia per ſe, & proximè noſtram ſanitatem, in ægritudinem mutando, lædunt? A morbi verò cauſa indicatio tantum, ſumitur præſeruatiua, ne morbum ipſa cauſa efficiat, noſtras lædentem actiones, in præter naturalesq́ue eas mutantem. Symptoma verò quia per ſe, & primò non lædit, iure meritò ergò curationis rationem minimè poſtulat. *Symptoma* enim ait Galenus *nullum quà ſymptoma eſt nec curationis rationem indicat, nec ideò primum mutat*, & alibi idem confirmat, inquiens. *morbum nominare, qui præter naturam ſit, nec tamen actionem obturpet non morbus, ſed morbi ſymptoma eſt.*

8. Meth. med. 3. & 11. Met. c. 5. 9. Meth. c. 11. & c. 13.

3. Met. c. 3. & 4. Met. c. 4 & c. 6. D

2. Met. c. 2.

1. Meth. c. 9.

Morbi magnitudo nos per ſe lædens & proximè, duplici ratione indicat, quatenus duplici ratione quoque lædere valeat: vel enim, vt alicuius partis propriã afficiat ſubſtantiã, ſeu virtutẽ, vel vt ita lædat reſedens à ſtatu naturali, & alia ratione prout lædit.

Proinde nullum indicans per ſe indicat, vt præter naturam ſit, verum tantum quatenus per ſe, & primò, ſeù proximè noſtras mutat actiones, & eas quoq́ue obturpat: Quocirca *nulli ſymptomati primariò, ſed ipſum creanti affectui*, nempè morbo pe ſe, & proximè actiones lædenti *curationem ſemper deberi*, ſtatuit Galenus. Ex quibus conſtat. omne indicans curatiuum, ſeù præſeruatiuum tantum ſuam indicate curationem, quatenus noſtras malè afficiat actiones; cum duntaxat à morbo, aut paruo, aut magno, & à morbi cauſa talis indicatio deſumatur. Verum ſicuti morbi magnitudo vehementer noſtras inſeſtat actiones, ita etiam proportione vehementer per ſe, vt proximè cauſæ eius immediatæ in ſuam naturam mutatæ citam ſublationem indicat. Cæterum dilucidando Gal. morbi magnitudinem nos offendentem per ſe, & proximè duplici ratione indicare, ob rationẽ aut ſubſtantiæ propriæ partis ſeù virtutis læſæ, aut diſtantiæ propriè ſubſtantiæ particulæ affectæ, ſeu

virtutis

A virtutis offenſæ, à naturali ſtatu, ait. *Magnitudinem verò morbi duplicem eſſe, vel propriæ ſubſtantiæ ratione, vel declinationis à naturali habitu; & tertia præter has, quæ ex facultate, quæ læſum corpus gubernat æſtimatur. Aut quæ ex læſæ actionis præſtantia ſpectatur. Aut propter præcellentiam partis affectæ.* & etiam ait, *cum enim trifariam non hac modo vitia, verum etiam reliqua omnia grauia, magnaq; vitia* nempè vel ſubſtantia partis læſa, vel temperamento partis obnoxio, vel vtroque modo, fiunt morbi magnitudines, quæ æquè tum ſanguinis miſſionem, tũ humorum purgationem indicant; vt dè: vlceribus, & vulneribus patefaciendo exemplificat, dicẽs. *De indicationibus venæ ſectionis, & humorum purgationibus; quæ ab vlceratarum, & vulneratarum partium temperamento, & ſubſtantia ſumuntur.* vt in argumento illius capitis inſcriptum eſt. Ergo patet magnitudinem morbi quidem indicare ratione ledentis, & offendentis, tum actiones, tum ſubſtantiam propriam partis, tunq; proprium temperamentum partis; non autem alia vlla ratione. Neque mihi obijcias, ſi dixeris etiam, *aut propter affectus magnitudinem, aut propter eius cacoetheam* magnitudinem morbi indicare. Inſuper datur magnitudo morbi, *alia, quæ ex propria affectus eſſentia deſumitur*, quæ ſunt genera magnitudinum. Ergo non omnes magnitudines indicant, quatenus lædunt. Quandoquidem reſpondeo hæc tria genera, quæ reſpectu inferiorum differentiarum, genera ſunt, a Gal. ijs in locis appellata: attamen reſpectu generis ſuperioris ſunt differentiæ; quæ ſemper, aut *propriæ ſubſtantiæ partis læſæ rationis*, vel ratione temperamenti partis læſæ, vel vtroque modo, ſub aliquo horum generum magnitudinis morbi inſunt. Quocirca hæ tres differentiæ magnitudinis morbi primò conſiderantur ad læſionem, & deinde ad affectus magnitudinem, nempè vlcus, & vulnus magnum, aut maius, aut cacoethe, nimirum diuturnum, difficulterùe ſanabile. Pariter magnitudo morbi prout ſit, vel in ſubſtantia partis, vel in temperamento, vel in actione læſa; deinde ipſamet magnitudo, in eo vt referatur ad morbum ſua propria eſſentia, cuius eſt magnitudo, tunc ſecundariò conſideratur. At verò morbi quidem magnitudo ita per ſe, & primò primitate propria eſſentiali, & proxima hominẽ offendit, vt frequentiùs hominis interfectiua ſit, aut ſaltem, vehementer noſtras lædat actiones, tarò verò diuturnè obturpet. Quòd autem morbi vehementia ea ſit, quæ interficit ægros, Hippocrati credendum eſt; qui hunc in modum medicinali prodidit poſteritati. *In morbis acutis, vi quorum plurimi hominum enecantur*, & ſicuti morborum acutorum magnitudinem ægros interficere hoc in loco dixit: ità ſanè de aliorum cronicorum morborum vehementia quoque ægros interficiente neceſſario putandũ eſt; nam ſi ægri à morbo vincantur: tamen non niſi procul omni dubio à morbo magno, vt magno interficiuntur non autem à paruo, nec etiam à mediocri.

C Quare dum Hippocrates ipſe conſcripſit *neque ijs, qui à morbo victi ſunt manum admoueat*, ibi pro morbo, morbum magnum quidem intelligit: Eanque ſanè ob cauſam Gal. ait *atque ita vehemens illa febris duplicem habitura eſt ad mortem rationem.* Sicuti enim vehementia illa febris, & vt febris magna, & prout *repente collum ab ea intorqueatur* deglutitionem prohibeat duplici hac ratione febris vehemens interficit. Vnde non modò morbi magnitudo ipſa ex ſe ſola interficit, verum quoque alia Symptomata vehementia producendo occidit. Quam certè ob rem Galenus reſpiciendo, quòd magnitudo ipſa in omnibus morbis tantùm in augmento, & ſtatu horum morborum ægrum interficere valeat, ideo iubet nobis, vt ſemper oculum habeamus ad altercationem in ægritudine exactè, quæ inter mobi magnitudinem. & naturæ robur inuenitur, & ipſam quidem, vſque ad futurum ſtatum diligenter ponderare deuincamur, cum vſque ad hunc vigorem, ipſa morbi efficatia miſeros interficere poſſit ægros. Sed aliquando morbi magnitudo quidem non interficit hominem, verum tantum propriam alicuius particulæ ſubſtantiam, ſimulque, temperamentum lædit infeliciter, vel ita diuturnè, vt interdum incurabilis ſe efficiat, valde etiam noſtras obturpando functiones. Vnde miſeri patientes toto ſuæ victæ decurſu, à morbi magnitudine infeſtantur, dum vlcera maligna ſunt in aliquo membro, quorum dum meminit

D Gal. exarat. *Vlcera, quæ omnibus ritè, decenterque factis, non ſanantur, ea medici cacoethe, ideſt maligna contumacia, rebeliaque dicemus.* & alibi cum ſcribit; *nam morbum conſtat cacoethe eſſe, vbi cum rectè omnia adminiſtrentur, nihilo fiat mitior* à quibus morbis diuturnis Galenus ex Hippocratis decreto ait euacuationem indicari, vel venæ ſectione, ſeu purgatione moliendam. Verum perpende morbi magnitudinem tripliciter vrgere, vel vt lethalis, eſt ea magnitudo, quæ corde læſo, aut hepate affecto prodit, aut vt valdè noſtras animales principes, vel motrices, vel ſenſitrices contumaciter offendat actiones læſo cerebro vel neruo, & his duobus modis vrget exactè, propriè actu, ſeù potentia primo tollenda: tertio verò modo viget magnitudo diuturna contumax non valde noſtras actiones lædens, vt vlcera veterata, & hæc magnitudo, aut nón vrget primo adimenda, aut ſi vrgeat, non exactè propriè vrget. Quo autem ad tertium antea propoſitum, ex hucuſque iactis fundamentis facilè eſſet id exhaurire, nimirum morbi vehementiã vtroque modo allatam indicans eſſe, quòd per ſe exactè, propriè, proximè, vbiquè ſemper, & ſua natura vrgeat; vt malus vrgens magis infeſtans noſtras actiones adeò, vt ſicuti primum eſt in malè afficiendo, ita quoque primum hercle indicans tollendum ſit. Verum id Galenus omnino etiam conſtituit, dum hæc ſcripſit verba *ad id, quod vrget dirigi primum eſt*: & poſtea cum ſcripſit. *atque in eo quidem curationis conſilio, quod ab vrgente initur affectus magnitudo perpen-*

denda

11. Meth. c. 9. 7. Met. c. 12. 4. Met. c. 6.

Ibidem.

4. Meth. cap. 6. 7. Met. cap. 12.

11. Meth. cap. 7.

3. de vic. rat. in mor. acut. t. 8.

2. li. de arte pag. 4.

4. Aph. 35.

3. de criſib. c. 5.

4. Met. med. c. 6. 3 de cõp. med. per g. c. 18. 4. Met. cap. 6.

7. Meth. c. 12.

Omnis morbi magnitudo magnam indicat vacuans remedium quatenus lædit ſeu offendit tam noſtras actiones, quam partis propriũ temperamentũ ſeu propriã ſubſtantiam.

Obiectio.

Solutio.

Quælibet morbi magnitudo primo conſideratur quatenus lædit, exinde ratio his rationibus quas poſſidet.

Secundum propoſitum declaratur.

Morbi magnitudo quæcunque ægrorum interfectiua eſt.

Morbi magnitudo duplici ratione ægros interficere valet.

Morbi magnitudo vel in augmẽto vel in vigore interficit, non autem in principio nec in declinatione.

Aut morbi magnitudo nõ interficit, ſed lethalis ſeu infelix eſt, vel tædioſa.

Quæcunq; morbi magnitudo vrget vel vrgens lethalis vel infelix, vel tædioſa.

Tertium propoſitum elucidatur.

Quælibet magnitudo magnam euacuationem indicat præſidium vt lædendo vrgens quatenus primo eſt ſuperior.

Cum morbi magnitudine ita indicāte ſemp virium dignitatem permittentem ſeu prohibentem indicatum expendere tenemur.

denda eſt . Cæterum aceutatè vitium dignitas, & magnitudo morbi ſemper ſimul ponderandæ ſunt, cum indicatio à viribus deſumpta, cæterarum indicationum regina dignè ſit . Hinc ſi vires validæ minimè fuerint, imò proſtratæ, tunc ſanè toto eo tempore, donec vires reficiantur, nec purgare, nec alterare vehementer debemus; ait enim Gal. 9. Met. 13. *in valentibus viribus conſenſus agendorum omnium ad ipſa virium perennitatem eſt* . Si ergo, *quem curare ſtudes affectum in euacuatione requirit, vires autem extrema imbecillitate laborant, toto illo tempore, quo vires reficimus, eorum quæ affectum ſanent, nihil planè ægrotanti exhibebimus.* Si verò vires mediocriter ſe habuerint, per vices plures, euacuatio fiat . Si vero virium robur fuerit, tunc audacter euacuatio fiat. hinc Galenus ait *perpenſis ſcilicet eorum, quæ indicent tum magnitudine, tum dignitate. Oſtendimus enim eligendas eas indicationes eſſe, quas digniora, maioraque indicantia præſcribent, ac dignitatem eorum, vel vita, vel ſanitatis reſpectu indicandum* . Proinde præſente, permittente virium dignitate, ſi morbi magnitudo fuerit, quatenus ea eſt, quæ vt primum tollendum vrgens, indicans per ſe, & primò, primitate eſſentiali indicat, tunc *deſiderant ægri hanc euacuationem, non modò, vt quod noxium ſuperuacuum, quo vrgentur, educat; ſed etiam, vt quod ad diuerſum trahat, tum euacuet* . Ea propter Hippocrates artem medicam in duas partes diuidit, vnam quidem vrgentialem, quæ magnitudinem morbi adimit; aliam verò, quæ in totum à morbis reliquis paruis magnitudine ablata, ægros liberat dum monumentis medicinalibus hæc conſignauit verba. *Medicinam eſſe, quæ ſanè in totum à morbis ægros vindicet, morborumque vehementiam obtundat.* Ergo vberrimè, tertium inſtitutum clarè conſpicitur veriſſimum eſſe. Quo fit, vt his tribus gradibus decorata quæcunque morbi magnitudo exactè propria, ita generica formalem ſibi propriā facultatē indicatricem per ſe propriè, proximè, vbique, ſemper, & ſua natura reciprocabiliter, contineat, magnum vacuans inſinuandi præſidium, ceù indicet magnam, & citam cotum, quæ exuperant ſubtractionem, magno euacuante adhibendam remedio. Verum vt penitus res ipſa eluceat, perpende, quod ad indicationem quanlibet conſtituendam tria, ſola ratione, abſque vllo experimento perſpicienda ſunt, nempè indicantis integram ſcire naturā, & cognitionē oportet, vt ab ipſa indicantis natura, indicatio exhauriatur, & per contrarium id fieri debeat; & ſicuti indicans vnum eſt, ita vnum contrarium indicatur auxilium. Quo ad primum; Natura quidē magnitudinis morbi exactè, propriè iam explicata eſt, à ſucco copia, vel qualitate, vel impuritate, vel motu peccante, emergens; qui vtique ſuccus, vt illius magnitudinis cauſa immediata, & proxima, quatenus magnitudini iuncta ſe habet, ſeu ab ea magnitudine continetur, hinc, & cauſa coniunctiua, ſeu contentiua dignè appellatur: quatenus dico ipſa cauſa, nempe ſuccus is ita conſpicitur, procul omni dubio, tunc ſuccus ipſe indicationem propriam minimè habet, imò vt penitus in naturam magnitudinis morbi iam tranſmigratus ſit, quocirca is ſuccus peccans indicationi magnitudinis morbi, prorſus ſubeſt, in eo vt ſuccus ille in morbi magnitudinis per ſe valdè lædentis, vel lethalis, vel infelicis vel rebellis, actiones noſtras valde affligentis, vrgentiſq; naturam iam conuerſus eſt dum magnitudo indicat, neceſſariò quidē nō niſi ipſius ſucci, vt eius cauſæ immediatæ ſubitam ſublationē inſinuat; Vnde ſuccus ille vt cauſa, cū naturā etiā magnitudinis poſſideat, etiam citam, & magnam ſublationem per accidens coindicat. Quocirca ſicuti cauſa magnitudinis eam parit magnitudinem, vel quo ad copiam, vel ad qualitatem, vel impuritatem, vel motum, relatam; ita per contrarium ſuæ naturæ magnitudo hæc etiam citam, & magnam indicabit ſublationem, magno vacuante moliendam præſidio, & ita conuertibiliter, omnis morbi magnitudo, magnam, & citam indicabit exuperantis ſucci ſubtractionem, & omnis ſubtractio cita, & magna exuperātis ſucci indicabitur, à morbi magnitudine exactè propriè accepta, vt hanc rem, ad Artis Medicæ definitionem ab Hippocrate traditam redigam: quæ talis eſt *Medicina enim additio eſt, & ſubtractio: Et eorum quidem, quæ exuperant ſubtractio, eorum verò quæ deficiunt, additio* quæ magna ſubtractio, vel copiæ vacuatiua, vel qualitatis malæ mendatiua, vel impuritatis depuratiua, vel reuulſiua erit, tamen ijs tribus poſterioribus modis, ſuppoſitiuè, & conſequenter vt modus, & vt cauſa ſine qua non eſt vacuatiua; quia etiam hæ tres poſteriores ſubtractiones ſucci exuperantis, ſuccum ducunt, copiam ſucci exuperantis euacuando, licet principaliter hæ differentiæ ſucci ducendi copia non peccent, nec tres hæ magnitudines morbi poſteriores copia principaliter peccent, tamen ſemper ſupponunt aliquam ſucci conſecutiuam copiam, quæ qualitati, & impuritati, & motui ſubijcit, ideo etiam hæ tres differentiæ magnitudinis morbi ex ſuppoſitione, & modo, vt ex cauſa ſine qua non, etiam quo ad copiā aliquam ſint, ſemper ſecundariò copiam aliquam ſucci vacuandam eſſe indicant; Et ita quoquè magnum vacuans præſidium indicabunt ex ſuppoſitione, & conſecutiuè, ſicuti prima differentia magnitudinis magnum vacuans remedium principaliter indicat: & etiam verum eſt, quod omne genus magnitudinis morbi, has quatuor comprehendens differentias, magnum euacuans poſtulat remedium, & omne magnum vacuans remedium indicatur à morbi magnitudine: quia magna qualitatis prauę emendatio, & magna impuritatis depuratio, & magna motus reuulſio effici nequit, ſuccum ſubtrahendo, quin etiam magna vacuatio, vt cita, & magna ſucci ſubtractio, à magno vacuante remedio, fiat. Verum ſupereſt dubium de differentia magnitudinis morbi fluente ſeù fluxuta, quę non habet ſuccum ſibi iunctum, ſed tantum fluxa magnitudo, cauſam contentiuam

Si vires tunc imbecillæ ſint qd agendū veniat.

Si vires mediocres fuerint, qd agendum ſit.

Si vires autem validæ ſint audacter agendū.

Ex Hippocrate Ars medica vel vrgentialis & magna, vel parua.

Quartum propoſitum explanatur.

Ratio indicādi magnitudinis morbi eſt vt vrget lædendo, ideo primo tollenda magnitudo ipſa quæ genericè quo ad ſuccum eſt, per ſe & proximè magnū vacuans indicans remedium.

Indicatio à rei natura deſumēda; ideo indicātis natura exactè dignoſcenda.

Indicatio per contrarium capiatur.

Indicans vnum eſt; eius contrarium indicans.

Natura magnitudinis morbi genericæ, quo ad ſuccum appellatæ examinatur.

Succus q cauſa eſt immediata magnitudinis ſupradictæ, in naturam huius magnitudinis omnino mutatus eſt.

Ideo nullā poſſidet principalem indicationem, immo tantum ſub iacentē coindicat indicationem.

Magnitudo hęc per contrarium ſuæ naturæ indicat.

Et conuertibiliter indicat.

Natura magnitudinis morbi Ipſius per ſe proximè & conuertibiliter magnū vacuans indicātis remedium, ad Medicinæ definitionem coarctatos, ab Hippocrate traditam.

Dubium de magno vicere imminente.

A 11. Meth. c. 3.

11. Met. c. 3.

4. Met. cap. 6. & idem fere ait. 13. Meth. c. 5.

B Lib. de arte, pag. 4.

Gal. 11. Met. c. 7. & 11. Met. c. 2.

C

Lib. de flatib. 271.

D

A uam ſibi annexam obtinet: ergo in ea differentia, cauſa non eſt, eiuſdem naturę magnitudinis morbi genericæ,& per conſequens ibi cauſa indicationem ſeparatam à magnitudinis morbi indicatione habet: Cui reſpondeo eam cauſam fluentem, ſeù fluxuram conſiderari, vt ea poteſtate ſit, vt ſi poſtea actu fluxa fuerit, tunc iuncta eſſet, ac ideo ea differentia præſeruatiua, non autem curatiua, indicat, vt imminens, ſeù incipiens non autem præſens iam facta, cum morbi magnitudo his tribus à Galeno conſtituatur modis, dum exarat. *Itaque ſi magnum fore morbum expectamus, aut iam præſentem inſpiciamus, aut incipientem venam tundimus*. Et poſtea habet. *Definitis itaque tribus mittendi ſanguinis ſcopis, nempe morbi magnitudine, aut præſente, aut imminente, aut incipiente*. Sicuti nanque. Differentia ea magnitudinis morbi tum ſanguinea, tum cacochyma, tum his vtriſque communis,& generica dilucidata, ad motum relata, vel ſucco iam in aliqua determinata parte fluxo, vel fluente, vel fluxuro introſpicitur, ità proportione adęquatè eadem magnitudo, vel præſens iam facta eſt, à ſucco iam fluxo exorta, aut incipiens à ſucco fluente genita habetur, aut imminens à ſucco fluxuro genitura, veluti tres gradus magnitudinis morbi, vel iam fluxa, aut fluens, vel fluxura. Magnitudo itaque morbi iam fluxa, & præſens actu, methodo curatiua indicatione eripitur curatiua. Alia vero fluens,& incipiens magnitudo duplici modo eſt: Vel enim principio ab augmento contradiſtincto finito ſe habet, & ità pariter indicatione curatiua tollitur: alio modo verò eſt eo initio incipiente, ac ita potius

De curat. per ſang. miſ. c. 9.

Solutio.

Magnitudo morbi fluxa, & fluxura indicat methodo præſeruatiua: Ideo ſucus in illius magnitudinis naturam fluxus non eſt conſimilatus, ſed potentia transformaturus eſt.

B indicatione pręſeruatiua nè fiat prouidentia artis medicę præſefert. Illa autem magnitudo fluxura, vt imminens in methodo pręſeruatiua, indicatione ſimiliter pręſeruatiua prohibetur, nè actu fiat. Et hęc certè doctrina ad Hippocratis & Galeni mentem ſe habet, ita dilucida, vt ea quidem ſine dubitationis vlo maneat cauillo. Sed hanc, huius indicantis his duobus argumentis, doctrinam terminabo, hoc modo. Quemadmodum morbi omnes quatenus noſtras offendunt actiones, vel intemperie, vel magnitudine aucta malę conformationis, vel ſoluta vnitate, ſemper per contrarium etiam adęquatè indicant contrariam alterationem, vel euacuationem, vel vnionem ſolutę partis moliendam; Procul omni dubio ita quoque omnis morbi magnitudo vrget valdè lędendo, vel copia, vel qualitate, ſeù impuritate, vel motu ſucci morboſi perpetuò per contrarium indicat citam, & magnam illius ſucci ſublationem ſibi proportionatam, vel euacuatiuam, aut malę qualitatis emendatiuam, vel depuratiuam, ſeù reuulſiuam. Inſuper eadem ratione, qua morbi magnitudo generica hominis ſanitatem offendit; eadem ratione certè quoque per contrarium in hominis ſalutis gratiam indicabit. Verum ratio qua morbi magnitudo generica ſanitatem obturpat, ſolum

Omnia in hoc capite ſtatuta de principali indicante magni vacuans indicante auxilio, duobus argumentis comprobantur.

C eſt in eo, vt per ſe, propriè proximè, vbique, ſemper, & ſua natura valdè malè afficiat hominis actiones, & prout admodum lędendo, vrget eſſentiali vrgentia exuperantiæ ſucci peccantis. Ergo magnitudo ipſa per ſe, propriè, proximè, vbique, ſemper, & ſua natura indicat, quatenus valdè lędit, & prout nimirum lędendo vrgeat, eſſentiali vrgentia per ſe, propriè, proximè, vbique, ſemper, & ſua natura, ſucci peccantis exuberantiam.

CAPVT XI.

Hoc genus morbi magnitudinis ſuppremum expoſitum, æquè tum in ſanguineam, tum in cacochymam indicantem magnitudinem, vniuocè, diuidi, oſtenditur: Eaſque magnitudines eo modo à Maſſaria exiſtimato, conſtitui non poſſe, demonſtratur.

D HOc autem generico expedito indicante, deeſt vt perpendamus, qua ratione, morbi magnitudo ſanguinea, à me appellata, ſanguinis ſuperuacui citam, & magnam indicet ſublationem, & conſequenter etiam magnum euacuans ſanguinem infinuet remedium. Simulque ope quo morbi magnitudo, à me rectè cacochyma nuncupata, cacochymię ſuperabundantis citam, & vehementem petat ſubtractionem, & conſequẽter efficax vacuans cacochymiam flagitet auxilium. An id eodem modo, eademque forma, ſupranarrati generici indicantis, proueniat, vel potius alio modo, quo Maſſaria arbitratus eſt. Verum laconicè in hac re me geram. Cum hactenus vberrimè iam patenter ex antea ſtatutis fundamentis, notum quidem fit: vt ex *rei indicantis natura*, & per *contrarietatem ipſam* modi peccantis indicantis, indicationem deſumere deuincamur. Cum itaque iam pateat omnem morbi vehementiam indicare, prout ipſa magnitudo peccet, quatenus valdè lędat quatenuſque ſua natura vrget, ob ſucci vitioſi exuperantiam, ergo per contrarium omnis magnitudo ſucci peccantis magnam moliendam indicabit citam ſublationem; tantum in eo, vt valdè lędit, & vrget per ſe, propriè, proxime &c. Ex quo omnis alia morbi efficatia ſub hoc genere vniuocè comprehenditur, cum hoc

2. Meth. c. 7. 11. Meth. c. 1.

Magnitudo morbi indicans ſanguinis miſſionē & magnitudo indicans purgationē, non conſtituuntur p differentias à Maſſaria aſſignatas.

Virium robur eſt cauſæ morbi magnitudinis indicantis venę ſectionē ſignū eſtenſiuum non autem cauſa eſt indicantis conſtitutiua.

Sanguinis enim peccatū ſolum cauſa eſt tū diuiſiuatū conſtitutiua magnitudinis morbi ſanguineæ.

Succus peccans cauſa eſt immediata conſtitutiua magnitudinis morbi indicantis magnum euacuans remediū qui ſuccus dum in ſanguinem & cacochymiā diuiditur duas etiam conſtituit magnitudines, quarum vna eſt ſanguinea alia verò cacochyma.

Id ex Hippocrate & Galeno cōfirmatur.

Vide aliam horum autoritatē capite ſequenti vbi ſuccus ab ijs in ſanguinē & humorem eo indicantem diuiditur.

modo duntaxat quæcunque morbi vis, magnum vacuans flagitet remedium, non autem, vt Maſſaria exiſtimauit. Quandoquidem virium robur, quod exiſtimauit, differentiam indicatricem facultatem ſanguinis miſſionis conſtituentem eſſe, non quidem differentia cauſalis conſtitutiua ipſius indicatricis eſt, nec diuiſiua generis indicantis magnum euacuans remedium; nam virium robur tantum ſignum eſt cauſæ immediatæ indicatricis facultatis augeſcentis venę ſectionē, ſeu ſanguinis miſſionem, non autem cauſa eſt proxima, à qua conſtituatur illa facultas indicatrix, vt eſt ſanguinis peccatum, vel copia, vel qualitate, aut impuritate, ſiue motu, vitioſum; quoniam ſanguis, ita peccans in magnitudinis morbi, vehementer lædentis, ſimulq; vrgentis naturam adeò tranſit, vt amplius ſanguinis ipſe iam magnitudini ipſi annexus, nullam ex ſe habeat indicationem. Quocirca morbi vehementia ſanguinea iurè merito eſt appellata; dum indicat in ſalutis hominis gratiam, non niſi ſanguinis peccantis citam ſubtractionem indicabit; quæ ſubtractio, vel euacuatiua, vel malæ qualitatis moderatiua, vel depuratiua, vel reuulſiua eſt. Si ergo ſuccus eſt, qui dum diuiditur in ſanguinem, & cacochymiam, veluti cauſa generica indicantis generici ſupra explanati, in duas cauſas immediatas ſecatur ſpecificas indicantis ſpecifici; eam ſanè ob cauſam ſanguis peccans, & cacochymia duæ differentiæ quidem cauſales reperiuntur vniuocæ ſucci allati, quæ cauſæ dum in naturam indicantis generici, B ſuperius dilucidati, propriam, eſſentialem, & formalem tranſmigrantur, neceſſariò, non modò ſunt in cauſa diuiſionis ipſius indicantis generici, verum etiam cauſæ, & differentiæ modo, ſupra declarato acceptæ vniuocæ æquè tum magnitudinem morbi ſanguineam, tum cacochymiam, conſtituentes ſunt, vtraque enim magnitudo, horum ſuccorum ope, quatuor generibus diuiditur; alia nanque magnitudo quo ad copiam, alia verò quo ad qualitatem, alia ad impuritatem, alia ad motum refertur. Vtraque etiam quo ad impuritatem, vel excrementoſa, vel putridinalis introſpicitur; Similiter excrementoſa, vel biliosa, vel melancholica, ſeu atrabilaris, vel pituitoſa, vel ſeroſa, conſpicitur; tales nanque excrementorum differentię inueniuntur; quarum euacuatio, tum à magnitudine morbi ſanguinea, tum cacochymia inſinuatur; quod ex Hippocrate, & Galeno facilè colligere poteris, quia de ijs ſanguinis excrementoſi differentijs euacuandis, ait. *omnes medici in venæ ſectione dicere ſolent interdum ſeroſum, interdum melancholicum, aut pituitoſum,* aut *bilioſum* egreſſum feciſſe. Pariter de ijſdem excrementis, quæ purgatione educuntur, & quorum euacuatio à magnitudine morbi cacochyma per ſe, & modis, allatis indicatur: ita Galenus exarat. *Qui redundat ſuccum euacuandum eſſe Hippocratis ſuadet, & aliàs pharmacum, quod ad bilem flauam, vel atram, vel pituitam educendam vim habet, dabis.* Et alibi, conſcribit, *fiunt autem hæc omnia purgatorio medicamento proprium quidem attrahentem humorem apparenter, vel flauam bilem, vel atram, vel pituitam, vel aquoſam ſuperfluitatem.* Si ergo ſanguinis vitium, & cacochymia, veluti cauſæ immediatæ, dum in naturam ſupradicti indicantis magnum euacuans inſinuantis remedium, penitus euadunt, ſunt differentiæ vniuocæ cauſales, æquè, tum diuidentes ſuum genus vniuocans, tum conſtituentes magnitudinem morbi ſanguineam, & cacochymam vtranque vniuocatam, indicantque per ſe, propriè, proximè, vbiquè, ſemper, & ſua natura magnam, & citam ſucci peccantis ſublationem expoſtulantem; Si ergo, inquam, ſanguis, & cacochymia ſunt differentiæ cauſales, diuidentes, & conſtituentes vniuocatæ à ſuo vniuocante tranſcendentes, cur, quæſo voluit Maſſaria ſignum vitij ſanguinis copioſi, & ſignum, quod non eſt cacochymiæ diagnoſticum poſitiuè, verum prout negatiuum, nempè vires, non vehementer validæ, indicant ibi adeſſe cacochymian, non prout ſit cacochymia, verum prout ibi non ſit ſanguis copioſus, ſpiritibus decoratus, cur ergo vult ipſe, vt hæc duo ſigna ſint differentiæ, conſtituentes ſanguinis miſſionem, & purgationem? Siquidem ipſæ non ſunt poſitiuæ differentiæ, nec vniuocæ, nec diuidentes genus, nempe ſuccum, nec cauſales diuidentes indicans genericum magnum euacuans remedium, neque conſtituentes cauſales ſunt differentiæ indicantis per ſe; quia non tranſmigrantur in naturam indicantis per ſe, propriè, proxime, vbique, ſemper, & ſua natura actiones noſtras valdè lædentes; quippè virium robur eſt illud, quod contra morbi magnitudinem, vſque ad morbi ſtatum hoſtiliter pugnat. Si ergo virium robur eſt contra diſtinctum à morbi magnitudine, ceù magnitudini ipſi inimicum, cur, repeto, id poteſt eſſe magnitudinis morbi ſanguineæ differentia poſitiuè conſtitutiua? immò dicam virium robur neutiquam neceſſarium eſſe, vt ſignum copioſi ſanguinis, magnitudinem morbi ſanguineam augentis; eo quia, vt ſuperius dixi, plenitudo ſanguinis ſua ſyndrome plurium ſignorum, ad hanc ſyndromen conſpirantium, exactè dignoſcitur: ſicuti etiam cacochymia eodem modo nobis nota fieri poteſt ſuis proprijs ſignis diagnoſticis. Vnde virium conſtantia neceſſaria eſt, vt principale duntaxat permittens venæ ſectionem, aut ſanguinis miſſionem. Quam ſanè ob rem patet noſtrum inſtitutum prorſus certum, ac dilucidatum eſſe. Supereſt igitur, vt ſicuti genus, ſuperius allatum duobus argumentis penitus demonſtratum eſt: ſic etiam de vtriſque his morbi magnitudinis differentijs, dudum conſtitutis eodem modo doctrinam firmam tradamus: Sicuti enim quicunque morbus in quantum noſtras lędit actiones, vel ſua intemperie, vel ſua magnitudine aucta malę

con-

A

B

C

D

6. Epid com. 3. cont. 18.

4. Meth. c. 6.

3. Aph. 37.

A conformationis, vel ſoluta ſua vnitate, aſſiduè in contrarium adæquatè etiam indicet contrariã alterationem, vel euacuationem, vel vnionem ſolutæ partis adminiſtrandam eſſe: ſic etiam vtriq; quælibet morbi magnitudo, quatenus ſua eſſentia vrget valdè lædendo, vel copia, aut qualitate, ſeù impuritate, vel motu ſanguinis peccantis, aut cacochymiæ ſemper in contrarium ſibi proportionatam indicat, vel ſanguinis emiſſionem, vel cacochymiæ purgationem, vel euacuatiuã, vel malæ qualitatis moderatiuam, vel depuratiuam, ſeù reuulſiuam. Vlteriùs eadem eſſentia, qua morbi magnitudo ſpecifica, vel ſanguinea, vel cacochyma hominis ſanitatem afficit, eadem eſſentia quoque ſanè in contrarium pro hominis ſalutis gratia indicabit. At verò eſſentia qua morbi magnitudo ſpecifica, vel ſanguinea, vel cacochyma ſanitatem lędit, ſolummodo eſt, quatenus per ſe, propriè, proximè, vbique, ſemper, & ſua natura vehementer hominis actiones offendat, ac eodem modo obturpando vrget eſſentiali vrgentia, cauſa vel ſanguinis peccantis, vel cacochymiæ. Ergo morbi magnitudo, tam ſanguinea, quam cacochyma per ſe, propriè, proximè, vbique, ſemper, & ſua natura indicat, quatenus admodum afficit, & pro vt hoc modo vrget eſſentiali vrgentia, per ſe, proptiè, proximè, vbique ſemper, & ſua natura vrgentia eſſentiali, cauſa ſanguinis peccantis, vel cacochymiæ. Ex quibus argumentis eò magis Maſſariæ opinio, vt non

B ſit vera, clarè conſpicitur. Deniq; ſicuti de magnitudine generica dictum eſt eam triplicem eſſe: ita & vtranq; hanc morbi magnitudinem ſpecificam, tum ſanguineam, tum cacochyman triplicem quoq; inueniri, nimirum præſẽtẽ, quæ actu eſt in Methodo curatiua, alia verò incipiẽs, quæ tamen ſi diuidatur in incipientem inceptam, ipſa quoq; tanquam facta actu in Methodo curatiua eſt: ſi verò incipiens fuerit, non adhuc incepta, cum iam facta non ſit, non in Methodo curatiua, ſed in Methodo præſeruatiua ſe habet; nam prohibetur, ne fiat. Alia verò eſt ventura proximè, & imminens; quæ etiam ne fiat inhibendum eſt, in Methodo præſeruatiua. Quarum trium magnitudinum meminit Galenus hunc in modum, exarans. *De finitis itaque tribus mittendi ſanguinis ſcopis, nempe morbi magnitudine, aut præſente, aut imminente, aut incipiente*. Quam Galeni ſententiam complexus eſt Ætius, conſcribens. *Attendenda verò in quacunque venæ ſectione multitudinis, tum qualitas, tum quantitas, & morbi magnitudo, ſiue adſit, ſiue expectetur.*

De vir. rat. per ſang. miſſ. c. 9. Lib. 3. c. 10.

C A P V T XII.

Primum dubium ponitur, & euellitur, & vbi morbi magnitudo æquè tum ſanguinea, tum cacochyma ſimul coeunt, ſemper magis vrgeat

C

ſanguinea; Vnde ipſi primò incumbendum eſt; & cur oſtenditur.

CÆterum, vt huius arduæ rei penitus, penituſque doctrina vndiq; eluceſcat, nonnulla dubia, quæ à quopiam viro ingenio prædito effici poſſent, ſtatuam; & ſimul ea, eripere tentabo. Primum itaque dubium tale erit; genus id, quod ſine differentijs non inuenitur, non eſt genus reale, ſed intentionale; Verum genus magnum euacuans indicans remedium, non inuenitur ſeparatum à magnitudine ſanguinea, ſeù cacochyma; Ergo id genus conſtitutum; vt vniuocans, quod diuiditur in ſuas ſpecies vniuocatas, ſeù differentias diuiſiuas, & conſtitutiuas non eſt, reale, ſed intentionale, ergo etiam magnitudo morbi ſanguinea, & cacochyma, vt hæ indicantes ſint magnum ſanguinem, & cacochymian educens remedium, malè conſtitutæ fuerunt. Cui reſpondeo negando maiorem propoſitionem: Cum nullum genus ſine ſuis proximis ſibi differentijs vnquam inueniri poſſit, quia *neque genus, neque ſpecies ſimpliciter* dicitur. *Genus enim ad*

Primum dubiũ.

Solutio.

Porphirius capite de genere.

D *vnum aliquod, & ad ſe inuicem collectio* igitur genus eſt *quod de pluribus, & differentibus ſpecie, in eo quod quid eſt prædicatur; eſt autem genus quidem, vt animal* quod rationale, & irrationale ſe habet: ſi ergo magnitudo morbi, quo ad ſuccum, vt generica, non niſi vel ſanguinea, aut cacochyma eſſentialiter reperiatur, non tamen ſequitur, vt non ſit realis, cum ea harum duarum collectio ſit differentiarum, & quæ de ijs ſpecie differentibus prædicatur, ſicuti animal etiam circa animal rationale, & irrationale æquabiliter ſe habet. Reale autem inquam genus id eſſe fundamentaliter, & ſi formaliter intentionale ſit; nihil nanque refert: Cum genus vnquam nullum intellectus operationis auxilio, intentionale effici valeat, poſt particularium factam inductionem, ſimulque abſtractionem à prima notione, ad ſecundam ipſam notionem elapſam, quin prius genus id ex parte rei fundatum ſit, ſupra eius ſpecies ſimiliter ex parte rei fundatas ſupra ſingularia infinita, ad ſingulam eorum ſpeciem finitam coarctata; Vnde vniuerſalia hæc ita realia fundamentaliter reperiuntur, & ſicuti ipſa realia, vt fundamenta ſua natura ſunt in prima notione, ita neceſſariò quoque genera formaliter, quæ ſunt intentionalia adæquatè habentur; cum vniuerſalia non niſi ex ſingularibus exiſtant: vnde ſingularia in ſuo eſſe præcedunt vniuerſalia; hinc ſingularia ad vſum præſtantiora vniuerſalium ſunt.

1. poſt. c. 134.

Ariſt. 6. Eth. c. 11. 11. Meth. t. 17. 3 Reth. t. 20. 1. Poſt. t. 169.

Neque vniuerſale eſt aliquid præter ſingularia; Quocirca Auerrohes exarat. *vniuerſale autem non eſt ſitum, ſed cum eo ſciuntur res, & eſt quid repertum in natura rerum ſcitarum in potentia*. Quam ſanè ob rem reſponſio ipſa huic dubitationi protſus ſatisfacit; quoniam morbi magnitudo quo ad ſuccum æquè, realiter tum magnitudini ſanguineæ, tum cacochymiæ ineſt, & in rei natura re verâ inuenitur. Ergo optimum factum fuit prius eam dilucidare magnitudinem vniuerſalem, ſubinde verò aliam vtranque magnitudinem ſpecificam declarare. Quemadmodum enim ſuccus in ſanguinem, & humorem, ſeù cacochymian ab Hippocrate, & Galeno diuiditur: ita ipſa magnitudo, quo ad ſuccum, & in ſanguineam magnitudinem, & cacochymiam iurè meritò ſecari poteſt; proinde magnitudo ipſa, ad ſuccum relata per ſe, propriè, proximè, &c. magnum euacuans remedium indicat. Quæ in ſanguineam, & cacochymiam diuiſa, tum ſucci genericè, tum ſanguinis, tum cacochymiæ ſpecificè magnam, & etiam indicat ſublationem. Quod Galenus ex Hippocratis decreto ijs verbis ſtatuere voluiſſe mihi viſum eſt. *ipſum, qui redundat ſuccum euacuandum eſſe Hippocrates ſuadet, alias ſanguinis detractionem adhibebis, cum videlicet is vincit, alias pharmacum, quo ad bilem flauam, vel atram, vel pituitam educendam vim habet dabis*. Quandoquidem ſæpe vtraque magnitudo ſimul eodem tempore in homine adeſt, ambæque, & ſanguinis eductionis, & cacochymiæ purgationis magnam, & ſubitam indicāt administrationem vt in morbis, qui non vehementer magni, quippè tantum ſunt ſimpliciter magni eſt agendum, ſicuti in vehementer magnis tantum venæ ſectio molienda eſt, non autem alui na purgatio conuenit, cuius rei meminit Hippocrates hoc modo; *nam venæ ſectio in his præferenda venit, deinde clymis eſt opus, ſi vehemens, & magnus fuerit morbus ſi verò non vehemens*, & magnus, immo ſine relatione magnus *fuerit, & poſtea medicamento* per aluum ſubducente *opus ſit, ſanè id poſt ſanguinis miſſionem ſecurè, & mediocriter porrigendum*, vt etiam Galenus in dolore laterali ad hypocondrium deſcendente ſecurius multo exiſtit venam ſecandam eſſe, ſubinde verò cacochymiæ purgationem efficere. Quoties ergo æquè tum magnitudo ſanguinea, tum cacochymia, vt principalia indicantia, nec non tam ſanguis, quam cacochymia, vt coindicantia peccauerint, perpetuò vena prius ſecanda erit; ſubinde cacochymia purganda veniet, nō modo Hippocratis autoritate, & Galeni confirmatione, verum etiam Pauli, & Auicennæ comprobatione. Rationem autem, cur prius tunc vena ſcindenda ſit, Autor Græcus eximius reddit his verbis, *nā ſi vaſa ſanguine repleta ſint, & purgatiuum dederis, non poterit propter plenitudinem in corpus deſferri: vnde fit, vt ſubſtet, & nihil efficiat, aut ſi quicquam facit, male faciat. Si autem ſanguinis miſſione corpus prius vacuatum fuerit, purgans medicamentum exhibitum, venas, & arterias, & manes corporis regiones inuenit non oppletas: quo fit, vt abſque vllo impedimento in totum corpus dimanet ad attrahendum ſuccos. facillimeque fiat eorum euacuatio per vaſorum ſpatia, & fuſionem &c.* Cæterum hæ geminæ magnitudines æquabiliter etiam ſimul conſpirant in febribus etiam cronicis, tamen aſſiduis, in melancholia, lepra, ſcabie, prurítu, & in alijs, ijs ſimilibus affectibus. Quocirca ad curandas eas affectiones perpetuo prius vena pertundenda venit, niſi cruditates copioſæ in prima noſtri corporis fuerint regione.

Magnitudo morbi generica quo ad ſuccum æquabiliter ac realiter tam in magnitudine ſanguinea quā in alia cacochymia.

Hippocratis & Galeni autoritas idem confirmant.

Magnitudo morbi ſanguinea & cacochyma ſimul iuſtæ ſunt vbi morbi magni nō vehemēter acuti ſūt. Nā vbi magni vehemēter ſūt acuti ibi ſola morbi magnitudo ſanguinea adeſt.

Vbi æque hæ magnitudines copulatæ ſint, magis viget ſāguinea & ſanguis prius mittēdus eſt & ratio redditur.

Affectiones in quib. hæ ambæ magnitudines ſimul annectuntur.

A Diſpu Metaph. 1 pag. 57. F.

4 Meth. med. c. 6.

B

4. de victu ratione in mor. ac. t. 22.

4. de victu rat. in mor. acut. cont. 31.

6. epid com. 1. t. & 4. de tuen. ſan. c. 4. lib. 2. c. 39. f. 1. c. 4. cap 4. lib de Renum affect. curat. & dignotione c. 4.

C

C A P V T   X I I I.

Secundum dubiorum genus in ſuas differentias diuiſum ſoluitur. Morbique magnitudinem eiuſdem eſſentiæ ſeu naturæ ſui morbi non eſſe, oſtenditur.

SEcundus autem dubitandi locus ſeſe nobis offert; quoniam morbi magnitudo ad morbum ſpectans vehemēter nō lędit, nec vrget, nec etiam neceſſario magnū euacuans indicat auxilium. Ergo per ſe, propriè, & proximè non indicat, quatenus ijſdē modis vrget; quia morbi efficatia, vt morbi eſt per ſe, propriè, & proximè valde lædendo vrget, tanquam vehementia morbi per ſe propriè, & proximè lædentis. Antecedens probatur eò quòd morbus in intemperie, quæ in prima eſt qualitate, efficatiam non habet à ſucco ſanguineo, vel cacochymo pendētem; ſi ergo morbi magnitudo eiuſdē morbi naturę non inuenitur cuius interfectiua eſt efficatia. Igitur ſequitur, vt morbi vis in intēperie magnū euacuans non indicet præſidiū; quippe tantū vehementer ſibi contrariā, ac adæquatam inſinuat alterationē. Ac eò magis id affirmari valet, quo magna morbi atrophiæ, macieiq; totius corporis, & febri hæcticæ intēperies ſicca, abſq; vlla morbi magnitudine ad ſuccos relata inuenitur, ergo altera magnitudo repetitur, quæ vtiq; efficacem vacuans non requirit auxiliū: ex quo ſequitur, vt ea morbi magnitudo generica, quo ad ſuccū explanata, magnā ſucci exuperantis minimè flagitet ſubtractionē per dictū de omni, igitur nec ēt propriè, nec per ſe indicat. Porro morbi magnitudo in ſoluta vnitate principaliter, & p ſe duntaxat magnum vniens, vel cicatrizans quærit auxiliū; euacuans vero per accidens inſinuat præſidiū, nè videlicet ſuccus fluens ad partē obnoxiā, impedimento vnionis moliēdę ſit: proinde nō omnis magnitudo morbi per ſe, propriè, proximè, vbiq; ſēper, & ſua natura magnū educēs deſiderat medicamētū.

Secundum dubium. Primum argumentum huius dubij.

D

Primi argumenti Confirmatio prima.

Secūdum argumentum.

Quando-

A Quandoquidem magnum vulnus, tantum vnionis petit prouiſionem; Ergo datur alia morbi
magnitudo, quæ magnam vacuationis non indicat cautionem, & neceſſariò quælibet magnitu- Prima huius argumenti alleuatio.
do morbi, magnum vacuandi non indicat remedium. Inſuper rotunda vlcera cacoethea voca-
ta difficillimæ curationis introſpiciuntur, ob rationem mathematicalẽ, cum ibi quæcunque pars Secunda confirmatio ſecundi argumenti.
vlceris æquabiliter ſeorſum diſtet; non autem ob morbi magnitudinem quo ad ſuccum ad vlcus
fluentem, cicatrizationem impedientem. Ergo non quælibet morbi magnitudo, magnam ſuc-
4. de morbis p. 586. ci ſuperuacui reſpicit euacuationem agendam eſſe. Adde vt inquiat Hippocrates. *violentum, Tertium argumentum.*
& caſum ab alto, & vulnus, & percuſſionem vis quorum ſi magna fuerit, tum venæ ſectio, tum
purgatio conuenit, nec tamen ibi magnitudo eſt morbi à ſucco vtroque genita; imò à violen-
to; Pariter ita in nerui magnâ pactura, & magna oſſium, tam fractione, quam luxatione, nec
tamen ibi ſucci ſunt peccantes, nec ſuperuacanei; quia in ſano homine id violentum fit. Ergo
aliæ magnitudines morborum, quæ quo ad ſuccum non ſunt, magnam ſuccorum euacuationis
indicant prouiſionem, ex quo fit, vt morbi magnitudo, quo ad ſuccum non indicet per dictum
de ſoli, igitur magnitudo ipſa non indicat per ſe, nec propriè, nec proximè. Ad hæc morborum Quartum argumentum.
omnium acutorum à bile flaua promanantium ſanguinea magnitudo non indicat, vt valde læ-
B dendo vrget, inter quos morbos ſebris quidem tertiana continua, quæ vt continua; magna eſt,
1. ad Glau. c. 13. vt Galenus aſſerit, ſanguineam autem morbi, inquam magnitudinem, cum hæ omnes ſanguinis
miſſionem petant, nihilominus hæ magnitudines non vrgent valdè lædendo, cum horum mor-
borum vehementia in cacochymia tantùm principaliter reperiantur, nimirum cum à flaua pen
deant bile, non autem à ſanguine, ſicuti nec etiam ardentes ſebres principaliter à ſanguine e-
mergunt, imò à bile flaua, ſeù à pituita ſalſa, nihilo ſecius hæ ſebres vſque ad animi deliquium
venæ ſectionem moliendam, flagitant. Quocirca tantùm ſebris Synocha putrida morbus re ve-
ra ſanguineus conſpicitur. Id ipſum etiam confirmatur; quoniam morbi, qui à melancholia
principaliter actiuitatis ratione exorti ſunt, vt in melancholia à toto, magna, in quartana, lepra, Prima quarti argumenti confirmatio.
pruritu, & in alijs quamplurimis his ſimilibus res ſe habet; procul omni dubio ipſis magnis
morbis venæ ſectio maximè conducit; tamen morbus ibi ſanguineus non eſt. Ergo morbi ma-
gnitudo non vt ſanguinea vrget, nec etiam conſequenter indicat. Pariter idẽ in pituitoſis mor-
bis inuenitur, in quibus ſanguis maximo ægrotantiũ emolumento detrahitur; attamen ibi mor- Secunda huius argumenti confirmatio.
bi ſunt pituitoſi, non autem ſanguinei. Ergo aliæ magnitudines morbi præter ſanguineam mor-
bi magnitudinem ſanguinis miſſionem indicant. Quo fit, vt morbi magnitudo ſanguinea non
per dictum de ſoli, ſanguinis miſſionem inſinuet, & conſequenter etiam nec vrget per ſe, nec
C indicat per ſe. Quintum autem argumentum eſt, Galenum octo magnitudinum morborum ge-
nera poſuiſſe, quorum duo generaliſſima ſunt, ſeorſum diſtincta, quatenus ipſa contra diſtincta Quintum Argumentum.
ſunt à virium manutenentium dignitate; nã ſicuti virium dignitas vrget vrgentia vitali dignio-
ri: ità hæc duo genera magnitudinis generaliſſimæ vrgent vrgentia curatiua; quæ duo genera à
11. Meth. c. 3. Galeno ità ſtatuũtur. *Magnitudinem verò duplicem eſſe vel propriæ ſubſtantiæ ratione* viriũ, *vel decli*
nationis à naturali habitu. Alibi verò alia tria genera ſubalternata conſtituit, nempe ex loco læſo
4. Meth. c. 6. in ſua ſubſtantia, proprioque temperamento deſumpta, ità exarans. *Cum enim trifariam non hæc*
modo vitia, verum etiam reliqua omnia grauia, magnaque reddantur, nempè, vel propter afflictæ par-
tis præſtantiam, vel propter affectus magnitudinem vel propterea quòd ſunt cacoethe. Alio verò in
7. Meth. c. 11. loco cum, his verbis, dixerit, *in eo quidem curationis conſilio, quod ab vrgẽte* curatiuo præſente, ſeu
incipiente, vel præſeruatiuo impedibili *initur affectus magnitudo perpendenda eſt.* Subinde vrgens
hoc generaliſſimum in alia tria genera diuidit, hoc modo. *ea triplex eſt* ex læſe actionis, ſeù facul
tatis deſſumpta. *Alia, quæ ex læſa actionis præſtantia præſtatur, alia, quæ ex propria affectus eſſentia,*
& tertia, quæ ex facultate, quæ læſum corpus gubernat, æſtimatur. Quæ omnia genera loco proprio
dilucidare conabor: hæc interim autem dubitationem ponendo inquam nullum genus harum
D magnitudinum eſſe, quo ad ſuccum per ſe vrgens eſt, nec etiam conſequenter vllum harum ma-
gnitudinum genus per ſe conſequenter magnum euacuans indicare remedium; Nihilominus
omnia ea magnitudinum genera petunt æquè ſaltem in plerìſque tum ſanguinis miſſionem, ſeù
venæ ſectionem, tum humorum purgationem. Si itaque hæ magnitudines genericæ hoc modo
indicant ſine præſentia magnitudinum, quo ad ſuccum conſtitutarum, quæ à Galeno iiſdem lo-
cis minimè ſunt declaratæ; Ergo illæ octo magnitudines genericæ magnam vacuationis ſucci ſu
peruacanei ſublationem indicant, ſine vllo magnitudinis quo ad ſuccum appellatæ auxilio. Er-
go magnitudo tum generica, ad ſuccum conſtituta, tum ſpecifica ſanguinea, tum deniquè caco-
chyma non vrgent per ſe, nec etiam ex conſequenti per ſe indicant. Cæterum pro ipſius dubij, Dubij propoſiti ſolutiones.
& horum argumentorum ſolutione, primum fundamentum ſit, Hippocrates decreto, morbi
magnitudines, vel ex cibi prauo vſu, vel à malo Cœli ſtatu, aut à violento quodam exoriri poſſe, Primum fundamentum.
4. de morbis pa. 535. cum ſcriptum reliquerit, *eum tria ſint principia, ex quibus morbi oriuntur*, primum enim habetur,
ſi cibi quidem plus iuſto copioſi, iam concocti intus morentur neque homo repugnetur, & altera cibaria Tria ſunt principia ex quibus morbi fiunt.
inſuper deiciantur, corpus priore humore, & recenti plenum incaleſcet, indeque homini febris contin-
git. Alterum eſt, ſi quæ ex Cœlo pendent minimè ſint commoda. Tertium eſt, cum quid violentum
inciderit, violentum autem eſſe dico, & caſum ab alto, & vulnus, & percuſſiones, & immoderatum la-

borem,& alia id genus. Ac horum principium vis ſi magna fuerit maximum eſt. His itaque poſitis, morbi magnitudo à violento oborta non mutato ſucco in malum, procul omni dubio fit à magno principio extrinſeco ſine vlla morbi magnitudine, quo ad ſuccum nuncupata concurrente. Vnde vulnera magna, & percuſſio, vel ſugillatio, verberatione magna, & caſus ab alto magnus, & nerui punctura magna hæc non ſunt, quia im propriè magna ſunt neutiquam indicant ſanguinis miſſionem, nec humorum purgationem, quatenus ea, quę ab extrinſeco violento facta fuere: At verò ſolùm reſpectu nouæ magnitudinis morbi, quo ad ſuccum nominatæ ſuperuenturæ imminentis, ſeu incipientis indicant, & hoc quidem duabus rationibus; quarum prima eſt, vt ea magnitudo, fluens, ſeu fluxura ad partem affectam impedimento eſſet ſanationis illius partis leſæ, altera verò eſt, cum non modo eam inhiberet ſanationem, verum etiam ſua fluxione nouam, ac deteriorem efficeret magnitudinem, tunc temporis, vel ſanguineam, vel cacochymam. Si autem ſanguineam ibi inflamationem, & phlegmonen, hinc etiam partis læſæ putredinem, ac deperditionem gigneret. Si vero magnitudo fieret cacochyma in eo membro offenſo, tunc & calor naturalis ſuffocaretur, & actiones vnà cum eo membro propriè perirent. Si verò à violenta altératione, exercitatione ſeù animi paſſionibus violentis, ſuccus in nobis vitioſus euaderet, ac tunc morbi magnitudo, ex eo ſucco, vel in intéperie, aut in ſoluta vnitate, ſeù malæ conformationis, ibi quidem morbi magnitudo propriè vocata adeſſet, propriè magnum vacuans inſinuans remedium. A B

In morbis violenter exortis, ratione magnitudinis ſuperuenturæ, ac imminentis morbi quo ad ſuccum vocatæ, ac vrgentis vel vrgentia lethali, vel infelici aut tædiola indicatur magnum euacuans remedium.

Secundum autem fundamentum ſit morbi magnitudinem propriè acceptam, non ex rei naturalis defectu in corpore humano fieri, vt in atrophia, & corporis totius macie, & hæctica febre contingit, cum ea morbi magnitudo propriè vocata ex ſuccorum exuperantia emergat; Eanque ſanè ob cauſam omnis morbi magnitudo, in intemperie contracta, certè non niſi ex intemperie ſuccorum exuberantium ſolummodo effici poteſt. Pariter omne vulcus duntaxat à ſucco acri, ſeù mordaci, & abradente exoritur. Hinc vlcus magnum tametſi ſui conſolidationem à glutinantibus magnam indicet, vt vlcus iam factum: nihilominus quoniam magnitudo morbi quo ad ſuccum fluens, & incipiens, aut fluxura, & imminēs duobus modis vlceri ipſi obeſſe valet, nimirum, quia prohibet quo minus vulcus ipſum ſua perēnni fluxione conſolidari poſſit. Præterea etiam cum ipſa fluens magnitudo phlegmonen ipſi vlceri annexum gignere queat. Quam certè ob rem ſi vlcus magnam eductionis ſucci ſuperuacanei indicet prouidentiā, non quidem per ſe, verùm tantùm magnitudinis morbi quo ad ſuccum vocatæ, fluentis, vel fluxuræ ope.

Secundum fundamentum ſolutionis.

Tertium verò fundamentum erit, morbi magnitudinem propriè acceptam non quidem in prædicamento quantitatis eſſe, verùm enimuero ſolum in prædicamento qualitatis, cū paſſibilis qualitas quidem ſit, quæ valdè lædendo paſſionem inferre valeat quo ad ſuccum ac ita magis vrget cæteris alijs; & quæ ſuſcipit magis, & minus, ac denominatiuè qualis appellatur; quæ omnes qualitatis vtique conditiones ſunt. Hinc Hippocrates morbos grauiſſimos eſſe depromit, nempe maximos, & vehementiſſimos, cum morbi magnitudo quantitatem non ſignificet, nec extenſionem; immò tantùm qualitatem tertiæ ſpeciei qualitatis, & vim, & intenſionē, & quandoque etiam intenſiſſimam vim, ſeu efficatiam ſignificet, quo ad ſuccum vocatam. Quocirca apud medicos magnum, non ita accipitur, vt abſolutè philoſophi vſurparunt in prædicamento quanti. Huius autem nominis cauſa quidem eſt, eo quia non modo vehementia, efficatia, grauitas, & vis eſt, at verò etiam magna vis eſt, vt antea dixi ex Hippocratis verbis ſtatutis. Præterea etiam eo quòd ipſa magna vis ſit, morbi augmento, vt infra dicam; & cum augmentū ad magnitudinem pertineat, proinde dignè magnitudo etiam, præter alia nomina enarrata vocatur. Cum autem morbi magnitudo à cauſa morborum augente proficiſcatur ea ſola, quæ quo ad ſuccum habetur; Idcirco ea ſola etiam propriè magnitudo appellatur. C

Tertium fundamentorum ſolutionis genus.

Magnitudo morbi in prædicamento qualitatis reponitur, cum ea paſſibilis qualitas ſit, quæ lædēdo paſſionem infert.

1. aph. 12. & 6. aph. 5. & Galenus 1 de diff. febrium c. 1. & 4. Met. c. 6.

16. prob. 7.

Nomenclaturæ magnitudinis morbi ratio aſſignatur.

Vulnera autem ampla, & magna vlcera ad extenſionem attinent, & ad quantitatem, non autem ſunt efficatiæ, nec vehementiæ, ſeu magnæ facultates quo ad qualitatem; Proinde iſthæc ſicuti impropriæ magnitudines inueniuntur, ita quoque non niſi per accidens, & illius magnitudinis propriè nominatæ virtute ſolummodo magnum vacuans exoptant auxilium; Nec pariter propria morbi magnitudo in figura conſpicitur, quoniam vlcus rotundum difficilè, ea ratione mathematica curabile, vt cacoethe, impropriè magnum appellatur, ideo etiam impropriè, & per accidens, reſpectu magnitudinis morbi quo ad ſuccum ad hoc vlcus fluentis, fluxuræue, indicat; nec ea ſola ratio difficilis ſanationis vlceris rotundi ſatis eſt, ad aſſeuerandum, vt id difficilè ſanabile ſit, verum longè magis concurrit cauſa vlceris immediata, & mediata; mediata nanque cauſa inſpicitur ſuccus fluens, & fluxurus; immediata verò ſuccus iam fluxus eſt, ſua mordacitate, abradendo, vulcus id generans; Quocirca eo vlcere exiccato, ab hiſque ſuccis, tum iam fluxis, tum fluentibus, tunque fluxuris liberato, neceſſario ſanatur, etiam ſi id rotundum ſit. Ad hæc aduerte, vt morbi magnitudo ſolutæ vnitatis ſanguinea, vel actu iam facta eſt, & præſens, & iſta etſi à ſanguine mordaci, & acri abradente etiam iam facta ſit, non tamen amplius propria magnitudo inuenitur, quia non ſatis eſt, vt vlcus à ſanguine abradente proficiſcatur, cum requiratur etiam magnitudo imminēs ſanguinea gignens vulcus, qood ſanguinis miſſione prohiberi valeat: Præterea vel magnitudo ea incipiens eſt non facta; & iſta propria eſt, quia vt qualitas à ſanguine acri ventura, & paſſionem infert, actionemque lædendo, & ſicuti à ſanguine prodit, ita à ſanguinis miſſione tolli D

poteſt,

Digitized by Google

A poteſt, nè actu fiat. Quandoquidem vlcus à ſanguine augeſcit; ac dum augeſcit ea magnitudo
emergit; Præterea etiam vlcus id, dum ſanguineo impedimento, prohibetur quo minus id cura-
ri valeat, tunc morbi magnitudo ſolutæ vnitatis ſanguinea, cacoetha, rebellis, & contumax obo-
ritur, quæ propria, imperfectè conſpicitur, cum à ſanguine proueniat, & ſanguinis miſſione etiã
quadantenus euitetur. Quocirca his duobus modis magnitudo hæc ſanguinea vt ventura, vel
incipiens, vel imminens propria eſt, vt impedibilis, ſanguinis miſſione molienda. Sicuti hypoſar
cidius etiam tantum incipiens magnus ſanguineus eſt; At iam factus, non amplius ſanguineus,
imò cacochymus prorſus eſt, Hippocratis, & Galeni doctrina, & experimento, vt lib. 3. huius o-
peris cap. 13. videbis: Ita non mirum eſt ſi vlcus non dum factum, ſanguineam contineat magni-
tudinem, vel cacochymam: Sed vlcus iam factum, non amplius ſanguineam, vel cacochymam
obtineat magnitudinem; verùm tantùm quandam impropriam habeat magnitudinem. Deni-
4. Meth. c. 6. que ſpeculor quatuor de cauſis. *De indicationibus venæ ſectionis, & humorum purgationibus, quæ ab vlceratarum, & vulneratarum partium temperamento, & ſubſtantia ſumuntur.* Galenum egiſ-
ſe, quatenus quatuor ſunt modi, quibus vlcera, & vulnera magna, vel venæ ſectionem, vel purga-
tionem indicant, quorum duo ſunt quibus impropriè magnitudines exiſtunt, & per accidens in-
dicant. Alij verò duo modi ſunt quibus iſthæc vt propriæ magnitudines, ſed non perfectè pote- Prima cauſa, cur vena ſecatur in vulnere nuper facto per ſe non indicante.
B ſtate conſiderari valent. Prima enim cauſa cur venæ ſectio reuulſiua, vel deriuatiua adminiſtra-
tur in vulnere recenter facto, eſt quidem ad profluuium lethale ſanguinis è vulnere egredientis
ſiſtendum; Vnde per accidens reſpectu magnitudinis ſanguineæ vehementer fluentis, vel fluxu-
ræ lethalis, & exeuntis indicat. Secunda verò cauſa habetur dum pars vulnerata, ſeù vlcerata Secunda cauſa.
phlegmonoſa, vel intemperata cum materia aliquo modo euadit. Quocirca ratione morbi ma-
gnitudinis ſanguineæ incipientis, ſeù imminentis malæ conformationis, vel intemperiei cum
materia, ea pars læſa indicat, non autem vt vlcerata, nec vt vulnerata ſit. Tertia verò cauſa in- Tertia cauſa.
ſpicitur, in eo vt vlcus, ſeù vulnus à ſanguine fluente magnum effici poſſit: Sicuti quarta cauſa Quarta cauſa.
introſpicitur prout ſanguis fluens, vel fluxurus impedimentum ſit curationis, & ſanationis tum
vlcerum, tum vulnerum. Quorum quatuor modorum diligentius meminero lib. 2. cap. 16. hu-
ius operis. Quartum autem fundamentum ſit vt morbi magnitudo propriè deſumpta, cum ra- Quartum fundamentum.
tione cauſæ ſuperuacuæ tum morbum, tum morbi cauſam augentis promanet; Ideò non eſt o-
3. de criſib. c. 4. pus, vt morbi magnitudo ſit eiuſdem eſſentiæ ſui morbi: Quapropter Hippoc. & Gal. primum
tollendum ante oculos ſemper tenent, non quidem id quod morbum facit, nec morbum ipſum,
verùm tantum id quod morbi magnitudinem, vt primum vrgens propriè facit. Tale autem vtiq;
C inſpicitur, nõ quod morbum gignit, imò quod morbum, morbique cauſam auget, & ipſam quo-
7. Meth. c. 13. & idem ſtatuit 4. Meth. c. 4. que morbi procreat cauſam: vtrunque enim introſpicere, exactéque ſpeculari ſemper cogimur,
ſic nobis Galeno iubente. Quandoquidem primum vrgens non niſi morbi magnitudinem pro-
priè vocatam eſſe conſtituens, inquit. *Atque in eo quidem curationis ordo, quod ab vrgente initur affectus magnitudo perpendenda eſt,* quam intelligit magnitudinem, vt principalem facultatem in-
4. Meth. c. 6. dicatricem, magnam ſucci ſuperuacui indicantem ſublationem, vt alibi his nos docuit. *Nunc verò docere volo tum ipſam morbi vim, ſiue magnitudinem pro indicatrice ſanguinis detrahendi, vel purgationis adhibendæ ſtatuendam eſſe, tum Hippocratem, &c.* quo in loco, dilucidioris doctrinæ ſtu-
dio, illico pergendo, ipſi facultati indicatrici principali genericæ addit cauſam huius magnitu-
dinis, tanquam coindicantem, accidentalem, quæ indicata etiam eſt ab ea magnitudine; Præte-
rea etiam ibidem eodem tempore tum hanc principalem genericam in duas ſpecies antea decla
ratas diuidit magnitudinem; tum etiam ſimiliter illius magnitudinis cauſam, vt coindicãtem,
Ibidem. & ſimul etiam indicatam à magnitudine, in duas ſecando ſpecies, conſcribit. *Sicuti miſſio ſanguinis vel propter ipſius abundantiam, vel propter morbi magnitudinem, ità purgatio, & propter abundantiam humorum, & propter vim morbi adhibetur.* Cum itaque iſthæc iam nos docuerit, ideo Ga-
D lenus etiam tenebatur modũ dilucidare, quo ipſa magnitudinis morbi propriè nuncupatæ cauſa
immediata, eam procreet magnitudinem, igitur, illicò poſtquam exararit; quòd *in eo quidem curationis ordo, quòd ab vrgente initur, affectus magnitudo perpendenda eſt,* pergendo, ſcriptum reli-
7 Meth. c. 12. & idem fe. ait 4. Met. c. 4. quit. *In eo verò conſilio, quod ex cauſæ ratione initur animaduertendum eſt, quid nam eorum, quæ inter ſe coniuncta ſunt augere aut gignere reliqua poſſit, quæ rurſus ab eo, vel gignantur, vel incrementum accipiant.* Aliud enim eſt morbum generare, & aliud eſt eum augendo morbum, eum redde- Cauſa morbi, nõ eſt cauſa magnitudinis morbi.
re magnum; Id enim quod ſimplicem producit morbum, cauſa quidem principalis actiuitatis
ratione ſe habet: vt in morbis acutis ac febribus tertianis, bilis flaua eſt: in melancholia verò, &
in febre quartana, in lepra, & pruritu melancholia, vel atra bilis inſpicitur, & in quotidiana fe-
bre pituita habetur. A ſanguine tamen hi morbi cuncti, ſimulque eorum cauſæ narratæ, auge-
ſcunt, & hæ cauſæ aliquæ etiam à ſanguine deuſto gignuntur, & his omnibus modis hi morbi
magni euadunt, etſi eorum magnitudines ſanguineæ eiuſdem eſſentiæ morborum eorum non
ſint. Nam præterquam quòd ſanguine, ſeù copia, vel qualitate, vel impuritate, ſeù motu deter- Sed ſanguinis vitium magnum procreat morbũ prout morbum auget, & morbi cauſã adauget. Figuns quæ modis morbum augendo, eundem magnum efficit morbum.
1. de morbis p. 448. & lib. de carnibus p. 208. & 209. minato peccante, horum omnium morborum vehementia ſanguinea oboritur: cum his modis
morbi ij, & eorum cauſæ ſtatutæ vehementer augeſcant: etiam potiſſimum ſanguis ſua natura
ſpirituum actu calidiſſimorum permiſtione, certè calidiſſimus, fluxiliſſimus, ſimulq; inflamma-
tiſſimus

Sanguis morbi vehementē gignit magnitudinem, vt calidiſſimus, fluxiſſim⁹, ac inflammatiſſimus eſt.

Cur febris continua periculo refecta.

tiſſimus inuenitur; ex qua ingenti ſua actuali caliditate, fluxilitate, inflammatiuaque, & vſtiua, nec non colliquatiua ſua facultate, ſanguis tum morbos, tum morborũ cauſas efficaciter multiplicando, amplificando, & adaugendo, morborum quoq; ipſam ſanguineam gignit efficatiam: Proinde nulla febris aſſidua vllo vacat periculo, non modo ob aſſiduitatem, verũm maximè cũ in his febribus in venis putredo celebretur, vbi facillimè aliqua fieri poteſt inflammatio, & aduſtio, ſimulque colliquatio, vel in hepate, vel circa meſentereum, aut ventriculum, ſeù ſeptum transuerſum, vt fuſius dicam libro quarto vbi de ſanguinis miſſione in febre mali moris verba faciam: & hinc harum febrium vehementia ſanguinea ægri ſæpius necantur. At verò morborum, qui biliosi, & atrabilares ſunt cauſæ quidem ex ſanguine dcuſto, vel aſſato, aut putrido produci valent, & hoc modo etiam hi morbi efficatiores euadere poſſunt. Cum ex ſanguinis parte tenuiori aduſta, vel putrefacta bilis exoriatur, ſicuti ex ſanguinis parte craſſiori in cinerem quandam conuerſa, atrabilis emergit. Imò etiam alijs modis ſanguis, vt pinguis, & oleoſus, & craſſus, & dulcis facilè putreſcibilis eſt, & vt temperamenti calidi, & humidi reperitur; & iiſdem modis horum morborum cauſam procreando, neceſſariò, & conſequenter non niſi morborum horum magnitudinem ſanguineam quoque gignere valet, vt vlterius explanabo iſthæc libro tertio, vbi de venæ ſectione molienda agam, in febre ardente. Cæterum magnitudo morbi cacochyma iiſdem etiam rationibus exoritur; Nam morbis à flaua bile principaliter proficiſcentibus, etiam alij humores fortaſſis copioſi annectuntur, vt atrabilares, vel pituitoſi, pernicioſi, vt ſalſi, vel acidi, & ichores horum humorum: Verum potiſſimum ſucci iam putridi, & fuliginoſi, & fumidi retenti, vt maximè ignei, vehementem etiam morbi cacochymam reddere queunt magnitudinem; aduerte attamen morbi magnitudinem non eſſe augmentum morbi, ſeù vehementiam, incrementi morbi, ſed morbi augmentum modus eſt quo magnitudo gignitur, nec eſt morbi acuties, quia acutorum eſt idea 5. aph. 30. nec morbi idea eſt, nec motus: nec mos: ait enim Galenus, *cum igitur morbi idea, & magnitudo, & motus, & mos fuerint diſtincti*. Poſtremum vero fundamentum erit; quod morbi magnitudines propriæ duas habent relationes, videlicet, & ad cauſam immediatam, & ad morbum, cum autem propriæ ſint, vt valdè lædendo ſua natura vrgentes, tantum ob earum cauſas his coniunctas, ac in horum morborum magnitudinum formas iam transmigratas; Ideo Gal. in octo ijs magnitudinum generibus, ſuppoſuit ſuas immediatas cauſas magnitudinis morbi, quo ad ſuccum etiam ſupponendo, quorum doctrinam alibi tradidit, vt ſatius ſuperius iam dictum eſt. Quibus autem ita conſtitutis ad primum argumentum reſpondeo, antecedens negando; quia ibi de magnitudine morbi impropriè vocata, antecedens aſſerit, non autem de magnitudine morbi propria. Ad antecedentis autem probationem dico, ſi ea probatio de intemperie in defectu rei ſalubris ſit, vt in prima illius argumẽti confirmatione de atrophia, & macie totius corporis, & in febre hectica dictũ eſt; ibi inquam, de magnitudine impropriè appellata intelligitur. Si verò illud antecedens de intẽperie in exuperantia dicatur, reſpondeo nullam in corpore noſtro fieri intemperiem hoc modo ſine ſucci fluentis, & intemperantis ope. Ad ſecundum argumentum verò dicam, quod ſi intelligatur de vulnere magno, vt in prima confirmatione illius argumenti apparet, argumentum concludit de magnitudine morbi impropriè appellata ab extrinſeco, & omnino violento prodita. Si verò de rotundo vlcere cacoethe concludatur, quòd ratione mathematicali difficilè ſanabile eſt, pariter dico eam morbi magnitudinem impropriam eſſe, cum ſit in figura; At verò ſi vlcus id magnum ratione humoris mordacis, & abradentis, fluentis, ac etiam fluxuri, quatenus ea magnitudo imminens ſit qualitatis paſſibilis facultas magnopere propriam ſubſtantiam cum ſuo proprio temperamento partis vlceratæ lædendo, & vlcus dum augetur vrgens per ſe, propriè, proximè, vbique ſemper, & ſua natura formali accipitur, & ſic procul omni dubio partim eſt propriè, partim verò non; Quandoquidem, ſi ea magnitudo, vt incipiens, ſeù fluens, vel imminens, ad eam partem vlceratam deſumatur; tunc certè ipſa magnitudo propria erit, quo ad ſuccum, fluentem, vel fluxurum exoperantem. Si autem ea capiatur prout ſit iam fluxa in eo, ut ſolum abradendo ſua humiditate acri, & mordaci; tunc non eſt magnitudo morbi, ſed cauſa ipſius magnitudinis ſolutæ unitatis; quæ indicat magnam unionem peragendam eſſe, glutinantibus medicamentis, ſicuti ipſa cauſa ulceris, nempè ea humiditas, iam fluxa, acris, mordax, & erodens indicat eius ablationem, exiccantibus auxilijs. Ideo tunc ulcus magnum eſt impropriè dictum, ut actu factum, & præſens eſt: Quocirca nullum magnum ulcus in quantitate, ſeù in figura poſitum, ſeù in defectu carnis regenerandæ magnitudo morbi propriè poteſt eſſe. Sed audio aliquem huic ſolutioni objicientem ita aſſerendo; fruſtra illa potentia eſt, quæ non poteſt reduci ad actum: uerùm tu ponis in ulcere potentialem magnitudinem morbi, quo ad ſuccum tam incipientem, ſeù fluẽtem, quam imminentem, & fluxuram; quæ non reducitur ad eam fluxam actualem; quia ea actualis nunquam indicat magnum euacuans remedium. Cui duplici reſponſione ſatisfaciam, quarum prima eſt; eo quòd illa morbi magnitudo, quo ad ſuccum incipiens, & imminens duobus modis poteſt conſiderari: primò modo prout inflammatoria ſit, ſeù tumoroſa, quoniam præter vlcus etiam eandem partem vlceroſam in tumorem, attollere poteſt; & ita ad actum alterius naturæ deducitur; vel prout in vlcus poſſit tranſmigrari, primo ergo modo intelligo. Primo enim

modo

Morbi biliosi à ſanguine quo modo magni fiant?

11. Met. & 5. epid. c. 3. t. 1. & 7. aph. 59. & 3. apho. 16. & 2. de diff. feb. ca. 9. & c. 11. & 4. apho. 37. & 3. de diff. feb. c. 3. & 8. de comp. med. loc. c. 7. & 4. de ſimp. med. facult. c. 3.

Magnitudo morbi non eſt morbi incremẽtum nec eſt morbi acuties.

Quintum ſolutionis fundamẽtum.

3. de criſibus c. 4.

Ad primum argumentum reſponſio.

Ad antecedẽtis probationem reſponſio.

Ad ſecundũ argumentum reſponſio.

Obiectio ſolutionis.

Reſponſio ad obiectionem prima.

Qũo magnitudo morbi ſanguinea ex potẽtia vt fluxura ſeu imminens ſeu fluẽs & incipiens ad actum deducitur in fluxam uſ factã præſentem per accidens.

A modo magnitudo quo ad ſuccum fluxura, & fluens, etiam in fluxam alterius naturę morbi tranſcendit, quę indicat euacuationem ſucci in parte lęſa fluxi, vt in phrenitide etiam vena frontis ſecatur, in angina venę ſub lingua ſcinduntur. Alio autem ſecundo modo etiam potentialis magnitudo reducitur ad actualem magnitudinem, magnam ſucci ſuperuacanei indicantem ſublationem, dum non in tumorem ſuccus iam in partem vlceratam fluxus, & etiam in partes vlceratę parti adiacentes collectus, cauſa ſit, per accidens partem intemperando vlcerationis maioris, ac tunc, vt ait Galenus 4. Meth. c. 6. *oportunum eſt tum ab ipſis vlceribus, tum à circumpoſitis vlceri partibus ſanguinem mittere*, & cacochymiam educere. Secunda autem reſponſio eſt, quod ſicuti magnitudo morbi poteſt eſſe alterius naturę morbi: ita etiam magnitudo illa incipiens, ſeù imminens poteſt eſſe ſine quo ipſa ad actum reducatur. Et mihi ſat eſt, vt illa magnitudo incipiens, ſeù imminens relata ad maiorem quantitatem figurę vlceris, ſeù quantitatis ſubſtantię vlceratę, ſeù ad quantitatem ſubſtantię carnis, ex cauitate deficientis, & regenerandę, tunc ſane ad actum alterius naturę reducitur illa paſſibilis qualitatis facultas ad ſuccum, non vt copia exuperans, ſed prout ſua qualitate acri, & mordaci erodendo, eam carnem in aliam naturam tranſit. Quare non ea ad actum in ſua natura reducitur, ſed in alienam delabitur eſſentiam, vt de hypoſarcidio iam

Reſponſio ſecunda ad eam obiectionem.

B dixi. Ideo Galenus ait. *Cæterum nulla harum curationum ipſius eſt vlceris, ſed alterius cuiuſquam affectus; qui vlcus, vel gignit, vel certè auget*; quod etiam affirmat ſcriptum relinquendo, *accidit quibuſdam tum vlceribus, tum morbis, vt contumaces, rebelleſque ad curandum ſint, nec tamen inde curationis indicatio ſumitur, ſed affectus ipſe primam curationis indicationem ſuggerit*, & paulo inferius ait. *auſpicari nanque perpetuò oportet ab indicatione, quæ ab affectu, cui mederi paramus, accipitur, æſtimare viro, ac diſcernere, an cauſa, quæ affectum excitauit iam deſierit. Nam nunc quoque ipſum tũ augcat, tum faciat.* Ex quibus pro confirmandis ijs hactenus ſtatutis ſcias vrgentiam magnitudinis morbi rebellis ſeù contumacis non eſſe illius magnitudinis eſſentialem morbi in facto eſſe, ſed tantum in fieri, ne fiat: Vnde reuera non eſt ingentia, niſi in fieri: At verò magnitudo morbi quo ad ſuccum quę lethalis eſt, vel ſaltem noſtras principes valdè ledat actiones reuera vrget, tũ in fieri, tum in facto eſſe, ideo & magnitudo exactè propriè vrget, & exactè propria ſemper eſt, ideo etiam exactè propriè per ſe, & proximè magnum vacuans indicat remedium, tum in fieri, tum in facto eſſe, quia vel mortifera, vel valde noſtras principes lædit actiones. Vnde contẽplor uulnerum, & ulcerum magnorum urgentiam propriè imperfectam eſſe, cum ea tantum, dum au-

4. Meth. c. 2.
4. Meth. c. 4.

Vlcus quatenus maius fieri poteſt à magnitudine quo ad ſuccum fluxura, ſeu fluente, magnitudo ipſa tantum in fieri vrget & propriè indicat ſed non exactè propriè vel vt eius curatio prohibetur. Vrgẽtia magnitudinis tum ſanguineæ, tũ cacochymæ vlcerum tædioſæ non in facto eſſe vt iã facta eſt, ſed vt ĩ fieri eſt, imminẽs ſeu incipiẽs. Magnitudo vero vrgens letha lis, & inſelix vrget & indicat magnũ educẽs remedium, tum in fieri tum in facto eſſe & exactè propriè. Ad tertium argumentum reſponſio.

C geſcunt, & dum impediuntur ſua curatione urgeant, non autem dum hęc facta ſunt, quia ut facta cum ſucco educendo non ſunt, ideò ſicuti imperfectè urgent, ità imperfectè etiam propriè morbi magnitudines exiſtunt; & ſimiliter quoque imperfectè per ſe propriè, & proximè indicant: At uerò morbi malæ conformationis, & intemperamenti cum ſucco uacuando magnitudo, quia perfectè urget, cum ea tum dum eſt poteſtate, tum actu urgeat, ut lethalis, uel ut ualdè noſtras lędat functiones principes, actioneſue; ideo etiam perfectè, ſeù exactè propria magnitudo reperitur, perfectè per ſe, propriè, & proximè indicans. Ad tertium uerò argumentum dico uiolentum duplici modo homini iacturas inferre poſſe, ut caſus ab alto, uulnus, percuſſio, nerui magna punctura, & magna oſſium tum luxatio, tum fractio. Quorum omnium magnitudines impropriè ap-appellatas inuenio eſſe. Ideo hę magnitudines per ſe nullam magnam ſucci ſuperuacui indicant ablationem, niſi ad euitandas inflammationes magnas, ſeù tumores incipientes magnos, uel imminentes. Alio uerò modo uiolentum ut eſt immoderatus labor, exercitatione, & animi uiolentes perturbationes; quarum termin ratione totus maſſę ſanguineę ſuccus uitioſus euadit, quam ſanè ob rem ibi facilè utiq; morbi magnitudo emergit, uel in intemperie ſaltem, uel malę conformationis. Si uerò morbi magnitudo in intemperie fuerit, illa quidem, ut etiam in ſoluta unitate tantùm, ut incipiens, & imminens indicant magnum euacuans remedium; ut uerò iam facta, &

D fluxa; quia eius natura in alienam tranſmigrauit formam; nẽpe in eſſentiam magnitudinis morbi, impropriè acceptę, proinde tunc magnam ſucci exuperantis non indicat ſubtractionem, ſi ſuccus, qui intemperiem iam fecit; euacuatus ſit, unde intemperies ſine materia intemperante repetiatur, quippe quòd intemperies magna illa ſine materia exiſtente, alterationem tantum magnam requirit, & uulnus magnum non niſi magnum glutinans petit remedium. Ad quartum argumentum autem reſpondeo; ut in quarto fundamento, tum ad hoc argumentum, tum ad huius confirmationes reſponſio patenter nota ſit. Ad quintum autem argumentum reſpondeo, quòd biſariam ea morborum magnitudinum octo genera, à Galeno poſita accipi poſſunt, vel propriè, vel impropriè. Si propriè enim ſemper ad ſuccum referri debent, tanquam ad eorum cauſam immediatam, qui in naturam eorum formalem tranſiuit; Si autem impropriè, tunc ſuccus non requiritur ad eas morbi magnitudines impropriè conſtituendas. Ex quibus patet, eam morbi magnitudinem genericam exploratam per ſe, exactè, propriè, proximè, vbique ſemper, & ſua natura valdè, lædendo vrgere, vt primum ſemper tollendum, ac ideo etiam ipſa per ſe exactè, propriè, & omnibus ijs modis allatis, magnam ſucci ſuperuacui educendi inſinuet prouiſionem, & omnis prouiſio educendi ſucci ſuperuacui inſinuetur ab ea morbi magnitudine exactè propria, ac id quòd de hac morbi generica dixi magnitudine, etiam de ſuis duabus ſpeciebus putãdum venit; cum omnis morbi magnitudo propria ſanguinea ſanguinis emiſſionem indicet, &

Ad quartum argumentum ſolutio.

Ad quintum argumentum.

Omnis morbi magnitudo propria cõuertibiliter indicat ideo per ſe, & proximè, vbique, & ſemper ſua natura neceſſario indicat.

omnis

Digitized by Google

omnis ſanguinis eductio ab ea morbi magnitudine propria indicetur. Pariter omnis morbi magnitudo, propria, cacochymia, cacochymiæ purgationem aluinam, ſeu vomitoriam indicat, & omnis aluina, ſeu vomitoria purgatio, ab ea indicatur magnitudine. Quocirca manifeſtum eſt eam magnitudinem indicare per dictum de omni, & ſoli; nam tametſi, vt aliæ impropriæ magnitudines indicent, non tamen indicant per ſe; ſed duntaxat ſub ratione ipſius propriæ magnitudinis, & licèt etiam, vt aliæ magnitudines non indicent, tamen cùm impropriæ ſint, nullo modo indicare poſſunt. Quocirca, ſicuti nulla impropriè magnitudo morbi indicat: ſic etiam in oppoſitum omnis morbi magnitudo ſua natura indicat. Denique tametſi vlcus, & vulnus diuturnum ne augeſcat, & vt curabile fiat, vrgeat, non tamen eſſentialiter vrget, vt primum tollendum ſit, & ideo indicet id magnum auxilium, tamen ibi ſicuti vrgentia non eſt exactè, nec integrè propria, ita etiam imperfectè propria eſt, id remedium flagitans, quia participat, de vrgentia actiones lædente, non tamen vrget ita exactè, & integrè, vt magnitudo ad ſuccum lethalis, quæ hominis actiones principes valdè afficit, quæ etſi lethalis non ſit, attamen deterior, aliquando quam alia lethalis, eſt. A

Et propriè indicat per dictum de omni & de ſoli.

C A P V T . X I V. B

Tertium dubium ponitur, & euellitur.

Dubium.

TErtiò dubitandum eſt, quoniã Galenus ait, primam indicationem ſemper à morbi eſſentia nos deſumere debere, hoc modo exarans. *affectus*, nempe morbus *primam curationis indicationem ſuggerit*, & poſtea ait, *auſpicari nanque perpetuò oportet ab indicatione, quæ ab affectu, cui mederi paramus, accipitur*. Ergo non à morbi magnitudine debemus exordium deſumere, nec à morbi magnitudine magnum vacuans indicatur præſidium, ſed à morbo ipſo, tanquam à primo indicante. Cui reſpondeo primum indicans eſſe duplex, vel ſimpliciter, vel vt vrgens exactè propriè. Morbus enim ſimplex ſine ſua vehementia, nunquam vllum interficere ægrum valet, proinde paruis remedijs parui morbi adimuntur, vt proportione ſeorſum reſpondeant; morbi autem magnitudo interficere poteſt. Hinc primo tollenda, quòd nos docere voluiſſe Hippocratem patet, vbi artem medicam definiendo, eam in duas diuidit partes, quarum prima eſt vt *morborum vehementiam obtundat*, alia verò eſt, *quæ ſanè in totum à morbis* paruis *ægros vindicet*. Ideoque morbus paruus magnum euacuans non indicat remedium; cum paruis auxilijs alterantibus, & roborantibus auferatur: ergo patet non modo morbum ſimpliciter acceptum, & magnum vacuans neutiquam indicare præſidium, verum nec etiam id indicare poſſe, tum morbi cauſam, tunque magnitudinis morbi cauſam immediatam, nec etiam virium robur idipſum petere poſſe. Eanque ſanè ob cauſam deeſt ſolum, vt nec etiam, id inſinuari poſſit à ſymptomatis magnitudine, oſtendamus.

4. Met. c. 4.

Solutio.

1. de vict. rat. in morb. acut. t. 8.

Lib. de Arte p. 4.

C

C A P V T X V.

Quartum dubium eneruatur. Vbi ſymptomatis magnitudinem, magnitudinis morbi, quo ad ſuccum, acceptam magnum euacuans non indicare poſſe auxilium, demonſtratur.

Dubium diſſoluitur.

AT verò, vt Galenus deprompſit *omnis affectus corporis, qui à naturali ſtatu recedit, vel morbus eſt, vel morbi cauſa, vel morbi ſymptoma*. hinc rurſus dubitatione dignum eſſe inuenio, cum ſymptomatis magnitudo ſine morbo vllo, nec magno, neç paruo adeſſe poſſit, ſolum ob eius cauſam præſentem; proinde ſymptoma ſub eius cauſæ ratione indicat; vt melancholia, & paraphrenitis ſymptomata de genere actionum læſarum ſunt ſine vllo morbo; Pariter diarbæa, & narium, ſeu hæmorrhoidum profluuium ſymptomata quidem inueniuntur ex genere excretorum mutatorum abſque morbo, ſimiliter color, vel totius corporis, ſeu alicuius partis, mutatus à naturali ſtatu, & cutis arida, ſeu laxa, aut rugoſa, quæ ſymptomata in qualitate mutata habentur, ſine morbo vllo. Si itaque ſymptomatis magnitudo ſine morbo exiſtens magno ſanguinea fuerit vrgẽs, vt melancholiæ, & paraphrenitis, & narium, & hemorrhoidum profluuij magnitudo ſanguinea ſemper ſanguinis miſſionem indicabit: Eodem modo etiam melancholiæ, & ictritiæ magnitudo, vt ſymptomatum magnitudo cacochyma, eius cacochymiæ purgationem indicat, abſque quòd ibi vllo modo morbi magnitudo propria in indicando id concurrat. Quæ omnia Galeni decretis confirmare conabor. Primo enim, vt ſymptomatis magnitudo tum ſanguinea, tum cacochyma ſit ſine morbo, ex hoc affirmare poteris, id quod actionum naturalium læſiones conſpiciuntur

D De ſympt. diff. cap. 1.

Dubij argumentum.

12. Meth. c. 1.

Primi argumenti ſtatuitur confirmatio.

De ſymptom. diff. c. 6. & 4. & 1 Meth. c. 8. De ſympt. diff. cap. 4.

A ſpiciuntur abſque morbo, qui functio læſa eſt adeſſe poteſt, ſed vt ait Galenus. *Symptomata actionum læſiones ſunt.* Ergo ſymptomata abſque morbo vllo ſunt actionum naturæ læſiones, dum ſecum eorum cauſam, vel cauſas habeant, *& ſi nihil referat, ſi quis dixerit morbum eſſe functionem læſam.* Præterea id, cui ſubordinatè morbus ſubeſt, ſine ipſo morbo adeſſe valet, ſed ſub ſymptomate morbus cadit, ergo ſymptoma ſine morbo actionum naturæ læſio eſſe poteſt: maior patet; at minor ità ex Galeno manifeſtabitur, *Symptoma omne, quod animali præter naturam incidit. Qua ratione morbus quoque ſub generali ſymptomatis appellatione veniet: eſt enim is quoque ad quendam modum ſymptoma.* Tertiò vt ait Gal. *ſæpe affectio ipſa, qua laborant minor quidem exiſtit, ſed ſymptomata augentur, vt in phlegmone obſeſſis particulis.* Vnde ibi *ſymptomatum magnitudines,* morbus verò mitis; Ex qua autoritate quidem, ne dum ſymptomatis magnitudinem ſine morbo magno eſſe poſſe, verùm etiam eam ſine morbi magnitudine vrgere poſſe, exhaurire valemus; Ea propter quarto aſſerendum eſt, Galenum ſymptomati maximo, ceù vrgentiori ſuccurrendum, ſemper eſſe, ſtatuiſſe; Ergo ſymptomatum magnitudo per ſe vrgens etiam magnum remedium euacuatiuum indicare valet. Ea verò magnitudo etiam quatenus vel ſanguinea, vel cacochyma eſſe poteſt, per ſe vt vrgens, & ſanguinis miſſionem, & cacochymiæ eductionem indicare valet. Vnde ſi etiam per ſe ſymptomatum magnitudo hæc indicat ideo morbi magnitudo iſthæc per accidens indicabit.

Secunda confirmatio.

De ſympt. diff. cap. 3. 1. de in morb. ac cont. 6.

Tertia confirmatio.

12. Meth. c. 1. & 7. de commed. 5. locos f. 18 i. A.

Quarta Confirmatio.

B Cæterum pro illius dubij ſolutione, primò perpende ſymptomata in duplici genere eſſe, genere generaliſſimo; Quandoquidem vel in methodo præſeruatiua tuendæ ſanitatis, vel in methodo curatiua ſanitatis reſtituendæ ſunt, etſi primo modo accidentia in ſanis exiſtentia, ſecundo verò modo in ægris ſymptomata nuncupentur, vt ait Gal. *Quæ verò conſtitutionem vnde actio naſcitur, neceſſariò ſequuntur, ſanis quidem nobis accidentia, ægrotantibus ſymptomata nuncupantur, ſicuti ſecundum naturam nos, ſeù præter naturam habeamus actiones.* Quòd autem hæc ſymptomata in methodo præſeruatiua ſint reponenda patet; nam quærens Galenus *de morboſis ſymptomatis ea ne ad valetudinis tuendæ artem ſpectent, an ad eam, quæ medendi rationem præſcribit,* ita ſtatuit, *Artis, quæ valetudinem tuetur, non leuis portio eſt ea, quæ de exercitatione præcipit: huius rurſus non exigua pars eſt, quæ laſſitudines præcauet, & eius, quæ iam occupauit ſubmouendæ* ſicuti alia ſymptomata in ægris ad methodum curatiuam referuntur. Adde vt laſſitudines immodicarum exercitationum, ſanorum vtique ſymptomata ſint, in methodo tuendæ ſanitatis, ſicuti laſſitudines ſpontaneæ ſymptomata ſunt morboſa, in eo, quod morbos nunciant venturos, vt ſigna: vt ex is Galeni verbis colligo. *Ac immodicas quidem exercitationes laſſitudo excipit, ſanorum ſymptoma eſt, quæ verò ſine his conſiſtit morborum itaq; & ab Hippocrate dictum commodiſſimè videtur. Laſſitudines ſponte natæ morbos nuntiant.*

Dubij ſolutio ſtatuendi. Primum fundamentum. In methodo tuendæ ſanitatis accidentia, ſunt in methodo vero curatiua medendi ſymptomata ſūt vocata. Secundum fundamentum.

2. Meth. c. 9.

4. de ſanitate tuenda c. 1. Ibidem.

Ibidem.

4. de tuenda ſanit. c. 2.

Ibidem. Vide etiam 2. aph. 5.

Tertium fundamentum.

C Porro laſſitudines illæ ſpontaneæ, quæ ſymptomata ſunt morboſa, ſi ad ſenſus earum referantur tunc ſenſus illi ſymptomata hercle harum laſſitudinum introſpiciuntur: Cum itaque tres laſſitudinum ſpecies ſint, ſcilicet, vlceroſa, phlegmonoſa, ac tenſiua, Ideo *vlceroſus quidem ſenſus ſymptoma laſſitudinis iſtius vlceroſæ eſt,* ſicuti ſenſus phlegmonoſus vtique ſymptoma laſſitudinis phlegmonoſæ eſt, & vt ſenſus tenſiuus ſymptoma certè eſt laſſitudinis tenſiuæ. Ad hæc perpende has laſſitudines ceù morboſa ſymptomata, in methodo præſeruatiua venturos præcedere morbos. Præterea ſpeculor hæc ſymptomata morboſa, vt accidentia in methodo præſeruatiua quidem ſine præſente morbo adeſſe poſſe, non tamen ſine venturo morbo, nec vt ſymptomata: Cum ipſa ob eorum cauſam tantùm eſſe valent. Verū quia ſymptoma nullum nobis actiones naturæ mouere poteſt: ideo tunc ſolum ratione cauſæ, & per accidens indicat, *nullum* enim, ait Galenus; *ſymptoma, quà ſymptoma eſt, nec curationis rationē indicat, nec primum mutat.* Proinde tunc laſſitudinis cauſa, affectus quidem eſt, quà laſſitudo eius, vt ſymptoma morboſum adeſſe valet; hinc ait Gal. *cauſa vero vnde ea laſſitudo naſcitur, affectus laſſitudinis eſt.* Vlterius ſymptomata hæc in methodo præſeruatiua, vt rei non præſentis magnitudo, magnum remedium vacuatiuum, nunquam indicare valent, ſed tantum ſigna diagnoſtica

Ibidem. Ibidem. Ibidem.

Quartum fundamentum.

Quintum fundamentum. Sextum fundamentum.

12. Meth. c. 1.

4. de tuenda ſanit. c. 2.

Septimum fundamentum.

D ſunt venturæ magnitudinis morbi lethalis, qua præſente, tunc curationem attingere non poſſemus: Quocirca in his laſſitudinibus, & venæ ſectio, & cacochymiæ purgatio à morbi proximè venturi imminente, duntaxat, indicantur magnitudine, non autē à laſſitudinis magnitudine indicantur. Inſuper quo ad ſymptomata morboſa in methodo curatiua repoſita, cōtemplor ſymptomata hæc procul omni dubio ſine morbo præſente, ſeù incipiente curando nunquam adeſſe poſſe: Ac id aſſeueratur, quia in hac methodo curatiua *omnium,* ait Galenus, *horum ſymptomatum, morbi ſunt cauſa,* ſi ergo omnium horum ſymptomatum morbi cauſæ ſe habent, ſine morbo ſymptoma, certè eſſe nequit. Vnde morbi ſua natura ſymptomata hæc morboſa neceſſe eſt, vt *præcedant, & cauſæ rationem reſpectu eorum* ſymptomatum *obtineant.* Verum ex natura morbi, & ſymptomatis inueniemus in cognitionem omnium reliquorum, quæ ad huius dubij ſolutionē requiruntur. Primo nanque morbus, & ſymptoma ſimul conueniunt in eo quod ambo res ſunt præter naturales tamen differunt, cum morbus tantùm noceat actioni per ſe immediatè, & primo primitate mutante actiones noſtras, ſeù functiones naturæ in præter naturales; Ideo morbus per ſe indicat, ſymptoma verò nō nocet actioni per ſe, ſed per morbū, à quo producitur, tanquā a cauſa; quare ſicuti morbus per ſe actiones, ſeù functiones noſtras lædit, & mutat, ita ſymptoma vt morbi effectus productus actionum noſtrarum læſio, & mutatio eſt: Ideo nihil per ſe indi-

Octauum fundamentum. In methodo curatiua ſymptoma tantū a morbo eſt.

De ſympt. diff. c. 4.

Nonum fundamentum.

Ibidem ex c. 5.

Decimum fundamentum.

Vndecimū fundamentum.

cat,

eat, niſi per accidens ratione morbi, ceu ratione eius cauſæ. Ergo ſymptoma vires proſternẽs, & A
vrgens primo ſedandũ, non lædit, nec vrget per ſe; immo per accidens, vt vrgentia, & vt effectus
morboſæ magnitudinis per ſe vrgentis. Quæ omnia his Galeni autoritatibus clarè patebũt. *Mor* 1. Meth. c. 9.
bum nanque ait Gal. *nominare, qui præter naturam ſit, nec tamen actionem obturpet, non morbum,*
ſed morbi. Symptoma ergo morbus actionem offendit, non autem ſymptoma; & alibi ait. *Quicun-* 2. Met. c. vlt. Lib. de oculis par. 3. c. 5.
que enim affectus functioni afficit, is eſt morbus, non autem ſyptoma, & poſtea ait, *morbus tantum no-* De ſymp. diff. c. 4.
cet actioni ſine medicatore. Ergo morbus per ſe, & immediate actiones noſtras malè afficit, &
etiam inquit. *Symptomata, quæ læſæ actionis culpa proueniunt: Morbum autem læſionis, quæ in actio-*
ne eſt, cauſam eſſe diximus. Et alibi exarat *facta autem ægritudo curabitur ſoluta ea diſpoſitione,* Lib. de arte med. c. 88.
à qua primum ea, quæ ſecundum naturam læduntur; ergo morbus per ſe immediatè, & primò actio- Idem de ſymp. diff. c. 1.
nes noſtras lædit: exinde verò conſcribit. *Quippe naturali in affectibus ſtatu mutatio* à morbo *facta* Ibidẽ de ſymp. diff. c. 1.
actionenq́ue morbus exiſtit, duoq́ue hæc quo morbus ſit omnino in genere affectus præter naturam, Ibidem.
& functionem lædat ergo etiam per ſe lædit morbus, vt actiones mutet. *Symptomatum verò pro-*
prium eſt, vt ſit præter naturam: ſymptoma verò abſolutè mutatiò eſt; & alibi memoriæ medici- 12. Met. c. 1.
nali prodit. *Vt enim in ſumma dicam, nullum ſymptoma, quà ſymptoma eſt, nec curationis ra-*
tionem indicat nec primum immutat. Monſtratum enim eſt, ex morbis ipſis curationis indicationem
præſtari, veluti, ex cauſis ipſis prouidentiæ. Ex accidenti tamen ſymptomata quoq́ue curandi ratio- B
Ad primum argumentum reſponſio. *nem aliquando mutant, cauſæ ſcilicet,* nempe morbi *locum eo tempore habentia.* His antem ia-
ctis fundamentis, Reſpondeo, falſum eſſe ſymptomatis magnitudinem per ſe ſine morbo adeſ-
ſe poſſe, hinc, nec etiam ſine morbi magnitudine, vrgere poſſe, quia ſymptomara ſemper conſe-
quuntur morbos, vt eorum cauſas proximas, vt vmbra conſequitur corpus: Quocirca melancho
lia magna ſine cerebri ſicca intemperie morboſa, & ſine hyppochondriorum, vel cerebri, vel ſi-
nus venoſi generis obſtructionibus magnis tanquam morbo magno inſtrumentali, nunquam
ſe habere valet; Pariter in paraphreniride, tum intemperies membranæ meningis calida, &
ſicca morboſa, tum morbus inſtrumentalis magnus, nempe tumor vehemens reperitur. Similiter
diarhæa tum cum obſtructionibus, vt morbo inſtrumentali, tum cum intemperie calida, & ſicca
ſuccorum exeuntium acrimoniam gignente, adeſt; ratione cuius acrimoniæ expultrix irritatur
facultas ad alui fluorem producendum. Nec ſanguinis è naribus, ſeu hæmorroidibus profuſio
excerni valet, niſi venæ morbus ſolutæ vnitatis fuerit, & hepatis intemperies morboſa, vt mor
bus inſtrumentalis ſit, & morbus is etiam magnus ad ſuccum eſt relatus, ſicuti neque cutis co-
lor mutatur, niſi in venoſo genere, morbus ſit inſtrumentalis, nempè obſtructiones: Arida autem
cutis, & cutis rugoſa à morbo in intemperie ſicco emanat: ſicuti laxitas cutis ab humida intem
perie emergit. Ea propter nullum magnum ſymptoma morboſum in methodo curatiua ſine C
magno morbo inuenitur, cum ſine eo nunquam adeſſe valeat, quia à morbo, vt ab eius cauſa
Ad primam argumenti confirmationem. promanat. Ad primam illius argumenti confirmationem dico, ſymptoma actionem læſionem
eſſe, vt morbi effectum. Morbum autem functionem læſam eſſe ait Galenus impropriè tantùm. Cap. 1.
Ad ſecundam argumenti confirmationem reſponſio. Neque morbus ſub ſymptomate cadit, niſi impropriè, vt & morbus, & ſymptoma ſimul conue-
niunt, vt ambo ſint affectus præter naturam. Morbus autem mitis, & ſymptomata magna ſimul
Ad tertiam argumenti confirmationem. ſunt per accidens, non autem per ſe; quia per ſe ſymptomata magna non niſi à morbis magnis,
vt à ſuis cauſis proficiſci poſſunt; Nam phlegmone dum ſuppurationem ingreditur, mitis eſſe
poteſt; dolores vero, & febres vehementer, dum pus conficitur, gigni poſſunt, ratione partis phle
gmone laborantis valdè neruoſæ, hinc valdè etiam ſenſibilis, attamen ea ſymptomata reſpectu
phlegmonis, ita vocantur, attamen febres ſunt morbi, & dolores etiam à morbo ſoluente conti-
Ad quartã confirmationem. nuum naſcuntur. Ad quartam verò confirmationem dico ſymptomati vires proſternenti, pri-
mò excurrẽdum eſſe, nempè vigilijs, ac doloribus, ſtupefacientibus; nõ autem ſanguinis miſſio-
ne, neq́ue cacochymiæ eductione, viribus proſtratis, nullam admittentibus euacuationem, qua-
tenus magis vrget virium dignitas, quam morbi magnitudo, vt antea iam dictum eſt: per ſym-
ptoma vrgens Galenus enim non modò ſymptoma, verùm etiam vrgentem intelligit morbum,
pro quocunque vrgente vires profligante, & vel ſomniferis; vel roborantibus eripiendo, quod
tamen non niſi à morbo, veluti ab eius cauſa exoritur. Ex quibus vtique manifeſtè patet, non D
ſymptomatis, ſed morbi tantum magnitudinem per ſe vrgere, ſimulq́ue per ſe etiam magnum
remedium vacuatiuum genericè indicare, ac etiam ſpecificè, & ſanguinis miſſionem, & ſucco-
rum purgationem ſua natura flagitare, prout ſit vel magnitudo ſanguinea, vel cacochyma. Ex
hactenus autem conſtitutis perpende morbi magnitudinem duplicem, & propriam continere
rationem eſſentialem, primariam, nempè, & ſecundariam; primaria enim eſſentia eſt, vt magni-
tudo morboſa ſit, quæ lædendo vrget, ac indicat, ceù indicans principale; ſecundaria verò eſt ea
quo ad ſuccũ accepta, ratione cuius illius ſucci morboſi, ab ea magnitudine morboſa, magnum
indicatur remedium eductiuum.

CAPVT

A

C A P V T   X V I.

Plura ab Argentereo dubia ſtatuta ſoluuntur.

Com. 1. Aphor. fol. 33.

Fol. 34.

ARgentereus autem quærens *quid indicet ſanguinis detractionem*, eandem Augenij antea reiectam habet opinionem; Ideo eam non poſui; tum etiam cum ipſe admodum confuſo quodammodo hanc rem peragitet. Ea propter nonnulla dubia ab eo Autore poſita ad verbum, à me recenſebuntur, vt ea mox facilè diluere valeam. Dum itaque ſuam ità conſtituerit concluſionem. *Perpetuum ergo non eſt remedium vehementium morborum ſanguinis miſſio, ſi purgatio ſæpè locum habet abſque ſanguinis detractione*, ſubinde primum profert dubium hunc in modum. *At ſi eos caſus perpendamus, in quibus vel admittit, vel arcet ſanguinis detractionem Galen: multos inueniemus, qui nullam habent vehementiam, quibus hoc remedium iungit, & quoſdam in eodem genere vehementiores, quibus negat conuenire ſanguinis euacuationem, quam mitioribus concedit.* Prima verò huius dubij probatio eſt. *Nam in primo libro ad Glauconem, præcipit adhibendam eſſe venæ ſectionem in Quartana, ſi ſanguis abundet craſſus: ſi verò ſanguis tenuis eſt, & flauus cenſet, ab eo auxilio abſtinendum*; exinde verò huius primæ probationis confirmationem, hoc pacto, tradit: *at verò nemo eſt, qui neſciat febres, quæ fiunt ex ſanguine tenui, atque flauo vehementiores eſſe, quàm quæ ex craſſo conſiſtunt; tardi enim ſunt, & obtuſi morbi, qui ex humore melancholico naſcuntur*; poſtmodum verò ipſius primæ probationis huius primi argumenti ſecundam profert confirmationem. *Quod ſi magnum intelligamus; vt nos oſtendimus in libro de differentijs morborum; intelligi poſſe morbum magnum, qui vires noſtras excedit, & propterea periculoſus nominatur, ea quoque ratione potius ſanguinem mittemus, vbi in quartana ſanguis tenuis eſt, quam ſi craſſus fuerit; magnum enim oportet eſſe à naturali ſtatu receſſum; quando exuperante ſanguine aquoſo, quartana febris oritur, & propterea eos, qui ita afficiuntur magis periclitari in quodam Aphoriſmo, poſtea docet Hippocrates* poſtea verò illius probationis primæ huius primi argumenti, tertiam ſtatuit confirmationem, hoc modo. *Sed enim contempta ea differentia, quæ in maiore, & in minore vehementia eſſe poteſt, in duabus quartanis a diuerſis humoribus factis, ratio vincit in nulla quartana ſanguinem eſſe demendum, ſi morbi vehementia ea eſt, quæ hoc remedium indicet; quippè cum quælibet quartana vehementia careat, ob tarditatem motus, ex humoris craſſitie de frigiditate; & multo quidem minùs in hydrope ſanguinem mittemus; quòd tamen putat ille aliquando neceſſarium.* Deinde verò eius

B

Primum Argētetij dubium.

Prima primi argumenti probatio.

Huius primæ probationis confirmatio.

Primi argumenti primæ probationis ſecunda confirmatio.

Tertia cōfirmatio primę probationis primi argumenti.

C argumenti primi ſecundam conſtruit probationem, inquiens. *Cur præterea in tertiana exquiſita potius quàm, in notha, aut in omni quartana ſanguinem non mittimus, eſt tamen exquiſita tertiana longè maior, & vehementior illis, & propterea inter morbos acutos ſæpè à Galeno numeratur.* Inſuper tertiam ponit huius primi argumenti probationem, exarans. *eſt quoque magnus affectus melancholia, in qua ſanguis melancholicus continetur in ſolo capite, aut tenuis etiam in venis. Verùm Galenus prohibet in hoc affectu ſanguinis miſſionem, niſi ſanguis melancholicus in venis contineatur.* Denique huius primi argumenti quartam conſtituit probationem, conſcribens. *Scribit præterea idem auctor in libro ſecundo de medicamentis ſecundum locos capite duodecimo, venam ſecandam eſſe, ſi humoris adeſt multitudo maximè circa venas, idque nulla facta mentione magnitudinis.* At verò ſecundum argumentum Argenterij eſt. *præterea mittit ſanguinem etiam in paruis morbis in podagra, ſcabie, alopecia, & alijs cutis affectibus, in laſſitudine, in febribus intermittentibus, quartana, tertiana & denique in plurimis alijs morbis, in quibus nulla eſt vehementia, nullum periculum, nulla malignitas, nec partis nobilis malum præſens, vel futurum. Igitur ſi ſanguinem detrahimus in morbis paruis, nec ſemper in magnis, & vbi ſanguis certo modo afficitur, aut in certis locis continetur, conſtat magnitudinem morbi non id eſſe, quod ſanguinis miſſionem nobis oſtendit, tanquam regula, & vt id, quod indicationem præbet.* Tertium argumentum eſt. *Nec illud vero credere oportet, quod*

Primi argumenti ſecunda probatio.

Tertia primi argumenti probatio.

Quarta primi argumenti probatio.

Secūdum argumentum.

D *nonnulli volunt in omni morbo magno ſanguinem quidem eſſe detrahendum, ſed vires obſtare, in quib. nō mittitur, non enim eò quod vires impediant, ſed quòd non adſit id, quod indicat, abſtinemus ſæpè ab hoc præſidio: nam quis credet vnquam iuuenem quartanarium, aut melancholicum, in quo ſanguis eſt tenuis, ferre non poſſe ſanguinis detractionem, quàm ſenes in vehementi febre, ætate, & morbo debilitati ſuſtinere poſſe dicuntur.* Subinde verò huius tertij argumenti confirmationem ſtatuit, dum ait. *Quis, quæſo, ſanguinē mittit in ſchirro hepatis, etiāſi vires validæ ſubſint? quia ergo non eſt, quod indicet ſanguinis detractionem: ideo illum non euacuamus, & nullū eſt genus morbi, in quo vires non ſubſint validæ, ſi tempeſtiuè hoc remedium adhibeatur.* Porrò quartum exarat argumētum, ità ſcribens. *An verò putamus indicantis nomine, coindicans intellexiſſe Galenum cùm morbum magnum hoc remedium indicare tradit: quod ſcilicet ſubſit materia neceſſariò in morbo magno, quæ venæ ſectionem deſideret adeò, vt huius generis morbus ſignum ſit talis humoris. At nec hoc quidem verum eſt; nam vt ex Galeni commentario 22. Aphor. huius libri antea annotaumus, & pariter idemmet teſtatur in quarto methodi magnus, & vehemens morbus oſtendit nunc ſubeſſe materiam, quæ purgationem poſtulat, nunc aliam, quæ ſanguinis miſſionem, vel aliud remedium deſiderat, id quod etiam oſtendunt morbi parui: nam in podagra, & cutis affectibus conuenit aliquando purgare, aliquando ſanguinem educere, aliquando vtrun-*

Tertium argumentum.

Tertij argumenti confirmatio.

Quartum argumentum.

Quintum argumentum.

que præſtare, aliquando ab vtroque abſtinere, & victus ratione debita, & localibus remedijs pugnare. A
Vlterius quintum argumentum ponit hoc modo. *Alij verò aiunt intelligi morbum magnum, qui cum plenitudine humorum ſit, quos Galenus refellit in quarto Methodi, vbi ſcribit, ſanguinem eſſe mittendum etiamſi nulla adſit plenitudo, modo adſit magnitudo morbi.* Subinde verò ex hactenus ab eo poſitis præmiſſis hanc profert concluſionem. *Ergo morbi magnitudo, nec vt indicans, nec vt contra indicans, nec vt coindicans ſanguinem oſtendere poteſt à corpore eſſe auferendum.* His autem ab Argentereo conſtitutis, illico quærit, quidnam huius remedij indicans ſit, inquiens; *Quare videndum eſt, ſi ex eo auctore aliquid inueniri poſſit, quod hoc remedium re vera indicet. Superius diximus, eum in libro ſecundo de medicamentis ſecundum locos cenſere ſanguinem eſſe mittendum; ſi ſanguis abundat in venis; purgandum verò eſſe, ſi humorum nocet qualitas.* Et paulò inferius interceptis aliquibus nugis ait, *cæterum in libro quarto Methodi, vt diximus duo ponit, ſanguinis miſſionem indicare vel plenitudinem, vel magnitudinem morbi, quod ſi ità ſit; quomodo vnum, vt ille teſtatur, vni eſt contrarium, & propterea vnum poteſt ſolùm indicare vnum, & vnum indicari ab vno. Hæc ferè ſunt, quæ inueniuntur apud Galenum ſanguinis miſſionem indicare poſſe.* Hoc autem acto, ſuam ipſius rei infert opinionem, tanquam ſeptimum argumentum, vt ordine exacto, progrediamur, ità ſcribens. *Itaque cùm omnia, quæ ſanguinem extrahunt à corpore æqualiter,* B *ſubitoque euacuent, ſequitur ſanguinis miſſionem indicari à plenitudine, in qua vniuerſi humores abundant, & opus eſt ſubita euacuatione: cum enim remedium à contrario ſuo indicetur, nihil inueniemus contrarium æquali, & ſubitæ euacuationi præterquàm huiuſmodi plenitudinem.* Octauum autem argumentum eſt *Mittitur autem ſanguis alia ratione, quàm ob euacuationem, per accidens ſcilicet ad corporis refrigerium, & tranſpirationem, quomodo in ardentiſſimis febribus etiam vbi multitudo ſanguinis nulla ſubeſt, venam ſecamus.* Nonum autem argumentum tale eſt. *Doloris vehementia ſanguinis detractione citò liberatur, quod ſi per omnes affectus, in quibus ſanguinem mittimus, diſcurrere placet, inueniemus in hoc remedio firmum eſſe præceptum, quod antea oſtendimus, in omni euacuatione ſcilicet ſanguinem mitti, vel ad euacuationem plenitudinis; quæ neceſſariò poſtulet hoc, & non aliud auxilium, cuius generis diximus eſſe æqualem; quæ iam vel citò obeſſe poteſt, vel per accidens, cum ſanguinis miſſione præſtamus, ſcilicet refrigerando refrigeramus, reuelimus, deriuamus, vel vt alijs remedijs detur locus, vel vt citò perficiamus ſanguinem euacuando, quòd per alia auxilia nequit, niſi paulatim fieri.* Verùm enim verò vir iſte, ſua pace, cum morbi vehementiam genericam, quo ad ſuccum appellatam ignorarit, valdè etiam quidem deceptus eſt; quandoquidem conſequenter quoque huius magnitudinis genericæ vniuocantis atque ſubalternantis vniuocatas vtique, & ſubalternatas non nouit differentias; quæ C æquè tum eam magnitudinem genericam in magnitudinem ſanguineam, & cacochymam diuidunt, tum etiam eaſmet ſpecificas magnitudines conſtituunt; quæ quidem duæ morborum magnitudines ſicuti formaliter, & ſpecificè ſeorſum differunt: ità quoque vna ſine alia adeſſe, & indicare valet. Quocirca nugaceum eſt aſſerere magnitudinem morbi perpetuò non indicare poſſe per ſe, niſi pro ignoratione illius magnitudinis genericæ; quoniam morbi magnitudo ipſa generica, quo ad ſuccum perpetuò eius ſucci, ceù cauſæ immediatæ magnam indicat ſublationem, per magnum euacuans remedium. Sicuti etiam ridiculum eſt putare in quacunque morbi magnitudine, etiam cacochyma neceſſariam eſſe debere ſanguinis miſſionem, ſi morbi magnitudo, ſanguinis miſſionem indicet per ſe; nam tale remedium certè duntaxat à ſanguinea morbi indicatur magnitudine, non autem à cacochyma; quemadmodum etiam cacochymiæ purgatio tantum a morbi cacochyma magnitudine inſinuatur. Hinc mirum non eſt, ſi quandoque morbi magnitudo ſanguinea ſine alia morbi cacochyma adeſt magnitudine, & è diuerſo ipſa morbi cacochyma magnitudo ſine alia ſanguinea ſubeſt magnitudine. Vnde quandoque ſanguinis miſſio fit, nulla purgatione molienda, ſicuti etiam praui ſucci eductio adminiſtratur, nulla ſanguinis miſſione agenda. Interdum verò vtraque morbi magnitudo inuenitur, nimirum ſanguinea, & cacochyma; ea propter etiam tunc æquè D tam ſanguinis miſſio, quàm humoris purgatio executioni mandanda eſt. Cum ab vno tantùm vnicum indicetur remedium, ei contrarium. Ad primum verò argumentum dico omnia negando; cum ſolum vbi morbi magnitudo ſanguinea, vel præſens, vel incipiens, vel imminens, ſanguinis eductio adminiſtretur: at verò vbi morbi magnitudo cacochyma, aut morbus paruus adeſt, ibi tale præſidium arcetur. Ad primam verò probationem ipſius argumenti, dico in quartana, vbi morbi magnitudo ſanguinea ventura, & imminens quoties febris hæc continua fieret, quæ periculo plena ſe haberet, vt omnis febris aſſidua eſt, & qua plurimi obeunt, vt quotidiano experimento clarè perſpicitur, quæ ſanè magnitudo lethalis ventura à ſanguine craſſo, & melancholico exeunte vena ſecta, facilè dignoſcitur. Ad primam autem huius probationis confirmationem reſpondeo, bifariam ſanguinem atrum, craſſum; & melancholicum in quartana conſiderari poſſe; vel enim vt ſanguis ille acuti morbi vehementiſſimi, & celeris, ſanguineam parere valeat magnitudinem, & ita procul omni dubio, vt febris vehementior eſt, potius à ſanguine flauo emergere debet, quam à nigro, craſſo, & frigido; vel vt magnitudinem morbi ſua natura cronici, ſanguineam per ſe lethalem, venturam, & immi-

Concluſio ex præmiſſis deſumpta.

Sextum argumentum ſanguinis abundantia ſanguinis miſſionem indicat & cacochymię purgationē ait Argenterius.

Septimū argumentum, cōprobans ſextum Argenterij argumentum.

Octauum argumentum.

Nonum argumentum.

Cauſa cur Argenterius receptus eſt, vt etiam Augenius allucinatus.

Ad primum Argenterei argumētum reſponſio.

Ad primam primi argumenti probationem ſolutio.

Ad primā confirmationē primæ probationis primi argumenti ſolutio.

A & imminentem gignere poſſit; Si ea febris, ob eum ſanguinem, aſſidua fieret; continuatio nanque cuiuſcunque febris, magnitudo quidem ſanguinea eſt, vt Galenus aſſerit, quæ periculo referta eſt. Hinc ipſa etiam ſanguinis miſſionem indicat, tanquam eius cauſæ immediatæ magnam inſinnet ſnblationem, tum ad calorem putredinalem tranſpirandum, tum ad putridum, fumidum, & fuliginoſum ſubtrahendum excrementum, tum etiam ad obſtructiones adimendas, Galenus verò intelligit hoc ſecundo modo, non autem primo, eò quòd in febre quartana ſanguis bilioſus peccare nequit. Ad ſecundam verò confirmationem dico, eos patientes in febre quartana à ſanguine aquoſo, ſeù ſeroſo orta perituros, non quidem perire ob ſangumeam morbi magnitudinem, ſed propter cacochymam; quia ſanguinis ſerum, ſeu aquoſitas cacochymia, nempè prauus ſuccus eſt, non quidem ex natura ſanguinis eſt, vt conſpicitur experimento quotidiano, in ſanguine patientibus detracto. Ergo tunc ea ſeroſitas, ſeu aquoſitas ſanguinis maſſæ humoralis, non ſanguinis miſſione educitur, verùm tantùm aluina purgatione hydragogicis ſolutiuis acta.

1. ad Glauc. cap. 13.

Ad ſecundam cõfirmationem primæ probationis primi argumenti.

Ad tertiam autem probationem eadem reſponſione ad primam confirmationem aſſignata ſatisfaciam. Cum quartanæ vehementia non niſi in continuitate illius febris lethalis conB ſiſtat. Ad illa autem verba, vbi ait, *& multo quidem minus in hydrope ſanguinem mittimus, quod tamen putat ille aliquando neceſſarium eſſe*; dico ſi Argentereus exactè Galeni ſententiam, ex Hippocrates decreto exhauſtam, perpendiſſet has nugas re vera non dixiſſet; eò quòd, vbi ſanguinis craſſi ità copioſa plenitudo ſubeſt, vt facilè calor naturalis ſuffocetur, ex quo exinde pituita ex eo ſanguine à calore naturali deſtituto, tam copioſa promanare poteſt, vt hydropen gignere poſſit: tunc ſanè priùs quàm ſanguinis calor naturalis exſtinguatur, venam brachij dextri internam confeſtim ſecare deuincimur, ad prohibendam eam magnitudinem cacochymam venturam, ac etiam ſimul ad auferendam ſanguineam morbi ipſius magnitudinem, incipientem, vt loco proprio, nempe libro tertio capite decimo tertio ipſius operis dicam. Ad ſecundam primi argumenti probationem reſpondeo, in tertiana exquiſita, ſicuti etiam in eryſipelate legitimo tantùm morbi vehementiam eſſe cacochymam, ſola bilis purgatione eripiendam, licet ibi morbus acutus ſit, in quartana verò, vbi ſanguis craſſus, ater, & melancholicus abundat, ibi eſt magnitudo ſanguinea, cui annectitur magnitudo cacochyma, ab humore melancholico prodita, vnde ibi tum ſanguinis miſſio, tum purgatio conuenit. Ad tertiam verò probationem dico, ſimiliter in melancholia eſſentiali à capite eſſentialiter læſo, exorta, in venoſo autem geneC re ſanguine optimo, ſimulque florido exiſtente, ibi quidem ſolam morbi cacochymam adeſſe magnitudinem patet, ſola melancholiæ purgatione adimendam, Ad quartam probationem reſpondeo, quòd tunc venam ſecandam eſſe ſtatuit Galenus ſine magnitudinis ſanguineæ expreſſione, per ſe tale remedinm indicantis, vbique Galenus ab ea magnitudine hoc auxilium indicare ſuppoſuit; vt etiam quarto Methodi medendi capite ſexto, & ſexto Epid. com. ſecundo Cont. 30. Ad ſecundum verò argumentum dico, totum falſum eſſe; podagra etenim quatenus vrget, morbi magnitudo æquè tum ſanguinea, tum cacochyma eſt, pro ut noſtras motrices valdè offendit actiones, & functiones; ac etiam in eo vt doloribus podagricis admodum calamitoſis adeò infeliciter miſeri ægri vitam degunt; vt etiam valdè vrgeat: vrgentia nanque non modo lethalis introſpicitur, verum etiam vbi hominis vehementer lædit functiones, tum principes, tum motrices, ſenſitrices, & cætera. Quocirca podagra, vt integrè propria vrgens magnitudo vtraque adimenda, perpetuò etiam vtrunque indicat auxilium. In laſſitudine verò vlceroſa, phlegmonoſa, ac tenſiua magnitudo vtique morbi ſanguinea, imminens ſubeſt. Pariter in febribus intermittentibus, quartana, ac tertiana, & in alijs his ſimilibus, in quibus tamet ſi nulla præſens vehementia leD thalis nullumque periculum præſens, atque nulla malignitas præſens adſit; attamen ibi ſemper magnitudo ſanguinea ventura, vel incipiens, vel imminens eſſe poteſt integrè propria, per ſe lethaliter vrgens. Præterea febres omnes interpolatæ, etiam vt actu valdè noſtras offendant actiones vrgent, & magnæ ſunt, non autem paruæ, immo parui morbi parum noſtras lædunt actiones; Vnde hę, vt magnę integrę proprię magnam ſuę cauſę ſubtractionem indicant. At verò ſcabies alopetia, pruritus, & alij morbi cutanei eodem modo ſunt magni, & vrgentes, quo etiam modo vlcera, cacoethea crurum, aut brachij magna, & vrgentia ſunt: Verum hæc magna, & vrgentia ſunt propriè, non tamen integrè, nec exactè, propriè, verum quatenus participant de vrgentia, in eo vt vrgent, tędioſa vrgentia, quę valdè infeliciter homines vitam traducere ſinunt. Vnde Galenus ex Hippocrates decreto ſtatuit vlcus tale cacoethe rebelle, & contumax morbi magnitudinem eſſe, vt libro ſecundo capite decimo ſexto, & decimo ſeptimo videbis. Ad tertium verò argumentum reſpondeo, id argumentum de magnitudine morbi cacochyma, purgationem indicante tantum concludere, non autem de magnitudine morbi ſanguinea, verùm ſi hoc argumentum concluderet, procul omni dubio contra Maſſarię opinionem inſinuaret. Ad huius verò tertij argumenti confirmationem dicas, eodem modo eam duntaxat de magnitudine cacochyma veritatem continere;

Ad tertiã confirmationẽ primæ probationis primi argumenti.

4. de vict. rat. in morbis acut. t. 111.

Ad ſecundã primi argumenti probationem.

Ad tertiam primi argumenti probationem.

Ad quartã probationem primi argumenti.

Ad ſecundum argumentum.

Ad tertium argumentum.

Ad tertij argumenti confirmationem.

quia ſcirrhus legitimus magnus eſt morbi magnitudo cacochyma, nullatenus verò ſanguinea. A

Ad quartum argumentum reſponſio.

Ad quartum verò argumentum dico, id contra Bottoni opinionem concludere. Ad reliquum verò argumentum reſpondeo, vt Argenterius ad diſtinctionem magnitudinis morbi ſanguineæ, ab alia magnitudine cacochyma factam confugere debebat; nam ſi hoc feciſſet quàm plurima errata non perpetraſſet, cum morbi magnitudo ſanguinea materiam ſanguinis miſſionis ſubeſſe oſtendat, ſicuti morbi magnitudo cacochyma etiam materiam purgationis agendæ adeſſe demonſtrat; nam magnitudo morbi ſanguinea materiam ſanguinis miſſionis moliendæ ineſſe denotat, prout ſanguis copia peccans coindicat ſimul cum magnitudine primariò, & per ſe indicante, non autem indicat per ſe, cùm ſolùm plenitudo maior, & minor ſanguinis magnitudinis ſanguineæ iuncta, ſanguinis miſſionem per accidens coindicet maiorem, & minorem ſanguinis quantitatem eſſe detrahendam ſub ratione magnitudinis ſanguineæ primario indicantis. Pariter ſic cacochymia, magnitudini cacochymæ annexa coindicat per accidens, non autem per ſe.

Ad quintum Argēterij argumentum reſponſio.

Ad quintum verò argumentum dico, primam argumenti partem omnino Argenterij opinionem, in ſeptimo argumento poſitam, ruere. Vnde nego concluſionem, vbi ait. *Ergo morbi magnitudo, nec vt indicans, nec vt contraindicans, nec vt coindicans ſanguinem oſtendere poteſt à corpore eſſe auferendum.*

Ad ſextum argumentum.

Ad ſextum argumentum dico Galenum dixiſſe *ſanguinis miſſionem indicare, vel plenitudinem, vel* B *magnitudinem morbi* nihilo ſecius ibi ſolùm vnum eſt, præcipuum, propriè, & proximè per ſe indicans, vt eſt morbi magnitudo ſanguinea. Et ideo ab vna tantùm magnitudine, vnum tantùm ſibi contrarium indicatur remedium. A plenitudine verò ſanguinis tantùm per accidens ſanguinis eductio coindicatur. Ideo Galenus eo loco vtrunque aſſumit, nempè tum principale indicans per ſe, tum etiam coindicans per accidens; vt eſt ſanguinis plenitudo præſens; quæ coindicat reſpectu magnitudinis ſanguineæ ſuperuenturæ.

Ad ſeptimum argumentum.

Ad ſeptimum autem argumentum dico, quòd vbi ait Galenus ſanguinem eſſe mittendum, etiam ſi nulla adſit plenitudo, dummodo morbi magnitudo fuerit, quod etiam alibi confirmat. Vnde conſequentiam nego; primò quia non valet dicere quæ ſanguinem extrahunt à corpore æqualiter, ſubitoque à ſuo contrario indicari, cum perpetuò magna ſucci ſuperuacui ſubtractio agenda ab vrgente proprio per ſe indicetur; cum itaque plenitudo non vrgeat, nec etiam conſequenter indicet. Vnde ſolum magnitudo morbi ſanguinea cruoris vtique detractionem propriè indicat, cum ea tantum propriè vrgeat. Præterea morbi magnitudo ſanguinea, vt propriè vrgens indicat magnum ſanguinem, euacuans remedium, quatenus ſanguinis plenitudo iam in naturam illius magnitudinis ſanguineæ omnino tranſmigrauit, non tamen generaliſſimè magnum euacuans ſanguinem indicat remedium, cum id ſolum generi magnitudinis ſanguineæ competat. C Proinde generaliſſimè magnitudo ſanguinea, vt propriè vrgens primariò ſanguinis exuperantis, ceu eius cauſæ immediatæ, ſibi iunctæ, & ſanitati contrariæ, ſubtractionem indicat; quæ quidem indicatio ſubtractionis primariò communis eſt magnitudinis ſanguineæ, nedum quò ad copiam, verum etiam quo ad qualitatem, impuritatem, & motum. Secundariò autem magnum euacuans ſanguinem, remedium poſtulat, quatenus ſanguinis euacuatio modus eſt, & cauſa, ſine qua ſanguinis peccantis ſubtractio fieri nequit. Quocirca æqualis, & ſubita euacuatio, tanquam ſubtractio, contraria eſt magnitudini morbi, per ſe indicanti, prout ea ſibi iunctam, & ſanitati contrariam ſanguinis plenitudinem habet, tanquam eius cauſam immediatam ſubtrahendam, ob quam indicat; Nec tamen obijcere poteris. Ergo ſi magnitudo propter plenitudinem vrget, & plenitudo magis vrget; Nam id non ſequitur, quia non omnis plenitudo per accidens vrget; verùm tantum illa plenitudo vrget, quæ vel actu annexa eſt magnitudini ſanguineæ, vel poteſtate imminenti ad ipſam magnitudinem iungenda eſt plenitudo.

Ad octauum argumentum.

Ad octauum autem argumentum dico, aliud eſſe corpus refrigerari ſanguinis miſſione molienda, cum tunc per accidens refrigeretur corpus, vt ait Galenus decimo Meth. cap. 10. & aliud eſſe aſſerere indicans, calefaciens ſanguineum magnam ſanguinis calidiſſimi D exuberantis refrigeratiuam, & citam ſublationem indicare, per cauſam ſine qua non, aut per modum magnæ ſanguinis euacuationis æqualis, & ſubitò faciendæ. Fateor enim & ego ſanguinis miſſionem euacuatiuam per ſe eſſe. Refrigeratiuam verò, depuratiuam, & reuulſiuam per accidens, ideſt ratione euacuationis ſanguinis, & tamen indicationis magnitudinis ſanguineæ, per ſe indicantis eſt indicare ſibi contrarium, vt magnitudo ſanguinea copioſa, magnam, & copioſam euacuationis ſubtractionem agendam indicat, calefactiua verò magnitudo refrigeratiuam, & magnam ſanguinis calefacientis ſubtractionem indicat. Verùm quia non poteſt ſanguis is ſubtrahi niſi per euacuationem copiæ, ideo euacuatio copiæ ſanguinis, ibi non eſt primaria intentio; ſed eſt quodam conſequens, & cauſa ſine qua non, prima intentio executioni mandari nequit, & quod dico de magnitudine, quò ad qualitatem, ità de magnitudine ſanguinea impura, & de fluente, ſeu fluxura morbi magnitudine intelligas.

Ad nonum argumentum.

Ad nonum autem argumentum reſpondeo, ex iam dudum allatis octaui argumenti reſponſionibus, ſolutionem ità manifeſtam eſſe, vt ipſa ſolutio nullam denuò explanationem deſideret. Ad illam verò particulam, in qua Argenterius habet, *vel aut alijs remedijs*

4. de vict. rat. in mot. acut. c. 19.

A *detur locus, vel vt citò perficiamus ſanguinem euacuando*: dico quoties magnitudini morbi ſanguineæ quoque alia cacochyma magnitudo inhereſcit, tunc certe ſanguineæ magnitudini per ſe indicanti, priùs ſatisfacere deuincimur, tanquam maiori vrgenti. Poſtea verò aliæ cacochymiæ incumbere magnitudini tenemur. At verò quoniam interdum impedimenti ratione, nimirum cruditatum reſpectu cacochymiæ euacuatio executioni mandari nequit, quin priùs cacochymia cruda deterſorijs præparantibus, præparetur, ac etiam fluxilis reddatur, ideo tunc *ſecanda vena eſt, etiam ſi plenitudinis ſigna non adſunt; præſtat enim vitioſi ſucci maiore parte emiſſa ad detergendas obſtructiones accedere: cùm alioquin metus ſit, ſi obſtructionibus liberandis priuſquam venæ ſectione euacuaueris, ſtudeas, ne ipſas magis impinguas*. Idcoque tunc ſanguinis miſſio indicatur à magnis obſtructionibus, à copia exortis, liberandis; ex quibus omnibus patet nunquam à morbis paruis ſanguinis miſſionem indicari; verum tantùm à magnis.

C A P V T XVII.

Methodus qua morbi magnitudo allata quò ad ſuccum propriè vrgens primò adimenda, cognoſcitur, & quid nam vrgens propriè ſit; dilucidatur.

B

INdicantis autem per ſe, propriè, & proximè, &c. magnam ſucci ſuperuacanei petentis eductionem doctrina vndiq; & prorſus dilucidata; Idcirco neceſſariò nũc via, qua indicans id agnoſci poſſit, iure meritò exploranda venit. Norma verò huius rei aſſequendæ procul omni dubio eadem erit, qua indicans id valdè, seù lethaliter noſtras offendendo actiones, etiam ſimul propriè vrget. Quoniam vrgens non niſi eſt, quod morborum ægro vitæ non leue diſcrimen impendet, vel quod ægri vires ſaltem profligat, ſeu reſſoluit; vnde ea ſunt; *quæ magis vrgent, quæ maius periculũ afferunt*: cum autem iſthæc, vt morborum magnitudines, vel admodum hominis actiones, functioneſue lædentes, vel lethaliter afficientes, non adeſſe valeant, quin etiam eorum plura, & varia, & vehementia quoque ſymptomata inuehant. Et ſimul etiam niſi propria morbi idea, & ſpecies, & mos, & motus in incremento adeo augeſcat, vt non modo propria ſubſtantiæ virium ſuo proprio, & originali temperamento iunctę magna appareat læſio, verùm etiam magnus receſſus à ſtatu naturali diſtans euidenter, & conſpicuè pateat. Ideo ex his omnibus quęcunque

Margin: 9. Methodi cap. 13.

Margin: 5. Aphor. 19.

Margin: Quot modo ſi generibus morbi magnitudo dignoſcatur declaratum.

C morbi magnitudo elluceſcit. Præterea ex vehementer lęſo notificatur loco; nam non ſimul ex cauſa magna morbi magnitudinis immediata, apprehenditur. Symptomata magna namq; morbi eſſentię magnitudinem propriè conſequentia perperuò adeſſe debent, vt illius magnitudinis ſymptomata propria grecè patognomonica appellata; ex quibus in ſyndromen, ſeu concurſum ſimul conſpirantibus, & morbi magnitudo, & morbus, & morbi cauſa, & ſedes lęſa, & horum omnium diſpoſitio facilè agnoſcitur, vt his verbis Gal. faſſus eſt: *in quibus omnibus exercitari oportet eum, qui facilè voluerit inuenire, diſcernereque, & cauſam, & affectum, & ſedem affectam. Etenim fieri non poteſt, vt omnia per ſyndromas, ideſt concurſus doceantur, quamuis eorum, qui ab experientia, &c. qui verò accuratè, & præcedentia, & præſentia cognouerit accidentia*. Ideſt ſymptomata, *atque ſic ad curandorum morborum experientiam via, & ratione peruenerit, inueniet, & locum affectum, & ſimul ipſam diſpoſitionem*. Proinde ait Gal. *magnitudinem verò quam, & vehementiam vocant, & morem, & modum appellant*, quę pręualet, ac vrget in morbis tum acutis, tum cronicis, *tum ex propria morbi ſpecie, tum ex ſuperuenientibus es ſymptomatibus ſpectanda cenſeo*. Alio verò in loco ſcriptum reliquit *cum igitur morbi idea, & magnitodo, & motus, & mos fuerint diſtincti; & idea quidem ex proprijs accidentibus cognita, magnitudo verò ex eorumdem quantitate*. Idea enim Platonis more propria ſpecies inuenitur. Deinde verò primò quomodo morbi magnitudo ex propria morbi

Margin: 9 de loc. aff. ſtis c. 6.

Margin: 1. de criſibus c. 3.

Margin: 3. de criſib. c. 4.

D ſpecie vehementi nobis nota fiat, nos docet, deinde quomodo ex accidentibus magnis, & plurimis, magnitudo ea elluceſcat dilucidat, cum ita exararit. *Ex propria quidem morbi ſpecie, ea ſymptomata propria, quæ propriam ipſius complent naturam, contemplando*: ſubinde verò exemplo ſymptomarum, quę in ſyndromen conſpirant pleuritidis propriam, id explanat: *veluti exempli cauſa, in pleuritide ad lateris dolorem pungentem, & febrem acutam, & tuſſim, & ſpirandi difficultatem*. Quoties igitur iſthęc grauia fuerint ſymptomata ibi neceſſariò non niſi vehemens morbus pleuriticus erit. Ibi tamen Gal. cum febre acuta etiam pulſum durum ſemper, interdum verò etiam ſerinum ſuppoſuit, & celerem, & inęqualem. Subinde dilucidat magnitudinem morbi exactè dignoſci poſſe, *ex superuenientibus ſymptomatibus ſi multa, ſi diuturna & valida, & maligna etiam extiterint* ſymptomata ſuperuenientia, quęram morbi vniuerſale incrementum, quam morbi magnitudinem pręſentem eſſe denotant, his quatuor generibus introſpiciuntur, nimirum *multa* numero, *diuturna* perduratione, parum, adęquaris adhibitis, cedentia pręſidijs, *valida* ſua efficatia, *& maligna* tum lethalia, tum mali modi, ſeu moris, contradiſtinctaque à ſymptomatibus ſimplicibus. Quę omnia ità illicò dilucidat. *Sit enim vt acceſſio conſuetam*

Margin: Ibidem nempè 1. de criſib. c. 3.

Margin: Ibidem.

Margin: De pulſis ad Tyr. c. 9. & 2. de criſib. c. 10.

Margin: Ibidem.

Digitized by Google

anticipet horam, longior etiam fiat, atque vehementior, maligniorque, & cum multis, prauiſque ſympto- A
matibus perturbet ſit etiam, vt declinationis tempus breue fiat, nec exquiſitè toleratu facilè; neque omnino à ſymptomatibus acceſſionis liberum, neminem futurum arbitror, qui de huiuſmodi ægrotantibus quærat, num quid morbos in eis ad magnitudinem creſcat exemplo enim acceſſionis febris, nos docet modum, quo, his ſymptomatibus, morbus creſcendo fiat magnus, à nobis dignoſcendus, vt magnus eſt: Nam ſi aſſueta febris acceſſio *cum multis, prauiſque ſymptomatibus* ſuperuenientibus *perturbat* ægrum, clarè conſpicitur, vt *morbus in eis* ſymptomatibus *ad magnitudinem creſcat*, adeo, vt morbi magnitudo emergat. Diuturna præterea dum fit acceſſio *longior, etiam anticipet horam* conſuetam: *Atque vehementior* efficacia, *maligniorque* acceſſio euadet, tunc etiam eā morbi magnitudinem grauiorem iam factam eſſe patet. Hæc autem morbi magnitudo lethalis nunquam in declinatione vniuerſali habetur, ſed ſolū dum morbus incrementum ſuſcipit. Ideo cum cauſa morbum augens, incrementi cauſa ſit, hinc in pleriſque cauſa augens morbum, ac ſimul gignens magnitudinem morbi, cauſa eſt: aut ſit multitudo humoris putreſcentis, qui cauſa principalis generans eſt quantitate peccans; in qualitate autem cauſa eſt augens, vel ingens calor ſanguinis omnium calidiſſimi, inflammabiliſſimique augeat, & non gignat morbū: vel gignat cauſam morbum generantem, dum ſanguis torreſit in acuta febre, ac in bilem flauam, cum tranſmigrauerit, augetur cauſa morbi, Vlterius calor igneus hepatis hanc bilem etiam gignendo copioſam, idem facit. Plura verò ſymptomata, ait Galenus, cum præter ſymptomata propria ab eo poſita pleuritidis, etiam alia eſſe poſſint, vt ait Hippocrates nempe dolor ad *humerum, & iugulum, & ad alam* vergens: & vrina cruenta dum *dolor per ſpinam ad pectus peruadit, ad inguinaque dolor eſt, & vrinam cruentam reddit.* Dolor præterea ad inferiora vergēs. Intenſior enim, ac maior morbus longe erit, ſi dolor ſupra diaphragma fuerit, ac tunc exquiſita, pleuritis erit, cui venæ ſectio confert. Et ſicuti in pleuritide per ſymptomata hæc magnitudo patet, ità in cæteris morbis eodem modo magnitudo cognoſcitur. Cæterum vlterius, vt in pleuritide magna patet, etiam morbi magnitudo omnium morborum à loco vehementer affecto nobis nota fit. At verò locus læſus quinque ſignorum generibus deprehenditur Galeni decreto. Nam Galenus habet *didiciſtis affectas ſedes quinque modis poſſe deprehendi nempè ab excrementis* exeuntibus mutatis, *atq; ijs accidentibus affectis partibus adnaſcuntur, item actionum læſione, quibus cōnumerantur, & color præter naturam, & figuræ.* Ego verò primò à partis figuratione, ſeu formatione ordiar, an rotunda figura parti ſit, vt eſt lien, hepar, vterus, & ventriculus, an non vt meſentereon, & pancreon, omentū, muſculi abdominis, &c. an ſpongiformis pars ſit ſua natura mollis, rara, vacua, & parua, vt pulmo, mammæ, lien meſentereon, & hepar ſe habent, quæ dum excrementis replentur, ex vacuis plenæ, ex mollibus duræ, ex raris denſæ, & ex paruis amplæ euadunt; an potius ſua natura pars ſit denſa, dura, & plena, vt renes, nerui, tendones, ligamenta, &c. Poſtea à ſitu proprio harum partium, locus læſus noteſcit. Nam in parte dextra hepar, in ſiniſtra lien, in media regione meſentereon, in ſuperiori parte pulmo, ventriculus, & aliæ particulæ, in inferiori verò veſica, & vterus tactus ſenſui apparent. Deinde ab actione læſa, vel ſaltem, ab vſu partis deprauato, abolito, ſeu imminuto ſedis obnoxia inuenitur. Poſtmodum ab excrementis exeuntibus mutatis. Denique ex accidentibus quæ ex ea parte affecta conſecuntur, inter quæ color mutatus, & qualitas mutata connumeratur, locus offenſus dignoſcitur. Quoties ideo loci læſi magna appareat offenſio, tunc neceſſariò morbi magnitudo propriè accepta procul omni dubio quoque ſemper erit. Succus etiam vel copia, vel qualitate, ſeù depuritate, vel motu peccans, ceù cauſa, & ſignum, vnà cum ijs prænarratis ſignis, connotans morbi magnitudinem oſtendit. Signa uerò diagnoſtica, quibus his modis tum ſanguinem, tum cacochymiam præſentem ſe habere nobis notitiam tradant, locis proprijs dilucidabo. An uerò magnitudo propria perfectè urgens, uel urgeat quatenus mortiſera, tamē etiam ut curabilis eſt, uel in eo ut noſtras ualdè lædat actiones, ex ijſdem allatis fundamentis facillimè comprehendi poterit.

Magnitudo morbi, quæ tempore vniuerſali morbi contingit.

Sanguis quot modis morbi magnitudinem ſanguineam gignat morbū augendo, non autem gignendo morbum, immo tātum morbi magnitudinem gignendo.

B

3. de morb. 468. & 469.
Idem 2. de vict. rat. in morb. acut. t. 30. & 4. de vict. rat. in m. ac. t. 73. vel ad mammam.
2. de mor. 468.
2. de morb. 447. ex Foes.
3. de morb. 448. & de morb. ac vict. rat. 369. ex Foeſio.
Gal. 5. de locis affect. c. 3.
3. de loc. affect. c. 3. & 2. ad Glauc. c. 2.

C

Idem Hippoc. li. de priſca medicina ex Marinello f. 6. t. 39. & 40. & Foes. pag. 16.

D

Finis Libri Primi.

DE MOR-

DE MORBI SANGVINEA MAGNITVDINE EXACTE,

Propriè vrgente, ſuaque natura ſanguinis miſſionem expoſtulante.

LIBER SECVNDVS.

In quo

De eadem magnitudine ſanguinea tum vt ſanguinea, tum vt morboſa, in ſuis generibus, ac ſpeciebus, nec non differentijs diſtincta adamuſsim peragitur.

CAPVT PRIMVM.

De morbi ſanguinea magnitudine, tum vt ſanguinea, tum vt morboſa, in hoc opere; De alia verò cacochyma in alio opere agere proponitur.

A QVoniam hucuſq; de morbi magnitudine exactè propria uerba fecerim, æquè tum de generica quò ad ſuccum accepta, tum de ſanguinea, tum de cacochyma ſpecificè quatenus magnitudo indicans eſt modis iam ſtatutis. Impoſterum itaque ſumma cum ratione, quodlibet huius magnitudinis genus, & ſimul quæcunque ſpecies, ac differentię explorandæ, ac ſtatuendę uenient. Quam ſanè ob rem in hoc opere ſanguineę magnitudinis undique doctrinam tradam; in alio uero opere ſequenti alię cacochymię dilucidationem ingrediar. Verum cum unaquęque morbi magnitudo ſanguinea utique duas contineat relationes, nimirum & ad ſanguinem uitioſum, ceu ad immediatam eius cauſam, & ad morbum, cuius eſt uehementia: & quia ipſa in eo ut ad ſanguinem ſpectar notior quidem nobis, & facilior, & uniuerſalior introſpicitur, quam alia ad morbum comparata ſit: Ideoque prius magnitudini, ut ſanguineę incumbam, poſterius ei ut morboſę ſtudebo. Doctrinę nanque ordo ſeruandus hunc in modum ſemper habetur à faciliori, & à nobis notiori ſemper exordium deſumẽdo.

B CAPVT II.

Magnitudinis morbi ſanguineæ, vt ſanguineæ quatuor genera eſſe demonſtratur.

CÆterum magnitudinis morbi ſanguineę, ceu ſanguineę, quę cauſa eſt uenę ſectionis agendę, quatuor quidem genera, me quidem iudice, introſpiciuntur. Quandoquidem tot ſunt huius uehementię genera ſeorſum diſtincta, quot ſunt etiam cauſę modi ſanguinis peccantis

mitten-

Digitized by Google

mittendi,quibus ea plura conſtituuntur genera. Verum quatuor modi cauſæ genere ſeiuncti inue A niuntur,quibus ea multa ſtatuuntur genera,ſanguinis peccantis educendi ablationē indicantia, ergo quatuor magnitudinis morbi ſanguineæ, quæ cauſa eſt venæ ſectionis moliendæ genera, ſunt viciſſim ſeiuncta. Maior enim ita probatur: Morbi magnitudo ſanguinea indicat per contrarium ædequatè quatenus à ſanguine peccante proficiſcitur, dum ſanguis in naturam huius magnitudinis tranſmigrat eſſentialem. Ideoque quot modis ſanguis ipſe peccans magnitudini ipſi inhæreſcit,tot etiam ſanguis ipſe cauſa facultatis indicatricis ipſius magnitudinis reperitur. Minor etiam probatur ex Galeni decretis; Cum ipſæ quatuor modos cauſarum ſanguinis peccantis inuenerit; quandoquidem nobis poſteris prodidit ijs verbis, *memineris verò mihi ad ea, 9.Meth.c.11. quæ dicenda ſunt,etiam quorum cauſa venæ ſectionis petitur; nam quoniã hæc ſanguinis vacuandi cauſa adhibetur; ſanguis autem inutilis natura eſt vtique probè hanc adminiſtrari conuenit, ſic,vt quod inutile natura ſit,emittat. Fit autem ſanguis naturæ inutilis,bifariam, vel cùm propriam qualitatem ad vnguem non ſeruat; nec amplius nutrire, ſicuti prius, cum vtilis eſſet, poteſt: Vel ita multitudine creuit,vt aut vires premat, aut tum venas,tum arterias,vel diſtendat, vel ſcindat, vel obſtruat,hac in his quidem miſſio ſanguinis vtilis eſt,ceù euacuantium præſidium vna in alijs,ceu quod humorum vehementiorem impetum ad diuerſam partem reuocet, vel per propinqua deriuet,*id eſt ad latera. Per hæc verba etenim patet Galenum tres modos ſanguinis peccantis genere ſeorſum diſtinctos conſti- B tuiſſe,nempè quò ad qualitatem,quantitatem, & motum. Hinc etiam per oppoſitum tres genere inter ſe ſeiunctos venæ ſectionis ſtatuit modos,nimirum vnum euacuatiuum,alterum qualitatis moderatiuum,& poſtremum reuulſiuum,ſeù deriuatiuum. At verò Galenum vlterius inuenio alium ſanguinis peccantis modum alibi conſtituiſſe, vt potè *ſanguis impurus excremento- 4.de tuenda ſanit.c.4. ſuſque eſt*, cuius etiam ſanguinis impuri,& excrementoſi in liene exiſtentis alio in loco ita meminit, *quemadmodum enim ſanguis purus excrementoſo eſt calidior, ità; & partes dextræ,quæ ex ipſo nu- 3.4. de vſ.part. cap.7. triuntur ſiniſtris ſiunt calidiores*. Per ſanguinem enim impurum,& excrementoſum intelligit, vt excrementoſum contra diſtinctum à ſanguine puro alimentali. Quem ſanguinem impurum,& excrementoſum *omnes Medici in venæ ſectione dicere aſſolent, interdum ſeroſum, interdum pituitoſum, 6.Epid.com.2. t.38. interdum melancholicum, aut biliofum*, ſicuti de ſanguine puro, & alimentali dicunt *nonnunquam verò, & naturalem ſanguinem effluxiſſe dicentes*,ſicuti etiam ſanguis ipſe excrementoſus,& impurus inflammationem alicuius particulæ noſtri corporis efficere poteſt; impurus enim eſt tum colore,tum ſua ſpecie peccans,de quo Galenus cum verba fecerit,dum inflammationem pleuræ 5.de loc.aff.c.2. efficit *tuſſiendo excreatur*,per excreatum dignoſcitur *qualis ſit,qui inflammationem facit humor*,nempè ſanguis impurus,& excrementoſus alibi à Galeno declaratus, *declarans an videlicet bilioſus, aut melancholicus, aut pituitoſus, aut cruentus*; per cruentum ſanguinem purum quidem,& alimen- C talem,ſimulque naturalem intelligit; *etenim ſi bilis abundat,pallidum, aut flauum* excreatum appa ret: *ſi atra bilis nigrum ſi pituita, ſpumoſum,& candicans: ſi ſanguis rubrum ſputum reijcit*. Ergo præter eos tres modos ſanguinis peccantis,& venæ ſectionis adeſt etiam modus iſte, vt potè ſanguis

Obiectio.

excrementoſus,& impurus;qui educitur à venæ ſectione depuratiua. Verum aliquem video,ingenio præditum huic inſtituto obijcientem, aſſerendo quod ſanguis ille excrementoſus, & impurus compræhenditur ſub eo genere ſanguinis,qualitate peccantis. Vnde aliud genus venæ ſectionis non eſt conſtituendum à venæ ſectione ſanguinis qualitatem peccante,moderante; quia ſub

Solutio. Prima reſpõſio.

hac venæ ſectione cadit; Nam primo reſpondeo, vt per impuritatem ſanguinis,& per excrementoſum ſanguinem non intelligo qualitatem, ſed ſpeciem ſanguinis contradiſtinctam à naturali ſanguine, eò quòd ſicuti Galenus de humoribus excrementoſis educendis ait *deijcere alium oportet, ratione habita de abundantis ſucci copia pariter, & ſpecie* ſicuti inquam hunc humorem excre- 4. de tuenda ſã cap.4. mentoſum debemus reſpicere, *vel flauam bilem, vel atram, vel pituitam, vel aquoſam ſuperfluitatẽ*, educendam: ita etiam hunc ſanguinem excrementoſum,& impurum, vel *ſeroſum, vel pituitoſum* 2.Aph.37.

Secunda reſponſio.

interdum melancholicum, aut bilioſum,iure merito perpendere debemus. Præterea etiam reſpõdeo, 6. Epid. com.2. t.38. vt facilioris doctrinæ gratia, vt infra videbis, hoc quartum genus venæ ſectionis conſtituendum 8. Metho. med. cap.4. ſumma cum ratione eſt ſub quo genere etiam *fumoſa, putrida, fuliginoſaq; ſuccorum excrementa, quæ tranſpirant*, venæ ſectione in febre putrida molita, vt impura educenda reponam. Conſtat ergo, vt ſicuti quatuor genera ſanguinis peccantis educendi,& pariter ſicuti quatuor ſunt genera venæ ſectionis,ſimulq; ſanguinis miſſionis,peccantis,proportione adæquata: ita etiam quatuor ſint magnitudinis morbi ſanguineæ, ſanguinis miſſionem indicantis, quatuor genera ſunt adæ- D quatè his quatuor generibus proportionatur; nempè quò ad copiam,ad qualitatem,ad impuritatem,& ad motum determinatum; Nam licèt Galenus exordium deſumpſerit à qualitate ſanguinis peccantis; nihilominus,quia venæ ſectio euacuatiua eſt per ſe,& principalis: alia verò venæ ſectio qualitatis vitioſæ moderatiua,& alia ſanguinis impuri, & excrementoſi depuratiua, & altera ſanguinis fluentis,ſeù fluxuri deriuatiua,ſeù reuulſiua; tales ſunt venæ ſectiones,quatenus euacuatiuæ ſunt. Ergo ratione cauſæ immediatæ magnitudinis morbi ſanguineæ tanquam reſpectu indicati educendi à magnitudine morbi ſanguinea quo ad copiam explorati ipſius magnitudinis morbi ſanguineæ quo ad copiam acceptæ dilucidationem capite ſequenti ingrediar. Mox verò de ea magnitudine quo ad qualitatem, agam. Subinde verò ad aliam quo ad im-

purita-

Digitized by Google

A puritatem tranſitum faciam: ac denique alterius magnitudinis ſanguineę, quo ad motum doctrinam tradere enitar.

C A P V T III.

Magnitudinis morbi ſanguineæ genus quo ad copiam, dilucidatur.

9. Methodi c.11

23. Meth c 6.& lib. contra Iulianum c.6.

SAnguinem autem plenitudine peccantem, morbi ſanguinem gignentem magnitudinem, bifariam quidem Galenum poſuiſſe patet, his verbis. *Vel ita multitudine, vt aut vires premat, aut tum venas, tum arterias, vel diſtendat, vel ſcindat, ſeu rumpat, vel obſtruat, hoc in his quidem miſſio ſanguinis vtilis eſt*, ſi morbi magnitudo ſanguinea à ſanguine eo modo peccante emerſerit, vel pręſens, ſeu incipiens, aut imminens, *vbi enim æquabiliter inter ſe ſucci ſunt adaucti, id & plethos, & plethoram Græci vocant, nos plenitudinem, & ſuccorum redundantiam dixerimus*, quę ſanguinis natura-
B lis, & alimentalis plenitudo facilè vt ait Galenus acutorum morborum certè magnitudinem parere valet. Verùm cùm ea ſanguinis reddundantia ità adaucta, multis, multiſque modis peccando eos producere valeat morbos magnos: proinde eos plenitudinis cõnumerare modos teneor; Quot enim modi erunt, tot etiam modis ſanguinea morbi oboriri poterit magnitudo; ac etiam tot modis adęquatè in contrarium magnitudo hęc ſanguinis eductionem per ſe, propriè, & proximè indicabit. Iſti autem modi peccandi huius plenitudinis ad duo genera viciſſim distincta rediguntur, cum plenitudo ipſa, vel quò ad vires ab ea oppreſſas, vel quo ad vaſa introſpiciatur. Nam *aut vires premat, aut tum venas, tum arterias vel diſtendat, vel rumpat, vel obſtruat*. Ea verò, quę ad vires preſſas refertur, etiam ex facultate preſſa, ſeu onerata vocatur; & ea quò ad vaſa ex vaſorum capacitate à Galeno appellatur, dum ait. *Aſclepiades interrogetur, vtrum dicat eamnè quæ ex facultate, an eam quæ ex vaſorum capacitate æſtimatur*: Magnitudo igitur morbi ſanguinea quo ad copiam vel à viribus oppreſſis, ſeu à facultate oppreſſa, ſiue onerata habetur; Aut à vaſis diſtenſis, aut ruptis, aut obſtructis actu, vel poteſtate propinqua inſpicitur. Pręterea vtraq; ea plenitudo vtique vel *in toto corpore*, vel *in ſola eius parte* determinata *conſtat*. Vniuerſalis nāq; *quæ ex facultate eſt* onerata, ſeu preſſa, calorē onerando ſeu opprimendo naturalē cenſetur, vt cū *facultates ferè omnes, quibus gubernatur animal, ſuſtulerit*. Particularis verò, vt dum alicuius partis
C facultas peculiaris oppreſſa oneratauè erit. Pariter *quæ ex vaſorum capacitate duplex quidem illa ēt eſt: Aut enim ad menſuram refertur, quæ ſecundum naturam ſit, aut hoc vno, nudoq́ue intelligitur, nempè quod nō intra vaſa capiatur*, & cum non in vaſis capiatur, aut diſtendat, aut rũpat, aut obſtruat, *poteſt horum vtrunque, aut in toto conſiſtere corpore, aut in vna* parte determinata, *pluribuſue eius partibus* determinatè exiſtere. Ac etiam omnibus his modis quot ſunt plenitudines, tot etiam omnino proportione adęquatæ morbi ſanguineę oriuntur magnitudines. Cęterum differt plenitudo quo ad vires ſeù quò ad facultatem vniuerſalis, ab alia quo ad vaſa plenitudine ſimiliter vniuerſali, in eo quòd iſta ſummè copioſa quò ad uaſorum capacitatem eſt, ſanguineam morbi progignens magnitudinem per ſe, propriè, & proximè ſanguinis miſſionem inſinuantem vſque ad animi deliquium; illa verò non valdè copioſa habetur, ideo ſine extenſione, ſineque ruptione, atq; ſine maximis obſtructionibus, & ſine quo vaſa omnino plena ſint, ſanguineam morbi procreat magnitudinem, quæ vſque ad animi defectum ſanguinem mittendum non perſuadet. Hæc autem magnitudo vires, & facultatem oppreſſam, & oneratam reddit; Quocirca etiam magnitudine quo ad vaſa extenſa, larga venæ ſectione ſublata, adhuc manet magnitudo quo ad vires oneratas: vt in laſſitudine phlegmonoſa eſt videre, quæ eſt morbi magnitudo imminens, actu tamen vaſa omnia extenduntur: in qua vena ſecta etiam ampliſſimè adhuc alia magnitudo repletionalis quo ad vires manet, in pleriſque febri acutæ annexa. Præterea magnitudo hæc quo ad
D vires poteſt eſſe, vbi ſanguis in vniuerſo vaſorum genere moderatè copioſus eſtiterit ſpiritibus decoratus, at poſtea ſpiritibus diſſolutis, vel ingentiſſimo æſtiuo tempore exiſtente, multis per ambitum corporis ſudoribus efflореſcentibus; vel nimio Veneris peracto complexu, gigni valet. Vlterius ipſa plenitudo, quo ad vires (vt reor) etiam aliquo modo qualitate peccans reperitur, etſi non ſemper, cum facultates ab ea magnitudine morbi, quo ad vires lædentur, non vt à ſummè copioſa, verum etiam quoquo modo vt qualitate vitioſa ſit, vnde partim onerando, partimque proprium temperamentum in intemperamentum mutando, facultates offendit: vt in laſſitudine tùm vlceroſa, tum tenſiua vſu venit, quæ ſunt morbi magnitudines imminentes; & in febribus aſſiduis acutis, quibus venæ ſectio confert, non tamen facta vſque ad lipothymiam cuius meminero lib.3. huius operis cap.20. Magnitudo autem quo ad vaſa vniuerſalis diſtendens vtique inuenitur, tum poteſtate in laſſitudine phlegmonoſa, tum actu in ſynocha febre, tum in febre etiam ardente, & in alijs ijs ſimilibus, quorum doctrinam diluam lib.3. cap.14. Magnitudo verò ſanguinea repletionalis aliquam rumpens venam in magnis ſanguinis profluuijs per anaſto-

Magnitudo ſanguinea copioſa & extenſiua & obſtructiua. & ſcindens eſſe valet quo ad vaſa.
Alia vero quo ad vires eſt.

Lib. contra Iulianum c.6.

Ibidem.

Magnitudo hęc vtraque vel vniuerſalis, aut particularis.

Ibidem.

Differentiæ harum magnitudinum.

anaſtomaſim euenientibus, quidem clarè perſpicitur. Magnitudo autem morbi quo ad copiam A
magnas in vniuerſo genere venoſo producens obſtructiones; hinc etiam naturalem ſuffocans,
ſeu extinguens calorem adeſt; ex quo potiùs magnitudo refrigeratiua reperitur imminens, ve-
næ ſectionem calfactiuam indicans, vt lib.3.cap.13. dilucidabo. Differentiæ autem magnitu-
dinis morbi ſanguineæ repletionalis particularis quo ad vires acceptæ ab alia quo ad vaſorum
capacitatem relata, patent, ex hactenus conſtitutis, nam illa eſt opprimens, ſeu onerans vires, &
facultatem partis affectæ, per ſe indicans venæ ſectionem exoneratiuam. Iſta verò magnitudo
venularum, ſeù arteriarum extremarum partis læſæ, & inflammatæ diſtenſiua, & interdum ape-
ritiua, quandoque verò obſtructiua, in oppoſitum venæ ſectionem indicat diſtenſionem, & ru-
ptionem imminentem tollentem, aut deobſtruentem; quarum venæ ſectionum, integram tra-
dam doctrinam lib.3.cap.15. At verò, nè decipiamur, animaduertere debes, vt Gal. aſſerat, quan
Lib. de plenitudine c.10.
dam plenitudinem inueniri quo ad venarum capacitatem, diſtenſiuam, quæ tamen non eſt ſan-
guinis puri, immo ſanguinis tantum flatuoſi conſpicitur, cui venæ ſectio nullatenus competit.
Magnitudo ſanguinea verò quo ad copiam, quælibet, vel vehementer magna, vel non, aut mo-
dico inter vtrunque modo conſpicitur.

CAPVT IIII. B

Plenitudinum omnium dudum ſtatutarum ſigna diagnoſtica traduntur.

PLenitudinis autem quo ad vaſa vniuerſalis, morbi ſanguineam ſibique propor
tionatè adæquatam parientis magnitudinem ſigna diagnoſtica vtiq; duplicia
habentur. Alia nanque præcedunt hanc plenitudinem, vt cauſæ eius procatar-
cticæ; Alia verò præſentia hanc oſtendunt plenitudinem. Quandoquidem ſi
larga cibi, & potus Euchymi, hoc eſt probi ſucci, facilis digeſtionis, ac mini-
mi excrementi ratio præceſſerit, vitaque in otio degat, mentis tranquillitate,
validoque calore innato probè concoquente exiſtente, tunc certè neceſſario ea plenitudo exo-
ritur. Præſens autem plenitudo ipſa dignoſcitur quidem quoties totius corporis venæ fuerint
latæ, plenæ, prominentes, rubeo colore tinctæ, difficilè digitorum compreſſioni cedentes. Nam
alia non vera plenitudo flatuoſi ſanguinis eſt; & ibi venæ ſunt latæ etiam, & prominent, cum au C
tem ſanguine plenæ minimè ſint, immo tantum flatu, ideo digitorum compreſſione facilè ce-
dunt. Vlterius hæc plenitudo quo ad vaſa etiam à rubeo magis iuſto rubidiori cognoſcitur co-
lore, totius habitus corporis; Ac etiam interdum ad phlegmonoſam habitus is vergit laſſitudi-
nem tumoroſam. Inſuper ex temperamento corporis totius calido, & humido, & ex habitu ni-
hil obeſo, omnino carnoſo, magniſque decorato muſculis, agnoſcitur. Denique verò ex carne
alimento plena, hinc etiam denſa, ſimulque dura plenitudo hæc notificatur. Quæ omnia ſigna
alibi cum de coindicantibus magnam ſanguinis copiam educendam, agam; Galeni autoritati-
bus illuſtrabo lib.3. huius operis cap.2. Alia verò plenitudo vniuerſalis, quo ad vires oppreſſas,
facilè agnoſcitur, cum ibi omnes ferè facultates imminute obtorpeſcant, vel in laſſitudine vlce-
roſa, vel tenſiua ſit, vbi morbi magnitudo ſanguinea imminens, ſeu incipiens eſt; vel in morbo
aliquo etiam præſente ſit magno, ſanguineæ iuncto vehementiæ; Porrò etiam dignoſcitur ipſa
prout quadantenus de ijs allatis participet ſignis, plenitudinis quo ad vaſa. Quocirca ſæpè dum
adempta eſt ipſa quo ad vaſa plenitudo, ampla venæ ſectione, vt laſſitudo phlegmonoſa hoc mo
do ablata, adhuc manet alia quo ad vires plenitudo, cum ſæpè poſt laſſitudinis phlegmonoſæ ſu
blationem, febris non exigua maneat, ab ea plenitudine quo ad vires, promanans. Ad hæc ipſa D
agnoſcitur dum moderata ſanguinis copia adfuerit, ſpirituum antea deperditione iam facta,
vel nimio Veneris vſu, vel calore æſtuante ingentiſſimo, aut aliquo alio modo; cum ſanguis, etſi
non copioſus valdè ſit, attamen tunc ſpirituum defectu adeo vires premit, vt virium facultates
opprimat, ſimulque labefactet. Si verò plenitudo ſanguinis quo ad vires ſimplex non fuerit,
immo qualitati malæ intemperatæ iuncta ſit, tunc ipſa ex ſignis malas ſanguinis denotantibus
qualitates, comprehendi poteſt; de quibus ſignis capite 6. huius libri verba ſcriptis mandabo.
Hæ autem plenitudines determinatæ particulares, tum quo ad vaſa, tum quo ad vires, differen-
ter dignoſci valent, per doctrinas huc vſque, harum plenitudinum vniuerſalium traditas. Nam
ſi ea ſigna vniuerſi corporis ad partem plenitudine læſam coarctaueris, vtranque peculiarem
inuenies plenitudinem, ſanguineam morbi ſibi proportionatam progignens magnitudinem.
Tunc enim ea plenitudo morbi inflammationem propriè appellatam ſemper producet ma-
gnam, ceù ſanguineam producet magnitudinem. Quæ tam plenitudo, quàm magnitudo ſi
cutanea fuerit, æque tum ſenſu viſus, tum tactus deprehenditur; ſicuti dum alicuius partis in-
ternę, vel plurium partium internarum tum plenitudo, tum magnitudo adfuerit, ex his quin-
que ſignorum generibus elucеſcere valet: nempè ex natura, ſeù figuratione, vel formatione

partis,

A partis, morbi ſanguinea affectæ magnitudine, & ſimul læſæ plenitudine: & à ſitu tactu percepto, illius partis obturpatæ: & à facultate, ſeù functione ipſius membri offenſi valdè obnoxia; & ab excrementis exeuntibus valdè mutatis, & ex his, quæ valdè præternaturaliter, ex ea parte admodum inflammatione à plenitudine affecta, mutata emergunt. Vt exempli cauſa ponatur, ex ea peculiari plenitudine exortam, ſocratem hepatis inflammari ſanguineam morbi pati magnitudinem, tunc ſanè magnitudo hæc primò ex natura, ſeù figuratione, ſiuè formatione ſubſtantiæ iecinoris propriæ dignoſcitur. Quandoquidem hepar ſpongiformis naturæ, & formationis, figuratione rotunda annexæ ſe habet; paruæ, vacuæ, mollis, & raræ etiam naturę perſpicitur. At verò in hepate prętet naturaliter ea plenitudine ſuperueniente, eanque morbi magnitudinem patiente, ibi quidem ſeruata ea figuratione rotunda, ex ſubſtantia inani, rara, molli, & parua, ſit plena, denſa, dura, ſimulque ampla. Inſuper à ſitu manibus tacto regionis iecinoris proprię, in dextra hypochonorij parte exiſtentis, & percipitur magnitudo morbi hepatis in tumorem elati. Tertio ex ſanguificatrice hepatis læſa dignoſcitur facultate, cum tunc ſanguificatio celebrari nequeat. Vlterius ex vrina exeunte mutata, ex citrino colore in rubeum, ac inflammatum colorem conuerſa. Demum ex cibi inappetentia, & nauſea dignoſcitur: cum hepate ità obnoxio exiſtente ceu nutrimenti officina, ægri ali nequeant, nec etiam tunc ventriculus cibum recipere, nec ſto-
B machus eum appetere valet. Ibi etiam febris adeſt ex genere febrium ſynocharum. Eanque ſanè ob cauſam eadem Methodo quæcunque morbi ſanguinea magnitudo peculiaris dignoſci poteſt. An verò à particulari plenitudine quo ad vaſa, an potius quo ad vires ea magnitudo promanet patebit ex hoc, vt in ea quo ad vaſa, venę, & arterię diſtenſę ſint, vel rumpantur, aut obſtruantur; Sicuti in ea quo ad vires relata, vires oppreſſę, & oneratę introſpiciuntur, & hinc facultas neceſſariò lęditur. Cum autem ea magnitudo vel vehementer magna, vel non, aut medio modo ſe habeat, facilè eadem Methodo agnoſci poterit.

C A P V T V.

Morbi ſanguinea magnitudo generica cum ſuis differentijs quo ad qualitatem dilucidatur.

C 9.Meth.c.11. SEcundum autem huius ſanguinę magnitudinis genus quo ad qualitatem eſſe diximus; ſicuti ſanguis ipſius magnitudinis cauſa eſt immediata *cum propriā qualitatem adunguem non ſeruat, nec amplius nutrire, ſicuti prius, cum vtilis eſſet, poteſt*. Qualitas autem ſanguinis omnino naturalis, ac alimentalis, in duabus vtiquè conſtat conditionibus, vt libro de Medicinę certitudine iam oſtendi: cum temperamentum ſanguinis, nè dum ex primis conſurgat qualitatibus, verum etiam ex mixtione ſubſtantiarum elementorum, quā ſanguis mitè, ſuauiterque dulcis noſtrum alere valet corpus. Quocirca ſanguis tandiu alere poteſt, quam diù temperamentum calidum, & humidum habet, ſimulque mitè, ac ſuauiter dulcis adeſt. Si itaque plus ęquo calidior, humidiorque ſanguis venarum euadet, hinc etiam dulcior, vt ſanguis eſt arteriarum, tunc probè humanum alere nequit corpus; immo febris ſynocha, & magna gignitur. Ac tunc morbi ſanguinea aderit magnitudo, vel pręſens, aut incipiens, ſeu imminens calefactiua, & humectiua, per ſe venę ſectionem refrigeratiuam, & ſiccatiuam indicans. Si pariter calidus, & ſiccus intemperamento fiat, ſanguis tunc certè vt igneus, etiam ſubſtantia acer, & mordax, & aſper euadit: ex quo, & laſſitudinem vlceroſam, & febris ardentis, ac tertianę aſſiduę, magnitudinem ſan-
D 1. ad Glauconē c.13. guineam procreat; tunc enim morbi ſanguinea magnitudo vtique calefactiua, & ſiccatiua emergit, vel pręſens, vt eſt omnis febris tertiana aſſidua, quia aſſiduitas eſt ſanguinea magnitudo, cui venę ſectio confert; vel ſit incipiens, ſeu imminens vt eſt febris tertiana actu interpolata, poteſtate uerò proxima imminens ventura continua. Cui ſimiliter venę ſectio, aut ſanguinis miſſio conuenit: Vlterius omnis inflammatio, tum vniuerſalis, tum particularis, in qua ſanguinis etiam tum putrefactio, tum deuſtio, tum colliquatio fit, talis magnitudo in qualitate intemperata, in caliditate, & ſiccitate reperitur. cui uenę ſectio neceſſaria introſpicitur, & uſque ad animi deliquium adminiſtranda, ut lib.3.cap.14. & cap.15. uidebis. Quoties uerò frigidi, ac humidi intemperamenti uitioſam acquirat eſſentiam, etiam conſequenter lene, & craſſa, & glutinoſa ſubſtantia erit; ac tunc ſanguis is, & obſtructiones magnas, & laſſitudinem tenſiuam generabit, & hypoſarcidium, & paraplexiam, aphoniam magnam, & alias ſanguineas morbi magnitudines refrigeratiuas, & humectiuas ſeù pręſentes, ſeù incipientes, uel imminentes faciet: quę per ſe uenę ſectionem in contrarium calfactiuam, ſimul exiccatiuam inſinuabunt, ut lib.3.cap.13. uidebis. Duplex uerò ſanguinea eſt magnitudo refrigeratiua, & humectiua, nempè uel uniuerſalis, & ſuffocato calore naturali à ſanguinis copia, & craſſitie ipſa exoritur, de qua lib.3.cap.13. dicam; uel particularis à ſanguine pituitoſo obſtruente prodita, cuius meminero lib.3.c.21. & cap.22. Pariter quoties ſanguis intemperamentum frigidum ſimulque ſiccum terreum, melancho-

lancholicum,ſeu attrabilarem,acrem,aſperum,ac mordacem acquiſierit, tunc ſanè ſanguis ille, A & vigilias,& melancholiam magnam, & lepras, & ſcabiem, & pruritum, & alias ſanguineas ijs ſimiles produceet magnitudines refrigeratiuas,& ſiccatiuas,vel præſentes,aut incipientes,ſeù imminentes,per ſe venæ ſectionem calfactiuam,& humectiuam flagitantes. Cuius venæ ſectionis, etſi non peculiariter meminero,tamen illam calfactiuam, & humectiuam eſſe ſupponere debebis,vbique,vbi de venæ ſectione ſanguinis atri,ſeu melancholici, emiſſione agam.

CAPVT VI.

Magnitudinis ſanguineæ allatæ quoad qualitatem ſigna diagnoſtica traduntur.

MAgnitudinis autem ſanguinæ calfactiuæ,& humectiuæ ſignum oſtenſinum ſanè laſſitudo phlegmonoſa habetur, & ſynocha febris, tum putrida, tum non putrida imminens,ſeu incipiens,non autem iam facta,cum tunc dum præſens facta eſſet,non quidem humectiua reperiretur,immo in contrarium exſiccatiua. B Vt autem ibi magna intemperies ſanguinis calida, & humida exiſtat, ex hoc deprehendas,nempe,vt venarum ſanguis,ſpirituum ſanguinis tum cordis,tum arteriarum copia,ac dulciſſima ſuauitate,& ingenti caliditate,dulcior,humidior,ſimulque calidior iuſto euadat, à ſpiritu enim ſanguis humidus, & liquidus,& dulcior, vnà & calidior fit,vt lib.de certitudine Medicinæ iam oſtendi. Quocirca ſanguis quo ſpiritibus plurimis magis decoratus erit,eò etiam liquidior,humidior,tenuior,dulcior,atque calidior longè erit, & quo minus his ſpiritibus ſanguis particeps inueniatur,eo minus etiam liquidus, & humidus, ac dulcis, & calidus reperietur. Eanque ſanè ob cauſam tunc ſanguis ille ita magis æquo humidior, & calidior per totum vniuerſum corpus ſeſe extendendo laſſitudinem phlegmonoſam patit; & cum etiam dulcior ſit,ideo facilius putreſcit,quia etiam valdè pinguis,& oleoſus ſe habet. Magnitndo autem ſanguinea intemperamentum calidum,& ſiccum aſperitati quidem, & mordacitati annexum continens. Ex tenore ſenſibili modicè calido,& humido,& ſuaui,& leni,ceu ex tenore ſanitatis ſenſibilis deperdito,& inſenſum acrem vlceroſæ laſſitudinis trauſmigrato,nobis noteſcit, & ex vlceribus exortis, ex febribus omnibus, verum potiſſimum, ex ardentibus,ac ex tertianis aſſiduis;ex inflammationibus præterea ex putredine,& deuſtione,& colliquatione ſanguinis ea dignoſcitur magnitudo.Sed ex *calore in vaſis,& viſceribus aucto,& ab inflammato ſtatu cæli præter modum calido* talis magnitudo agnoſcitur;vt magnitudo febrium ardentium. At verò magnitudinis ſanguineæ intemperamentum frigidum, & humidum,craſſitiei,lenitati, & viſcoſitati iunctum obtinens duplex eſt,vel vniuerſalis,& incipiens,non autem adhuc facta,quia tunc venæ ſectio non conuenit,cum tunc ægri certè pereant,& nullo medicamento ægrotantes ſaluari poſſunt: ac talis magnitudo iiſdem ſignis antea ſtatutis magnitudinis ſanguineæ repletionalis quo ad vaſorum capacitatē relatæ, hæc magnitudo vniuerſalis incipiens refrigeratiua,& humectiua deprehendi valet,cum ea tantum à ſanguinis copia calorem innatum ſuffocante proficiſcatur,vt libro 3.cap.13.uidebis. Vel autem particularis alicuius membri;ut uel hepatis,uel uentriculi, uel meſenterei, aut cerebri, aut uteri; ac tunc ea magnitudo à pituitoſo ſanguine emanet. Quæ ex his quinque ſignorum generibus à Galeno traditis facilè dignoſci poterit,ut pote à natura partis læſæ,à regione eius,à facultate eius affecta,ab excrementis exeuntibus mutatis, & ab accidentibus,quæ ex læſa ea parte neceſſariò emergunt. Quò autem ad magnitudinem ſanguineam intemperata qualitate frigida, & ſicca exiſtentem,ex ſanguine terreo, melancholico, ſeu atrabilari,dignoſcitur,& etiam ab affectionibus ab his ſanguinibus productis, ellucescit. D

8.Methodi c.4. C

Gal. 2. Epid. com.2. cont.19.

3.de loc.aff.c.3.

CAPVT VII.

Sanguineæ magnitudinis impuræ genericæ, eiuſque differentiarum doctrina ſtatuitur.

Magnitudo morbi ſanguinea impura.

TErtium autem magnitudinis ſanguineæ,ut ſanguineæ genus quo ad ſanguinis impuritatem,eſſe,iam demonſtraui. Galeni decreto,ita exarantis *ſanguis impurus, excrementoſiſque eſt*, impurus enim genericè,excremētoſus uerò ſpecificè. Nam quemadmodum ſanguis impurus communis æquè tum ſanguini excrementoſo, tum putrido habetur, ita etiam ſanguinea magnitudo à ſanguine impuro emanans,impura appellatur,& ea magnitudo etiam ſpecifica proportione eius cauſæ reſpondens,ſi à ſanguine excrementoſo proficiſcatur,excrementoſa erit,ac ita alia à ſanguine putrido emergens, putrida iure meritò uocari debet: Vnde hæc generica magnitudo ſanguinis miſſio-

4.de tuen.ſanit. c.4.

Quæ vel excrementoſa vel putrida,eſt.

A miſſionem depuratiuam indicabit, altera verò ſpecifica ſanguinis excrementoſi eductionem depuratiuam poſtulat, ſicuti alia magnitudo ſanguinis putridi detractionem inſinuat. Verum tametſi Galenus dixerit *ſanguis purus excrementoſo eſt calidior*, quia in parte ſiniſtra impurus, & excrementoſus reſidet, vt ſanguis melancholicus, ſeu atrabilaris: in parte verò dextra ſanguis purus ineſt; & calidior apparet. Attamen id naturaliter à Galeno intelligitur, cum præter naturaliter etiam in parte dextra ſanguis impurus, & excrementoſus introſpiciatur, tum bilioſus, tum atrabilaris, tum pituitoſus, tum ſeroſus; cum ſanguinem impurum, & excrementoſum *interdum ſeroſum interdum melancholicum, interdum bilioſum, interdum pituitoſum* videamus, in ſanguine venę ſectione detracto. Verum de pituitoſo ſanguine id aduertere debes, vt ſanguis in ſecunda, vel tertia cruditatū regione pituitoſus excrementoſus eſt: in prima verò regione ſanguis malus propriè à Galeno nuncupatur, vbi ait *inciſa vena bonum ſanguinem emittit: malum verò qui in primis maximè venis circa iecur, & quod meſentereum vocant colligitur*. Ratio autem eſt, quia malus is ſanguis ibi colligitur, cum in meſentereo primam alterationem chylus in ſanguinem conuertēdus acquirat, non ab hepate omnino ſanguine concocto, proinde malus ſanguis, cum ab hepate coctus non ſit: qui per venas hemorroidum emittitur, ſi magnitudo morbi ſanguinea ibi gignatur, vt eſt meſenterei ædema phlegmonoſum. Alius vero pituitoſus ſanguis excrementuſus vel in

4. de vſu part.c. 7.

1 6 Epid.com.2. t.38.

4. de tuenda ſanit.cap.5.& 12. Meth.c.3.

Ac excrementoſa vel bilioſa, vel melancholica, aut pituitoſa.

Sanguis excrementoſus naturaliter in parte ſiniſtra.

Accidentaliter vero in quacumque parte.

Sanguis pituitoſus in ſecunda ac tertia cruditatum regione excrementoſus eſt: in prima vero regione malus.

B toto genere venoſo, vel in aliqua parte tertiæ regionis reſidet: ſi in vniuerſo corporis ſinu venarum immineat magnitudinem incipientem pituitoſam ſanguineam adeſſe, tunc venæ ſectio in brachio dextro agenda eſt, vt lib.3.c.13.dicam. Quoties verò in venulis extremis alicuius partis determinatæ ipſe ſanguis impurus, excrementoſus, pituitoſus extiterit, & ibidem magnitudo, ab eo ſanguine, morbi ſanguinea promanet; tunc ſanè per epicraſim vena ſecanda vt lib.3.c.21. & c.22. Perpende autem quod vbi ſanguis impurus ſeroſus adeſt, ibi non poteſt eſſe magnitudo ſanguinea, immo cacochyma purgationem indicans. Vlterius ſpeculor, vt vbi ſanguis impurus pituitoſus inueniatur, ibi non vehemēter magnitudo ſanguinea reperiatur, immo modicè magna paucam ſanguinis quantitatem educendam eſſe indicans: Verum ad obſtructiones tollendas *etiam ſi plenitudinis ſigna non adſint* vt totò deterſoria adhibere valeamus auxilia, primo vena ſecanda eſt, vt Galenus 8.Meth.c.4.decreuit. Magnitudo vero morbi ſanguinea putrida, ſanguinis putridi, ſeù fuliginoſi, aut fumoſi miſſionem depuratiuam flagitās, vtiq; à ſanguine putrefacto, ſeu fuliginoſo, aut fumido oboritur, vt ex Galeni his autoritatibus eſt colligere. Ait enim Galenus 8.Meth. *fumoſa, fuliginoſaq. ſuccorum excrementa, quæ* venæ ſectione *tranſpirat ſuccis ipſis imminutis, pauciora reſtabunt*, ibi enim à morbi magnitudine ſanguinea impura putrida, ſanguinis

8.Methodi c.4.

C excrementoſi fumoſi. & fuliginoſi, eductio molienda indicatur; quo ſanguine imminuto, pauciora excrementa ita fumoſa, ac fuliginoſa manebunt. Immo in hac magnitudine morbi quidem *committendum non eſt, vt in ijs maneat venis, vt potè ex dimidio corruptum, ſed potius plurimum eius expellatur. Idcircò detractionem ſanguinis etiam ſecundo die iteramus, aliquando verò, & tertio, &c.* vt lib.3.c.20.& c.15.& ſparſim alijs in locis, in toto eo libro 3. in medium afferam.

4. de meth. ſanit. c.10.

C A P V T VIII.

Magnitudinis morbi ſanguineæ generis explanati impuri, ſimulq́; eius differentiarum notæ diagnoſticæ explorantur.

D MAgnitudo autem ſanguinea generica impura, non difficilè, ex ſanguinis impuri affectibus non leuibus elluceſcit. Impura verò ſanguinea magnitudo, an excrementoſa, an putrida ſit, etiam ex affectionibus excrementoſis, & putridis ſeorſum diſtinctis facilè nobis patebit. Quandoquidem ex totius corporis colore flauo excrementum bilioſum, ex colore verò nigro excrementum melancholicum, ſeù atrabilare, adeſſe ſignificatur; ex colore verò viride icteritiam adeſſe, ex his vtriſque excrementis compoſitam oſtenditur. Inſuper ex liene tumefacto, & ex fæcibus nigricantibus exeuntibus melancholicum, ſeu atrabilare excrementum dignoſcitur, ſicuti vbi iecur in tumorem elatum erit, & excrementis flauo colore tinctis præſentibus, ibi facilè excrementum bilioſum flauum comprehenditur. Ac vbi magnitudo ſanguinea impura ex aliquo horum excrementorum originem habet, ibi etiam certè ea impura ſanguinea magnitudo, vel melancholica, vel atrabilaris, aut bilioſa flaua erit. Alia verò magnitudo impura putrida, ex ſignis manifeſtis putredinis febrilis pateſit.

A

C A P V T . IX.

Dubium eneruatur.

Dubium. CÆterum quiſpiam dubitare poſſet, quoniam id genus magnitudinis morbi ſan
guineæ impuræ nunquam ex ſe ſola inuenitur, immo cum alia magnitudine
in qualitate accepta calfactiua, aut refrigeratiua, ſiccatiua, vel humectiua, ergo
ipſa magnitudo impura non eſt ex ſe ſola conſtituenda, ſed ſub alio genere ma-
Solutio. gnitudinis ſanguineæ quo ad qualitatem aſſumptæ. Cui reſpõdeo duob. modis
nos poſſe conſiderare magnitudinem ſanguineã morbi imputam nimirũ, vel
vt ſecundario referatur, & ſic non modo ſub genere magnitudinis morbi ſanguineæ quo ad qua-
litatem, ſed ẽt ſub alio genere quo ad plenitudinem reducitur: ſub quo oẽs morbi magnitudines
vt ſanguineæ rediguntur; Nam ſanguis primò copia peccans. Poſtea qualitate calidiſſima, ac in-
flammabiliſſima ſanguineã febris tum ſynochæ, tum ardentis procreat magnitudinem: Ac in fe-
bre ardenti ſanguis bilioſus primò vt bilioſus calidus, & ſiccus conſideratur, ſecundò vero vt ex- B
crementoſus, & vt putridus educendus; Quocirca primo ibi perpenditur venæ ſectio vacuatiua,
& viriũ exoneratiua, ac deobſtrectiua, ſecũdo verò, vt refrigeratiua, & humectiua tã calorem va- 9. Meth. c. 3. & 4. Meth. c. 5.
cuando febrilem, & putredinalem, ſimulq́; putredinis malitiam depellendo: quã fuligines, ac fu
mos retentos tranſpirare faciendo; Tandẽ pugnã, ac diſcordiam adimendo, quæ inter calorẽ na- 9 Meth. c. 5.
turalem, ac præter naturalem aderat, vt potiſſimũ eius remediũ. Tertio vero ea venæ ſectione de-
puratio magnitudinis impuræ accipitur, dum ea ſanguinis impuri, vel excrementoſi, aut putridi
prædominium habebit: vel ſanguis dominans bilioſus, vel melancholicus fit. Hoc. n. modo ipſa 11. Meth. c. 14.
magnitudo morbi imputa primario deſumitur, vt in maſſa ſanguinea coinquinata, vel adſit ma-
gnitudo impura vel excremẽtoſa, vel putrida eripienda in prima intentione indicantis, & ſic ea
magnitudo ſeparata eſt in prima intentione, quia tunc magnitudo quo ad qualitatẽ ſecundario
capitur. Quocirca ea depuratiua venæ ſectio prima eſt in corporis impuri, & coinquinati purifi-
catione, ſeu depuratione. Cæterum modo occaſio notandi adeſt, vt venæ ſectio ſi hæc oĩa ægro
emolumenta inferat, quæ nullo alio auxilio conſequi poſſunt, immo venæ ſectio ità excellens, ac
præſtans remedium eſt, vt cruda infixa, craſſa, viſcida ac lenta excremẽta, in aliqua particula, nẽ-
pè in venis extremis alicuius particulæ, collecta, impacta, & calcata, quæ nullatenus medicamen C
to vehementi ſolutiuo cedunt, facillimè venæ ſectioni cedunt, vt fusè loco proprio oſtendam.

C A P V T X.

Magnitudinis morbi ſanguineæ genericæ fluentis, ſeu fluxuræ, per ſe ſanguinis eductionem deriuatiuam, ſeù reuulſiuam, indicantis, doctrina patefit.

QVarta verò generica ſanguinea eſt magnitudo, quæ ſua natura ſanguinis euacuationẽ
flagitat reuulſiuam, ſeu deriuatiuam tanquam ea, quæ vtiq; *humorum vehemẽtiorem* 9. Meth. c. 11.
impetum ad diuerſam partem renouet, vel per propinqua deriuet; Quę ſingula verba dilu
cidanda ſunt: Ait enim *humorum* non autem ſanguinis *vehementiorem impetum* cum
magnitudo morbi ſaguinea fluxura, vel fluẽs ſine ſanguine cõpia peccãte adeſſe va-
leat; Vnde etſi *humorum vehementiorem impetum* videamus, cum humores quo ad multitudinem
præualeant, nihilo ſecius quo ad motum vehementem, ſanguis ſua natura ob ſpirituũ comiſtio-
nem actu calidiſſimus, ſimulq́; poteſtate fluxiliſſimus, prædominium obtinet, ceu vehiculum ſal D
tem ſit *humorum vehementiorem impetum* efficiens. Quod Galenus his verbis dilucidare voluit, 11. Meth. c. 5.
etiam cum mediocritatem ſuccorum continet, totũ corpus, ſi morbi magnitudo ſuadeat, ſanè euacuamus.
Siquidem dolor, & calor membri attrahentis, *in quo phlegmone ſedet, etiam ſi purũ ab excrementis to-*
tum corpus ſit, fluxionis cauſa fiunt; & alibi id confirmando inquit. *Nos aũt, & ea non exiſtente* nem 4. de vict. rat. in
pè non exiſtente *plethorica appellata ſyndrome, venam ſecamus, cum dolor vehemens hominẽ ſtatim* morb. acut. t. 19.
prehenderit, vel pars aliqua fracta fuerit, vel os ex loco pulſum ſit, vel alius quiſpiã articulus contractus
redditusq́; ſit. Idem in caſu ab alto, & in plaga competere ait Galenus. Cui ſententiæ aſcribere vo- 4. Meth. c 6.
luit Cornelius Celſus ità exarans. *Si ex ſuperiori parte aliquis deeidat, ſi contuſus ſit, ſi ex aliquo ſubito* Lib. 2. c. 10.
caſu ſanguinẽ vomat, quamuis paulò ante ſumptũ cibum, tamen protinus ei vena ſectione demenda mate
ria eſt, nẽ ſi ſubſederit, corpus affligat. Ratio aũt eſt, vt appertiſſimè nobis dilucidat Galenus; quia 9. Meth. c 11.
omnibus noſtri corporis partibus ſanguis in genere venoſo vniuerſi corporis exiſtens cõmunica-
tur. Quocirca facilè à partibus læſis, aut calore, aut dolore attrahẽtibus attrahitur, & hinc vt cali- 13. Meth. c. 5.
diſſimus, & fluxilliſſimus facillimè ad partem læſam attrahẽtẽ alios ducit humores. Vnde eas par-
tes offenſas etiam inflammatas reddit, vt in eryſipelate phlegmonoſo, & in ſcirrho phlegmo-
noſo, necnon in œdemate phlegmonoſo contingit; Nam etſi alij humores principaliter, ibi ad

læſas

Paulus lib. 4. c. 21 & celſus lib. 5.c.26.

A læſas fluant partes, attamen ſanguis in ipſis tumoribus ſubdominans, vt vehiculum ducens eos humores,ſe habet;in quibus omnibus venę ſectio conuenit. Si verò ex humore bilioſo ſincero fiat eryſipela, & ex pituita fluente gignatur œdema, & etiam ex humore melancholico meraco,ſcirrhus fiat, tunc ipſi tumores quidem legitimi ſunt à cacochymia tantum ſola exorti. Quibus tantum purgatio competit,non autem ſanguinis miſſio,ut Galenus aſſerit. Verum ad

2. ad Glauc.c.2. & 4.Meth.c.3.

ſecundam partem textus Galeni declarandam accedamus,ubi ait,*ad diuerſam partem reuocet*.Galenus hic à ſitu,ſeù poſitu partis lęſę ad quam fluit ſanguis cum humoribus,per contrarium motum reuulſiuam ſanguinis detractionem inuenit,inquiens.

2. ad Glauc.c.2.

At ex poſitu indicatione quę ipſa negligenda non eſt,nam per quæ euacuare oporteat,atque commodo ipſa præcipuè demonſtrat;fluentium igitur adhuc humorum Antipaſis,ideſt,retractio. Ipſa autem reuulſio quatuor continet conditiones, quarum prima eſt, ut ſit per contrarium peragenda: Alia eſt, ut *à membris quæ illi è directò ſunt quod ab ipſo Hippocrate Cat'ixim dicitur, hoc ipſum eſt ſecundum rectitudinem* fieri debeat. Poſtrema uerò eſt,ut per longitudinem executioni mandari debeat. Quam ſanè ob rem duę reuulſionis inueniuntur ſpecies,nimirum ſurſum,ac deorſum. Tertiam autem textus Galeni particulam dilucidamus,ubi ſcribit *vel per propinqua deriuet*.Sicuti enim reuulſio fluxurę magnitudinis morbi ſanguineę fit,ità deriuatio ęquè tum fluẽtis magnitudinis morbi ſanguineę, tum etiam fluxę euacuatio eſt ideo à parte propinqua. *Parocheteuſis, adeſt deriuatio medela eſt*, quia euacuatio procul omni dubio à parte propinqua exercetur. Deriuationis itaque quatuor ſunt conditiones

Reuulſio quatuor conditiones habet.

Reuulſionis duę ſpecies.

Deriuationis natura pate fit. 58.

Hippocrates li. de humorib.58. 2. ad Glauc.c.2.

B eò quòd prima eſt,quòd à propinqua parte,adminiſtratur. Secunda,quòd per contrarium. Tertia uerò quòd ad latera,ſeu obliqua efficere debeatur, igitur deriuatio per contrarium ad latera, non autem per longitudinem fieri debet: Quemadmodum enim reuulſio per longitudinem, ita quidem deriuatio ad latera fieri debet. Poſtrema uero conditio eſt, ſeruata *Catixi*,nimirum rectitudine. Sex autem deriuationis introſpiciuntur ſpecies,ut potè antrorſum,retrorſum, deſtrorsũ, ſiniſtrorſum,introrſum,& extrorſum,quarum omnium loco proprio fusè meminero lib. 3.c.23. & c.16.& lib.2.de magnitudine cacochyma c.6.Cęterum inter ſanguinis miſſiones, uenę ſectio utique confeſtim,fluxiones reuellit,ut ait Galenus.Magnitudines autem morbi ſanguineę fluxuræ,& fluentes,nec non fluxę,per ſe ſanguinis miſſionem reuulſiuam,ac deriuatiuam indicantes, duorum modorum generibus oboriuntur,uel nanque per modum attractionis, & ita uel à calore,aut à dolore attrahente,fit;uel per modum receptionis,& tunc à parte aliqua ualida tranſmittenti,ſimulque à parte imbecilla,ſeu defecta,aut humiditate laxata recipiente fluxionem, morbi magnitudo emergit,ut lib.3.huius operis cap.16.exactius dicam. Perpẽde autem morbi magnitudinem fluxuram imminentem eſſe; fluentem uero incipientem; ſicuti ea iam fluxa facta, pręſens eſt. Ac utraque per ſe cruoris emiſſionem indicat.

Hippocrates de loc. in homine 420.

Et 1.de morb. 447.448.

4.Meth.c.6.

Hippocrates li. de humorib. p. 58.& Gal. 2 ad Glauc.c.2.

De expræſ. cõſ. c.1.ſpe.78.A.

31.Meth.c.5.

Deriuationis quatuor conditiones.

Deriuationis ſpecies ſex reperiuntur.

C

C A P V T XI.

Generis ſanguineæ magnitudinis allati notæ diagnoſticæ traduntur.

Com.3.in Hip. progn. con.46.

MAgnitudo autem morbi ſanguinea iam fluxa facilè nobis innoteſcit, quoniam *decumbentes membris quibuſdam fluxiones inflammationem, ſacrum ignem,ſcirrhum,cancrum*,& alios ijs ſimiles *committentes* tumores,iam factos, apertè cõſpiciuntur. Nam ſicutanei ſint ij tumores, tum ſenſu uiſus,tum tactus patẽt: Si uerò interni adſint, tunc ex natura formationis loci affecti; & ex regione illius membri obnoxij,& ex facultate offenſa,ſeù ſaltem ab uſu lęſo ipſius particulę affectę,& ab excrementis exeuntibus; ac denique ex ſymptomatibus, quę ex ea parte afflicta naſcuntur,non difficilè dignoſci ualent. Magnitudo uerò morbi ſanguinea fluens, ac incipiens ab ea magna incipiente inuenitur inflammatione ſeu tumore phlegmonoſo incipiente, ijſdem ineuntibus ſignis, quę eadem methodo allata inueſtigari poſſunt. Non ità uerò facilè morbi ſanguinea indagatur magnitudo fluxura,ac imminens.Tamen primò ea quoque inquiritur ex hoc,ut eò facilius fiat,in calidis,& humidis corporibus,quia temperamentum *humidum, & calidum fluxionum vitijs obnoxium eſt*. Inſuper corpora otioſa facilius hac morbi corripiuntur magnitudine,cum ibi humiditas cumuletur.Porrò ubi duę intemperies ſeorſum Inęquales inueniuntur,vt hepatis caliditas,& in uentriculo frigiditas intemperata, ibi facilè ea magnitudo effici ualet,cum ubi fluxio reſideat,ibi unica intemperies non redundet. Vlterius ubi pars aliqua defecta eſt,ſeu imbecilla,aut intemperata frigiditate,& humiditate,& laxata facilè ea emergit. Denique quoties,uel dolor,aut calor ingens in aliquo fuerit membro, tunc facillimè ea conſurgit,immo ea neceſſariò fit. Pręter quam quòd etiam ſicuti ipſa his ſignis, ut pręſentibus, morbi magnitudo ſanguinea iam fluxa,& pręſens indagatur, & ut incipientibus, etiam incipiens magnitudo dignoſcitur,ità quoque ipſa imminens fluxura magnitudo quidem,ipſiſmet imminentibus notis,cognoſci poteſt.

D

5. de ſanit.tuenda c.12.& 6. de ſanit.tuẽda c.3. 3.de ſanl.tuenda c.8.

Lib. de inæqua. intemp.c.2.

3.de cõp.Med. per g. c.4. claſ. 5.t.212.

Et 6. de ſanit. tuen.c.4.

13.Meth.c.5.& 3.de Diſ.febriũ c.11.

A

CAPVT XII.

Sanguinis miſſio adeò præſtans eſt à morbi vrgente ſanguinea magnitudine indicata, vt cruditates, quæ medicamentis non cedunt, ipſi cedere venæ ſectioni cogantur.

Sanguinis miſſionis præſtantia, iterum dilucidatur, partim enim c.6 explanata eſt partimque c.1.

Quot conditiones optimæ venæ ſectionis ſint, vide lib.2. c.28.iſtius operis.

Cap.24.

VErum venæ ſectionis excellentia antea obiter notata, hic exactè perpendenda eſt; cum talis efficatiæ ipſa venæ ſectio ſit; vt nedum crudorum copiæ eductiua ſit, vt antea dixi; At verò etiam renitentium tumorum, minoratiua, humorumq; collectionis hoc facientium tumores euacuatiua ſe habet; Purgatio verò tantum humorum turgentium, ſeù fluentium, præparatorumque eductiua reperitur. Quandoquidem tumorum renitentium collectiones in morbis magnis, ac vehementibus ſolam quidem venæ ſectionem mouere, ac partim euacuare poſſe, aſſeuerarunt. Hippocrates, & Galenus vt apertè cuilibet perlegenti horum Autorum verba parebit: ac textu ſequenti idem corroboratione affirmando inquit. *Quicunque autem ſtatim per initia morborum inflammationes, medicamento purgante, ſoluere tentant, ij quidem de inflammata parte nihil detrahunt, cum nihil cedat ea, quæ adhuc cruda eſt affectio.* Vnde concludit ſolum morborum acutorum inflammationes, quas intelligit morbos magnos, ac vehementes, nempè tumores renitentes, ac duros textu anteriori poſitos, tantum venæ ſectione tolli poſſe ſine medicamento purgante. Præterea etiã idem t.27.& 28.Hipp. affirmat, nempè venæ ſectioni cedere cruda, & craſſa, non autem medicamentis ſolutiuis. At verò partim euacuatis cruditatibus, venę ſectione facta *ſi non leuetur* per vomitum educendæ cruditates, nihil verò per aluum, & ſolum clyſmis vti debemus, ait Hippocrates. Nam in venæ ſectione humores crudi vnà cum ſanguine euacuantur, qui collecti ſunt, in tumoribus, ac obſtructionibus: Non autem adhuc ita infixi ſunt, vt venæ ſectione extrahi non poſſint, & ſi infixi ſint quoad medicamenta ſolutiua, vt purgatione educi nequeant. Ait enim Hippocrates. *Nam pertundere in brachio ſplenitidem appellatam venam, aut iecorariam ad vtranque ſanè morbus vergit nempe pulmonis inflammatio, & morbus lateralis ſine ſputo: Hinc confert venam pertundere in brachio, &c. ſicque lateris, & aliarum partium dolor leuior contingit.* Subinde cauſam reddit. *Vena enim quicquid in ea ineſt pituita, & bilis, & ſanguinis morboſi vnà cum his magna ex parte foras emittit.* Ibi enim intelligit pituitam & bilem craſſefactam à frigido externo, & à calore interno, ac in venulis, & carne infixam, & compactam, vt eſt videre ex ijs verbis. *Cumque rigorē, & perfrigerationem ſenſerit, tum caro, quæ eſt in latere, tum venulæ conuelluntur, & quicquid in ipſa carne, aut in eius venulis bilis, & pituitæ ineſt, id magna ex parte, aut totum intro ad caliditatem propulſam, carne extra condenſata ſecernitur, &c. cum verò, quæ ad latus impacta ſunt putruerint.* Et quæ dicit de tumore laterali, ita de cæteris tumoribus renitentibus inflammatorijs intelligas. Non meminit verò melancholiæ, quia ſanguinis fex eſt. Quocirca patet cruditates humorũ infixas, & compactas in venulis exiſtentes in tumoribus renitentibus, ſeu duris, venæ ſectione, extrahi.

B

4.de vict.rat.in M.a.t.25. t.22. ac etiã in epiſt. ad Dem. vera ſtypurgidem... aut.t.278.

Idē Galenus affirmat 2.de cris. c.9. & alibi & & Hipp. etiam alijs in locis & Ætius, vt antea dixi c.5.

21.

t.29.

Crudà purgantibus medicamentis non cedere; verum tantum venæ ſectioni cedunt.

Hippocratis autoritas id probans.

Tertius Hippocratis locus.

Quartus Hippocratis locus.

Humores crudi craſſi, viſcidi, ac lenti in tumoribus collecti, & compacti tenti (?) ibus & in obſtructionibus infixi venæ ſectioni moueri, & euacuari.

Quarti Hippocratis loci verba.

Hippocratis idem de morb. t.48.

8.Meth.c.4.

4.de vict.rat.in M.a.t 28. Hippocrates.

C

Hippocrates 4. de vict. rat.in M.a.t.25.& alibi vt antea dictū eſt. & t.22. 2.de morbis 448.Idem 4.Meth.c.4.

2.de morb.pag. 448.

Pag.447.

Galeni locus idē aſſeuerans.

Alius Galeni locus.

Locus Galeni alter. Deterſoria medicamēta ante venæ ſectionem in obſtructionibus à copia ortis magis obſtruunt.

Euacuantur, n. cruditates à venę ſectione, qui bus euacuatis, poſtea deterſoria tuto danda.

Ideò præſtās remedium eſt obſtructionū à copia ortarum, vt ait Galenus. 10.Meth.c.2.

Quartus Galeni locus.

Quintus & ſextus locus.

Septimus locus octauus locus.

Alius Galeni locus vt venæ ſectione cruditates moueantur; qui nonus locus eſt.

Quod etiam Galenus confirmauit, cum exarauerit 4.de tuenda ſanit.c.10. *venæ autem ſectio ſuccos omnes*, tum ſanguinem, tum bilem, tum melancholiam, tum pituitam, & ſerum, vt 6.epidem com.2.t.38.*è vaſis emittit*, & alio in loco ait. *Ergo vt tranſpiret maiore iam auxilio eſt opus, vbi robur ægro non deeſt, ſecanda vena eſt, etiam ſi plenitudinis ſigna non adſint:* ibi enim humorum meminit, qui craſſi, viſcidi, ac lenti, & copioſi aliqua in parte collecti, & etiam quatenus copioſi ſunt obſtructiones, putredinem efficiunt, vnà & fuliginum prohibitam tranſpirationem facilè concitant: qui etſi compacti, ac infixi ſint; attamen eos venæ ſectione moueri, ac educi maiori ex parte ſtatuit Galenus, pergens: *Præſtat enim vitioſi ſucci maiore parte emiſſa:* Et poſtea inquit, *fumoſa, fuliginoſaque ſuccorum excrementa, quæ tranſpirant ſuccis ipſis imminutis* venæ ſectione molita *pauciora reſtabunt.* Quocirca Galenus expreſsè autumat, venæ ſectionem, crudos humores in extremis venulis venæ cauæ (de quibus etiam dixit alibi) exiſtentes mouere, emittere, & imminuere, putredinisque calorem, & maliriam arcere, fumos, ac fuligines introcluſos tranſpirando, obſtructioneſque depellendo, vel à pituita promanet, vel à bile, aut à melancholia. Hinc altercationem inter calidum innatum, & calorem putredinalem ſanandi præſidium potiſſimum venæ ſectionē eſſe affirmauit Galenus, vt antea quoque dictum eſt. Nec deeſt alia Galeni autoritas noſtrum inſtitutum corroborans, ait enim. *Inciſa vena bonum ſanguinem emittit malum, qui in primis maximè venis circa iecur, & quod meſentereum vocant colligitur, in totum trahit corpus.* Si ergo per venæ ſectionem cauæ adminiſtratam, malus ſanguis crudus, craſſus, glutinoſus, pituitoſus venis anguſtiſſimis venæ portæ meſenterei inhæreſcens moueatur, & à venulis ijs extrahatur, dum in totum genus venoſum fertur, vbi ſanguis ſecundæ regioni ineſt, & alius crudus ſanguis in prima regione reſſider; ergo eò magis crudus ſuccus per venæ ſectionem euacuabitur, vbi ſanguis emiſſus, & crudus is ſuccus in vnica parte ſimul mixti ſint.

8.Meth.c.4.

D

4.de ſanit.tuenda c.9.

9. Meth.c.3. & 4.Meth c.5.

11. Meth.med. c.14.

9.Meth c.5.

4.de ſan.tuend. c.5. antea citato.

A

C A P V T XIII.

Cur vnà cũ ſanguine, etiam humores crudi educãtur, ac de cauſa iſtius rei.

VErum penitiori ſtudio, quæſo, cauſam quæramus, cur in venæ ſectione, hæ cruditates educantur, non autem in purgatione. Quam eſſe dico, cõterminationem, & continuitatem ſimul iunctam, & ſpiritus ſanguineos ſimul calidiſſimos, & fluxiliſſimos, vnà & motiuiſſimos cæterorum omnium, quæ in noſtro corpore inueniuntur; Vena enim quidem ſemper propinqua ſecatur, in morbis allatis. Cauſa verò, cur vnà cum ſanguine morboſo etiam ſortas educitur quicquid crudum ipſi ſanguini admixtum eſt; eadem eſt cauſa ſanguinis extractionis; Quæ meo quidem iudicio duplex eſt, vt potè efficiens, quæ eſt poſt foramen iam factum, vacui vis, & continuatio ſanguinis mobilis, ac fluxilis, vel fluxilitas continua ſanguinis (quod ſatius eſt aſſerere) quæ continuatio incipit in foramine tunicæ venæ inciſæ, ac labitur vſque ad extremum venularum, quæ propagines ſunt venæ inciſæ, & hæc materialis cauſa mediata, hoc eſt, adæqnatio continua ſanguinis fluxilis, incipiens à principio, ac deſinens in fine ipſius continuationis; & ſicuti vis vacui

B in ſanguinem fluxilem meritò ſpirituum vitaliũ per partem æquabiliter agit, tanquã in ſanguinem continuum fluxibilem, prout fluxilem continuum, ita ẽt fluxile cõtinuum æquabiliter vim vacui vtiq; recipit. Quocirca foramine iam facto, illico vis vacui agit, & fluxile continuũ recipit, ac vis vacui actionem patitur. Vnde illa æquabiliter agit, iſta verò æquabiliter patitur. Hinc cum actio, & paſſio eorum vſq; quo ſanguis fluxilis eſt extenditur, fiat, propter ſpiritus calidiſſimos, ac fluxiliſſimos ſanguini admixtos; Cum autem hæc actio, & paſſio, per ſinum venæ inciſæ vſque ad partis inſtrumentalis inflammatæ ſinus vacuitatem potentialem, actu repletam, per totum eum repletionis tumiditatis ſpacium extenſiuum, extendatur; Proinde ex ea actione, & paſſione, vena ſecta, ea vacuitas actų repleta, & potentialis, ex potentia ad actum vacuitatis deducitur: Cruditates verò venulis extremis illius ſinus venæ ſectæ ſimul cum ſanguine inhæreſcentes, plus, ac minus mouentur, ac educuntur, prout facilius, ſeù difficilius vnà cum ſanguine exeunte moueantur, & fluant. Vnde quoque magna ex parte vacuitas ea repleta ſinus venularum, ac retinens, ſeu dura inanitur certè, euacuatione malorum ſuccorũ crudorũ, propter ſpiritus allatos egredientes, cruditateſq; educentes. At verò ſi intimiori ſtudio rem introſpiciã, videbo etiam partim à ſpiritu igneo facto ſanguinis morboſi putreſcentis partis duræ, ſeù tenſæ,

C fumoſo, & fuliginoſo euaporabili, exitunq; flagitante eam ſanguinis augere extractionem. Cum ſpiritus ille igneus fuliginum vehementi tranſpiratione eius exitum feſtinando, eam ſanguinis,

1. Methodi c.4. ſimulq; cruditatum egreſſionem adaugeat, quia *facilè fumoſa, fuliginoſaque ſuccorum excrementa tranſpirant*. Duo autem nunc dubia conſurgunt. Primum eſt quòd vacuum non datur, vbi enim viſilia non adſunt corpora, ibi quidem aer eſt. Secundum verò eſt, vt natura etiam concurrat ad deteriorem reijciendum ſanguinem, in venæ ſectione, nec tamen, de hac cauſa ſanguinis miſſionis dictum eſt. Pro ſolutione autem dico à me vacuum, non propriè aſſumi, nec abſolutè, immo vacuum ſanguinis, & carnis accepi, aerem pro vacuo deſſumendo. Vnde hoc modo vacuum eſt, tum ſanguine, tum carne vacans. Ad ſecundum reſpondeo, me allocutum eſſe, de prima cauſa ſanguinis excretionis, vena ſecta, ab Artifice molita, nõ autem à Natura facta. Suppoſui nanq; facultatem ſanguinem expellentem, ac irritatam, tum à dolore perforationis ferro tunicæ venæ ſectæ, tum à ligatura brachij dolorifica à chyrurgo peracta.

Cauſa cur cruditates venæ ſectioni cedunt, non autem purgationibus.

Vide lib. hoc 2. c. 6. iſtius operis, vbi conditiones venæ ſectionis adeiunt.

Cauſa venæ ſectionis, ac detractionis humoris, qui cum ſanguine extrahitur.

Duplex eſt efficiens, quæ vacui vis eſt.

Et materialis, quæ ſanguinis, & cuilibet ſanguini admixti crudi fluxilitas continua: ſanguis enim per ſe fluxilis eſt ſpirituum eius ope. Cruda verò, quæ per ſe immobilia ſũt ſanguinis, & fuliginum, & humorũ, & ignei putridi in tumore duro reſidentiũ auxilio, fluxilia fiunt.

Ex quib. cauſis adæquatio continua ſanguinis emergit.

Alia cauſa etiã concurrit augendo exitum ſanguinis.

Primũ dubiũ.

Secundum dubium.

Ad primum dubium.

Ad ſecundum dubium.

C A P V T XIV.

Magnitudinis morbi ſanguineę morborſæ genera, etſi nouem ſint, attameu

D ſex poſteriora genera etiam vt differentiæ declarandæ aſſumuntur.

DEclaratis autem magnitudinis morborum ſanguineis generibus; deeſt ſolũ, vt huius magnitudinis genera ad morbos coarctata, dilucidamus. Quę vt iam dictum eſt lib. 1. c. 13. in quinto dubij argumento, octo genera à Galeno expreſſa, inſpiciuntur. Duo. n. priora genera generaliſſima ſunt, per ſe vrgentia eſſentialiter, & ſua natura, vel vrgentia curatiua curabili iam facta, vel præſente, vel incipiente, principio incepto; vel vrgentia pęſeruatiua impedibili ſuperuẽtura, vel incipiẽte principio non incepto, aut imminenti. Et quatenus hoc modo genera iſta vrgent, per ſe ẽt exactè, & integrè, propriè, & proximè ſanguinis eductionem quærũt, quæ ita à Galeno conſtituũtur

11. Meth. c. 3. *magnitudinem verò duplicem eſſe, vel propriæ ſubſtantia* vitium *ratione, vel declinationis à naturali habitu*. Subſtantia autem virium propria triplex eſt; nimitũ, & corpora ſolida, & ſpiritus, & ſpecies

Ibidem. carnoſa: vt Galenus ait. *Quoniam virium ſubſtãtia, tũ ex ſpiritu, tum ex carnoſa ſpecie, tum ſolidis ipſis completur*. In corporibus enim ſolidis calor innatus ſua natura ineſt, qui virium omnium noſtri corporis primus motor corporeus ſalubris, vel inſalubris reperitur; in ſpiritu verò, ceù in calidi

Virium corporis humani ſubſtantia triplex quæ declaratur.

innati ſubſtantia adeſt: in ſpecie autem carnoſa, vt in partium ſolidarum indumentis inuenitur A
caloris naturalis, vt lib. de Medicinæ certitudine, iam dictum eſt. Ergo Galenus primum genus ex ea propria virium ſubſtantia læſa exhaurit, ſecundum verò à diſtantia receſſus à naturali ſtatu deſumit; & hæc duo genera ſubalternantia ſunt omnium reliquorum magnitudinis morbi ſanguineæ generum ſubalternatorum tum vt ſanguineorum, quæ hactenus explanata ſunt, tum vt morboſorum, quæ nũc à nobis dilucidanda veniunt. Verum aliud genus eſt à Galeno ſuppoſitum non expreſſum ſuppremum magnitudinis morboſæ ſanguineæ, quòd tertium eſt, ex facultate afflictæ partis læſa deſumptum; Vnde nouem ſunt genera, cum alijs ſex generibus huius magnitudinis: tria nanque genera ex parte offenſa in ſua ſubſtantia virium propria, ſuo proprio, ac originali temperamento iuncta, accepta recenſet Galenus hoc modo. *Cum enim trifariam nõ hæc modo vitia, verum etiam reliqua omnia grauia, magnaque reddantur, nempè, vel propter afflictæ partis præſtantiam, vel propter affectus magnitudinem, vel propterea quòd ſunt cacoethæ.* Alia vero tria genera ex affecta actione, facultateue obnoxia conſtituit, exarando. *Alia quæ ex læſa actionis præſtantia præſtatur, alia, quæ ex propria affectus eſſentia, ac tertia, quæ læſum corpus gubernat, æſtimatur.* Quæ omnia ſex genera modò exactè diluenda ſunt, vt antea pollicitus ſum. Verum, vt clariori doctrina poſteriora genera illinc elluceſcant, ipſa non vt ſex genera, immo vt ſex differentiæ ſecundi, ac tertij generis ſubalternatæ horum generum allatorum ſubalternantium dilucidandę ſunt: His nanque declaratis, etiam hæc duo ſubalternantia genera manifeſtiſſima erunt. Vna & aliud primum genus, quod à receſſu diſtante à naturali habitu deſumitur, patebit.

4. Methodi c.6.

7 Methodi c.13. Cap.15. & c.16.

B

C A P V T XV.

Prima differentia morbi ſanguineæ vehementiæ, quæ ex membro in ſua virium ſubſtantia proprio ſuo originali, & proprio temperamento annexa deſumitur, patefit.

Dilucidatur morbi magnitudo partiũ læſarũ, ratione præſtantiæ, aut præcellẽtiæ partis læſæ.

Præſtantia partis læſæ in ſua ſubſtantia, quęnam ſit.

Præſtantia partis læſæ à magnit. morbi ſanguinea, vel partis principalis, aut partib. principalib. ſubordinatæ, & deſeruientis, vel tantum ſubordinatæ, aut alterius partis læſæ, quæ nec principalibus inſeruiat, nec ſubordinata ſit.

PRima ergo differentia primi generis, ex læſæ particulæ propria virium ſubſtantia originali, proprioque temperamento iuncta accepta quidem eſt *propter præcellentiam partis*. Præcellencia enim, aut præſtantia partis læſæ tum ob præſtantiam proprij officij, tum ob conterminitatem, aut ſympathiam partis læſæ alicuius nõ ita præſtantis, trahentis tamen in conſenſum ſecum, lædendo partem aliquam principalem: Vnde vel ſint partes principales, quæ perdurationis humanæ ſpeciei facultatem obtineant, quæ indiuidualem conſeruationem habent, vt cor, cerebrum, & hepar, aut ſpecificam, vt teſtes viri; & matrix mulieris, vel fuerint non principales partes, tamen principalibus ijs ſubordinatæ, ac deſeruientes, aut ſint præparantes, vt ſtomachus, ſeu ventriculus hepati, ac pulmo cordi, aut latoriæ, vt arteriæ cordi, venæ hepati, & nerui cerebro inſeruientes: Vel ſint nec principales, nec principalibus inſeruientes, ſed tantum principalibus ſubordinatæ, vt tendones ſeù chordæ, & caro muſculorum, viſcerum, & glandularum, & cartilagines, & membranæ, ſeu paniculi: Siue ſint, nec principales, nec principalibus deſeruientes, nec ſubordinatæ, vt ligamenta articulorum, & oſſa, & adeps, aut ſeuus, aut pinguedo: Omnes iſtæ dum læſæ fuerint, aut per eſſentiam, vt partes principales, aut partes principales lædantur ob læſionem aliam aliquo modo morbum grauem, & magnum partium præſtantiarum reddere valent; exemplo enim vulneris Hippocrates nos docuit, vt morbi ſolutę vnitatis ſanguinea imminente magnitudine, ſanguis educendus ſit; vt Galenus refert, ita exarans, *etiam ſanguinem detrahi interdum ſuadet propter has cauſas. Id ita intelligas: primum quidem, ſi hæc eius verba relegeris. Omni enim ait Hippocrates recente facto vulneri, niſi in ventre ſit, expedit ex ipſo ſtatim ſanguinem plus, minusue effluere.* Ideoque dum ſanguis ex vulnere effluit neceſſe eſt, vt ſanguis generis venoſi ad eam vulneratam fluat partem inflammandam; proinde ad imminentem eam morbi ſanguineam venturam inflammatoriam partis vulneratæ prohibendam magnitudinem fluxuram, ſanguinis quidem miſſio reuulſiua molienda eſt, vt his verbis Galenus ait. *clarè iam ſenis mentem intelligas de ſanguine, cum magna ſint vulnera, detrahendo.* Si autem de quacunque parte inſigni vulnere læſa ſanguinem mittendum eſſe decreuerit, ergo eò magis eodem modo peragendum eſſe intelligas, vbi pars magno vulnere, aut vlcere, affecta eſſet. Hoc autem exemplũ de vulnere declarat, quòd vbi magnum vulnus adeſt, ibi imminens inflammatio, aut imminens ſanguinis maximum profluuium eſt; ideo illicò ſanguis educendus eſt; non autem magnum vulnus, ſeu magnum vlcus ſanguinis detractionem indicat, cum ibi morbi magnitudo impropria ſit, ac impropriè vrgeat, vt iam dixi lib. 1. cap. 13. in fundamentis, & ſolutionibus dubij ſecundi. Pars verò pręſtans, aut pars etiam vel parti pręſtanti ſubordinata, vel inſeruiens ſi morbi intemperamenti, à ſanguine prodıti, vel malę conformationis ſanguinea ſit magnitudo, vel iam fluxa, vel fluens, aut fluxura, tunc ſanè per ſe magnitudo ipſa tum vrget, tum ſanguinis eductionem indicat: vel deriuatiuam, vel reuulſiuam, tanquam eius cauſę immediatę magnam inſinuat ſublationem. Quoties ergo

4. Meth. c.6.

C

4. Meth. c.6.

D

Ibidem.

cor,

Digitized by Google

A cor, aut hepar afficiantur morbi magnitudine ſanguinea lethali, vel cerebrum ſua aliqua principi facultate valdè offendatur, tunc ſemper magnitudo ſanguinea, exactè propriè vrgens primò eripienda erit; & vt exactè propria etiam ſua natura exactè propriè ſanguinis miſſionem exoptans erit.

CAPVT XVI.

Secunda differentia morbi efficatiæ ſanguineæ, ex loco, ſua ſubſtantia propria, ſuoque temperamento proprio iuncta, affecto, exhauſta dilucidatur.

4. Meth. c. 6. SEcunda autem differentia magnitudinis ſanguineę, ex particulę propria ſubſtantia cum ſuo temperamento offenſa deſumpta habetur *propter affectus magnitudinem* partis lęſę: quæ tum in morbis ſolutę vnitatis, tum in intemperamenti à B ſanguine, vel fluxo, vel fluente, aut fluxuro geniti, vel genituti; tum in morbis malę conformationis introſpicitur. Verum dubitatu digniſſimum eſſe inuenies, Ibidem. quia Galenus Hippocratis decreto ſtatuit. Dubium. Morborum ſolutę vnitatis magnitudines partium lęſarum, vt vulnus, aut vlcus magnum, ampliumùe, *vel ſuturis, vel deligaturis eſſe coniungendum*. Si ergo magna coniunctio, ſeu glutinatio eſt indicatio magni vulneris, & magni vlceris; ergo iſthęc ſanguinis miſſionem non flagitant. Solutio. Cui reſpondeas vulnus, ſeu vlcus magnũ per ſe magnam partis affectę vnionem flagitans impropriè morbi magnitudinem eſſe, ideo eam per ſe non vrgere, clarè conſpicitur, nec per ſe magnam ſucci ſuperuacui indicare ſublationẽ, patet, cum ea magnitudo paſſibilis qualitas paſſionem inferens minimè ſit propria quo ad ſuccum peccantem; quia tantum propria magnitudo reperitur quo ad ſuccum peccantem, eaque tantũ integrè, propriè vrget, eſſentiali vrgentia, vel curatiua magnitudinis curabilis, vel pręſeruatiua magnitudinis venturę impedibilis. Hinc etiam ea ſola eſt, quę magnum euacuans inſinuat pręſidium, vt lib. 1. cap. 13. iam dictum eſt. Quatuor autem de cauſis vulnus, ſeu vlcus magnum, vt antea ibidem dictum eſt, ratione magnitudinis morbi quo ad ſuccum relatę, magnum educens petit auxilium; Quatuor de cauſis vlcus, & vulnus magnũ ſanguinis miſſionem indicat. Scilicet, vel profluuij ingentis ſanguinis pręſentis, aut incipientis, ſeu imminentis lethalis vrgentis reuellendi, ſiſtendique ope. Prima. C Nam *illa prius curari præcipiens Hippocrates, quæ* 5. Aphor. 19. *magis vrgent, hoc eſt, quæ maius periculum afferunt ſicuti & nunc profluuium ſanguinis. Ad hoc igitur prius obſiſtendum eſt, atque ita deinde, quod paſſum eſt, ad bonam temperiem eſt reuocandum*. Sic de magno recenti facto vulnere aſſeuerandum venit, prius etenim magnum vulneris lethale eripiendum profluuium eſt, exindè conſolidandum eſt; Secunda. Secundo autem modo quatenus vulnus, ſeu vlcus magnum phlegmonoſum, ſimulque mortiferum euadere poteſt, & pars vlcerata à ſucco intemperata ob morbi magnitudinem ſanguineam ad vulneratam partem fluentem, ſeu fluxuram, deriuandam, ſeu reuellendam, ait enim Galenus. 4. Meth. c. 6. *At verò iam dictum eſt, quæ magna vlcera ſunt, ea vel ſuturis, vel deligaturis eſſe coniungenda. Quin etiam quibus corrumpendi oſſis periculo impendet, ea vtique cum magnitudine phlegmones ſunt. Iam quæcunque exceduntur, ea tum cacoethe ſunt, tum malorum ſuccorum ſoboles*. Itaq; ſi in vulneribus, & vlceribus magnis, & in vlceribus cacoethicis, nempe rebellibus, & in oſſis corruptione, ſanguis exhauriendus ſit, id ſanè ab his affectibus, vt magnis non inſinuatur, quippè quòd ſolum id à phlegmone imminente, ſeu incipiente indicatur, cum iſthęc vitia omnia malorum ſuccorum; nimirum & ſanguinis peccantis, & cacochymię ſoboles ſint. Quandoquidem ſicuti ipſa, vt ſoboles ſanguinis peccantis (qui ſanguineam in his, & phlegmonoſam procreat magnitudinem) per accidens ſanguinis reuulſiuam, ſeù D deriuatiuam, quęritant eductionem; Sic etiam, vt ipſa ſoboles ſunt prauorum ſuccorum, per accidens, cacochymię reuulſiuam, ſeù deriuatiuam exoptant purgationem; videlicet, in eo vt in his magnitudo cacochyma, vel eryſipellatodes, vel œdematodes, aut ſcirrhoſoïdes, vel incipens, 4. Meth. c. 6. uel imminens emergat, ut Galenus ex Hippocratis decreto, inquit *inſuper adijcit. In omni vlcere cui eryſipelas ſuperuenit, purgari oportet, qua parte vlceri maximè conducit, ſiue id per ſuperna, ſiue per inferna fit: cuius etiam rei diſcrimen in lib. de humoribus Hippocrates nos edocuit, auertere nos iubens ad contraria, deriuare verò ad latera*, & iſtis duobus modis per accidens indicat: & impropria morbi magnitudo eſt. Sicuti alijs duobus ſequentibus modis morbi eſt propria, tamen non integra; immo imperfecta eſt: & ideo etiam imperfectè indicat. Tertia. Quia tertio modo uulnus, ſeù ulcus magnum, ut ſoboles ſanguinis peccantis, ſeu ſucci uitioſi, uel utriuſque recipiuntur; ac tunc, uel à magnitudine morbi ſanguinea, uel à cacochyma fluẽte, uel fluxura, uitia iſthęc augeri poſſunt, & hoc modo per ſe, & propriè, tamen imperfectè uel ſanguinis, uel cacochymię, uel utriuſque ſimul deriuatiuam, ſeu reuulſiuam indicant eductionem. Quarta. Quarto autem modo uulnus, ſeu ulcus magnum, uel alia antea ſtatuta ijs ſimilia, quatenus uel ſanguinis peccantis, uel cacochymię ſoboles ſunt à morbi ſanguinea, aut cacochyma magnitudine, uel fluente, & incipiente, uel fluxura, & imminente, impediantur, ne ab exſiccantibus, neque glutinantibus curentur, neque ſanentur;

ſanentur; dum ſicuti his præſidijs curantur, itá denuò gignantur, & hæc vitia quidem itá conſer- A
uantur ab impedimento quo ad ſuccum fluente, ſeu fluxuro adimendo. Et etiam hoc modo vul-
nus, & vlcus magnum, per ſe, & propriè, tamen imperfectè tantum ſanguinea vel cacochyma
narrata morbi magnitudo incipiens, aut imminens ſanguinis, vel cacochymiæ deriuatiuam, ſeu
reuulſiuam flagitat euacuationem. De quibus duobus his poſterioribus exarat, modis, Galenus
hunc in modum. *Ad eundem modum ſi aut alterius cuiuslibet particulæ occaſione, aut etiam totius* 4. Meth. c. 9.
corporis, cum in eo ſanguis, malùe ſucci redundant, vitioſum aliquid exulceartis partibus influxerit,
medendum prius eſt, vel ei quod fluxionis eſt cauſa, vel etiam toti corpori. Ita igitur & varices, qui
ſapè ſupra exulceratum locum ſunt, prius ſanabimus, vt deinde mox vlcus ſanemus. Cæterum nulla harū
curationum ipſius eſt vlceris, ſed alterius cuiuſquā affectus, qui vlcus, vel gignit, vel certè auget. idem
quoque aſſeuerando ait. *nam nunc quoque ipſum tum augeat, tum faciat.* Auget autem, ſeu gignit 4. Meth. c. 6.
vlcus magnum, vel morbi ſanguinea, vel cacochyma magnitudo, vel vtraque ſimul iuncta, fluēs,
& incipiens, vel fluxura, & imminens; ideo deriuationis, ſeù reuulſionis ſtudio, vel ſanguis, aut
Dubium. cacochymia, vel vtraque educitur. Sed dubitatur, quia ſanguis non modo auget, ſed etiam gi-
gnit magnitudinem ſanguineam iam fluxam dum ea fluens, in actu fluxam in parte vlcerata,
vel in partibus, parti vlceratæ, adiacentibus iam tranſmigrata eſt, cuius meminit Galenus hoc
modo conſcribens. *At, ſi iam fluxio reſtitit, atque in membro inhæſit, deriuare per vicina magis ex-* B
pedit: cum in propinquiora translatio ſit: & paulo inferius, hinc ait. *Et ab his, quæ inueterata ſunt vl-* 4. Meth. c. 6.
cera, vt ſanguis crebro fluat efficere prodeſt, vtcunque opportunum videbitur, tum ab ipſis vlceribus, Ibidem.
tum à circumpoſitis vlceri partibus, quia ait Hippocrates, *& ab inueteratis vlceribus ſanguinem mit-* Ibidem.
tendum eſſe, ad eam ſanguineam morbi magnitudinem iam fluxam ſubtrahendam. Ergo magni-
tudo vlceris, ſeù vulneris quo ad ſuccum cruentum vlceri, ſeù vulneri iunctum detrahendum,
etiam fluxa, & facta, & præſens eſt, dum impedimentum eſt curationis vlceris, & vulneris. Cui
Solutio. reſpondeo Galenum dixiſſe, *ſi iam fluxio reſtitit, atque in membro inhæſit,* non autem dixit, in vul-
neribus, vlceribusùe eam fluxionem iam fluxam eſſe, cum nullum vlcus ſibi iunctum cruentum
habeat ſuccum, venæ ſectione euacuatiua educendum: immo tantum in vlcerato, ſeu vulnerato
membro fluxionem reſtitiſſe iam fluxam eſſe, ſtatuit: Membrumque ideo eo cruento ſucco detra-
hendo ſibi annexo, ita intemperatum, atque adeò ſuo innato calido priuatum, euadit, vt vlcus
incurabile reddatur; Proinde tunc ſanguis non educendus eſt, vt vlcus magnitudinem ſangui-
neam præſentem factam contineat; Verum tantum ad membri illius vlcerati intemperamentū
ſanguineum eripiendum, & vt id membrum ſuo calore naturali, originali reſtituatur, & hinc e-
tiam, vt vlcus poſtea conſequenter curabile redigatur. Ideoque ibi ſanguinea iam facta magni-
tudo non eſt quidem morbi ſolutæ vnitatis, ſed intemperamenti, cum ſanguine ſubtrahendo. C
Quocirca in vlcere, ſeu vulnere magno, ſanguinea magnitudo tollenda tantum vtique incipiens
eſt, ſeu imminens, & imperfecta, ſeu defecta fluens, & fluxura, non autem fluxa, nec facta.

C A P V T X V I I.

Tertia morbi ſanguineæ magnitudinis differentia, ex parte, ſua ſubſtantia ſuo originali temperamento iuncta, læſa, deſſumpta, declaratur.

TErtia verò morbi ſanguineæ magnitudinis differentia ex membro ſua ſubſtantia
virium propria, eius proprio, & originali temperamento annexa, ſpectans inne-
nitur *propterea quòd ſunt cacoetha* morbi magnitudines. Hæc autem morbi ma- 4. Meth. c. 8. 2. de criſib. c. 3.
gnitudo cacoetha appellata, vt á ſimplici morbi magnitudine contradiſtingua-
tur, accipitur; Vnde magnitudo cacoetha quidem maligna, & mali modi, & D
mali moris ſe habet; ac etiam ea eſt, quæ vtique medicamentis rectè adhibitis,
nihil mitior euadit, non cedens; neque ab ijs curatur, nec ſanatur; proindè rebellis, & contumax
eſt periculo plena, non tamen mortifera conſpicitur. Quæ omnia ex Galeni autoritate aſſeuera-
re tentabo. Nam quo ad nomen, inquit *præcipuo vocabulo cacoethe, ideſt maligna appello:* Hanc ve- 1. de com. medi. per g. c. 18.
rò magnitudinem malignam non eſſe mortiferam, ait. *cacoethes morbos, ideſt malignos appella-*
mus, quicunque periculum minantes, ſpem ſalutis non adimunt, Nam quòd ſummè periculoſum exiſtit; Com. 1. prorr. 14.
non cacoethe, ſed mortiferum dicitur. Ergo ipſa periculoſa eſt, non tamen lethalis. Sed *vlcera, quæ* Ibidem.
omnibus ritè, decenter que factis, non ſanantur, à Medicis cacoethe, ideſt maligna, contumacia, rebelliaq. 2. de com. medic. per g. c. 12.
dicunt: non tamen periculo plena eſt, quam exactius declarat ita *cacoethe vlcera ex dyſepulotis cla*
rius intelliguntur: quæ enim ex humorum confluxu, vel multorum. vel acrium oriuntur ſine eo, quòd lo-
cus affectus hanc diſpoſitionem habuerit, vt licet bonum ſit, quod influit: tamen ipſum locum affectum
corrumpat. Quare mala diſpoſitio membri læſi cauſa eſt, & ſoboles, vt id, quod bonum eſt influēs
ad eam partem, in qua eo bono, iam fluxo corrumpitur, quo vtique corrupto, neceſſariò non niſi
eò magis eam affectam corrumpit partem. Ideo conſcribit. *Dyſepulota nomino, quæ dictam diſpo-* Ibidem.
ſitionem

A *ſitionem iam obtinet pracipuo vocabulo cacoethe, ideſt maligna appello*. Morbi autem magnitudo
cacoetha mali modi, ſeu mali moris habetur Hippocratis, & Galeni decreto, dum ſubinde me-
Ibidem. 3. Epid. com. 3. cont. 19. morix medicinali prodidit; *nam morbum conſtat cacoethe eſſe, vbi cum rectè omnia adminiſtrentur,*
nihilo fiat mitior. Similiter morbum mali moris vocauit, & ſimul putredinis membrorum. Pari-
3. de cauſis pulſ. c. 17. ter febres cacoethas mali moris febres, & malignas nuncupauit, quæ febres in pleriſque acutæ
4. Meth. c. 6. introſpiciuntur. Cæterum hanc cacoethiam dilucidauit magnitudinem, hoc modo. *Quin etiam*
cacoethe ſtatim fieri quacunque in articulis accepta vulnera ſunt. Talia nanque vulnera rebellia,
contumacia, atque incurabilia inſpiciuntur, cuius rei cauſam reddens Galenus ſcribit. *Vbi enim*
tendones, & nerui carne vacua, atque oſſea loca vacua *ſunt hic dolores vigiliarum conuulſionis, &*
delirij periculum inſtat. Iam excedantur ea, tum cacoethe ſunt, tum malorum ſuccorum ſoboles.
Quamobrem ibi etiam vulnera talia, periculo plena, & maligna ſunt. Cacoethæ autem omnes
morbi magnitudines æquè, tum vulneris, tum vlceris difficulter cicatricem admittunt. Aduerto
2. de compoſit. med. per g. cap. 18. autem licet Galenus tantum de morbi ſolutæ vnitatis magnitudine cacoetha allocutus ſit; quæ
impropriè magnitudo eſt, vt iam oſtenſum eſt; vel propriè ſed non exactè magnitudo inſpicitur:
nihilominus etiam morbi intemperamenti, à ſanguine intemperato proditi ſanguinea cacoetha
inuenitur magnitudo; vt intemperamentum calidum, & humidum cerebri diuturnum à ſan-
B guine in cerebrum fluente ortum apparet. Sicuti etiam cerebrum intemperatum in calidita-
te, & ſicitate à ſanguine birioſo genita conſpicitur, ac etiam diu ita intemperatum manet: ſic
etiam cerebrum intemperatum fit in frigiditate, & ſicitate, à ſanguine melancholico producta,
quia ſæpè diuturno tempore cerebrum ita intemperatum exiſtit; Et id, quod de cerebro dixi, ſic
de quacunque humani corporis parte intelligas, ad quam ſanguis intemperatus accedat. Vnde
febris mali moris, quæ intemperies eſt calida, & ſicca cordis, & totius corporis, quatenus magna
eſt à ſanguine augente febrem, & hinc gignente ſuam magnitudinem ſub hac differentia cadit.
Item de morbi malæ conformationis ſanguinea cacoetha, intelligendum eſt magnitudine; vt in
phlegmone, œdematoſo, vel ſcirrhoſo quotidiano experimēto patet; cum tumores illi pericu-
lo non vacent; nec medicamentis rectè admotis cedant. Vnde contumaces, rebelleſque ſe ha-
bent. Magnitudo verò ſanguinea iam facta cacyetha propria in morbo, in intemperie, & malæ
conformationis ineſt; in morbo verò ſolutæ vnitatis impropria ineſt, & per accidens.

CAPVT XVIII.

Sanguineæ morbi magnitudinis prima differentia à facultatis læſæ ſubſtantia deſumpta dilucidatur.

Nulla actio, nulla que virtus afficitur, niſi quoque ſubſtantia propria illius virtutis, & partis eius lædatur. Quæ ſubſtantia triplex eſt.

Iſta differentia in alias ſubdiuiditur.

Et ſicuti iſta triplex ſubſtantia præſtantior ſe habet: ſic etiam actio eius facultatis ſubſtantialis præſtantior eſt.

Pars ſolida ſpiritus, & ſpecies carnoſa cum ſimul ſint in mēbro læſo, etiam in pleriſque omnes hæ tres virium ſubſtantię vna læſę sūt. Tamen interdū vna læditur alia verò non afficitur.

Intemperātior actio læſa facultatis læſæ partis principalis.

Magnitudo morbi præſtantior, actionis pręſtantioris læſæ cuiuſcunq. corporis partis exponitur, ſimulque dilucidatur & à minus præſtantiori diuiditur.

C PRima autem morbi ſanguineæ magnitudinis differētia à facultatis affectæ ſub-
7. Meth. c. 12. ſtantia exhauſta quidem eſt; *quæ ex læſa actionis præſtantia ſpectatur*. Quæ à me
declarabitur ex declaratione præſtantiæ propriæ ſubſtantię membri offenſi an-
tea in medium allata ſecundum diſtinctionem eam quadruplicem omnium
partium noſtri corporis conſtitutam, necnon ex diuiſione ſubſtantię proprię
virium, facultatumue à Galeno facta, in ſpiritum; in partes ſolidas; & in genus
11. Meth. c. 5. carnoſum: atque tandem ex cognitis viribus, facultatibusue tum animalibus, tum vitali, pulſa-
tili, ac iraſcibili, tunque naturalibus omnibus ſimul ſuppoſitis; ex his enim omnibus facillimè
magnitudo morbi ex læſæ actionis pręcellentia orta eluceſcit: qualis enim actio læſa, talis quoq;
virtus, aut facultas affecta neceſſariò eſſe debet, prout actio læſa talis ſanè vitium fit proprium
talis virtutis, ſeu facultatis læſę: atque qualis virtus læſa, talis quoque pars affecta eſſe debet: cum
nulla facultas partis corporis noſtri affici poſſit, quin etiam ſubſtantia propria illius facultatis
eius partis, vel ſpiritalis, aut ſolida, aut carnoſa læſa ſit: & ſi facultates omnes principaliter ſolum
à ſpiritu, & à corporibus ſolidis promanent, vt antea ex Hippoc. & Galeni ſententia dictū fuit,
à ſpecie verò carnoſa, quatenus caro ſubordinata, ac inſeruiēs eſt ſubſtantię, ſpirituum, corpo-
D runque ſolidorum, non autem ſecus; tametſi ex ſpecie quoque carnoſa affecta actionis læſę pre-
ſtantia, ac morbi magnitudo ex actionis læſę pręcellentia prodita conſpiciatur. Pręterea cum ea
triplex virium ſubſtantia in quacunque corporis parte tum ſimilari, tum diſſimilari adeſſe qui-
dem debeat; ac in pleriſque omnes hę tres ſubſtantię in virtute, ſeu in actione læſa, afficiantur: at-
tamen interdum quoque vna læditur ſine alia: Vndè ex quo quandoque pręſtantior longè eſt
actio læſa virtutis ſolidorum corporum, quam actio, affecta uirtutis ſpirituum eſt: Aliquando ve-
rò in oppoſitum pręſtātior actio læſa virtutis ſpirituum habetur, quam alia. Cęterum pręſtantior
actio læſa erit in morbi magnitudine, aut minus pręſtans, ſicuti ex parte læſa pręſtantiori, ac ex
facultate læſa pręſtantiori, aut minus pręſtante pendet: Nam ſi alicuius partis principalis, non
modo indiuidualiter gubernantis totum corpus, verum etiam ſpecificam conſeruationem poſ-
ſidentis actio lędatur, vel ſit hepatis ſanguificatio læſa totum corpus humanum nutritione gu-
bernans, vel ſit cordis vitalis actio læſa uitaliter totum corpus gubernans, uel ſit cerebri animalis

aliqua

Digitized by Google

Actio læſi facultatis læſę partis non principalis minus pręſtantior quę principali inſeruiat, & principali ſubordinata eſt.

Actiones læſæ partium præparantium.

Actiones læſæ virtutum partium, quæ latoriæ ſunt; & facultatũ influentiarum tum cerebri, tum cordis, per neruos, & arterias defluentes inueniuntur.

Actio influens ab hepate admi[illegible] nulla inuenitur.

Minus adhuc præſtantia actio[illegible] læſæ facultatis partis [illegible] principali ſubordinatę habetur.

Minus tamen quoque pręſtantia magnitudines morbi actionis læſæ virtutis partis nullatenus ad partẽ principalem relatæ.

aliqua actio læſa organieè totum corpus regens longè præſtantior ſemper erit actio læſa, ac morbi magnitudo. Poſt hæc verò præſtantior actio læſa virtutis affectæ partis non principalis, ſed principalibus tum inſeruientis, tum ſubordinatæ erit, aut ſit actio læſa partis præparantis, vt chylificatio ventriculi læſa, quæ vitium facultatis coctricis ventriculi eſt, ac materia ſanguificationis hepatis; & pulmonis læſi reſpiratio læſa; ratione cuius etiam ſpiritus inſitus cordi, & ſpiritus vitales, & pulſatio neceſſariò læduntur, vel ſit actio læſa virtutis læſæ partis latoriæ, vt actio facultatis influentis ſenſitricis, aut motricis à cerebro emanantis, ac per neruos deferentis, læſę hoc eſt, ſenſatio, aut motio læſa defectu facultatis animalis influentis læſæ, ſenſitricis, vel motricis ex neruorum læſione exorta; vel actio facultatis influentis cordis per arterias lambentis, tum vitalis, tumque pulſatilis. Actio verò influens ab hepate producta, nulla quidem inuenitur, quæ per venas defluat, cum nulla facultas influens hepatis naturalis reperiatur: immo cuilibet corporis noſtri parti à Deo, & à natura magneſcies, ſeu virtus attractrix data fuit, qua ſanè ab ipſo hepate, & à venis alimentum, & ſanguinem ſibi potentia ſimilem, quæcumque corporis pars attrahere poteſt: non autem à cerebro, nec à corde vllam actionem, neq; facultatem vitalem, neq; animalem attrahere valet: ſicuti ſolum eam ſanguinis venarum, ac arteriarum nutrimentalem vim attrahere quit. Minus verò præſtantia erit morbi magnitudinis actionis læſæ facultatis, læſæ partis, quę neque principalis ſit, neque principali parti inſeruiet, verum tantum principali parti ſubordinata pars ſit, vt eſt actio læſa facultatis affectę ſubſtantię tendonum, carnis, muſculorum, viſcerum, & glandularum; pręterea cartilaginum, ac membranarum; item lienis, chyſtis felei, inteſtinorum, renum, veſicę, vaſorumque vterorum, ſpermaticorum, & cutis: necnon partium omnium, quæ ſenſorię partes quinque ſenſuum externorum ſunt, tametſi etiam adhuc minus pręſtantia ſit magnitudinis morbi actionis lęſę virtutis affectę partis, quę neque principalis, neque principali inſeruiet, neque etiam principali ſubordinata ſit, vt actio affecta virtutis laborantis ligamentorum, articulorum, oſſium, adipis, & pinguedinis. At verò hęc ſanguinea magnitudo, quę ſua natura vrget, vt propria, & perfecta, quo ad ſuccum educendum, etiam propriè ſanguinis miſſionem neceſſariò inſinuat; Quę tantum eſt morbi in intemperie à ſanguine peccante, emanante, & morbi malę conformationis; non autem morbi ſolutę vnitatis, cum morbi ſolutę vnitatis magnitudo, vt vulnus, & vlcus magnum vbi aliqua facultas pręſtans lęſa ſit, impropriè tantum magnitudines ſint; ideo non vrgent ex ſe, ideò nec etiam ſanguinis miſſionem indicant; de magnitudine iam facta loquendo. Aduerte autem vitalem, & naturales facultates læſas lethaliter: & animales principes facultates valdè lęſas magnitudinem morbi ſanguineam efficere exactè propriam, vrgentem primò eripiendam; vbi verò vlcus veteratum fuerit, non valdè lędens actiones, tunc non eſt integra urgentia. Sed in fieri tantum vrgentia inſpicitur.

CAPVT XIX.

Magnitudinis morbi ſanguineæ differentia ſecunda à facultatis læſæ ſubſtantia habita examinatur.

SEcunda autẽ morbi ſanguineę magnitudinis differentia à facultatis, ſeu ab actionis obnoxię ſubſtantia deſumpta quidem eſt, *quæ ex propria affectus eſſentia*, magna, ſeu graui, aut uehementi, periculo plena, difficiliſque curationis *æſtimatur*. Hinc febris continuatio, cum ob ſanguinis peccatum dum augeſcit, emanet, periculoque non uacet, ac difficilis curationis ſit, ideo morbi ſanguinea habetur magnitudo, propriè, perfectè, ſua natura, & proximè vrgens; neceſſariò etiam iiſdem modis ſanguinis eductionem exoneratiuam, deobſtructiuam, fuliginunque & fumorum tranſpiratiuam, nec non caloris febrilis, & putredinis euentatiuam, & refrigeratiuam, ſimulque deterſorij auxilij præparatiuam indicat. Quoties igitur morbi eſſentia propria, ratione facultatis, actioniſue lęſę magna, ſeù grauis, aut præualida, ſiue efficax, aut uehemens fuerit, diſcrimini uitę iuncta, ac difficilis curationis quo ad ſanguinem peccantem promanans, ibi quoq; perpetuò morbi magnitudo ſanguinea urgens erit, ſua natura ſanguinis detractionẽ inſinuans, uel ſit magnitudo morbi malę conformationis, uel intemperamenti, ſanguinis intemperati ope, geniti; Magnitudo autem morbi ſolutę unitatis ſanguinea facultatis lęſę, utique dum à ſanguine fluente gignitur, prout ſanguinis acris, & mordacis ulcera facultatem lędentia augentis ulcerum ſoboles ſit, imminentis magnitudinis ſanguineę, impedibilis ratione, ſanguinis eductio reuulſiua, ſeù deriuatiua molienda uenit; & ſic propria morbi magnitudo ſanguinea dici poteſt, ſed imperfectè, non autem quatenus ulcus magnum pręſens, ſua natura magnam indicans unionem, propria quo ad ſuccum, ſeu quo ad ſanguinem, uel quo ad cacochymiam repetitur: immo impropria, ut antea dictum eſt.

CAPVT

A

CAPVT XX.

Magnitudinis ſanguineæ morboſæ tertia differentia ex affectæ facultatis ſubſtantia relata, perpenditur.

TErtia verò differentia magnitudinis morbi ſanguineæ, ex offenſæ actionis facultatisue ſubſtantia deprehenſa, herclè eſt, *quæ ex facultate, quæ læſum corpus gubernat, æſtimatur.* Facultates autem noſtrum obnoxium regẽtes corpus, procul omni dubio à tribus principalibus promanant membris, vt pote à cerebro, à corde, & hepate, ceù à tribus omnium noſtratum actionum, ſeù functionum principijs *cum iſthæc tria ſint, vt didiciſti principia; cerebrum quidem functionum earum, quæ ex voluntate oriuntur, cor vitalium appellatarum, iecur verò earum, quæ alimoniæ inſeruiũt, quas, & naturales vocant;* quarum actionum iam memini cap. 18. huius libri. Hæc autem principia in embrione

Gal. in 1. pror. Hippocratis cõ. 2. cont. 5.

B triginta dierum ſpatio ità conſpiciuntur, vt in abortibus iuxta ſe locata cernuntur. Quocirca ex his primis principijs *arteriam, & venam, & neruum principia continentia* prodita, *& veluti elementa eius phyſiologiæ, quæ de homine inſtituuntur ponenda eſſe* patet: Cum à cerebro per neruos ſenſatio, & motio conficiatur, à corde verò per arterias, & pulſatio, & facultas vitalis extendatur; Sicuti ab hepate per venas nutritio prodit. Ea propter *ex vena, arteria, & neruo contextæ ſunt omnes animalis particulæ.* Verùm potiſſimùm ex *arteria, vena, & neruo, muſculi irrigantur.* Tamen à cordis facultate animoſa iraſcibili quoque appellata totum gubernatur corpus, ſine arteriarum virtute, cum ab imminẽti aliquo, ac terribili vitæ noſtræ periculo, illius facultatis animoſæ auxilio, audacter noſtrum reparare deuincimur corpus. Inſuper à cerebri ſanè facultate principi totum humanum regitur corpus, abſque neruorum ope, vel facultas imaginatrix, ſeù rememoratrix, vel intellectiua potentia, ſiue ſpeculatiua, ſiue factiua, ſiue actiua fuerit. Morbi ergo ſanguinea magnitudo ex parte cuiuſcunque harum facultatum læſæ comprehenſa emergere poteſt, vel ſit quo ad copiam, aut qualitatem, ſiue impuritatem, aut motum determinatum: vel ſit præſens, aut incipiens, ſeu imminens. Ac tunc operę pretium eſt perpendere, vt magnitudo hæc propria perfectè ſit per ſe, propriè, & proximè vrgens, eſſentiali vrgentia primò tollenda, lethali, vel valdè hominis animales offendente actiones; vt etiam conſequenter, per ſe, propriè, proximè, vbiq; ſem-

Gal. de fœtuum format. c. 3. & li. 1. de ſemine c. 8. 2. Methodi me. c. 5. 7. de vſu part. c. 8. & 16. de vſu part. c. 12. 1. de motu muſcul. c. 1.

C per, & ſua natura ſanguinis eductionem indicet. Ac ipſa quidem in morbis malæ conformationis, & intemperamenti cum materia cruenta ineſt. In morbis autem ſolutæ vnitatis magnitudo iam facta præſens; nulla quidem quo ad ſuccum ſiue ſanguinea, ſiue cacochyma inuenitur, ideo ea impropria magnitudo vocatur. At verò in vulneribus, & vlceribus magnitudo non dum facta, & imminens, ſeu incipiens ventura, tum ſanguinea, tum cacochyma adeſſe valet propriè, cum ea à ſucco promanet eripiendo, hinc etiam propriè, per ſe, & proximè illius ſucci, tanquam eius cauſæ immediatæ venturę impedibilis magnam inſinuat euacuationem; non tamen propria eſt vndiq; perfecta, quoniã eſſentiam vrgentem minimè continet, tum quia ea quo ad ſuccum vrgẽtia non reducitur ad actum, immo in alterius naturam delabitur: Eanq; ſanè ob cauſam nullam vrgentiam actu primo adimendam obtinet magnitudo ipſa, nec lethalem, nec admodum noſtras lędentem actiones, neque vllam vrgentiam eſſentialem quo ad ſuccum perſpectam poſſidet, nec ſanguineam, nec cacochymam. Quę res ſicuti in ea magnitudine deficientes ſunt, ita ad magnitudinem morbi perfectè propriam conſtituendam certè requiruntur.

CAPVT XXI.

D Vnicum venæ ſectionis, ſeù ſanguinis eductionis, indicans quidem eſſe, tamen alia plura perpendenda ſunt; quæ libro ſequenti dilucidare polliceor.

CVm autem hactenus, hoc in libro, vnum tantum eſſe demonſtrauerimus, quod venę ſectionem, aut ſanguinis miſſionẽ exactè propriè indicat. Plures nihilominus ponderare ſcopos deuincimur, ſi tutò, citò, iucundè, ac feliciter ſanguinis miſſionem adminiſtrare velimus. Quandoquidem tametſi morbi magnitudo ſanguinea enarrata adſit, vel pręſens, vel incipiens, aut imminẽs vt principale indicãs, vel quo ad copiam, aut qualitatem, ſeù impuritatem, aut motum; non tamen perpetuò ea exiſtente indicante, venam ſecare audemus; quoniam interdum aliquid adeſt tale præſidium agendum prohibens, & contraindicans vocatur. Quocirca antiquiores Medici ſcriptores, cum de venę ſectione tum ſimplici, tum ad ſanguinis mittẽdi copiam, relata, verba fecerint, multos quidem recenſent ſcopos neceſſariò ſemper ponderandos, priuſquam hoc remedium admini-

miniſtrandum ingrediamur; Quos tamen omnes Galenus adamuſim ad duos tantum præcipuos,& maximos perſtringit ſcopos, inquiens. *Cæterum primi, principiſque mittendi ſanguinis ſcopi ſunt, morbi magnitudo,& laborantis robur: & hanc eſſe primam, dicendum eſt, ſyndromen, non plethoricam; in illa enim* ſyndrome ex parte tum magnitudinis ſanguineę, tum virium roboris, *& hæc* plethorica *comprehenditur, vt quæ morbi magnitudinem adaugeat*, vt lib. 1. capite 9. oſtendi, vbi nanq; adeſt virium conſiſtentia,& magnitudo morbi ſanguinea augeſcens, ibi etiam ſanguinis redundantis, eam magnitudinem augentis, ſignum diagnoſticum neceſſariò habetur. Ac etiam quoties morbi magnitudo ſanguinea ſit, etiam conſequenter ex neceſſitate ſanguis peccans, vt cauſa gignens,& augens eam magnitudinem, erit. Vndè morbi magnitudo ſanguinea, vt indicans princeps inſpicitur. Virium autem robur permittens pręcipuum inuenitur, nec non ſimul ſignum plethoricę coindicantis introſpicitur. Sed virium robur, & magnitudo morbi ſanguinea per accidens talia ſigna ſunt. At verò quandoque magnitudo ſanguinea reperitur, ſimulque plethorica nihilominus, aliquo externo errore, per accidens, virium robur deſideratur, vt in amplexu Veneris contingere ſolet. Quocirca tametſi vnicum indicans pręcipuum ſit, attamen in eo pręſidio adhibendo, multa alia diligenter conſideranda ſunt, nimirum, & coindicantia,& permittentia, compermittentiaque,& repugnantia, ſeu prohibentia nuncupata, ſimulque comprohibentia; Nam quoties ipſa repugnarint, aut nihil ſanguinis educendum eſt, aut paucus eſt mittendus ſanguis; Sicuti vbi magnitudo morbi ſanguinea, & permittentia vnà conſpirauerint nullum venę ſectionis moliendę impedimentum adeſſe poterit; Et ſi copioſior ſanguis extiterit, tunc etiam maior coindicans erit. Eanque ſanè ob cauſam huius auxilij ſcopi compoſiti conſpicuè apparent, ex indicanti principali, & ex permittenti pręcipuo, & ex prohibenti, ſeù contraindicanti, nec non etiam ex coindicantibus, compermittentibus,& comprohibentibus: De quibus cunctis lib. ſequenti agam.

A — 4.Meth.c.6. & de curat. per ſang. miſſ.c.9.

B

Finis Libri Secundi.

DE MOR-

Digitized by Google

DE VRGENTE MORBI MAGNITVDINE SANGVINEA

Sanguinis eductionem per ſe indicante

Ad quantitatem, ad modum, ad locum, & ad tempus ſanguinis mittendi relata.

LIBER TERTIVS.

CAPVT PRIMVM.

Vt exquiſita menſuræ, modi, loci, ac temporis miſſionis ſanguinis notitia habeatur ne dum indicantis, verum etiam coindicantium, permittentium, compermittentium, prohibentium, & comprohibentium certam eſſe neceſſariam cognitionem tradendam demonſtratur.

A CVm nulla indicatio rectè adminiſtrari valeat, niſi prius eius quinq; exactas poſſideamus dignotiones, nempe quę nam ſit, quanta executioni mandanda ſit, & modus, locus, ac deniq; tempus, quibus accuratè eam adhibere indicationem debeamus: Ideo diligenter magnitudine morboſa ſanguinea, ſanguinis miſſionem per ſe ybiq; & ſemper, ſua natura indicante, quidem explorata; Nunc eandem magnitudinem ad ſanguinis detrahendi menſuram, copiamùe, modum, locum, atq; tempus ſpectantem, indagare ęquum erit. Copiam dico maiorem, ſeu minorē; modū vero, an vnica vice tantùm ſanguinis miſſio molienda ſit, vel pluribus potius vicibus, aut vnico die, aut pluribus executioni mandanda ſit; præterea celeriter &c. vbi parcè, ac vbi nihil adminiſtranda ſit, prohibentis gratia. Pro quarum ſpeculatione cōtēplor nos ſemper tria generatim ponderare debere; nimirum indicans, & coindicantia, permittens, & cōpermittentia, atq; prohibens vnà, & cōprohibentia ſanguinis eductionis. Nā prout indicans ſanguineum magis, & minùs peccaucrit, maiorem quoq; ac minorē ſanguinis quantitatē vacuādam poſtulabit, quatenus indicās id vel copioſum, ſeu intemperatū, aut impurum, vel fluens quidē intenſionis mainris, ſeu minoris exiſtimatur. Inſuper in eo, vt coindicantia maiora, ſeu mitiora ſanguinis detractionis reperiantur; mainrē quoq; ſeu minorem ſanguinis menſurā coindicabiit. Præterea ſicuti aliàs prohibens,
B atq; cōprohibentia quātitatem ſanguinis maioris, ſeu minoris prohibitionis eſſe valent; varij et modi eductinnis cauſa quoq; eſſe poſſunt, quo ad plures vices mittendi ſanguinis maioris, ac minoris quantitatis, pro qualibet vice, quo vſq; per vices quantitati ſanguinis detrahendi ab indicante, & à coindicantibus indicatæ ſatisfaciamus, poſtquam vnica tantū vice prohibentis, & cōprohibentiū culpa, ei ſatisfacere nequeamus. Cū itaq; ſanguinis mittendi nnbis notior, declaratuq; facilior quantitas ſit, quā modus, locus, atq; tempus ſit; Proinde prius de his maiori, & minori ſanguinis mittendi copiæ deſeruientibus, agam. Eanq; ſanè ob cauſam penitiori ſtudio, coindicantia vnà cū indicante ſanguinis miſſinnis amplioris, ſeu minoris, ſimulq́; permittens, atq; compermitteutia, & prohibens vnà cum cōprohibentibus explorare cogor. Prius ergo menſuræ mainris, ac minoris ſanguinis educendi indieantia, & enindicantia dilucidanda veniunt. Conta-

CAPVT II.

Maioris, ſeu minoris menſuræ ſanguinis detrahendi indicantia, ſimulq́; coindicantia inueſtigantur. Hinc coindicantia ipſa omnia examinantur. A quo menſura maior, aut minor ſanguinis miſſionis moliēda deprehendatur.

A Diſtantia verò receſſus, à ſtatu naturali perſpecta maiori, ſeu minori, tū indicantis, tū coindicantium, maiorem quoq; aut minorem ſanguinis educendi menſurā, nos elicere poſſe,

Digitized by Google

A

Lib.2.c.vlt.

pro comperto habetur. Indicans autem principale per ſe tale remedium indicans magnitudinē morbi ſanguineam vtique eſſe iam ex demonſtratis, ſatis manifeſtum eſſe, reor. Cum autem plures ſanguineæ morboſæ ſint magnitudines, vt lib. 2. iam vidiſti; ſcias tantum eam magnitudinē à ſtatu naturali magis ſeu minus recedētem, maiorem, ſeu minorem ſanguinis educendi copiam indicare poſſe: Ideo Galenus ita hanc ſanguineam magni fecit magnitudinem, per ſe, & proximè indicantem, vt nulla humorum cruditas ſit tanta, quanta eſſe velit, quæ tale præſidium prohibere poſſit, vt lib. 2. iſtius operis iam dictum eſt.

Lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 12.

Coindicās miſſionem ſanguinis ſanguis hercle eſt, peccans, tum copia, tum qualitate, tū impuritate, & motu & quiete.

Et ſanguis his omnibus modis peccans magis, & minus, ſic & maiorem & minorem quantitatem ſāguinis detrahendā coindicat.

Coindicans verò tale præſidium potiſſimum ſanguinem hercle peccantem, ceu illius ſanguineæ magnitudinis cauſam ſyllogiſticam aſſignari debere, iuſtum eſt: Nam etſi videatur tantum copia ſanguinis habitus plethorici coindicans eſſe, Hippoc. & Galeni decreto. Nihilominus ſicuti copia ſanguinis, vt coindicans ad quantitatē ſanguinis educendi refertur: Sic etiam pariter maius ſanguinis peccatum cunctis alijs quoq; modis acceptum, nempe tum qualitate, tum impuritate, tum motu maiori; maiorem etiā ſanguinis copiam educendam eſſe, coindicat. Plethoricus nanq; habitus ſanguinis quidem miſſionis coindicatiuus eſt; qui vtiq; dignoſcitur à cutis nigredine, à venarumq; latitudine, etſi gracilis habitus eſſet: vt ſanguini melancholico euenit, cuius notæ à Galeno traditæ fuerunt, exarante. *Macri verò, & nigri, & hirſuti venæ latæ, & interdum ruſo colore.* In quibus plurimus ſanguis ſanè detrahendus eſt, vt ait Galenus, etſi pluribus vicibus.

Hipp. 4. de vict. rat. in mor. acu. t. 102. 25. 26. & t. 74. Gal. iiſdem locis, & 9. met. c. 5. & c. 6. & 2. ad Glauc. c. 23. Locis citatis ſupra.

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 23. 3. de loc. aff. c. 6.

Sanguinis peccantis notæ.

Galenus vnc. 38. ſanguinis detrahere fecit, tertio, tribusque diebus, ſemel in die, cum ibi tales notæ fuerint ſanguinis nigri in venis facti.

B

6. Epidem. com. 3. t. 29. &

Mulieri etenim febricula affectæ, per interualla iam 8. menſe eius ægritudinis elapſo, extenuatiſſimæ quoq; inappetentiamq; habenti, ſanguinem tribus diebus aſſiduis, ſingulo die detrahere fecit, quouſq; ſanguinis vntias 38. detraxerit, integra ipſius mulieris ſanitate, iterum accepta. Primò enim die ad lib. 1. ÷ ſecundo die ad lib. 1. Tertio autem die ad vnc. 8. Cum in ea muliere venæ ſanguinē præditæ, ac prominentes eſſent, coloreq; liuidæ; reciſaq; vena, ſanguis vtique egrediens ita vſtus, & cacochymus apparebat, vt colore, & craſſitudine liquidæ pici ſimilis inſpiceretur. Quod quidem ex ſtratonico eius Præceptore, ratione, & experimento, rectè operante, Galenum doctum fuiſſe, mihi viſum eſt.

Galenus id, à ſuo Præceptore ſtratonico factum, doctus eſt.

2. de cōpo. med. 5. loc. f. 114. A. & F. & 119. D. Lib. de atra bile c. 4. in fine.

Cum Galenus ipſe aliorum experientias ſecutus ſit, præſertimque ſuorum Præceptorum. Inquit enim. *Cum vnus Præceptorum meorum, quos Pergami habui Stratonicus nomine, Sabini Hippocratici diſcipulus venam in cubito hominis ſecuiſſet, ſpectaſſetque ſanguinem craſſum, atrumque excerni: poſtero die rurſus parum detraxit, tum tertio die, & quarto ſimiliter parum &c.*

Dubium.

Solutio.

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 23.

Cæterum dubitatu dignum hic eſt; hunc ſanguinem craſſum, & atrum copioſum non eſſe plethora peccantem, immo impuritate excrementoſa cacochyma vitioſum; Cui reſpondendum eſſe reor hic nos loqui, non de plethora exquiſita, ad quantitatem ſolum ſpectantem educendam, aucta maſſa quatuor humorum æquabiliter, ſed de quacunque ſanguinis repletione, copia peccante, tum ad quantitatem, qualitatem, impuritatem, tum putredinalem, tum excrementitiam, tum denique ad fluxionem relata, vt generalem hic doctrinam ſupra propoſitam amplectamur, licet etiam de ſanguine impuro copioſo, excrementoſoque, tam melancholico, tam atra bilari, quàm nigro aduſto, in venis genito; res intelligatur: poſt ſanguinis generationem, ac per aduſtionis modum orto; vbi longè plus euacuari debet, quam ſanguis bilioſus, pituitoſus, & ſeroſus: cum ſanguinis fex, & limus ſit, minùs à ſanguinis natura diſtans, quam bilioſus, & pituitoſus, atque ſeroſus: nec non magis ſanguineam maſſam coinquinet, quam bilioſus, pituitoſus, ac ſeroſus.

C

Habitus plethoricus ſanguinis eductionis coindicans habetur. Habitus plethorici notæ.

Cæterùm præterea habitus plethoricus, qui ſanguinis eductionis coindicatiuus eſt, dignoſcitur ſanè eò magis, ex rubeo colore, aut ex rubeo, & nigro ſimul commixto. & 6. epidem. comm. 3. t. 21. ait Hippoc. *ſanguinis ex naribus eruptio, vel his, qui ſubuirides, nigrique ſunt, vel rubri, & virides, vel ſubuirides*, euenit: ibi enim ſanguis ne dum qualitate, ſed etiam quantitate peccans educendus, vt ex Galeno in commen. habetur. Per ſubuirides Galenus palidos explanat, viridis autem habitus, ex melancholico, & ex bilioſo flauo commixtis ſit. Rubeus verò ſanguinea maſſa copioſa eſt.

Habitus plethoricus exactè; à quibus notis dignoſcatur.

9 Meth. c. 6. & 2. ad Glauc. cap. 31.

Pariter autem ex venis latis, prominentibus, hinc etiam ſanguine plenis difficulter compreſſioni digitorum cedentibus, talis habitus plethoricus denotatur. Inſuper quoque ex habitu, qui nutritus, muſculoſus, carnoſus, carniſque texturæ poroſitatum denſæ, ac duræ ſit, manifeſtatur;

D

4. de tuenda ſanit. c. 4.

Quomodo ſex cruditatum differentiæ à Galeno 4. de tuenda ſanitate c. 4. poſitæ: ſint aut nō ſint, vt ſanguis excrementoſus aut malus coindicans ſanguinis miſſionem. Tertia differentia cum omnino cacochyma ſit, cōprohibens eſt ſāguinis miſſionem.

Ad hæc autem maior coindicans eſt ſanguis impurus, & excrementoſus, qui ex ijs tribus differentijs à Galeno poſitis prout parum crudus, ſeu ſemicrudus, aut plurimum crudus ſit, tum ante ſanguinis generationem per cruditatis modum genitus, vt pituitoſus exiſtimatur, tum poſt ſanguinis generationem in iecinore celebratam, per aduſtionis modum ortus, vt bilioſus, atrabilaris, & melancholicus habetur: In prima enim differentia, cum ibi magna ſanguinea morbi magnitudo repletionalis oboriatur, audacter ſanguis mittendus, & copiosè: in ſecunda verò, cum ibi magnitudo ſanguinea morbi, vel imminens, vel incipiens, ſeu præſens non ita facilè ſit repletionalis: Ideò conſideratius ſanguis educendus. In tertia verò differentia, cum ibi tantùm magnitudo morbi cacochyma repletionalis adeſſe poſſit, vt libro ſecundo capitulo ſexto dictum eſt: hinc nulla ſanguinis miſſio vaenatiua molienda eſt, niſi morbi copioſa ſanguinea ſit magnitudo fluens: Quod quidem his verbis Galenum ſtatuere voluiſſe, liquet. *Nam quoniam alij priùs quam ad exactam ſanguificationem nutrimentum perueniunt, veluti ſemicocti ſunt, alij prorſus incocti, crudique, alij paulò abſunt à ſanguinis forma. Rurſus alij ſanguinis faciendi, ſiue (vt ita dicam) ſanguificationis*

Ibidem.

4. de tuend. c. 4.

cationis

A *cationis veluti vltima pars, qui vtiq; exceſſu caloris proueniunt: quorum alij paululum, alij plùs, alij plurimum à ſanguine receſſerunt. Vbi paululum vel citra ſanguinem reſtitutum, vel vltra proceſſum eſt, audacter mittendus eſt ſanguis; vbi plus conſideratius eſt agendum; vbi verò plurimum in bis nullus omninò mittendus eſt*. Inſuper etiam ſi in prima, aut ſecunda differentia à Galeno ſtatuta ſanguinem imputum, & excrementitium accipiemus, maiorem melancholici ſanguinis menſuram educere cogimur, quam in bilioſo, & pituitoſo, & maiorem in bilioſo, quam in pituitoſo, vt lib. eodem c. 21. videbis. Ad coindicans vlterius ſanguinis emiſſionis ſæpe molitæ conſuetudo refertur, cum ex Hippocratis decreto conſuetudinem quidem naturam aduentitiam iam ex pluribus, & frequentatis actibus acquiſitam eſſe, habeatur. Vnde Diuinus ſenex medicinalibus monumẽtis, his verbis prodidit. *Qui ſtatis temporibus ſanguinẽ perfundunt ſiticuloſi hi. Difficiles & exoluti ſi non profuderint, epileptiſi moriuntur*. Idem quoq; alio in loco ſtatuit. Nanq; à copia ſanguinis comprimẽente ſpiritus calidi innati, & animalium facultatum, ſuffocanteq; ẽt vertigines, & aphonię paraplexie, & apoplexiæ oboriri poſſunt, vt ait idem Hipp. Locum verò hunc Hippocratis primum explanando Galenus exarauit. *Quibus vacuatio ſanguinis conſueta retenta fuit, his morbos fore plethoricos mauente ipſo, ad eas corporis partes, quæ retentis excretionibus propinquæ ſunt, vel ad eas, quæ imbecilliores exiſtunt: particulatim verò de ijs, qui ex hemorrhoide, vt pote excrementis exiſtentibus melancholicis alunt, vel melancholiam, vel phtiſim, vel hyderum, vel varices, vel cancrum, vel elephantem &c.* efficere poſſunt. Porrò aũt Hippocrates ait. *Ex venis in anno ſanguinem fundere ſolitis aliquantum apparentibus tenebricoſæ vertigines obortæ paruam, ac ſenſim factam partium reſolutionem indicant; Ex quo liberat venæ ſectio*. Vlterius alibi ait. *Larga ſanguinis ex naribus eruptiones per vim ſuppreſſæ interdum conuulſiones accerſunt: Vnde liberat venæ ſectio*. Ergo ſanguinis excretionis aut à natura facta cõſuetudo, vel ab arte adminiſtrata ſanguinis quidem detractionis coindicatiua reperitur. Iſthæc autẽ coindicantia, ſimulq; indicans, ſicuti magis, ac minus receſſum à ſtatu naturali diſtantem habuerint; maiorem quoq; ſeu minorem menſuram ſanguinis detrahendi coindicant. De ijs autem Auerr. quoque 7. collig. cap. 3. inquit.

B

1. ad Glauc. c. 14 Li. quæ in med. of. con. 3 t. 30. 1. protheth. cõ. 3. t. 19. Coacæ prænot. 345. p. 140. 4. de vict. rat. in mor. acu. à t. 33. vſque ad t. 39. 1. pro rhe. com. 3. t. 39.

Coindicans cõſuetudo ſanguinis detractionis.

Coacæ prænot. 346. pag. 140. ex Foeſ. interpt.

Coacæ prænot. 336. pag. 140. ex Foeſ. ex com. f. 575. & ex Mariello 178. f.

Coindicãtia allata, pro vt à naturali ſtatu diſtant ita ẽt maiorem copiam ſanguinis detrahendam eſſe coindicant.

C A P V T III.

Maiorem, & minorem ſanguinis educendi copiam ex permittentibus, ſimulq; compermittentibus maioribus, & minoribus promulgandam eſſe oſtenditur. Vnde permittentia, & compermittentia omnia aſſignantur.

C

CÆterùm quoniam ſemper vtiq; vacuatio ad quantitatem, tum ſanguinis, tũ humorum educendam, relata, non à magnitudine morbi ſolum indicante, nec etiã à coindicantibus tantùm, deſumitur; Verùm etiam à vitium robore, talem quãtitatem ſucci vacuandam eſſe, permittente; quinimmò quantitatem eam educẽdam, pro quacunq; vice perſpectam, ad naturæ virtutes validas, duntaxat, nihil verò ad indicans, neq; ad coindicantia ſpectari debere, pro comperto habetur: Natura enim ipſa primũ quidem agens corporeum, primuſq; motor corporeus ſalubris actionũ noſtrarum inuenitur Hippocratis ſententia, Galeniq; confirmatione, qui primò, & per ſe ſanat, vt primus ægrorum medicus eſt, vt li. de med. certi. iam ſatis demonſtraui; Cuius naturæ vires validæ potiſſimum ſemper reſpiciendæ, ac manutenendæ, ne dum ſanè præſentes, at verò ẽt venturæ vſq; ad morbi ſtatum vniuerſalem perdurantes, vt ait Galenus, nec non pondus copiæ ſanguinis, morbiq; magnitudinem ferentes, quouſq; vniuerſalis morbi vigor perdurauerit. Neq; obijcias, ſi dixeris, quantitatem ſanguinis educendi, à morbi magnitudine ſanguinea quidem capiendam eſſe, coindicante quoq; concurrente, nimirum copia ſanguinis, tanquam cauſa magnitudinis morbum augente, ipſanq; magnitudinem excitante, vt ex Galeno elicitur. Quandoquidẽ naturæ uires ualidæ, aut non ualidę, aut mediocres, ſunt illę ſanè principales, quæ ut permittentes quantitatem ſanguinis mittendi, procul omni dubio, ad uicem detractionis ſanguinis relatã, uel inſignem, uel paucã, ſeu mediã coindicant quatenus permittentes ſunt. Magnitudo aũt morbi sãguinea maior, ut indicãs, & ſanguinis copia ut coindicans unà cũ ea magnitudine quantitatem hercle ſanguinis educendi indicat, & coindicat non certè unica uice educendã, ſed quo ad integrã ſanguinis detrahendi copiã, ad hanc magnitudinẽ demendã, ſiue una uice, aut pluribus uicibus, uel uno die, ſeu pluribus diebus, ea copia integrè euacuanda educetur. Verum cõpermittens profectò ætas reperitur florida, non tñ abſolutè, ſed in eo, ut in ea ætate florida naturæ uires, naturaliter uigeãt, ut ex Galeno elicitur, & Hippocrate: Galenus etenim ſeptuagenario uenã ſecuit, n õaũt ſexagenario, cum ſeptuagenarius ualẽtes uires habuerit, ſexagenarius aũt minimè: Nihilominùs uiribus ęquè ualentibus ſanguinis miſſio utiq; ad quantitatem cõparata; maior ſemper permittens in ętate florenti erit, quam in ſenili, ut ſignum uirium roboris maioris; maiorque in ſexagenario, quam in ſeptuagenario: ſicuti etiam uiribus ualentibus ęqualiter, perpetuò maior ſanguinis copia peccans, ut coindicans maiorem ſanguinis copiam etiam compermittet, ut coindicans eſt. Cęterum aduerte licet Galenus tantum poſt annum decimum quartum ętatis

D

Conceſſus.

Hipp. 1. aph. 3. & 4. de vict. rat. in mor. acu. t. 19 & t. 25. Gal. lib. de cura. rat. per ſang. miſſ. c. 13. & alibi vt 1. ad Glauc. c. 14 9. Meth. c. 13. 3. de criſibus c. 6.

Quantitas euacuãda pro qualibet vice, ad vi rium robur tantum pertinet. Vnde virium robus principale permittens eſt miſſionis ſanguinis.

Obiectio.

Solutio.

Lib. 4. de vict. rat. in mor. acu. t. 19. & 35. & 74 & Gal. li b. de cur. rat. per ſan. miſſ. c. 13.

Ætas cõpermittens eſt ſanguinis detractionem, non tamẽ abſolutè.

Hipp. 4. de vict. rat. in mor. acu. t. 25. & 26.

Digitized by Google

laborantium venã ſecare permiſerit: tamen alij adeò magni fecerunt ſanguineã morbi magnitudinem per ſe indicantem, in peracutis morbis, vt ẽ e pueris venã ſecuerint, maximo emolumẽto, vt infra dicam. Verũ cõpermittens præterea, aer quidẽ ambiens inuenitur, vt cauſa ſine qua non: ſi in caliditate frigiditate, ſiccitate, & humiditate tẽperatus, & anni tempus, ſeu cœli ſtatus temperatus fuerit. Quatenus itaq; aer ipſe magis, ſeu minùs tẽperatus habetur, ſic ẽt maiorem ſeu minorẽ ſanguinis educendi menſuram, à maiori, ſeu minori magnitudine ſanguinea indicatã, & à coindicantibus iam ſtatutis coindicatam; & à permittentibus allatis permiſſam perpetuò compermittent, vt infra magis patebit, cum de aere intemperato nos ambiẽte ſanguinis copioſè detrahendi prohibente, ſeu comprohibente verba fecero. Deniq; videtur aerẽ tẽperatũ, locumue tẽperatum, plus ſanguinis miſſionem cõpermittere; quã pueri ætatẽ prohibere, quoties morbi magnitudo ſanguinea valde acuta, ac vehementer magna fuerit: eo, quia ex Antiquis habetur. *Locusq; natura temperatus, & pueri natura ſit concinna detrahito ſanguinem. Et impenſius vbi pericula inſideant, aut pulmonis, aut anginæ, aut lateris, &c.* De his etiam Auerr. 7. coll. c. 3. dixit. A

Aer ambiens tẽperatus etiam compermittens eſt.

Aer tẽperatus plus compermittens eſt, quam ætas puerilis cõprohibens ſit.

4. de vict. rat. in mor. acu. t. 19. & 9 Meth. c. 14. & c. 15.

Lib. Galeno attributo præſagium experientia cõfirmatum cap. 4.

CAPVT IV.

Sanguinis eductionis tum abſolutæ, tum copioſæ moliendæ prohibentia, ſimulque comprohibentia promulgantur. B

PRohibẽs aũt principale ſanguinis eductionis, calidi innati quidem, ſeu primogeniti, cordiq; implantati, ceu primi corporei agentis ſalubris per ſeq; ſanantis vires imbecillæ exiſtimantur; quæ vtiq; à pulſuum debilitate, anguſtia, inanitioneùe, & humilitate, inæqualitateq; pateſiunt: ſicuti è contra ait Gal. *Detrahes aũt primũ, vt ſummũ ad cotylam vſq; Quod ſi poſtea perpendenti vires permanere validæ videantur dimidium eius adijcies, reiterata miſſione: Didiciſti aũt vehementi pulſui, cũ æquabilitate tanquã minimè fallaci viriũ robuſtarũ ſigno fidem ſemper habendã eſſe, ex abundanti aũt & magno. Itaq; & ſeptuagenarijs modo dicti adſint pulſus, ſi affectus iubeat, venã ſecabis.* Hinc Galenus in ea Matrona Romana ſanguinis ſputo magno vexante ob virium imbecillitatem venã minimè ſecuit: Verùm tantùm clymate acri, frictionibusq; tũ prius cruribus, tũ poſtea manibus admotis, reuulſionẽ, ac deriuationẽ adminiſtrauit. Hinc inedia inſigni præceſſa duorũ, triumùe dierũ, vt illi Matronæ Romanæ vſu venit, quæ vires valdè profligat, ſanguiniſq; eductionẽ prohibet. Ideòq; Veneris cõplexus ẽt ſanguinis miſſionẽ, venæ ſectione, moliendã prohibet, eadẽ de cauſa: Vnde iure Auicennas ait. *Et poſt balneũ reſolutiuum* virium, *& poſt coitum* à ſanguinis detractione abſtinendũ, cũ virium tum naturaliũ, animalium, tumq; vitalium plurima diſſolutio contingat, Ariſt. ſententia: Alexander ẽt Aphrod. inquit *coitus deſtructiuus eſt viriũ*: Idemq; Galenus: Verũ Auicennas præſertim teſtatus eſt, vt ſpermatis quælibet gutta, è corpore egrediens, plus corpus imbecille reddat, quã ſi quadrageſies tantus ægrederetur, ex eo corpore, sãguis. Per horas itaq; duas, & ſeptuaginta cõtinuas, poſt Veneris vſum ſemel tantum actum, vena rectè ſecari valet, vt reor, vt eo tẽpore triduano vires antea proſtratæ, iterũ reſarciantur: emiſſio. n. ſeminis ſpirituum calidi innati vacuatio quidem eſt. Cum ex Hipp. habeatur. *Venter vacuatus intra tridui ſpatiũ rurſus impletur. Quid nã igitur aliud, quã ſpiritus impleatur: Quidue aliud tam citò implere poſſit.* Sin error in Venere nõ ſemel, imò pluribus vicibus cõmiſſus fuerit, tunc tantò magis prorogetur, ſeu procraſtinetur ſanguinis miſſio, quanto maior viriũ imbecillitas pluribus vicibus facta quoq; fuerit, ſeruata ea triũ ſẽper dierũ interpoſitione, pro quacunq; vice actus Veneris allata. Cæterũ non aliundè cruditatum quoq; copia, ſanguine quidẽ ẽt peccante exiſtente, ſanguinis eductionẽ inhibet, niſi vtiq; cum plurima herclè cruditas virium ſemper imbecillitatẽ præſentem denunciet, ac ẽt venturam, eò, quia ad eam plurimã cruditatem coquendam vires venturæ profectò requiruntur valide quouſq; coctionis illius cruditatis integritas perficiatur. Vltra quòd ẽt ſucci cruditas contra indicans eſt, ſanguinis eductionem cõprohibendo, cũ lõgè cruditas à ſanguinis forma diſſert: Non aliunde, itaq; Gal. inquit, *ſi præcedat ciborũ cruditas, tantopere differre venæ ſectionẽ iubebis, quãtũ ſatisfacere, tũ ad eorũ concoctionẽ, tũ vt excrementa deſcẽdant.* Quod ex Hippo. habuit. Præterea cõprohibens ætas vtiq; eſt, tũ puerilis, tũ ſenilis. Puerilis quidẽ ante decimũ quartũ annum Galeni ſententia, & ſi Auicennæ exiſtimatione, ante annũ duodecimum tantũ: Auer. vero 7. coll. c. 3. vſq; ad ſextã dũtaxat ſeptimanã, ex ſententia Abnmeronis Auenzoaris vt 7. coll. c. 1. ẽt patet, tale remediũ prohibeatur venæ cubiti ſectione agendũ: Ante etenim hunc 14. annũ Pueri cũ propè genituram ſint, ſuo humido radicali tenello, ſuoq; plurimo calido innato ſua ſubſtantia, aereo ſuauiſſimo, valde vaporabili, pingui, ac oleoſo, nec nõ admodũ diſſolubili, per corporis habitũ rarum, mollẽ, laxumq; Inſuper partibus ſolidis nondũ in ſuo robore naturali cõpleto cõfirmatis, quibus oĩa corporea opera tribuit Hippo. vt lib. de med. certitud. iã dictum à me fuit; ſi itaq; ante hunc annũ 14. ſeu ſaltẽ 12. pueris venam pertunderemus, non amplius herclè vires validæ perficerentur, hinc toto eius vitæ decurſu Pueri viribus nõ ita validis inuenirẽtur, vt requirerẽtur. Senilis verò ætas, vt ſignũ viriũ imbecilliũ cõprohibet: Attamẽ ſeni ſeptuagenario validis viribus reperto Gal. venã ſecuit, vt ante dudũ vidiſti. Vlterius cõprohibens quoq; totius corporis albus, obeſus, ac mollis habitus Naturaq; obeſa, rara, & mollis, pauriq; ſanguinis, vt pote habitus pinguis, albus, laxus, ratus, mollis, gracilibus

Vires imbecillæ, prohibens principale, ſanguinis eductionem.

A quibus notis hoc prohibens eluceſcat.

Ob iſtius prohibentis præſentiam; reuulſiones, loco euacuationis sãguinis, conueniunt: vt Galenus in ea Matrona Romana fecit ex Hippoc. ſentẽtia li. de humoribus p. 58. ex Foeſio.

Veneris vſus cõprohibens conſpicitur virium cauſa.

Nota poſt veneris vſũ pro quacunque vice, ſtatum triduo vires refici Hippocratis ſentẽtia.

Cruditates comprohibentes, virium ratione ſunt.

De cur. rat. per ſan. miſſ. c. 6. vbi quamplurima incõmoda enarrat, quæ ex venę ſectione, vi cruditatibus in toto corpore exiſtentibus moleſta ſuperueneriũt vt etiã 9. Meth. c. 10. fecit, vt ego ponam c. 9. & c. 21.

4. de vict. rat. in morb. acu. t. 19. & 11. metho. c. 14. & 13 Meth. ca. 21. & lib. de cur. rat. per ſan. miſſ. c. 13.

Cur Galenus tãtum pueris annum 14. agentibus venã ſecuit ſola ratione ductus.

Comprohibens quoq; habitus frigidus ac humidus pituitoſus aut obæſus, & gracilis.

Hipp. 4. de vict. rat. in morb. acut. t. 19. & 25. & 26. & 74. & 13. Meth. cap. 24. & 11. Meth. c. 21. Lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 1.

9. Met. c. 13.

C

Lib. 1. f. 4. doct. 5. c. 20. 4. Problem. 6. & 21. Lib. de Anima. Lib. de ſemine. Lib. de animalibus.

Ariſto. 1. de gen. Ani. c. 20. Lib. de flatibus 279. & Foes.

4. de men. ſan. c. 4. & 5. & 11. Meth. ca. 14. & 13. Meth. c. 21. & li. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 10. & cap. 13. & 12. Meth. c. 3.

D

9. Meth. c. 5. 4. de vict. rat. in morb. acut. t. 36. 8 Meth. c. 4. & 4. de vict. rat. in morb. acu. t. 19. Lib. 1. f. 4. doct. 5. c. 20.

3. de loc. aff. c. 6. 9. Meth. c. 14. 9. Meth. c. 5. 1. ad Glauc. c. 14. De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 6.

Digitized by Google

A cilibus venis, anguſtiſq; humilibus, inanibus, facillimèq; digitorũ cõpreſsioni cedentibus. In hoc enim habitu ſanguis nullatenus eſt mittendus; Aut ſi eum morbi magni, ſanguine motu peccante, ſeu impuritate peccante gratia detrahere cogamur; tunc vtiq; non niſi parcè educẽdus eſt, vt ex Galeno habemus talem mulierũ habitum exarante, hoc modo. *Quæ albidiores ſunt, atq; ſanguinem aceruare tenuem ſolent. Quocirca adhibitis ſcarificationibus maximè iuuantur: At quæ nigriores ſunt, ſecta vena curato, craſſiorẽ.n. ſanguinem, ac magis melancholicum colligunt:* cuius ẽt rei meminit Galenus de cur. rat. per ſang. miſſ. cap. 14. *quo ad corporis habitus in candidis, & quibus mollis, teneraq; caro eſt, quales Galli ſunt.* Habitus porrò frigidus, & ſiccus, qui plethorico habitui opponitur, idẽ cõprohibet, faciendũ eſſe. Habitus itẽ pituitoſus idẽ facit, ac ſanguinis exiguitas: Et quicunq; corporis habitus carne, & cute rara, molli, laxa, anguſtiaq; venarũ idipsũ cõprohibet. Ad huc verò cõprohibẽs quoq; aer ambiens, ac inſpiratus extremè calidus, & ſiccus, vel frigidus, vt in anni, vel cęli ſtatu calidiori, & ſicciori, ſeu frigidiori, p̃ſertimq; in pueris, qui facilè ſuis viribus diſſoluũtur. Cũ Galenus, ex Hippocratis mente, hunc aerẽ extremè intẽperatũ, ita magni fecerit, vt hunc in modum artem medicã illuſtrauerit, inquiẽs. *Verùm, vt nihil deſit, adijciam, & cum, qui ab ambiẽte nos aere deſumitur ſcopũ cũ fuerit abundè calidus, & ſiccus, ita vt citò ab eo corpus euaporetur. Nẽpè nunc à ſanguinis miſſione abſtinemus, ẽtſi morbus fuerit magnus, vigenſq. ætate homo,* & alibi ait, *ac nihil prohibeat eorum, quæ de ſecanda vena retulimus, ſicuti, vel anni tempus, vel regio, in qua extremus* B *calor, aut frigus,* lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 14. ait, *ſub hanc ſimiliter etiam in regionibus, in frigidiſq; tum temporibus, tum locis largam euacuationem fugimus propter inſequentem refrigerationem.* Deniq; comprohibens etiam ſaltem integram, celeriterq; factam ſanguinis miſſionem eſt, ægros non eſſe conſuetos ad ſanguinis miſſionem ſubſtinẽdã, vbi alia plura talia prohibentia ſtatuit, à me in hoc lib. c. 19. poſita. Tandem 1. ad Glau. c. 14. cum ſudores maximi, vigiliæ vehementiſſimè dolores ingẽtiſſimi, in q̃bus vires ægroti debilitãtur *cauendæ ſunt ſubitæ, & multæ vacuationes.*

1. ad Glauc. cap. 14.
Lib. de cur. per ſang. miſſ. c. 11.
1. ad Glauc. c. 14.
1. ad Glauc. c. 14. & etiam 9. meth. c. 3. & c. 14. & 13. meth. c. 23. & 11. met. c. 14. & 4. de vic. rat. in m. acut. t. 19.
4. de vict. rat. in morb. acu. t. 39.
13. Meth. c. 21.
1. ad Glauconé c. 14.

Habitus frigidus & ſiccus cõprohibens.
Aer ambiens ſimulque inſpiratus, intemperatus valde, cõprohibens ſæpe nũc.
Homines aſſuetι nõ eſſe, ad ſanguinis miſſionem, comprohibens eſt, ſaltem amplam ſanguinis vacuationẽ. Sudores maximi item.

CAPVT V.

Dubium ſoluitur cur cruditatum copia ſanguinis miſsionem prohibere nequeat, vbi morbi magnitudo ſanguinea fuerit, & ſi alijs modis comprohibeat.

CÆterùm, ex iam dudum ſtatutis, quatuor dubitatu digniſſima inuenio: Quorũ primũ eſt, cum iam dictũ fuerit; cruditates copioſas comprohibentes eſſe venę ſectionẽ; nihilo ſecius Gal. ait alio in loco. *Morbi itaq; magnitudo cum virium robore primi erant* C *mittendi ſanguinis ſcopi &c. quibus ambobus ſcopis præſentibus conſtat, vt ante diximus, nullã eſſe crudorum humorum tantam, talemq; plenitudinẽ, quæ hoc inhibere auxilium poſſit.* Cui reſpondeo cruditatum copiam multifariam accipi poſſe, vt in opera de cruditatibus rectè curãdis à me facienda (ope diuino fauente) introſpicere poteris, nẽpe vel abſolutè aſſumptã, aut relatã ad cruditatũ ſpeciem, ſeu locũ, vel ad morbi magnitudinẽ cacochymã, ſeu ſanguineã. Quãdoquidẽ cruditatum copia abſoluta, ſanguine probo vero exiguo exiſtente, neutiquã ſanguis educendus, eſi à ſanguinis natura plurimũ diſtet; In oppoſitũ verò ſanguine plurimo exiſtente, crudis verò ſuccis exiguis exiſtentibus, audacter ſanguis mittendus, ſi occaſio poſtularit: æquè autem peccantibus; & ſanguine, & humoribus paulo conſideratius eſt agendum: quia, & ſanguinis miſſione, & humorum purgatione tunc egemus: vel copia crudorum pituitoſorum ſit, aut acrium, ſeu mordacium. Ait.n. Galenus. *Inſpicere verò & quantitatem cõueniet, vt verbi gratia, ſi bonus ſanguis exiguus ſit, reliquus verò ſuccus plurimus, vtiq; in his abſtinendum à ſanguinis detractione eſt; ſin is quidem exiguus, ſanguis verò copioſus audacter vena incidenda eſt.* At vero ad cruditatum ſpeciẽ relata copia, & ſi à Galeno duorum generum tantùm ponatur, nimirum copia pituitoſorũ in ventriculo læſo genita, vitioq; facultatis chylificatricis læſæ oborta ante ſanguinis generationem; & copia acriũ, D ſeu mordacium, crudorum excrementorum, quæ poſt ſanguinis generationem procreãtur, vt Galenus inquit: Nihilominus tertij quoq; generis copia inuenitur acrium, & mordacium ſuccorũ ante ſanguinis generationem oborta in ventriculo, per corruptionis modum genita, ſicuti copia primi generis per cruditatis modũ orta eſt: & copia ſecundi generis per aduſtionis modũ facta habetur: Cęterum primi generis pituita omnis cruda, & praua, quatenus prętermaturalis eſt, tum acida, vitrea, & ſalſa, ſeu nitroſa; ſecundi aũt generis ſunt atrabilares, bilioſi, ac melancholici humores omnes, atq; ichores horum humorum: Tertij verò generis bilis vtiq; porracea, ſeu praſſina vocata, & æruginea zinaria quoq; appellata, cuius meminit Hippocrates, inquiens. *Et quibus quidẽ acuti, acres, & æruginoſi humores inſtant, quinã furores, & viſcerũ, ac thoracis lancinationes, animiq; abiectio inde oritur.* Quas cruditatum ſpecies in relatione, ad cruditatum regionem introſpicere tenemur, cũ harum cruditatum quatuor ſint loci, ſeu regiones vniuerſi corporis noſtri, nẽpè primæ venæ, quæ ſunt venæ portæ propagines, & omnes primæ viæ, à nobis vocatæ, & venę ſecundæ, quæ venæ cauæ ſoboles ſũt; nec non partes ſolidæ, ſimulq; ſpecies carnoſa, ac deniq; cutis; Galeni ſententia, vt loco proprio pænitiori ſtudio dicturus ſum. In prima aũt regione oẽs quidem

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 13.
4. De tuenda ſanit. c. 4.
Ibidem.
Loco citato.
Lib. de priſca medic. pag. 13.
4. de tuẽda ſan. c. 4. & c. 5 & 12. Meth. c. 3.

Dubium an cruditatum copia in morbi magnitudine ſanguinea comprohibeat ſanguinis miſſionem.
Morbi magnitudo ſanguinea, & virium robori iuncta, nulla cruditatũ copiæ venæ ſectionẽ, aut ſãguinis eductionem prohibere valet.
Cruditatum copia vel ſimpliciter, aut in relatione vel ad humorum, ſpeciẽ, aut locũ. ſeu ad morbi magnitudinem cacochymam ſiue ſanguineam.
Omnibus ijs modis cruditatũ copia examinatur ad ſanguinis eductionem coarctata.
De ijs duabus bilib. dixit Gal. lib. de atra bile c. 2. & Hipp. coacæ præno. 556. pag. 161.
Cruditatũ quatuor ſunt regiones.
Cur in prima cruditatum regione cruditates tũ corruptæ tum crudæ, tũ aduſtæ facilè à natura colligantur.

horum omniũ trium generum cruditatum ſpecies potiſſimũ ſubſunt, tribus rõnibus, nimirum tũ A
quia in ventriculo vtiq; primi, ac tertij generis cruditatum ſpecies oriũtur; ſecundi verò generis ſpecies in cauo hepatis, ac in liene inſũt, tũ eò, ꝙ à natura prouida, iſthæc excremẽta in ea prima regione retinẽtur, ceu in loco intimiori, ac ignobiliori, ne ab ijs cruditatib. principales partes lædãtur, ſi hę cruditates priùs, ad venas ſecũdas accederẽt, ac exinde in eas principales partes ingrederẽtur. Deniq; inibi à natura talia excramenta retinentur, vt facilius, per vomitum, ac per ſeceſſũ ab ipſa natura expelli poſſint; Dum itaq. aliqua earum cruditatum cruditas copioſa, in eo primo loco exiſtit. Nullatenus per venam cubiti, neque per venam cruris ſanguis eſt mittendus: cum illa cruditas in ſecundas venas raperetur, tuncque ſanguis, quo aluntur omnes corporis humani partes, coinquinaretur. Vnde ex quo neceſſario malo ſanguine, cruditate aliena coinquinato, nonniſi malè totum quoque corpus alteretur; hinc etiam calor, & ſpiritus influens ſanguinis, tam venarum, quam arteriarum, læderetur, quo læſo, procul omni dubio, calor etiam, & ſpiritus primogenitus cordi implantatus, cui omnia corporea opera tribuit Hippocrates offenderetur, ac etiam conſequenter, omnes partes, quibus calor is cordis accomodatus eſt, vt libro de medicinæ certitudine iam dictum eſt, ſecundum earum virtutes, & functiones obnoxiæ fierent: Si cruditas ad partes principales accederet, mala quoque ſymptomata oborirentur, ac denique mors etiam ſubſequi poſſet: Hinc ſummo iure ait Galenus *ſanguis bonus exiguus ſit in genere venoſo crudi humores plurimi* in prima regione adſint *huic nec ſanguis mittendus, nec alui deiectio, aut exercitatio, aut omninò motus, aut balneum adhibendum: Quippe inciſa vena bonum ſanguinem emittit, malum, qui in primis maximè venis circa iecur, & quod meſentereum vocant colligitur, in totum attrahit corpus*. Quocirca Celſum inuenio malè afferentem ſanguinem cucurbitulis ſcarificatis educi poſſe tuto, *etiam, ſi in medio febris impetu, etiam ſi in cruditate adhibeatur*; cum ne dum cucurbitulæ ſcarificatæ in cruditatibus propoſitis non conueniant. Verùm nec etiam ſiccæ attrahentes, quinimmò vt ait Galenus. *Eadem de cauſa nec exercitare, nec omnino mouere, ſed nec lauare expedit*, nec fricare *eos, qui in primis crudorum copiam habent: ſiquidem omnes id genus motus ſuccos illos in totum corpus agunt*. Verùm potiſſimum omnia iſthæc cauenda, vbi bilis praſſina, ſeu zinaria, in ventriculo fuerint, ac maximè Zinaria, quæ adeò venefica eſt, vt febrem efficere nequeat. Nam priùs quam ipſa putreſceret, hominem vtique interficeret: vt Auerrhoes ait, & Auicennas, vt Sauonarola etiam aduertit: etſi etiam vbi aliæ cruditatum ſpecies in ea prima regione fuerint: idipſum putandum eſſe, par eſt. Cęterum vbi cruditates copioſæ in venoſo genere ſubeſſent, ceu in ſecunda cruditatum regione: tunc etiam diſtinguere cogimur, an in aliquo viſcere ſeu parte hæ cruditates, vnà cum ſanguine commixtæ, vel in obſtructione, aut inflammatione, tum propriè dicta, tum non propriè vocata, dum in venulis extremis inſunt: tunc enim venæ ſectio competit, vt lib. præcedenti iam demonſtratum eſt: pariter ad putredinem adimendam humorum in his venulis contentorum vena ſecanda: Non minùs autem, ſi vnà cum ſanguine, ſecundæ regionis cruditates calidæ eſſent, ſeu atræ, vel flauæ, ſeu ſalſæ ſanguineque motu, vel fluxione peccante, exiſtente, ad aliquam partemque læſam, tum principalem, tum non principalem accedente, ſanguis vtique per venam ſectam reuulſionis, ſeu deriuationis gratia, educendus erit, morbi magnitudine ſanguinea indicante: At verò ſi cruditates in ſecunda regione fuerint nempe in venis magnis ſpeculari tenemur, an ne ſanguis potiùs excrementoſus ſit, ſiue bilioſus, ſiue pituitoſus, aut melancholicus, ſeu atrabilaris, vel ſeroſus ſanguinis eductione euacuandus fuerit, vt impurus, atque excrementoſus, quod profectò ſi contingat, vbi cruditates exiguæ habeãtur, tunc enim ſanguis educendus. An potiùs cacochymia ſit, vel bilioſa, ſeu pituitoſa, ſeu melancholica, ſiue atrabilaris, ſeu aquoſa tantùm ſolutiuis pharmacis expellenda; vel an vtroque modo ſuccus peccauerit; tum venæ ſectione, tum cacochymiæ purgatione vacuandus. Si autem cruditas magnitudinem cacochymam morbi efficiat, tunc omninò à venę ſectione omnino abſtinendum: cuius meminit Galenus inquiens, *ac nihil prohibeat eorum, quæ de ſecanda vena retulimus, ſicuti vel crudi humoris copia &c*. Verùm enim verò, ſi cruditatis humorum copia vnà cum morbi magnitudine ſanguinea tam copioſa, ac intemperata, quam impura, & fluente fuerit, nunquam vtique venæ ſectionem, ſeu ſanguinis eductionem à magnitudine allata indicatam, & à virium robore permiſſam, prohibere valet, ſit equidem copia ea cruditatum tanta, quanta eſſe velit: vt toto libro præcedenti oſtenſum eſt. Longè nanque magis morbi magnitudo ſanguinea vrget vbiq; & ſemper, vt ſua natura vrgens, vel vrgentia lethali, aut infelici omnino, vel tædioſa, & ita magis vrget in indicando, quam crudorum copia comprohibendo: tametſi crudorum copia ipſa, minorem ſanguinis copiam educendam poſtulet, pro ſeruandis viribus venturis, quam ea quantitas maior, à magnitudine illa indicata educenda iam fuerit. Quoties enim magnitudo hæc ſanguinea vnà, & virium robur fuerint. perpetuò quidem plus de ſanguine probo ſpiritu pleno erit, quam de cruditate ſuccorum, ſicuti vbi plus de cruditatibus erit, quam de ſanguine, ibi neceſſario vires imbecillæ adeſſe debent vt Hippocrates ait ſi cruditates vnà cum magnitudine ea, & cum viriũ robore valido fuerint, vbi ex parte ſanguinis vacuandi deficimus, humorum purgatione quidem ſupplemus; cum ibi vnà cum ſanguinea magnitudine allata, alia etiam magnitudo morbi cacochyma ſubſit, per ſe humorum eductionem flagitans: & ſi priùs ſanguis mittendus ſit.

[Right margin:] 11. Meth. c. 5. — B — 4. De ſalub. [?] c. 5. — Idem ait 13. Meth. c. 3. — Lib. 2. c. 12. — Loco citato. — Sauon. tract. 4. cap. 30. rubr. 14. fol. 47. — C — 6. epid. com. 2. contex. 18. & cõ tex. 33. & alibi. — Ibidem. — D — 13. Meth. c. 22. — Ex com. 5. aph. 19. & 7. Meth. c. 22. — 4. de victu in m. acut. t. 42. & 43. & 47. Gal. 12. Meth. c. 3. & Paulus l. 2. c. 37. — 4. de tuenda ſanit. c. 4.

[Left margin:] Celſus notatur de cucurbitulis ſcarificatis adhibendis in cruditatibus primarum venarum. — Auerroes 7. col. c. de cur. feb. melancolicæ Auicenn. 1. p. lib. 1. c. de humorib. — Solutio dubij propoſiti. — Ratio cur vbi magnitudo morbi ſãguinea fuerit virium robori anneza magis poteſt in ſanguinis eductionem molienda indicando, quã cruditatum copia in comprohibendo.

CAPVT

A

CAPVT VI.

Secundum dubium eneruatur, cur in magna cruditatis copia in Hypoſarcidio ab Hippocrate vena ſecetur, & vbi tota maſſa ſanguinea ita crudefacta eſt vt coagulata inueniatur & nihil fluxilis ſit.

4. de vict. rat. in m. acut. t. 111. com. 4. contex. 111. Idem 4. de vict. rat. in m. ac. t. 27. & 28.

Prima Hipp. autoritas ſecundi dubij.

SEcundum verò dubitatione digniſſimum eſſe inuenio, cum Diuinus ille ſenex exararit, in hypoſarcidio, Anaſarca, cataſarcaque etiam vocato, vt hydropum ſpecie prima, quæ vtiquæ, vt ait Galenus, *habitum totum pituitæ crudæ plenum habet*. Nihilo ſecius Hipp. in ea, dicit, *ſi fuerit anni tempus æſtiuum, & viguerit ætas viribuſque fuerit valentibus ſanguinem à brachio tolles*, ergo ſanguinea maſſa tota cruda exiſtente, confeſtim, venam ſeccare expedit: quod eſt contra inſtitu

B tum cap. 4. allatum. Sed pro ſolutione contemplor, cruditatem humorum venæ ſectionem comprohibentem, quinque has inditiones poſſidere debere; quarum prima eſt, quòd talis cruditas in ſua ſpecie ita genita, in ortu ſuo fuerit: alia eſt, quod cruditas ipſa ſine ſpirituum commixtione promanet, alia, quòd in ventriculo, ſeu in hepate oborta ſit, altera, quòd ea cruditas vitium facultatis coctricis ſit: poſtrema, quòd à ſanguinis ſpecie, & colore valde diſtet. In hypoſarcidio verò, qui vt ait Galenus *habitum totum pituitæ plenum habet*, ipſo iam morbo penitus ſacto in fine, dum à ſanguine copia peccante, comprimenteque ita ſuffocatus calor hepatis naturalis fuit, vt exinde hepar ipſum non niſi pituitam gignere potuerit: hinc in hydropem ægri incidunt, vt in ſuppreſſione longæ & aſſuetæ fluxionis ſanguinis hæmorrhoidum, aut menſium ſtatis temporib. erumpentis, vt Hippocrates, & Galenus euenire, aſſeuerant. In morbi venturi magni vero exordio, ſanguis copia peccans, grauanſque, & ſuffocans re vera calorem naturalem hydropem non efficit: at verò calorem naturalem hepatis extinguendo, occaſionem præbet, ne amplius in hepate sāguis gignatur, immo pituita; ex qua deinde hydropos oritur: Vnde ab ineūte hypoſarcidio, quo tempore venæ ſectio confert, ne calor naturalis iecinoris extinguatur: tunc non adeſt cruditas copioſa eas quinque conditiones continens: immo plethora, vt ex Hippocrate, & Galeno habetur, his verbis *cum incipit, eget interdum ſanguinis detractione, cum s. ex retentione, vel hemorrhoidum, vel muliebrum, vel ex quapiam, quæ ita plethorica ſit cauſa incæperit: ſanguine eget detractione &c. Si re vera propter plethoram hydropa incurrat, propè ſcilicet ad extinctionem accedente naturali caliditate, vt igni contingit: Nempè vt ignis propè extinguitur, immiſſis lignis tum humidis, tum multis, niſi quis multitudinem ſuſtulerit: ſic & in frigidiore ob copiam ſanguinis, vbi calor natiuus propè extinguitur, præſentiſſimum eſt remedium ſanguinis miſſio, quo tempore periculum ita præbenderit*.

6. aphor. 12 & Gal. 2. de nat. facul. c. 8. & 4. de vict. rat. in m. acut. 1. 22.

Solutionis fundamentum.

Cruditatē ſuccorum quinque conditiones cōtinere, nulla magnitudine morbis ſanguinea exiſtente, vt venæ ſectionem comprohibeat.

Plethora calorem naturalem ſanguinis comprimendo ſuffocans reuera cruditas nō eſt, immo plethora ad animi deliquium vſq. venæ ſectionem agendam conducat.

C

4. de vict. rat. in mot. acut. cō. 3. tex. 3. idem eiuſ com. 6. aph. 12.

Proceſſu vero tēporis, ea plethora ſpiritib. deſtituta, pituita cruda copioſa euadit à qua hypoſarcidius emergit.

Secundæ autoritatis ſolutio.

4. de vict. rat. in m. ac. textu 27. & 28.

De alia pariter Hippocratis autoritate eſt aſſeuerandum, cum ibi ſit plethora, non autem cacochymia; ibi nanque Hippocrates aſſeuerat ſanguinem copia, & craſſitie peccantem, ad partium venas dolore laborantium, à bilis atræ, nec non acrium humorum morſu copioſè attractum: non modo vaſa valdè implere, verùm etiam ſpirituum vias claudere; quocirca ſanguis ita corrumpitur, & priuatur ſuo natiuo calore, ſuaque liquiditate: hinc frigidus, craſſus, & ferè abſque vlla fluxilitate coagulatus manet: veluti in ſemimortuo corpore eſſet; Eanque ſanè ob cauſam, prohibet, quo minus ſpiritus penetrare, ac permeare queat, ex quo ſanè *vertigines, aphoniæ, capitis grauitates, & conuulſiones* quoties ad cerebrum læſiones fierent, *epilepſiæ, & paraplexiæ* priùs tamen

Sanguis coagulatus in corpore humano copioſus vt educatur præparādus eſt, fomentis calidis, & multis frictionibus.

Hippocratis locus explanatur plethoria in venis coagulata ac liquefaciēda vt educatur.

D ad *cor, vel hepar, vel in venam peruenerit* ſpiritus, & ait Galenus in commentario *cum ergo ita affectus ſanguis detrabitur, is frigidus, craſſuſque, & vix effluens apparet: idque propter huiuſmodi refrigerationem*. Hinc ait Hippoc. *talibus ſanè priùs adhibitis fomentis, venam confeſtim ab initio ſecare oportet*. Reddenſque rationem, inquit, *cum nondum fixa ſint omnia*, nempe crudefacta, neque coagulata *quæ contriſtant, tum ſpiritus, tum fluxiones*: Præterea etiam ſanguine detracto, exonerataq; natura, ab eo pondere grauante calorem naturalem, *faciliùs etenim remedijs patent*, nempè *ſpiritus, & fluxiones*. Quatuor autem Hippocrates hic facit; Quandoquidem primo cum ſanguis, ex liquido ſpirituum vitalium commixtione, ita horum ſpirituum extinctione exinde craſſus, & frigefactus, vt non niſi difficulter fluere poſſit: Ideò priùs calidis fomentis, & validiſſimis, & longis frictionibus ſanguinem ipſum liquefacere, & fluxilem reddere nos debere docet. Hinc ait Galenus *his ante adhibere fotus oportet, quoniam coaluit in ipſis ſanguis, difficulterque effluit. Sed quoniā, & in fotu ipſo fricatio aliqua fiat, facere. Fricandæ igitur in eo tempore multis ab hominibus cuncta corporis partes &, ſi mediocriter ſanguis fluxerit, rurſus fricanda, ſuperque auferendus ſanguis: ſi verò non fluxerit ſanguis, fricanda quidem, & fouenda, donec fluxerit*. In ſecunda vero parte tria vtiq; facit. Nam primò venam ſecare oportet, & quam, vt ait Galenus *eſt melius ſecare internam cubiti venam*. Deinde quantitatem, ſimulque modū ſanguinis educendi denotat inquiens *confeſtim*: denique de tempore ait *ab initio* mittatur ante quam magnitudo fiat. Facta enim minime amplius

t. 18.

Quatuor facit Hipp. ad hoc agendum.

Tertium.

Nota frictiones multis ab hominibus faciēdus eſſe ante venæ ſectionem &c.

Secundum.

Tertium.

In commen.

Digitized by Google

Quantum: Quantum etiã ad emolumentum, quod venę ſectione habetur in tali caſu & in omnib. cęteris caſibus addit.

plius curatur: In tertia vero parte poſtea rationem reddit, vt iam dixi, quia non dum *fixa ſunt omnia, quæ contriſtant* nimirum non omnino congelata, ac influxibilia facta. Tandem ibi *facilius etenim remedijs patent:* nempè tum ſpiritus, tum fluxiones, ac etiam Medici, ac naturæ operationes: viæ namque venæ ſectione apertæ, hæ patefiunt, vt etiam Galenus de obſtructionibus à copia ortis aſſerit. A

8. Meth. c. 4. & 10. meth. c. 8.

CAPVT VII.

Tertium dubium euellitur, cur etiam ante annum deſimum quartum pueris in morbi magnitudine ſanguinea valde acuta venæ ſectio conferat dilucidatur.

Experimẽto cõſtat pueris morbo vehementer magno valde quo acuto laborantibus venæ ſectionem conferre antẽ annũ 14. à Galeno ſtatutum, & ante annum 12. ab Auicẽna terminatum ſolutionis huius dubij fundamẽtum.

TErtium dubium eſt; cum iam capite 4. dictum ſit, ætatem puerilem ante annum 14. ex Galeno, & ex Auicenna ante annum 12. exiſtentem ſanguinis eductionis per venam ſectam moliendæ comprohibens eſſe, eò: quia ex aliorum Antiquorum experimẽto habetur *pueris natura concinna detrahito ſanguinem. Et impenſius vbi pericula inſideant, aut pulmonis inflammationes, aut angine, aut lateris dolores &c.* Hinc iure merito Abumeron Auenzoar Medicus proprio filiolo annum duntaxat tertium ſuæ ætatis agenti venam cubiti ſecuit, eumque filiolum, à morte euidenti, ob morbi magnitudinem valde acutam, vindicauit, vt Auerroes faſſus eſt, vt hoc lib. cap. 4. etiam iam dictum eſt. Pro cuius dubij ſolutione ſpeculor, vt Galenus ex Hippocrate artem medicam propoſitionibus infallibilibus totam certam eum ſtatuerit vt proprio loco demonſtraui: Ideò propoſitionem comprohibentis, uniuerſalem quidem de omni per ſe, vbique, & ſemper, ſeu frequenter talem conſtituere tenebatur; hinc reſpiciendo morbi magnitudinem ſanguineam, tum quocunque modo acutam, tumque chronicam, quæ frequentiùs pueris ante annum 14. contingere ſolet: eam ætatem puerilem venæ ſectionem comprohibere aſſeuerauit: tametſi in morbi magnitudine ſanguinea valde acuta inflammatoria, ſeu ardenti, quæ vtique rarò tantùm ijs puerulis accidere ſolet, venæ ſectio tutò molienda ſit, his alijs tribus conditionibus perſpectis, nempè vt *locus,* ſeu aer *natura temperatus, & pueri natura concinna* fuerit: Atque virium robur adſit. *Et impenſius vbi pericula inſideant.* Ego itaque pluries, pluriesque in peripneumonia, angina, pleuritide, atque febre ardente, puerulis ætatis ſuæ annorum quatuor circiter venam cubiti hyrudinibus aperire feci. Alijs verò maioris ætatis annum ſeptimum, vel octauum, ſeu decimum agentibus ferro venam pertundere feci: Ac omnes herclè eos puerulos (*Diuino ope fauente*) ſanitati reſtitutos fuiſſe, exploratum habui. Ac exinde quoque eoſdem in ætate florente viribus admodum validis, corporiſque magna mole video, immo robuſtiſſimos.

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 13. B

Lib. Galeno aſcripto præſag. experientia confirmatum c. 4. Auerr. 7. coll. c. 3.

In quibus morbis magnis etiã pueris venæ ſectio conuenit, propria ſententia.

Lib. Gal. aſcripto præſag. exper. c. 4. C

CAPVT VIII.

Quartum dubium, cur Galenus maiorem vim in venæ ſectionem prohibendo aerem extremè intemperatum, poſſidere dixerit; quam morbi magnitudo ſanguinea in indicando per ſe habeat; ponitur, & ſoluitur.

Dubium.

POſtremum autem dubium eſt, quoniam Galenus vt iam dictum eſt, inquit, vt aer nos ambiens *fuerit abundè calidus, & ſiccus ita, vt cito ab eo corpus euaporetur. Nempè nunc à ſanguinis miſſione abſtinemus, etiam ſi morbus fuerit magnus, vigenſque ætate homo,* ac alio in loco idem ait, *ſi vel anni tempus, vel regio, in qua extremus calor, aut extremum frigus fuerit:* ergo pluris longè aerem nos ambientem fecit, vt cauſam ſine qua non prohibentem, quam magnitudinem morbi ſanguineam, per ſe vrgentem; quæ vtique ægris vitæ periculum magnum infert, quatenus ea, quæ ægrorum vires diuellit, ac reſoluit, ac ita ægros facillimè interficere poteſt, ſi ea magnitudo mortifera euaderet, vt antea ex Hipp. & Galeno iam ſatis demonſtratum eſt. Quod quidem fieret, quoties ſanguis non detraheretur, qui eum illius magnitudinis periculo plenæ cauſa reperiatur ſyllogiſtica, nempe proxima, ac immediata perpetuò auferenda, alioquin magnitudo ea mortifera euaderet. Cui dubio reſpondeo morbi magnitudinem allatam, duplici modo per ſe vrgentem eſſe, vel enim quatenus ea eſt, quæ ſanè ægros interficere poteſt, vel prout ſolum difficilè curabilis, ac in longum, contumacemque morbum tranſmigrare valet, non autem mortifera, vt *ex longis multi ſunt,* nempè morbi magni ſanguineæ magnitudini iuncti, *qui ſanguine egent detractione, tum, & hi dictis tribus ſubijciant ſcopis,* ab Hipp. poſitis ita. *In acutis autem morbis ſanguinem detra-*

Cap. 4. D

4. de vict. rat. in mor. acut. t. 19. 13. Meth. c. 13.

Solutio. Magnitudo morbi ſãguinea per ſe vrgẽs, vel vrgentia lethalis, vel vrgentia diuturna: Primo modo etiam ceſi ſtamcarie, mè temperato ſanguis eſt mittendus, tamen minori ſcopis: ſecundo modo vero nõ eſt mittendus.

Lib. 1. c. 15. & aph. 19. & 7. meth. c. 12.

4. de vict. rat. in morb. acu. cont. 19. In tex. 19.

A *detrahes, ſi vehemens morbus videatur, vigeat ægrotantis ætas, & virium adſit robur.* Ergo ibi Galenus de morbis magnis, longis intelligit, qui mortiferi fieri nequeunt, Verum diuturni tantum; in quibus vena minimè incidenda; ſi aer extremè intemperatus fuerit in caliditate, vel frigiditate extrema. Verùm ſi magnitudo ipſa ægri vitæ diſcrimen impenderit, etiamſi ſummè intemperatus aer fuerit, vena quidem perpetuo ſecanda venit, at verò ſanguis tunc exiguus educendus, pluribuſque potiùs vicibus, cum dixerit Galenus, *ob ambientem verò ſi regio ſit calida, & tempus æſtiuum. Proinde minus detrahimus, quam plenitudo commonet.* Cæterùm adhuc maior dubitatio adeſt, cum dixerit Gal. *cauendæ ſunt ſubitæ ac multæ euacuationes. Ipſa præterea ambientis aeris temperatura loco accidentis cuiuſdam habenda, quando exquiſitè calida, & ſicca fuerit, qualis eſt tempore medio inter canis ortum, & Arcturi. Atque omnes, quibus Medici nihil omnino de temporum ſtatu cogitantes ſanguinem abſtulerunt, interierunt: ſi etiam valde frigida fuerit, tunc quidem ſanguinem mittere eſt formidandum: cum non ignoremus non parua ex ſimilibus ſequi pericula. Interierunt non nulli autem, qui in calidis admodum conſtitutionibus non rectè euacuati ſunt ex ſyncopa vocata, & diſſolutione; in frigidis verò, cum acceſſiones incipiunt, nimirum refrigerati non amplius releuantur. Ob hæc igitur neque in locis ſupra modum calidis, aut frigidis ſanguinem mittere audemus; ſed ſi regio ipſa, & temporis ſtatus conſentiunt, omnino abſtinemus: cum verò non conſentiunt, euacuamus quidem, ſed multò minùs, quam ſi neutrum prohiberet.* B Ergo Galenus decreuit, quod ſi extrema regio calida, & ſicca vnà, & anni tempus, ſummè calidum, & ſiccum ſimul coierint, penitùs à venæ ſectione nos abſtinere debemus, ſicuti itidem aſſeuerat; ſi quidem mundi regio, ac anni tempeſtas ſimul extremè frigida iuncta fuerint: Sin hæc ſimul iuncta non fuerint, tunc ſanguinem mittere teneamur, vel tantum mundi poſitum, vel ſola anni tempeſtas in ſummo intemperata fuerit: Verùm non ita copioſè, nec celeriter ſanguinem detrahere debeamus, ſi nec regio, nec cœli ſtatus prohibuerit. Ergo ambo iſthæc duo ſimul iuncta maiorem vim obtinent in euitando, quam morbi magnitudo magna ſanguinea, in flagitando. Verùm enimuerò huic reſpondeo; vbi ab vtroque propoſito ſummè intemperato, ſimulque iuncto tale præſidium prohibeatur, nec ibidem adeſſe morbi ſanguineam poſſe magnitudinem pro comperto habetur, cum ibi ſanguinis valdè ſpiritibus decorati copia ingens adeſſe nequeat; hinc nec etiam morbi magnitudinem quidem ſanguineam valde magnam, perpetuò venæ ſectionem per ſe indicantem adeſſe poſſe, manifeſtè patet. Nunquã etenim à gemino eo ſummo calore virium robur ſolidarum partium (pro quo tuendo natura ſemper protenſa, & cuſtos eſt, vt lib. de med. cert. iam dictum eſt) diſſolui poteſt, quin priùs maſſæ ſanguineæ plenitudo, ſeu qualitas peccans, à quibus magnitudo emanat, per cutim, vel ſenſibus ſudoribus, vel inſenſibilibus diflationibus habituoſis quoque diſoluatur: cute rarefacta, tenuatoq; ſanguine in vaporum digeſtionem conuerſo; hoc enim modo plures, & repentinas, ſeu ſubitas æſtino tempore digeſtiones fieri Galenus ſtatuit; ex quo nec etiam morbi valde magni oboriri poſſunt; Cum ibi ea, quæ magnitudinem ſanguineam talem efficere poſſunt, per eos tres concoctionis modos ab Hippoc. connumeratos, nempe *per concoctionem, rarefactionem* cutis, & *ſolutionem* diſſoluantur. Hinc Galenus ait. *eiuſmodi enim hominibus multa accidit per halitum digeſtio repentina*: Et licet ipſe dixerit id fieri *potiſſimum ſi febris accedat, ſtatu æſtiuo, toto adeò corpore natura molli, ac tempore humido*: Nihilominus etiam ſine febre, in quolibetque corpore etiam ſenum, vt ait Hippocrates loco dudum citato, & in tempore extremè calido, & ſicco, regioneque extremè calida, & ſicca iuncto, id ipſum vſu venire, certum eſt. Neque in ſumma ea bina frigiditate temporis, & regionis, magnitudo morbi ſanguinea acuta adeſſe poteſt: Vnde tunc ſi prohibens adſit; eodem tempore indicans adeſſe nequit: quod per ſe, vbique, & ſemper venæ ſectionem indicabit, & primo primitate eſſentiali, quæ mortifera fieret, quin vena ſecatetur, 4. de vict. rat. in mor. acu. t. 21. & 22. & alibi. Si vero anni temporis intemperati cauſa vires ſolutæ ſint non permittentes venæ ſectionem, tunc vena minime ſecanda, ſed alijs auxilijs agendum eſſet, & potius longam ægritudinem, quam obitum quærere debemus.

Ibidem.

Lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 14.

1. ad Glau. c. 14.

Obiectio. Vbi mundi regio ſummè calida, & ſicca & ſtatus temporis extremè calidus & ſiccus etiã ſi morbi magnitudo ſanguinea lethalis ſit non tamen ſanguis mittendus quia aliqui ita perierunt & cur.

Ita in frigidis regionibus hyeme præeunte, vena ſecta obierunt, & cur.

Si autem regio ſummè intẽperata ſit, non conſentiente cœli ſtatu vena ſecanda.

Solutio. Nota vbi & regio, & cœli ſtatus extremè intẽperata ſimul conſenſũt: vbi vena nunquam ſecanda, ibi quidem neque magnitudo vehemens morbi valde acuti periculoſa ſanguinea adeſſe valet. Rationeſq; cur reddantur.

C

Lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 6.

6 Epid. com. 5. t. 6.

Lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 6.

D

C A P V T IX.

Sanguinis copia, quæ Galeni æuo emittebatur, vt nimia, noſtra tempeſtate non eſt educenda.

HIs autem hunc in modum ſtatutis, vt maior, ac minor ſanguinis copia mittenda pateſiat, mediocrem vtique ſanguinis educendi menſuram prius explorare deuincor. Pro qua inuenienda, tria diſquiram: primo enim ſanguinis menſuram, quæ Galeni ætate detrahebatur, vt nimia, à me damnabitur, hoc noſtro æuo, non educenda. Poſtea ſanguinis mittendi moderatam, ac terminatam indagabo mẽſuram: Denique quomodo eam inuenire valeamus vſque ad poſtremum quadrans, regulas conſtituam. Galeni etenim tempeſtate pro magnitudine morbi ſanguinea valde vrgente, ægrotanique vitæ diſcrimen impendente, de medio tollenda, ſanguinis emoliendi menſura,

Conatus.

ſura, profectò admodum magna educebatur, ab ipſomet Galeno, & ab alijs Medicis Græcis. Quandoquidem medicinalibus monumentis Galenus exarando, prodidit; his verbis. *Itaque memini quibuſdam ſex detractas protinus cotyla, aut poſtridie, aut tertio, quartoùe: quibuſdam primo et die, cum febris principio noctis cæpiſſet, aut medio, ac quæ pridie comederāt propè fuiſſent concocta &c.* Ex quibus verbis, tria notatu digniſſima exhaurio; nempe ſanguinis detracti menſuram ſex cotylas eſſe; quæ menſura illico, Galenò ab ægro ducto, educta eſt. Atque ex ſanguinis detracta copia, pridie excrementa concocta erant: Alio verò loco ait. *Itaque ego olim rogatus ſum à diuite quopiam in ſuburbis Romanæ vrbis, vt rerum ſuarum œconomum inuiſerem, cui cæcitatis imminebat periculum, nam ita ille dicebat: certè magno dolore vexabatur, idque diebus iam viginti. Diuitis autem illius familiæ præfectus medicus erat ſectæ Eraſiſtrateæ anxiæ ſemper venæ ſectionem refugiens &c. Venit autem circiter horam quintam: ac prima protinus detractione tres ſanguinis libras exhauri. Deinde hora nona aliam. A quibus mirificè refectus incunctus &c.* Alibi uerò exarauit. *Memini enim quibuſdam ad ſex vſque libras ſanguinem detractum fuiſſe ita, vt febris protinùs extingueretur, nec vlla ſequeretur virium afflictio.* In oculorum ergo inflammationibus quatuor libras duabus uicibus, & in febre ſex libras detraxit. Quòd etiam confirmar Autor ille, qui eum librum Galeno attributum exarauit hoc modo. *Peropexi uanque in nonnullis, nec pluſquam ſufficienter ſanguinis libras ſex ablatas eſſe, & confeſtim extinctam febrem, neque vllam conſecutam fuiſſe virium exinanitionem,* ſex ergo ſanguinis libras Antiqui emittebant, uirium tolerentia, febris ſedatione, & excrementorum concoctione: Cæterum Galenus inquit terminatam menſuram conſtituendo *ſit enim ſi ita ſors ferat mediocris detractio trium heminarum, vbi ſi quatuor detraxeris noxam maximam inferes; duas rurſus ſi euacuaueris, commodabit quidem id ſatis, læſionis vero nihil afferet.* lib. uerò de uenæ ſect. aduerſ. Eraſiſt. cap. 4. ait. *Nec defuerunt quidam, qui etiam conſtitutam quandam menſuram illius proponere auderent, perinde quaſi duabus hominis atticis, aut paulò plùs, minùſue moderata ſubtractio circunſcriberetur, quippe cum ex commoderata proportione adhibitis ad id, & ætate hominum, & natura, & tempore anni, & regione nos ipſi maius, minùſue cuique quadrans inuenire poſſimus.* Hemina uerò atrica *lib. 1. vntiæ 3. drachmæ* 4. eſt, ut in Galeno lib. de pond. & menſuris f. 276. habetur. Menſuram uerò pueris annum decimum quartum agentibus educendam nobis aſſignat hoc modo Galenus. *Poſt quem annum decimum quartum ſi multus congeſtus ſanguis appareat, tempuſque anni vernum fuerit, regioque temperata natura, & pueri natura bene ſanguinea, ſanguinem minùs multoque magis, ſi aut peripneumoniæ, aut anginæ, aut pleuritidis, aut alterius acuti, grauisq; morbi periculum incumbat. Detrahes autem primum, vt ſummum ad cotylam vſque: Quod ſi poſtea perpendenti vires permanere validæ videantur, dimidium eius adijcies reiterata miſſione.* Cotyla verò nempè Hemina vini, & aquæ *habet vntias* 10. olei autem *vntias* 9. Mellis verò ex Dioſcoride *habet librā* 1. *& vntiam vnam, & ſemiſſem*, etſi alio in loco veterinariorum cotyla mellis habeat *vntias* 13. *& ſemiſſem*. Rationabilius verò, per cotylam ſanguinis, Galenus non vtique veterinariorum, immo dioſcoridis intendit lib. 1. vntiam 1. & ſemiſſem continentem puèris, ac fortaſſis ſenibus vires validas poſſidentibus detrahendam, in ijs morbis valde magnis, & peracutis admodum periculoſis. At verò ſpeculatu digniſſimum inuenio adeſſe, noſtra tempeſtate præſenti vtique homines, Mulieresque non ita virium robore valido præditas eſſe, ſicuti Galeni tempore, homines reperiebantur: Hinc nec ita ſpiritibus calidi tum innati, tum influentis plenos. Eanque ſanè ob cauſam nec etiam tantam ſanguinis copiam, vt Galeni æuo Medici educebant, noſtra ætate ægris noſtris detrahere debemus: cum hoc noſtro vitæ decurſu hominum naturæ, quæ & Medici naturaliter primi ſunt, ac per ſe ſanant, vt lib. de med. cert. iam demonſtraui. Hippocratis iuditio, valde quidem virium robore deficient: Ac id ſanè gemina de cauſa vſu venire arbitror. Nempè eò, quia Galeni tempore priuſquam viri mulierem ducebant, robuſtiſſimi erant, eorum ætate annorum triginta circiter. Quocirca etiam filij robuſtiſſimi gignebantur: Modo autem Pueri ætatis ſuæ annorum 14. aut 16. ſeu 18. Veneris vſui incumbunt; hinc cum eo tempore non niſi viribus nondum confirmatis in robore, quinimmò aliquanto non validis reperiantur; neceſſariò quoq; filij non niſi minus robuſti, quam illo tempore erant inueniuntur, ac etiam quia Veneris vſus frequentior, ac immoderatior eſt, quam illo tempore erat. Vlteriùs eo tempore Priſcorum Morbus indicus à nobis lues Celtica, ſeu morbus Gallicus appellatus haud quaquam inuentus fuerat, ſicuti præſenti tempore. Reor enim ego ferè omnes, tum viros, tum Mulieres quadantenùs eodem morbo affici; aut ex parte Patris tali morbi læſi, aut ex parte Matris, ſeu Auorum, vel Atauorum, ſiue ex Nutrice, vel ex parte ſua propria, aut aliquo alio modo accepto; qui quidem morbus per ſe vires, & functiones omnes lædit, maximèq; naturales. Vlteriùs autem Galenus à nimia ſanguinis miſſione ab alijs tribus Medicis non rectè molita, duos ægros mortuos vidit vbi etiam ait. *Multi verò alij & ſi non protinùs* perierunt, *at poſtea propter virtutis infirmitatem perierunt &c. Quin etiam aliqui in morbos inciderunt longos poſt quam immodica inanitione reſoluta naturalis vis fuit: Alij cum immodico euacuationis noxam farcire non potuiſſent in omne reliquum vitæ tempus totius corporis temperamentum redditum eſt frigidius; Ex qua refrigeratione facilè, ex qua vis occaſione læſi alij decolorati, ac malo corporis habitu vixerunt: Alij ex eo ipſo in morbos deciderunt exitiales, aquam inter cutem, & orthopneam, & iecinoris, ac ventriculi imbecillitatem,*

A

De cur. rat. per ſan. miſſ. c. 32.

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 17.

Eodem lib. cap. 14.

B

Preſagium experientia confirmatum c. 4. ſpe. fol. 78. L. A.

Libro de venæ ſectione aduerſ. Eraſiſt. c. 7.

Attica Hemina menſura vini libræ, vntiarum trium ac drachmarum 4. eſt.

Sāguinis miſſēdi menſura à Galeno pueris annum 14. agentibus aſſignata eſt cotyle vnius & ſemis.

Lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 13.

C

Cotyla, ſeu hemina ſanguinis non atticæ eſt vnius libræ, & vntiæ vnius, & ſemis.

Gal. de pnd. & menſ. claſſ. 5. f. 277.

Noſtro æuo homines nō ita viribus validis eſſe vt Galeni tēpore.

Ideo minor ſāguinis copia nunc educenda quam Galeni tē pore detrahebatur.

Prima cauſa cur homines modo non ita virium robore prædicti ſint.

Secunda ratio.

D

Homines mortui à medicis, nimiam ſanguinis copiam educentibus.

Lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 12. & 9. Meth. c. 10.

tem,

Digitized by Google

A *tem, & apoplexiam, & deliria*, ergo eò magis antiquorum quantitas ſanguinis detrahendi damnanda eſt, hoc noſtro æuo.

CAPVT X.

Sanguinis educendi terminatæ, ac moderatæ menſuræ certa notitia traditur: vbi copioſè ſanguis eſt mittendus, ex pulſu, ac virium robore, nullatenùs diminuendo, vena aperta: De ſanguiniſque ægredientis mutatione obſeruanda. Ac de aliarum rerum naturalium permutatione antiquorum ſententia.

Conext. Sanguinem mittendum quouſque pulſus non dum minuetur.

NE autem vllum ex talibus incommodis, ex immodica ſanguinis eductione, ſubſequatur, nobis quidem pulſus ægris ſemper tangentibus, pulſibus vtique validis in ea ſanguinis miſſione nullatenus in imbecilles ſe ſe mutantibus, eſt incumbendum; cum Galenus ita exararit. *Vtile eſt autem pulſuum diminutionibus animum aduertere, tangendo eos ſanguine etianum fluente, ſicuti in alijs omnibus dum ſanguis mittitur facere conſueui, ne videlicet nobis opinantibus pro animi deliquio, mors occupet, quod ſanè tribus eueniſſe medicis noui*, ac alia incommoda alijs, vt iam dudum dictum eſt. Menſuram verò ſanguinis vacuandi copioſam, nonnulli inuenire volentes, vt ait Galenus, ita putarunt, *qui quantitatem ſuaſionis* ſanguinis, *ſignis quibuſdam definierunt, veluti ſi vel color vel tenor, vel ſanguinis fluxio mutetur, aut pulſus tempore ſubtractionis ex debilitate collabantur, ac ſudores prorumpãt, aut ea, quæ aliqui labores vocant, aut denique vomitus vehementiores, exuperant esùe alui deiectiones appareant. Alij etiam vſque ad animi defectionem, euacuationem producendam putant, præſertimque ſi quid in illa pro euacuationis portione contingat*, nempe morbi magnitudo vehementer magna ſanguinea ſi fuerit, à ſanguine valdè vel copia, aut calore, aut fluxione peccante emanans. *Nam & ob id bilem pituitamùe, cum eæ in os ventriculi influxerint perſæpè animi defectionem manifeſtè facere videmus, Aliqui item tum coloris in toto corpore, permutatione, tum pulſuum alteratione commoderatam ſubtractionem coniectantur: eamque ob rem modis omnibus illos improbant, qui arbitrantur multò conſultius eſſe, vt conſiderata ex certis indicijs noxi humoris natura, denuo redeatur ad illius euacuationem, quam ſi eadem ſemel copioſa fiat*. Verum ſuam opinionem huius rei ſtatuens air, *Expedit autẽ vti vidiſtis non eo vſque ſanguinem educere, dum ad extremum vires ducantur, ſed quo ad quod ſymmetrum moderatumque ſit eductum videatur*. Confirmando quæ poſtea dixit ita *pulſuum diminutionibus animum aduertere, tangendo eos &c.* vt antea dudum vidiſti: Ergo potiſſimum in ampla ſanguinis eductione, vt vires validæ venturæ, vſque ad vigoris morbi finem exactè ſeruentur, pulſus explorandi, ne diminuãtur, ac ne imbecillis Natura fiat, quæ pugnat in certamine contra morbum magnum: non autem ſanguinis mutationi incumbere deuincimur, nec aliarum rerum ab Antiquis allatarum mutationes inſpiciendæ. Præterea etiam ab Hippocrate habetur. *Quamobrẽ plenior illa corporis habitudo haud cunctanter eſt ſoluenda, quo corpus nouæ nutritionis initium capiat. Non tamen vacuando vſque eo pergi velim, vt vaſa in ſe penitus conſideant, hoc enim tutum non eſt; ſed quatenus natura feret, eo vſque progredi oportet*. Et Galenus in comm. ait. *Immodica nanq; euacuatio non minus, quam immoderata repletio periculoſa. Quantum autẽ vacuare oporteat, non humor abundãs modo, ſed & natura, id eſt, vires indicabunt eius, vnde eſt euacuandum*: & poſtea cum ibi extrema inanitio eſt, ibi poſtea neceſſariò quoq; extrema refectio ſubſequi debeat, ergo nõ tutum eſt, immo malum. *Quoniam & refectiones ſequẽtes haud quaquam ſecuræ exiſtant, quia natura nimia vacuatione imbecillior facta, ita non poſſit alimentum probè coquere, diſtribuere, & aſſimilare*, & paulò antea dixerat. *Quum enim ſemper natura coctionem alimenti, diſtributionem in ſanguinem, mutationem, adiectionem, agglutinationem, & aſſimilationem moliatur*. Concludit ergo Galenus, illud eſſe certum ſignum determinatæ menſuræ ſanguinis educendi, inquiens. *Vbi verò inciſa vena ſanguis effluit, mutationi eius, & maximè cum adeſt iam phlegmone labeſcentique fluxionis robori, potiſſimum autem pulſuum mutationi tamquam inditio haud quaquam mendaci animus attendendus eſt, continuoque quieſcendum pulſu alteraſcente, aut in magnitudine, aut in quauis inæquabilitate. Nam de mutatione in imbecillitatem, quid attinet dicere? didiciſti enim in hac qualitate certam fieri diſcretionem firmarum, infirmarunque virium*. Eanq; ob cauſã, vbi in venæ ſectione ſanguinis efluẽtis in colore, & in conſiſtentia peccantis mutatio introſpicienda venit, priùs tamen viriũ robur manu tenendum, ſemper ponderandum, quia indicatio à viribus deſumpta cęterarum indicationum digniſſima Regina eſt; vt alibi dictum eſt. Ratio autem cur in venæ ſectione ſanguinis colore, & conſiſtentia mutationi ſtudere oportet, vtiq; eſt. Cum ſanguis dũ aduritur, ſeu putreſcit obſcurior, ſimulq; craſſior, & viſcoſior euadit: Vnde quo magis deuſtus, vel putrefactus eſt, eo etiã magis ater, magiſque craſſus, & glutinoſus cõſpicitur. Cum autem hæc in morbis inflammatorijs particulis inhæreſcentibus eueniant, vbi inflammationes fiunt tam propriè, quam impropriè appel-

B

Lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 12. idem 9. meth. 10. & præſes ex per con. c. 4. f. 77. H.

Lib. de venæ ſect. aduerſus Eraſiſt. c. 4.

Quantitas ſanguinis mittẽdi quo ad acuatio nes variæ opiniones Antiquorum à Galeno narrantur.

Prima ſentẽtia. Secũda opinio.

Tertia exiſtimatio.

C

Lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 11. Cap. 12.

Quouſque ſanguis mittendus ſit ponitur. Galeni opinio amplectenda. Idem Gal. 9. meth. c. 10. & alibi & de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 12.

1. Aph. 3.

Galeni opinio ex Hipp. decreto confirmatur

Cum 1. Aph. 3.

Ratio alia qua Galeni ſententia roboratur.

D

Ibidem. Lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 4.

Sãguinis effluẽtis, in venæ ſectione, color & conſiſtentia peccans mutanda, viriumque robur à pulſibuſ non mutandis, obſeruanda ſũt

Ratio cur ſanguinis egredientis mutatio in colore, conſiſtẽtia, & motu in morbis inflammatorijs ſit obſeruanda magnis.

9. Meth c. 13. & 11. meth. c. 3. & 7. meth. c. 12.

appellatæ: Ideò morborum inflammationes ex quatuor ſuccorum putredine promanantes, vt eſt Phrenitis, angina, peripneumonia, pleuritis, & phlegmone, & alij inflammatorij morbis ijs inflammationibus ſimiles ſunt; qui eam ſanguinis mutationem requirunt, in quibus etiam ſanguinis egredientis è vena ſecta motus celeritas, ſeu impetus explorandum eſt: niſi phlegmone malignus, aut vires infirmæ fuerint. Ipſa nanque ſanguinis mutatio ſemper vtique ſanguinem putridum, fumidum, ac fuliginoſum iam eductum eſſe arguit, ex quo etiam æquè tum à calore putrediuali pars affecta in pleriſq; liberatur, calorque eius naturalis exoneratus à pondere, validior euadit, tum etiam fluxionis reuulſio fit. Nam *vbi inciſa vena ſanguis effluit, mutationi eius & maximè eum adeſt iam phlegmone labeſcentique fluxionis robori &c.* ſubinde verò pergendo inquit *In quibus iuxta ſectam venam phlegmone eſt inſignis, optimum eſt ſanguinis in colore, & in conſiſtentia mutationem expectare, ſicuti indicauit Hippoc.* & ait *phlegmone eſt inſignis* eum in morbis his allatis magnis inflammatorijs id potiſſimum intelligendum ſit: Ac deinde iſtius mutationis rationem reddendo ait *Alius enim eſt, qui in phlegmone eſt ſanguis ab eo, qui ſecundum naturam vt pote plus excalfactus. Nam ſi ante erudior erat* vt pituitoſus eſt *rubrior modo, & flauior efficitur* cum à calore putredinali obſcurior, & flauior reddatur, quia ſanguis antequam ater fiat, bilieſcit, vt dulcis, & oleoſus, omnia etenim dulcia, & pinguia facilè bilieſcunt, *Sin huius modi prius fuerat rubrior, & flauior ad atredinem vergit aduſtione* in Phlegmone *Proinde Hipp. de pleuritiei huic in modum ſcripſit. Secanda vena in cubito interna, nec verearis multum detrahere donec rubrior, flauiorq; multo fluat, aut pro puro, & rubro liuidius; vtrumque enim euenit. Si quidem ſignum conſtituit aſſumpti alicuius in ſectam venam ex phlegmone ſanguinis mutationem in eo apparere,* quia ſanguis ille impurus, ac prauus non vtique à toto genere venoſo egreditur quippe tantum immediatè à particula inflammata. Proinde facillimè mutatur parua etiam naturæ imbecillitate. Verum ſi vires labefactatæ fuerint, cum tunc permittens talem ſanguinis mutationem non adſit, nec etiam ea mutatio expectanda eſt, ſed tantum ſanguinis quantitas quoad vires permittentes reſpicienda venit, & potius per vices ea mutatio attingenda eſſet, ſi poſſibilis ſit, quia virium dignitas tunc vrget. Præterea nec etiam in phlegmone maligno ipſa mutatio obſeruanda venit, cũ eo phlegmoni ſanguis ater, & prauus non modo particulæ, uerum etiam toti ſinui totius corporis venarum ac arteriarum ineſt: Vnde tota ferè maſſa ſanguinea iã corrupta conſpicitur. Quocirca ibi non eſt ea mutatio expectanda, tum quia nimis ſanguinis quantitas, & fortaſſis totus ſanguis extraheretur, priuſquam ea mutatio fieret, tũ quia vbi talis ſanguis in toto genere venoſo adeſt, ibi nec vires valentes reperiuntur, quæ talem ſanguinis mutationem permittant, quæ omnia ex Gal. inuenio ita exarante. *Non tamen omni ex parte hæc* ſanguinis foras egredientis mutatio *expectanda eſt; ſed & ante quam fiat mutatio. Ceſare conueniat idque duplici nomine ob infirmas videlicet vires, aut phlegmones malignitatem:* tunc enim hæc mutatio non expectanda, *interdum enim nihil ab* ea malignitate ſanguinis *emittitur, ſed inibi fortiter* ſanguis malus *conſtrictus eſt* nihil venæ ſectioni cedens, quaſi terreus factus ſit, *Si tamen vires exſolui euacuatione nondum videantur (id quod ex pulſu ſcies, & ſi cui ſanguis mittitur ætate ſit florenti* etiamſi phlegmone malignus partim ſit, tum ad phlegmonem, tum ad totum corpus ab eo ſanguine deterrimo depurandum *expectanda eſt* ſanguinis exeuntis è, vena ſecta, *mutatio; potiſſimũ* ſi aer *ambiens ſit tẽperatus* in caliditate, & frigiditate; tũc enim vires adſunt illam mutationem ferentes, hinc nec ſanguis in toto genere venoſo ibi omnino prauus inueniri poteſt. Tria verò ibi poſtea nos docet Galenus. Primo enim phlegmoni non maligno ſanguinem aduſtum, & atrum ſolum ineſſe, non autem toti corpori: ideo in his audacter ſanguinis mutatio exploranda. Secundo autem ait ex dictis, ſanguinis miſſionis modum, ac menſuram à particulis inflammatis moliendam cum ſatis inueniſſe: Poſtremò autem ſtatuit ſemper virium dignitatem primo loco perpendendam eſſe, cum magis vrgeat hæc dignitas, quam morbi magnitudo ſanguinea ſua natura ſanguinis miſſionẽ indicans, ſi imbecillis fuerit, eam ſanguinis miſſionem non ſubſtinens, his verbis. *Quod ſi ſanguis in corpus totum diffuſus rubidus fuerit is procul omni dubio, qui ad phlegmonem eſt, aduſtus, aſſatiſque in nigrum permutabitur. Liuidus autem in ea, quæ ſit à rubido ad nigrum tranſmutatione medium obtinet, coloris igitur mutatio ſanguinis ex particula inflammata* quacunque inflammatione tum proprie, tum non proprie appellata *tranſlationem ſufficienter commonſtrat. Vacuationis igitur modum, menſuramque, quæ affectui peculiari ſit, diximus. Sed ſi interdum, interdũ virtus vacuare prohibeat, parti ipſi, quæ phlegmone obſeſſa eſt, minùs quidem futurum auxilium ſcire oportet: ſed melius eſt virtutem non exoluere, quam ſanguinem vacuare redundantem.* Quinque verò in ſanguinis mutatione obſeruanda ſunt, pulſus videlicet, ſanguinis conſiſtentia, & color, ac eius fluxionis impetus, & æger. Hinc nos admonet fluente ſanguine, *quod eſt medicus huius ſolius euacuationis liberam habeat facultatem ſiſtendi* ſanguinem effluentem *quandocunque illi placuerit, aliorum autem nullius.* Cæterum in febribus magnis & ſi ſanguinea maſſa aliqua ex parte putrefacta ſit, ac partim in via ad putredinem, ibi tamen ſanguinis mutatio attenda non eſt, ratione virium robotis, quod perdurandum eſt vſque ad morbi ſtatum vniuerſalem, & quoque declinationem; cum in febrili calore eſſentiali plurimum de ſanguine conſumetur, quare non quouſque ſanguis ſua quantitate peccauerit vacuandus erit, vt ex Galeno colligo ita exarante. *Nam cum febrilis calor multum ſanguinis digerit, atque*

abſtinen-

Marginal notes (left):

In phlegmone maligno, & in viribus imbecillibus ea ſanguinis mutatio nõ eſt expectanda.

Hippocrates de ſanguinis vena ſecta egredientis mutatio expectanda in pleuritide.

Viribus profligatis non eſt expectanda ea ſanguinis mutatio in vnica detractione.

Sed pluribus vicibus id adminiſtrandum eſt.

Cur in phlegmone maligno ea ſãguinis mutatio non ſit expectanda.

Quandoque in phlegmone maligno nihil ſanguinis mittitur.

Si vires autẽ validæ, ætate florẽti, & ambiente nos aere temperato etiam fuerint, in phlegmone maligno ea ſãguinis mutatio exploranda eſt.

Primum de ſanguinis miſſione, expectata mutatione notandum ex Galeno in phlegmone non maligno.

Secundum notatu dignum.

Tertium notandum.

In phlegmone non maligno mutatio ſanguinis à particula phlegmonoſa ſit, non à toto corpore ex Hippocratis mente.

In ſanguinis mutatione quinque exploranda ſunt.

In febribus verò nõ ad ſanguinis mutationẽ incumbendum immo ad viriũ robur tantum.

Marginal notes (right):

A

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 14.

2. de vict. rat. in m. ac. t. 10. & 4. de vict. rat. in m. ac t. 74. fere idem habet.

B

Eadem Hipp. verba citata de venæ ſect. ad veſſ. Eraſ. c. 4.

C

Ibidem 3. de victo. rat. in m. ac. t. 10.

3. de vict. rat. in m. ac. cont. 10.

D

1. de vict. rat. in m. ac. t. 10.

Ibidem.

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 14.

Ibidem.

Lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 14.

Digitized by Google

A *abſtinenter laborans victitat, neceſſario illud nutrimentum ex ſanguine deſtituit, interinque virtus exo buitur*. Potiſſimum *abſumitur autem* etiam *ob laborantis quidem temperiem, ſi calida, humidaque ſit cuiuſmodi eſt puerorum*. Ac etiam *ob ambientem vero ſi regio ſit calida, & tempus æſtiuum: Proinde minus detrahimus, quam plenitudo commonet*, Quandoque tamen ſanguine etiam quadantenus in vniuerſo genere venoſo corrupto exiſtente, aut aduſto, aſſato, & atro; tunc quouſque colore, & conſiſtentia mutetur, ſalubriter quidem educendus. Verum id per vices executioni mandare denincimur, pro viribus validis manu tenendis, vt Galenus, & Galeni præceptos Stratonius fecerunt: vt cap. 2. iſtius libri iam dictum eſt. Hæc autem requiruntur ad ſanguinis edendi moderatam conſtituendam menſuram capite ſequenti inueſtigandam vſque ad vltimum quadrans.

Si vero in ſum venarũ aliquis corrupt⁹, vſus & ater ſit mitta tio expectanda.

p. 8. rom. 3. ... 49. Gal. lib. de atra bile c. 4.

C A P V T XI.

Dubium ponitur, ac euellitur cur ſanguinis peccantis, ac educendi menſuram omninò certam explorari non poſſe videatur, in omnibus ægris. Quomodoq; ipſa menſura ad vltimum vſque quadrans, in quo vis ægro inueniri poſſit, dilucidatur, regulas conſtituendo.

B

VErùm enim verò dubium hic vertit: Nam ex Galeno habetur, quod ſicuti dixit *didiciſti enim in hac qualitate certam fieri diſcretionem firmarum, infirmarumque virium*, ita quoque ex iam ſtatutis certam fieri ſanguinis educẽdi in quolibet ægro menſuram. Inſuper de Chryſippo Eraſiſtrati Præceptore exactando, inquit. *Aut eiuſnam per Deos immortales illum adeò exquiſitè tenere menſuram arbitrantur, vt neque excedat, neque deficiat vnquam ẽnim clyſteris, aut purgantium medicamentorũ alicuius, aut vrina cientium, vel cibi vllius potuſue*. Nec tamen ſanguinis miſſionis vllam menſuram Eraſiſtratus conſtituit, vt omnes alij conſtituerunt, vt alio in loco ait, vt capite præcedenti vidiſti. Quocirca poſtea, pergendo ait. *Ego verò hac in re ipſum non accuſo, præſertim eum tam abſolutè omnia, quæ ad occaſionem ſpectant, diſquirat. Illud tamen in eo quis demirari poteſt, quòd ſi quã do Chryſippicum quicquam doceat, vt ex verbis eius colligere licet, vehementer ſit audax, nihilque ipſum prorſus, neque momentum occaſionis, neque menſuræ difficilis coniectura, neque affectus periculum præterrefacit: ſed putet adeò exquiſitè ſimul, clareque illum & menſuræ, & occaſionis rationem docuiſſe, vt decreta ſua non medicis ſolùm, verùm & popularibus vſui futura arbitretur. Age ergo declaremus illis, quod menſura in venæ ſectione multo facilius deprehendatur, quam in cæteris quibuſuis auxilijs:* Ergo ſi Antiquorum mente exquiſita, ſimulque clara humorum educendorum menſuræ ratio deprehendatur, multò exactius, clariuſque ſanguinis mittendi menſuræ ratio; Galeni ſententia, comprehẽditur. Vlterius aliorum Antiquorum ſententiam promulgando ait. *Nec defuerunt quidam* de ſanguinis miſſione per venam ſectam loquendo, *qui etiam conſtitutam quandam menſuram illius proponere auderent, perinde quaſi duabus heminis atticis, aut paulò plùs, minùſue moderata ſubtractio circumſcriberetur: quippe cum ex commoderata proportione adhibitis ad id, & ætate hominum & natura, & tempore anni, & regione nos ipſi maius, minuſue cuique quadrans inuenire poſſimus*. Ergo horum Antiquorum exiſtimatione colligas, ſanguinis peccantis educendi menſuram adeò certam nos inuenire poſſe, vt etiam ad poſtremum *quadrans* ſanguinis vacuandi menſurare queamus. Nihilominus totum in oppoſitum. Alij Antiqui doctiſſimi cenſuerunt, inquientes. *Neutiquam perſcribi poteſt ſingulorum hominum definienda euacuationis menſura* ſanguinis. Pro illius autem dubij ſolutione inuenienda, perpende Galenum dixiſſe, tantum ſanguinis educendi menſuram certam, & inculpatam nos habere poſſe, hinc eam euacuationem magis conferre; alijs vacuationibus, nõ ita menſura certis; cum exararit. *Nihil enim in medica arte reperias, quod niſi certa menſura vſurpatũ prodeſſe poſſit. Cæterùm in ſola venæ ſectione ne hoc quidem culpare queas*. Ergo certiſſima ſanguinis mẽſura educenda, non quidẽ ſimpliciter ſeu abſolutè, verum menſuræ tantum mali ſucci quouis modo vacuandi, vt peccantis cõparata & ad conditiones relata habetur: Nec non certa, vt inculpabilis, ſeu inculpata menſura, quãdo ẽt æger à morbi magnitudine vehementi interficeretur, ea menſura detracta non inculpabili. *Nam* vt ait Gal. *ubi dandũ ſit aliquod medicamentum, ſiue deiectoriũ ſeu vomitorium ſeu urinarium euacuatiuum, aut thoracis, aut capitis purgatoriũ, horum ſcilicet omnium prima exhibitio in tua poteſtate ſita eſt, cætera aũt* quoad menſurã educendã mali ſucci peccãtis medicamenti purgatorij vi dati limitatam, vtique *fortuna adminiſtratrice obtinguut. Ingens in propinationibus pharmacorum purgantium periculum eſt, cum vel non commouetur purgatio, uel quod in aluum attractum eſt, non facilè excernitur, uel cum dolore, morſibus, torminibus, refrigeratione, pulſuum euaneſcentia, ac animi defectu exprimitur, uel cum corpus uehementer perturbatur, interiuque paululum admodum euacuatur, aut euacuatio modum excedit, hoc. n. ipſum tanquam omnium malorum, extremum, in hac parte frequenter contingere ſolet; neq; .n. vt venæ inciſæ fluxum, quẽ ſuperimpoſito digito mox ſiſtes, ſic profluuiũ alui tibi ſiſtere licebit*. Quod hercle nõ ita facilè vt in ſanguine effluẽte ſiſtẽdo vſu venit, executioni mãdabis, immò nõ niſi difficillimè. *Veruntamen nemo ex medicis ſu-*

Lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 14.

De venæ ſect. aduerſ. Eraſ. c. 7.

Certa menſura humorũ vacuandarum à Chriſippo ſtatuta & exiſtimata certa à chriſippo ipſo.

De venæ ſect. ad uerſ. Eraſiſt. c. 4.

De venæ ſect. ad uerſ. Eraſi. c. 7.

C

Mẽſura ſanguinis mittẽdi valde facilius inuenitur; quam mẽſura ſucca educẽdi cæterorum que remediorũ. Dubiam.

De venæ ſect. aduerſ. Eraſ. c. 4.

Adeſt quia Mẽſura ſanguinis duarum heminarum nempe duarum librarũ vnius 3. detrahendi ab Antiquis conſtituta & à Galeno narrata, ſed virium robore, hominis ætate, & habitu, & natura, anniq tẽpore, & regione, morbiq. magnitudine acuta ſãguinea, perpenſis; maius, minuſue ad vltimum quadrans menſurari põt.

Lib. Gal. aſcripto Perſag. experientia confirm. c. 4. fol. 78. A.

D

L. I. de venæ ſec. aduerſ. Eraſiſt. c. 7.

Ad dubiũ propoſitum reſponſio quomodo mẽſura certa ſãguinis mittẽdi in ſingulis hominibus & quomodo non.

Ibidem.

Nã ſimpliciter non eſt certa; ſed facta comparatione cum alijs Artis Medicæ præſidijs minus certis certa eſt, vt inculpabilis. Sãguinis enim miſſio certior & purgatione quo ad menſuram.

peruenientium ſymptomatum metu perculſus à propinatione pharmacorum abſtinet, ſed poſtquam errorem commiſerit, tum demùm cauendum ſibi ab illorum vſu proponit. Quippe quod etiam de alimentis menſura fallaci præbendi ait. *Sed quid ego purgatoria refero, ac in enarratione fortium medicamentorum tempus tero, cum & cibi cuiuſque in menſura erratum maxima afferat nocumenta? quorum magnitudinem in extenuatis, & imbecillibus hominibus, quique celeri nutritione egent, conſiderare facilè poſſumus. In his enim ſi quid minus æquo nutriat, virtutem tabidam reddet: Contra vbi quid in modum exuperans naturæ oneri potiùs, quam nutrimento fuerit, illam penitùs ſuffocabit, extinguetque &c.* A

Ac etiam certior eſt menſura ſanguinis mittendi, quã menſura ciborum.

Ideoque poſtea de certitudine menſuræ ſanguinis peccantis, & educendi ait his verbis antea allatis, in ſola venæ ſectione talem menſuram omnino certam, inculpabilemque eſſe; Quam vtique pergendo illico nos regulam ſeu Methodum ipſam inueniendi docendo explanat, triaque faciẽdo. Quandoquidem primò, vt eam ſtatueret mediocrem menſuram, inculpabilem, ac ſalubrem per oppoſitum menſuram inſalubrem cauendam prius conſiderat, & culpabilem non moderatam euitandam, quæ vel ſecundum exceſſum, aut ſecùndum defectum inuenitur, cum dixerit Galenus. *Proinde errata, quæ vtrinque circa mediocritatem contingunt, non paruæ noxæ ſequuntur, maximèque quia exceſſus pernicioſiſſimos eſſe nemo neget: Verùm in quo minus periculum eſt, in eo exeedere modum nõ fuerit neceſſe,* ſemper itaque maius erratum prohibendũ, ac etiam minus erratum ſi penitus moderatam, certamque menſuram inuenire poteris. Ibidem.

Methodus inueniendi menſuram ſanguinis detrahendi in quocunque ægro ſalubrem, & inculpabilẽ à Galeno ſtatuta.

Pro quo faciendo Galenus facit.

Primum.

Verùm ſi quandoque in ſanguinis eductione id attingere minimè quiueris, tunc ſeeùndum defectum euacuare tenemur, ac ibi potiùs cautio, & commodum, quam erratum erit. B

Secundum.

Ideò exemplificando ſecùndo, rem hanc dilucidat, hunc in modum, *ſit enim, ſi ita ſors ferat, mediocris detractio*, ſeu menſura, & certa quatenus inculpabilis, prius certè ab indicante, & coindicantibus antea ſtatutis, indicata, & à permittente, ſimulque à compermittentibus declaratis, permiſſa; concurrentibus etiam illis quinque conditionibus mutationis expectandæ, ſeu non expectandæ in ſanguinis detractione, iam dudum explanatis, *trium heminarum: Vbi ſi quatuor detraxeris noxam maximè inſeres* per exceſſum; ſicuti ex pluribus incommodis antea declaratis ex Galeno, quæ nimiam ſanguinis miſſionem ſequuntur iam ſatis patet. *Duas rurſum ſi euacuaueris commodabit quidem id ſatis.* Nam ex ijs duabus heminis eductis, procul omni dubio morbi magnitudo, quæ ægrum interficere poterat, maiori ex parte, nempè duobus tertijs de medio tolletur: *leſionis verò nihil afferet* eò, quia vires manu tenebuntur, morbique magnitudo ferè ablata, ſanguiſque, qui manſerit ad vires venturas tuendas admodum faciet, ob calorem febrilem ſanguinem diſſipantem, vt ex Galeno vidiſti.

Cap.2.

Cap.3.

Cap.præced.nẽpe c.10.

Cap.9.in fine.

Venæ ſectio in qua ſanguis egreditur defectiua eſſe debet nõ autem excedens.

Cap.10.dudum poſito.

Tertium.

Galeni ſtatuſi. in hac re declaranda.

Tertio autẽ quomodo morbi magnitudinem ſanguineam iam remiſſam duobus tertijs, hucuſq. verò pro vno quoque tertio manentem, omnino adimere valeamus, nos docet; inquiens. *licebit nanque tibi vnã aliam heminam, vel clyſteribus, vel inedia, vel frictionibus, vel ſudoribus exhaurire*, omnibus enim his modis plenitudo abſumitur, vt Galeni mente iam diximus, *præterquam quod & denuo detrahere ſi voles, non vetaberis.* C

Lib.5.iſtius operis c.21.

Sãguis vero ex defectiua ſanguinis miſſione exiſtens, alijs tolli præſidijs valet.

Ergo ex hactenus fundamentis conſtitutis patet, in quolibet ægro exquiſitè, ſimulque clarè adeò, & menſuræ, & occaſionis ſanguinis mittendi, rationes, & fundamenta haberi, vt certam, inculpatamque menſuram vbique, & ſemper obtingere poſſimus, vſque ad vltimum quadrans ſanguinis peccantis educendi, ac à magnitudine morbi ſanguinea indicati, & niſi vnica vice euacuandi, ſaltem pluribus quidem vicibus, aut magna ex parte venæ ſectione; ex reſiduo verò eius parua pars, tum à calore febrili, tum à *clyſteribus, vel inedia, vel frictionibus, vel ſudoribus* deſtrui valet.

Vide de hoc 5. Meth.c.13.

Menſura ipſa, per diſtantiam receſſus, à ſtatu naturali deprehendi poteſt.

In quocunque autem ægro dico hanc menſuram nos explorare poſſe, quoties quantum diſtat à ſtatu naturali exactè dignouerimus, tum morbi ſanguineam magnitudinem indicantem, tunque ſimul ſanguinem ab ea magnitudine indicatum, vnà & coindicantẽ, nec non ac omnia cætera hactenus conſtituta, integrè ſemper introſpiciemus. Quandoquidem, ſicuti rerum naturalium mixti corporis formæ non niſi per diſtantiam à ſummo qualitarum primarum elementorum menſurantur, & dignoſcuntur: Sic vtique rerum præter naturalium formæ duntaxat ſimiliter per diſtantiam eandem receſſus ab habitu naturali hucuſque habito, recẽter, verò deperdito menſurari, cognoſcique poſſunt: Galeni ſententia.

Præſertim per magnitudinis ſanguineæ receſſum à ſtatu naturali.

Quantitas nanque præſidij mouendi, à morbi magnitudine recedente à ſtatu naturali capitur.

7.Meth.c.3. & 9.meth.ca.9. & c.14.& c.15.

Quantitas autem remedij administrandi à morbi vehementia, ſeu quidem magnitudine per ſe, vbique, & ſemper, & primo primitate eſſentiali, vt vrgentiali, & periculo vndique plena indicari pro comperto habeas Galeni ſententia exarantis, *quantitatem verò* præſidij adhibendi *ex conferendo cum naturali habitu morbum* à ſymetro, ſeu à ſtatu naturali recedentem; Verum morbus magnus, ac vehemens, vrgens, & periculoſus eſt, quatenus vim ægrum interficiendi, vel infeliciter, aut tædioſè lædendi habet: pro vt valdè à ſtatu naturali diſtat. *Quippè quantum is morbus à naturali habitu receſſit, tantum & ægrum refrigeres, & humectes* & ſanguinis eductione euacues *quãtum morbus ab illius ſymetria diſceſſerit intelligas menſuram refrigeranti præſidio imponas. At fieri non poteſt, vt quantum à ſe inuicem diſtent, inuenias, niſi compertum habeas, quam eſſet corpus, aut humidum, aut frigidum, aut calidũ, aut ſiccum cum valeret, quantumque ex his exceſſerit, poſtquam ægrotauit.* Ideoque Galenus [illegible] docuit, dum ſanitate vndique amici noſtri gaudent, illis nos pulſus tangere, conſiderare [illegible] deuinci, vt eorum virtute naturali ſana nobis nota, exinde ſi ægrotarent amici [illegible] diſtaret ea virtus à ſuo naturali ſtatu dignoſcere poſſimus. At vero quaecunque [illegible] neã magnitudinẽ ſanguinis copia auget, vel ea ſit magnitudo copioſa, aut intemper[illegible]ura,

D

9.Meth.c.14.

9 Meth.med.c.15.

Pro vt ea magnitudo iuncta ſtatis, tum coindicantibus tum permittenti, atque compermittentibus c.2. & c.3.poſitis.

vel

A vel fluens, aut fluxura, ideo in ſanguinis menſura educenda copia hæc, vt coindicans, reſpicienda venit. Præterea perſpicienda ætas ægri eſt, & virium robur, & omnia inſuper ponderanda ſunt, hactenus vndique declarata. Quæ omnia conſtituere voluiſſe Hippocratem, liquet; his verbis, *ſanguinenque auferre inſpecta ſecundum habitum, ætatenque pluris, minoriſq; ratione*, & etiam inquit *ſanguinenque auferes pro corporis habitu, anni tempore, ætate, & colore*. Galenus etiam habet co *indicant detractionis quantitatem non ipſam ſanguinis detractionem, itaque ex morbo, ætate, & viribus minuendus eſſe ſanguis cognoſcitur, At vacuationis quantitas non ex iſtis modo, ſed ex alijs etiam deprehenditur. Ea ſunt plethorica vocata ſyndrome, aeris nos ambientis temperies in tempus, & locum diuiſa, eaque, quæ in anteacta acciderunt vita circa commeſſorum, tum quantitatem, tum qualitatẽ; exercitationeſque, ac motiones, aut factas, aut non factas. Coindicant autem hæc detractionis quantitatem, non ipſam ſanguinis detractionem.* Et alibi ait confirmando à magnitudine morbi ſanguinea ſanguinis menſuram indicari modo allato. *Haudquaquam igitur differendum eſt ſanguinem ita laborantium mittere ſcilicet tum ad virtutis, tum ad obſtructionis modi portionem. Diſcernitur autem obſtructionis magnitudo ex ipſa magnitudine febris: vt quæ ex maiore obſtructione maior* magnitudo febris *inciderit*. Quocirca differenter morbi magnitudo ſanguinea indicat ſanguinis eductionem, à ſanguinis educendi quantitate. Nam ipſam ſanguinis eductionem ex ſe ſola, vt vrgens, & per ſe, B modo narrato, indicat, ſicuti virium robur permittit. At verò quantitatem ſanguinis mittendi vnà cum alijs perſpectis coindicantibus cap 2. ſtatutis perpetuò indicat, ſicuti, & virium robur magnum, vnà cum cæteris compermittentibus conſideratis copioſam etiam quantitatem ſanguinis educendi iam ab ijs indicatam permittit: Maiorem itaque ſeu minorem ſanguinis educẽdi menſuram vſque ad vltimum quadrans inuenies; ac etiam certam, vt inculpatam perpetuò ex maiori, ſeu minore indicante maioribuſq; ſeu minoribus coindicãtibus iuncto; & ex maiori, aut minori permittente maioribus, vel minoribus cõpermittentibus annexo, obſeruatiſq; omnibus cautionibus, huc vſq; ſtatutis; ſemperq; priùs merito põderatis, quæ in libro ſecũdo iam dixi ad magnitudinis morbi ſanguineæ genera, ac differentias, nec non ad varios modos ſanguinis peccantis pertinere. Nec deeſt aliud poſtremum perpendendum, vt Gal. ſtatuit in Diuitibus maiorem ſanguinis copiam nos detrahere debere, quam in pauperibus; cum diuites ſanguine abundantiores pauperibus ſint, tùm alimentorum optimi ſucci ratione, quibus diuites copioſè vtuntur; tum eò, quia hi quiete, ac otio viuunt; pauperes verò valde defatigantur, ac alimentis improbi ſucci degunt, paucum ſanguinem gignentibus. Vnde pauperibus maior cacochymiæ quantitas ineſt: ideo hi validius purgandi ſunt diuitibus. Moderata autem ſanguinis hoc noſtro æuo detrahendi menſura procul omni dubio eſt ab vncijs ſex vſque ad libram vnam circiter ad ſummum pro vice, vſque ad vltimum quadrans dignoſcenda. C

[Margin: 4. De vict. rat. in mor. acu. c. 25. — 4. De vict. rat. in mor. acu. c. 24. — De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 9. — Idem ferè ait de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 14. — 8 Meth c. 4. — 11. Meth. c. 15. — Hipp. — Diuitibus maior ſãguinis copia educenda quam pauperibus; & ratio redditur.]

CAPVT XII.

Quatuor modorum genera eſſe, quibus ſanguinis quantitas à morbi magnitudine indicata, varia, modoque vario educenda eſt. De omnibuſque generibus, ac differentijs agendum eſſe proponitur.

HActenùs autem hæc omnia ſanè, quæ ſanguinis dentrahendi quantitati cõducũt, in medium attuli: Ideoq; ſumma cum ratione interim, ea, quæ æquè & quantitati ipſi, & modo ſanguinis educendi ſimul conferunt, indagare par eſt. Quandoquidem aliàs ſanguinis quantitas inſignis detrahenda venit, & per modũ confeſtim, ac id vtiq; interdum quoque ad animi vſq; deliquium executioni mandandum eſt, vel abſque vlla ſanguinis educendi præcedente præparatione, aut cum præcedenti præparatione ſiuè extrinſecè, ſeu intrinſecè facta adminiſtrandum id ſit. Aliàs verò parua ſanguinis quantitas detrahenda venit, ac per modum paulatim; vel per plures vices græcè per epyceraſin dicitur; aut paucis vicibus tantùm fiat. Aliàs autem nec magna, nec D parua ſanguinis quantitas, quippe mediocris quantitas extrahenda, neq; confeſtim, neq; paulatim: immo medio modo inter vtrunque, & commodè, vnicaque vice tantum; Ac omnibus iſtis modis ſanguinis miſſio certa eſt, ne dum vt inculpata, verùm etiam vt certè deliberata efficienda; & contra diſtincta, à tentatina. Interdum nanque ſanguinis miſſio ambigua, ſeu tentatiua efficienda venit. Iſthęc ergò omnia in mei ſtudij gratiam explorare deuincar, pro meorum ęgrotantium perenni acquirenda vtilitate.

[Margin: Conatus. — Primum genus modi mittendi menſurę ſanguinis à morbi magnitudine ſanguinea indicatę. — Secundum genus. — Tertiũ. genus — Quartũ genus. Cõditionatum ſanguinis eductio eſt.]

A

CAPVT XIII.

De copioſa, confeſtinq́. molienda ſanguinis eductione, priùs tamen, ſanguinis præparatione pręcedente; exquo de venę ſectione totius corporis vniuerſali euacuatiua, ſimulq́; calfactiua, & exoneratiua, ſeu liberatiua ſuffocationis ſubſtantiæ calidi innati, à morbi magnitudine ſanguinea copia ſuffocatiua incipiente, vnà & à refrigeratiuà imminęte, indicata agitur.

Hypoſarcidius ex ſanguinis multitudine, aut ex ſuppreſſione profluuij hæmorrhoidũ vel menſium genitus, cum incipit, venæ ſectione cõfeſtim faciẽda, eget.

Cap.6. 4. de vict. rat. in morb. acut. cõt. 111.

QVoniam paulò ſuperius iam dictum eſt; dum prima hydropis ſpecies hypoſarca appellata. *Cum incipit, eget interdum ſanguinis detractione, cum ſcilicet ex retentione, vel hæmorrhoidum, vel muliebrium, vel ex quapiam, quæ ita plethorica ſit cauſa incæperit. Tympaniam verò, & aſcitem nullus per ſanguinis miſſionem ſanare eſt auſus*, vt ait Galenus, ergo cum incæperit, vt inquit Hippoc. *ſi difficulter ſpirauerit, fueritque anni tempus æſtiuum, & viguerit ætas, viribuſque fuerit valentibus ſanguinem à brachio tolles*. Nam vt ait Galenus *interficit autem protinus, poſtea quam ſ..ctus fuerit &c. ſicuti enim ignis propè extinguitur immiſſis lignis, tum humidis, tum multis, niſi quis multitudinę ſuſtulerit, ſic & in frigidiore ob copiam ſanguinis vbi calor natiuus propè extinguitur, præſentiſſimum eſt remedium ſanguinis miſſio*, & alio in loco habet *in hunc modum cum erudiuit me tum longa experientia, tum ratio ipſa, quæ mihi ſuggeſſit &c. etiam ſpaſmum, & hydropem ſanguinis euacuatione ſæpiùs ſum medicatus*. Tunc itaque illico, & confeſtim, & copioſè per venæ dextri cubiti ſectionem, ſanguinis eductio molienda venit; ne à copia ea ſanguinis craſſi grauante, comprimenteque, ſubſtantia calidi tum innati, tum ſanguinis influentis ſuffocetur, ac ne ſimul etiam ſanguis coaguletur, cum ſanguis tantum liquidus ſit, quouſque eo ſpiritus, vt ſubſtantia caloris naturalis iũcti fuerint, in venis fluentes, vt iam demonſtraui.

T. 111.

B

Ibidem.

Ibidem & etiã 6 aph. cont. 11.

De venæ ſect. Aduerſ. Eraſ. c. 5. io fine.

Quid mali ſequatur ſi ab initio ſanguis non mittetur.

Si nanque iecinoris calor innatus ſuffocaretur, tunc ſane, non amplius ſanguis gignetetur, immò pituita: Vnde anaſarca fieret, quæ vt ait Gal. *habitum totum pituitæ plenum habet*. Eadem ratione habetur, vt corpora ad ſummum plenitudinis peruenerint, vt in Athletarum corporibus Hippocratis ætate vſu veniebat, tunc imminens periculum ſuffocationis, aut vaſorum diruptionis adeſſet. Ideoque iubet ſenex ille diuinus, vt confeſtim, & copioſè corpora iſthæc euacuare debeamus; virium tamen perſpecta ratione; tum etiã, quia non minus periculo plenæ extremæ euacuationes ſunt, quam extremæ repletiones eò, quia etiam poſt extremas vacuationes neceſſariò extremæ nouæ nutritionis refectiones ſuccedere debent; quæ non minus quoque periculoſæ exiſtunt, quam æquè ſunt, tam ſummæ repletiones ſuffocantes, quam extremæ vacuationes reſoluentes vitium robur; vt etiam iam antea dixi.

Lib. de med. cen. 4 de vict. rat. in mor. acu. t. 111. 1. Aph. 3.

C

Sanguinis educendi copia, à virium robore ſeruanda, in hypoſarcidio etiã, elici debet: neq. extrema vacuatio conuenit, & cur.

Sanguinis craſſefacti congelatique, ſpirituũ ſuffocatione in hypoſarcidio incipiente, præparatio externa ſãguinẽ liqueſaciens calfactoria, tenuatoriaque, fotibus, ac frictionibus validis adminiſtrãda vt euaoi obiter c. 6 huius libri dixi.

Cap. 10. iſtius libri. 4. de vict. rat. in mor. acut. t. 3.

Verùm *hypoſarcidius* is nedum venæ ſectione, at verò etiam vt inquit Hippocrates *curatur maximè tolerãtia, fotu, & temperantia*. Fotu nanq́; curatur facto, ante venæ ſectionẽ, ceu ẽt præparatiuo ſanguinis ferè coagulati frigidifacti, ſicuti in alijs quoque affectibus vſu venit, cuius fotus meminit ita Hippocrates *priùs adhibitis fomentis, venã confeſtim ab initio ſecare oportet*, & Gal. in com. ait. *his ante adhibere fotus oportet, quoniã coaluit in ipſis ſanguis, difficulterq́; effluit: ſed quoniã in ſetu ipſo fri ctio aliqua fiat, facere. Fricandæ igitur in eo tẽpore multis ab hominibus cunctę corporis partes, & ſi mediocriter ſanguis fluxerit, rurſus fricandæ, ſuperq́; auferendus ſanguis, ſi verò non fluxerit ſanguis fricãdæ quidẽ, & fouendæ donec fluxerit*, vt antea quoq; dictum eſt.

4. de vict. rat. in mor. acut. t. 58.

Nota de frictionibus a multis hominibus peragendi.

Cap. 6.

T. 14. lib. 4 de vict. rat. 10 mor. acu.

T. 23.

Idẽ in aphonia agẽdum eſſe ait Hipp.

Curantur itaq; venæ ſectione internæ dextri cubiti facta. *Qui repẽte obmuteſcunt, id venarũ interceptiones, occluſionesq; faciũt, ſi ſano abſq; occaſione, vel ſorti alia cauſa id contigerit*, prius tamen & fotu, & frictionibus multis calfacto, tenuato, liquefactoq; ſanguine, hinc ẽt ad effluxionẽ parato, tũc n. is affectus à ſola ſanguinis copia replente, grauãte, ſuffocanteq; prodit; non aũt à cauſa aliqua alia manifeſta procatartica, quam ibi occaſionẽ Hippocrates vocat, neq; à cauſa alia forte, tum intrinſeca, tũ extrinſeca in ſalubri morborũ diſpoſitiua pendet, ait. n. Galenus. *Venarũ interceptiones appellat oppletiones, quæ à copia exoriuntur. Cum igitur ſupra modũ oppletæ fuerint venæ, grauari virtutẽ eſt neceſſe, atq; in extinctionis agi periculũ natiuã caliditatem: quæ ob copiam ſuffocationi quiſpiam ſin ile patitur: Oriuntur ſiquidem epilepſiæ, & apoplexiæ, & ſyncopæ cardiacæ ſæpè vno cõmuni aphonia id eſt vocis carentiæ ſymptomate ſymptomata huiuſmodi ſignificauit*, quę hoc modo fiunt, vt Hippocrates ait. *Cũ dolores acceſſerint, bilis atræ fluxuumq; acriũ influxiones fiunt; dolent morſa interna, morſæq; atq; admodũ arefactæ venæ intẽduntur, inflãmantq; trahunt, quæ influunt: Quapropter corrupto ſanguine, nequeuntibuſque ſpiritibus naturales pertrãſire meatus infrigidationes fiunt ob ſtationẽ; Vertigines, aphoniæ, capitis grauitas, & cõnulſiones, ſi iã ad cor, vel hepar, vel in venã peruenerint. Hinc epilepſia, & paraplexiæ ſi cõſiſtẽtes locos fluxiones inuaſerint, atq. ſpiritibus exire nequeuntibus*. Proinde aiit vt dudum ẽt diximus. *Talibus ſanè priùs adhibitis fomentis venã cõfeſtim ab initio ſecare oportet; cũ non fixa ſint omnia, quæ contraſtant tum ſpiritus, tum fluxiones*. Nã vt ait Gal. *Velociſſimè, & plurimùm ex ijs, quæ principes ſũt partibus vena ea aperta corpus vacuat*. Priùs tamen ſanguine ad eductionẽ moliendã præparato, quia vt ait Galenus. *cum ergo ita affectis ſanguis detrahitur, is frigidus, craſſuſque, & vix effluens apparet*,

D

Cont. 23.

Et in imminẽte epilepſia paraplexia ſeu apoplexia, & lipothymia a ſãguinis copia grauãte & ſuffocante oriunda.

T. 27.

Cui hæ affectiones fiant a ſanguinis copia.

Modus quo etiam fiant.

In talibus ergo cõfeſtim, ab initio tum euacuãdi, tum reuellẽdi & exonerãdi gratia, vena ſecanda.

T. 28.

Cont. 24.

Cont. 28.

A *paret, idque propter huiuſmodi refrigerationem* ſanguis ille externis illis calfacientibus tenuantibus allatis, liquidus, ac effluens reddendus. At uerò hic mihi dubium venit, cum videatur eum ſanguinem educendum, frigidum, craſſumque, & vix effluentem iam factum, ne dum enarratis extrinſecis præparantibus calidum, tenuem, penituſque effluentem nos facere debere, ſed etiam intrinſecis, ore aſſumptis præparantibus, id ipſum nos attingere deuinci: cum ex Galeno talem ſanguinem malum vacuandum, nempe frigidum, craſſum, & quiete peccantem ante eius eductionem intrinſecis quoque ore deuoratis præſidijs præparandum eſſe pateat; cum exararit. *Vbi ergo multa euacuatione eſt opus, verùm vires ſunt imbecilliores in his euacuationem partiri expedit, vti nimirum, & me fecisse vidiſtis in ijs, quibus crudorum inerat humorum copia. Nam pauculo ſanguine detracto, protinùs melicratum exhibeo probè coctum, cum incidentium medicamentorū quopiam veluti hyſopo, origano, & interim etiam nepita, aut pulegio, aut certè cum melicrato oximel oxiglycy: ac ſic rurſum ſanguinem minuo, vel ipſo eodem nonnunquam die, interdum die poſtero, in quo rurſum exhibito propoſitorum medicamentorum quopiam; iterum de ſanguine quid aufero, &c.* cui reſpondeo primo, vt habeamus ex Galeni decreto *ſi vaſa ſanguine* vel malis ſuccis in aliquo præcordio collectis, *repleta ſint, & purgans, vel alterans dederis, non potuerit, propter plenitudinem*, purgans, nec alterans *in vaſa deferri, vnde fit, vt ſubeſt, nihil* tam purgans, quā alterans tunc *efficiat; aut ſi quicquā efficiat, male efficiat*; Intus.n. exiſtens prohibet extraneū. Hinc ait Gal. ad obſtructiones à copia,

B & à craſſitie mali ſucci exortas detergendas, & ad eductionem præparandas, prius venæ ſectionē agendam eſſe, *vbi robur ægro non deeſt, etiamſi plenitudinis ſigna non adſunt*, vt antea quoque exactiùs dictum eſt. Vnde ex quo ibi Galenus venæ ſectionem, non vtique copiosè, neque confeſtim, immo paruam, paulatimque moliendam, propoſuit. Ac in cruditatibus craſſis, viſſidis, ac lentis, & frigidis, in venarum extremitatibus alicuius viſceris exiſtentibus, ac inhæreſcentibus, iam internam præparationem calfacientibus, tenuantibus, ac abſtergentibus agendam conſtituit. Quocirca reſpondeo, ante ſanguinis ingenti copia peccantis miſſionem copiosè, & confeſtim executioni mandandam, talem internam ſanguinis præparationem fieri non poſſe, rationibus, & autoritatibus allatis. Inſuper non niſi ad cruditates præparandas, talis præparatio intrinſeca confert, vt illæ cruditates iam præparatæ vnà cum ſanguine educantur. Priùs tamen aliqua ſanguinis detractione, vena ſecta iam molita. Ea propter ſi in hypoſarcidio, ac alijs affectibus narratis, à ſanguinis copia caloris tum naturalis, tum influentis ſubſtantiam grauante, & ſuffocante, viaſque ſeu meatus naturales opplente, ac obſtruente, ortis; priùs ſanguis iam illis extrinſecis præparantibus fluxilis redditus, copiosè, & confeſtim detractus fuerit, non tamen pro quātitatis ratione copiæ peccantis ſatisfacienti, enim ad huc etiam vt alio in loco iam dixit *fricanda quidem, & fouendæ cunctæ corporis partes donec fluxerit, ſuperque auferendus ſanguis*: ſanguis ete

C nim is *frigidus, craſſusque, & vix effluens apparet, idque propter huiuſmodi refrigerationem*, adhuc etiam manente ſanguinis copia ſuffocante: Ideoque tunc vnà cum fotibus, ac frictionibus ijs ēt intrinſecis præparantibus ſanguinem fluentem reddere optimum erit; præter quam quòd etiam ea præparantia, obſtructiones quoque arcere poſſunt. His autem ſtatutis, iam morbi magnitudinem ſanguineam omnium actionum noſtrarum ſuffocatiuam incipientem, nec non ſimul aliā extremè refrigeratiuam totius corporis venturam imminentem, talem venæ ſectionem primariò vacuatiuam, conſequenterque calfactiuam venturam, vt ſubſtantiæ calidi tum innati, tum influentis ſuffocatæ, liberatiuam, indicare manifeſtum eſt; Specularis autem ad hoc ſanguinis mittendi genus plenitudine grauatiua, & ſuffocatiua peccantis, omnes obſtructiones, interceptioneſque ſanguinis obortas reduci poſſe, vt ex Hippocratis ſententia habetur, qui vtique, de hepatis præſertim obſtructionibus, à multitudine craſſitieq; ſanguinis innatum hepatis grauante calidum, ac extinguente, genitis, hydropem concitantibus, agendo, inquit *Diuturnas curanti hemorroidas niſi vna ſeruetur periculum aquæ inter cutem, vel tabis impendet*, & alio in loco inquit. *Intempeſtiuè tamen curati multi non ita poſt multo huiuſmodi morbis correpti ſunt; atque ita pernitio-*

D *sè habere*. Si nanque ſanguinis generatio fruſtretur, dum hepatis calor natiuus iam ſuffocatus, extinctuſque eſt, hemorrhoidibus retentis, vbi longa hemorrhoidum & cōſueta ſalubris iam retenta fuerit excretio, ſicuti *multa ligna temere ſuper flammis congeſta ignem ſuffocat hydrops fit, ſi hepar plenitudinem, quam per hemorrhoidas reijcere ſolebat*, retineat, ſuppreſſis hemorrhoidibus. Pariter ſic aſſerit Galenus tum de muliebribus purgationibus retentis, tum de aliqua alia ſanguinis ſalubri conſueta ſuppreſſa excretione, ac de plenitudine, aliquo modo præter conſuetudinem, oborta. Aut etiam à mutilata corporis noſtri aliqua parte, non amplius alimento egente; homine tamen cibi, & potus conſueta quantitate aſſumente, vt de crure, ſeu brachio mutilato exiſtimandum eſt. Omnibus enim his modis ſanguis copioſus peccans, in hepate collectus, hepatis calorem innatum vtique ſuffocando, ac extinguendo, hydropem concitare poteſt. Quoties ergo hydrops *ex retentione hæmorroidum*, quæ aſſuetis, ſtatutiſque temporibus, magno emolumento profundere ſolebant, emergat; tunc ſanè ſanguinis è venis ſedalibus emiſſio ſaluberrima clarè conſpicitur: & ſi Galenus in hoc caſu venam crurum ſecaret. Si vero hydrops *ex retentione muliebrium* gignatur, venæ malleoli ſectio fiat, vt ait Galeni *malleolos ſcalpellos incidas*: hypoſarca enim quoque præſente, cauſa ſtatuta, orto, pluties ſummo mulierum auxilio, tale præ-

Lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 12. Idem ait 13 meth. c. 3. & c. 8 & 9. meth. c. 10. & 11.

Lib. Gal. attrib. de tenuum affectuū dignotione. & cur. c. 4. 8. Meth. c. 4.

Lib. 2. iſtius operis.

4. de vic. rat. in morbis acu. t. 111.

Gal. 4. de vict. rat. in mor. acu. t. 28.

6. Aph. 12. Lib. de humoribus pag. 65. ex Foes.

Gal. cōc. 6. aph. 11. & etiam 4. de vict. rat. in mor. acutis cōt. 111. Ibidem. 5. de loc. aff. c. 7.

4. de vict. rat. in m. acu. cōt. 111. de tuenda ſanitate c. 4. Ibidem.

Prius tamē admonis ſomentis frictionibuſq; molitis. ſanguinem fluxilem reddentibus.

Dubium.

Nam etiam internis tenuantibus, incidentibus, moderatèque calfacientibus ac detergentib. eam pituitā glutinoſam iā factam fluxilē reddere debemus.

Vide de ijs præparantibus circa indicationē calfaciendi tenuandi, incidēdi de cur. rat. p ſang. miſſ. c. 6. vt poſui in hoc lib. c. 31.

Reſpōſionis dubij propoſiti primum fundamētum.

Interna præparantia non niſi aliqua ſanguinis miſſione prius facta, venæ ſectione cōueniunt.

Fundamentum ſecundum.

Vbi interna hęc præparantia requiruntur venæ ſectio pauca ac paulatim agenda.

Reſpōſionis prima ratio.

Secunda ratio.

[illegible]

In affectibus aliis duas ſanguineas magnitudines per ſe vrgētes adeſſe [illegible]

Quot modis plethorica cauſa I corpore colligi valeat, qua poſtea hypoſarca generare poſſit. Hydrops ex hemorrhoidibus ſuppreſſis [illegible]

[illegible]

ſidium

Quando vena ſubiit dextera hydrope incidẽda ſit.

ſidium explutatum habui: At vero ſi ex *quapiam alia retentione* ex alijs modis dudum ſtatutis, A
præter menſium, & hemorroidum ſuppreſſionem, *quæ ita plethorica ſit cauſa* hydrops *inceperit*, vt 4. de vict. rat. in m. ac cont. 111.
à narium ſalubri aſſueto profluuio retento, vel alia de cauſa, tunc ait Hippocrates *ſanguinem à*
brachio tolles & Galenus ait tunc *præſentiſſimum eſt remedium vbi calor naturalis propè extingui-* Ibidem.
tur, ſed præſidium id, non abſolutè proponit diuinus ſenex, immo quinque conditionibus præ- Galenus. Ibidem.

Venæ ſectio hęc non abſoluta, immo conditionata quinq. conditionibus ſuncta.

ſentibus, nimirum ſolum *cum incipit* antequam à ſuffocante morbi ea ſanguinea magnitudine he-
patis calor innatus extinguatur, quia *interficit protinus poſtquam factus fuerit* Præterea *ſi difficul-* Ibidem.
ter ſpirauerit quam ſecundam conditionem ita Galenus patefacit *non tamen rectè dixit, ſi difficul-* Ib. deca.

Secunda conditio.

ter ſpirauerit, ſanguinis æger detractione, ſi re vera non propter plethoram hydropa incurat, pro ſcilicet
ad extinctionem accedente naturali caliditate, vt igni contingit &c. Verum me quidem iudice, con-
ditio hæc duobus modis locum habet. Nam hypoſarcidio incipiente, ex ea plethorica pendente
cauſa, vnà cum reſpiratione difficili, tunc certe anhelitus difficilis, vel iecinore valde obſtructo,
in tumoremque elato, diaphragma curſum prope pulmonem attolente, emergit, quia tunc pul- Galen. com. 6. aph. 12.
monis dilatatio impeditur: Vel vbi etiam talis plenitudo *in pulmonis venas protrudere valeat*, ex
quo pulmonis conſtrinctio, ac dilatatio inhibetur, gignitur. Ambabus autem de cauſis ibi vena
dexteri brachij interna pertundenda neceſſario eſt; cum hepatis ille tumor, atque pulmonis ten-
ſio diuelli nequeat, quin ea vena ſcindatur, alioquin pulmonis recenſita tenſione *vaſe rupto tabi-* B
di euadunt, Quocirca miſer æger eodem tempore, & hydrope, & phthiſi obibet, ſi cauſa ea ple- Ibidem.
thorica, venæ ſectione, non inanitetur. Tamen Hippocrates: aliam addit conditionem *fuerit-* 4. de vict. rat. in 10. ac. t. 111.

Tertia cõditio.

que anni tempus æſtiuum cum in hypoſarcidio duæ ſanguineæ adſint magnitudines, nimirum vna
incipiens ſuffocatiua hæpatis calidi innati, non dum facta, alia vero eiuſdem calidi innati per
accidens refrigeratiua imminens. Proinde, ne venæ ſectione anni tempore frigido molita, ſecun
da ipſa magnitudo, ex imminenti curabili, præſens fiat, & incurabilis, ideo tempore anni calido
vena ſecanda eſt; Quarta conditio eſt *ſi viguerit ætas* hoc enim roboris calidi innati ſignum eſt, Ibidem.

Quarta conditio.

eam venæ ſectionem, in hoc ancipiti caſu, permittentis. Poſtrema conditio eſt *viribuſque æger fue-* Ibidem.

Quinta conditio.

rit valentibus, quod vtique talis venæ ſectionis agendæ, permittens principale habetur, ergo hy-
poſarca ex ea plethorica cauſa concitato, ijs quinque conditionibus ſeruatis, vena ſcindenda

Primum notandum.

audacter venit. Verum contemplor circa hanc rem, vt vbi ſyndrome non fuerit harum om-

Secundum notatu dignum.

nium quinque conditionum, tunc ſine venæ ſectione, *curatur tolerantia, fotu, & temperantia*. Præ- Ibidem.
terea aduerto Galenum explanaſſe. *Principio autem ſcripſit tolerantiam, fotum, & temperantiam,*

Galenus Hippocratẽ adnotat. Hippocratis iuſtio.

quod ſolius anaſarca eſt, quem, vt inſanabilem, prætermiſit, ea propter Galenus Hippocratem car-
pit, etiam dicens *verius dixiſſet ita ſcribens; interficit autem protinus poſtea quam factus fuerit.* Cæ-
terum etſi Hippocrates hanc partem prognoſticam omiſerit, ſatis eſt, vt curationem hypoſar- C
cidij etiam anaſarcæ, hypoſarcæ, & leucophlegmaciæ vocati poſuerit, tum per fotum, tum per

Primum dubiũ.

venæ ſectionem, dum incipit. Hypoſarcidius ergo magnus ita incipiens curatur. Ac vero du-
bitatur quomodo morbus magnus non dum factus curetur, in methodo curatiua; cum potius vi-
deatur in methodo præſeruatiua, vt æger ab eo morbo venturo præſeruetur, non autem curetur,

Reſponſio ad dubium id.

cui reſpondeo, morbum hunc magnnm, vt incipientem duobus modis accipi poſſe, vel enim vt
principium principij illius morbi nihil facti, vel parum facti; ſi prima differentia itaque aſſuma-
tur, tunc ſanè methodo conſeruatiua, non curatur, ſecunda vero differentia, methodo curatiua,
curatur; quia etiam ibi curabilis eſt is morbus cum parum ſolum factus ſit: non autem omnino

Secundum dubium.

factus ſit, vt in augmento ſeu in fine principij factus eſt, Denique autem dubitatu digniſſimum
eſſe inuenio, Quandoquidem iam Hippocratis decreto diximus, fomentationibus ſanguinem
in Hippoſarcidio incipiente, detrahendum præparati prius nos debere. Verum totum in oppo-
ſitum videtur eſſe; Nam Hepate ſanguine craſſo, & copioſo in tumorem elato, nunquam Hepar
ipſum laxari neque calfieri debet, eò quia tunc, eò magis Hepar ipſum ſanguinis fluxione labo-
raret; Quocirca fieret Hepatis phlegmone cum Galenus dixerit, *Sanè dictum à me etiam in ſupe-* 13. Meth. med. c. 1.
rioribus eſt, qui cataplaſmatis, & perfuſionibus aſſiduè præcordia vexant, ipſos in eiuſcemodi affectibus
phlegmonas acerſire. Minimè igitur eſt his vtendum, priuſquam, ſuperuacua, magna ex parte, par-
tim vacuata ſint, partinque concocta: non tamen duntaxat relaxans; ſed ex abſinthio adſtringente
mediocriter perfundens; ergo tales fomentationes Hepati admouendæ non ſunt, niſi poſt ſangui-
nis emiſſionem, factaque tum ſuccorum peccantium eductione, tùm concoctione; Quæ fomenta- D
tiones relaxantes adſtringenti abſinthiò corrigendæ perpetuò ſunt, ad iecinoris calorem natu-

Solutio dubij.

ralem roborandum. Cuius dubij ſolutionem ingrediar hoc modo, nimirum, vt duabus differen
tijs Hepar tum. factum accipi poſſit, vt potè vel phlegmone imminente, ſeu incipiẽte, à ſangui-
ne calidiori, & copioſo fluente genitu, vel à ſanguine non calidiori, verum tantum admodum
copioſo comprimente, & ſuffocante, ſimulque extinguente calorem Hepatis innatum, ex quo ca-
lore naturali, & ex coagulato ſanguine, & vix fluxile, & craſſo reddito, hepatis tumor, œdema-
toſo tumori, ſimilis emergit; à quo quidem tumore ſanguis extrahi nequit, quin prius fomen-
tationibus ſaltem leníoribus, ſanguis ille, qui venæ ſectioni non cedit, fluxilis ità euadet, vt per
venæ ſectionem maiori ex parte emmittatur, vt hoc præſidio adhibito, fieri ſolet. Vnde in hoc 8. Meth. c. 4.
tumore venæ ſectione eripiendo tutiſſimum præſidium fomẽtatio eſt, antè venæ ſectionem mol-
liendam,

A liendam, quia tunc ex ipſis perfuſionibus, ſeù cataplaſmatis phlegmone exoriri neutiquam po-

8. Meth. c.4. & 12 method. c. 5.

teſt; Si verò alio priori modo Heparis tumor, vel tenſio conciretur, eò quòd periculum appa-ret, vt phlegmone gigni poſſit, ſicuti etiam vbi adſunt Hepatis obſtructiones, ex vitioſis etiam ſuccis productæ, tùm cum febre, tum ſine febre, vbi ſi perfuſiones admouerentur, ante venæ ſe-ctionem, & ante ſuccorum peccantium eductionem, Hepar calefieret, quo calefacto, ſanguinem, & ſuccos ad ſe attrahente, facilè phlegmone quidem effici poſſet, & hoc modo ante venæ ſectio-nem fomentationes minimè competunt. Sed tantum alio modo vena ſecanda eſt poſt factas fomentationes.

CAPVT XIV.

De copioſa confeſtimque agenda vniuerſi corporis ſanguinis miſſione, vſque ad lipotymiam, ſine præcedenti præparatione molienda.

B PRima vero venæ ſectionis differentia primi generis vndique patefacta: ideo nũc huius generis ſecundæ differentiæ dilucidationem ingrediar. quæ ampla, ac in-terdum ad animi vſque defectum, ac illico eſt peragenda: & quæ vniuerſi cor-poris euacuatiua, calidi innati compreſſi, ac ignei exoneratiua; ac refrigeratiua, & putridi depuratiua eſt. Sanguinis enim plenitudo ſæpe ita incaleſcit, vt ſan-guis vtique prorſus igneus, ac omnino præter naturalis effici pateat: tunc enim, ex aereo, ſuaui; ſeù ſuauiter dulci, oleoſo, ac vaporoſo ſanguine; in igneum quidem, acrem, mor-dacem, fumidum, ac fuliginoſum; atque ex rubro in atrum transmigrare, manifeſtum eſt. Eanq; ſanè ob cauſam, interim ſanguis ille morbi magnitudinem ſanguineam vehementer magnam procreat: eò quia vice nutrimenti, tùm vniuerſi corporis, tùm virium omnium, reuera inflamma-tionis, aduſtionis, colliquationis, ac denique hinc deſtructionis cauſa manifeſtiſſima ſe habet. Quapropter, ante quam, ſanguis ita copioſus, his modis, mutetur, ſumma cum ratione, copioſè quidem, atque confeſtim ab ineunte ipſa morbi magnitudine, detrahendus eſt; ac interdum vſq; ad animi deliquium, vt infra patebit. Hęc autem differentia plenitudinis ſanguinis hoc modo inflammatione peccantis, atque detrahendi morbomm acutorum magnitudinem vehementer magnam, vel præſentem, ſeu incipientem, ſiue imminentem efficientis primæ differentiæ ſtaturę

Sanguis copia peccãs, ita etiã inſigni calidita-tate, & ardẽtia peccat, vt ma-gnitudinẽ ſan-guineam valde acutam admo-dumq; lethalẽ pareat, vt venæ ſectionem am-pliſſimam indi-cet, vſque ad li-pothymiam.

C opponitur; quia ex ſanguine eo putreſcente, ac inflammato morbi magnitudo ſanguinea vehe-menter magna, ardens, ac inflammans non modo calidum innatum, & influentem, verum etiam totum corpus magno flagrans incendio, oboritur; Quæ ſanè venæ ſectionem internæ dextri cubi ti copioſè, & ocyſſimè agendam indicat, vt vniuerſi corporis calidique innati exoneratiuã, ignei vero caloris inflammatorij refrigeratiuam & excrementi putridi, fuliginoſi; ſimulque fumoſi in ſanguinea exiſtentis maſſa depuratiuam per ſe inſinuet. Cum autem iſtius venæ ſectionis duæ ſint differentiæ diuidentes, & conſtituentes; Quarum alia totum amplectitur corpus, alia vero partem reſpicit. Ideo nunc primam dilucidabo; mox vero aliam explanabo ſecundam. Prima vero differentia in quatuor alias ſubdiuiditur differentias. Quandoquidem Prima differentia habetur quoties à ſanguine multo, calidiſſimo, ac inflammabiliſſimo morbi acuti vniuerſalis ſã-guinea vehemens conſurgat magnitudo vel præſens, vel incipiens; Ac tunc ſanguis ita peccans vtique principalis cauſa inuenitur morbi illius, vt in febre à Galeno acutiſſima vocata, & in ſyno cho putrido apparet. Cum tunc maſſa quatuor humorum, intra venas magnas putreſcat. De

Duæ huius ve-næ ſectionis dif ferentiæ.

Prima differen-tia quatuor dif ferentias conti-net.

Prima differen tia delucidatur. Quæ eſt vbi ſan guis cauſa prin-cipalis eſt mor-bi etiam ſangui nei vniuerſalis, vnde ſanguis non ſolius ma-gnitudinis cau-ſa eſt.

Lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 12.

acutiſſima vero hoc remedio rectè curanda exarando febre Galenus ita aſſerit. *Cæterùm vbi fer-uentis ineſt ſanguinis plenitudo acutiſſimam accẽdens febrim, ſubito, ac ſimul euacuare expedit: eanq; inanire tentandum, vel ad animi deliquium vſque, virium modo inſpecto robore.* Subinde vero pei-

D gendo, hiſtorias narrat, & magnum emolumentum, hoc remedio, in ægris patentet, ac citò rece-

Ibidem.

ptum. *Itaque memini quibuſdam ſex detractas protinus co ylas, aut poſtridie, aut tertio, quartoue die, Quibuſdam primo etiam die, cum febris principio noctis cæpiſſet, aut medio, ac quæ pridie comederant probè fuiſſent concocta. Nonnulli autem pridie inæqualitatem, aut ſudorem, aut dolorem capitis, alte-riuſue partis alicuius ſe ſentire quærentibus, ac proinde parcè hæſitantibus, vbi febris præcedente*

Eodem loco.

inuaſiſſet nocte, primo etiam die, me ſanguinem detraxiſſe memini. Rationemque reddit poſtea, cur ita copioſè, ac cõfeſtim ſanguis illico feruens educendus eſt, inquiens. *Nam in quibus tibi ſan guinis feruentis copia apparet, quam ocyſſimè eum vacuare conator, prinſquam in principem aliquam partem ingruat.* Poſtmodum verò quacunque hora, qua vocatus fueris te docet illicò ſine præce-dente pharmaco Hippocratis decreto 4. de vict. rat. in morb. acut. ſtatuto t. 21. eum ſanguinem, modo narrato, detrahendum eſſe, cum dixerit. *Quamobrem nec pernoctem ſanguinem aliquando*

Ibidem.

mittere verearis, ſi quidem ridiculum eſt, quod quidam ſactitant à ſecunda diei hora ad quintam, aut ſextam ſolummodo ſanguinem mittes. Tandem præſidium id vt optimum affirmando, concludit.

Ibidem.

Sic itaque affectis ægrotis, vt diximus, expedit, & ad vſque animi defectum ſanguinem educere. Noui enim ex ijs, quoſdam neceſſario ex animi deliquio refrigeratos, ac toto corpore affluentibus madoribus,

Eſt in febre acu tiſſima quæ ma gnitudo morbi ocyſſime & ad animi vſq; deli quium venæ ſe ctionem moliẽ dam indicat.

Et in prima dif ferẽtia ſanguis putreſcit.

Ratio redditur lypothimiam. Proinde prima hora qualibet à qua vocatus e-ris talem venæ ſectionẽ admi niſtrare debe-bis.

& aluo

De ſynocho putri idē affirmat agendum eſſe. Et non putri morbo magno ſanguineo præſente.

& aluo rupta celerrimè morbo liberatos, quæ verba etiam de febris ardentis eodem præſidio executioni mandato protulit. De ſynocho putrido verò idipſum aſſerere intendit, inquiens. *optimum factu viſum eſt venam incidere antequam putredo incipiat. Auſero itaque ab homine eo vſque de induſtria ſanguinem, quo ad animo linqueretur: maximum planè vbi valentes vires ſunt, febrium ſynocharum, ſeu continentium remedium id, quod tum ratione, tum experientia didici. Primùm nanque in contrarium ſtatum agitur corpus, celerrimè ex animi defectu refrigeratum. Hoc verò nemo inuenire poteſt, neque quod ipſis ægris, neque naturæ, quæ animantes gubernat iucundius, vtilius ſit.* Et licet id de ſynocho non putrido Galenum intendere videatur, attamen eò magis idem quoque de ſynocho putrido illud aſſeuerare, patet. Quocirca iterum ait. *Quem vbi valida virtus ſubeſt, & ætas permittit, vſque ad animi defectum mittere expedit.* A Com.1.aph.23. 9.Methodi c.4. & c.5. Cap.4.

Secunda differētia vbi ſanguis non putreſcit. Morbi magnitudine ſanguinea Incipiente. Tertia differentia eſt morbo magno ſanguineo tantum imminente.

Secunda vero venæ ſectionis vniuerſo corpori conducentis differentia adminiſtratur, dum morboſa ſanguinea totius corporis ſcatet magnitudo, vbi ſanguis non putreſcit, immo tantum ſpiritus ita incaleſcunt, vt in ſanguine efferueſcente ſpirituum ratione, incipientem morbi ſanguineam inferent magnitudinem, per ſe eam venæ ſectionem indicantem: vt ſynocho non putri vſu venit. Cui venæ ſectio vt maximè præſentaneum competit auxilium vt iam dudum vidiſti. Tertia vero differentia executioni mandatur etiam dum ſanguis principalis et cauſa eſt morbi venturi: vbi ſua copia, & caliditate ſanguineam copioſam, & calidam imminentem morboſam excitat magnitudinem, non autem præſentem, nec incipientem, vt in laſſitudine phlegmonoſa cōtingit, cui venæ ſectio ampla confert. B Nam cum in ea ſanguis tum copioſiſſimus, tum calidiſſimus contineatur, qui vehementiſſimam febrem ſynocham putridam, imminentem portendit, quam tamen euitare potueris, copioſiſſima ſanguinis eductione confeſtimque peracta, per venæ dextri cubiti internæ ſectionem; tametſi etiam ſi facta fuerit ipſa venæ ſectio aliqui febre, ſynocha putrida etiam, tamen non ita vehemēti, laborent. Cum Galenus exarat. *Hæc laſſitudo ne paucis quidem horis, ne dum duobus, tribusuè diebus eodem tenore conſiſtit, prout Eraſiſtrato placet: ſed ſtatim febrem accendit vehementiſſimam niſi ſanguinis detractione malo priùs ſit occurſum: Quin etiam calidiſſimus eſt in huiuſmodi laſſitudine ſanguis, eiuſque plurimum detrahi poſtulant, qui ea premuntur ferè omnes. Non pauci verò eorum febricitant, etiam ſi ſanguinem detraxeris.* Vnde nobis hæc imperat. *Itaque nec cunctari, immo ſtatim, nec parum ſed copioſiſſimè ſanguinem detrahere conuenit. Sed* perſpecto ſemper virium robore tum præſenti, tum venturo manutenendo, vſque ad finem affectus *maturè educere, & niſi quid aliud vetet, ad animi defectum vſque. Optimum verò fuerit,* ne vnica vice tantum extrema vacuatio fiat, quę periculoſa quoque eſſet, tum ex parte ſua, tum etiam quia ſuccederet extrema refectio, quæ periculoſa etiam eſſet. Ideò ait *bis eodem die, ſi fieri poteſt, detrahere.* Deinde regulam mittendi ſanguinis ad lypothymiam vſque, tradit, ita *ac primum quidem ita mittere expedit, vt animi defectum homo non adeat, ſecundò verò nec defectus quidem ipſe eſt formidandus*: cum in ea quidem. Prima detractione ſi ad animi vſque fieret defectum, nonniſi difficilè homo reuocaretur, eò, quia tunc extrema vacuatio eſſet periculoſa, & etiam *ſecundam ſuſtinere non poterit, qui priori detractione reſolutus eſt: In hac verò* nempè ſecunda detractione, *ſi quid tale lypothymiæ homini incidit, facilè reuocabitur*, tum quia ibi extrema vacuatio non aderit, tum etiam eò, quòd à prima vacuatione iam facta, exonerata natura à pondere grauante, validior iam facta fuit. Denique verò ait, de hac re, *Qui verò ſic affecti ſanguinem non miſerint, hi ſi euaſerint, vtique fortunæ beneficio id acceptum ferent, ſed euadent, niſi alia quapiam ratione leuentur, vt ſanguine ex naribus profluuio, aut largo ſudore effuſo.* Sicuti idem ferè de ſynocha febre etiam putrida Galenus aſſeuerauit, inquiens. *Pro certo quoque habendum niſi iis, qui hoc per naturam ſunt habitis, id adhibeatur præſidium,* talis ſanguinis eductionis, *fore, vt uel ſuffocentur, uel certè ſyncope præbendi omninò periclitentur, niſi (ut dictum eſt) eos uel uirium robur, uel plurimus ſudor, uel largum ſanguinis profluuium à morte uindicet,* vt etiam de quarta differentia infra patebit ex Hippocrate. Ideoque nullatenùs, in his affectibus copioſa, & inſtetim facta venæ ſectio prætermittenda, non tamen ad animi vſq; defectum incluſiuè, me quidem iudice, agenda eſt; Hoc enim præſidio rem putridam educi, ſanguinenque deputari, calorem igneum refrigerari, pugnanque, ac diſcordiam caloris innati cum eo igneo calore, remitti pro comperto ſemper habetur. Exonerata nanque natura à pondere calorem naturalem grauante, eo magis ipſa natura concoctionem crudorum ingredi valet, nec nō ſegregationem mali ſucci à bono ſanguine, ac retentionem boni ſanguinis, atque denique malorum humorum expulſionem facile ingredi poteſt. Sed quarta venæ ſectionis differentia, quo ad morbi ſanguineam ſpectans magnitudinem habetur, dum ſanguinis copia, caliditatè ingentiſſima, ſeu ardentia peccantis, magnitudinem ſanguineam morbi vehementerque magnam gignentis adeſt: vbi ſanguis morbi quidem cauſa principalis haudquaquam eſt, quippe ſolum pro vt fomes morbi cauſam gignens, qui fomes quidem in eo, quod ipſam morbi cauſam tum gignit, tum auget, morbum quoque ipſum in vehementia auget, hincque morbum augendo, & ipſam morbi magnitudinem, hac ratione, ſanguineam appellatam, producit: Vltra quod etiam, vt aliorum omnium ſuccorum calidiſſimus ſanguis, cum ſit, facillimè à bile in venis magnis ardenter putreſcente, inflammatur; quo inflammato certè corpus totum quoque inflammat, nec non corrumpit, ac eo magis hinc bileſcit, & cauſa febris ardentis principalis euadit, cam febrē in

4. De tuend. ſanit. c.10.

Modus mittendi ſanguinem vſque ad animi defectum cautellis. Perpenſis virib. Validis permittentibus. Nota non vnica vice ſed duabus vicibus in eodē die ſanguis mittendus confeſtim.

3. Aph. 2.

Regula miſſionis ſāguinis vſque ad lypothymiam vſque. Cur vnica vice ad animi vſque deliquiū venæ ſectio agenda non ſit.

C 4. De tuen. ſan. c.10. Ibidem.

Quibus ita vena ſecta nō fuerit & ſeruati bona fortuna, hæmorrhagia, ſeu ſudore copioſo. Idē in ſynocho. Iacturæ, quæ ſuperuenire poſſūt in ſynocho prætermiſſa venæ ſectione.

Ibidem. 9. Meth. c.5.

In his affectib. venę ſectio vſq. ad animi defectum fiat non tamen incluſiuè ad lypothymiam vſq; agēda eſt.

D Ibidem. 11. Meth. c.15.

Quarta differētia venæ ſectionis a magnitudine ſanguinea vniuerſali indicata.

In qua ſanguis cauſa morbi nō eſt, ſed tantum magnitudinis morbi cauſa ſyllogiſtica eſt vt in ardēte febre contingit in qua morbi magnitudo adeſt ſanguinea præſens.

Lib. 2. de morbis p. 445.
Li. de med. cõ. c. 5. & 6.
Eodem lib. p. 448.

Cur, & quomodo ſanguis omnium calidiſſimus ſit, explanatur, hinc etiam Inflammabiliſſimus, vſtiuiſſimus, et colliquatiuiſſimus eſt.

A in vehementia & gignens, & augens: Neque dicas ſanguinem non eſſe calidiſſimum, immo bilem, vt igneam cæterorum humorum vi calidiſſimam eſſe eò, quia vt alias dixi, Hippocrates ait *ſanguis verò calidiſſimus, bilis autem aliquanto ſanguine frigidior*, & poſtea inquit *natura calidiſſimus in corpore ſanguis exiſtens, cum ex carnibus, & ventriculo incaluerit ſupra eum, qui iam ineſt; amplius adhuc à bile, reliquum etiam omne corpus calefacit*. De febre autem ardenti à flaua bile genita hæc exatat, quoniam ſanguis calidiſſimus eſt, eodem modo actuali, quo etiam Hippocrates ſtatuit calidum cordi inſitum actu calidiſſimum, & validiſſimum, ac viuidum eſſe, ceu caloris fontem, à quo reliquæ corporis noſtri partes in ſuo calore naturali actuali, & virtuali conſeruantur, & à quo cæteri humores actu calidi fiunt. Eanque ſanè ob cauſam ſanguis actuali calore eius, valido reliquorum ſuccorum calidiſſimus percipitur, & bile flaua tantum poteſtate calida & ignea, aliquanto calidior eſt: quo ad in ſanguine calor actualis viuidus, & vehemens ſit, ob ſpiritus eius actu calidiſſimos, ob quos etiam ſanguis liquidus, & fluxiliſſimus inſpicitur: Præterea calidiſſimus eſt, pro vt vna cum ea actuali caliditate virtus quoque adſit, ad actiones, ſecundum conſtitutionem naturalem, obeundas. In bile verò nulla actualis adeſt caliditas, niſi per ſpirituum ſanguinis commixtionem; hinc bilis ſanguine aliquanto frigidior creditur. Pro

Hippo. de vict. rat. ex Foeſ. p. 307.

illius rei autem confirmatione; perpende; in morbis ardentiſſimis, à bile putreſcente ortis, adeo

B ſanguinem in genere venoſo; in quo, ardentes febres fiunt, vt Galen. cap. 6. aph. 26. comburi, vt in atram bilem exactam ſanguis vertatur; vt Gal. ſtatuit lib. de atra bile cap. 6. & 7. aphoriſ. 42. vnde lib. de atra bile ait cap. 4. *ſic ergo, & quicunque per calidam ſiccamque intemperiem fiunt morbi vt ardores, cauſique craſſum atrumque ſanguinem reddunt. At qui puram exactamque atram bilem, deiecerunt omnes periere: talis nanque aſſatum ſanguinem omnino eſſe indicat*. Quocirca in ardente febre à bile vehementer inflammata, ac putreſcente oborta ſanguis vt calidiſſimus neceſſariò etiam inflammabiliſſimus eſt. Vnde, eo inflammato, totum corpus inflammando, ac dum bileſcit putreſcendo, vehementiam cauſonidis, tum gignit, tum auget. Eanque ſanè ob cauſam ſanguis modo narrato peccans, vt morbi fomes, ac vt cauſa ſyllogiſtica, tum magnitudinem febris ardentis gignens, tum augens, celerrimè, & copiosè educendus, ne magnitudo ea confeſtim, ac vehementer ægrum ardenti febre magna valde offenſum interficiat. Ne eaque magnitudo eum necet, quatenus à ſanguinis copia natura valde grauatur, & à bile, & à ſanguine iam inflam-

Ergo maximè ſanguis in cauſone, ex parte pingui, & dulci, ac tenui in bilem flauam tranſit vt 1. epid. c. 2. cõt. 19 & 2. de vict. rat. in m. a. cõt. 30 & 4. de tuen da ſan. c. 4. & 2. de differ. feb. c. 9. & c. 12. hinc cauſonē magnū efficere poteſt ſanguis.

Com. 2. aph. 23.

matis, & putridis, tota ſanguinea maſſa inflammatur, & coinquinatur, nec non omnes corporis virtutes proſternuntur: Quam ob rem, ait Gal. *In febribus ſi quidem ardentiſſimis ad Lypothymiam vſque phlebotomia illicò totum corporis habitum refrigerat, & febrem extinguit, atque etiam aluus quamplurimis ſolui, & ſudores manare ſolent, quo facto nonnulli febre omninò ſunt liberati, alijs magnopere, inde adultis morbi vehementia expreſſa*. Quam autem venam ita confeſtim ſecare de-

Proinde ſanguis tunc mittendus ad animi vſque deliquium.

C uincimur, ait Hippoc. *vena igitur brachij dextri internam ſecare oportet*, cum vena iecoraria ſit, totum corpus reſpiciens tum etiam quia ſanguis, & bilis flaua ab hepate exoritur. Hippocrates autem adamuſim, hanc venæ ſectionem, ex recta, & ſalubri Naturæ operatione inuenit, primus omnium, Deinde poſtea quidem, ex longa Hippocratis obſeruatione, præſertim Galenus didicit; ait enim Hipp. ægros omnes ardenti febre vehemẽter vexatos, è naribus largo ſanguinis profluuio, confeſtim egreſſo, ſanitati reſtitutos fuiſſe: vt Abderæ Virgini in templi veſtibulo decumbenti; & Heropyto: Lariſſæque Virgini, & Peticlidi contigit: & ait Hippocrates. *Inerant verò in febribus ardentibus affectiones huiuſmodi, vt qui bene, & largiter ſanguinem è naribus profudiſſent, ij vel ex eo maxime ſeruati viderentur, neque vllum, cui modo ſanguis bene profluxiſſet, hoc in ſtatu mortuũ videre licuit, Philiſcus ſi quidem, & Epaminon, ac Silenus quòd bis quarto die, & quinto è naribus parum ſtillauerit, mortem obierunt*. Idcoque Galenus ait, eam criſim febri ardenti proprium eſſe, inquiens *ſanè proprium eſt, ſi quid alius ſynceris febribus ardentibus per ſanguinis eruptionem amplam indicari*. Cauſam vero reddens etiam ſi bilis non autem ſanguis in ardente febre principaliter peccet, cur proprium larga è naribus ſanguinis eruptio ſit, iudicans, criſinque efficiens, habet *non addubitabis ſanguinis eruptionis in ardentibus febribus ob dominantem fieri flauam bilem,*

4. de victus rat. in mot. ac. t. 24.

4. de vict. rat. in mot. acut. t. 10. t. 14. de morb. vulg. ſtat. 3. pa. 962. ex Foeſio.
3. Epid. ſect. 3. t. 78.
1. Epid. ſect. 3. t. 1n.
1. Epid. ſect. 3. t. 83.
3 Epid. ſect. 3. t. 77
3. Epid. com. 1. tex. 63. 1. epid. ſect 2. ſtat. 3. pot ne & 3. & 4. a p. 961. vſque ad 963. in Foeſio.

Hanc amplam venæ ſectionem agendam in ardentibus febribus: ex profluuijs à natura molitis ægrotis ſalute in his febribus obſeruatis, Hippocrates.

Idem ferè ait Hippo. 2. epid. ſect. 3. par. 10. p. 980.

Cur ampla è naribus ſanguinis excretio propria febrium ardentium ſit criſis.

D *quæ ſanguini permixta poſt eum deuſſerit eum eo multum ad caput calorem ſubuehens, venis narium diruptis, ſanguinis efficit eruptiones* ſanguinem valde inflammando, vt inflammabiliſſimum, & actu calidiſſimum. Cum itaque Hippocrates, & Glaenus, vt naturæ ſalubribus actionibus æmulatores, febris ardentis vehementiam, larga, & confeſtim facta ſanguinis eductione, adimi; proinde in febre ardẽti tale præſidium ſtatutum, vt maximè præſentaneum Galenus propoſuit: Quod hercle tum Adoleſcentibus, & Adultis, tum ſenibus confert, dummodo virium robur adfuerit, & ſi ſeniores non ita valido virium robore, vt alij enim ſanguinis profluuium nón habuerint: hinc in pleriſque obierunt: ait enim Hippoc. *ſanguis autem plurimis erupit præcipuè Adoleſcentulis, & Adultis. Quorum perijt maxima pars, quibus ſanguis non erupit, ſenioribus verò ad morbos regios, aut turbatas aluos, aut dyſenterias res deuenit*. Quibus rationibus, ac experimentis pateat. Auicennam malè dixiſſe in febre ardenti legitima, venæ ſectionem minime conuenire, tum quia cholericorum ebulitio fieret, tum quia ſanguis bilis frenum eſt. Nam ne cholericorum ebulitio fiat ante venæ ſectionem, bilem flauam ſyrupo roſ. ſol. educere poteris, ſubinde vero venam ſecabis; cum ibi etſi bilis ſola febrem ardentẽ iam factam gignet, attamen ibi etiam ſanguis vt calidiſſimus,

3. Epid. com. 1. t. 9. Idem 1. ep. cum. 2. cont. 63. & cont. 75.
3. Epid. com. 2. cont. 66.
De cur. rat. per ſang miſſ. c. 13.

In febre ardenti bilis flaua putreſcens, ſanguini commiſta, cum ſanguine eū deuſſit: quo deuſto, & admodum calido, ſurſū is fertur, vnde ad narium venas fertur.

Hac criſi ſaluati Adoleſcẽtes, & Adulti fuerũt. Seniores ardẽti febre vexati, cū talem criſim nō habuerint, perierunt.

3. Epid. com. 2. t. 66.

mus, ita vehementem eam febrem reddere poteſt, imminenter, vt viſcerum inflamationem, col A liquationenq; & caloris innati extinctionem producere valeat, niſi ſanguis ita ducatur, vnde ſanguis bilis frenum haud eſt, immo bilis pabulum, & viſcerum inflãmatiuus, & colliquatiuus, & calidi innati extinctiuus habetur.

CAPVT XV.

De copioſa, confeſtinque miniſtranda cuiuſpiam partis inflammatione, ſeu putredine, ſimulque fluente, & fluxo ſucco laborantis, venæ ſectione; vſque ad animi deliquiunque; molienda, euacuatiua, ac reuulſiua, ſeu deriuatiua, refrigeratiua, putridique in ſanguine exiſtentis vacuatiua; hinc maſſæ ſanguineæ coinquinatæ etiam depuratiua; agitur.

Conceſſus.

CVm iam dudum poſitum ſit, magnitudinum morborum à me ſanguinearum vocatarum, inflammationum amplam ſanguinis eductionem, velociterque peragendam, etiam ad animi vſque deliquium indicantium, duas eſſe differentias, tanquam duo genera, quorum illud vniuerſalis corporis, iſtud verò peculiaris alicuius partis affectæ eſt. Declaratis itaque hactenùs ijs, ad primum genus ſpectantibus. Modo igitur ſecundum genus dilucidare, æquum eſt; in ſuas differentias idipſum diuidendo: Quandoquidem partes vel inflammatione propriè non vocata, vel propriè appellata, afficiuntur: propria verò inflammatio à ſanguine prædominante emanat, ac phlegmone quoque nuncupatur: Ideoque laſſitudini phlegmonoſæ, febrique ſynochæ antea dudum narratis proportione reſpondent. Immò febris à phlegmone exorta ſub genere ſynochæ eſt, cum Galenus exararit. *Inter omnes corporis partes plurimas, grauiſſimaſque venas vteri habent, cunque eos, aut menſes, aut à partu purgamenta ſuppreſſa, aut phlegmone aliqua vtcumq. orta male accipiunt, ipſos ſanguine compleri neceſſe eſt. Quo deinde putreſcente ſi febris excitetur inter ſynocharum ſpecies ipſam connumerari opus eſt. Nam id genus febrium ex putreſcente ſanguine accendi oſtenſum eſt*; & ait *phlegmone aliqua*, eò, quia vel phlegmone legitimũ a ſyncero ſãguine, æquabiliter ex quatuor humoribus prodeunte putreſcente gignitur; Vel phlegmone ſpurium à ſanguine, vnà cum aliquo ſucco ſubdominante putreſcente oboritur, aut phlegmone eryſipelatoides, vel œdematoides, aut ſcirthoſoides fuerit. Impropriè autem inflammatio quidem fit, aliquo alio humore putreſcente à prædominio, vnà cum ſanguine ſubdominante commixto, vel C eryſipela phlegmonoſum, aut œdema phlegmonoſum, aut ſcirthus phlegmonoſus inueniatur: Ac omnibus iſtis modis febris, prædominanti ſucco putreſcenti reſpondebit. Nanque, ſi primo modo concitetur, tunc de tertianarum genere febris erit, vt in phrenitide, pleuritide, ſicuti etiam ardens febris, ad hoc genus redigenda: ſicuti alio modo ad quotidianarum genus conſideratur, vt in lethargia contingit, quæ inflammatio cerebri eſt, à pituita ſanguini commixta putreſcente conſurgens. Alio verò modo fortaſſis ſub quartanarum genere febris reponenda, vt in lienis inflammationibus eſt videre & carbunculis: quod autem omnibus iſtis modis inflammatio fieri poſſit, ex his Galeni verbis colligas *qualis ſit, qui inflammationem facit humor declarans an ſcilicet bilioſus, aut melancholicus, aut pituitoſus*. Omnibus.n. iſtis inflãmationibus tumoroſis ſucci aliqua in parte collectione inflammatis, nec non putreſcentis genitis, ampla quidem, & confeſtim peragenda venæ ſectio ſemper confert, vt præſentaneum remedium humoris, & ſanguinis, in ea parte fluxi, & introcluſi infeſtantis, ac inflammantis vacuatiuum, fluentis vero ſanguinis reuulſiuum, ne deriuatiuum dixerim: Hinc cruditatum duritiem tumorum concitantium eductiuum quoq; vt antè demonſtraui, magnitudiniſque tumoris minoratiuum, conſequenter verò calidi innati exoneratiuum, caloris verò ignei minoratiuum, caloris autem ignei interficientis euentatiuum, D ac ſanguinis ſimulque carnis partis inflammatæ à ſucco putrido depuratiuum, ac liberatiuum. Quod vtique copioſius, & magis confeſtim, ſeu minus adminiſtrandum erit, pro vt pars inflammata magis, & minus doleat, vt ſolum præcipuum harum inflammationum præſidium, cum in eis Hippocrates medicamenta ſolutiua, vt ignea, acria, mordacia, ac inflammatoria præbere cõ audeat; immo tantum ad aluum mirè ſubducendam, ſimulque ad acres ſuccos, & calidos ad inflammatam partem fluentem, reuelandos, ſeu deriuandos, & contemperandos, lac aſininum coctum ſali, melliqúe commixtum, dare auſus eſt. Si inflammationes vehementes, ac magnæ, nẽpè valdè magnæ fuerint; cum dixerit. *Potiſſimum verò, & iecinoris dolores, & lienis grauitates, atq; inflammationes aliæ, & ſuperiores ſepto dolores, morborumq; collectiones ſolui non poſſunt, ſi quis prius medicari* nempe medicamento ſolutiuo *aggreſſus fuerit. Nam venæ ſectio in his præferenda venit: deinde elyſmis* acribus, non autem medicamentis purgantibus ore aſſumptis *eſt opus, ſi vehemens, & magnus fuerit morbus; ſi verò non* valde magnus, nõ acutus valdè, ſed etiam magnus cacochymus,

Secundũ genus venæ ſectionis ad animi defectum vſq. agendæ antea c. præcedenti propoſitum declaratur.

Propria inflammatio alicuius mẽbri à ſanguine prædominãte pendens vnde Phlegmone legitimus, & febri ſynocho putri, & phlegmonoſæ laſſitudini proportione reſpondet.

Phlegmone ſpuriũ triplex eſt.

Phlegmone impropriè vocatũ à ſanguinis ſub dominio genitũ, ſimiliter triplex eſt.

Qui tumores ad tertianarum ſeu ardentiũ febrium, & quartanarũ, & quotidianarum febrium genera redigendi ſunt. Hipp 4. de vict. ra. in mor. acu. t. 21. & 27. & 27 & 28. & 29. & 5. epid. ægro. 6. & 7.

Ad animi defectum vſque venæ ſectio agenda in his affectibus qui phlegmones propriè ſunt.

Magis & minus ad animi deliquium vſq. mittendus ſanguis, in his affectionibus quomodo intelligendum ſit.

Morborum inflãmationes vehementes magnæ, ſola venæ ſectione curantur 4. de vict. ra. in m. acut. t. 2 2. & lacte aſinino Hippocratis tẽpore ex Hippocrate.

Com. 1. progno. 27.

6. epid. com. 1. contex. 2.

6 Epid. com. 1. cont. 2.

5. De loc. aff. c. 2. In eryſipelate phlegmonoſo Paulus lib. 4. c. 21. & Celſus li. 5 c. 26. Lib. 2. c. 12.

4. de vict. rat. in mor. acut. t. 29. & à tex. 103. vſque ad t. 109. & t. 113.

T. 31.

A mus, vt pleuritis deſcendens eſt, *poſtea medicamento opus ſit, id ſanè poſt ſanguinis miſsionem ſecurè, & mediocriter porrigendum.* Ita de pleuritide deſcendente ad hypochondria quidem Galenus agendum eſſe inquit. Et Hipp. ait. *Quibus dolores de repente oriuntur præcordia ſurſum attolluntur, ſi dolores vehementes ad notham coſtam contingant: his venæ ſectio, & deorſum purgatio ſolutionẽ affert.* Idipſum etiam doloribus, qui dum hepar ad diaphragma accedit, emergunt, conferre par eſt, cuius aſcenſus hepatis Hippoc. meminit, *cumque iecur ad ſeptum tranſuerſum magis explicatum fuerit &c.* cur autem inflammationes valdè magnæ ſola venæ ſectione curantur rationem certè reddit, inquiens. *Quicunque autem ea, quæ inflammantur ſtatim morborum inter initia medicamento ſoluere conantur, ij non ſolum ab intenſa, inflammataque parte nihil adimunt, cum non cedat, obſequaturque, quæ adhuc cruda eſt affectio: Verùm quoque, & quæ morbo reſiſtentia, & ſana ſunt, abſumunt, colliquantque: vbi autem corpus imbecille ſit, morbus præualet: vbi autem morbus corpori præualuerit, remedium non habet.* Potiſſimum itaque talis venæ ſectio ſola collectionibus, tumoribuſque, admodum doloroſis inflammatorijs conducit; qui & laſſitudini phlegmonoſæ, & ſynochis febribus, & pariter febri ardenti proportione reſpondent. Nam tumores bilioſi inflammatorij, ſeu phlegmonoſi tertianis febribus comparati, ad proportionem ardentis febris continuæ redigendi ſunt; quia febris ardens bilioſæ continuæ, ſeu tertianæ ſpecies eſt 2. de differ. feb. c. 2. De veriſq;

B horum enim tumorum generibus nos docere voluit Hippoc. & poſtea ſub nomine peripneumoniæ, omnes inflammationes propriè vocatas laſſitudini phlegmonoſæ, & ſynochis febribus antea narratis correſpondentes, nobis dilucidare voluit, ac ſub nomine pleuritidis omnes tumores bilioſos, ac inflammationes impropriè appellatas ardenti febri aſſimilatas declarauit: dum ſempiternis artis medicæ monumentis verba hæc conſignauit. *In peripneumonijs, & pleuritide ita conſiderare oportet, ſi febris acuta fuerit; ſi dolores lateris, vel alterum, vel vtrunq; infeſtent &c. ſi dolor ſurſum penetrauerit, vel clauiculam, vel mammam, vel brachium, venam brachij internam ſecare oportet, qua dolor afficit parte, ſanguinemque auferes pro corporis habitu, anni tempore; ætate, & colore. Ampliuſque non veritus, ſi dolor acutus fuerit ad animi vſque defectionem detrahes, clyſterem poſtea exhibebis*, & alibi ait vſque ad ſanguinis mutationem omnimodam, quæ vtique ex Galeni etiam mente in his inflammationibus neceſſariò expectanda, vt antea dictum eſt; Galenus vero ait. *Quoniam igitur momentum omne curationis laborantis phlegmone partis in redundantis in ipſa ſanguinis vacuatione conſiſtit; vacuatio autem hoc genus affectorum excogitata eſt duplex, aut tranſlato ad alias partes, qui in ægra continebatur, ſanguine, aut foris à corpore expulſo: ſatius profectò vtraque vti, obſeruantibus diligenter, ne qua ex accidenti læſio ſequatur,* & alibi in doloribus ait. *Sed ſi is vel ſanguinis miſsionem timeat, vel imbecillis viribus ſit, tum reuellendus in diuerſum ſanguis eſt, tum per*

C *propinqua deriuandus,* vt Galenus ipſe in Matrona Romana fecit. In carbunculis quoque ait. *Sed & incipiendam ab inciſa vena curationem eſſe id quoque neminem latere arbitror, qui præſertim meminerit, quæ in curatione febrium de ſanguinis miſsione diximus. Nec illud obſcurum ſanguinis vacuationem, quæ ad animi defectum vſque ſit adhibita, magis his etiam collaturam, niſi tamen aliud quidpiam obſtet ex ijs, quæ venam incidi prohibeant.* Cæterum vbi vnà cum ſanguine, pituita aliqua in parte introcluſa fuerit putreſcens, ibi non ita copioſa venæ ſectio moliẽda venit; vt in lethargia, quæ inflammatio non propriè vocata exiſtimatur; cum materia, quæ principaliter putreſcit, frigida ſit: Verum ait Gal. *In maximis verò doloribus nullum præſentius noui remedium ea vacuatione, quæ ab Lipſithymiam vſque fiat, cum ea tamen diſtinctione, vt intelligatur phlebotomia, ne an purgatione ad defectum vſque animi vti conueniat.* Quandoquidem ſi morbi magnitudo aliquo modo ſanguinea fuerit, ex morborum inflammationibus tum propriè, tum non propriè appellatis, modo enarratis, pariterque dolorum ingentium, his inflammationibus proportionatorum ſemper venæ ſectio dudum allata præſentaneum remedium tantum eſt, vt in valde acutis, ac admodum magnis morbis vſu venit. Sin morbi magnitudo quocunque modo cacochyma ſit, quæ magnitudo tantum ſub magna, cum vitæ periculum non impendeat per ſe immediatè, ſed ſolũ, vt ex ea magnitudine tanquam diſponente alia magnitudo periculoſa gigni poſſit, vt ex ſcirrho,

D tum hepatis, tum lienis hydrops, pariter ex œdemate alia magnitudo periculoſa, ſimiliter ab eryſipelate aliqua magnitudo alia periculoſa. Vnde in his legitimis tumoribus cacochymis tantum ſuccorum fluentium ſeu fluxorum deriuatiua purgatio tantum conuenit: Si vero ambæ magnitudines fuerint ſimul iunctæ, tum ſanguinea, tum cacochyma, vt in ijs tumoribus phlegmonoſis non vehementer magnis euenit, vtroque remedio egent: Verùm priùs venæ ſectione, & poſtea ſolutiuorum validorum purgatione: In vehementer tamen magnis, ac valde acutis loco lactis aſinini cocti melli, ſalique mixti, ab Hipp. dati, lenientia refrigeratiua, ad reuulſionem agendam præbere valemus, vt caſſiam ſyr. roſ. ſol. & viol. ſol. Emolumentum verò, quod in febris curatione, à phlegmone exortæ, Galenus exploratum habuit, nobis patefacit, inquiens *miſſo ſanguine in propoſitis febribus inter initia non pauperibus modo, verùm etiam diuitibus, ſæpiùs plurimis quidem quinto, aliquibus ſeptimo criſis contigit, nemini ſerius.* Quod autem ſanguinis quoque ea eductio putridi euacuatiua ſit, hinc depuratiua iam patet, cum venæ ſectio omnes ſuccos, vnà cum ſanguine commixto in his tumoribus collectos, ac introcluſos vacuet maiori ex parte; vt antea vidiſti, ac etiam poſtea dicam. Immo ſuccus putrefactus, fuliginoſus, ac fumidus, vt fluxilior ſem-

per

Ibidem.
2. de vict. rat. in m. ac. cont. 11.
Lib. de iudicationi bos pa. 71. ex Foeſio.
Lib. de diebus iudicatorijs 73. & de inter aff. 587.
T. 22. lib. 4. de vict. rat. in m. ac.
Idem Hipp. in epiſto. ad Dem. regem de vera ſtipurg. & Gal. 2. De cauſ. c. 9.

Si vero non vehementer magne ſint purgatio cõuenit, poſt venæ ſectionem.
Primum exemplum quod Galeni eſt.
Secundum exẽplum quod eſt Hippocratis.
Hepar ad diaphragma attolitur dum in tumorem dilatatur.
Cui morborum inflammationibꝰ valde acutis, valdeq. magnis ſola venę ſectio conducat, non aũt ſolutiua efficatia, & ignea pharmaca.

T. 21. & 22.
T. 72. 73. 74. 75.

Venæ ſectio in his peragenda eſt confeſtim, & copioſè: etiã vſque ad animi defectum.

Com. 1. de vict. rat. in mor. acu. t. 10.
13. Meth. c. 9.
Idem ait 2. ad Glauc. c. 1.
13. Meth. c. 8.

Vbi ampla ſanguinis miſſio copioſa agenda non eſt, ibi alijs reuulſionibus ſuppedendum eſt. Vbi nulla venæ ſectio eſt agenda ſolis reuulſionibus, derivationibuſue contenti eſſe debemus.

5. Meth. c. 8.
14. Meth. c. 10.
Vide 2. ad Gla. c. 2.

Carbunculus venæ ſectio ad animi defectum agenda eſt.

13. Meth. c. 21.

Com. 1. aph. 23.

In maximis doloribus poſſiſsimum remediũ.

2. ad Glauc. c. 2. & 4. Meth. c. 5.

11. Meth. c. 15.

Lib. 3. c. 8. & 9. Cap. 20. iſtius libri.
2. De vict. rat. in mor. acu. à t. 1. & cont. 10.

Venæ ſectio putridi, fuliginoſique vacuatiua eſt.

Digitized by Google

per priùs egreditur, ac vt deterior à natura etiam priùs depulſus. At verò ne decipiamur; aduerto Galenum dixiſſe. *Verùm inflatio bifariam fit, nempe collectio in quibuſdam cauitatibus, vel ſenſui expoſitis, vel ratione contemplabilibus, flatuoſo ſpiritu. Fuerunt ſanè, qui aliquando tumores præter naturam in muſculis ſecuerunt, tanquam pus in immo reperturi, ſed nihil aliud præter quam ſpiritum, qui totam per carnem minutatim diſſeminatus eſſet, inuenerunt. Præterea & thrombi ſoli aliquando ab ijs, qui ita ſecant vel viſcoſa humiditas, vel mucoſa eſt reperta. Verùm in talibus tumor vel ex thrombo, vel mucore erat carne adhuc aſſici modum apparente: ſpiritus autem in ea perminutim eſt diſſeminatus.* Si itaque talis collectio flatuoſa intra membranas fieret, tūc ab eo flatu quidem membranæ ipſæ diſtendi poſſunt, hinc etiam dolores vehementiſſimi oboriri poſſent: Ideoque ne decipiamur vena minime ſcindenda eſt, immo ſi ſanguis vt valde ſpirituoſus peccatet, tunc ſanè vt ait Gal. per arteriam ſectam ſanguis educendus eſſet: quæ arteriæ ſectio Artificis inopia hoc noſtro æuo non adminiſtratur. A

In flatuoſa collectione vena ſectio nullatenus agenda. Sed ſi ſanguis minuēdus eſſet, tūc arteria ſcindenda.

4. De vict. rat. in mor. acut. t. 21.

De curand. rat. per ſang. miſſ. c. 22. & 23.

CAPVT XVI.

Modus huius præſidij adminiſtrandi, eò magis dilucidatur, quo varij modi fluxionis ſanguinis ad partes dolentes, ſeu inflammatas fluentis examinantur; Quanto enim fluxio velocior eſt, & copioſior, tanto celerior quoque, ſimulque copioſior, ſanguinis miſſio peragenda eſſe debet. B

CÆterùm, vt rei propoſitæ integram, vſque ad minimum, doctrinam acquirere valeam, modos tum fluxionum, tum inflammationum, tam ſanguinis, quam partium, dilucidare teneor; tam affectuum vniuerſalium, quam particularium. Morborum autem dolores, ſeu inflammationes vtique mali ſucci, ſanguiniſque peccantis fluxione ſemper progigni certum eſt; Quare prius quot modis fluxiones ſortiantur, ſubinde, quot modis ſanguis, ac partes inflammatione tentantur dilucidandum venit. Nam prout fluxio ſanguinis copioſioris celerior eſt, ratione ſuæ cauſæ, ſic etiam magis confeſtim, ac plus de ſanguine detrahere deuincimur. Cauſarum itaque fluxionis ſanguinis peccantis, ac humorum infeſtantium duo genera à Galeno ponuntur eò, quia vel per modum attractionis partis affectæ attrahētis ſanguinem, vel humorem aut à toto, vel ab vna, ſiue à pluribus partibus; aut per modum receptionis ſanguinis fluentis, ſeu ſucci, vel à toto, ſeu ab aliqua parte potenti, vel à pluribus validis partibus tranſmiſſi, vt diffuſiùs alibi dicam. Cauſæ verò attractionis à parte læſa factæ, duæ à Galeno creduntur, nempe caliditas intemperata raritate, & largitate concurrente, ceu effectu illius caliditatis, atque dolor partis; ſæpe tamen vtraque cauſa ſimul iuncta habetur, dum dolor à caliditate ipſa accenſa prodit, cum Galenus exarat. *Etenim cum immoderatus calor dolorem excitet, atque etiam aliquid ad ægram partem attrahat, vtroque nomine augeſcere phlegmonem accidit.* Quippe vt etiam calor immoderatus ſanguinis caliditſſimi, hinc etiam velocius fluxilis caliditatem immodicam parti læſæ impertit, ſimulque dolorem, & hoc modo phlegmonem parit; ait enim Galenus; *Cum enim phlegmone duplici ratione à natura receſſit, & quod pars ipſa multo ſanguine ſit referta, & quod eadem ſit calidior.* Vnde calor immoderatus partis dolorem attrahentem producens triplex eſſe valet, nimirùm partis iam caliditate intemperatæ, vel ſanguinis iam fluxi, ac in ea parte ægra collecti putreſcentis, inflammantis, vrentis, atque colliquefacientis, aut etiam ſanguinis in ſinu venoſi generis exiſtentis immodicè calfacti adhuc fluentis. *Qui calor* partis attrahentis *aut naturalis eſt* aduentitius, vt aliqua pars caliditate intemperata iam acquiſita, ac in naturalem temperaturam confirmata, *aut accidentalis* calor eſt, atque præter naturalis, qui vtiq; ſub quinque genera modorum progigni poteſt, vtpote *vel ex motu, vel ex putredine, vel ex vicina alterius corporis calidioris parte, vel ex ſtipatione, vel ex alimento ad calefaciendum accommodato,* vt vberiùs dicam alibi. Dolor autem attractiuus vltra quòd à calore efficitur, vt iam quoque dictū eſt, vt ait Hipp. *Dolor etiam oritur ob frigus, & ob calorem, & propter nimiā copiam, & propter paucitatem. Et in natura perfrigeratis ad cutem corporis partibus ob nimium calorem dolor ſuboritur, & in calidis natura ob frigus; & in ſiccis natura quidem, dum humectantur, & in humidis natura, dum reſiccantur, cum enim cuiuſque natura immutatur, & corrumpitur, dolores fiunt.* A quacunque etenim prima qualitate tangibili, & alterante nimia, ea quidem ſuauis ſymetria tactoris ſenſus tactus corrumpitur, tanquam ab excedente ſenſibili, à quo ille ſuauis ſenſus corrumpatur, quo corrupto non niſi dolor fit, hinc ait Galenus. *Manifeſtam ſanè habent indicationem, nos ex calido, frigido, humido, & ſicco, & dolere, & curari. Quis enim eſt, qui non nouerit, quod dolor ſuboritur, vbi quis vehementi hyeme domo exeat &c.* Vnde Hippocrates contra Antiquos primas quatuor qualitates ignorantes, putanteſque hominem vnam qualitatem, ac vnum tantum elementum eſſe ait. *Ego*

verò

Contextus. Modi fluxionis inflāmationū propoſitarū. & ſāguinis & partium declarādi pollicetur tā affectuum vniuerſalium, quā particularium.

Fluxionis ſanguinis & ſucci motu peccantis cauſarū duo genera.

Nam vel attrahendo vel recipiendo.

Attractionis à parte læſa factæ duæ cauſæ.

Calor intemperatus & dolor.

Sæpè aūt ambæ ſimul ſunt cum à calore frequēter dolor fiat, & à dolore etiam calor ſequatur.

Calor immodicus dolorem attrahētē gignēs, trifariam eſt ex Gal. 13. Meth. c. 8. vel calor partis aut calor ſāguinis iam in eam partem fluxi putridi vrentis, inflāmātis; vel calor ſanguinis in genere venoſo inſigniter calfacti fluētis ad eam partem.

Dolor attractiuus à quib. cauſis fiat, ex Hipp. locus Hippocratis explanatione.

Ne dum à primis activis qualitatibus, ſed et à paſſiuis, dolorem gigni poſſe.

Cap. 14. & c. 25

C

Lib. de ocul. ſiip. 6. c. 1. & 2. de diff. febrium c. 11.

Lib. 2. de magnitud. cacochymia c. 11.

13. Meth. c. 5. & ca. 8. & de arte med. c. 95. & 2. de differ. feb. c. 11. & de ocul. pa. 6. c. 5.

13. Meth. c. 8. Ibidem.

D

Lib. de ocul. par. 6. c. 6.

Lib. de cauſis morb. c. 2.

Li. 2. de magnitud. cacochymiæ c. 21.

De locis in homine p. 418. ex Foeſio.

1. Com. lib. Hippoc. de nat. humana cont. 6.

2. de natura hu. t. 5.

A *verò flatuo, quod ſi homo vnum eſſet, neutiquam doleret. Nam neque foret propter quod doleret, quum vnum eſſet: quod ſi etiam doleat erit neceſſe, & remedium eſſe vnum.* Verùm multa ſunt, *nam multa in corpore habentur, quæ vbi à ſe mutuò præter naturam calfiant, refrigerenturve, ſiccentur, aut humectentur, gignunt morbos.* Ergo intelligit tum morbos, tum dolores, iam ab eo ſtatutos his verbis; *cum enim cuiuſque natura immutetur, & corrumpatur dolores fiunt*. Cũ autem in noſtro corpore, à Deo, & à Natura aliquę partes ſuo originali, ac naturaliſſimo temperamento calidæ, aliæ frigidæ, nõnullæ humidæ, quæpiam verò ſiccæ, iam conſtitutæ fuerint. Ideò iure meritò ſuis ſimilibus temperatis conſeruari debent; à ſuis autem ne dum immoderatis, verùm etiam moderatis contrarijs hæ vtique mutantur, & recedunt à ſuo originali, ac naturali temperamento, hinc id originale tẽperamentum corrumpitur: Vnde ex hoc dolores, & morbi fiunt. *Et propter nimiam copiã, & propter paucitatem, dolor etiam oritur*. ait Hipp. A' copia nanque ſanguinis, ſeu ſucci, partes ſenſiles grauantur, ſeu extendente, aut duras efficiente, ſeu inflammatas reddente, dolores oboriuntur. Sicuti etiã ſanguinis alimentalis defectu ab aliquo impedimento, impedita facultate attractrici alicuius partis, dolor oritur, cum illa pars ſanguinem pro ſuo nutrimento attrahere nequeat: Quocirca interdum partes dolentes vidi carne deſtitutas factas, & ſi ad eam dolor ſuccos malos
B attraheret, hinc etiam dolor augeſceret. Inſuper dolor quidem a motu peragitante, ſeu conquaſſante prodit. Vlteriùs à materiæ acrimonia, ſeu mordacitate pungente, ſeu mordicante, & à re diuidente, aut à re comprimente, ſeu à parte contuſa, vel à materiæ craſſitie obſtruente, dolorem gigni pro comperto habeas. Dolor itaque ipſis de cauſis attrahit, & hinc longè magis quàm calor immodicus, dolor ſanè concitatus, ſanguinis, & ſuccorum morum, fluxionem, ac inflammationes omnes, tam propriè, quam non propriè nũcupatas producere valet, vt Galenus, ex Hipp. mente, ratione, ac experimentis nos docuit; vt etiam lib. 2. de magnitudine morbi cacochyma c. 11. dixi. Verùm vltra calorem immodicum, & dolorem alia mihi ſeſe offert cauſa, ob quam partes læſæ attrahunt abſque vllo morſu, doloreue, vt loco dudum ſtatuto iam exactè oſtenſum eſt, nimirum inſignis reſiccatio partis, cuius vi attractio fit nam *admodum arefactæ venæ intenduntur, ac inflammantur, inflammatæque trahunt, quæ influunt*, vt in viſceribus contingere ſolet. & alio loco habet. *Quandoque enim intenditur hypochondrium ſine inflammatione propriè nominata propter vehementem quandam ſiccitatem*, attrahentem fluxiliorem humiditatem: Ac etiam inquit *febris ardens fit, cum venulæ tempore æſtiuo exſiccatæ, acres, & biliosos ichoras ad ſe traxerint*. Cæterum ſecundi fluxionum ſanguinis ſuccorumque generis, per modum receptionis relati differentiæ plures quidem quoque creduntur: in eo genere ſemper concurrente potenti tranſmittenti, vel vniuerſali, aut particulari; cum ſæpe malus humor in generis venoſi ſinu repertus, ac in toto corpo-
C re, à natura cordi implantata, ceu à primo corporeo agente, motoreue vniuerſali calubri omniũ totius noſtri corporis actionum, ad quampiam defectam, vel imbecilliorem, aut ægram partem; ſeu laxiorem, molliorem, rariorem, & magis vacuam tranſmittatur: Interdum verò ab aliqua parte validiori, aliquo prauo ſucco infeſta, ad imbecilliorem, ſeu defectam, vel ægram partem is ſuccus tranſmittitur, quam autem partem defectam, ac imbecilliorem exactè oſtendo lib. 2. de magnit. morbi cacochyma c. 11. Quandoque autem ſine tranſmiſſione ab aliqua parte facta, humor, ſanguiſùe ſua natura grauis, vt eſt melancholia, ad inferiores partes rariores, molliores, ac laxiores deſcendit: ſicuti leuis humor ſua natura ſurſũ ſe rapit, vt bilis eſt. Ex quibus patet, quod ſi primæ cauſæ fluxionis, ſanguinis genus, cum ſecundo genere comparetur, procul omni dubio, in primo genere fluxio velocior ſemper erit eo, quia motus celerior ab attrahente partis læſæ fit, quam à parte recipiẽte affecta, præterquam quòd etiam pars attrahens recipiens quoque eſt rei fluxæ, à toto, vel ab aliqua parte tranſmittente; ergo ſequitur aſſumptum, licet ea pars, quæ in principio fluxionis tantum reciplebat, citò poſtea, vel calfacta, aut dolens attrahat. Similiter, ſi primi generis eas tres cauſas attractionis ſeorſum comparatas perpendamus, nempe reſiccationem, calorem immoderatum, ac dolorem partis ægrę; certè aſſidue velocior fluxio à calore im-
D modico, quam a reſſicatione ſemper erit: quoniam maior attractio ab eo calore conſurgit, quàm ab arefactione: Verùm enimuerò adhuc etiam maior attractio a dolore emergit, quam à calore allato. Ergo velociorem ſanguinis inflammantis fluxionem dolor parit, quam calor intemperatus: Præterea etiam, cũ plures doloris attrahentis cauſæ eſſe valeant, vt vidiſti, ac etiam eo, quòd vna cauſa ex ijs vehementior alia eſſe valet, ad maiorem dolorem infeſtandum quoque pro vt cauſa doloris maioris partis offenſæ; maioris attractionis cauſa quoque eſſe valet, velociorem etiam ſanguinis motum gignere quit: Cum pariter immoderati caloris trahentis partis infeſtæ cauſæ quamplurimæ ſub quinque genera ſe habeant, ac vna quidem altera validior ſit, velociorem quoque vtique ſanguinis fluxionem producere poterit. Non diſſimiliter autem aſſeuerandum venit de differentijs ſecundi generis, nec non tertij generis, quod per ſucci naturam grauem, aut leuem habetur. Quondoquidem ſicuti magnitudo morbi ſanguinea maior vehementiorue eſt à maiori copia ſanguinis prodiens, maiorem quoque ſanguinis multitudinem per ſe indicat detrahendam, ſic etiam æquabiliter motus ſanguinis velocior, celeriorem ſanguinis eductionem poſtulat: Ac ita his, modo, ſtatutis omnibus ſemper perpenſis, in morborum inflãmationibus venæ ſectione rectè curandis, quoad ſanguinis partem inflammantis fluxionem ve-

De loc. in hom. pag. 418.

De loc. in hom. pag. 418.
1. De ſymp. cauſ. c. 6. & lib. 2. de loc. aff. c. 5. & 6. aph. 5.
4. De vict. rat. in morb. a. t. 27.
Ibidem & 11. meth. cap. 8.

1. De ſymp. cauſ. c. 6. & 2. de loc. aff. c. 5. & 4. de loc. aff. c. 7.
4. de vict. rat. in morb. acut. t. 27. & 83. & 1.
De ſymp. cauſ. c. 6. & 2. de loc. aff. c. 5. & 2. de comp. m. 5. loc. c. 2. fol. 137. C.
Iiſdem locis & 6. de ſimpl. med. fac. fol. 43. B. cap de Ariſtolochia.
5. Meth. c. 4. & 4 aph. 72. & de arte med. c. 86. & de 4. vict. rat. in m. acut. t. 27. & de cur. rat. p ſang. miſſ. c. 8.

4. De vict. rat. in morb a. t 27.
Idem com. 1. progno 27.
4. De vict. rat. in morb. acut. t. 2.
Hip. de nat. ho. 278. & Gal.
2. De alim. fac. c. 5. & 13. met. c. 5. & 11. met. c. 20
13. Meth. c. 5. & de cur. rat. per ſang. miſſ c. 8.
Lib. de oculis part. 6. c. 1.
11. Meth. c. 20.
Lib. de oculis p. 6. c. 1. ex com. 4. aph. 9. & 1. de alim. facul. c. 5.

Com. 4. aph. 9. & 2. de compoſ. med. 5. l. cap. de ijs qui ex ſtomacho caput dolent.

Dolor: & à repletione, & à nimia inanitione fit: vt ait Hipp.
A ſanguinis etiam alimẽtalis inopia.
Cui dolentes partes carne deſtituantur aliquando.
Dolor à motu peragitante fit etiam.
Et à materiæ acrimonia, & mordacitate.
Et à re diuidente: & à re comprimente dolor oritur.
Et à re obſtruẽte ac extendẽte.
Dolor plus attrahit quam calor.
Præter dolorem autem & calorẽ tertia cauſa eſt attrahent nempe exſiccatio inſignis.
Febres ardẽtes ob ingentem venularum ſiccationem acres & biliosas ichoras attrahentem: vt etiam Hipp. 1. de morbos pag. 448 ſtatuit.
Secundum genus cauſarũ fluxionis per receptionis modum contingens.
Fluxio velocior à primo genere fit.

Pars quæ ĩ principio tantum recipiebat deinde, calore, vel dolore, vel excitatione magna læſa mox attrahit.
Fluxio celerior à dolore, quam à calore facta; tamen fluxio à calore velocitate facta, vincit aliã fluxionem à reſiccatione magna ortã.
Sicuti magnitudo morbi ſanguinea, fluens à ſanguine celerius fluente, ob maiorem velociorẽ fluxionis ſanguis ita etiã magis venæ ſectionem ocyſſimè & ampliorem poſtulat.

Digitized by Google

lociorem retorquendam, perpetuò quoque ac magis confeſtim vena pertundenda erit; illico; A
prius quam ſanguis fluat.

CAPVT XVII.

Modus inſuper iſtius remedij moliendi, adhuc eò magis explanatur, quò varij modi inflammationis, tum ſanguinis, tum membrorum, tunque vniuerſi corporis, explorantur: Nam quanto inflammationis modus velocior eſt, & copioſioris ſanguinis rationabiliter maiorem morbi ſanguineam gignentis magnitudinem, tanto quoque celerior, copioſiorque ſanguinis eductio; per venam ſectam; adminiſtranda erit.

Conextus. Modus inflammationis non proprie vocatæ ab Hippocrate ſtatutus. Modus, quo febres ardentes fiunt eſt inflammatorius improprie vocatus eryſipelati enim phlegmonoſo reſpondet. Ac etiã fluxione & attractione gignitur ardẽs febris vt dudum vidiſti & vt modo ex Hippocrate habetur.

MOdis autem fluxionum explanatis, nunc modos inflammationum patefaciam. Morborum enim inflammationum plures quoq; ſunt modi; Primus nanq; modus, in febre ardẽti habetur, qui modus impropriè inflammatorius vocatur, ac B
eryſipelati phlegmonoſo aſſimulatur, qui adhuc etiam duplex eſt, aut enim à bile, ſeu ichoribus bilioſis, ſeu ab ichoribus ſalſis pituitoſis fit, cum Hippocrates dixerit. *At verò febris ardens ferè bilioſos præhendit, corripit etiam pituitoſos hoc modo. Vbi bilis toto corpore commota fuerit, & forte euenerit, vt vena, & ſanguis magnam bilis copiã ex carnibus, & ventriculo trahant. Qui verò priùs ineſt, vtpote natura calidiſſimus in corpore ſanguis exiſtens, cum ex carnibus, & ventriculo incaluerint, ſupra eum, qui iam ineſt amplius adhuc à bile; reliquum ẽt omne corpus calefacit, & quædam quidem partes ob copioſam humiditatẽ penitus reſiccari nequeunt, quod ſi reſiccata fuerint homo perit*, cum iam antea dixerit. *Cauſus id eſt febris ardens fit, cum venulæ tempore æſtiuo exſiccatæ, acres, & bilioſos ichoras ad ſe traxerint &c. fit quoq; magna ex parte ex longo itinere, & longa ſiti, vbi arefactæ venulæ, acres, calidaſq; fluxiones* ẽt ſanguinis fluentiſſimi, & calidiſſimi *ad ſe attraxerint.* Vult enim Hippocrates hunc inflammationis modum impropriè nũcupatum vniuerſi corporis, ratione arefactionis venarum fieri, & per modum attractionis fluxilium acrium, tenuiumq. bilioſorum humorum, quibus attractis, ardentem eorũ putredinẽ concitati, ac vnà cum ſanguine, qui vt omnium calidiſſimus (Spirituũ actu calidiſſimorũ cõmixtione, vt antea oſtenſum eſt) facillimè inflãmari poſſit, quo inflãmato, in venis vnà cum bile putreſcẽte *præcipuè verò vbi in ventris, aut iecinoris, aut pulmonis venis bilis efferueſcat* facillimè quoq; ſubinde, totũ corpus inflãmari, conſpicuum eſt, defertur nanq. ſanguis in totum corpus per venas. C
Vnde ait Hippoc. *ſupra eum, qui iã ineſt ampliùs adhuc à bile, reliquũ corpus, ẽt omne corpus calfacit*, cuius rei, cum ẽt Galenus meminerit; ait *in vna corporis parte, quæuis illa ſit, interdum cauſus gignitur, interdum & toto in corpore: Verùm ſi venæ totius corporis ſupramodum exſiccatæ calidas carnoſis è partibus humiditates traxerint, in toto corpore fit &c. Si ergo in vna quapiã corporis parte affectio ea fiat in ea ſolum, quæ eryſipelas referat, affectus quiſpiam erit. Verum, ſi venæ totius corporis ſupra modũ exſiccatæ calidas carnoſis è partibus humiditates traxerint, in toto corpore fiet, quæ cauſum referet affectio. Cauſus verò propriè dictus non caliditatis, quæ per totum fit corpus, præſtat modo vehementia, verũ quoq; & ſiti: nã ſitis in eo vehemens, & incõpenſibilis &c. cum verò in vna parte nõ de neceſſitate, niſi pars ipſa ſitim pariat. Omnium aũt primum, & maximè id facit os ventriculi, deinde ventriculus, atque ab eo ſtomachus, poſt pulmo, & ſubinde ieiunum inteſtinum.* Cauſus itaq; per attractionis modũ genitus, vel ſcilicet vniuerſi corporis, ac tunc propriè vocatus, aut alicuius partis non propriè nuncupatus, cum tunc eryſipelati proportionetur: Eryſipelati enim ibi phlegmonoſo à Galeno ſtatuto reſpondet, fluente vnà cũ bile prædominante efferueſcente, & fluente, ſimulq; iam fluxa etiam ſanguine, ſi in venas hepatis, ſtomaci, ventriculi, pulmonis, ac inteſtini ieiuni ſic bilis confluxerit; in qua vtiq; febre ardenti venæ ſectio celeriter, ac copioſa ſanguinis eductione quoq; adminiſtranda venit, etſi non ita copioſa, vt in febre ardenti, ſeu cauſo propriè appellato cõueniat. Sin bilis tantum abſq; ſanguine fluxerit, tunc non in carnoſa corpora vaſis referta inflammatio fit, in D
quibus hæ inflãmationes conſurgunt, quin potiùs *circa cutim maxime conſiſtens, tum hãc externã, quæ omnium partium commune eſt tegumentum, tum membranoſam, ac tenuẽ, quæ ſingulis internarum eſt circundata.* Ac ibi cũ nullatenus morbi inflammatio fit, quinimmo morbi magnitudo cacochyma, aliam quidem deteriorem magnitudinem diſponens periculo plenam: Ideò tãtũ ibi corpus totum medicamento bilem purgante euacuandum eſt, reuulſionis, ſeu deriuationis gratia. De morborum verò inflammationibus non propriè dictis, & antea allatis, particularibus iam apud Hippocratem, & Galenum patet, eos, vel in præcordijs omnibus progigni *propter vehemẽtem quandã ſiccitatẽ, nõ ſolũ in illa parte, ſed ẽt in ſuccigente coſtas mẽbrana, atq; præcordijs. Aut propter inflãmationem, cum tumore ipſorum in hypochondrio muſculorũ ſine inflãmatione propriè nominata conſiſtentem.* Et à ſiccitate vehementi, & ab inflammatione non niſi ea, quæ influunt, inflammatoria attrahuntur, & hinc inflãmatio modo attractorio exoritur, in morborũ inflãmationibus particularibus, eryſipelati phlegmonoſo, & cauſoni nõ proprie appellato proportione aſſimulatis.

Ardens febris, aut in vniuerſo corpore, aut in quapiam parte, emergit. Si in parte vero tunc eryſipelati phlegmonoſo proportionatur. Si vero in toto genere venarũ tunc proprie cauſus nũcupatur. Partes impropriè inflammatæ, quæ ſitim parere poſſit in ardente febre non propriè vocata. In venis iecinoris, ſtomachi vẽtriculi, pulmonis & ieiuni inteſtini ardens febris impropriè vocata fit. Ipſa febris quæ ſibi iunctam habet ſanguineã magnitudinem venæ ſectionem petit, amplam. Si vero in ijs partibus circa cutem fluxio ſolius bilis fluxerit, cum magnitudo ibi ſanguinea non ſit, nec etiam venæ ſectionem petit. Propter vehementem ſiccitatem attrahentẽ inflãmationes fieri nõ propriè appellatas & in coſtium pleura & peritoneo & in præcordijs.

Lib. 2 de morbis pag. 448. ex Foeſio.

4. De vict. rat. in mor. acu. t. 2. Tex. 1.

Li. de carnibus pag. 208. Idem quoq. lib. 1. c. 6. iſtius operis & c. 8 libelli lius primo.

Galenus lib. 2. com. 2. epid. tex. 72.

Hippoc. de nat. hom. 179. & de oſſium natura 245.

1. De morbis p. 448.

Com. 4. de vict. rat. in morb. acut. cont. 1.

14. Meth. c. 2.

Ibidem.

2. Ad Glauc. c. 8.

4. De vict. rat. in m. acut. t. 27. Com. 1. progn. 27.

A tis. Cæterùm ſicuti per modū attractionis partis affectæ, ſeu venularum totius exſiccatarum duæ febris ardentis ſpecies habentur; pariter aliæ iſtius febris duæ ſpecies profectò reſpectu tranſmiſſionis à parte potentiſſima actę, ac ſimul ratione receptionis à parte offenſa molitæ inueniuntur. Quocirca febris ardentis quatuor vtique ſpecies à Galeno creduntur, cum exarat. *Vtrum igitur ita tantum: modo ſit cauſus, vt dixi, cum ſcilicet acres, & bilioſos ichoras ad ſe traxerint venulæ, An ne & carne id patiente erit cauſus, ſiue cauſus in vna parte, ſiue toto in corpore pati eam contigerit? oſtendimus etenim eam vim habere eorum, quorū indiga eſt attractoria. Præterea & fieri poteſt, vt modo ſimilis affectio fiat. Modum alterum dico, cum ex validioribus partibus ad imbecilliorem aliqua mittantur excremēta: nempè, quod particulis ſingulis, vt attractoria, ſic et expulſoria in ſit facultas, declaratū eſt. Fieri ergo poteſt, vt interdum quidem ex parte vna, interdum verò & ex pluribus acres, & bilioſi ichoras exactè ad dictas fundantur particulas, quæ ſcilicet imbecilliores ſint.* Vnde neceſſariò in cauſone ſanguis vnà cum bile concentratus per venarum ſinus, & ſi per poroſitates exinde à centro, & à partibus validis expellantur acres, & bilioſi vapores, & fuligines ad cutim, vt apertè ait Galenus, hinc partes extremæ ardentes ſunt in ſanguinis concentratione. Nihil cauſus malignus fiat, tunc enim à viſcerum magna inflammatione introrſum calor attrahitur. Vnde extremæ algent partes, interna vruntur, & ſitiunt ægri. Cum autem dictum ſit, in ardenti febre B confeſtim, copioſanque ſanguinis miſſionem, vena ſecta, ſemper adminiſtrandam eſſe, ac vſque ad animi deliquium. Ideò ſi hæ duæ ardentis febris ſpecies totius corporis ſimul compatentur, celerior, & copioſior ſanguinis eductio in illa, attractionis ope genita, congrua eſt, quam in illa, quæ receptionis vnàque tranſmiſſionis vi oritur: pariter de ambabus totius corporis velocioris fluxionis ſpeciebus aſſeuerandum eſt, reſpectu aliarum duarum ſpecierum, quæ particularis alicuius partis ægræ habentur, in quibus non tanta inflammatio exiſtit. Sed vbi iam allata ſanguinis eductio tum in ſynocha, tum in laſſitudine phlegmonoſa, & in phlegmone molienda, cum alia, quæ in febre ardenti eryſipelati phlegmonoſo conuenit agenda comparetur. In prioribus quidem affectibus amplior vacuatio adminiſtranda eſt, quam in poſterioribus, ſicuti è contra in ipſis pro maiori refrigeratione reſpicienda, quam in illis requiritur, executioni mandanda eſt, vt ex Galeno colligere poſſumus, eò, quia eo tempore bilis cū actu efferueſcat, & incaleſcat, vt ex potentia ignea, quæ antea reperiebatur, iam actu tūc ignea facta, ſanguine hinc etiā incaleſcente calidior præternaturaliter fit, hinc maiori refrigeratione in iſtis, quam in illis, indigemus. Verùm cum tribus modis ſanguis inflammari poſſit, nempe quantitate, immodicaq; calida qualitate vſtiua ſine putredine, & cum putredine ipſa. De duobus prioribus enim modis, ait Galenus. *Cum enim phlegmone duplici ratione à natura receſſit, & quod pars ipſa* C *multo ſanguine ſit referta, & quod eadem ſit calidior*. Qui duo modi ne dum in inflammationibus proprijs particularibus partium, verum etiam in ſynochis, & laſſitudine phlegmonoſa reperiuntur, vt iam antea demonſtratum eſt. A copia nanque dummodo ſpirituum interceptiones non fiant, vt c. 13. dictum fuit, inflammatio prius ſpirituum, deinde ſanguinis fit. A calido autē vſtiuo nihil putredinali quoq; ſanguinē inflammari poſſe pro comperto habetur. Nam dum Galenus differentiam loci putredinis inter ardentes febres, ac tertianas ſtatuit, inquit, *ſi ardētes febres ſint in venis abundat* bilis *præcipuè iecinoris, & ventris. Tertianæ verò fiunt, cum totius carnes affluant bile flaua, & nam hæ quidem non perinde trahunt originem ex bilioſis retentis excrementis*, quia Hipp. ait *Tertianæ verò febres numeroſiores erant ardentibus, grauioreſque*. Ideò Galenus rationem cū reddiderit, ſtatuit quòd licet hæ tertianæ in loco putredinis tertianarum ortæ fuerint; attamen modum generationis bilis genitæ, à qua proficiſcebantur, fuiſſe eodem modo, quo ardentes gignuntur: proinde ardētibus grauiores eas tertianas fuiſſe. Modus aūt ſanguinis inflāmatorius, vſtiuus fuit, quidem ſine febre putrida, ob calorem deurentem cum exarat. *Sed calore in vaſis, & viſceribus aucto, ac inflammato ſtatu præter modum calido, quomodo in his, qui ſe plus ſatis exercitauerunt, fit, aut in magnopere ſolicitis, aut qui multum apricati ſunt &c.* Verū iſte modus improprius eſt, propriæ inflammationis, quæ & cum copia, & cum immodico calore combuſtiuo, & vnà cum calo D re putredinali, ac etiam quandoq; colliquatiuo adeſſe facilè poteſt. Sanguis aūt ſine putredine inflammari valet, dum ſine putredine bilieſcit, vel dum ſupra modum coctus à calore hepatis ſit ingenti, aut ex alimentis ſanguinē copioſū, & calidiorē parientibus, importunè datis; Præterea ſanguis bilieſcit, ac vritur, ſeu inflammatur à ferarū morſu, & ēt à dulcibus, ac oleoſis, ſeu pinguibus: Verū ſanguis calore putredinali inflammari valet, dum ob plures putreſcit cauſas, nimirum propter eius humiditatem, calorem, craſſitiem, glutinoſitatem, & copiam, nec non ob eius dulcedinem. At vero ſanguis potiſſimum ratione ſuæ humiditatis facilè putreſcit: Cum ipſa humiditas putredinis minera ſit; hinc humidis temporibus præcipuè putredinem effici cernitur. Ideòque ſanguis humiditate facilè putreſcit, ſeu in vaſis ſolis, aut in toto corpore putreſcat: Ac eo magis putreſcit, quò vnà cum ſanguinis humiditate calor tum potentialis, tum actualis commiſcetur; cuncta enim talia calida & humida facilè putreſcunt, niſi diflentur, ac refrigerentur. Vlteriùs ſanguis ſua craſſitie quoque in eo vt obſtructiones facit vnà cum copia peccans putrefieri valet: Hinc etiam magis iuſto caleſieri, & inflammari, ac denique in cinerem conuerti: Quin potiùs ſanguis putreſcit, quatenus in alterius humoris naturam

G 2 conuer-

Left margin notes:

4. De vict. rat. in morb. acut. contex. 1.

4. De vict. rat. in morb. acut. 1. & c. 2. de vict. rat. in m. ac. t. 46.

4. De victu rat. in mor. a. t. 16. Et 1. de morb. 448.

13. Meth. c. 8.

14. Meth. c. 3.

13. Meth. c. 8.

Cap. 14.

3. Epid. com. 2. contex. 19.

Ibidem.

Ibidem.

4. De tuenda sanit. c. 4.

3. De vict. rat. in morb. acutis t. 44.

5. De loc. aff. c. 7. 11. Metho. & 1. epid. c. 3. 1. 3. Idem vide lib. 2. c. 6.

Com. 3. aph. 16.

2. De diff. feb. c. 9. & 11.

Ibidem & 2. de diff. feb. c. 9.

8. De comp. me. 5. loc. c. 7. & c. 8.

4. De ſimpl. med. fac. c. 3.

2. De diff. feb. a. 11.

2. De diff. feb. c. 11.

Right margin notes:

Febrium ardentium à bile gignit [illegible] concomitantium, quatuor ſpecies, duæ in ardētes febris propriè appellatæ ſunt. Duæ verò ardentes nō propriè vocatæ ex Galeno ſtatuuntur.

Quia etiam [illegible] [illegible] inflammationis [illegible] alias duas per attractionis modum genitas à Galeno ſtatuuntur.

Cur in ardentibus febribus ſāguis concentretur & partes extremæ ſlageant magnoincēdio.

Febri arden. propriè dictæ venæ ſectio celerior, & maior ſeu copioſior cōuenit illi, quæ per modū attractionis genita eſt; quam quæ per tranſmiſſionis modū oborta eſt.

Synoche febri, laſſitudinique phlegmonoſæ, & phlegmoni amplior ſanguinis miſſio competit, quam cauſoni.

Tribus modis ſanguis inflammari poteſt.

Primus modus à quantitate inſigni ſāguinis. Secundus a caliditate valde vſtiua non putredinali.

Ambobus is modis & in ſynocha non putri, et in laſſitudine phlegmonoſa ſanguis inflammatur.

In venoſo namque genere cauſus ſit 6. apho. 16.

Multiplex Modus, quo ſāguis ob calorem inſignem non putredinalem ſed vſtiuum tātum inflammatur.

Tertius modus inflāmationis ſanguinis à calore putredinali proficiſcitur. Putreſcit autem ſanguis dum inflammatur ob humiditatem. Et ob calorem ſimul humiditati iunctum. Et ob craſſitiem obſtruentem copiamque &c.

Sanguis putreſcit non vt ſanguis ſed vt in termino, & vt humor ad quẽ tranſit: dum putrefactus eſt.
Putredo ſanguinis ob eius dulcedinem fit. Et ob liquiditatem, & ob eius ſpiritus calidiſſimos & dulciſſimos, qui ſanguinis liquiditatis cauſa ſunt vt Hippoc. li. de carnib. 208. & 209. & 210 & Ariſtot 2. de par. anim. c. 3. & 3. de hiſt. anim. c. 6. & c. 19 & 2. de part anim. c. 4. & 4. de hiſt. anim. c. 7.
Oribaſius lib 5. medicinalium collectionum ad Iulianum Imp. ex Gal lib. de vinis c 6.
Iſtorum autem inflamationis ſanguinis modorum ſicuti vnus modus alio modo citioris, velocioriſq; inflãmationis, maioriſq; magnitudinis ſanguineæ morbi inflammatoriæ cauſa eſt: ita etiã celerior & copioſior venæ ſectio peragenda eſt.

conuertitur, vel etenim vt in bilem flauam, aut atram tranſmigrat: ſanguinis nanque tenuioris, & pinguioris pars, ſi putreſcat, in flauam bilem mutatur ſicuti craſſa eius pars putreſcens, in atram bilem vertitur; cauſa verò huius rei à Galeno aſſignatur, vt eum eſt legere. At verò ſanguini putredo etiam contingit, ob eius dulcedinem, cum ſanguis patenter dulcis ſit. Præterea etiam quia liquidus eſt: Verùm ob ſpirituum, qui tum calidiſſimi, tum dulciſſimi ſunt, vt lib. de med. certit. iam oſtenſum eſt, commixtionem ſanguis tam dulcis, quam liquidus habetur, vt cetæ, & pici liquiditas certè, ob calorem ignis accidit. Spiritus itaque actu in nobis calidiſſimi, facilè à calore excedenti inflammari queunt, quibus inflammatis, ſanguis quidem ſubinde, vt humidus, ac dulcis, & pinguis facilè putreſcit, vt omnia dulcia calida, & humida facilè putreſcunt, ac etiam biliſcunt, & omnia dulcia pinguia ſupra modum calfacta in amaram bilem vertuntur. Hinc vinum dulce in nobis biliſcit vt Hipp. & Gal. ſtatuunt: Quocirca Oribaſius ex Galeno vina dulcia biliosis contraria eſſe cenſuit, cum omnia vina dulcia, flauæ bilis, materia ſint. His autem modis omnibus ſanguis inflammari valet, ac innatus calor aereus, in igneum conuerti poteſt: Sicuti autem quilibet horum modorum ſanguinis, tum propriè inflammandi, velocior altero modo eſt; ſic etiam celeriùs ſanguis educendus, in eo vt velocius ab eo modo ſanguinem inflammandi magnitudo morbi ſanguinea præſens emergit. Pariter de copioſiori ſanguinis miſſione molienda in iiſdem modis, vbi maior copia ſanguinis peccantis fuerit, velociori modo annexa, afferendum venit, quatenùs ab ea copia maiori, celeriori modo iuncta, maior, ſeu vehementior morbi magnitudo ſanguinea prodit. Verùm ſi ipſe ſanguis, & copia, & caliditate ſimul ingenti inflammetur, adhuc velociùs, & copioſiùs ſanguis mittatur: ſic etiam iis addatur calor putredinalis, vel præſens, aut imminens, tunc à vehementiſſima magnitudine morbi ſanguinea, ab iis tribus modis exorta, copioſiſſima ſanguinis detractio celerrimè adminiſtranda indicatur, Concurrentibus tamen omnibus coindicantibus antea allatis, vnà cum permittentibus ſtatutis, & compermittentibus.

A
Eodem lib. c. 9.
2. De cri c. 11.
5. Aph. 37.
4. De ſim. med. fac. cap. 19. & 3. de diff. feb. c. 3.
2. De nat. fac. c. 8. & 2. de vict. rat. in morb. acu. cont. 21.
2. De criſib. c. 12.
3. de vict. rat. in morb. acut. t. 2. & cont. 10.
2. De diff. feb. c. 3.
B
Cap. 2.
Cap. 1.

CAPVT XVIII.

Cum plura ſint, quæ in ſanguineæ maſſæ magna inflammatione vehementer incaleſcunt, quid primo, & quid ſecundo, tertio, & quarto inflammetur quæritur; ac etiam ſanguiſne arteriarum, an venarum prius inflammetur: ſicuti nanque plura ſunt, quæ inflammantur, ſeu inflammata ſunt, ſic etiam celerius, copioſiuſque, ſanguis educendus; & de arteriarum ſectione agitur.

C

Conteſt.

CÆterùm, cum plura ſint, quæ in morborum inflammationibus, tum vniuerſi corporis, tum alicuius partis, iam antea ſtatutis inflammẽtur: Nam in his magnis, & acutis morbis, aut cordis quidem ſubſtantia, aut humor, ſeu aerea ſubſtantia cordi implantata, inflammari poteſt. Inſuper aut ſanguis venarum, vel arteriarum, aut vterque ſimul inflammatur: Ac etiam in ſanguine, vel tantum ſpiritus vehementer incaleſcit, vt in ſynocha non putri, vel vnà cum his ſpiritibus ſanguis putreſcit, vel prædominans, vt in ſynocha putri, ſeu vt ſubdominans vt in cauſone. De corde autem, quia priùs inflammari ſubſtãtiam aeream, deinde in calefieri humores inflammari manifeſtũ eſt. Tandẽ in calefieri quoq; cordis corpus inflãmari conſpicuũ eſt. Ideò circa id nihil elaborandũ mihi eſt: Sed de venarum, & arteriarũ ſanguine quæſtio cadit; ſanguiſne venarũ, an potiùs arteriarũ priùs inflãmetur: Quandoquidẽ ex Gal. arteriarũ ſanguis priùs inflãmatur, poſtea venarũ ſanguis. Cũ exararit. *Caleſit primũ, qui in arteriis eſt ſanguis, quia. ſ. is tum natura calidior, tum verò ſpirituoſus magis ſit, poſt hunc verò etiam, qui in venis eſt.* Ex alia aũt parte patet, cũ in aliqua particula collectum ſanguinem, tam in inflammationibus propriè vocatis, phlegmonibuſque appellatis, quam in non propriè nuncupatis, tum in ſinu venoſi generis, ſeu in toto corpore ſangnis incaluerit, & putruerit, priùs inflammari, poſtea cor ſecũdum eius ſpiritum primogenitum inflammari; quo igneo reddito non niſi certè ſanguinis arteriarum ſpiritus incaleſcũt, quibus vehementer calfactis, neceſſariò ſanguis etiam arteriarum inflammatur. Quocirca perpetuò venarum ſanguis priùs inflammatur, poſteriùs arteriarum ſanguis ſimiliter inflammatur. Ergo manifeſta contrarietas adeſt. Cui reſpondeo contrarietatem hanc non eſſe, cum priùs, & poſteriùs duplici modo adeſſe valeat; nam vel cauſaliter, & putredinali inflammatione cor vt ſubiectum caloris febrilis inflammatorii, tam in particularibus, quam in vniuerſalibus, magnis, & acutis morbis ſangnineis, inflãmanti, ſanguis utiq; uenarũ priùs inflammatur, deinde uerò cor, tandẽ arteriarũ ſanguis, & id ſanè conſideratione perſpecta ante ſubiecti proprii febriũ omnium inflam-

9. De diff. feb. c. 1.
Lib. de inequali intemperie c. 4.
9. Meth. c. 4. & c. 5 & 1. de diff. c. 1.
D
Lib. de inequali intẽperie c. 4.

Dubium.
Num quid venarum an arteriarum ſanguis inflãmetur prius aut poſterius.
Solutio.
Prius & poſterius duplex.
Priũ cauſaliter & putredinali inflãmatione, cor ſubiectum caloris inflãmatorii febrilis &.
Inflãmatio gemina: nam vel pro caliditate ingẽtiſſima nõ propriè, vel pro calore febrili & igneo putredinali etiã impropriè accepto.

A inflammationē, pro inflammatione nunc caliditatē magnā, & igneā recipiendo, eeu Inflāmationem non propriè appellatam. Alio verò modo eum igneum, & magnum calorem conſidero formaliter febrilem tum cordis, tum exinde totius corporis, præſertim ſanguinis arteriarum, & venarum ad alium calorem putredinalem alicuius partis comparatum, qui totum corpus in febrilem calorem ponere nequit: quin prius cor per calorem igneum ſanguinis arteriarum, ac deinde venarum igniter calefecerit: Cōſiderat enim Galenus, quod quando æquabiliter *calor ſanguinis in particula, quæ phlegmone* tum propriè, tum non propriè *laborat, mitis eſt, tum qui in toto animalis eſt corpore mediocriter attemperatus, non facilè vnà cum affecta particula calfit*, eum calorem ſanguinis peculiaris partis æqualiter, & inæqualiter, cum alio ſanguinis calore totius corporis, tam venarum, quam arteriarum comparando; æqualiter enim, ſi vtrunq. temperatum, fuerit difficilè calfit. *Sin* inæqualiter *vel ille* ſanguis particularis *fervet vehementius, vel qui per totum ſpargitur animal, biliosus eſt, illico totus* ſanguis *ad calorem vertitur: Multò verò magis ſicubi ambo* æqualiter ad facillimè caleſaciendum *concurrunt, vt & qui in phlegmone habetur admodum calidus ſit, & qui in toto eſt animante bilioſus*. Deinde verò priorem, ac poſteriorem comparando calorem, qui, à caloris putredinalis phlegmonis vehementia concitatur, prius in arterijs ſubinde inuenis; deptomit. *Porrò calefit primum, qui in arterijs eſt ſanguis, quum ſcilicet iſte natura calidior, tum verò magis ſpirituoſus ſit: poſt hunc verò etiam, qui in venis eſt*.

De Inæquali in temp. c. 4.

Ibidem.

Ibidem.

Galeni locus delucidatur. Si calor ſanguinis phlegmonē facientis, mitis fuerit: & etiam calor totius generis venoſi tēperatus ſit, cum ſane omnino difficilimus ſit, nisi difficilè calfit, ac totum corpus vnà cum parte phlegmone læſa.

B Denique verò calorem cuiuſpiam viſceris plurimum habentis ſanguinem, cum alio calore alicuius partis inflammatæ coarctando, ſtatuit viſcus id, plurimo ſanguine decoratum, & calidiſſimum, facillimè quidem, & celeriter, ſimul eum calore vniuerſi ſanguinis tum arteriarum, tum venarū, eam partem phlegmone offenſam, eò magis inflammare valet: Cum poſteritati medicinali hæc aſſignarit verba. *Quod ſi propinqua viſceri, cui plurimus ſit ſanguis, obſeſſa phlegmone particula fuerit, iam celerius cum hic vniuerſus, qui in animali eſt ſanguis, calore afficitur*. Si itaque pars aliqua phlegmone affecta, vel cordi, aut hepati vicina ſit, quia celerrimè vniuerſus arteriarum, venarumq; inflammatur ſanguis, ex quo eò magis pars inflammata maiori quidem, & noua laborare poteſt inflammatione; Ideo tunc etiam celerrimè, & copioſè venæ ſectio eſt mollienda. Cæterum ſanguinea vtique ſemper reſpicienda eſt magnitudo, quo ad ſanguinis venarum inflāmationem primariò: Hinc ad locum venæ ſecandæ eligendum perpetuò à loco venarum læſæ parti conſenſu reſpondenti, ſanguis certè educendus, ſeu deriuandus venit. Eanque ſanè ob cauſam iſthæc plura inflammabilia perſpicienda ſunt; Quæ omnia ad inflammatum venarum coarctare ſanguinem deuincimur; Semper enim quot ſint ea, quæ inflammantur, vel inflāmata, ſunt, & quæ prius, & quæ poſterius, & quæ celerius inflammantur, perpendere cogimur; Perpetuò tamen habita ratione, ad partem nobiliorem, nobilem, & ignobilem: Quo nanq; pars nobilior inflammetur, eò celeriùs etiam, vena ſecanda eſt.

Ibidem.

At vero ſi partis phlegmone affectæ calor magnus ſit, ac ſanguis venoſi generis bilioſus fuerit, ſtatim totum corpus incaleſcit: cum tunc cor facillimè incaleſcat.

C Præterea quo plura inflammata ſint, & inflammentur, & quo celeriùs quoque inflammentur, eò etiam maiorem ſanguineam morbi habebimus magnitudinem, & eò etiam celeriùs produci ea magnitudo poteſt. Quocirca tunc etiam celeriter eò magis, & eò copioſius ſanguis, venæ ſectione, detrahendus eſt. At verò celerrimè, copioſiſſimèque id executioni mandandum ſemper eſt, Si ſanguinis venarum inflammatio à ſanguine arteriarum inflammato reflexiua fuerit: reflexiuam autem eam, voco, inflammationem, quoniam dum à ſanguine venarum inflammato, corde mediante, ſanguis arteriarum longè quidem calidior magis, magiſque ſpirituoſus, ſubinde valde inflammatur, ac tunc ea ſanguinis arteriarum inflammatio, profectò ad ſanguinis priorem venarum reflectit inflammationem, ea propter tunc in venis maximam ſanguinis introſpicimus inflammationem, maximamq; etiam ſanguineam morbi conſpicimus magnitudinem, Quam certè obrem adeò ſanguis vtiquè calidior valdeque arteriarum ſpirituoſus incaleſcit, vt magnas fluxiones, ac inflammationes, ac dolores diuturnos tentare poſſit; tuoi in ſe ipſo, tum in alio venarum ſanguine. Quocirca tunc Antiqui arterias ſecabant, vt Galenus faſſus eſt, vbi Medicinam his verbis illuſtauit. *Vbi enim calidus, ſpirituoſusque infeſtus eſt ſanguis in arterijs aceruatus, illic communibus parti affecta, ſectis arterijs eſt opus* idem ait in *infeſtantibus oculos fluxionibus, tum calidis, tum ſpirituoſis in temporibus* arteriam ſecabant.

De arteriarum apertione vbi ſanguis valde ſpirituoſus arteriarum ingenti calore affecto eſt.

De cur. rat. per ſang. miſſ. cap.

D *Poſt aures verò in vertiginoſis maximè, & ijs, qui diuturnis doloribus capitis calidis, & ſpirituoſis affliguntur*, & poſtea inquit, *arterias ſecarem in omnibus doloribus, qui à calida, ſpirituoſaque ſubſtantia naſci videbantur, & maximè in membranis; quarum dolor punctioni ſimilis eſt, ac ſenſim expanditur, pungente quidem ſenſu vna in parte, &c.* Vnde inſomnijs monitus duobus, arteriam in manu ſitam, ſecuit; & iſti ſanitati reſtituti fuere.

Lib. eodem cap. 23.

A

CAPVT XIX.

Quomodo ad animi vſque deliquium noſtro æuo ſanguis educendus ſit: Vnde contra Auerrhoem pro Galeno tuendo nonnulla conſtiuuntur.

Contextus.

CVm doctrinalis ordo ſit, vt, quacunque re explanata, ſi quid dubitatu dignum ſit, ne in lectoris Mente vllus doctrinæ maneat nodus, diluatur; Ideo quia primum modorum miſſionis ſanguinis genus declarauimus, in ſuas differentias diuiſum, quod eſt, vbiquandoque ad lipothymiam vſque id remedium fieri debet: Nunc dubium remanet an ita copioſè, & ocyſſimè ſanguinem mittere liceat ad animi vſque defectum, vt Galeni mente hactenus oſtenſum eſt: cum Auerr. contra hanc enucleatam Galeni ſententiam tribus rationious, hunc in modum, exararit. B

Prima ratio Auerrhois cōtra Galeni ſententiam de ſanguinis miſſione vſque ad lipothymiā molienda. — *7. Colliget. c. 8.*

Et ego dico, quod hæc quantitas euacuationis artificialiter non exiſtit: immo valdè erronea eò, quod hæc ars immitatur naturam, & nunquam ſit criſis laudabilis per euacuationem ſanguinis vſque ad ſyncopā perducentem; immò hæc prouenit à criſibus malis, in quibus virtus expulſiua pluſquam conueniens eſt, expellet. Secunda autem ratio talis eſt.

Secunda ratio.

Adhuc non eſt intentio euacuationis in quantum eſt euacuatio, niſi ad remotionem ſuperflui ſanguinis peccantis quantitate, & ad conſeruationem quantitatis naturalis: ergo quando poteſt ſanguis euacuari vſque ad ſyncopam, niſi cum detrimento ſanguinis naturalis? hoc impoſſibile eſſe videtur, & Galenus non intellexit per hoc niſi ſubitam corporis refrigerationē: ergo hæc medicina accidentalis eſt periculoſa: Vnde melius eſt, vt aliquātulum ex calore remaneat extraneo, quam calor naturalis diminuatur. Tertia verò ratio ita ab Auerr. habetur.

Tertia ratio.

Adhuc eſt credendum, vt in tali corpore, quale eſt iſtud, non ſit putrefactionis alicuius humoris præparatio: ergo ſi diminuis calorem naturalem corrumpetur humor, & virtus diminuetur, & non erit, qui huius erroris faciat correctionem.

Primæ rationis ſolutio. Auerrhoē deceptum fuiſſe ſyncopem pro lipothymia accipiē tem. Syncopes à lipothymia differ. — *12. Meth. c. 5. Lib. 2. ſue prac. c. 9.*

Cæterùm, Auerrhois pace; dicam, ipſum Auerrhoem Galeni, Hippocratiſque ſtatutum minimè intellexiſſe: Quandoquidem ipſe valdè deceptus eſt; cum loco animi deliquij lipopſychiæ appellati ab Hippocrate, & Galeno perſpecti, Auerrhoes ſyncopam intellexerit; inter vtrunque etenim maximi faciunt iſti Græci Autores, vt Alexander Maſſaria animaduertit, ita exarando; *animi defectum, vel defectionem, vel deliquium, vel quomodocunque velimus appellare, ſicuti manifeſte colligitur apud illum 1. ad Glauc. c. 14. & 2. aph. 8. & alibi: poſtremum autem nomen ſyncope aliam rem ſignificat adeò, vt certum ſit Actium lib. 5. cap. 101. nec non multos recentiores medicos, qui docent Lypothimiam à ſyncope nihil differre in manifeſto, & pernitioſo errore verſari.* C Et poſtea inquit de ſyncopis ſignis. *Signa ſyncopis ſunt manifeſtiſſima: pulſus vel ſunt aboliti, vel certe admodum parui, obſcuri, & quos formicantes appellant extremæ partes refrigerantur, ſudores frigidi apparent, ægri ſenſu, & motu priuantur, atque vno verbo, & facile, & toto corpore imaginem mortis repreſentat. Quo loco notanda eſt ſententia Aetij lib. 5. cap. 101. qui ponens inter ſyncopem, & lypothymiam diſcrimen inquit lipothymiam de repente incedere, ſenſu, & motu hominem priuare, & ſudoribus carere, ſyncopem verò & vigilantes, & dormientes inuadere, & omninò cum ſudoribus, qui ſyncopici nuncupantur: Quæ ſententia non eſt recipienda, ſi quidem res ipſa demonſtrat, non ſolum lipothymiam ſed etiam ſyncopem repente inuadere, & in vtraque ſudores etiam apparere: præter quam quod falſum eſt perſpicuè, ægrotos in lipothymia priuari ſenſu, & motu, cum id potius in ſyncope fieri ſoleat. Vera autem differentia inter vtrunque affectum non alia eſt quam ſecundum magis, & minus: ſi quidem ex Galeno ita habendum eſt; vtrunque affectum ab iiſdem cauſis poſſe prouenire: ſed Lipothymiam & mitiores cauſas, & leuiora ſymptomata, quam ſyncopem habere: & vnico verbo lipothymiam omninò leuiorem eſſe affectum, & facilè reparabilem: contra verò ſyncopen propemodum lethalem, ac ſine remedio.* D

Venæ ſectio ad lipothymiā imminentem moliendam; ex hemorrhagia narium critica, & ſaluberrima, quæ ad animi deliquium contigit ægris a febre ardenti ſanatis ab Hippo. & Galeno inuēta ergo non ad ſycopim vſque, Galenus ait venam ſecandā, vt Auerrhoes putabat: imò vt nec ad lipotymiam præſentē ſanguinis eductio agenda eſt: ſed ſolum ad lipopſychiam imminentem ſeu incipientē ſine extrema vacuatione. — *Cap. 14.* — *5. Epid. ægr. 14. p. 10. 41. in Foeſio.*

Ergo falſiſſima patet hæc Auerrhois præmiſſa, ex qua quidem non niſi falſa quoque concluſio ſequi valet: Nam quantitas eductionis à Natura ægrorum criſi ſaluberrima, & optima expulſa ad Lipothymiam vſque, ſed excluſiuè, & imminentem, non autem incluſiuè, nec præſentem, nec incipientem ſponte molita fuit: vt Galenus aſſeuerat, & vt eſt manifeſtè videre in hiſtorijs Hippocratieis, in quibus narratur omnes ægros, quibus in febre ardenti è naribus ampliſſimum ocyſſimèque egreſſum ſanguinis profluuium ſuperuenerit, ſanitati reſtitutos fuiſſe, vt antea dictum eſt, quibus vtique in eo ſanguinis profluuio animi deliquium modo allato cecidit, ſine extrema euacuatione, quæ ſemper pernicioſa eſſet: Vnde cui extrema ſanguinis eductio velociter, & ad ſyncopem vſque ſponte contigit, ei quoque mors cecidit, vt Lariſſæ. Hippoſtheni euenit, cuius cum meminerit Hippocrates, ait. *Sexto poſtquam ſternutaſſet, ſanguis è naribus effluit ad quatuor ferè heminas ſub veſperam neque loquebatur, neque quid fieret, aut quid diceretur, ſentiebat: Vndecimus mortuus eſt.* Et ſicuti Naturæ in ægris contigit, vt natura rectè vſq; prope lipopſychiam, ſeu lipothymiam ſanguinem ex naribus expellente, extrema ſāguinis euacuatione minimè facta, ægri hercle ſoſpites euaſerint; è contra verò, natura non rectè agente euacuatione ſanguinis extremè

elapſa,

A elapſa, donec in ſyncopen ceciderint ægri, mortem obierint. Sic pariter Medicis naturæ miniſtris, imitatoribuſque iam quoque certè idem eueniſſe manifeſtum eſt: Quandoquidem primo modo ſanguine à Medicis detracto, cum ibi nec extrema ſanguinis vacuatio, nec ad extremum virium diſſolutio ſubſequatur, quin potiùs vtrorunque ſymetrum, *moderatumque ſit eductum videatur*: perpetuò patientes omnes hoc infallibili præſidio ſoſpites factos fuiſſe ait Galenus, cum tunc Natura iam, à pondere calorem naturalem grauante, exonerata, caloreque igneo febrili, ſubita ea refrigeratione maiori ex parte ſedato, diſcordiaque, & pugna caloris innati cum ipſo igneo habita valde quoque remiſſa 9. Meth. cap. 5. in optimam criſim celerrimè morbi terminatione: vt hactenus, ex Galenicis verbis antea poſitis patet. At verò illi tres medici, qui tum ſanguinis eductionem extremam, tunque virium roboris ad extremum tenorem diſſoluerunt (ſyncope introducta) eos duos patientes interfecerunt: Immodicæ namque euacuationes omnes malæ ſunt, ac omnino vitandæ non minus, quam ſummæ repletiones periculo plenæ ſint. Nam vt ait Hipp. *Quæ vacuantur multitudine metienda non ſunt, ſed ſi qua oportet vacuentur, & facile ferant. Atque vbi ad animi deliquium educere conuenit, faciendam, ſi ægrotus par eſſe poſſit*. Hinc ad ſecundam Auerrhois rationem dico, ſine vllo ſanguinis naturalis detrimento, remotionem ſanguinis ſuperflui, tum quantitate, tum qualitate ignea inflammata peccantis, per venam ſectam præſertim introducendam, ſimulque ſanguinis naturalis, tam quantitate, & qualitate conſeruationem

B procul omni dubio fieri poſſe, vſque propè animi deliquium; procul verò à ſyncope, ea ſanguinis eductione ocyſſimè molita, perpetuò non perpenſa quantitate educenda vt ait Hippoc. vt dudum dixi, immò tantum ſucci educendi ſpecie, & virium robore perſpectis. Hine nos docuit Galenus pulſus vehementes, ſeu magnos, & æquales, vt nos patientibus vena aperta tangamus, ne pulſus diminuatur, *ne videlicet, nobis opinantibus pro animi deliquio mors* ſyncopa *occupaſſet. Quod ſanè tribus euenisse medicis noui*. Et alia quamplurima incommoda, alijs, vt antea cap. 9. dictum eſt. Vnde ex quo omnes conditiones ſeruandæ ſunt, hucuſque ſtatutæ, vt hæc ſanguinis eductio tuta, cita, & iucundè fiat. Quippe in vigilijs vehementiſſimis, ſudoribus magnis, dolore intenſo, atque regione, ſeu ſtatu cęli valdè æſtiuo *Cauendæ ſunt ſubitæ, & multæ euacuationes, qualis eſt tempore medio inter Canis ortum, & Arcturi. Atque ideò omnes, quibus medici nihil omninò de temporum ſtatu cogitantes, ſanguinem abſtulerunt interierunt. Si etiam valde frigida fuerit, tunc quidem ſanguinem mittere eſt formidandum: cum non ignoremus non parua ex ſimilibus ſequi pericula. Interierunt autem nonnulli, qui in calidis admodum conſtitutionibus non rectè euacuati ſunt ex ſyncopa vocata, & diſſolutione: In frigidis verò, cum acceſſiones incipiũt nimium refrigerati non ampliùs*

C *releuantur. Ob hac igitur neque in locis ſupra modum calidis, aut frigidis ſanguinem mittere audemus: ſed ſi regio ipſa, & temporis ſtatus conſentiunt omnino abſtinemus: cum verò non conſentiunt, euacuamus quidem, ſed multo minus, quam ſi neutrum prohiberet*. Præterea hac alia conditione exiſtente, à copioſa, & confeſtim facienda ſanguinis miſſione, nos abſtinere quoque tenemur, ſicenim ait Galenus. *Tanquam etiam accidens quoddam ægrotantis ad patiendum facultatem conſiderare eſt neceſſarium: multi enim, neque vnquam ſunt euacuati, neque euacuationẽ vllam integram, aut inediam longam poſſunt perferre, ſed alij quidem ex his in omnimodam corporis imbecillitatem facilè incidunt: quidam verò ſtatim os ventriculi malè affectum habent adeò, vt cibos abhorreant: quod ſi eos cogantur aſſumere, aut non retinent, aut malè concoquunt*. Inſuper *in hac dignotionis parte etiam ægrotantis tempe raturam contemplari oportet: quicunque enim calidi, & ſicci natura ſunt hi omnes facilè ab integris euacuationibus offenduntur*. Poſtea *Et conſuetudo quoque non parui momenti eſt, tum ad omnia alia, tũ præcipuè ad euacuationis indicationem, quidam enim nunquam antea fuere euacuati, neque vnquam eua cuationem integram pertulerunt, & multis cibis vti ſunt &c*. Denique ibidem quoque cætera, integram enacuationem, celeriterque agendam, prohibentia poſuit, quorum cum antea iam meminerim, modo non ſunt iterum connumeranda. In quibus omnibus, talem copioſam, ocyſſimè; agendam ſanguinis eductionem, prohibentibus, ait. *Hoſce igitur omnes, quod diximus, vbi diſpoſitiones hortentur, non ſemel, neque ex toto confeſtim, ſed paulatim oportet euacuare, medijs moderatis,*

D *& frictionibus, & clyſteribus mollibus, humectationibuſque, & eataplaſmatis, & balneis*, à quibus ét plethora tollitur: vt etiam alibi Galenus dixit, & vt antea iam exaraui. Nec mihi prætermittendum eſt, talem copioſam celerrimè moliendam eductionem, à nobis nunquam agendam, tum in ventriculi affectibus, cum is vacuationum terminus ſit, tum in cordis ægritudinibus, vt Gal. nobis iubet, ne caloris innati ſubſtantia diſſoluatur. His autem Galeni rationibus non obſcurum eſt, Galenum peroptimè iam conſtituiſſe, quando talem ſanguinis detractionem integram, magna ex parte, celerrimèque vt vndique certam, & ſalubrem moliri deuincamur: Immò ea, quæ iam poſuerat Hippocrates reſpiciendo, nempe vt non quantitatem educendam peccantem reſpiciamus, ſed humoris ſpeciem peccantis, & educendi, nec non virium robur permittens, inquit enim *vt tantum ſanguinis eſt detrahendum, quantum vires tolerant*. Idem verò clariùs declarando ait. *Vtile eſt autem pulſuum diminutionibus animum aduertere tangendo eos ſanguine etiam non fluente, ſicuti in alijs, dum ſanguis mittitur facere conſueui*, ne nobis ægri mors ſuperueniet, loco eductionis ſanguinis vſque ad lipothymiam. Hinc nos admonet. *Proinde ſatius eſt à tam copioſis vacuationibus abſtinere, niſi magna incumbat neceſſitas. Quin reuulſionem non leuẽ, & ipſam, auxilium* quoque

Margin notes (left): 1. Aph. 1. & 31. & lib. de cura. rat. per ſang. m. c. 11. 4. De tuen. ſani. c. 10. & etiã 12. tuec. c. 15. Com. 1. aph. 23. lib. de cur. rat. p ſang. miſ. c. 12. Iiſdem in locis & 11. meth. me den. c. 13. Lib. de cur. rat. per ſang. miſ. c. 21 & 9. meth. c. 10. 1. aph. 5. 1. aph. 23. — De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 12. & 9. met. c. 10. A c. 19. vſque adhuc. 3. Ad Glaucon. c. 14. — Ibidem. — Cap. 4. — Ibidem. — Ibidem. — Ibidem. — Ibidem 1. ad Glauc. c. 14. — 4. De tuen. ſang. c. 4. & li. de cur. rat. per ſan. miſ. c. 20. Lib. 1. c. 25. 7. Meth. capite vltimo. — 9. Meth. c. 5. — Ibidem.

Margin notes (right): Modus Galeni ſanguinis miſſionis ad lipopſychiam vſq; moliendæ, tutus, ſalubertimus, & præſentiſſimus eſt. & cit. — Ad ſecundam Auerrhois ratio nem reſponſio. — Non quantitas ſanguinis reſpi cienda in venæ ſectione ad animi vſq. defectũ agenda ſed ſan guinis qualitas & virtũ robur. — Vbi prohibẽtia fuerint, & magnitudo morbi ſanguinea tali venæ ſectionẽ indicauerit qd agendũ eſt in nat tatur & vide ſequens.

In magnis ſanguinis vacuationibus, ſi pro reuulſione fiat pluries vnico die agēda venę ſectio eſt.

quoque ſæpè ſecta adhibetur vena. Quanto maiorem in numerum particulares auxeris detractiones tanto efficatiorem effeceris. ergo hanc corporis ſubitam tum refrigerationem, tum exonerationem, non vnica quoque vice, quin potiùs pluribus vicibus nos executioni mandare debere Galenus ſtatuit. Si oportuerit ſanguinem educere: vt virium robur conſeruetur. Quod etiam fusè alibi decreuit. Et idem quoque ait, quod Auerr. inquit. *Vnde melius eſt, vt aliquantulum ex calore remaneat extraneo, quam calor naturalis diminuatur.* Nam c. 11. iam demonſtratum eſt, ex Galeno, potius in defectu, quam in exceſſu quantitatis ſanguinis detrahendi, nos peccare debere, eo, quia ex parte ea, qua calor extraneus manſerit. refrigerare valemus, & quantitas, quæ ſupereſt *clyſteribus, vel inedia, vel frictionibus, vel ſudoribus* diſſolui poterit: *Præterquam quod & denuò detrahere ſi voles, non vetaberis*: eo quod ve iam dictum eſt cap. 14. *In hac verò ſecunda detractione, ſi quod tale* lipothymiæ *homini, incidit facilè reuocabitur,* rationibus ibidem, à me allatis; Ad tertiam verò Auerrois rationem dico, negando conſequentiam, cum ex iam dudum rationibus allatis, longo tum veterum, tum recentiorum experimento certificatis; per eam ſanguinis miſſionem vſque propè lipothymiam, ſeu lipopſychiam, nihil pulſu magno, & æquali diminuto, ſeu permutato, medici præſentia eum pulſum tangentis, & perpendentis molitam, vel vnica vice tantum, vel duabus vicibus vnica die, calor naturalis diminui haudquaquam poſſit: quinimmo eũ à pondere grauante exoneratum validiorem certè fieri conſtat: hine faciliùs poſtea cæterorum crudorum coctionem, malorumque à bonis ſuccis ſegregationem, nec non bonorum retentionem, ac denique malorum optima quidem criſi, calor ipſe innatus expulſionem ingredi poteſt: Verum aduerto ego, quòd hac noſtra tempeſtate, cum ægrotantium naturæ his rationibus à me præſtatutis cap. 9. iſtius libri non ita validæ reperiantur, vt Galeni æuo aderant, nec etiam ita audacter, vt antiqui faciebant, talem ſanguinis miſſionem vſque propè animi defectum moliri debeamus; immo confideratiſſimè, & potius in defectu ſemper peccare cogimur, quam in exceſſu: & vbi ſanguinis miſſione defecti fuerimus: refrigerationibus, ſimulque humectationibus, *clyſteribus, vel inedia, vel frictionibus, vel ſudoribus,* ſupplere deuincimur. Vt ſemper in meis ægrotantibus curandis hucuſque meipſum geſſi.

Margin, right: A — 4. De med. ſan. c. 10. — Lib. de venę ſectio. aduerſ. Eraſiſt. c. 7. — 9. Meth. c. 4. & 5. — Loco citato de venæ ſect. c. 7. — 4. De medenda ſanit. c. 10. — B — Gal. de venę ſect. aduerſ. Eraſiſt. c. 7.

Ad tertiã Auerrois rationem.

Noſtro tamen tempore nõ ita audacter vſq. ad animi deliquiũ euacuare debem' vt Galeni tẽpeſtate Medici vacuabant.

C A P V T XX.

De venæ ſectione copioſè, ac celeriter adminiſtranda, non tamen ad animi vſque deliquium agenda.

Conſenſus.

HIs autem primi modi miſſionis ſanguinis generis prorſus dilucidatis differentijs. C
Nunc ideo eiuſdem generis poſtremam perpendere differentiam teneor: quæ copioſè, ac cito peragenda eſt, vt vacuatiua, exoneratiua, deoſtructiua, refrigeratiua, depuratiua, ſimulque deriuatiua, non tamen ad lipotymiam vſque moliẽda. Immo bis, ſeu ter, quaterque in die: Vel vnica vice in die; Sed tamen tribus quatuorue ſingulis diebus agenda. Interdum enim etſi ſanguinis miſſio allata à morbi ſanguinea magnitudine indicetur; atque prorſus, ac vndique concurrentibus etiam alijs requiſitis coindicantibus, molienda eſſet: Nihilo tamen ſecius, cum ibi vtique vires non ita validæ ſint, vel aliquod aliud cõpermittens non adeò validum reperiatur, tunc nonniſi per vices id executioni mandare poſſumus: Quinimmo etiam licet vires validæ, ac alia quoque compermittentia eſſent: laudabilius tamen, ac tutius eſt, ſemper eam ſanguinis eductionem nos per vices perpetuò moliri debere; ne dum Galeni ratione, at verò etiam Empiricorum ratione à Galeno, hunc in modum, ſtatuta. *Quam autem ob rem in ijs, qui hac premuntur* ſanguinis copia, *iterari ſanguinis detractionem iubeam, nec hos multum, ac ſimul reficere: ſatis profectò fuerit*: cum extremæ enacuationes, ac extremæ refectiones, non minus ſcilicet pernicioſæ, ſimulque periculo ægri vitæ plenæ ſint, quam extremæ repletiones, vt Galenus ipſe ex Hippocratis mente fatetur: cauſam verò Empiricorum reddit Galenus, (ab empiricis enim diſci tenemur, ſicuti etiam à vulgo, vt ex Hippocratis decreto lib. de med. cert. iam dictum eſt. *Vel empiricorum cauſam reddere, nempè quod & magis iuuantur, quibus ſic eſt emiſſus, & bona valetudine diutius fruuntur, qui ſicut comprehenſum eſt, ſunt tractati.* Subinde vero Galenus rationem ex refectione iam deductam omnino patefaciens, inquit. *Cæterùm & quæ ex natura rei ducitur, rationem appoſuiſſe, non ſit alienum. Quoniam igitur in hac, quæ veluti phlegmone fatigat laſſitudine, ijs calidi ſanguinis congeſta in corporis mole eſt; venæ autem ſectio ſuccosè vaſis emittit; vtile eſt poſt priorem detractionem tantiſper intermittere, dum aliquid eorum, qui in corpore ſunt humores remigret ad venas,* vt Natura ſuis recreetur viribus: Sed quenadmodum de venæ ſectione euacuatiua, ſimulque de alia *calidi ſanguinis* refrigeratiua iam dixit, id intelligendum eſſe; ſubinde ita etiam patenter id ipſum de depuratiua, ac reuulſiua ſanguinis miſſione explanat, inquiens. *Quod tamen quoniam committendum non eſt, vt in ijs maneat venis vt pote ex dimidio corruptum, ſed potiùs plurimum eius expellatur: Idcirco detractionem ſanguinis etiam ſecundo die iteramus: aliquando verò, & tertio, vbi videlicet & reuellere, & ex alijs in alia*

transferre

Margin, right: 4. De medenda ſanit. c. 10. — D — 4. De medenda ſanit. c. 10. — Ibidem. — Ibidem.

Vbi vires non validæ ſint, aut non ſint cõpermittẽtia & magnitudo morbi ſanguinea copioſã ſanguinis detractionẽ poſtularit; cũ vnica vice, ita largam ſanguinis miſſionem moliri non poſſimus, tunc ꝑ pluies vices id agẽdum quod etiã Empirici ſolo experimẽto laudant vt ait Gal. Primus Galeni locus.

Secundus Galeni locus, quo ad varietatem differentiarũ ſanguinis eductionis.

A *transferre viſum eſt conducere*. Si itaque hoc, vbi etiam vires valentes & coindicantia adſuerint, obſeruandum ſit, ac etiam dum vſque ad animi deliquium ſanguis detrahendus ſit, vt antea dictum eſt: ergo, eò longè magis, idem adminiſtrare cogimur, ſi virium robur, aut aliquod aliud compermittens haud quaquam fuerit, ac vbi ſanguinis eductione ad lipothymiam vſque agenda, opus non eſt; Perpenſo quoque, vt ſemper eo magis per plures vices id executioni mandare deuineamur, quo minor ſanguinis copia pro vice detrahi poſſit, in eo, quod copiæ ſanguinis educendæ, ac indicatæ, ſimulque coindicatæ prohibens, & comprohibens maius fuerit, vel quo ad plora prohibentia ſimul coeant: ſicuti è contra per pauciores vices, id agẽdum erit, quanto maior ſanguinis quantitas in vnaquaque vice educi poſſit à permittente, & à compermittentibus permiſſa: Bis autem in die ſanguis educendus ait Gal. præſertim vbi copia ſanguinis educenda, cui aſcribit Aetius. Galenus etenim medicinalibus monumentis ſic prodidit. *Iterata tamen detractionis tempus, in quibus ſimpliciter quidem vacuare conamur eodem die eſto*: idem Aetius ait *vbi euacuationi tantum ſtudemus iteratio eodem die facienda*, & etiam habet. *At qui inanitione quidem ſummopere indigent, ſed viribus admodum imbecilli ſunt, hos cautè inaniri oportet. Primanque ſanguinis ductionem ita imperfectam relinquere, vt ſecunda, ac tertia quoque ſuppleat, ſi expediat*. Quod etiam alibi Galenus confirmauit, vt etiam dudum vidiſti: Vbi etiam idipſum de refrige-

B ratiua, ac putridi, ſemique putridi, fuliginoſi, fumidiue, excrementi depuratiua, ſanguinis eductione peragenda obſeruandum eſſe ſtatuit: At verò ſi æquè tum copiæ ſanguinis vacuatiua, tunque ſimul eodem tempore fluxionis ſanguinis copioſi reuulſiua venæ ſectio molienda fuerit, tũc ſanè eodem die non modo bis vena aperienda, verum ter, quaterue, ſeu pluries eſt, cum Gal. poſteritati, & memoriæ medicinali ſcriptis prodiderit in ſanguinis profluuio ex naribus *ſi reſolutus adhuc æger non ſit*, ſicuti omninò ea Matrona Romana virium reſoluta erat, *etiam vena ex eo cubito incidenda eſt, qui profuſioni è directo reſpondet. Vbi paululum detraxeris, mox vnam horam intermittens, rurſus detrahes, poſt iterum, atque iterum pro laborantis viribus*. Quo enim pluribus vicibus id fiat, eo efficacior ſemper reuulſior fiet: Quocirca *Reuulſionis gratia, qui in rectum languentium ſecat venas, confeſtim perſpicuam inſpexerit vtilitatem*. Reuulſione nanque ſanguinis ductione facta, vehementes fluxiones cohibentur: Quandoque bis primo die vena ſecanda, ſemel verò ſecundo die, ſimiliterque tertio die, vt Gal. in eo adoleſcente fecit, *cum ſanguinem, & ipſe ad dimidiam heminam* per os ex pulmone *reieciſſet*. Ideò ait, *detractionem ſanguinis etiam ſecundo die iteramus, aliquando verò & in tertio, vbi videlicet & reuellere* vnà cum exoneratione, *& ex alijs in alia transferre*. Cæterùm dum ſanguis copia non peccarit, immò tantum motu,

C ibi ſola ſanguinis reuulſione opus eſt: tunc varijs diebus venæ ſectio agenda, cum dixerit Gal. *At in quibus reuellere* ſolum *ſi vel duobus diebus fiat, melius fuerit*. Et Aetius idem inquit, *vbi verò auerſioni tantum* ſtudeas *ſatis eſt duos interponi dies*: ſed de hac reuulſiua ſanguinis miſſione poſtea dicam: Verùm potiſſimum venæ ſectio exoneratiua, ſimulque reuulſiua agenda, vbi doloris magnitudo fuerit, ſi ſanguinea ſit: Quocirca in omnibus partium doloribus vehementiſſimis ſtatim per initia permittentibus non deſideratis copioſè, ac celerrimè ſanguinem educendum eſſe ſtatuit; pariter ſic in alijs locis habetur: tum in occulorum dolore: tunque in ventriculi dolore: itidem in dolore iſchiadico: atque podagra incipiente per cubitum, in vertigine verò, & epilepſia per pedem: ſic pariter ne aphoniæ, vertigines, paraplexiæ, epilepſiæue fierent Hippoc. copioſæ, & confeſtim ſanguinem mittebat: Cæterùm præſertim per vices talis venæ ſectio agenda venit, ſi cum his doloribus *vehementiſſima vigilia, aut dolor intenſus ægrotum infeſtent euacuanda ſunt ſubita, & multa euacuationes*, hinc optimè Auicennas exarat. *tibi quoque equere debes à miſſione ſanguinis in hora fortis doloris*. At verò ſemel in die, tribus, quatuorue diebus ſingulis ſanguis mittendus in venæ ſectione ſanguinis aduſtiſſimi, conſiſtentia craſſiſſimi, coloriſque nigerrimi, pici liquidæ ſimili, & copioſi, vacuatiua, ſimulque exoneratiua, depuratiua, ac refrige-

D ratiua, tamen principaliter depuratiua: cuius duo exempla habemus: primum enim Galeni eſt, ſecundum Stratonici Galeni Præceptoris; Quorum eò, quia fusè iam hoc eodem libro capite 2. memini, Proinde nunc iſthæc non ſunt recenſenda.

Cap.18. & c.19.
Lib.de cur. rat. per ſang. miſſ. c.23.
Lib.3.c.19.
4. De tuen.ſan. c.4.
8.Meth.c.4.vt lib.1.c.9.iam dictum eſt.
5.Meth.c.13.
5. Meth.c.13.
Ibidem & 4.de tuend.ſan.c.10. & 11.de cur.rat. per ſang.miſſ.c. 22. & 23. & 5. meth.c.13.
Li.Gal. aſcript. præſ.exp. cõſr. c.4. at idẽ Gal. de cur. rat. per ſang.miſſ. c.19. 21.& 23.
5.Meth.c.13.
4.De tuen.ſani. c.10.
Lib. de cur.rat. per ſang. miſſ.c. 21.
Lib.3.c.27.
Cap.22.
Gal. com.6.aph.5.
22. Meth.med. c.8.& 1.de vict. rat. in morb. acut.c.11.
De tuend.rat. per ſang. miſſ.c.10. & c.17. & 6.aph.31.& Hipp. 7.aph.46.
5. Epidem.ægr. 6.
Lib.de cu. rat.per ſan.miſſ.c.29.
4 de vict.rat.in mor.acu.a t.22. vſq. ad t.29.
9.ad Glauc.c.14
4.Fol. 1.char.c. 30.
6. Epid.com.3. 9.29.
Lib.de atra bile c.4.

Vbi tantũ euacuationi incumbimus abſentibus permittentibus amplam venæ ſectionẽ vnica vice: tunc his vnico die vena ſecanda.

Verum ſi æque tum euacuationi copię peccantis, tũ reuulſioni ſãguinis motu nocitiui, ſtudemus, tũc ne dũ bis, ſed ter, quaterq. pluribuſq; vicibus eodem die vena ſecanda.

De Hirudini. reuulſ. c.2.

Si ſãguis copia nõ peccarit, ſed fluxu tantum, pluribus dieb⁹. Reuulſiua ſola venæ ſectio, de qua vide c.23.

Vacuatiua ſimulque reuulſiua in magnis doloribus.

Hipp.de natura homin. p. 379. & de oſſium natura 341. in Foeſio.

CAPVT XXI.

De ſanguinis eductione tardè, & paulatim paruaque agenda, æquè tum vacuatiua, ſeu exoneratiua, tum calfactiua, ſeu refrigeratiua, depuratiua, ac reuulſiua.

QVoniam huc vſque ex quatuor modi emiſſionis ſanguinis explorandis generibus, capite duodecimo propoſitis, primum enucleaui genus; Eam ſanè ob cauſam nunc vt exacto proſequar ordine, iam tempus congruum eſt, vt ſecundi generis modi menſuræ ſanguinis detrahendæ, à morbi magnitudine ſanguinea indicatæ, & à coindicantibus quoque ſimul coindicatæ declarationem ingrediar; quod certè genus à primo differt, prout ſicuti in primo genere morbi certè magnitudo ſanguinea, vt plurimùm quoque acuta habetur,

Conexus. Hoc eſt ſecũdũ genus ſanguinis propoſitum declarãdũ in hoc lib. c.33. quo ad modum.

quæ

Comparatio inter primum, & ſecundum hoc genus & differētia.

quæ celeriter ægros interficere valet, vel ſi non acuta fuerit, tamen aliquam partem vel principalem, vel principalibus, tum ſubordinatam, tum inſeruiētem, aut ſolum principalibus inſeruientem, ita celeriter affectam reddere poſſet, vt toto vitæ patientis periodo non niſi ea pars neceſſariò quadantenus obnoxia maneat. Hinc etiam ibi perpetuo ocyſſimè ſanguis detrahendus eſt: Sic in hoc ſecundo genere, morbi magnitudo ſanguinea tardè ægros necare valet: hinc in ea quoque tardè ſanguis educendus: Inſuper ſanguis, vt cauſa iſtius magnitudinis ſyllogiſtica quidem, ibi copioſus eſt, hinc etiam cauſa eſt magna, celeriterque inflammabilis, vſtibilis, & colliquabilis, conſequenterque putreſcibilis, vt antea iam demonſtraui. Proinde quoque ſanguis citò, & copioſè ibi educendus eſt: Hic verò ſanguis, vt cauſa ſyllogiſtica magnitudinis ſanguineæ morbi, copioſus quidem non adeſt, immo paucus, tardeque inflammabilis, vſtibilis, & colliquabilis: Ideirco nunc ſanguis tardè, & parcè vacuandus: Vlterius ibi cruditas cacochyma peccans, celerem & copioſam ſanguinis miſſionem prohibens certè non adeſt: Verùm totum in oppoſitum in hoc genere cruditas cacochyma peccans, ſolam ſanè tardam, paucamq; ſanguinis detractionem, permittens reperitur: Ergo quia tunc ſanguis, ſimulque morbi magnitudo ſanguinea celeriter, copioſè, & magnopere ſine prohibente peccant: Ideo celerem quoque, & copioſam ſanguinis miſſionem agendam fore indigant. Nunc verò cum ſanguis ſimul, atque magnitudo ſanguinea morbi, tardè, parcè, & mitè vnà cum prohibente iuncta peccet, proinde non niſi modo allato ibi ſanguis detrahendus: vt ex ijs, quæ poſui cap. 17. elicere poteris: Cæterùm aduerte, eſi hæc ſanguinis miſſio depuratiua, refrigeratiua, ac reuulſiua, copiæ quoque ſemper exoneratiua, à magnitudine ſanguinea aliquo modo repletionali indicata ſit; proinde ibi copiam peccantē ſanguinis aliquo modo etiam ex neceſſitate adeſſe patet, tametſi facta collatione cum alijs modis antea allatis primi generis, hic pauca ſanguinis copia peccans ſit; ſicuti è contra, in alijs modis copia magna ſanguinis peccans eſt: In modo verò, quem infra explanabo, nulla ſanguinis copia peccans erit, ſed ſolum magnitudo ſanguinea fluens à ſanguine motu peccante tantùm prodiens, licet ibi etiam copia ſanguinis conſequenter non peccans, educatur: At verò magnitudo illa prior ſanguinea tarda, ac mitis, ſanguinis peccantis paucæ copiæ annexa, quæ in aliqua parte eſt ne dum repletionalis & fluxa. Verum etiam impura, calorifica, ſeu refrigeratiua, & fluens facilimè inuenitur, & in pleriſque profectò alij morbi cacochymæ magnitudini magnæ iuncta reperitur; cui primo vel cacochymiæ purgatione, ſeu præparatione, & poſtea eductione (quo ad primam cruditatum regionem purgandam) incumbere cogimur: Deinde verò ad cruditates, in aliqua ſecundæ, ſeu tertiæ regionis parte, collectas auferendas, prius vena tamen parti offenſæ reſpondens aperienda; vt cruditates illæ, quæ nullatenus medicamento ſoluenti cedunt, venæ quidem ſectioni cedant. Vnde in talibus re vera etiam, ſi nullum plenitudinis fuerit ſignū, vt abunde antea iam demonſtratum eſt, priùs vena incidenda eſt, vt poſtea ſecurius deterſoria remedia dare valeamus; ait enim Gal. *ſecanda eſt etiam vena, ſi plenitudinis ſigna non fuerint. Præſtat enim vitioſi maiori parte emiſſa ad detergendas obſtructiones accedere, cum alioquin metus ſit, ſi obſtructionibus liberandis priùs quam euacuaueris ſtudeas ne ipſas obſtructiones magis impinguas*, & etiam geminabis. Vnde ex quo in talibus cruditatibus adimendis, ſi etiam *Vbi multa vacuatione ſanguinis eſt opus, verùm vires ſunt imbecilliores, in his euacuationem partiri expedit*, vt antea iam dictum eſt, *vt nimirum, & me feciſſe vidiſtis in ijs, in quibus crudorum inerat copia humorum. Nam pauculo ſanguine detracto, protinùs* ad eas cruditates detergendas, tenuandas, ac incidendas, & etiā fluxiles reddendas *melieratum exhibeo probè coctum, cum incidentium medicaminum quopiam, veluti hyſſopo, origano, & interim etiam nepita, aut pulegio, aut certè cum melierato oximel oxiglyci tantum*, vt dum febris adeſt vt Gal. conſcribit, *ſic rurſus ſanguinem minuo, vel ipſo eodem die non nunquam, interdum poſtero die, in quo rurſum exhibito propoſitorum medicamentorum quopiam: iterùm de ſanguine quid aufero, ac rurſum tertio die ſimiliter bis.* Si itaque in talibus, vbi copioſè, & non tardè ſanguis mittendus eſt, hoc modo ſanguis auferendus ſit: ergo eò magis eodem quoque modo educendus erit vbi parcè, ac tardè is detrahendus eſt: Neque obijcias tu; ſi dixeris Galenum aſſeueraſſe, *ſi bonus ſanguis exiguus ſit, reliquus verò crudus plurimus, vtique in his abſtinendum à detractione ſanguinis eſt*, quia ibi tantùm de euacuatiua ſanguinis miſſione allocutus eſt. Ergo nec etiā in tuo ſtatuto ſanguis mittendus eſt. Eò, quòd reſponderem in meo hercle inſtituto, ſanguinem copia peccare, ac etiam magnitudinem ſanguineam fluxuram, & indicantem repletionalem cōcitare; hinc educendum eſſe, vt in febribus cronicis ex cruditatibus, obſtructionibuſq; collectionibus, ac tumoribus cronicis, exortis contingit: ſimiliter in arquatis morbis lōgis, ex obſtructionibus, ſeu duris tumoribus genitis, non autem ex inflammationibus, cum omnibus ijs tribus modis, regius morbus vſu venire valeat. Ideoque in lienis tenſionibus ait Gal. *Præſtat autem non ſemel quantum conueniat extraxiſſe, ſed in duos dies id partiri ſatis eſt*. Aduerto autem Hippocratem dixiſſe. *Rigores, vbi ſanguinis eruptioni ſuccedunt, diuturni fiunt*, cum ibi expultrix facultas imbecilla iam à ſanguine egreſſo facta, ſubinde humores expellere per ambitum corporis nequit, nec etiam coctrix tenuare, neque coquere, hinc etiam corpore denſato, vt refrigerato rigores diuturni fiunt, ergo parcè, ac tardè in rigoribus magnis ſanguis auferendus, ſi magnitudo morboſa ſanguinea rigori commixta fuerit, hanc ſanguinis inſinuans miſſionem.

Margin notes (left): Ad obſtructiones adimendas, vena ſecatur per vices. — Modus detrahendi ſanguinis poſitus explanatur. — Poſt primam venæ ſectionem: Detergentia interna. Poſtea iterum; ſanguine frigido, craſſo, & viſcidos vena ſecatur. — Obiectio. — Solutio obiectionis. — In quibus affectibus hæc ſanguinis miſſio conueniat. — Lienis tenſionibus tollendis duobus diebus vena ſecanda. — Rigorib. parcè, ac tardè ſanguis mittēdus; vbi magnitudo febris continuæ fuerit ſanguinea.

Margin notes (right): A — Cap. 17. & c. 28. — B — 9. Meth. c. 4. — C — Eodem loco 8. meth. c. 4. — Lib. 3. iſtius operis c. 9. — Gal. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 12. — Cap. 13. iſtius libri. — Ibidem. — 12. Meth. c. 8. & lib. 9. meth. 10. & c. 12. & 12. meth. c. 3. — 8. Meth. c. 4. — 4. De tuen. ſanl. c. 4. — D — Gal. com. 4. aph. 62. & 3. epid. cō. 1. com. 5. & 4. de vict. rat. in morb. acut. com. 82. — De cur. rat. per ſang. miſ. c. 16. — Lib. 1. prod. ſ. 5. p. 88. in Foeſio interp.

CAPVT

A

CAPVT XXII.

Venæ ſectio allata in genere cap. præcedenti explanata; modo in ſpetie exoneratiua, calfactiua, refrigeratiua, depuratiua, ac reuulſiua, ſimul exoneratiuæ iuncta exactè rationibus, & autoritatibus explanatur.

CÆterùm vt id, quod genericè iam explanatum eſt; ſpecificè omninò quoque liqueat: quancunque illius generis ſanguinis miſſionis ſpeciem nunc quidē patefacere teneor. Quandoquidem iam oſtenſum eſt, euacuatiuam ſanguinis copioſi naturam grauantis, vel quo ad vaſa, vel quo ad vires eductionem vtique per ſe naturæ grauatæ exoneratiuam eſſe, eanque principalem, & per ſe quoque inueniri; cæteras verò ſanguinis miſſiones conſequenter, & per accidens, ſub ratione euacuatiuæ, ſeu exoneratiuæ fieri, vel fuerit calfactiua, B aut refrigeratiua, ſeu depuratiua, ſiue reuulſiua, deriuatiuaque cum exoneratiua collecta. Poſtea verò cap. 13. etiam prout ſanguis copioſus, & craſſus comprimens, ac ſubſtantiam calidi tum influentis, tum innati, extinguens, magnitudinem morbi ſanguineam valde refrigeratiuam gignens, præparatione priùs iam facta euacuatur, ac ita etiam vt ſubſtantia caloris exoneretur, ibi ſanguinis miſſionem calfactiuam quoque effici iam ſatis demonſtratum eſt. Verum enim verò, cum morbi magnitudo refrigeratiua ſanguinea ventura vt hydrops eſt, aphoniæ, epilepſiæ, paraplexiæ, & aliæ affectiones magnæ ob *natiuam caliditatem, quæ ob copiam ſanguinis* craſſi *ſuffocationi quippiam ſimile patitur* obortæ, à ſanguinis parua quidem copia gigni nequeunt. Ideò hæc ſanguinis eductio exoneratiua, ſimulque calfactiua hic locum non habet, ſed in eo loco iam cap. 13. poſito, quo ad totius corporis natiuæ caliditatis refrigerationem, & ſuffocationem à magna ſanguinis craſſi copia prodeuntem. Sin à ſanguine pauca copia, & craſſitie peccante calidi hepatis innati ſubſtantia ſuffocando ita reſtigeretur, vt hinc hydrops fieri poſſit, vt Hippocrates, & Galenus in aſſueta hemorhoidum perfuſione retenta aſſeuerant, id euenire poſſe: ſimiliter, & à mulieribus ſuppreſſis purgationibus, vel ab aliqua alia ſanguinis excretione ſalubri parua aſſueta reſtricta, vel à pauca plenitudine, aliquo pacto præter aſſuetudinem exorta: aut etiam à reple- C tione non conſumpta vt antea conſumi ſolebat, ob aliquam partem mutilatam: tunc ſanè ſanguis tardè, & parcè educendus: Quam ſanè ob rem Galenus ait, *etiam ſpaſmum, & hydropem ſanguinis euacuatione ſæpius ſum medicatus*, Quod ex Hippocrate habuit dicente. *Hydropis duæ natura, quarum hypoſarcidius, ſi fieri aggreditur vitari non poteſt &c. ſi difficulter ſpirauerit, fueritque anni tempus æſtiuum, & viguerit ætas viribusque fuerit valentibus, ſanguinem à brachio tolles*, vt etiam c. 13. iam vidiſti: à me poſitum fuiſſe. De ſanguinis autem miſſione regrigeratiua exoneratiuæ iuncta, iam abundè actum fuit. Verùm ibi copioſè, & cito peragenda. Ideo modo de ea tardè, & parcè molienda agam, cum venæ ſectio per accidens refrigeret, ſicuti per accidens calfacit, depurat, ac reuellit. De deputatiua quoque iam dictum eſt: quæ vel ſanguinis excrementoſi eſt, aut ſanguinis putridi, vt etiam lib. 2. cap. 10. iam dixi. Nam *totus ſanguis impurus, excrementoſusque eſt* nonnunquam ait Gal. quem vtique in pituitoſum, biliosum, melancholicum, ſeu atrabilarem diuiſit Gal. ex Hipp. item, ac ſeroſum. Verùm ſi talis ſanguinis imputi, & excrementoſi differentiam quamlibet perpendamus; Quò ad copioſiùs, & celerius educendam exploremus, procul omni dubio ſanguis melancholicus primum locum poſt ſanguinem probum copia peccantem mittendum poſſidet; tribus rationibus, nimirum, tum quia ſanguinis naturalem ſuperfluitatem ſanguinem hercle melancholicum in ſplene reſidentem Græci antiqui ſtatuerunt. Eanque ſanè ob D caulam ſanguis, qui naturaliter in mulierum puerperijs effunditur, vt plurimùm melancholicus habetur: Quare Mulieres parturientes ſanitate fruuntur, ac hilares apparent; non concipientes vero, nec integra ſanitate gaudent, nec hilares degunt. Præterea eo, quòd melancholicus ſanguis parum à ſanguinis perfecti forma recedit, cum ipſiuſmet ſanguinis fex, ſeu lutum ſit. Inſuper ratione viſceris inſtrumentaliter agentis, melancholicus ſanguis à probo ſanguine non diſſonat, cum vterque ſanguis à calore hepatis moderato gignatur, ſanguis enim melancholicus non niſi cum melancholia admixtus eſt: hinc Melancholici ſunt, qui ſanguinem multum, & calidum habent, ac in ſanguine melancholico in toto exiſtente venoſo genere, priùs vena cubiti media ſecanda, ante pharmacum ſolutiuum: hinc etiam in tali ſanguine copioſam vacuationem efficiebant Græci Antiqui: Si verò ſanguis bile flaua commixtus fuerit, ex qua vtique ſemper ſanguis bilioſus appellatur, cum is magis à ſanguinis natura recedat, minus vacuādus eſt: At verò adhuc minus, ac tardius, ſi pituitoſus fuerit eo, quia tunc etiam adhuc magis à ſanguinis probi ſpecie diſtat: ſemper tamen perpenſis his tribus iſtius ſanguinis impuri, & excrementitij differentijs, à Galeno ſtatutis, & à me hoc in libro cap. 3. commemoratis. Nam ſi tertia differentia ſanguinis

cacochy-

Lib. 1. c. 7. iſtius operis.

11. Meth. c. 10.
10. Meth. c. 10.
Ibidem.

4. De vict. rat. in morb. acut. cōt. 23.

6. Aph. 12. & 4. de vict. rat. in morb. acut. c. & cont. 112.
5. De loc. aff. c. 7

De venæ ſect. aduerſ. Eraſiſt. c. 5. in fine.
4. De vict. rat. in mor. acu. t. 111.
L. 1. c. 6 & hoc 2. lib. c. 14. vſq; ad præced. cap. 24.
10. Meth. c. 10.
Lib. 1. c. 6. & a c. 14. vſque ad 20. iſtius 2. lib.
4. De tuenda ſa. c. 4.
Eodē 4. de tuē. ſan. c. 10.
6. Epid. com. 2. cont. 38.
6. Epid. com. 2. cont. 18.
Lib. Gal. attributo de anato. viuorum. c. 12.

3. Epid. com. 3. contex. 73.
4. Aph. 21. & 2. de atrra. c. 2 & de atra bile c. 4. & alibi.
2. Epid. com. 3. contex. 30.
10. De ſan. med. ſacc. ia. 5. ſ. 22 ſ.
3. De locis aff. c. 7.
Idem Paulus li. 3. c. 14 & Ætius lib. 6. c. 10.
Lib. de atra bile ca. 4. & 6. epid. com. 3. cont. 29.
4. De tuen. ſan. c. 4.

Contextus.

Venę ſectio exoneratiua ac deſoppilatiua vnà & calfactiua, à magnitudine morbi ſanguinea alicui⁹ partis oneratiua, & obſtructiua & calidi inati ſuffocatiua, refrigeratiuaq; indicata, parce ac tarde molieda.

De ſanguinis miſſione exonerariua ſimulque refrigeratiua parcè ac tardè agenda hic verba fiunt.
Ac depuratiua.
Idem 9. meth. c. 10.
De depuratiua ſanguinis Melancholici.
Prima ratio ſanguis impurus, & excrementitius, melancholicus celerius et copioſius quam alij excrementitij educendus.
Secunda ratio.
Tertia ratio.

De depuratiua ſanguinis bilioſi ſanguinis eductione.
De depuratiua ſanguinis mali pituitoſi.

A

Ibidem.

2. De vict. rat. in mor. acut. com. 30. & 44. & 5. de ſim. me. fac. c. 20.

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 6.

cacochymi, in ſinu venoſi generis exiſtentis fuerit *nullus omnino* Sanguis *mittendus eſt*, ergo longè minus vbi pituitoſus fuerit: tum quia pituita in venis temporis proceſſu coqui poteſt, ac in ſanguinem probum conuerti, totumque corpus alere, tum eò. quòd ſi ibi ratione reuulſionis tantùm ſanguinem detrahere cogamur; tunc ſanè magis conſideratè agendum eſt, in ea pituitoſa tertia differentia, quam in alia tertia melancholica, & biliosa, vt elicio ex Galeno; cum ibi de humore in venis refrigerato ſua copia naturam degrauante, & crudo propriè aſſerere intendat, dum ait *ſin infeſta ſit degrauans plenitudo haud ſemper ſanguinis molienda detractio eſt* : *Fieri enim poteſt, vt crudus per corpus collectus ſit ſuccus; in quo aduertendum diligenter eſt, quantum valeat, robuſtaque ſit virtus, & quantum humor ipſe ſit refrigeratus*; ſi nanque pauculum is pituitoſus ſanguis à ſanguinis natura receſſerit, audacter ſanè educendus eſt : ſi vero medio modo fuerit tunc conſideratius agendum erit; ſi autem plurimum receſſerit, tunc nihil ſanguinis mittendum in euacuatiua ſanguinis miſſione, etſi de reuulſiua, ac de caloris putredinali euentatiua, nec non de putridi, fuliginoſi, ac fumidi excrementi alicuius particulæ depuratiua, non ita aſſeuerandum veniat; cum ibi, vt in pleuritide, ſeu tumore inflammatorio, vena ſit ſecanda etiam in quocunque corpore cacochymo. Contingere enim poteſt, vt toto habitu pituita pleno aliqua pars bile affecta ſit in cauo hepatis introcluſa, & ad pleuram, ſeu ad aliam partem accedat, & legitimam pleuritidem efficere loco euomitionis bilioſæ, quæ illi homini pituitoſo contigit, à Galeno rememorato. Si itaque cacochymo corpori ſinu generis venoſi pituitoſo, vel melancholico, aut bilioſo ſuperueniret, pleuritis, aut peripneumonia, vel angina, ibi certè vena ſecanda eſſet, ſed corpus cacochymum non eſſe debet in tertia cacochymiæ differentia, quia iacturã ponit Galenus, quæ in talibus poſſet, ex ea ſanguinis eductione vacuatiua, & reuulſiua ſuperuenire, inquiens. *Nam exoluta ad id genus affectibus virtus adhibita ſanguinis miſſione in extremum malum reſidere ſolet* , *vt nequaquam poſtea reſtitui poſſit*, ſubinde verò id, quod vena ſecta, euenire poſſet perſcribit, ſi æſtiuo tempore vena ſecaretur, aiens. *Quod vbi euenit periculum non leue conſequitur, potiſſimum ſi febris accedat ſtatu æſtiuo, ſtomachoque malè affecto, aut toto adcò corpore natura molli, ac tempore humido cuiſmodi cum hominibus multa accidit per habitum digeſtio repentina, qua ſyncopa etiam ſi febris haud magna inuadat*. Deinde incommoda, quæ in talibus pituitoſis cacochymis corporibus, ſanguinis miſſione præſtata hyemis tempore, ac in natura frigida euenire poſſunt, narrat. *Si verò horum nihil ſit, cæterùm hyems fuerit, regione ſua natura frigida, tum natura quoque hominis frigidior ijs per ſanguinis miſſionem, & totum corpus grauiter refrigeratur, & accidunt nonnulla, quæ ad grauem ſequuntur refrigerationem ſymptomata*, vt cachexia, hydrops, paraliſis, paraplexia, orthopnea, & apoplexia: item iecinoris, & ventriculi imbecillitas, atq; delirium, vt ait Gal. & iam c. 9. iſtius quoque libri poſui. Eanque ſanè ob cauſam concludit Gal. *Quocirca, qui ſic affecti ſunt, eos ſanguinis miſſione vacuare non conuenit*, Verum loco ſanguinis miſſionis, quid tutò agendum ſit, vt ea cruda plenitudo adimatur, nos ſubinde docuit. *Sed frictionibus, mediocriterque excalfacientibus vnctionibus, tum potionibus humorum craſſitudinem incidentibus, ac modicè calfacientibus: Nam quæ valenter calfaciunt nimis ſubito vires deijciunt, vt in reliquam curationem non ſufficiunt: ſæpè enim febrem auxere, itaque & inde viribus noxa obuenit* . *Quapropter humorum incidentes craſſitudinem, tum cibi, tum mediocris potus ſunto in excalfaciendo*. Quam doctrinam Galenus etiam 12. met. cap. 3. & alibi vt cap. 13. etiam dictum eſt, & Paul. lib. 2. cap. 37. ex Hippocratis tamen decretis poſuit . Ergo ex dictis liquet, vt valde cautè, ſi reuulſionis gratia, nulla ſanguinis probi copia peccarit, venæ ſectio præſtanda ſit, id agere debeamus, in morbo inflammatorio alicuius partis magno ; Sed venæ ſectio depuratiua impuri ſanguinis, à natura alieni excrementoſi, vel corrupti, ſeu putridi ſe habentis, vel fumidi, ſeu fuliginoſi excrementi habetur . Nam Galenus ait, *ergo quod corruptum eſt, alienum à natura eſt, quod tale eſt, id ſanè auferendum dictat &c. idque fit, vel vena inciſa, vel purgatione* ; & alibi. *Quoniam committendum non eſt, vt in his maneat ex dimidio corruptum, ſed potiùs plurimum eius expellatur, idcirco detractionem ſanguinis etiam ſecundo die iteramus, aliquãdo verò, & in tertio*, quaſi declarare voluiſſet Galenus, id, quod iam dixerat, vbi ait, *ſi igitur cũ viribus imbecillis corruptela incidit &c.* ibi per vices vacuandum eſt. Hipp. verò ad purulenta puerperij purgamenta in vtero retenta animum vertit; vbi tardius proceſſerint, hinc etiam corrupta euacuanda, ait. *Peſſos autem ſubdititios &c.* Verùm præſentaneum eductiuum remedium huius purulenti quidem venæ ſectio malleoli eſt . De fumoſis verò excrementis, fuliginoſiſque, ait. *illico ſanè fumoſa, fuliginoſaque excrementa tranſpirant, ſucciſque* venæ ſectione molita *ipſis imminutis, pauciora reſtabunt* . Vt ergo iſthæc omnia putrida venæ ſectione educantur, inquit Hippocrates in Pleuritide ſanguinem totũ iam atrum, putridunque factum, adeò nos vacuare debere, quouſque *rubidior multum, vel pro puro rubido liuidius fluxerit*. Cæterùm denique, de quarto venæ ſectionis genere reuulſorio, quod tamen cum eo copiæ vacuatiuo collectum eſt, iam ex hactenus præpoſitis, certitudo iam ita enucleata apparet, vt hic temporis cõteritione, in hac explananda, nullum ſit opus; tum etiam quia modo de ſola ſanguinis reuulſiua miſſione exactè ſum acturus.

Si crudus per corpus collectus ſit ſuccus diligẽter perpendere debemus: ſi reuulſionis ſtudio vena eſſet ſecanda.

In corpore cacochymo reuulſionis gratia, in affectu inflammatorio impropriè vocato, & magno ſanguinea magnitudine præſente putredinali, & fluente interfectiua, vena ſecatur.

B

De arte medic. c. 74.

Ibidem.

Mala quæ euenirent, ſi eo exiſtente ſucco crudo per corpus vena ſecaretur. Mala, quæ euenirent æſtiuo tempore.

Mala, quæ euenirent hyemali tempore, ac regione frigida.

Ergo his ſanguinis vacuatio nõ conuenit.

Loco autem ſanguinis vacuationis, frictiones, vnctionesq. moderate calfacientes, congruunt ſũt Galeni ſententia ex Hippocratis decreto.

9. Meth. c. 10.

C

Loco prius cit. de cura. rat. per ſang. miſſ. c. 6.

4. De vict. rat. in morb. acut. t. 43. & 44.

Venæ ſectio depuratiua ſanguinis corrupti ſeu putridi, vel fumidi, aut fuliginoſi.

9. Meth. c. 10.

4. De ſani. tuen. c. 10.

D

9. Meth. c. 10. dudum citato.

Lib. de loc. in hom. pag. 423. in Foeſio.

8. Meth. c. 4.

2. De vict. rat. in morb. acu. t. 10.

CAPVT

A

CAPVT XXIII.

De ſanguinis miſſione parua, paulatim, ac pluribus tum vicibus, tum varijs diebus præſtanda, tantum reuulſiua, ſeu deriuatiua, nihil principaliter euacuatiua.

Conexus.

4. De tuēda ſan. c. 4.

Dubium.

Galeni autoritas.

Eodem lib. c. 5. Idem 11. Meth. c. 3. & Paul. lib. 2. c. 17.

Secunda Gal. autoritas.

PRima autem ſecundi generis modi miſſionis ſanguinis patefacta differentia. Modo eius generis ſecundam explicare differentiam æquum eſt. Verum cum de hoc genere dubium vertat, ideo quoq. ſimul huius dubij ſolutionem aggrediar, dum eam declarare differentiam conabor: quia fruſtra fiunt per plura, quæ per pauciora optimè fieri valent; Dubium vero tale ſe habet. Quoniam modo, vbi ſanguis plurimum à ſanguinis forma receſſerit, quod ibi *nullus omninò mittendus eſt ſanguis*: Galeni mente probauimus: Inſuper quoq; cum idem Gal. dixerit. *Cæterum in laſſo corpore ſanguis bonus exiguus ſit, crudi verò humores plurimi huic nec ſanguis mittendus. Quippe inciſa vena bonū*
B
ſanguinem emittit, malum verò, qui in primis venis maximè circa iecur, & quod meſentereum vocāt colligitur, in totum attrahit corpus. Quo vtiq; fit, vt ſanguis probus in ſinu venoſi generis exiſtens, à crudis his plurimis cruditatibus, à primis vijs ad venoſum genus, ea venæ ſectione attractis coinquinetur: hinc omnium corporis partium alimentum non niſi deprauatum, & prauum efficitur: Vnde tunc imbecilis corporis partes non amplius nutriri, nec ſeruari valent, immo neceſſario hę petire partes coguntur: Inſuper ex ea ſanguinis probi deturpatione neceſſe eſt, vt calor ſanguinis venarum influens ſuo robore valde priuetur. Quo tum calor cordi inſitus, tum omnibus cæteris membris complantatus in ſuo robore viuido actuali, & virtuali conſeruatur. Quā ſanè ob cauſā ſi calor ipſe extingueretur, conſequenter etiam non niſi calor his partibus inſitus ſuo robore priuaretur: ex quo ægri obirent. Nihilo tamen minus Gal. ipſe totum in oppoſitū ait, quoties morbi ſanguinea ſit magnitudo, à ſanguinea maſſa, nihil copia peccante, exorta; quippe tantū à ſanguine motu, ſeu latione ad aliquā partem tendente determinata, peccante genita: vbi ſanguis eo motu ſolū vel principaliter, vel vt fomes, vel vt augens motum eū humoris principaliter fluxione peccantis, ſuo actuali, & vehemēti calore, eam parit magnitudinem: quia ſanguis vt calidiſſimus ſimulq; fluxiliſſimus facilè, vt vehiculum alios fluentes humores velocius fluxiores reddere pōt,

6. Epid. com. 5. c. 5. & 8. de decretis Hipp. c. 7. & 2. Aph. 14.

De Magnitudine morbi ſanguinea tantū fluente, per ſe vrgēte: hanc etiam per ſe ſanguinis miſſionem reuulſiuā tantum indicante.

C
ac in anguſtam, & penitiorem penetrare partem eos facit ſuccos: Ac ita ſanguis eam fluentē ſanguineam concitat magnitudinē præſentem, aut incipientem, ſeu imminentem, citam & magnā ſanguinis reuulſiuam, ſeu deriuatiuā indicantem emiſſionem. Sine vlla ſanguinis copia peccante concurrente: vt iā dixi: Et Gal. ait, *Menodotus Empiricus in ſola plethorica appellata ſyndrome ſanguinis miſſionem obſeruari aſſeuerans. Nos autem, & non ea exiſtente venā ſecamus: cum dolor vehemens hominem ſtatim prehēderit, vel os ex loco pulſum ſit: vel illius quiſpiam articulus contractus, reductusq.* Idem in caſu ab alto, & in plaga, & vlcere veteri, & in Rheumate vt Gal. depromit, ſicuti è cōtra reuulſionis gratia, ne ſanguis probus ad partem læſam fluat in corpore ſano, tum vt nunc, tū ſimpliciter, ſanguineq; optimo prædito, cui vel percuſſio, vel contuſio, aut ſugillatio, vel caſus ab alto, aut vulnus in aliqua parte, vel oſſium fractura, vel neruorum diſſolutio, aut punctura: ibi Hippocrates ventrē validioribus purgantibus ſoluit, ac ēt Galenus, nec tamen ibi vllus cacochymus humor peccat, vt vberrimè demonſtraui lib. 2. de magn. morbi cacochyma c. His aūt ſtatutis dico, ad primam Galeni autoritatem, vt etiam capite præcedenti aſſerui, ibi Galenum de ſanguinis miſſione tantum vacuatiua verba feciſſe: quæ non eſt agenda, niſi immineat morbi magnitudo ſanguinea repletionalis, à ſanguine quantitate peccante exorta, vt eſt laſſitudo ab ea repletione genita, quæ huię magnitudini vēturæ vnitur. Ad ſecundā verò autoritatem reſpondeo, tūc Gale-

Capite præcedenti.

13. Meth. c. 5.

4. De victus rat. in mor. acu. cōtextu 19.

4. Meth. c. 6.

Lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 5.

De fracturis c6. 2. t. 50 & li. Mochilico p. 289. 290. in Focio.

Ad primā Gal. autoritatem reſponſio.

Ad ſecundam autoritatem ſolutio.

D
nū cruditatū pituitæ in primis tum vijs, tum venis copiā conſtituiſſe, tanquam virium robur ſoluentem, ac ēt oris, ventriculi angorē inferentē, quæ morbi cacochymā conſtituēdo magnitudinē, lipothymiā, ſyncopē, & mortē præbere valet, vbi corpora ſūmè cacochyma fuerint pituitoſa, ex tertia cacochymia pituitoſa obnoxia differentia, vt Gal. ſtatuit, & Paulus confirmauit. Hinc talia corpora quiete omnino ſeruanda, & hæ copioſæ per vomitū educēdę cruditates veniūt, vt idē Gal. decreuit: dūmodo tamen in tertia cruditatū regione mordaces copioſæ non adſint cruditates: tunc enim nec vomitus, nec aluina valida cōpetit eductio. Præterea ibi ratione proſtratæ virtutis præſentis, & vēturæ prohibentis venę ſectionē, vena minime ſcindenda eſt, nō autē ob cruditates illas: Nā reſpectu ſyncopis lethalis venturę vena ſecanda non eſt. Cū longè magis virium ſeruanda vrgeat dignitas prohibendo venæ ſectionē, quam morbi magnitudo in indicando. Cæterū modus ſanguinē educendi, in reuulſiua ſanguinis miſſione, has amplectitur conditiones. Primo vt pluribus vicibus adminiſtrari debeat, quo. n. pluries venā ſecueris, & quāto numeroſiores venę ſectiones fuerint, eo maior ſēper reuulſio fiet, cū dixerit Gal. *Quin & reuulſionem non leue, & ipsā auxiliū quoq; factā adhibetur vena ſecta: Quāto maiorē in numerū particulares auxeris detractiones tāto efficatiorē reuulſionē effeceris.* Quod ēt confirmauit ijs in locis c. 20. Citatis, vt eſt ibi videre. Secūda aūt conditio iſtius modi eſt, vt ſicuti. *Iterata detractionis tēpus, in quibus ſimpliciter qui-*

11. Met. c. 3. & 1. ad Glauc. c. 14. Paulus l. 3. c. 37. 4. De tueda ſan. c. 6.

Modus venæ ſectionis præſtandę reuulſiuę dūtaxat, ſuis conditionibus conſtituitur.

9. Meth. c. 13. vt ſam oſtenſū eſt li. 1 c. 13.

Prima conditio eſt vt per plures vices vena aperienda.

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 12. 4. De tuen. ſan. c. 10. & de cura. rat. per ſan miſſ. c. 2. & 5. Meth. c. 13.

Secūda cōditio. Galenus.

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 21.

Vbi euacuationi ſolę ſtudemus eodem die iterare.

Aetius. Vbi vero tantū reuellere volumus iterat..va ... diebus ... bus etiam inter poſitis diebus. Vbi vero ſimul & euacuare, & reuellere volumus ſingulo die donec ſatis ſit. In ſāguinis fluxionibus ... etiam peccat copia.

Quater in die ſanguinem miſit Galenus vbi vero & euacuare & reuellere volumus, maxima ſanguinis copia præſente primo die bis vena ſecanda, & inde ſingulo die ſemel.

Tertia conditio.

Vbi reuellere volumus in magno ... ſanguineo viribus ... iam vero ... nem ad ... tibus crura & brachia & coxæ pro reuulſione ac deriuatione agenda, ligaturis doloribus validis & ... ſiccis cucurbitulis agitandæ & calfaciendæ.

Vbi vero virium robur ſit, vltra venæ ſectionē etiam crurum & brachiorum remedia allata cōgrua ſunt ad maiorē reuulſionem ſeu euacuationem peragēdam.

Quarta conditio.

Quinta conditio.

dē vacuare conamur eodem die eſto, ſic ſolū in quibus reuellere conamur, ſi vel duobus diebus fiat, melius fuerit: vt etiā Aetius ſcriptum reliquit *vbi tantum euacuationi ſtudemus, iteratio eodem die facienda, vbi verò auerſioni tantum ſatis eſt duos interponi dies*. At vero vbi ad euacuationem, & ſimul eodem tempore reuulſionem præſtandam incumbimus, ibi ſemel in die ſingulo die ſanguis educendus, donec euacuatio vnà cum reuulſione adhibita fuerit, vt ex illis locis Galeni citatis c. 20. apparet: & etiam vt ex alio loco liquet, vbi ait. *Idcirco detractionem ſanguinis etiam ſecundo die iteramus, aliquando verò & tertio, vbi videlicet, & reuellere, & ex alijs in alia transferre viſum eſt conducere*: Verùm in ſanguinis fluxionibus & egreſſionibus, ſemper etiam ſanguinis copia peccat; ideò Gal. in ſanguinis ſputo quotidie vſque ad quartam vicem ſanguinem detraxit, ſic in quacunque ſanguinis exeretione inſalubri agendum eſſe reor. Verùm vbi maxima ſanguinis copia etiam fuerit, optimum erit, primo die bis venam ſecare, vt Galenus in laſſitudine phlegmonoſa, & in ſanguinis ſputo ſemel fecit. Deinde verò ſemel in die vſque ad tertium diem, tum ad deriuationem, tumque ad reuulſionem efficiendam, vt idem Gal. ſtatuit; Tertia vero conditio eſt quòd hæc reuulſiua venæ ſectio. *Poſtulat ſemper vires valentes, quæ modo euacuationis eius, ſanguinis educti in ea reuulſione molita reſpondeat*. Eamque ſanè ob rem Galenus in ea Matrona Romana viribus deſtituta nihil ſanguinis eduxit, verùm tantum clyſteris acris vſu *tum crura, manuſque calfacienti pharmaco plurimum fricaret, & vinciret* reuulſionem fecit: quod *Nam alijs diebus ſequentibus* adminiſtrauit *in omni taciturnitate, & quiete muliere ſeruata, tum artubus eius perfricatis, vinctiſque, iuſſi reliquas quoque partes omnes perfricari excepto capite*, à quo deſtillatio fluebat, ac ſanguinis ſputum mouebat; Cæterùm, ſi has vires, hanc ſanguinis miſſionem permittentem inuenerimus *reſpicientes, ſanguinem detrahimus, aliàs ſemel, aliàs bis vel ter, vel ſæpius*: Immò etiamſi vires adſint validæ quoque manuum, ſeu brachiorum, & crurum fricationes, & vincula reuulſiua vltra ſanguinis miſſionem conueniunt, cum dixerit Galenus. *Alteri verò adoleſcenti, cui non ex deſtillatione, vt alij Matronæ contingebat. Cum ſanguinem, & ipſe ad dimidiam heminam reieciſſet, ſtatim venam incidi, ac bis in eodem die ex ea ſanguinem detraxi: Deinde rurſus poſtridie bis: ſed artuum frictione, & vinctura priore dierum vſus, ſecundo die poſt alteram detractionem &c.* Verùm ad hanc ſanguinis emiſſionem reuulſiuam rectè agendam, quarta conditio ab Aetio ex Antillo Græco aduertitur; nempe vt *anguſtiſſimam inciſionem facere oporteat*, tum cùm ibi ſanguinis copia nō ſit, nec ingens calor, ſeu impuritas putrida craſſa, tum quia *ea detractione auerſioneque propterea opus eſt, vt longo tempore è vena ſanguis emanet*, quo enim longiori tempore retractio ea quidem perſeuerarit, eo quoque maior, & efficacior reuulſio neceſſariò conſequetur. Quinta denique cōditio a me inuenitur in eodem Aetio ex eodem Antillo expiſcata, quæ eſt, vt nedum phlebotomiæ figura anguſtiſſima eſſe debeat, verùm etiam per figuram tunicæ venarum fibrarum tranſuerſam fiat, vt difficilius venæ pertuſio cicatrizetur, ſicuti per directū facillimè glutinatur; per obliquam verò figuram medio phlebotomum ſanatur, cū Aetius depromat. *Transuerſa igitur vtendum vbi iterationem faciendam*.

A Lib. 3. c. 19.

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 12.

5. Meth. c. 13.

4. De tuenda ſa. c. 10.

5. Meth. c. 13.

Ibidem.

9. Meth. c. 11.

5. Methodi c. 13.

B

9. Meth. c. 11.

5. Meth med. c. 11.

Lib. 3. c. 14.

Ibidem.

C

CAPVT XXIV.

Quando in morbi magnitudine ſanguinea, neque copioſè, nec parcè, nec ocyſſimè, nec tardè, nec paulatim; immo modo medio inter vtrunque ſanguis educendus ſit, & cur, ſi morbi magnitudo ſanguinea, & ſimul cacochyma ſit, priùs ſanguinis miſſio agenda ſit.

Tertiū ſanguinis miſſionis modorū genus propoſitum capite 12.

TErtium autem genus modorum ſanguinis miſſionis à morbi magnitudine ſanguinea indicatæ nunc dilucidandum venit, iam c. 12. propoſitum. Quod quidem ſi mediocritatem inter primum, & ſecundum genus introſpiciamus, facilè patebit: Id enim erit, vt plurimum vbi vnà æquè, tum ſanguis, tum cacochymia quoque æquabiliter tam morbi magnitudinem ſanguineam, quam cacochymam producet, & in qua ſanè perpetuò primò ſanguis eſt mittendus, poſtea ſecutiùs peccantes educendi humores ſunt Hippoc. decreto, & Galeni, Pauli, & Auicennæ confirmatione, vt lib. 2. c. 14. iam dixi: Vbi enim venæ humoribus plenæ fuerint, ſi purgans præbeamus pharmacum ante ſanguinis eductionem, natura quidem malum à bono ſegregare non valeat. Nec medicamentum poſſet ſua vi attradente venas ingredi ad humores malos attrahendos; neq; facultas expultrix grauata a mole, eos expellere poteſt ſuccos niſi prius ſanguis educatur. Vnde tam malum, quam bonum humorem vtilem euacuabimus, aut nihil vacuabimus, immo ſanguinem calfaciemus, ſi ante ſanguinis miſſionem purgauerimus. Hinc ex Græcis antiquis hæc habentur. *Sin quatuor humores abundauerint, potiùs vena incidenda eſt, ante purgationem; quam purgandum ante venæ ſectionē. Quoniam ſi per ſanguinis miſſionem corpus prius vacuatum fuerit, purgans medicamentū exhibitū venas, & arterias, et inanes corporis regiones inuenit nō oppletas. Quo fit, ut abſq; vllo impedimēto in totū corpus dimanet ad attrahendos, ſi ceos, facillimeq; fiat eorū euacuatio per vaſorū ſpatia, & fuſionē tenuitatemq; ſuccorum. Nam ſi vaſa ſanguine repleta ſint, & purgatiuum medicamentum dederis*

Vbi æquè & morbi magnitudo ſanguinea, & cacochyma ſimul fuerint, cur prius magnitudini ſanguineæ ſatisfaciendum ſit. Authoritas Græci Autoris Græci.

D 6. Aph. 47. & lib. 4. de vict. rat. in morb. acut. 1. 21. 6. Epid. com. 1. cont. 1. Lib. 2. c. 29. E. 4. cat. 1. c. 4.

De renum aff. dig. & med. c. 4. Gal. claſ. 7. fol. 193. E.

non

A *non poterit propter plenitudinem in corpus differri: Vnde fit, vt ſubſiſtet, & nihil efficiat, aut ſi quicquã facit, malefaciat.* Idem quoque aſſerendum eſt, vbi in venis æquè, & plenitudo, & cacochymia ſimul fuerint, vtramque allatam magnitudinem infeſtans. Hæ autem geminæ morbi magnitudines ſimul iunctæ ægro inſunt, dum hæ ſimpliciter magnæ, vel morbus ſimpliciter magnus ſit, non autem cum additione hac, vt ſint vehementer magnæ, tunc enim nonniſi valde acutus, vehementerque magnus morbus eſt, cui tantum ſanguinis miſſio celeriter, & copioſè præſtanda competit, non autem purgantia valida, quæ ignea ſunt, vt loco proprio declarabo: niſi materia turgeat. In talibus enim illico purgare expedit: In febribus itaque magnis præſentibus, ſemper aſſiduis, talis venæ ſectio, ſeu ſanguinis miſſio cõgrua creditur. quia febris continuatio morbi magnitudo ſanguinea eſt per ſe vrgens, ægrotiumq; interfectiua, & vitę periculo plena, hinc etiam per ſe ſanguinis eductionem indicans eſt, vt ex ijs Galeni verbis elicio: *ſanguinem verò mittere oportet, & ob morbi magnitudinem* per morbi enim magnitudinem ibi intelligit febris continuationem ſymptomatibus carentem; cum ibi *curatio febrium continuarum, quæ carent accidentibus* habeatur, vt ex illius capituli ipſa inſcriptione liquet. Febribus verò interpolatis, pro vt in imminentem continuationem ipſæ febres incidere poſſint, ſanguinis miſſio competit. Eanq́ue hercle ob cauſam nobis Medicis eius poſteris his verbis prodidit. *Saluberrimum autem (vt prædiximus) eſt in febribus venam incidere, non continuis modo, verum etiam alijs omnibus, quas putreſcens humor concitat; vbi præſertim nec ætas, nec vires prohibent.* Auxilium verò, quod in his febribus ope miſſionis ſanguinis conſequimur, ac etiam damnum quod ea omiſſa, ſequitur, ſubinde, explanat. *Leuata nanq́ue, quæ corpus noſtrum regit natura, exonerataque eo, quo veluti ſarcina premitur, haud ægrè, quod reliquum eſt vincet: Itaque proprij muneris haud oblita, & coquet, quod concoqui eſt habile, & excernet, quod poteſt excerni: eorum enim quæ ſunt in medio corpore (vt iſti vocant) prouidentia: vbi detractus ſanguis non eſt, maximum planè, eſt malum. Vbi vero detractus eſt non maximum eſt malum.* Verùm enim vero, nedum exoneratiua eſt, ſed etiam caloris putredinalis euentatiua, excrementique putridi, fuliginoſi, ignei, & fumidi refrigeratiua, ſimulque depuratiua, ac denique reuulſiua habetur, vt etiam de alio genere modi cap. præcedenti oſtenſum eſt: Iſthæc autem omnia de quacunque quidem ſanguinis miſſione à morbi ſanguinea magnitudine ſimpliciter perpenſa, indicata cuiuslibet partis obnoxiæ certiſſima eſſe aſſeuerare audeo.

4.De vict. rat. in morb. acut. c. 21. 4.Aph.10.

4.Aph.43. 1.Ad Glaucon. c.11.

11. Meth.c.15. B

Ibidem.

Hæ geminæ morb. magnitudines ſimul adſunt, vbi cacochymia & plenitudo æquè leſiuæ ſunt, quæ ſimpliciter magnæ ſunt.

Febres aſſiduæ ſunt ſimpliciter magnæ præſentes, ac continuatiuæ per ſe ſanguinis miſſionem remedium inuocant in methodo curatiua.

Febres vero intermittentes magnæ ſi in eas ſunt iturae, ac ideo vt magnæ imminentes vtroq; remedio egent, in methodo præſeruatiua.

Emolumenta, quæ ex vena ſectione in his febribus aſſequimur, & lactitias, quæ venæ ſectione prætermiſſa ſuperueniunt, præſtant Galeni patefacit. Ipſius enim venæ ſectio euacuatiua, exoneratiua de obſtructiuis excrementique putridi, calidi & ignei euentatiua, refrigeratiua, depuratiua, ac deriuatiua.

C A P V T XXV.

Quibus affectibus magnis ambiguis venæ ſectio ambigua quoque, ac tentatiua conferat, diſquiritur.

C

CÆterum vt ad quartum modorum mittendi ſanguinis genus patefaciendũ accedamus, ſpeculor quandoq; morbi magnitudinẽ ſanguineam impurã, ſimulque excrementitiam melancholicã, ita ambiguam eſſe; vt ẽt incertam profectò eam eſſe, patebit, quæ ſanè iure merito ẽt tentatiua, ſeu hoc modo conditionata, vt conditione ipſa deliberata, ſanguinis eductionem per ſe indicat, ſicuti ẽt ea magnitudinem minens ambiguè vrget; incerteq; ægri vitę diſcrimen impendet, nẽpe conditionaliter: Cum itaq; tota Medicina iam ab Hipp. & a Sachra tunc temporis Aeſclapia dum familia ab Aeſculapio vſq. ad Hippocratẽ tranſacto anno milleſimo centeſimo quinquageſimo nono, nec non poſtea à Galeno vndiq, certa confirmata fuerit, vt ſatis loco proprio demonſtraui. Ideoq; Galenus cum agnouerit non niſi ambiguè, indeterminateq; interdum magnitudinẽ morbi allatam nos cognoſcere poſſe; eã tamen certã nos introſpicere poſſe, ſola ſenſata nobis notitia viſus, egreſſionis ſanguinis venoſi generis, colore atro, cõſiſtentiaq; craſſa, viſcida, ac lenta exiſtentis, tanquam magnitudinem morbi ſanguineam melancholicã, ſed atrabilarẽ: Cognita n. cauſa illius magnitudinis ſyllogiſtica, facilè quoq; eam magnitudinẽ ſaltem ſuperuenturam, im

D minentemq; dignoſcere valebimus: Aperta nanq; vena ſanguiſne talis, nempe niger, craſſus, & glutinoſus, an non ſit, facile certa cognitione intueri poſſumus: Quãdoquidem, tametſi hoc ipſũ in melancholia, à toto cõcitata, per notas ſpeculatiuas inſpicere nos docuerit Galenus; hunc in modum. *Vtrum verò melancholicus ſanguis vniuerſum corpus, an ſolũ cerebrũ occupet, ita differẽdum eſt: In primis vniuerſi corporis habitu qualis ſit conſiderare velim: meminerisq́; quod molles, et cãdidi, & obeſi nequaquã humorem melancholicũ habent. Macri verò, & nigri, & hirſuti, & quibus latæ venæ ſunt aptiſſimi ſunt, vt huiuſmodi in ipſis humor cumuletur, ſitq; interdum, vt rufo colore homines affatim in melancholicã tẽperiẽ decidant atq; poſt hos flaui &c.* Nihilo tamẽ ſecius ad allatã vndiq. certitudinẽ cognitionis confugiendo ſenſatã, pergendo, inquit. *His itaq; præmeditatis, quũ ſperaueris in vniuerſi corporis venis melancholicũ ſanguinẽ contineri, quo certiorem habeas notitiam, cubiti venam ſectam præcipueq́ue mediãque communis, & ei, quæ humeralis appellatur, & ei, quæ per axillam ad manum fertur. Quod ſi tum fluens ſanguis non videatur melancholicus ſtatim ſupprimatur ſi verò talis appareat vacua quantum pro laborantis corporis habitu, ſatis eſſe conieceris.* Verum idipſum etiam in quartana febre ait. *Et ſi vena inciſa is, qui fluit niger videatur, & craſſus, (præcipuéque*

Conexus.

Hipp. Aeſclapiadea poſt Aeſculapium ſuit ela pſo anno 1159. vt in ſupplimento cronicarum mũdi inuenio.

3.De loc affec. c.7.

1.Ad Glauc. c. 11.

H 2 vero

verò in ijs, qui liene laborant huiuſmodi videtur) audatius mittendus eſt, quod ſi flauus, aut tenuis apparuerit ſtatim ſupprimendus. Cum tantum inutilis, & morboſus ſanguis educendus ſit. Hinc aduerto hanc rem non niſi in morbis melancholicis veram eſſe, quia in bilioſis morbis etiam ſi ſanguis flauus, ac tenuis quoque liene affecto, ſectaq; vena ſplenitica euacuari debet: immo in quartana etiam ſi ſanguis rubeus, tamen craſſus detrahendus; audatius nihilominus educendus niger, & craſſus: Cæterum, ſi talis fuerit etiam in bilioſis affectionibus ſemper copioſiùs, & audatius vacuandus, vt Stratonicus Galeni Præceptor fecit, referente Galeno, & vt ipſe Galenus in ea muliere adminiſtrauit, cui ex longa ægritudine ſanguis melancholicus accidit: ſicuti etiam alijs ob longos morbos, vt ait Gal. *melancholicum humorem contraxerunt.*

A
9. Meth. c. 11.
Lib. de atra bile c. 4.
6. Epid. com. 3. cont. 29.
Ibidem & 3. de loc. affect. c. 7.

CAPVT XXVI.

Tres vniuerſi corporis humani partes, locoſue eſſe, per quos venæ ſectio, à morbi magnitudine repletionali, ſimulq; refrigeratiua, ſeu calefactiua, ſeu impura, aut fluente ſanguinea, indicata, vt vacuatiua, exoneratiuaque vnà, & calfactiua, ſeu refrigeratiua, depuratiua, vel deriuatiua adminiſtrari valet.

B

Conexus. Tertius tractatus huius libri explanatur.

QVoniam verò non modo ſanguinis mittendi menſura, & modus, à morbi magnitudine ſanguinea, concurrentibus etiam cæteris enarratis coindicantibus, vnà cum permittentibus, indicatur; Verum etiam & locus, per quem vtiq; ſanguinem morboſum, tum copia, & quiete, tum qualitate, impuritate, & motu determinato, ad aliquam partem læſam tendente, peccantem facilè auferre poſſimus: Hinc iſtius tertij tractatus huius libri declarationem, in mei ſtudij tantum gratiam, iure optimo ingrediar. Quandoquidem Græci antiqui corpus noſtrum in tot partes ſecuerunt, per quot etiam ſanguinem eum peccantem, & euacuare, & mouere per ſe, vt per accidens poſtea, eadem ſanguinis peccantis eductione etiam calorem naturalem oneratum, exonerare, refrigeratumque, & ſuffocatum calfacere, caloremq; igneum euentare, obſtructiones arcere, cruditates tum mouere, tum euacuare, venas verò ab impuritate coinquinatas, uel ſanguine excrementoſo, uel excremento corrupto, ſeu fuliginoſo, & fumido depurare; ac denique ſanguinis fluxionem auertere, perpetuò poſſimus. At uerò, cum per tres partes iſthæc omnia emolumenta ſemper aſſequi ualeamus. Ergo Diuinus Hippocrates omnium primus ille fuit, qui hanc triũ partium diſtinctionem conſtituit. Secundus Galenus fuit, Tertius Aetius, tum ex Hippoc. & Galeno, tum ex Antillo idem aſſeuerans: Vt exinde, ſanguine manente velut fomite, pabuloùe calidi cordi inſiti, per ſe ubique, & ſemper ægros ſanantis, morboq; reſiſtentis, eo faciliùs Natura ęgri relictę magnitudinis, & morbi, & iſtorum cauſę ſanationem acquirere ualeat; ac etiam ut Medicus ſubinde ſecuriùs & faciliùs reliquę curationi ſtudere poſſit: ſanguine nanq; his cunctis modis peccante, morbiq; magnitudinem ſanguineã, ijs quoq; generibus infeſtante, in capite, ac in quacunq; capitis, & faciei ſupra collum parte lęſa ineſiſtente, is procul omni dubio, non niſi per uenam flexus, ſeu cubiti humeralem ſuperioremque ab Hipp. & à Galeno humeralem, ac exteriorem, alijs uerò cephalicam, capitalemùe appellatam expelli poteſt, ſicuti dum ſanguis, ita morboſus inter collum, & renes extiterit, facilè per uenam flexus cubitiùe, quę inferior ab Hipp. & interna à Galeno, axillaris uerò ab utroque autore, tum dextri cubiti iecoraria ab Hipp. ab alijs uero hepatica, & baſilica uocata, tunq; ſiniſtri cubiti ſplenitica, ſeu ſplenitis ab Hippoc. appellata detrahitur, quę ad manũ perueniens inter digitum annularem, ſeu mediũ, & minimũ fertur; Quam quidem manus uenã omnium primus Galenus, & arteriam pertundere fecit, ut his uerbis liquet, *circa annularem digitum ſiniſtræ manus inciſa vena,* & alio in loco. *Altera quidem parte mediam digiti medij, & annularis regionem ingreditur: quam venã nonnulli in ſiniſtra manu ſecantes &c.* ſicuti etiam arteriam manus cephalicam incidere fecit, dum ait *acceſſi ad manus dextræ arteriam inter indicem, & pollicem ſitam, ſiniq; fluere, donec ſponte ſangnis reſtitaret &c.* Hippocrates uerò per manus uenam, antiquorum more, uſq; ad cubitum intendebat, ut ex his Galeni uerbis patet. *In omnibus ſuis ſcriptis, partibus ijs, quæ ſupra iecur ſunt affectis ex manibus ſanguinem mittere.* Attamen Hippoc. quoq. uenas manus inter digitos ſituatas, à uenis brachij diſtinxit, non tamẽ manus reuera uenã, nec arteriam ſecuit, ut Galenus. Iſta aũt uena iecoratia dextri cubiti, ſicuti in uniuerſalibus morbis acutis, & magnis ſemper pertundenda eſt, ut Hipp. ait. Ita ẽt in acutis particularibus, corde lęſo, pectore, pulmone, & hepate, perpetuò eandẽ hepaticam uenã incidere tenemur Galeni pręcepto. Sin uitioſus ſanguis, qui uarias, ac plures morbi magnitudines sãguineas, prout uarijs, ac pluribus rõnibus peccare ualeat, infeſtat, in tertia noſtri corporis regione fuerit à renibus infra ſituata ſubeſt: ibi ſanè tantũ ſanguinẽ illũ à natura alienũ, ac inutilẽ per crurũ uenas ſectas educere ualemus, ut Hipp. ſtatuit, factaq; diſtinctione, ut parte externa dolente, ut in dolore iſchiadico, & inflammatione, aut lęſione sãguinea renũ, & dorſi à uena externa sãguis detrahẽdus:

Lib. de off. nat. p. 244. & 245. & 247. & lib. de nat. hom. p. 178. & 179. & 5. epi. ægi. 6 & ægi. 7. & 1. de morbis 447. 448. ex Foeſ. interp. & alibi.
Lib. 3. cap. 19. & 23.

Cur Græci corpus humanum in venæ ſectione præſtanda: in tres regiones ſecarunt.
De cur. rat. per ſan. m. c. 15. vſq. ad c. 19. & 6. epi. com. 1. cont. 1. & 6. & 13. met. c. 3. & de venæ ſect. aduerſ Eraſiſt. c. 18. & lib. de anatom. adminiſtrat. c. 5 & 6. & 7 & 3. de locis aff. c. 7. & alibi.

C
Vide Gal. In Hippo. de natu. humana com. 2. t. 6. & 7. & 8. & 9.
Idem Aute. li. 2. 3. 4. doct. 5. c. 20.
De natu. hom. 179. & de offi. nat. 245.
De cur. rat. per ſang. miſſ c. 16. & de venæ ſect. aduerſ. Eraſiſt. c. 4. & 13. meth. c. 11 & alibi.
5. De morb. p. 447.
6. Epid. com. 2. cont 1. & 6. de loc. aff. cap. 7. & de cura. rat. per ſang. miſſ c. 16.

Prima regio eſt ſupra collũ reſidens: cui regioni, vena flexus cubiti humeralis, & ſuperior, exterior vocata; nec nõ cephalica, ſeu capitalis reſpondet, ſcindenda eius regione læſa.
Secunda regio inter collum & renes iacet, cui vena flexus brachij inferior, & interior, & axillaris vocata reſpondet.
Vena hepatica in morbis vniuerſalibus magnis, magnitudine ſanguinea, ſecanda corde, pectore pulmoneq; offenſo idẽ per vena iecoraria operire tenemur, ſicuti etiã hepate læſo idẽ agendum.
Tertia regio, à renibus infra colocatur cui vena cruris communicatur.

D
1. De morb. p. 447.
2. De morb. p. 447. & 448.
De cura. rat. per ſang. miſſ. c. 16.
De anaton. adminiſt. c 5.
De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 22.
6. Aph 36.
De na. hom. 17. de off. nat. 445. & 1. de morb. 447.
Gal. com. 2. de nat. hum. t. 6.
13. Meth. med. c 11.
5. Epid. ægroti 7. & 6. aph. 30.

Digitized by Google

A

Lib. de nat.ho. p.178.& 179 & de oſſium nat. 244. & 245. 13. Meth.c 12. 6. epid.com 1. cõt.1.& 6.epid. com.2. cont.24. & 13.meth.c.5. de cura rat.per ſang.miſſ.c. 18. 13. Meth.c.5. De cur.rat.per ſang.miſſ.c.18. Lib.1.f.4.doct. 5.c.20.f.213.

In iſchiadico dorſali,& renali affectu vena externa cruris ſecanda.

In lumborum,teſtium,vteri,veſicæ & pudẽdi affectu interna ſecanda vena.

Coxa, aut crure affectu p aliud crus ſanguis eſt mittendus.

Cruris venã externam poplitẽ eſſe internã vero malleoli eſſe.

Dum renes læſi ſunt priùs cubiti vena incidenda.

Collo etiam obnoxio,prius vena cubiti interna ratione totius ſecanda.

Idem agendum crure læſo, veſica, vtero, teſte & pudendo.

dus: in doloribus verò lumborum, teſtium, vteri, veſicæ, ac pudendi per venam internam, cum dixerit. *In dorſi igitur, & coxendicum doloribus ex poplitibus, & malleolis exterioribus venæ ſectiones fieri debent &c.Proinde in lumborum, & teſtium doloribus ſanguis ex poplitibus, & malleolis interioribus mittendus eſt.* Idipſum quoque Galenus confirmauit, qui ſtatuit etiam coxa, ſeu crure læſo p aliud crus, ſanguinem extrahendũ, *Altero crurum male habente, reliquum crus. Has nanque vacuationes indicat ipſa copia*. Galenus verò externam crurum venam *in poplite*, internam verò crurum *in malleolo* eſſe ait: quam ſaphenam Auicennas appellauit: Verùm vbi renes affecti fuerint, prius ex cubito miſſo ſanguine; Deinde vena, quæ in malleolo eſt, vel poplite inuenitur, ſecanda; etſi Galenus tantum per crura emittat; ſic pariter collo quidem læſo prius per internam ſanguinem mittere expedit, vt in agina, deinde per venam humeralem: Renes etenim, & collũ communes termini ſunt ſecundæ regioni, quæ per venam hepaticam, ſeu ſpleniticam inanitur: Verum puto idem efficiendum eſſe, vbi vnum crus, ſeu coxa offenſa reperiatur. Nam Galenus eodem loco ait. *Si vel totum corpus ſit plethoricum, vel malo ſucco redundet, difficilis curatio redditur*. Et ibi de phlegmone, quæ vlcera ſequitur agit, in quacunque corporis parte exiſtente; ergo vt facilior curatio reddatur, prius ratione totius vena cubiti interna incidenda venit. Sed de anginæ curatione venæ ſectione agenda, obiectio exoritur, cum locus ille in quo habetur, *Si igitur*

B

13.Meth.c.5.

Obiectio de angina qui primo per venam mediam aut ſolum per venã humeralem ſanguis mittendus.

angina fuerit delige purgationem, & detrahendus igitur ex vena ſanguis brachij dextri vena interiore: Galeni ſpurius ſit, & in alio loco legitimo dixerit, *ſatius igitur ſit, vbi partes, quæ in ore phlegmone læſa ſunt venam quoque incidere humeralem in manu, ſi ea non inuenietur mediam*. Ergo per venam humeralem, ſeu per venam mediam in angina ſanguis auferendus, non autem per venam internam: Reſpondeo Galenum, quænam vena ſit in angina ſcindenda, non ſtatuiſſe, immò tantum ambiguè: Quandoquidem dum ait. *Satius igitur ſit, vbi partes, quæ in ore ſunt, phlegmonem accerſere incipiant. Pari modo venam quoque, vbi hæ partes ſic laborant, incidere humeralem in manu, ſi ea non cernitur, mediam*. ibi de angina minimè allocutus eſt; immo de inflammationibus oris, quæ ſupra æſophagum, ſeu guttur, & ſupra laryngem contingunt. Nam ille poſt ea verba adderet, vt in angina, immò poſtquam hæc verba ſcripſerit, poſtea de pectoris, pulmonis, cordis, & hepatis affectibus; tertio verò de angina verba fecit, hoc modo. *Vbi iecur, pectus, pulmo, aut cor ſic afficiuntur, internam. In angina, quam ſynanchen Græcè vocant, primas in manibus: Secundas eas, quæ ſub lingua habentur*. Verum non dixit primas humerales, nec internas, nec medias in manibus, ſicuti nec etiam alio in loco expreſſit, inquiens. *Quocirca, quæ in gutture & arteria graui torquentur inflammatione, in principio quidem ſecta in cubito vena, poſt principium autem ſub ipſa lingua*. Vt etiam Hippocrates ſine diſtinctione exarauit, in Angina, *ſanguinem ex brachijs detrahes, & venas, quæ ſub lingua ſunt, ſecans*. Qui etiam ad anginam curandam poſt vtriuſque cubiti venæ ſectionem, capite calido affecto, ſuffocationis imminentis diſcrimen impendens *ſi decumbat æger*, Vnde *neque excreare poteſt, neque decubitum ſuſtinet, ſed ſi decumbat ſuffocatur cum ſic affectum offenderis, hac facito: In primis quidem cucurbitulas ad primam ceruicis vertebram admoueto, deinde capiti ante raſa ad aurem vtranque ex parte apponito, & vbi ſcarificaueris cucurbitulam quãplurimo tempore adhærere ſinito*. Etſi hoc remedium, hoc æuo noſtro, carnificis potius, quam medici auxilium videretur, ſi à medico proponeretur. Verùm etiam Paulus ambiguus fuit inquiẽs.

Lib.Gal.attributo de præg. exper. confirm. c. vlt. in fine ſp 78.B. 13.Meth.c.11. 13.Meth.c.11.

Reſponſio.

Vbi Galenus p venam humeralem vel mediã ſanguinẽ mittẽdum eſſe, nõ de angina intẽdit ſed de inflãmationibus oris q̃ ſupra locum anginæ ſiunt.

C

De cur.rat.per ſang. miſſ.c.9. 4.De vict.rat.in morb acut.c.30. Lib. 2 de morbis p 461.

Galenus & Hippoc. in angina reuera, quæ nã vena cubiti incidenda ſit, non ſtatuerunt.

Lib.3.c 27.

Reliquis autem protinus ſanguis è cubito mittendus eſt, ſed non ſubitò, ac ſemel, verum pluribus interpoſitis vicibus euacuabitur: quippe cum multa, ſemelq; facta vacuatione anima ipſis deficiente, ſuffocationis periculum ſuperuenit, dum materia in affectam partem collectim prorumpit. Idem Alexander ait lib.1.c.59.fol.128. Præterea ambiguus Celſus fuit, ſicuti etiam Aetius ita ſcribens. *Itaq; veſtigo cubiti venam eis incidere oporteret &c. Vtilis eſt autem eis repetita detractio in ſequenti die*. Et Auicennas idem affirmat. Cum itaque per vices plures, in angina ſanguis mittendus ſit, commodè ergo primo interna ſecanda vena eſt, deinde media, ſeu externa. Cæterum à Galeno quartum locum ſanguinis mittendi conſtitui videtur, nempe per venam mediam cubiti, inter internã, ac externam, vt in oris inflammationibus, & in melancholia, cum exararit *hi tres ſunt loci mittendi ex cubito ſanguinis, interior, exterior, & medius*. Qui communis eſt. Nihilominus tres tantum loci principales reuera ſunt, has totius corporis proportionatè regiones complectentes, etſi plurimi loci ſint ad has tres corporis partes reducendi, vt venæ ſedales ad partem referuntur inferiorem, ſicuti communis illa æquè tum partem corporis ſuperiorem, tum mediam quidem reſpicit; non tamen ita vtranque partem à ſanguine morboſo vindicat, vt illæ duæ partes principales propriè vindicant: adeſt etiam vena frontis, & narium venæ, & venæ poſt aures aperiendæ in fine magnitudinis ſanguineæ: Hippocrates enim inquit *iuuat etiam ſanguis ex naribus, autem vena frontis detratus*, quæ venæ ad regionem cephalicam rediguntur. Inſuper in dolore capitis acuto ait, *ſanguinem ex lingua, ſi venam apprehendere poſſis, detrahito*. Poſt aures verò alibi venam aperit: ſemper autem deriuandi modo, id efficit, & Gal. inquit. *Quod ſi affectio perſeueret vena ſectione à naſo, aut fronte, aut cucurbitis ad occiput &c*. Vnde plures loci ſunt; qui ad eas tres regiones rediguntur.

Nec etiam Paulus expreſſit, q̃nam vena brachij ſcindenda ſit.

Lib.4.c.4. Lib.8.c.47.

Nec & Alexander nec celſus nec Aetius nec Auicennas.

Lib.3.f.9.t.2.c. 21.

Obiectio alia.

Solutio.

D

13. Meth. c.12. 3.De loc.aff.c. 7. Idem de cur. rat.per ſang.m. c.16.

Tres locos mittendi ſanguinẽ principales, ſicuti tres tantum ſanguinis mittendi regiones habentur in corpore noſtro.

Lib.de aff.327.

H 3 CAPVT

A

CAPVT XXVII.

Cur per eas tres venarum regiones ab Hippocrate inuentas morbi ſanguinea venæ ſectione eripiatur magnitudo fluens, & fluxa, non autem fluxura: cum ea doctrina de deriuatione verificetur, non autem de reuulſione, demonſtratur.

Contextus.

Textus.

VErum dilucidationis ſtudio, doctrinæ modo ſtatutæ cauſas reddere debeo. Nam ſanguinem quocunque modo peccantem, ceu morbi magnitudinis ſanguineæ cauſam ſyllogiſticam euacuatione quidem, vbique, & ſemper tolli poſſe, hucuſque demonſtratum eſt: Eam verò ſanguinis vitioſi detractionem, procul omni dubio per partem loci affecti propinquam fieri debere infra dicam: Vt per vicinam ſimpathyam, quæ inter membrum læſum, & venam ſecandam adeſt, omne quod ſanguini peccanti vitium inhæreſcit, vnà cum ſanguine ipſo vacuetur: Quandoquidem vitium tale, non niſi hac ſympathya, communioneque ſectæ venæ, & venarum partis obnoxiæ, adimi poſſe, vnicuique Anatomæ perite manifeſtum erit. Locus nanque ſanguinem vitioſum continens perpetuò ſibi ſimilem, quo ad continuationem vicinam ſanguinem contentum educendum reddit. Si itaque iam oſtenſum ſit, venæ ſectæ foramine inducto, dum ſanguis egreditur, vim vacui veluti cauſam efficientem primam hinc etiam immediatam eſſe ſimulque ſanguinis adæquationem continuam, & vicinam vnà, & continuationem vicinam ſanguinis fluxilis, ſeu fluxilitatem continuam, & vicinam ſanguinis, qui vtique ſpirituum fluxiliſſimorum ope, ſemper tum liquidus, tum fluxilis apparet, quæ procul omni dubio cauſæ ſunt mediante ea vacui vi, vt humores in venulis extremis collecti, calcati, & infixi, neutiquam pharmaco ſolutiuo cedentes, venæ ſectioni cedant: nec non quicquid in ſanguine peccat, educatur. Facto enim foramine venæ, ad vacuum id ſanguinis fluxilitas ita fluit, vt per vicinam continuationem etiam ſanguis vnà cum crudicatibus in venulis partis tumefactæ collectus, fluat, & egrediatur per eum conſenſum. Ideo hunc conſenſum ex anatomicis adminiſtrationibus, diligenter oculorum intuitu, ſenſata, & infallibili notitia exploratis, cum in tota humani corporis fabrica triplicem iuxta venarum regiones eſſe omnium aliorum primus vtique Hippocrates inuenerit: ergo tantum in tres principales venarum viciſſim communicantium regiones corpus noſtrum diuinxit. Primo enim ait in vniuerſali. *At venæ craſſiſſimæ* ad ſanguinem craſſiſſimum venarum relatæ *hunc naturæ ortum ſortitæ ſunt. Quarum cum ſint in corpore paria quatuor*. Nam venas tenues, arterias appellauit veluti morbi, & ſanitatis ſua pulſatione indicia ſint, tenues venas etenim vocauit, quoad ſanguinem arteriarum tenuiſſimum, in eis contentum. Cæterùm venarum primum par poplitis eſt, crurum externorum à Galeno nuncupatarum, tametſi ab Hippocrate venæ malleolorum, ſeu poplitum externorum vocatæ fuerint, cuius conſenſum ita explanat. *Vnum quidem ex capite retro per ceruicem parte exteriori ad vtraque ſpinæ latera, indeque in coxendices, & crura peruadit, deinde per tibias ad exteriores malleolos, & pedes peruenit. In dorſi igitur, & coxendicum doloribus ex poplitibus, & malleolis exterioribus venæ ſectiones fieri debent.* ſubinde verò de venarum conſenſu ſecundi paris ait, quæ venæ à Galeno malleoli nominantur, ab Hippocrate verò venæ malleolorum, & poplitum internorum vocantur: hoc autem modo Hippocrates inquit. *Altera autem vena ex capite exortæ iuxta aures per ceruicem iugulares dictæ intro ſecundum ſpinam, vtraque ex parte ad lumbos, in teſtes, & femora, & per poplites interiores ex parte indeque per tibias ad malleolos internos, & ad pedes deferuntur, & teſtium doloribus ſanguis ex poplitibus & malleolis interioribus mittendus eſt.* Cæterùm aduerte more antiquorum Hippocratem, à capite incæpiſſe venarum ramificationes, veluti à radice conſtituendo, per analogiam ad arbores habitam cum homo arbor ſit vice verſa oppoſitus tamen cum venę capitis ad poplites & ad malleolos delambentes, tum longinquę, tum anguſtę, & nimis ramificatę ſint: Ideò in affectibus à renibus infra obortis, non per venas capitis, ſed cruris tantum ſanguis, & morbi ſimul magnitudo ſanguinea tollitur. Verùm ſi dolor veteratus coxendicus à capitis diſtillatione obortus ſit: tunc venas poſt aures ſecuit, vt infra dicam. At verò poſt modum de venarum conſenſu ſecundę regionis verba fecit, exarando. *Tertium par venarum ex temporibus per ceruicem ſubter ſcapula operta inde ad pulmonem defertur, & hæc quidem ex dextris ad ſiniſtra, alia verò à ſiniſtris ad dextra peruenit, & dextra quidem ex pulmone mammam ſubiens, & ad lienem, & ad renem tendit, quæ verò à ſiniſtris ad dextra procedit ex pulmone mammam ſubiens, & iecur, & renem petit, vtraque poſtremo in rectum inteſtinum deſinit.* Denique verò conſenſum venarum primę regionis ſtatutę patefacit; inquiens. *Quartum par ex anteriori capitis parte, & oculis ſub ceruicem, & clauiculas, indeque per ſuperiora in brachiorum flexus tendit, poſteaque per*

B

Lib. 2.

C

Gal. com. 2. de nat. hum. t. 6. Venarum diuiſio ab Hippocrate facta.

Et coacæ prænot. 138. p. 191. & lib. de carnibus 208. & de locis in homi. p. 400.

De nat. homin. 179. & de offiū nat. 245. vide 2. de natura humana t. 6. in Galeno.

Lib. de alim. p. 363. & lib. de iudicationibus 69. & lib. prænot. p. 46.

Venæ crurū externæ, quæ in dorſi doloribus & iſchiadico dolore aperiendæ.

Iiſdem in locis citatis antea p. 179. & 245. com. 2. de natura humanæ t. 6.

Ibidem.

Venę crurū internæ, quæ ſcindendæ ſunt in teſtium, vteri, pudendi doloribus.

D

6. Epidemiorum ſectione 5. t. 2.

Venæ ſecundæ regionis, ſecundæ.

Ibidem.

Venæ primæ venarū regionis.

Ibidem.

cubitum

A *cubitum ad primas manuum iuncturas, & digitos, rurſuſque à digitis per cubitos, & ſuperior manuum inflexuras &c.* Denique concludit, inquiens. *Hæ igitur mittendi ſanguinis rationes ſeruandæ ſunt*, vt longa experientia Hippocrates quoque ipſe exploratum habuit, *ſtudendumque eſt, vt quam longiſſimè à locis, in quibus dolores fieri, & ſanguis colligi conſueuit venarum ſectiones fiant. Hac namque ratione, cum minimè magna de repente fiet mutatio, continget, cum etiam conſuetudinem tollendo effeceris, vt ne amplius eodem colligatur*, reuulſionem præferendo à morbis conſuetis præſeruandi gratia. Vnde ex quo tametſi Hippocrates principaliter has venarum regiones ad morbos iam genitos, ibi conſtituerit ſanguinis miſſione deriuatiua molita: tamen ad præſeruādum quoque à morbis magnis venturis ſanguinis eductione peracta reuulſiua, eas quoque conſtituit, tamen differenter eò, quia primo modo vna regione læſa per eandem regionem ſanguis detrahitur: ſecundo verò modo vna regione affecta, per alteram regionem ſanguis educitur. Quandoquidem ſi morborum ſanguinis collectiones, ac inflammationes iam concitatæ fuerint, tunc ait Hipp. *Morbi autem per eam partem, cui maximè vicini eſſe ſolent, educendi; Per eam autem partem, quæ ſingulis, quam proximus eſt exitus, educi debent*, tunc enim tum euacuatio, tunque reuulſio ſimul fit à Galeno deriuatio vocata, cuius Hippocrates meminit etiam vt infra dicam: Quā ob rem, harum trium regionum venarum, venæ ſectioni rectè agendæ inſeruientium doctrina verificatur ſi in eadem regione, & læſio, & ſanguinis miſſio reſpiciatur, in venæ inciſione reuera B deriuatiua, non autem reuulſiua: Quod vtique vt eò magis elucescat, differentiarum deriuationis, ac reuulſionis, rationes reddere cogor.

Ibidem.

De locis in ho. p. 420.

De vlceribus p. 907.

Per partem longiſſimam à loco dolente læſo reuulſio veræ ſectionis, ſeu ſanguinis miſſione fiat ex Hippo. in morbi magnitudine ſanguinea non ad huc facta, ſed ventura ac imminente: per aliam religionem non læſam.

Ex Hipp. Morbi Magnitudine ſanguinea particulari alicuius partis iam genita ā aliqua harum triū regionum à parte propinqua, & ꝑ eandem regionem affectā euacuari & deriuari ſāguinis miſſione debet.

C A P V T XXVIII.

Cur venæ ſectio vacuatiua, depuratiua, calfactiua, ſeu refrigeratiua, hinc deriuatiua, magnitudinem morbi iam factam ſanguineam tollens; tantum fiat, in eadem venarum regione, parte læſa, parteque phlegbotomanda exiſtente. Reuulſiua verò morbi magnitudinem venturam & fluxuram ſanguineam retorquens fiat, vbi in vna venarum regione pars offenſa, in altera verò phlegbotomanda ſit. C Ideoq; deriuationis, & reuulſionis differentiæ exhauriuntur.

Conceptus.

CÆterum, vt ea omnia in capitis præcedentis argumento propoſita declaranda; ſimulque eodem capite explanata vndique enucleata maneant; penitiori quidem ſtudio, cur in eadem venarum regione, æquè tum pars ſanguinis collectione, inflammationeue læſa, tum etiam pars phlegbotomanda ſimul adeſſe debeant, vt morbi magnitudo ſanguinea præſens iam fluxa ſeu replerionalis, & ſimul fluens, & impura, & calfactiua, à venæ ſectione vacuatiua, auerſiua, depuratiua, vna & refrigeratiua adimatur; Seruatis ijs conditionibus iam dudum ſtatutis: Alias quoque talis ſanguinis miſſionis conditiones patefacere deuincar, omnes deriuatiuę ſanguinis eductionis conditiones ſtatuendo: Preterea etiam, vt hę clarius eluceſcant, nec non vt venę ſectione reuulſiua liqueat, talem morbi magnitudinem iam factam ſanguineam, tolli non poſſe, cum reuulſiua ſanguinis miſſio tantum fluxuram, ſimulque fluentem venturam, nihil verò fluxam, ſeu repletionalem, impuram, neque inflammatam præſentem morbi magnitudinem ſanguineam eripere valeat; proinde quoque cunctas reuulſiuę ſanguinis miſſionis conditiones pro- D mulgare conabor. Hinc etiam conuenientia, & diſcrimen, inter venæ ſectionem deriuatiuam, & reuulſiuam, facillimè apparebunt: Priùs perpenſo, vt in morbis vniuerſalibus, qui *in ſolis humoribus accenduntur calidioribus, nullum certum occupantibus locum, ſed æquabiliter quauis corporis parte genitis*, & in pulmonis, thoracis, cordis, & hepatis affectibus, vena iecoraria ſcindenda ſit, ratione vniuerſi generis venoſi, rationeque harum partium. Vnde ea venę ſectionis harum trium venarum noſtri corporis regionum doctrina vtique tantum in morbis particularibus verificatur, qui ex ſanguinis collectione, & inflammatione quocunque modo ſiue propriè, ſiue impropriè facta, geniti ſunt vt in tumoribus, vulneribus, vlceribus, obſtructionibus, ac doloribus ſanguineis verificatur; qui ſtabiles, ac firmi *parte quapiam affecta ſiunt, veluti in pleuritide peripneumonia, & cynanche* & quibus ſemper *febres continuæ* annectuntur, ac in alijs ijs ſimilibus pariter certificatur. In quibus ſemper ſanguinis fluxio, collectio, & inflammatio adſunt. Sed vt à Deriuationis, & reuulſionis communi nomine, & conditione exordium deſumam; aduerto, Auerſionem, ſeu diuerſionem appellatione generica ęquè tam reuulſioni, quam deriuationi communiter accommodata, Galenum conſtituiſſe, cui diuerſioni potiſſimum Hippocrates,

Capite preced.

Quæ ſint obſeruanda ad hæc inſtituta propoſita delucidanda.

4. De vict. rat. in morb. acu. t. 19. & t. 24. & 13. met. c. 11.

Supponitur hic non loqui debere de magnitudinibus ſanguineis morborum vniuerſalium, nec pulmonis neq. cordis, nec thoracis vbi vena iecoraria ſecanda eſt: vt etiam læſo hepate.

Ibidem.

Auerſio, ac diuerſio communis eſt, tū reuulſionum deriuatio.

4. Met. c. 6 & 5. meth. c. 3. & 14. meth. c. 8. & c. 5. aph. 68.

A nc affecti, deriuatio fieti debeat, ac pet venam ſectam conſenſum eum continuum habentem, quæ ſanguinem eum coaceruatum, in eius membri venulis extremis copia, impuritate, inflammatione, quiete iam fluxa, vnâ & motu adhuc fluente, peccanrem in ſe contineat, vt in ea venæ ſectione ſanguis, qualis & ſimul qualiter peccat, talis herclè. & raliter educetur. Quod ſortaſſis cum Gal. ſtatuere voluerit ait *euacuabitur porro id optimè per venas coniunctas cum ijs, quæ in partibus ſunt ſitæ.* idem 5. meth. 3. Nam cum Galenus Antiquorum quorundam has tres tegiones in ſanguinis miſſione, negligentium opinionem narrarit Artis medicæ poſteritati prodidit. *Quidam enim nihil intereſſe dicebant, quancunque venam, quis incidere velit, vt quod ex vnaquaque æqualis totius corporis euacuatio fieret.* Nam etſi à qualibet corporis parte ſanguinis detractione, æqualiter à quacunque corporis parte ſanguis euacuatur, non tamen pars affecta emolumētum reeipit, niſi ſanguis à ſua regione, & per venam vicinam mittatur: vt in pleuritide dextri lateris, ſi vel per brachium ſiniſtrum, ſeu per crus dextrum ſanguis educatur, etſi parum ſanguinis à latere ſiniſtro vacuetur, non tamen à tumore pleuritico vllum euuacuabis ſanguinem, cum is tumor vt crudus, ac durus, ac tenitens nihil cedat, niſi venæ ſectioni his conditionibus ſtatueis molitæ, tumor is id concedat Pariter in Phrenitide, lethargia, ophtalmia, ac alijs capitis tumoribus

Decurat per ſang. miſſ. c. 19. & 13. methodi c. 11.

De venæ ſect. a dueſſ. Stas. c. 4.

Reulſio autem per regionē alienā regionis affectæ.

Etſi à qualibet ſanguinis miſſione ex quacūque corporis parte æqualiter ſāguis educatur, non tamen tumorum collectiones partiū, nec earum calor, nec putredo, nec impuritas adimitur niſi per eam doctrinam ſtatutam.

B vena cubiti iccuraria ſecta, nihil tumoris, ſen tenſionum, vel obtructionum euacuabitur. Vnde ſola cęphalica aperienda eſt vena, quę immediatè eum educit ſanguinem ab ijs tumoribus. Vnde alia vena quidem tunc neutiquam aperienda eò, quia alienę venarum tegioni membri actu lęſi ſubijcit: Ideo ſi aperiretur nihil conſerret, niſi ad reuelleudum ſanguinem in via fluentem; ſicuti vena mallcoli ſecta, ſanguis ad caput fluxurus etiam reuelleretur. Vndc teuulſionem pet alienam venarum regionem fieti patet. Aduerte autem, vt per hanc venæ ſectionem, non modo hi tumores maiori ex parte diſoluantur, euacuatiua ſanguinis miſſione, verum etiam à ſuccis impuris, tum excrementoſis, tum putridis, ſeu fuliginoſis hi tumores depurantur, ac etiam à calore inflammante, vel putredinali liberantur; Quocirca ſicuti tumorum magnitudo, & tepletionalis, & impura, & calfactiua ſanguinea repetitur, per ſe eam venę indicans inciſionem, ita venæ ſectio indicata, & vacuatiua, & depurauatiua, & refrigeratiua eſt. Inſuper & detiuatiua magnitudinis ſanguineæ fluentis, ad eos tumores. Quocirca ſicuti his tumoribus hæ quatuor ſanguineę magnitudines inſunt, ita venæ ea ſectione ab ijs indicata, omnes etipiuntur magnitudines.

Hipp. lib. 1. de morbis pag. 448

CAPVT XXIX.

C Loca, per quæ reuulſio, ac deriuatio in ſanguinis miſſione molienda venit particularius explorantur pro vt reuulſio ſecùndum longitudinem, & deriuationis ad latera agendæ ſex differentiæ, per latitudinem altitudinem, ac profunditatem præſtandæ ſint, quæ exemplis dilucidantur.

GAlenus autem diligenter omnia, quæ per contrarium locum à partis lęſę, poſitu iam indicata fuerunt, colligit, etiam cat' ꝛxi ſeruata; tum reuulſionem, quę per noſtri corporis longitudinem agenda eſt, tum omnes ſex deriuationis ad latera moliendę differentias amplectens. Quarum duę ſecùndum latitudinem, aliæ vero duæ ſecùndum altitudinem, alię duę autem denique ſecùndum profunditatem ſe habent, ſicuti reuulſionis duę tantum ſunt differentię *ſecùndum longitudinem ſurſum quidem ac deorſum.* De deriuationibus vero ibidem ait *Secundum vero latitudinem, dextrorſum, & ſiniſtrorſum, & ſecundum profunditatem ante, & retro*, & intro, & foras, quæ alię duæ deriuationes, creduntur. Verum mihi videtur deriuationem intro, & foras agendam, ſecùndum altum, & ſecùndum profundum denominari debere vt Galenus ipſe cenſuit, & vt exactè

Com. 5. aph. 68.

Sex ſunt deriuationis ad latera faciendæ differentiæ.

Duæ vero reuulſionis differentiæ.

Vide Gal. lib. de Hir. c. 2. claſ. 6. f. 2. O. omnes deriuationis & reuulſionis modi qui in corpore noſtro cōtingi poſſunt.

D dicam, vbi de cruditatibus rectè curandis opus faciam Deriuatio autem antrorſum, & tetrorſum facta ſecùndum altitudinem pręſtanda, nuncupari debet, vt reor, quam ita Galenus poſuit de Hirudinibus cap. 2. *item in anteriorem aut poſteriorem*: Verum quęſo iſthęc omnia auctoritatibus, rationibus, exemplis, & experimentis decorata vndique dilucidemus, & prius de duabus reuulſionibus lęſo namque crute pet brachium, brachio verò affecto per crus ſanguinem detrahebat Galenus ex Hippoc. mente dicentis. *Contrariam in partem, vt ſanguinis fluxus fiat, ſeu brachium, ſeu crus &c.* Vnde ait Galenus, *Si in manibus phlegmone eſt orta, crus, ſin in cruribus manus.* Antequam ſanguis fluere in cęperit ad aliquem affectum magnum conſuetum adimendum, ſanguis f uxurus eſt reuellendus. *Hac namque ratione cum minimè magna de repentè mutatio continget, tum etiam conſuetudinem tollendo effeceris; ne amplius eodem modo colligatur.* Ideò Hippoc. inquit. *Mulieri ſi placet menſtrua ſiſte, cucurbitulam, quam maximā ad mammas admoueto.* In cnxendico, dolore vero diuturno à capitis diſtillatione exorto venas poſt aures ſecuit Intercipiendi gratia. Verùm ait Galenus. *Quamobrem podagricos ex cubito euacuato, comitialibus verò morbis verti-*

4. De ſanit. tuend. c. 6.

Reuulſionis exempla.

De vlceribus pag. 907. 13. Meth. c. 5. Idem 5. meth. cap 3. & Actuar lib 3. c. 12. Hipp de natura hom. 179. & de nat. oſſium 145. 5. Op. hous 50. 6. Epid. c. 5 t. 31. De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 19.

Gal. etiam de cur. rat. per ſāg. miſſ. c. 19.

tiginibus obnoxios potius ex cruribus. & alibi poſteritati tradidit. *Igitur ſi in pedes, & crura fluxionem decumbere ſenſerimus, ex cubiti venis ſanguinem mittemus*, & Gal. ait. *Mulieri enim inquit Hipp.* 5. aph. 32. & 5. aph. 50. & 2. epid. ſect. 6. *ſanguinẽ vomenti menſes ſuperuenientes remedio ſunt. Hac igitur de cauſa ſi vel menſes confeſtim eruperit vel ſanguis ab vtero quoq. modo profluxerit ſurſum reuellet cucurbitam maximam ſub mammis defigens. Nam & hoc Hippocratis inuentum eſt: eandem ob cauſam cum à naribus ſanguis erumpit id re. ment maximè cucurbitæ.* Verùm ſi morbus inflammatorius magnus iam factus, brachij, ſeu manus prædicantes per aliud brachium vena interna ſecta ſanguinem auferunt: ſicuti enim deriuationem per latitudinem moliendam Galenus ſtatuit, in eadem venarum regione inferiori, vbi pede, ſeu crure, vel coxa iam affecta, per aliud crus: ſanguinem detrahebat: ita etiam idem ſeruandum in media ſeu ſecunda venarum regione: cuius deriuationis Auic. meminit etiam, vbi de cura communi apoſtematum partium pectoris, & pulmonis agit, inquiens. *Ex rebus communibus eſt phlegbotomia, ſed in principio ex latere diuerſo, & magis ſeſtinadeſapiens oppoſita in longitudine: & poſt ipſam de baſilica oppoſita in latitudine.* Cæterum quia de cura in communi apoſtematum, manuum, & brachiorum ibi haudquaquam egit: ergo nec veritas ipſius rei ab Auicenna promulgatur. Cum pectore læſo, in latere caſ'ixis ſeruanda ſit, vt abundè iam dictum eſt: Verum læſo brachio per aliud brachium ſanguis mittendus eò magis, quo vt ait Galenus. *Si reuulſione quidem opus ſit* de deriuatione tamen in morbi magni principio aſſeuerando, *ipſum autem facere vereamur, deriuare ſanguinem, ac totum corpus inanire conuenit.* Ipſa vero occaſione deſumpta primas duas deriuationis differentias, ex latitudine acceptas à autoritatibus illuſtrare conabor, ait enim Galenus. *Secundum latitudinem verò dextrorſum, & ſiniſtrorſum.* Quandoquidem. *Altero crurum male habente, reliquum ſcarificamus*, phlegbotomiaque, vt capite 25. iam dictum eſt. Pariter iam illo brachio inflammato deriuationis gratia, alium cubitum phlegbotomare cogimur, vt Auicennas ſtatuit. Secundæ autem deriuationis differentiæ, quæ per altitudinem habentur nempe antrorſum, ac retrorſum ab Hipp. declarantur, exarantur. *E parte capitis poſteriore laboranti recta in frontem excurrens vena inciſa prodeſt*; Quod duobus alijs in locis confirmauit: Verum Galenus in illius textus explanatione, nobis poſteris conducendo, inquit. *Conſtat autem remedium hoc locale eſſe, & ad contraria reuulſorium:* Sicuti omnis deriuatio tale quidem præſidium eſſe manifeſtum eſt. In qua *cum reuulſione vacuatio fit: ex fronte. Sicuti & quum anterior pars laborat ex occipite. Ita enim ſæpè diuturnæ oculorum fluxiones ſanatæ ſunt, ex partibus occipitis miſſo ſanguine, & admotis cucurbitulis.* Quas cucurbitulas etiam in phreniſtide, & lethargia laudat, occipiti admotas: ſicuti eaſdem quoque propoſuit in hepatis, & lienis phlegmone. Hippocrates autem in pituita a capite calfacto, defluente ac etiam ſuffocationem imminente, loco medicamenti interceptorij. *Quod ex plumbium ſtercore conſtat*: à Galeno illius Matronæ Romanæ capiti deraſo poſitum, hoc remedium proponit. *Occipitio deraſo cucurbitulæ duæ admouendæ; & ſanguis plurimus detrahendus, pituitaque curſus in poſteriora reuellendus.* Pariter ad intercipiendam diſtillationem tenuis, & calidæ pituitæ, à capite calido in ſciæ articulum deſinentis, *Venæ in auribus poſteriores ſcindendæ ſunt.* ait Hippocrates *in diuturnis circa articulos, præcipuèque coxendicem defluxionibus.* ſicuti *quod per palatum vacuatur per nares deriuatur* vt ait Gal. Cęterũ vt de deriuationis *in capite* antrorsũ agẽdę ne dũ venæ frontis ſectione, verũ etiã per nares ſanguinis miſſione moliẽdæ præſtãtia, iterũ aliqua dicãmus, ſcias Hippocratem dixiſſe. *Quod ſi ſubinde dolor & tenebricoſa vertigo in caput incidat &c. Iuuat etiam ſanguis ex naribus, aut ex vena frontis detractus.* Quam ob rem, Galenus in dolore capitis veterato, ait. *Si affectio perſeueret venæ ſectione à ipſo aut à fronte &c.* Quod vtique in occipitis dolore quoq; confirmauit. Habetur prætereà ſanguinem ſponte per nares fluentem, aut per os, ſiue per aures dolorem capitis ſanare; & alibi ait. Si ſanguis è naribus fluxerit caput dolentibus, huius doloris ſolutio fiat. Sicuti etiam eadem excretione quidam delirio laborans ſanatus eſt. Verùm hæc omnia vſu veniunt, dum ſanguinis profluuium copioſum fuerit. Quoniam ſanguinis ſtillæ narium in cacoethe febre perpetuum malum denunciant; Cum *Multam in venis inflammationem ſignificet, delirumque, & conuulſionem prædicere* tunc valeamus, vt ait Hipp. Ideoque Metoni aqua calida caput lauare cum fecerit, hinc iudicationem excretionis, è nare dextra imminutam, ampliorem excitando, ſanitatem quoque præbuit: Cæterum pro euacuatione humoris ſanguinei in oculo collecti prius toto corpore exactè inanito, poſtea ad occiput deriuatione quoque molita, ait Galenus *ſecta, quæ ad magnum decurrit* occulorum *angulum vena, mirificè iuuantur oculi.* Verùm ſicuti in prima venarum regione deriuatio ipſa his modis fit, ita etiam in tertia regione adminiſtratur. Quandoquidem ait Galenus. *Quod per ſedem profluit id per vuluam deriuamus*, & poſtea, *quæ per aluũ fluũt ea vel per vrinã, vel per vterũ transmittens: Quæ vero per vrinas ea vel per vterum, vel ſedem transferens. Pari modo, quæ per vterum erumpunt, vel per vrinas, vel per aluum: quæ verò in oculis, aure, vel palato fluxiones accidunt, eorum ad vicina deriuatio per nares eſt.* Ergo pro deriuãdis hemorhoidibus veteratis, venæ malleoli ſectio valet: ſicuti è contra pro deriuãdo vterino, & diuturno ſanguinis profluuio, venas ſedales ſanguiſugis admotis ſcindere tenemur, vt proprio loco fusè dicam. Sed ſecundum profunditatem, & altitudinem deriuatio, quę vtique *vel foras, vel intro* præſtanda eſt, à circumferẽtia, etenim ad centrũ Hipp. attrahit, & repellit.

Attrahit

Deriuatio ſecũdum latitudinem molienda.

Exempla deriuationis per latitudinem agendæ.

Deriuatio iuxta altitudinẽ agenda exemplis eluxatur.

Sanguinis miſſio ad intercipiẽdum ſeu deriuandum. In fluxione capitis ad pulmones deſcendente ad futuram coronalẽ: deriuanda ac auertẽda: & ad occiput: vt eo magis deriuatio fluxionis antrorſum & retrorſum moliẽda explanatur.

Gal. 4. de vict. ratio in morb. acut. t. 67. & 3. prorhet. tx. 1.

Deriuatio per profunditatem ac altitudinem ſeu per intro ac foras exemplis illuſtratur.

A 6. Epid. com. 2. t. 9.

Lib. 3. fe. 10. tract. 5. c. 1. fol. 63. 3.

B 6. Epid. com. 2. t. 13. Com. 5. aph. 68. 11. Meth. cap. 5. 3. lib. 4. f. 4. c. 8. t. 10. folio 211. col. 2. lin. 19. 3 Aph. 68. 6. Epid. com. 2. tex. 27. & lib. de affect. 127. 6. Epid. com. 2. cont. 27. Com. 5. aph. cont. 68.

C Idem ait 2. de com. med. 5. loc. 317. H. & de cu. rat. per ſan. miſſ. c. 19. & de cu. curat. c. 17. 13. Meth. med. c. 21. & de cur. rat. c. 3. 2. Ad Glauc. c. 2. Lib. de affect. pag. 138. 5. Meth. c. 13. 6. Epid. com. 5. t. 22. 21. Ex Feſt. Lib. de humor. 5. Lib. de Affect. pag. 127. 2. De compoſ. med. 5. loc. fol. 137. H.

D De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 19. Com. 6. aph. 10. De dinandis f. 14. G. 2. De motu mu ſculorum c. 6. Hippocrates 4. de vict. rat. in morb. acut. 67. & 3. pro rhet. t. 1. Ex Philiſto in epid. ſect. 3. t. 8. & i vxore Dromeadei. 3. epid. ſect. 3. t. 12. & in aliorgio 3. epid. ſect. 1. tex. 16. & 19. & in alio. 3. epid. ſect. 3. t. 9. & in aliorgio 1. epid. ſect. 1. t. 72. De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 19. 3 Meth. c. 1. Hipp. lib. de humor. 5.

A

1. De vict. rat. 317. & 3. de vic. rat. 340. 1 Foeſ. 4. De vict. rat. I mor. acu. t. 123. & de internis aff 578. De iter. aff. 579. Eodem lib. 578. 4. De vict. rat. in morb. acu. t. 64. 3. De morbis p. 490. 2. De morbis 465. 4. Aph. 27. Idem 1. prędict. 239. p. 87. Com. 1. aph. 23. & 4. aph. 27. & de cura. rat. per ſang. miſ. c. 13. Lib. 1. f. 4. com. 2 c. 20.

A circunferētia ad centrum.

Attrahit namque & vomitu, qui auxilio ſeſamoidis cum veratro albo, & oximellite exhibiti, fieri debet, vt ipſi Hippocrati ſtatuere placuit. Prætereà & ventris inferioris purgatione grano cnidio propinato, ſi pituita peccarit; aut veratro dato ſacto, ſi melancholia; aut ſcamonea moſtra, ſi flaua bilis fuerit; Cæterum in dolore capitis acuto, itidem in morbo capitis regio nigro, vbi à centro, ad circunſerentiam impurus ſanguis excrementoſus fluebat, deriuationis gratia ſanguinem per venas ſub lingua iacentem detraxit. Similiter venæ cubiti ſectione ad centrum ſanguinem attrahi æquum eſt: hinc experimento patet, exantematibus in cute efflorescentibus, venæ internæ cubiti apertione ad profundum ſanguinem retrahi, periculaſque introferri, ac ægros interfici: Vnde ſanguine detracto aluum humidam fieri tum Hippocr. tum Galenus ſtatuerũt ait enim Hippoc. *Quibus per febres ſanguinis copia: Vndecunque profluxerit ijs cum reficiuntur alui humidiores euadunt*, & alibi *y liberaliter ſanguinem profundunt. At verò his cum mentis perturbatione aluus effunditur*, & Galenus idem confirmauit. Eanque ſanè ob cauſam, Auicennas temerè phlegbotomiam à centro ad circumferentiam ſanguinem, ac humiditatem attrahere exiſtimauit, hinc etiam aluum ſiccam reddere: Neque Bertus audiendus eſt Auicennæ opinionem tuens inquiēs. *Ex phlegbotomia trahi humores à centro ad circumferentiam nemo eſt, qui dubitet, quo fit, vt aluum ſtipticam magis reddat: humiditates ab inteſtinis reuellendo, & ſic naturam retinet: plurimum autem hoc fit, vt in textu Auicennas cum id per ſe agat per accidens verò contrarium aduenire apertè, voluit Galenus.* Nam etſi per accidens te vera aluus, tum humida, tum ſicca à venæ ſectione reddatur, attamen per ſe perpetuò ad centrum humores trahuntur, cum vbique & ſemper cutaneæ maculæ cacoethes febri malignæ inhereſcentes, ne dum venæ baſilicæ ſectione, verum etiā hemorrhoidum apertione introferētur, maximo ægrotantiũ dãno, ſæpiuſq; obitu. Per accidens verò aluus humectatur, prout nimirũ humores per phlegbotomiā ad centrum attrahantur, vel exonerata à pondere ſanguineo, natura, factaque validiori; deinde cacochymum per aluum noxium expellit. At verò per accidens aluus ſiccatur tunc, quatenus nempe per venam baſilicam, ſurſum humores attrahantur. Vnde ad inteſtinorum infernam regionem humores, niſi difficilè expelli valent. Verùm humores ad centrum, Profundumue repelluntur vnà cum ſpiritu influenti innati caloris; cum tunc ambitus corporis totius vndique refrigeretur, ſimulque conſtipetur, vt Mulieri cuidam ſanæ, obeſæ perperam expurgatæ contigit, quæ in ſyncopim cecidit, ac prope mortem exiſtenti aqua vtique frigida *ferè amphoræ triginta corporis affuſa, quod ſanè vicinam opē ferre videbatur, vixit attamen* auxilio illius conſtipationis ab aquæ frigiditate introductæ. Cæterum è contra à centro quidem ad circunferētiam deriuabat Hippocrates, tum frictionibus, tunque balneis calidis. Præſertim in hemmorrhoidibus priùs vomitionibus reuulſiuis, deinde aluinis purgationibus deriuatiuis, ac totius corporis vacuatiuis adhibitis, ait, *exercitetur, deinde & ſudet, & mane multum perfricetur*. Et in angina, Hippoc. ad deriuationem agendam poſt ſanguinis miſſionem per cubiti venam, & per eas venas ſub lingua poſitas adminiſtratam, poſteritati conducit, inquiens. *In primis quidem cucurbitulas ad primam ceruicis vertebram admoueto, deinde capitis ante raſo ad aurem vtranque ex parte, & apponito, & vbi ſcarificaueris cucurbitulam, quamplurimo tempore adhærere ſinito*. Cæterum efficatius longè reliquis omnibus ad cutim attrahunt cucurbitulæ, tum ſcarificatæ, tum non ſcarificatæ, vt Galenus ſtatuit. *Acria quoque medicamenta artubus admota eas fluxiones retrahunt, quibus caput, aut viſcera vexantur*. Ideoque Galenus in cardialgia, quæ morſus oris ventriculi eſt, ab humore acri, & mordaci bilioſo, à cauo hepatis fluēte, ſeu à tota maſſa ſanguinea, iam bilioſa reddita, ad eum humorem, ad cutim retrahendum; ait. *Cæterum quod ſtomachum ſæpè cum valenter morderetur oleum protinus dulciſſimum ſanauit, & iniectum totius ventris mordicationes lenijt: & à thapſia, vrtica, & ſcilla in cute excitās* mordicationes *ſedauit*, hinc mirum in modum cardalgiæ curandæ veſicantia conducunt: etſi non minùs cucurbitæ ſiccæ tamen coxarum, & crurium partibus internis, ac etiam immo ventris ſiccę admotę, in lipothimiam curandam, ſeu euitandam, ne ipſa fiat, in cardialgia, cum Galenus dixerit. *Cucurbitulam exhaurire materiam, dolores ſoluere, phlegmonem minuere, inflationes diſcutere, appetentiam cibi excitare, imbecillo ventriculo vires reſtituere, animi deliquia leuare, ſi quæ profundas partes fluxiones infeſtent, eas transferre &c.* Idem Oribaſius affirmat, dum ait *animi defectiones remouere*. Eanque certè ob cauſam medici quidem non ſunt audiendi, in lipothymia cucurbitulas ſiccas non admittentes: aſſerentēque in acceſſionibus abſtinendum eſſe à quacunque operatione, vt Hippoc. ſtatuit non diſtinguentes acceſſiones febrium ſine ſymptomate maximo vrgente, ab ipſo maximo vrgente, mortem imminentem impendente, in ipſis acceſſionibus ſuperuenientē, quacunque hora incipiente illico tollendo; alioquin, mors ipſa ſequeretur, & non aliundè. Celſus cucurbitulam auxilium magis tutum eſſe ait, *etiamſi in medio febris impetu adhibeatur*. De ſcarificatis cucurbitulis loquendo, quę in ſtatu etiam acceſſionis admouendę, vt in eſſere conuenit, me quidem iudice: Verùm enim verò ſi in cardialgia cucurbitulę ſiccę anticipata vnica hora ante acceſſionem cardialgię applicentur, vt preſeruatiuę ſatius fuerit; licet nihil vetet, etiam preſente acceſſione, nedum cucurbitulas iſtas, verum etiam ſuppoſitoria acria, optima eſſe; ſed non ne Galenus ipſe in ſummo acceſſionum ad lipothymiam euitandam 1. ad Glauc. c. 14. omnia reuulſiua, ac deriuatiua remedia proponit? vt etiam 12. Meth. med. cap. 3. & Paul. lib. 2. c. 37.

B

In comm. illius lib. & capitis t. 225. 8.

5. Epid. ægra 40. pag. 2047 in Foeſio.

C

4. De vict. rat. in mor. acu. t. 333. & 2. de morbis 466. 467. & 1. de vict. rat. 129. & 5. epid. ægr. 19. & de loc. in ho. 410. 4. De vict. rat. in mor. acu. t. 123. 2. De morbis 461. Lib. de Hirudinib. c. 3. c. 4. Eodem lib. c. 4.

2. De ſim. med. f. c. 13.

D

Gal. claſ. 6. f. 3. l. F.

2. Aph. 19. 1. ad Glau. c. 14. & 9. meth. c. 13.

Venæ ſectione cum humidiſsima, ad centrũ ducatur aluus lubrica redditur ex Hippocrate & Galeno.

Vnde Malè Auicennas ait totũ in oppoſitum.

Vnde Bertus quoque pro Auicenna tuendo non bene cenſuit.

Semper venæ ſectione introrsũ ſanguis mouetur per ſe.

Per accidens verò ea venæ ſectione aluus humectatur.

Quomodo venæ ſectione aluus ſiccatur.

Ab externo frigore ambitus totius corporis cõſtipatur; qua conſtipatione humores introrſum feruntur ac deriuantur.

A centro ad circunferentiam.

Cucurbitulæ efficatius cæteris omnibus à profundo ad altũ deriuant.

Et veſſicantia à Galeno poſita.

Veſſicantia in Cardialgia adminiſtrauit Galenus.

Non mõ ligaturæ dolorificę & frictiones in febrium acceſſionibus ad animi defectũ vel curandum vel euitandum, à Galeno adminiſtratæ 1. ad Glau. c. 14 & 12 metho. c. 3. & a Paulo l. 2. c. 37. verum etiā cucurbitulæ & ſuppoſitoria conueniunt quia tunc materia agitāda omni ingenio, & deorſum & ad cutim attrahenda, ac deriuāda. In acceſſionib. et à cētro ad circunferentiã, & à partibus nobilioribus ad ignobiliores deriuare cogimur, imminente lypothimia: contra quoſdam.

A

10. Meth. c. 4.

Præterea verò etiam Gal. ait *aliquos ante acceſſionem eſſe cibandos, aliquos in ipſa, idque vel inclinante iam incipiente, vel etiam in ipſo ſummo vigore.* Nam in corporibus ſqualidis, ſeu pierocollis, vbi lipothymia immineat, in ſummo etiam aceeſſionum vigore, nutriendi ſunt, vegentis ratione, vt virium robur proſternentis, mortenque impendentis; tunc enim, *Maxima dignitas ipſarum eſt virium: quando viuere ipſum nobis ex harum cuſtodia conſtat, vtpote cum vitam, aut ipſas eſſe vires, aut earum actiones ſit neceſſe. At vita ipſa nihil eſſe prius, in animantis corpore poteſt: Virtus ergo omnium prima cuſtodienda hominibus.* Cæterum vt iſtius capitis finem imponam, deriuationes, quę prius ſtatutæ fuerunt; nonniſi expurgato toto corpore, tum ſanguinis, tum cacochymiæ, eductione, conueniunt, vt etiam de cucurbitulis ſcarificatis idem affirmarunt Galenus & Oribaſius, & Herodotus, & Antillus. Verum dubium vertit, cum iam oſtenſum ſit, reuulſionem per longitudinem fieri, ceu per diſtantiſſimam partem à loco tum læſo, tum læſuro, fluxionem vel recipiente, vel recepturo ſurſum, ac deorſum; Quoniam reuulſio, quæ ſuccum fluentem per motum contrarium retrogradum retrahit, etiam ad latera, & à parte propinqua exercetur: Ideo non ſemper reuulſio fit à diſtantiſſima parte. Nam Argenterius ait. *Ex quibus quidem patet quando ad diſtantiſſima, quando vero ad propinqua ſit reuellendum*, ibi enim reuulſionem ad latera etiam fieri poſſe ſtatuit. Quod ſanè confirmari poterit: cum reuulſio non retractio ſit ſucci fluentis ad contrariam partem vt curtius putabat, ſed ad contrarium motum vt Hippocrates, & Galenus rati ſunt; ergo reuulſio non ad partem diſtantiſſimam referi debet, ſed ad contrarium motum humoris fluentis limitate decet. Præterea vt humoris fluentis, ad contrarium motum, fiat euerſio, per eoſdē canales, per quos fiebat fluxio, effici debet, quæ fluxio etiam ad latera, & ad partem propinquam gignitur; ergo reuulſio quoque ad Latera, & ad propinquam adminiſtratur partem. Quinta autem ratio eſt ex Galeni autoritatibus; quia (vt antea dictum eſt.) *Fit porrò reuulſio in contrarium ſucci fluentis motum ac ſecùndum longitudinem quidem ſurſum, ac deorſum, ſecùndum latitudinem vero dextrorſum, & ſiniſtrorſum, & ſecùndum profunditatem ante, & retro.* Et libro de hirudinibus, & cap. 2. claſ. 6. L. D. ait. *Atque vt ſumma rem complectar, ita reuulſio efficitur. In humoribus videlicet partes ſuperiores petentibus ad inferiores: & contra, ſi inferiores petant partes, ad ſuperiores & contra, ad dexteram ſimiliter partem, aut læuam, item in anteriorem, aut poſteriorem, ſi quid defluxerit, ad oppoſitas partes reuulſio facienda eſt*, ergo reuulſio etiam ad latera, & partes propinquas adminiſtratur: non autem ſolum per longitudinem, & per diſtantiſſimam partem. Neque aliæ Galeni autoritates deſunt, vbi ſcriptū reliquit. *E parte capitis poſteriore laborante, in frontem excurrens vena inciſa prodeſt; conſtat autem remedium hoc locale eſſe; & ad contraria reuulſorium* & alibi inquit *cum reuulſione vacuatio fiet ex fronte, ſicuti, & quum anterior pars laborat, ex occipite*; Quocirca reuulſio quoque ad latera, & partem propinquam fit. Quod etiam ex Hippocratis autoritate confirmatur, qui in pituita, à capite calfacto, defluente ſuffocationē imminente, per contrarium motum retrahenda exarat, *Occipitio deraſo cucurbitulæ duæ admouendæ, & ſanguis plurimus detrahendus, pituitæque curſus in poſteriora reuellendus*; ergo ſequitur inſtitutum. Pro huius autem dubij ſolutione primo ſpeculor, veriſsimum eſſe, omnem reuulſionem ſimplicem humoris fluentis per motum contrarium, & per eoſdem canales per quos fluit humor, factam ſolumodo per longitudinem, tanquam per partem diſtantiſſimam adminiſtrari poſſe, vt Galenus ex Hippocratis ſententia ſtatuit, quia confirmando reuulſionem primo ab Hippocrate inuentam libro de humoribus pagina 58. vbi ait *Deriuatio in caput, in latera, quæ præcipuè tendit, aut reuulſio in ſuperioribus deorſum, ſurſum in infernis*, confirmando dico Galenus hoc inſtitutum, conſcribit *cuius rei diſcrimen in libro de ſuccis nos docuit; Auertere* nempe reuellere *nos iubens ad contraria: deriuare vero ad latera.* Ad contraria enim ibi intelligit, vt contradiſtincta à deriuatione, quæ ad latera fit, & reuulſionem per longitudinem moliendam vt Hippocrates conſtituit; quam patenter illico dilucidat, his verbis. *Quare nunc quoque etiamnum fluxio valenter irruat, reuellere ad contraria ſtudebis, vtique ſi inſuperioribus vlcus conſiſtat per inferna purgantes: ſi autem in inferioribus ſit, per ſuperiorem ventrem vacuantes.* Ecce hanc veritatem vndique claram. Cum autem illico poſt reuulſionem, deriuationem ad latera exercendam poſuerit, ideo iure merito, ſtatim declarata reuulſione, ad deriuationis iam præpoſitæ explanationem accedit, inquiens *At ſi iam fluxio reſtitit, atque in membro inhæſit, deriuare* ad latera *per vicina magis expedit: cum in propinquiora translatio ſit, & purganti medicamento promptior tum acceſſus* ſucci fluentis per motum contrarium retracti; *tum attractus* ope remedij attrahentis factus *è vicino detur*. In fine capitis vero concludit, *Ac ſi perpetuum eſt, quod ab eo didicimus incipientem fluxionem ad contraria trahendam eſſe. Fixam vero iam in laborante particula vacuandam eſſe, vel ab ipſa particula, quæ affligitur*, & hæc euacuatio vocatur, *vel à maximè vicina* & hæc deriuatio eſt: quæ compoſita ſe habet ex euacuatione, & ex reuulſione topica, ſeu locale, cuius dum Galenus meminit, ait *conſtat autem remedium hoc locale eſſe, & ad contraria*, & ad latera *reuulſorium* & 5. aph. 68. inquit *cum reuulſione* locali *vacuatio fiet ex fronte.* Vnde ſcias reuulſionem duplicem eſſe, vel enim ſolam, ac ſimplicem, & propriè dictam, vel Localem, & compoſitam, ſeu mictam vnà cum euacuatione impropriè appellatam, quę propriè deriuatio eſt. Prima autem non niſi per longitudinem ceu per partem diſtantiſsimam fit, vt Hippocrates, & Galenus voluerunt; & vt Argenterius cōfirmauit, dum exarat, *igitur ad reuulſionem*

Margin notes (left): Deriuatio non niſi expurgato toto corpore, nobis conducit. — Dubiū an reuul ſio etiam ad latera, & ad partē propinquā fiat. Prima ratio. — Secunda ratio ex Argēterij autoritate. — Tertia ratio. — Quarta ratio. — Quinta ratio. — Galeni prima auctoritas. — Secunda autoritas. — Tertia autoritas. — Reuulſio localis. — Quarta autoritas. — Confirmatio ex Hippocratis autoritate. — Solutionis dubij propoſiti primū fundamentum. — Galeni locus explanatur. — Deriuatio ex reuulſione locali, & ex vacuatione componitur. — Reuulſio duplex vel ſimplex, vel localis.

Margin notes (right): 9. Meth. c. 3. — De hirud. c. ſo de cucur. c. 2. — Com. 3. Anis Medicinalis Galeni f. 109. L. D. — B — 5. Aph. 68. — 6. Epide. com. 2. cont. 27. — 5. Aph. 68. — C — Libro de affectionibus pag. 528. — 4. Methodi c. 6. — Ibidem. — Ibidem. — D — Ibidem. — 6. Epid. com. cont. 27.

Com. 1. aph. 21. f. 128. c. 2. D.

A *ſionem potentior eſt via per diſtantiſſimas partes, quam per propinquiores, & quæ proximæ parti adhibentur remedia, non amplius reuellunt, niſi ab illis ſint commotæ fluxiones, tunc enim quia contrarium motum opponimus, & ad originem ſunt, fluxionem ipſam reuocamus, tunc etiam reuellimus; verum vbi ignoramus quanam partes mittant, in diſtantiſſimis locis ſemper facienda reuulſio.* Ibi enim ex Galeni doctrina, ſtatuit duplicem reuulſionem eſſe, nempe ſimplicem per partem diſtantiſſimam moliendam, in qua, partem humorem fluentem mandantem ignoramus: & localem, per partem propinquam adminiſtrandam, in qua ſanè membrum, ſucci fluxionem tum tranſmittens, tum recipiens dignoſcimus, quæ reuulſio retrahere debet ad contrarium motum fluxionũ, & ad originem fluxionis, vel ad partem origini proximam: Quarum duarum fluxionum diuiſionem ita tetigit, his verbis. *Prius tamen notandum eſt duplicem eſſe reuulſionem, vnam, quæ ſimpliciter, aliam, quæ localis reuulſio nuncupatur. Illa in eadem parte fit in ſitu oppoſito, veluti cum dolente fronte cucurbitulas occipiti admouemus: aut cum angina attrahentia medicamenta ceruici adhibenda eſſe Galenus præcipit ad reuulſionem: ſimpliciter autem dicta reuulſionem iubet Galenus faciendam eſſe ad oppoſitas partes, & per illas intelligit diſtantiſſimas ab ea, quæ afficitur,* vt pote per longitudinem, cum tantum ſecùndum longitudinem ſurſum, ac deorſum, à diſtantiſſima parte offenſa, reuulſio ſimplex fiat, non autem ad latera, cum ea reuulſio localis ſit, & impro-

Argẽteri⁹ com. 3. Artis Medic. f. 307. col. 1. B.

Ibidem f. 307. B.

B priè appellata, quia reuellit à parte recipiente, ad partem mandantem, motum fluentis humoris in contrarium reuellendo euacuandoque ſimul à parte recipiente, vel etiam à parte mittente: His autem fundamentis iactis ad primum argumentum patet reſponſio; ad Argenterij autoritatem dico, eum virum confuſo modo accepiſſe deriuationem pro reuulſione, ſicuti ipſe de Galeno exarauit: qui deriuationem aſſumit interdum pro reuulſione, vel dicamus duplicem eſſe reuulſionem, vel ſimplicem, quæ per longitudinem adminiſtratur, vel ad latera, quæ reuulſio eſt localis; Vnde vtranque ibi Argenterius deſumit reuulſionem. Ad tertiam rationem reſpondeo, reuulſionem ſimplicem, in qua locum mandantem neſcimus, ad partem diſtantiſſimam adminiſtrari, tanquam ad humoris fluentis contrarium motum coarctatam. Ad quartam rationem dico, ſicuti in reuulſione per longitudinem molita euerſio, ſeu retractio fit humoris fluentis, per contrarium motum retrogradum, per eoſdem canales per quos ſuccus fluebat, ita ſanè de alia reuulſione impropriè dicta ad latera facta aſſeuerandum eſt: Ad quintum argumentum vero, dico in primis Galeni duobus locis, Galenum vniuerſaliter reuulſionem accepiſſe æquè tũ ſimplicem, quæ ſecùndum longitudinem exercetur, tum localem, quæ per latera fit. In ſecundis vero ordine poſitis alijs duobus locis, eundem autorem reuulſionis localis meminiſſe. Ad quinti vero argumenti confirmationem ex Hippocratis autoritate, reſpondeo ibi Hippocratem reuul-

Com. 3. de Arte medica fol. 313. col. 2. E.

Ad primam rationẽ reſpõſio.

Ad ſecundã rationem ex Argenterij autoritate.

Ad tertiam rationem.

Ad quartam rationem.

Ad quintum argumentum.

Ad huius argumenti confirmationem ex Hippocratis autoritate ſtatutã ſolutio.

C ſionem localem, & impropriè appellatam conſtituiſſe, non autem reuulſionem ſimplicem. At vero adhuc obiectio adeſt, quoniam reuulſio quædam localis fit ſimplex ſine vlla euacuatione ad latera, & ad partem propinquam molita; vt quando ſiccis cucurbitulis cuti admotis, ſine euacuatione fluxionem per motum contrarium retrogradum retrocedemus, vel dum ad interorſum materia accedit vt in fluore alui, & in febre ardenti maligna vbi interna ingenti inflammatione vruntur, & externa algent, ad extrorſum fluxionem retrahimus, vel tunc quando ad antrorſum ſucci motus fertur, vt in ophtalmia, in qua, ſicca cucurbitula occipiti applicata, ſucci fluentis reuulſio efficitur, abſque vlla euacuatione, vel vbi ad dextrorſum, ſeu ſiniſtrorſum humor fluit, vt in paraliſi vnius lateris, nempe brachij, & cruris, in qua, ſiccis, & validioribus ignitis cucurbitulis parti ſanæ admotis, nimirum brachio, & cruri ſano, ſucci fluxionem per motum contrarium retrogradum retrahimus, ergo falſum eſt, quòd per dictum de omni reuulſio à parte propinqua, & ad latera facta, non ſit ſimplex immo ſit impropriè vocata; ſimiliter per id falſum etiam eſt, omnem reuulſionem ſimplicem per longitudinem, & per partem diſtantiſſimam tantum adminiſtrari, cum ea quoq; in parte propinqua, & ad latera fiat. Sed reſpondeo, non eſſe verum, his cucurbitulis ſiccis cuti infixis nullam fieri euacuationem, quoniam exhalantis ſucci attenuati inſenſibilis habetur æquè tũ extractio, tum inſenſibilis euacuatio; vapores enim hali-

Obiectio.

Solutio obiectionis.

D tuoſi ij non niſi humores ſunt valde attenuati, qui per cutem igneo cucurbitularum calore rarefactam, euacuantur: immo quòd ſæpè his cucurbitulis valide ignitis, ita ſucci attenuati extrahũtur, quòd ſeroſus ſuccus etiam copioſè egreditur, & inter cutem, & cuticulam colligitur, ex qua collectione veſica facilè emergit; Vnde cuticula inciſa, is ſeroſus egreditur ſuccus. Quocirca tũc ea reuulſio localis vnà etiam cum euacuatione inſenſibile fit. Quæ non ſolum ad contrarium retrogradum motum humorẽ fluentẽ euertit, & ad originem fluxionis, vel ad partẽ origini proximam: Verum ẽt partim aufert humorẽ in partem læſam influxũ, dũ is ad partẽ ſanã retrahitur; & ab ipſa ſana parte ẽt inſenſibiliter educitur; Neq; mihi obijcias, inquiens, non omnis reuulſio localis à parte propinqua molita ſuccum in afflicto membro influxum euacuat, cum tantũ venæ ſectio deriuatiua, ſeu reuulſiua localis, per venã loco affecto immediatè cõmunicatã adminiſtrata infixa, & cruda, in tumorenq; collecta euacuare poſſit excrementa, vnà cũ ſanguine morboſo, his excremẽtis comiſto, non aũt pharmacũ ſolutiuũ iſthæc educere valet excremẽta: ſi itaq; medicamẽta purgãtia infixa nequit euacuare excremẽta; ergo eò minus cucurbitulæ ſiccæ ĩfixos poterũt extrahere ſuccos. Nã pro hac ſoluẽda obiectione, reſpõdeo negãdo eã propoſitionẽ; cum in

Obiectio alia.

Solutio huius ſecundæ obiectionis.

I omni

omni reuulſione locali à parte propinqua, & ad latera adminiſtrata fiat euacuatio ſucci in parte offenſa influxi, nõ dũ in tumorẽ infixi, vel deiectorio, vel diaphoretico, vel diuretico facta præſidio. Ideoq; ſcito duplicẽ ſucci in parte afflicta iam fluxi euacuationẽ eſſe, vel.n.ſucci in tumorem crudum, ac renitentem infixi, & collecti, vel non dum infixi, nec in tumorem durum conflati: prima nanque vacuatio ſola quidem venæ ſectione deriuatiua, vt antea iam oſtendi, obtinetur; ſecunda vero vacuatio exercetur vtique non modo deiectorijs remedijs, verum etiam diaphorecticis externis inſenſibiliter euacuantibus, quia vt ait Galenus *tum acceſſus, tum attractus è vicino detur, cum in propinquiora translatio ſit.* A

4. Meth. c. 6.

C A P V T XXX.

Sanguinis eductionem per crura in morbi magnitudine adimenda fluxione ſupra renes adhuc etiam ad infernam aliquam partem deſcendente neutiquam adminiſtrandam eſſe, quin prius vena cubiti interna ſecta fuerit; demonſtratur; exceptis gallicis affectionibus.

B

Hippoc. 6. epid. ſect. 1. t. 21.

Prima ratio.

SEd quoniam mihi negotium valde faceſſit; cum ſæpiùs teſtes, pudendum, vulua, veſica, lumbi, femòra, crura, pedes, & iſchias, ne dum per eſſentiam afficiantur, verum etiam adhuc ſanguine vnà cum humore fluente per conſenſum, ſiue à toto, ſiue ab hepate, aut à liene, vel à capite. Quocirca hucuſque cautionis gratia; præſertim hominibus neutiquã cruris venam me ſecare feciſſe, fateor; niſi priùs cubiti venam ſecuiſſem; vt in renum affectionibus obſeruare & tenemur. Prima enim ratio eſt, vt ſanguinis miſſio deriuatiua *Parocheteuſis*, ſeu *Antipaſis*, vel Parocheuſtica, antipaſticaue eſſe debet, vt ex Hippocratis decreto, & Galeni, & Aetij confirmatione iam fusè oſtẽdi; nempe per contrarium facta, vt vnà cum euacuatione ſanguinis iam collecti etiam retractio ſanguinis fluentis fiat. Verum per venæ cruris inciſionem ſanguinis miſſio deriuatiua antiſpaſtica quidem eſſe nequit, verum tantum venæ cubiti reuulſiua, parocheteuſtica eſſe valet, ergo inſtitutum ſequitur. Hinc habetur in renum affectibus. *Qua propter cum firma virtus eſt conuenit ex vena, quæ in poplite eſt, ſanguinem mittere, cum debilis ea eſt reuellere ad ſuperiora.* Ideò Galenus ad euacuationem ſanguinis agendam, in renum affectionibus veſicæ, pudendi, ac vteri per cruris venam tantum ſanguinem detrahit, verum ita copiosè, vt etiam eadem venę ſectione, totum corpus exactè inaniatur vt etiam Hipp. in coxendico dolore agit, cum exararit. *Huic ſanguis ex malleolo de ractus, & admodum multus, & niger.* Ergo ſatius erit priùs ſanguinem per cubiti venã exhaurire, reuulſionis gratia, cum hoc noſtro æuo, naturæ hominum non adeò copioſam ſanguinis eductionem ferant. Secunda autem ratio eſt, vt ſemper priùs ad partem mandantem incumbere teneamur, ſubinde verò ad partem recipientem, ſeu attrahentem. Vlteriùs nunquam optima reuulſio fit, ab aliqua parte læſa, niſi per depurationem totius maſſæ ſanguineæ in ſinu generis venoſi peractam: Hinc ait Galenus nullatenus rectè aliquam partem curare poſſimus, quin prius totum corpus, tum ſanguinis miſſione, tum humorum purgatione depuratum ſit. Ideo ait 4. Meth. med. cap. 4. vt pars antequam remedijs ſubiaceat, totum ſit purgandum, & vt pars ſanari nequeat, ante totum. Præterea exarat. *Nam ſi reuulſione quidem opus ſit, ipſam autem facere vereamur, deriuare ſanguinem, ac totum corpus inanire conuenit.* Præterea inquit, vt antea quoque c. 25. dictum eſt: *ſi vel totum corpus ſit plethoricum, vel maloſucco redundet difficilis curatio redditur.* Partium tertiæ, venarum regionis: Ergo in curatione partium tertiæ, venarum regionis rectè agenda, priùs vena cubiti ſecundæ regionis ſcindenda venit; quia ad partem ægram, & imbecillam omnia, quæ in toto redundant deferuntur, ac deſcendunt *pro ſuaque natura* ita de fluxa *affectum excitant*, & augent. Ex quibus rationibus, autoritatibus comprobatis patet, noſtrum inſtitutum. Neque ex Hippocratis exemplis mihi deficiat, idem corroborare. Nam Hippocrates in dolore podagrico, & coxendico ex capitis diſtillatione orto non incumbere voluit ad partẽ recipientem, etiamſi dolor ſit veteratus, immò ad partem mandantem, cum ſecuerit venas poſt aures ad reuulſionem, ac interceptionem efficiendam. Idem fecit pro deriuanda, ac intercipienda pituita à calido capite, in pectus defluente cucurbitulis ſcarificatis occipiti deraſo admotis. Idem quoque fecit in morbo regio nigro à capite afficiente corpus, cum venas ſub lingua ſecuerit. Adde quòd Hipp. dixit *Phlegbotomia vrinæ difficultatem ſoluit, ſecare verò interiores*, & ait Galenus in commento. *Illud verò ſecandas eſſe interiores ſi de manuum venis dicatur, verum non eſt, neque Hippocrati conſeſſum, ſi quidem in omnibus ſuis ſcriptis, partibus ijs, quæ ſupra iecur ſunt, affectis, ex manibus ſanguinem mittere: inferior verò partium morbis poplitis, & malleoli venas pertundere iubet.* Vnde in fine ait. *Melius itaque fuerit hunc etiam apho-*

riſmum

Cap. 27. Hippo. de vic. 907 Gal. de cur. rat. p. ſa. miſ. c. 16. & 13. met. c. 23. & 5. meth. c. 3. & ex Oribaſio de cu. eu ſcarif. c. 39.

1 lib. Gal. aſcripto de renum affect. c. 4. claſ. 7. f. 193. F.

Hippocrates & Galenus per venam cruris ſãguinẽ mittebãt copioſiſſime, vt etiam totũ corpus vacuaret vnica vice.

C

13. Meth. c. 11.
5. Epid. ægr. 7.

Secunda ratio.

Tertia ratio.

6. Epid. com. 2. cont. 33.

Quarta.

4. Meth. c. 4.

Cõfirmatio tertiæ & quartæ rationis.

6. Epid. com. 2. cont. 11.

Alia confirmatio.

13. Meth. c. 5.

Alia confirmatio.

D

1. De alimentorum facul. c. 5. et 13 Met. c. 20.

Hoc inſtitutũ, his rationibus & autoritatib. comprobatum, etiam Hippocratis exẽplis confirmatur.

6. Epid. ſect. 5. t. 23

Lib. de affect. 159.

2. De morb. p. 465.

6. Aph. 36.

Digitized by Google

a Epid ſect.6.p. 996.ex Foeſio.

A *riſmum inter aſcitios habere*. Verum licet eſſet ſpurius hic aphoriſmus, ſatis eſt mihi, vt hanc noſtram robotet veritatem. Quod confirmare voluit etiam dum ait, *Lotium ſub ſtillum, aut vrinæ difficultatem, venæ ſectio ſoluit*. Vnde perpetuò prius venam ſuperiorem cubiti dextri, ſeu internam, vt potiſſimum ſanguine copioſo, & acri, & mordaci, ac aduſto, a b hepate valde calido, vt in vteri dolore acutiſſimo, & in vlceribus pudendi, aut ani: vt pluries introſpexi, ſecare tenemur, immo tunc bis vena dextri cubiti interna incidenda; priùs quam vena cruris ſcindatur. Per ſpleniticam verò ſi à liene fluxio ad infernam partem aliquam prouenirer; aut externam humeralem quoque nuncupatam, dum fluxio ea à capite prodiret; loco ſectionis venarum occipitis poſt aures ſubiacentium, aut cucurbitularum ſcatificatarum ab Hippocrate admotarum. His enim modis, meorum ægrorum tantùm, feliciſſimo euentu, & emolumento hactenus, diuina ope ſanente; me geſſi; ſicuti alij quamplurimi Medici in oppoſitum agentes, eorum honore pauco, ægrotunque ſuorum damno, ſe habuerunt, vt exploratum habui. Verùm enim verò, ſi aliqua pars lue celtica inferior, vt in gonorrhæa indica, à nobis Gallica appellata, vſu venit, inueheretur, ſed aliqua infra renibus, ea virulentia indica eſſentialiter quoque partim affecta, tunc virus illud indicum magis vrget quam fluxio ab hepate, ne virus illud ad partes ſupernas nobiliores, principaliſſimaſque totum corpus regentes, & gubernantes attra-

Quando prius p venã cruris ſanguinem educere debemus.

In Gallica gonorrhæa & bubone aduſto ſecreto, ad ſupurationem minimè tendente.

B hatur inficiendas, vt eſt cor, cerebrum, & hepar: A quibus affectis partibus, non niſi lues venerea grauior fieret, atque contumax, ac rebellis, curatu admodum difficilis. Cum morbi grauiſſimi fiant, quoties pars aliqua ex his principalibus validiſſima obturpata ſit. Perpetuo itaque, ac potiſſimum in labe gallica à parte principaliſſima ad aliam non principalem partem noxios trahere ſuccos deuincimur, vt Galenus iubet: Ac id eò magis vtique executioni mandare cogimur, quo natura vincens partis principaliſſimæ ad ignobilem, ac inferiorem partem morboſos expellere humores nititur, vt in pudendi vlceribus, & in gonorrhæa gallica vſu venit. In qua perpetuo eum quidem deorſum a natura factum coiuuare motum tenemur, nunquam verò ſurſum retorquere debemus. Eanque ſanè ob cauſam inter ſcriptores, qui de lue venerea verba ſcriptis mandarunt, primum obtinuiſſe locum Gabrielem Faloppium inuenio, ita exarantem. *Verum in ſecanda vena aduertatis, quòd ſæpe in principio morbi gallici, vel etiam in confirmato ſolent in inguinibus apparere bubones, & puſtulæ, vel vlcuſcula, quod fit ex materia mala tranſmiſſa ab hepate ad partes illas*, ſicuti etiam gonorrhæa eo modo exoriri contingit. *Quibus præſentibus, ſtatim aduocantur medici, & quia adeſt plenitudo, quæ indicat ſectionem venæ, ideo aliqui ſubito ipſam ſecant, & valde errant*. Illicò antem iacturas promulgat, quæ à venæ

7. Aph.50.& 4. aph.74.
Hippoc. de nat. hum. t 79.com. 2.tex.5.
Com 6.aph.25.

Lib. de morb. Gallico f.439.

C cubiti prius facta ſectione emergi poſſunt, pergens: *Nam ſi ſecetur vena aliqua ex ſuperioribus, vt ſoleat ipſi ſecare, retrahitur materia mala ad interiora, & impeditur motus naturæ* rectè operantis, *quæ euacuat per inguina, nam ſunt propria emunctoria, quibus expurgatur hepar. Hippocrates autem in primo aphor.21.inquit, quæ ducere oportet, quo maximè natura vergit per loca conferentia, eo ducere*: concludit ergo, *cum itaque natura inclinet ad inguina non eſt impedienda, eò magis, cum inclinet ad loca conuenientia*. Ideòque in his caſibus nunquam prius vena cubiti ſecanda venit. Alibi verò idipſum confirmando conſcribit. *Quamuis venæ ſectio* cubiti *refrigeret hepar, & reſiſtet putredini, quæ fit in hepate ob labem gallicam, tamen ſi ſecetur vena ſuperior fiat & deductio materiæ malæ, quæ à natura tranſmittitur ad inguina, & ita impedietur naturæ actio*, Cum itaque tunc longè magis naturæ motus materiæ putridæ, & venerea labe omnino deturpatæ vehementer lædentis, vt toto genere præter naturam adimendæ, quam hepatis caliditas, & quam putredo ventura in hepate gignenda, *ſi vena eſſet ſecanda in partibus inferioribus, vt in malleolo* vtique priùs ſecanda tantum eſſet. Deinde verò ſecurius vena cubiti ſcindi poſſet: Educto nanque ſanguine prorſus putrefacto, mox tuto ſanguinem in iecinore putrefacturum educere poteris, ſimulque hepar ipſum refrigerare debebis, venæ cubiti ſectione molienda. Quibus ſanè rationibus, nec in gonorrhęa gallica, nec in pudendi vlceribus gallicis vnquam pro toto genere venoſo euacuando, proque iecinore refrigerando, ſimulque ad futuram in hepate inhibendam putredinem cubiti venã

Lib. de vlcerib. cap.41.

Cur in gonorrhæa gallica, pro vena malleoli ſecãda, poſtea vena iecoraria cubiti dextri.

Ibidem.

D ſcindere tentabis; quin prius venę malleoli inciſione omnino putrefactum ſanguini copulatum detraxeris ſuccum; alioquin ſiccus is undique putrefactus, & ab hepate ad pudendum tranſmiſſus ad hepar ipſum retorqueretur, ex quo eo magis à labe indica ſanguinis officina labefactaretur, & hinc neceſſariò affectus ille ualde curatu difficilior euaderet. Quam certè ob rem motus ille à natura rectè operante neutiquam uenæ cubiti ſectione ad hepar coinquinandum, retrocedendus eſt. Ac tanto magis quanto etiam gonorrhęa ut ait Falloppius *per contagium acquiritur* quoties *plures halitus putredinoſi non ſolũ materia ſanioſa in glande pudendi, qui halitus poſſunt meare per canalem penis, & peruenire vſque ad vaſa, in quibus continetur ſemen*, quæ paraſtatę appellantur, *& ea glanduloſa corpora in canali exiſtentia laxare, & debilitare* poſſunt halitus illi putredinoſi, *& ita eſſe in cauſa poſſunt, vt ſemen profluat*. Præterea *cum ex halitu illo putredinoſo inficiantur primæ venæ pudendi, quæ habent magnum conſenſum cum vaſis teſtium poteſt halitus putredinoſus communicari vaſis peruenientibus ad teſtes, quibus vaſis infectis, & indebilitatis profluit ſemen*. Si ergo antequam hepar lędatur, pennis, paraſtatę, ac teſtes putredine gallica obturpentur, igitur etiam ante uenę ſectionem iecorarię brachij, uena malleoli pudendo, paraſtatibus, ac

In gonorrhæa gallica in duob. locis ſedes morbi gallici adeſt in hepate & pudendo & paraſtatibus, & teſtibus.

Ibidem.

Digitized by Google

Natura morbi gallici eſt ſuam ponere ſedē in hepat. Nā ſicuti hepar principium quo vſum exoptamus venereum ſic etiā iuſtū eſt vt lues celtica ẏm vſu venereo accepta in eo reſideat principio cōcupiſcendi eum actum venereū vt ego reor.

In vena ſecāda in his gallicis affectionib. duo potiſſima obſeruanda ſunt.

teſtibus deſeruiens ſcindenda eſt. Dixi autem, antequam hepar lue celtica affligatur. A Nam ut ait Fallopius *calfactis his partibus communicatur ſanies, & virus illico tranſmittitur per venas ad hepar, & diſſipatis ſpiritibus naturalibus inficitur hepar; talis eſt natura morbi gallici*. Quocirca in gonorrhæa duæ ſunt partes læſæ nempe & paraſtatæ, ſeu pudendum, ſiue teſtes, & hepar, à quibus ſuccus ſanioſus, ac purulentus per pudendi canalem emittitur: quare ſi primo vena cubiti ſecaretur, procul omni dubio ne dum putridus ille ſuccus à iecinore emiſſus, ad hepar id retrocederet, verum etiam alter humor putrefactus gallicus non ab hepate, ſed à paraſtatibus tranſmiſſus ad hepar id accederet, & longè magis viſcus id infeſtaretur: Vnde ſequitur noſtrum inſtitutum veriſſimum eſſe. In quo adminiſtrando hæc duo adnotare debes, nimirum, vt ſolum elapſo quadrageſimo die, ab ineunte gonorrhæa vena ſecetur: nam vt Fallopius ait permittendum eſt *vt fluat ſemen, nam in gallico morbo incipiente optimum eſt, vt fiat aliqua euacuatio materiæ aduſtæ: & ideo æger debet patienter ferre defluuium ſeminis ſaltem vſque ad quadraginta dies*. Poſtea curetur; Vlterius ſecta prius malleoli vena, tertio, ſeu quarto die alia cubiti ſecetur vena, priuſquam in pudendi partibus noua humoris emergat putredo gallica; quæ ſurſum ad hepar attraheretur; hinc ſecut etiam noua ea gallica affligeretur putredine, ſi octauo, decimoue die poſt venæ malleoli inciſionem, alia cubiti ſcinderetur vena. Verum etiam quandoque ſi morbi gallici non fuerint, infra renes reſidentes, vena tantum malleoli, ſeu poplitis pertundenda eſt: vt quando in his partibus phlegmone inceperit, ſeu partim iam factus ſit tumor phlegmonoſus, magno dolore obturpans; Nam tunc longè magis vrget pars recipiens, & attrahens, quam tranſmittens, ſed tunc copioſè ad totum etiam euacuandum ſanguis aducendus per venam cruris. Præterea interdum ſine morbo gallico vena cubiti ſcindenda non venit, immo tantum ſanguis per venas ſedales detrahendus eſt, quoties ſcilicet in vena porta malus ſanguis, & cacochymus coaceruatus fuerit. Poſtea vero per crus ſanguinem mittere oportet.

Ibidem cap. 18. fol. 130.

Eadem li. c. 43.

Ratio iſtius venæ ſectionis euacuatiuæ, & exoneratiuæ partis phlegmone affectæ patet.

B

Quando per venam cruris ſanguis.

Quando prim per venas hæmorrhoidū, & poſtea per venā malleoli ſāguis mittendus ſit vide rationē li. 4. c. 3. huius operis & Gal. 4. de tuenda ſan. c. 5.

CAPVT XXXI.

Reliqua circa locos, per quos ſanguis mittendus eſt, agenda proponuntur.

Quoniam in hoc opere cuiuſcunque eductionis ſanguinis expeditum, ac paratum conſtituere promptuarium conor, vt ego in quolibet caſu quouis modo ſanguinem mittendi difficillimo, qui mihi repentè occurrere poſſit, quid, in meis ægrotantibus rectè curandis, vtiliſſimum, ac rectiſſimum agendum foret, ſemper tuto, facilè, religioſe; cito, iucunde, ac feliciter aſſequi poſſim. C Quo etenim res agenda diutius, ac diligentius examinatur, declaratur, atque præmeditatur, eo citius quidem, promptiuſque, ea res ita enucleata, executioni mandari poteſt: Eanque ſanè ob cauſam hactenus his, de locis amiſſionis ſanguinis, explanatis; Ideo ſupereſt, vt de locis rectè mittendi ſanguinis aliqua valde tum cognitu, tum operatu difficillima ſoluamus dubia. Quandoquidem non raro circa locum detrahendi ſanguinis plurima à quibuſdam Medicis perpetrantur errata, in morboſas ſanguineas mulierum curandas magnitudines, ex ſuppreſſis menſibus exortas. Inſuper de loco eductionis ſanguinis eadem committuntur errata, in morboſis ſanguineis inflammationum mulierum eripiendis magnitudinibus ſupra renes genitis, menſium, vel puerperij menſtruoſo præſente, & exeunte purgamento. Neque deeſt vt quo ad locum ſanguinis mittendi multæ, & graues ægrotantium à Medicis imperitis efficiantur iacturæ, circa morborum ſanguineas tollendas magnitudines, ex hemorrhoidibus retentis productas. Ad hæc itaque euitanda errata; omnia iſthæc profectò omnino, accuratè, ac patenter dilucidare enitar, vt meis ægrotantibus, nabata opera, perpetuo fructus vberrimos ferre valeam. D

CAPVT

A

CAPVT XXXII.

Quando ex ſuppreſſis mulierum menſibus, morbi magnitudo ſanguinea, vel imminens, ſeu ventura, ſiue incipiens, aut præſens concitatur, ſanguinis eductionem per venam malleoli moliendam indicans: & quando per cubiti venam, demonſtratur.

Galeni opinio à retentis menſib. plenitudo orta ſæpe nos per cruris venã ſanguinem mittere debere.

Tempus quo id executioni mãdare debeamus à Galeno ſtatutum.

Quibus Mulieribus vena malleoli ſcanda; & quibus malleoli ſcarificatio, cõducens ex Galeno.

Ratio Galeni cur tunc ꝑ malleolos ſanguis educendus ſit.

Alia ratio Galeni.

De chi. rat. per ſang. miſſ. c. 18, & c. 12.

6. Epid. com. 1. com. 6.

Cap. 22. eiuſdẽ libri.

Cap. 18.

QVoniam vero plures quidem controuerſiæ, difficultateſùe reperiuntur inter Medicæ artis ſcriptores circa locum mittendi ſanguinis in morbi magnitudine ſanguinea, vel ex retentis mulierum menſibus oborta: aut cum puerperij purgamẽtis, menſtruiſùe, ſtatutis circuitibus effundentibus complicata, ſimulque implicata difficillimam curationem reddentibus genita. Ideoque vtriuſq. generis nodum aperire conabor. Quoad primum autem, Galenum inuenio ad morbi magnitudinem venturam prohibendam in plenitudine à ſuppreſſis menſibus, vel omnino, vel imminutis valde cumulata perpetuò venam cruris malleoli ſcindentem, noſque tempus ſanguinis mittendi in talibus mulieribus vtique docendo memoriæ prodidit. *Ac vbi id facere volueris tẽpus conſueti muliebri circuitus, tribus, quatuorùe diebus anteuertens, aut vena inciſa*, vt in rubeis, aut nigricantibus mulieribus, quibus ſanguis craſſus colligitur, *aut ſcarificatis malleolis cruris vnius*. vt in albis, & obeſis mulieribus, in quibus ſanguis tenuis coaceruatur, vt etiam alio in loco dixit, & in quibus venæ anguſtæ ſubſont, & inquit. *Pauculum euacuato: Deinde poſtero die ſimiliter facito in crure altero, vt tum etiam iſtis diebus, in quibus uacuas, & ante eos quatuor, aut quinque extenuantem uictum.* Rationem verò reddendo ait. *Nam plenitudines à ſuppreſſis menſibus ortas, omnino per crura euacuabis.* Reſpiciens locum, vbi plenitudinum cauſa iam fuit, & adeſt: Aliam autẽ rationem aſſignat. *Sectæ uenæ in cubito mulierum reuellere* ſurſum *purgationem aſſolent*, & etiam ait *purgationes menſtruas comprimant, ſanguinem ad ſuperiores corporis partes retrahendo. Quæ uerò fiũt ex cruribus* menſes promouendo etiam vnà cum plenitudine oborta etiam cauſam illius plenitudinis educit, morbique magnitudinem ſanguineam imminentem, incipientemque, ac præſentem tollit. Quam ſententiam amplexus eſt Auicennas. De angina curanda, inquiens. *Et quandoque oportet, vt attendatur in ſe phlegbotomiæ, res aliqua, quæ eſt magis integra, quoniam quandoque eſt cauſa dominium ſanguinis in præfocatione retenti, & præcipuè conſueti, ſicut ſanguinis menſtrui, &*

Lib. 3. f. 9. tract. 2. cap. 12. f. 607. col. 2.

Auicennas Galeni ſententiam complexus eſt; in ſuffocatione à ſanguine ſuppreſſo genito; ſanguinem per partem retẽtione laborantem detrahendũ eſſe confirmans.

Capiuaceus Galeni decretum extolens; atq; in febre putrida à retentione orta partem retinentem nos vacuare teneri.

Aetij opinio li. 16. c. 59 quæ opinio contra Galeni non eſt: vt aliqui falſò putarunt.

Nam nõ vt Galenus; ſed ſi à plenitudine totius generis venoſi grauãte vterum, menſes ſupprimantur: Tunc vult vt vena cubiti ſcindatur.

Pauli opinio.

Ratio opinionis Pauli.

Lib. 6. c. 23.

Lib. 16. c. 59.

Lib. 16. c. 62.

Lib. 3. de menſium ſuppreſſ. p. 236.

C *ſanguinis hæmorrhoidum. Et in huiuſmodi quidem oportet, vt ſit phlegbotomia in latere trahente materiam ad partem à qua cadit retentio, ſicuti neceſſaria eſt hic phlegbotomia ſaphenæ, & ventoſæ crurum.* Cuique Galeni ſententiæ Capiuaceus aſcripſit in febre putrida magna curanda hoc modo. *Quoad partem affectam, ſi verbi gratia febris putrida foueatur à ſanguine menſtruo retento, tunc vena pedis ſecanda non brachij. Item ſi caput ſit affectum humeraria externa aperienda, immo vena frontis.* Verum Auicennas, & Capiuaceus ibi hoc laudant, dum febris putrida ab humoribus in vniuerſo genere venoſo, vel in aliquo viſcere ſecundæ regionis non pendeat, tunc enim dicunt venam baſilicam ſecandam fore, in putrida febre, *niſi aliquid impediat, nimirùm vel virtus, vel pars affecta*, in ſecunda regione. Quam ob rem, obſtructa aliqua parte impedimentum venæ ſectionis baſilicæ fore arbitratus eſt Capiuaceus. Aetius autem, cum earum Mulierum, quæ plenitudinis ratione non purgantur curationem conſtituerit, dum congruo menſtruorum tempore, magis mulieres grauantur. *doloreſque circa lumbos, & ſumen percipiunt, flatuque replentur, quem ſaltus, diſtenſiones, horroreſque totius corporis neceſſariò conſequuntur, ſed præcipuè inſigni venarum tumore dignoſcuntur.* Pro cuius curatione ait, *cubiti igitur, ac malleoli venas ſecare oportet.* Neque certè nihil ſurſum menſtrua retrahere intendit: immo ſi purgationes vteri *alio itinere auertatur, vel per hemorrhoidas, vel per nares ſanguis eſt reprimendus, & ad vuluã iter congruis præ-*

D *ſidijs reuocandus, ne fortè inde repulſus ad aliquod nobile membrum vertatur.* Paulus autem in menſium retentione curanda, inquit, *venam oportet incidere, idque non ante ſtatum menſium tempus: ſed vbi præterierit, decem dies ſuperadijciantur.* Non expreſſit autem, quam venam. Verùm ſolum decem diebus elapſis tranſacto purgationum lunarium circuitu; non autem, vt voluerit Galenus; per venam ſaphenam tribus diebus priuſquam ſtatutum tempus acceſſerit. Ideoque videtur potius Paulum venam cubiti pertondendam fore, quam ſecus aſſentiſſe, mihi viſum eſt, vt omninò totum corpus ſanguine improbo depuretur, & ne ſanguis ille ſinui venarum impedimento ſit, medicamentorum menſtrua prouocantium ore aſſumptorum, expurgato toto priùs exactè corpore: aliò quin potius remedia iſta in vterum, cum malum ſanguinem in genere venoſo exiſtentem introferrent, hinc maiorem vteri obſtructionem augerent. Vnde vice fluxionis menſium, ſuppreſſionis maioris cauſa quidem eſſent. Si nanque ſanguis in vtero extiterit corruptus, in aliorumque ſuccorum naturam tranſmigratus, ne ſurſum venæ ſectionis cubiti molitæ ſeratur, prius ſolutiuo medicamento educendus eſt, cum extra tempus

Sãguine in vtero corrupto purgante medicamento educi poteſt.

circuitus menſium non qualitate venefica peccet, verum duntaxat qualitate putrida, vel impuritate excrementoſa; in Methodo præſeruatiua; licet in Methodo curatiua præſentis magnæ anginæ præſentibus menſtruis, purgationibus venam malleoli ſecare deuinctus fuerit lib. 1. f. 129. vt infra dicam. At verò in ſuppreſſis menſibus ita me gero. Si Mulier ita malè affecta, nullo tamen magno morbo læſa fuerit, quæ facili de cauſa præfocationibus vterinis laborare aſſueſcat, etiam ſi obſtructiones in vtero minimè ſint, aſſiduè venam malleoli incidere iubeo, ratione iſtericæ paſſionis à ſuppreſſis menſibus abortæ, vt vrgentis. Inſuper vt ait Galenus, inſtante menſium circuitu, quatuor, tribusuè diebus ſola crurum ſanguinis extractio locum habet. Ad hæc læſo vtero, non concurrente fluxione ſuperna (quia tunc ſanè à cubitu priùs venam ſecandam eſſe, poſtea venam crurum mihi viſum fuit, vt antea ab Aetio didici) ſin vteri dolores magni, inflammationem fuerint, vena quidem malleoli incidenda, vt Gal. & Aetius dicunt ex Hippo. decretis antea allatis: Pariter obſtructionibus, aut humoribus peccantibus collectis, in vteroque coaceruatis, exiſtente febre aſſidua ab ijs euidenter oborta, vt magna; Capiuacei quoque ſententia ex Galeno deſumpta vena ſaphena aperienda venit. Pariter in partu difficili Hipp. venam malleoli ſecuit. Similiter in ſanguinis vomitu, menſtruis erumpentibus, vomitus ſolutio fit, vt ait Hipp. 5. aph. 32. vt etiam Galenus adnotauit de venæ ſect. aduerſ. Eraſ. cap. 4. ergo in ſanguinis vomitu ſuppreſſis menſibus vena malleoli incidenda eſt. Sicut etiam in puerperio eò magis, cum ibi ſanguis vteri quadam venefica qualitate affectus ſit, ex Hippocrate. Præterea in Methodo præſeruatiua ne morbi magnitudo ſanguinea fiat, puerpera non omninò à puerperio purgata; ſiue in abortu, vbi in vtero humores determinati colligi ſolent, ibidenque tumorem fieri diutiùs permanentem, qui capitiſque grauitates inferre ſolet in ſinciput potiſſimum, ac in alias partes vt ait Hipp. Quocirca tunc ad vterum incumbendum venit etſi ſex menſibus poſt partum purgaueris, vt ex Hippoc. In Methodo præſeruatiua etiam per crura ſanguinem deijcere tenemur, ſuppreſſis menſibus, ex qua retentione plenitudo in toto corpore aliqua, non tamen multa nata ſit. Deinde per cubitum; at per crura priùs ante menſium tempus aſcriptum, tribus diebus: poſtquam verò menſes delituerint per cubitum. Verum ſi non plenitudo modo Galeni poſito ex menſibus retentis exorta fuerit; quinimmo Plethora vniuerſalis ſinus venoſi generis, vterum grauando ſuppreſſionis, cauſa fuerit, nunc ex Aetij mente me gero, priùs cubiti uenam ſcindere facio, exinde crurum aliam ſeco venam, cum in morbis vniuerſalibus perpetuo dextri cubiti iecorariam pertundere venam deuincauit, vt Hippocrates nos docet. Pariter ſi partes ſupra renes malè affectæ reperientur, particulariter ſuppreſſis menſibus; vt dolores magni; inflammationes quouis modo genitæ, eam propriè quam non propriè appellatæ; quarum doctrinam didici, vt antea exaraui: item obſtructiones magnæ collectiones humorum, tumores renitentes calidi, dolore referti, ac magni tum ſenſu vlceroſo à Galeno appellato acri, mordaci, ac pruritiuo, tum ſenſu grauatiuo pleni, qui præſentes, vel incipientes, ſeu imminentes eſſe poſſunt, vt Galenus & Aetius ſtatuerunt, tunc perpetuò per cubiti venam ſanguis deijciendus venit, perſpecta ea Pauli conditione, ſi potueris vt in Methodo præſeruatiua, in qua morbi magnitudo ſanguinis eductionē indicat, vt imminens non multo tempore expectato, ſi non fieret, nempe vt elapſis menſibus, die octauo circiter tantum vena cubiti ſecanda, poſtquam natura ſe à pondere retenti ſanguinis exonerauerit, etſi imminutè: ſin morari non potueris, perpendendum eſt quidnam vrgentius ſit & ad id incumbe: Verum præſentibus lunaribus purgationibus, aut puerperijs perpetuò ea vrgentiora inueniuntur. Ad Auicennæ autem autoritatem dico ratione præfocationis imminentis in angina priùs venam ſaphenam incidendam eſſe, ad partem mandantem reſpiciendo reſpectu urgentis: ablato uerò periculo præfocationis, poſtea uena cubiti incidenda illico eſt.

Ex Galeni ſententia quid agẽdum, & quomodo Galeni decretum intelligendum ſit explanatur.

Lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 11. & c. 18.

De cura. rat. per ſang. miſſ. c. 18.

In partu difficili per ſaphenã. In sãguinis vomitu menſtruis erumpentibus per ſaphenam.

Idẽ de morbis mulieb. ex Cornario f. 340.

B

2. De morbis mulierum pag. 674.

6. Epid. com. 1. t. 3.

Lib. de loc. in homin. 423. ex Foeſio.

Aetij ſententia quoq; eſt. Quomodoq; intelligenda ſit declaratur.

4 De victus ratio in m. acut. t. 24.

Cap. 18.

C

De cur. rat. in morb. acutis 21. & 22. & 27.

4 De tuenda ſanit. c. 4.

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 9.

Lib. 3. c. 30.

Paulus etiã benè diuiſione cõtra Galeni, ſeu Aetij ſententiã ſe gerit & quomodo Pauli mẽs interpretanda ſit dilucidatur. Auicennæ opinio quomodo bona eſſe poſſit exploratur.

C A P V T XXXIII.

Puerperijs, aut menſibus præſentibus, exiſtente aliquo morbo acuto præſente, & magno inflammatorio alicuius partis affectæ ſupra renes, per quam partem venæ ſectionem moliri deuincamur: diſquiritur.

D

Conexus.

CVm difficultatum allatarum primi ordinis dilucidationem iam ſtatuerim; Et eo quia etiam mulierũ purgationes lunares, ac puerperios urgentiores ſe habere, dictum fuit; cum ueneni naturę participes ſint. Ideò, ut ad ſecundum antea propoſitum accedam. Modo quæſiti dignum, mihi ſeſe effert; puerperijs, ſeu menſibus præſentibus, ſuperueniente aliquo magno morbo inflammatorio, ſupra renes, qui uenæ cubiti ſectionem efflagitet, tanquam urgentiſſimus Hippocratis decreto; ut eſt angina, phrenitis, pleuritis, peripneumonia, hepatis phlegmone, & alij morbi, ijs ſimiles; quid agere debeamus? Cum autem huius rei ueteres nihil meminerint,

4. De vict. rat. in m. acutis t. 22.

præter

Lib. 1. c. 59. fol. 119.

Alexander ait Mulierẽ lunaris purgationis tẽpore præſente, Anginæ ſuperueniẽte per malleolos ſanguinem mitti debere.

A præter Alexandrum aſſerentem in Angina. *Mulierem inſuper iiſdem fermè temporibus angina laborantem cognouimus, atque curauimus ſanguinem per ſectam ſub malleolo venam, detrahendo, intellexeram quippe menſtruis eam purgationibus deſtitui, proinde magis conueniebat ei ſanguinis illa dimiſſio. Atque inde quidem geminum ſenſit auxilium, nam & angina ritè curata conualuit, & menſes in ordine redacti, ceu poſt liminio reuerſi ſunt.* Ideo ad Neotericorum opinionem me conferam. Duę autem fuerunt probabiles opiniones, circa hanc rem; Quarum alia, ex Galeni mente exhauſtam aſſerentis, in quocunque affectu ex ſuppreſſione menſium, per venam malleoli perpetuo ſanguinem eſſe mittendum, & ex Hippocratis decreto aſſerentis. Quo natura vergit eò ducere oportet per viam conferentem: ac eò magis in puerperijs, in quibus ne dum onus eſt naturæ grauatiuum copia, & qualitate impura, & excrementitia peccans; verum etiam qualitate occulta aliquo modo venefica; quæ nullatenus venæ ſectione in cubito molita ſurſum ad nobiliores partes reuellere debemus; neque in febribus, nec in alijs morbis, quam opinionem etiam iſti recentiores fortaſſis ab Alexandro loco citato habuerunt. Quam ſententiam habuit etiam Auicennas; dum ait. *Et plurimum quidem febrium earum eſt propter retentionem menſtruorum. Quum ergo curatio fit, cum phlegbotomia ſaphena ſit iuuamentum.* Eiuſdem opinionis fuerunt Capiuaceus, Maſſaria, & alij recentiores. Alia autem opinio, à prima recedit: Quandoquidem aliqui putarunt Galeni ſententia & Hippocratis decreto, puerpurium prius expurgari debere; aut à Natura, aut ab arte: Verum ſuperueniente pleuritide; aut aliquo alio morbo inflammatorio ſuperno, exonerataque natura, magna ex parte ab onere puerperij, magiſque vrgente morbo eò, quam puerperij reliquũ, exiſtimarunt, primo venam ſecandam cautionis gratia malleoli, poſtridieque aliam cubiti loci inflammati propinquam, ac directam venam ſecandam fore: Inter quos Ludouicus Mercatus, Franciſcus Valleriola, & Rodericus à Caſtro Luſitanus inueniuntur. Ludouicus enim ille Mercatus, cum morbos in vniuerſali ex ſuppreſſa purgatione puerperij conſiderarit, inquit. *Quamobrẽ venas incidamus tali vel cucurbitas in ſuris, & femoribus affixas ſcarificamus vel ex toto puerperium ſupprimatur, & mollibus remedijs ceſſetur, vt non ſperemus iterum rediturum: hemmorroidas euocamus, quæ ob partium vicinarum defectum purgationis vteri mirè adimpletur.* In febre verò ſpeciatim alloquitur puerperæ ex ſuppreſſione puerperij inquiens *ſanguinem quam citatiſſimè mittes ex tali venis quantum ſufficere videatur ad plenitudinem deponendam vna, aut repetitis vicibus. Poſmodum verò quoque ſanguinem minues affixis, & ſcarificatis cucurbitulis femoribus, & ſuris, aut ſi mauis per mariſcas id facito: ceſſante autem protinus puerperij fluxu, tranſacto ſtatuto purgationis tempore ex vena iecoris, ſi diſtemperiem adhuc præeſſe conſtet, aut ex venis brachiorum, ſi ob plenitudinem tuto mitti ſanguis poteſt.* Poſtea verò de angina in puerperea, ac in difficili reſpiratione ex ſuppreſſo puerperio, inquit. *Euacuare ſanguinem ex talo, vel ex ſuris, aut femoribus. Verùm in his* C *inflammationibus, nempe angina, hepatis inflammatio &c. id perpetuo obſeruandum eſt, nimirũ quod ſi ſanguine ab inferis partibus ſufficienter miſſo affectionem adhuc creſcere contingat facta coniectura plenitudinis affectæ particulæ, ſiue guttur, ſiue caput, aut pleura ſit, mihi non eſt dubium ſanguinem ex viciniori parte eſſe mittendum etiamſi puerperium fluat. Nullo enim modo alio citiùs præcauere poteris ſuffocationis periculum in pleuritide difficili reſpiratione, & angina, quam ex vicinioribus ſanguine miſſo; euocatis etiam eo tempore, menſibus perſtrictiones ligaturas, & cucurbitas infernis partibus adhibitas, quibus irruẽtis ſurſum ſanguinis impetus citiùs retrahatur maxime ſi citacior factus fuerit ſanguine miſſo, ex ſuperioribus.* Poſtea de Pleuritide ait. *Sed in hac quidem re licet ex Neotericis aliqui primo morbi acceſſu audeant ex brachio ſanguinem detrahere: Mihi id conſilium nunquam arriſit: Si quidem primo naturæ motum ſequi, alterum præter naturam motum ab affecta parte, ad quam diſtinctiſſimas auertere tutius, & vtilius longè viſum eſt, ex talo nimirum ſanguine primo ſufficienter extracto: quantum videlicet ſit ſatis, & pro puerperij fluxuri copia: ſi non omni ſaltem ut aliundè non facile natura permittat ex quaſi ſuperna euacuatione abire, & pro impetus motu ad partem affectam reuulſione, euacuationeue.* Et hoc confirmat Auicennæ autoritate. *Præceperat enim Auicennas in* D *pleuritide (nullo adhuc habito ad corpus enixa reſpectu) ſanguinem ex talo ne dicam contrario mittere ne dum in fœmina, cui puerperium ipſum adhuc fluitat. Quamobrem cum puerperium ipſum ſua ſponte videatur correpugnare miſſioni ſanguinis ex brachio, quatenus uires utranque uacuationem non permiſerint: quia brachium contrario loco exiſtit ei, quem natura in puerperio ſibi elegit, & tuetur; ob id quidem uerendum plurimum eſt, ne illi uim facto ſanguinis contrario motu inferamus, retrahamusque fortaſſe puerperium ad locum affectum. Quapropter conſulito primo ſanguinem mitti ſemel, bis, aut ter ex talo: poſtea uerò ſi affectus his non cedat, cum iam ſanguine miſſo ex talo ſatisfactum ſit puerperio; ad uenas brachij deueniendum eſſe conſulit, & permittit affectus urgentia, & ratio.* Hanc quoque ſententiam (& lõgè animo audaciori) Valleriola manu tenuit, qui cum hiſtoriam promulgarit puerperiæ ſenequeriæ, ætatis florentis, ſimulque primiparæ, ait hanc mulierem ſecundo die eius puerperij pleuritide ingenti conqueſtam fuiſſe: cui conſilio etiam Ludouici Laurentij tunc temporis Medici celeberrimi dextri cubiti venam internam ſecuit, ſanguineque egreſſo circa vnciam 7. & hoc pręſidio inquit ſolo ſummis laudibus medicorum, eam Mulierem ſanitati reſtitutam fuiſſe. Rodericus quoque à Caſtro, dum de pleuritide puerperę curanda verba ſcripſis fecerit, exarauit. *Curatur primo ſanguinis miſſione initio facta ex pede ſemel, bis, aut ter, quouſque puerperio,*

Marginal notes:

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 11. c. 18.

Prima opinio. Neotericorum ex Galeno deſumpta ſicuti etiam illa Alexandri ſe habet.

Li. 3. f. 1. tra. 2. c. 16.

Eandem ſententiam Auicẽnas tenet.

6. De febr. c. 23. in fine.

Et Capiuaceus, & Maſſaria, & alij.

4. Lib. c. 2. p. 13. f. 532. & 533.

Secunda opinio recentiorum.

Quæ opinio fuit Franciſci Valleriolæ Ludouici Mercati, & Roderici à Caſtro.

Lib. 4. de morbi mulier. c. 31.

Obſeru. 10. medic.

Ludouici Mercati verba.

4. De mor. mul. c. 16.

Lib. 4. c. 11. fol. 256.

Eodem capite f. 257.

Eodem capite fol. 259.

Mercatus de angina ait.

Nota.

Mercatus cõtra aliquos temerè agẽtes tertiam opinionẽ fouẽtes, de pleuritide.

Idẽ in angina Auic. ait, vbi ſuffocatio retenti menſtrui eſt li. 3. f. 9. tract. 2. c. 11. vt c. præced. dictum eſt.

Eandem opinionem Valleriola habuit.

4. De morb. mulierum c. 16 & c. 12. pag. 507.

Tandem ſecundam opinionē etiam Rodericus à Caſtro habuit. Tertiã opinio à Roderico ponitur à me non poſita vt falſa Petri Salij.

rio, ac reuulſioni ſit caſtigatum; deinde vrgente malo ex venis brachij: ſed id cum magna præmeditatione, vt dictum eſt à nobis. Poſuit enim Petri Salij, aliorumque ſententiam ita. *Quod ſi coaceruata materia ſit in particulari aliquo loco, vbi morbum acutum grauem, ac periculoſum efficiat, qui ſanguinis miſſionem requirat ſiue Mulier ſufficienter purgetur, ſiue non, ſi morbus ingraueſcat, venas brachij è directo illico ſecare quidam conſulunt: ſic enim facilius procedere reuulſionem, deriuationem, & ſimul euacuationem exiſtimant, rationem adiungunt, quia inferiores venæ, nec à loco affecto euacuare, nec reuellere commodè poſſint: ſanguine miſſo ex ijſdem vires labefactentur, & materia in loco conculcata maneat, vel ſanguinem educes, priùs quam reuellas, & euacues coacervatam materiam, vel admodū tarda erit vtilitas, & nimis periculoſa procraſtinatio. Sic Petrus Salius, & alij ſentiunt.* Subinde ſententiam Marcati laudando, hanc tertiam exiſtimationem vt nimis à veritate longinquam dilapidat. *Verùm Mercatus cordatiſſimus in omni acuto puerperarum morbo, in quo humor coaceruatus eſt, prius venas pedis non ſolum ſemel, aut bis, verum etiam ſæpius eſſe ſecundas exiſtimat quouſque ſatis factum ſit. Puerperij fluxuri copiæ & reuulſioni impetus ad partem affectam: Deinde vrgente affectu ad venas brachij deueniendum etiam fluente puerperio, quo ſanguis ex vicinis partibus educatur: initio verò venas brachij nentiquam tondendas, ne ad locum affectum retrabatur puerperium, impediaturque naturæ motus, quem procul dubio ſequi neceſſe eſt.* Cæterum Maſſaria hanc Mercati opinionem, ceu ab Hippocratis & Galeni doctrina, & à ratione alienam, eneruat; cum plurima pericula ſecum afferat; quod ſex rationibus executioni mandauit. Quarum prima eſt Galeni ſententia, à me iam capite præcedenti iacta; Alia verò eſt, vt non modo per venam cubiti ſectam ſurſum ad cor, & ad cerebrum ab vtero purgationes retraherentur, ſed totam puerperæ curationem præoccuparēt iſti: Præterea rectè natura operante nihil agendum, ſed naturæ omnino opus relinquendum. Verum minutè natura operante adiuuanda eſt; quo nanque natura vergit eo ducere oportet per partem conferentem. Vlterius ex Hippocratis autoritate, inquit *nullius meminit præſidij præter ſuppoſita, quæ licet interpretari quæcunque menſes poſſunt promouere.* Inſuper ex Auicennæ autoritate à me in principio iſtius capitis enarrata, idem confirmat. Denique ait, neque in puerperio vnquam per hemorrhodas ſanguinem educere debeamus, cum tunc ab vtero quidem euacuatio ſimplex haud fiet, immo deriuatio. Quocirca concludit perpetuo in puerpera qualiſcunque morbus inflammatorius ſupra renes vſu venerit, per crura ſanguinem detrahendum eſſe, nullo autem alio modo. Quod etiam ex Alexandri ſententia allata, & ex alia Auicennæ capite præcedenti narrata confirmare poſſumus.

A Cap. 12. p. 492. 493. 494.

Rodericus à Castro ſecundam opinionem laudando tertiam diuellit.

493.

Maſſaria ſecundam opinionē frāgere nititur ſex rationibus.

B Lib. 4. ſiræ practicæ med. c. 15. p. 533. De cur. ratio p. ſang. miſſ. c. 13. & c. 18. 9. Meth.

1. Epid. ſect. 3. ægra 4. & 5.

C A P V T XXXIV. C

Opinio propria circa hanc rem arduam, promulgatur.

MIhi autem cogitanti exiſtimationum harum, non modo vllam, verum nec etiam vllam aliam ſententiam adeò firmam inueniri poſſe videtur, ob affectuum allatorum magnam implicationem, ſeu correpugnantiam ſeorſum oppoſitorū; vt morbi nullæ magnitudini ſanguineæ venæ ſectionem cubiti indicanti moliendam tuto ſatisfacere queamus. Eanque ſanè ob cauſam, ſi mulier menſtruata ſiue puerperio affecta, aut puerpera ex prima opinione, abſque venæ brachij ſectione peracta curaretur, neque periret ex puerperio rectè curato; non deeſſet vtique, vt ſpreta omnino morbi inflammatorij ſuperni magnitudine vehementer magna, venæ cubiti inciſionem efficiendam poſtulante, vt à morbi acuti ſuperni inflammatorij magnitudine, ſua propria curatione neglecta, non interimeretur. Pereunt enim tali magnitudine ægræ, quoties venę ſectione propinqua, ac loci affecti directa omiſſa, ſanguis collectus, atque morboſus, vnà cum pituita, bile, & melancholia tumorem durum, ac omnibus cæteris præſidijs renitentem, & gignēs, & alens, & augens, minimè eductus, neque reuulſus fuerit, vt ex oraculi Hippocratici ſententia, antea ſatis didiſi; tunc enim neceſſe eſt, vt ſuppuretur ille tumor, vt ait Hipp. ſi natura ſuppurauerit coquens, tunque euidens mortis periculum habetur, tum eo, quia fortaſſis putulentum imperfectè coctum: Vnde à natura reijci non poteſt; hinc ait Hipp. *Quibus cum bilioſo purulentum ſputum, aut ſeorſum, aut ſimul permixtum educitur, ij vt plurimum decimo quarto die intereunt niſi malum, aut bonum aliquod ex his, quæ priùs deſcripta ſunt, contingat. Alioqui certè pro ratione mors expectanda eſt, atque in his præcipuè in quibus ſeptimo die ſputum huiuſmodi præcedere cæpit.* Etſi in plerìſque pereant ægri natura non ſuppurante; cum dixerit Hippoc. *Ex morbo autem laterali intereunt, cum circa exordia copioſa quidem pituita, & bilis ad latus impacta fuerit, multaque ex reliquo corpore præterea affluxerit, quam neque ſpuendo propter copiam, neque putrefaciendo ſupurare poſſit. Arteriæ autem implentur ab his quæ intus ſunt pituita, & pure, ob idque ſtertit, crebroque inde reſpirat ad extremum autem omnia occluduntur, & interit*, Verum vnà cum bile, & pituita ſanguinem morboſum ſuppoſuit, quem paulò antea expreſſerat, ita *ſicque lateris, & aliarum partium dolor leuior* venæ ſectione molita propinquæ, ac directæ, *contingit. Vena enim quicquid in ea ineſt pi-*

tuita,

Cur pereant puerperæ ex prima opinione curatæ aliquo morbo inflãmatorio magno ſupra renes, affectæ.

D Coacæ prænot. 394. pag. 345. ex Foeſio. Vide lib. 1. c. 9. & cap. 10. & lib. ipſo 2. capit. 22. ritus ... Coacæ prænot. 391. p. 345. 1. De morb. p. 449.

Pag. 448.

A *tuita, & bilis, & ſanguinis morboſi vnà cum his magna ex parte foras emittit. Pars verò ex carne per medicamenta, & potiones diffunditur, & per calefactoria extrinſecus admota adeò, vt morbus per totum corpus ſpargatur &c.* Sic enim vt ait Hippo. in cæteris omnibus morborum inflammationibus vſu quoque venit, quorum alibi etiam meminit circa obitum ægrorum his morbis laborantium. Neque autem minus periculo euidentiſſimo plena curatio à Mercato propoſita, & à Roderico à Caſtro confirmata reperitur. Primo eo, quia etſi valdè ingenioſè pro copiæ puerperij fluxuræ complendæ ratione, primo ne dum ſemel, ac bis, verum etiam ter, ac ſæpius venam ſaphenam aperire intelligant; non tamen integro puerperio qualitate quadam occulta, & quodammodo venefica affecto omnino ſatisfaciunt; Tum quia eo modo, Naturam quidem neutiquam adiutricem habemus, ſua facultate coctrici, ſegregatrici, expultrici, ac retentrici, vt in quacunque perfecta excretione vſu venit: Coctrici nanque egemus, à qua ſanè reliqui puerperij cruditas matureſcere debet, ſicuti etiam ſegregatrix requiritur eum malum ſanguinem veluti maturum à ſanguine alimentali ſegregans. Ac etiam expultrix eum excrementoſum, ac ſuperuacuum ſanguinem expellens, nec non denique retentrici indigemus facultate, ſanguinem probũ, & ſanum pro corporis alimento, retinente. Quocirca impoſſibile eſt, vt puerperij purgamento ſponte egreſſuro venæ ſectioni arte facta ſatisfacere poſſimus, ante puerperij perfecti natura-

B lis præſtatutum dierum numerum à natura aſſignatum, & circa mucoſum, & frigidum, & craſſum purgamentum penitus detrahendum: Immo tunc vice expulſionis mucoſi & mali ſucci euacuandi, non maturi, nec ſegregati; bonus, ac vtilis educi poteſt ſuccus: Ac etiam loco retentionis boni, & vtilis, ſanguinis malus, ac inutilis retineri valet. Ex quibus certè, ſequitur puerperium deterius euadere, vireſque imbecilliores fieri: Vnde non modo curationis præoccupatio, at verò etiam mors neceſſario ſubſequitur. Pars autem puerperij craſſior, mucoſiorque, ea quidem crudior exiſtit, difficiliorque vt educatur, quæ in mulieribus ſenioribus copioſior quoque ſemper eſt, cum Hippocrates exararit. *Purgationes in ſenioribus magis mucoſas eſſe, & lentas, in iunioribus verò fluxiliores, & ſubcruentas.* Vnde ſicuti craſſitudo menſtruorum retentionis cauſa eſt, licet interdum, cum vteri frigiditate iuncta ſit: ita etiam extenuatio indicatio vtique ad excitandos menſtruos habetur. Vlterius Mulieres puerperæ, cum vt plurimum ſanguinem melancholicum à puerperio expellant, ceu deteriorem, qui per concoctionem, ad benignum reduci nõ poteſt, vt pituitoſus; vt antea iam oſtenſum eſt; ergo vt craſſior talis ſanguis difficilè, & non niſi à natura, præfinito eo dierum termino expelli poteſt; cum facilè quoq; is occulta qualitate peccare valeat: Quam ob rem ea Mercati curatione Hiſpaniarum Reginam puerperio, atque magna pleuritide ſimul affectam, & curatam, ſuo dedecore ſimulq; maximo damno, mortem obijſ-

C ſe, audiui. Cum id ingenium reuulſiuum cucurbitarum, ligaturæque dolorificæ partibus infernis, tempore egreſſionis ſanguinis è cubito, admotarum aut nihil, aut parum obſtet, quominus ſanguis menſtruus puerperij à venæ cubiti ſectione ſurſum attraheretur, cum id remedium reuulſiuum fluxioni ſanguinis ſurſum trahenti, adæquatè minimè opponebatur; Fluxio enim in ſinu venarum habetur, reuulſio verò in toto, & cum præſertim circa cutim fiat, non autem in venæ aliæ venæ ſuperiori inciſæ oppoſita eſt. Tertia verò opinio omnino dilapidanda eſt ex Galeni ſententia. Cum res itaque hunc in modum ſe habeat; ſupereſt ſolùm, vt meam in medium afferam ſententiam; quam ſanè ratio, ſimulque longa experientia diligentiſſimè explorata, me docuerunt: Pro qua re executioni mandanda, tria mihi agenda proponam. Primo enim quando, quomodo, & quibus ingenijs, tum puerperas, tum menſtruatas mulieres, morbo aliquo inflammatorio inter collum, & renes, aut ſupra collum, exiſtente magnitudine ſanguinea, iuncto penitus tuto curare valeamus, vt inculpabiles, ſeu inculpati Medici, Arti adæquati ſocij, & collegæ, ex artis parte, tam in prima, quam in ea ſecunda opinione: Quandoquidem morbus narratus duntaxat imminens, ſeu incipiens, venæ ſectione in crure molita adimi valet, ſanguine tantum motu peccante, nihil verò quiete iam iam fluxo, ſeu ſimul cum alijs humoribus morboſo

D collecto. Ita etiam dolores incipientes nos curare cogi per ſanguinis deiectionem, à dolente parte longinquiſſimè adminiſtratam, Hippocrates docuit, vt etiam antea exploratum habui, immo hanc reuulſionem tantæ efficatiæ eſſe Hipp. ratus eſt, vt *in quibus dolores fieri, & ſanguis colligi conſueuit*, & phlegmone, ſeu inflammatio impropriè nuncupata fieri contingit, *etiam conſuetudinem tollendo* illius fluxionis ſanguinis, *vt ne amplius eodem* modo ſanguis *colligatur*, dummodo ſanguis tamen ſolum fluens, ac fluxurus fuerit, nihil autem, in partem dolentem fluxus, neque collectus. Hinc optimè ſenſit Auicennas, cum exararit. *Ex rebus communibus eſt phlegbotomia: ſed in principio ex latere diuerſo, & magis feſtina de ſaphena oppoſita in longitudine, & poſt ipſam de baſilica oppoſita in latitudine, & poſt ipſam de nigra oppoſita in latitudine*: nimirum in pleuritide, peripneumonia, & inflammatione thoracis imminente, ſeu incipiente; etſi nunquã tali tempore ab ægris vocati ſimus; & licet dixerit priùs ex latere diuerſo; attamen ait, vt ſi citiùs ægro molumento præbere deſiderarimus, per venam cruris ſaphenam vocatam, eiuſdem lateris ſanguinem ſubtrahere teneamur. Hinc ait Galenus, quod ſicuti Podagricos in methodo præſeruatiua conſuetos ex venæ ſectione, ex cubito facta præſeruare debemus, ſic epilepſiæ, & vertigini obnoxios conſuetos præſeruandos venæ ſectione ex cruribus peracta eſſe; pariter ſi hemorhoi-

4 De vict. rat. in morb acut. t. 31. & t. 33. &c.

Cur puerperæ intereant ex ſecunda ſententia curatæ aliquo morbo immediatè inflãmatorio magno ſupra renes laborantes.

Sanguis enim purgamẽti puerperij: virulẽtus eſt: vt Galenus ait 3. Epid. c. 3. com. 31.

Prima ratio cur puerperæ intereant, ex ſecundo modo curatæ.

Incõmoda duo, quæ ex hac ratione hauriuntur in curatione ex ſecunda opinione facta. Ex quibus curatio protrahitur, ac mors ſequitur.

Lib. de locis in hom. in fine 421.

Com. 5. Aph. 58. Com. 5. aph. 57. Com. 5. aph. 36. In 3. de morbis vulg. c. 3. t. 73.

Prima ratio cõfirmatur.

Prima ratio iterum confirmatur.

Secunda ratio.

Tertia opinio nihil valet.

Lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 23. 18. & 19. & 21. methodi c. 11. & de venæ ſectione ad Eraſiſ. c. 5.

Quæ diſquirenda veniunt, ad hanc controuerſiam dilucidandam.

Tertia agenda. Primum agendum.

Quãdo quibus ingenijs, & quibus modis ex prima opinione in caſu propoſito curatio certa fieri poteſt ſalubris.

De nat. hom p. 179 & de oſſiũ nat. 245.

Cap. 2. aſtius libri.

Hipp p. 179. & 245.

Lib. 1. f. 10. trac. 5. c. 1.

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 19.

A morrhoides, vel menſes mulierum ſuppreſſi fuerint, ex quo ſæpè capitis morbi contingere ſolent, tunc præſeruationis gratia venæ crurum incidendæ ſunt, Galeni, Alexandri, & Auicennæ ſententia ex Hippocratis decreto iam prænarrato exhauſta: At verò morbo iam facto, ſanguineque iam fluxo, & collecto, nunc non amplius præſeruationis ſtudio, quinimmo curandi gratia per venam propinquam, ac directam loco affecto, ſanguinis eductio fit; vt abunde demonſtratum fuit. Eam ob cauſam, ſi Mulier menſtruata, ſiue puerpera imminente pleuritide, ſeu angina, vel aliquis alius morbus acutus inflammatorius magnus inceperit, Medicuſque inculpabilis illico etiam ductus, facilè, tutò, citò, & iucundè Mulier iſta curabitur; vt ego pluribus in mulieribus expertus ſum; tunc enim reuulſio fiet, nedum vena malleoli pluries ſecta, verum etiam & balneis, & ligaturis dolorificis, frictionibus, atque denique cucurbitis ſiccis, cruribus adhibitis; ibi nanque de puerperij profluuio prouocando poſtea damnoſo hoc modo verendum non eſt; ſuppoſitaque victus ratione tenuiſſima, qua, & venæ ſectione, & ſputo, pleuritis quoq; facta diſſoluitur teſte Hippocrate, alioquin ſuppurabitur. Sin mulier menſtruata, ſeu puerpera ſanguine ſimul & motu fluente, & quiete iam fluxo, & collecto, peccante, in tumoremque durum, ac renitentem conflato, medicum inculpabilem vocauerit: tunc ſanè quoties is morbus magnitudini obnoxius iam euaſerit, nunquam ſola venarum inferiarum ſectione curabitur. Quocirca tunc primo ad puerperium, vt ad vrgentius incumbere feſtinanter cogimur: ſubinde B verò ad alium morbum magnum oculum habere deuincimur: Mihi itaque ſummopere arridet, vt ex Mercati ſententia, celeriter venæ ſectione malleolorum pluribus vicibus, ſecta, pro noſtro poſſe copiam puerperij, ſeu menſium, fluxuram, & auferendam compleamus, & adæquemus: Cæterum quoniam pro puerperij maturitate, coctioneue dierum à natura præſtatuto numero tantum aſſequenda, omnino puerperio ipſo hactenus quidem minimè ſatisfecimus; Proinde ne puerperij reſiduum, venæ cubiti ſectione, à magnitudine morbi superni ſanguinea indicata molienda, ab vtero ſurſum rapiatur, prius per venam, quæ in intimiori vteri parte incipit, ac in malleolo deſinit, motum in ſanguine velociorem, alio motu ſanguinis ex cubito ſubinde detrahendi vtique excitare tenemur: Ea propter duæ phlegbotomiæ, vna illico poſt aliam moliendæ sūt: Prima quarum ab vtero ad malleoli venam ſanguinem educendo moueat, vt attratiua, foramine anguſtiſſimo facta, vt etiam longiſſimo tempore ſanguine ad crus fluente longè maior, ac velocior attractio, & fluxio excitetur ex Antilli mente, ab Aetio laudata, vt antea iam dictum fuit, ac eò maior, ac velocior eò anguſtiſſimo foramine, ſanguinis fiet, ſi antequam id foramen factū frictionibus, & balneo actu valdè calido, cruribus admotis vteremur attractiuis. Alia verò venæ ſectio, à loco inflammationi obnoxio ad cubiti venam ſanguinis & euacuatiua ſimul, & reuulſiua ſe habet; tametſi magis ſanguinis collecti morboſi euacuatiua, quam fluentis reuulſiua ſit, foramine lato obducta, ne ita attractiua fiat, vt alia phlegbotomia reuulſiua eſt inferna. Prima etenim per quadruplum ter anguſtior alia eſt: hinc etiam per quadruplum ter attractior reperitur C alia ſecunda: Quæ ſanè quanto minus attractiua per quadruplum eſt, tanto magis euacuatiua ſanguinis colecti, quiete, ac inflammatione peccantis reperitur. Quocirca venæ ſectio prima, vt exempli cauſa, licet ſanguinis duarum vntiarum euacuādarum per quadruplum, ter minus euacuatiua ſit, alia ſecunda; ac alia ſecunda cruoris ſex vntiarum per quadruplum, ter magis alia prima eductiua ſit. Nihilominus tanta attractio, ac adeò motus velox deorſum ex ijs duabus vntijs detractus adeſt, quanta, & quantus motus velox ſurſum ex ijs ſex vntijs ſanguinis conſurgit, ob vtranque attractionem, æquali temporis longitudine ductam, ac perdurantem vtriuſque phlegbotomiæ, nempe tum illius duarum, tum etiam iſtius ſex vnciarum: Clauſo itaq; venæ ſaphenæ foramine, ſtatim incidatur alia brachij vena. Verùm cum dixerit Ariſt. ſecundum motū alium primum motum vincere, niſi quis obſtiterit: Ideoq; pro maiori tuitione, eodem tēpore, quo ſecunda phlegbotomia adminiſtratur, vt ait Mercatus cruribus cucurbitulas ſiccas, ligaturaſq; dolorificas admoueto, ne puerperij reſiduum ſurſum à ſecundo motu ſanguinis cubiti trahatur: Verum quoq; adhuc maius remedium fluxionis retractiuum inuenio; quod veluti faſcinatio ſe habet, fluxiones ſanguinis omnes retrorſum attrahens vteri regioni applicandum, hoc D eſt cucurbita maxima, igniſq; magna cum flamma admouenda, quæ fortiorem attractionem continet, quam alia non maxima. Vnde ait Gal. *ſic & omne aliud ſanguinis profluuium ad contrarium per communes venas auertimus. Quemadmodum rurſum & ſanguinem, (ſi ita eſt opus) attrahimus: ſi quidem cum menſes euocare in animo eſt in pube, & inguine cucurbitam figimus*, Præter quam quòd etiam ad tenuandam materiam reliquam puerperij craſſam, & crudam in vtero coarctatā admodum valet, vt etiam tumori tollendo tum hepatis, tum lienis minimè inflammatorij eadē ratione valdè prodeſt: ſicuti etiam omnibus cęteris viſceribus ipſa magna cucurbitula admota iuuabit etiam ad excitandam facultatem partis affectæ expultricem, pro ea ab ipſa renuata, ac digeſta expellenda materia: Quam cucurbitam hac eadem intentione decocto ſemiplena pro vtero ſuffumigando omnium primus inuenit Hippocrates libro de locis in homine Cornar inter f. 103. & Foeſio interprete 423. & Martinello interprete f. 34. part. 61.

Secundum agendum.

Quādo, quomodo & quibus induſtriis ex ſecunda ſētētia morbus propoſitus inculpata curatione curari valeat.

Pro puerperio integre purgando pluries vena malleoli aperiēda primo eſt.

Poſtea duę phlegbotomiæ vna poſt aliam molienda eſt: primo per venam malleoli poſtea per venam brachij.

Modus quo prima phlegbotomia prima alia ta fieri debeat, ad vteri ſanguinem deorſum mouendum, ne poſtea ſurſum attrahatur.

Secunda phlegbotomia quomodo fieri debet.

Venæ ſectio vacuatiua à parte inflammata foramine lato effi ei debet vt in angina ait Aetius li. 8. c. 47. f. 34. § principio.

Coacæ prænot. 394. p. 141.

Tertium agendum.

Ex Gal. mente 5. Meth. c. 3. & mille alijs in locis.

1. Ad Glauc. c. 15. 13. metho. c. 19. & 5. meth. c. 3. de cur. rat. per ſang. miſ. c. 15. Com. 5. aph. 50. 11. Meth. c. 19. 2. ad Glauc. c. 2.

CAPVT

A

CAPVT. XXXV.

Puerperij copiæ fluxuræ menſura, ac dierum numerus à natura præfinitus. Ac aliquæ aliæ res neceſſariæ ad rem capite præcedenti declaratas; & quando vteri veteratis morbis ſanguinis eductio per hemmorrhoidas conferat, pateſiunt.

CÆterùm quoniam hanc rem vtique penitùs exploratam attingere nequimus, quin prius puerperij magnitudo adimenda, ſimulque puerperij maturandi, profluendique dierum terminus, ac numerus, à Natura præſtaturus, vnà cum aliquibus rebus, ad iſthæc, pertinentibus, promulgata fuerint: Quantitas itaque ab Hippocrate menſuratur quo ad dierum numerum tantum, non autem quo ad copiam, cum eam inuenire impoſſibile ſit, licet Mercatus id crediderit,

Mercati deceptio de mēſura purgamēti puerperij quo ad libras deſumenda.

B

cum exarat. *Quod ſi Hippoc. menſuram ſequi velimus lib. de natura fœtus non minus errare nobis contingēt, quam ex præcedenti dogmate, inquit enim. In puella ad triginta libras quantitatem fermè accedere in maſculo verò ad viginti, & duas, qui ſanè ſanguis concretus erit, & in fruſtra prorumpit:* Quæ nullibi Hippocrates talia mendacia exarauit eò, quia eum pluries perlegi, ne dum Foeſio interpr. atque Cornar. Verum etiam Marinello, neque tamen talia inueni, neque lib. de natura fœtus, ſiue pueri, neque lib. 1. de morbis muliebribus, cum ambobus iſtis locis, eadem verba ſcriptis mandaſſet, non enim de libris ſanguinis allocutus eſt, ſed de diebus, quibus puerpera ſe expurgare debet, extra enim periculum in puero viginti diebus, in puella verò diebus quinque, & viginti fluxionis commodæ puerperij ſe habet: omnino autem expurgatur in fœmella duobus, & quadraginta diebus, in puero autem diebus triginta, vt infra Hippocratis verba ponam: Quocirca de copia tantum ſanguinis, qui poſt purgamenta craſſiora, & aquoſa, ſimulque cruenta, poſt partum egreſſa, & qui impetuosè egredi debet, & egreſſo eo, illico is concreſcere debet, ſi partus naturalis fuerit ſcripſit Hippocrates; Vt ſi naturalis non fuerit, neque ea copia, tunc ita, impetuosè fluxerit, eam nos arte venæ malleoli ſectione, detrahere cogimur, alioquin *pericula in ipſis morbis à puerperij purgamentis oborientibus non parua: acuti enim ſunt* morbi, *& cito tranſmutantur. Et magis affliguntur primipara, quam quæ ſunt partum expertæ.* Hanc autem copiam

Lib. 4. de morb. mul. c. 9. f. 212. col. 1. l. c. Pag. 191. & 192. & 674. Fol. 46. & 337. Fol. 15. c. 12 & c. 13. & f. 108. c. 98.

Hippocrates nō de libris triginta in puella, & in maſculo de libris viginti duabus ex trahendis intelligit, vt cenſuit Mercat⁹ ſed de diebus purgamenti puerperij intelligit.

Marinellus c. 97 in fine f. 108

Loco citato.

C

Cornarius 46.

Locis citatis.

his verbis nobis aſſignare voluit. *Dum ex partu laborat conturbatur ſanguis mulieri, & à forti pueri motu vehementer calefcit, conturbatus autem primus quidem foras prodit. Deinde puer: poſt puerum verò mucus craſſus, ſanguinolentus, & deductio contingit huic, quemadmodum aqua effuſæ in menſa. Poſtea poſt illum per omnes dies purgatio procedit, vſque ad prædictum tempus, copia atticæ heminæ vnius, & dimidiæ primum, aut paulo plus, minuſue, pro eius temporis ratione, donec deſinat. Procedit autem ſanguis* confeſtim *veluti à victima, ſi ſana eſt, & ſana futura eſt mulier, & ſtatim congelatur*, quia is ſanguis ſpirituoſus eſt, vt ex Hippocrate habetur, Vnde ſanguis ſecundum eſſe naturale ſe habet. *Si vero Mulier ſana non eſt, neque ſana futura, purgata paucior, & ſpecie deterior, & non cito congelatur*, tunc enim partus non eſt naturalis; Sanguis enim igneus cinerulentus, & ſemicorruptus eſt ideò non congelatur, per fibras in eo non contentas, exhalato ſpiritu, vt in naturali partu conſpicitur, ſed per exſiccationem, ac denſationem ab aere productam humido abſumpto, tunc ſanguis coagulatur. Ideo Hipp. ait. *Profluuia vero ſi quidem ſubito purgatio proceſſerit confeſtim ſuberuenta fiunt: ſi verò tardius proceſſerit purulenta.* Neque obijcias, ſi dixeris Hippocrates inquit. *Moderati verò ſunt menſes prodeuntes in omni muliere, ſi ſana ſit, vt duarum heminarum atticarum menſura ſecedant aut paulo plures, vel pauciores, atque hoc ad duos, vel*

De carnib. 208. 209. ex Foeſ.

Lib. de loc in homine p. 423. Ex Foeſio. 1. De morb. mulie. ex Marinello f. 101. tergo particula 25.

Obiectio.

D

tres dies: Longius autem tempus, aut breuius morboſum, & ſterile eſt; quia hic menſium naturalium mulierum prolificarum integram menſuram citciter, ac tempus deſcribit, alio in loco verò priori, non integram menſuram, quia maior menſura eſſet in menſibus, quam in puerperio; ſed cum ſanguinem tantum, qui poſt puerum confeſtim vno ictu egredi debet, non autem ſanguinē egreſſurum quem poſtea comprehendit; & quem tangere voluit, his verbis *pro eius temporis ratione donec deſinat*, neque ſanguinem iam ante puerum egreſſum, ab eoque prius enarratum ibi tangit. Cum itaque ſanguinis puerperij conſequentis menſuram inuenire neutiquam poſſimus, ſicuti neque aliarum magnitudinum ſanguinearum, vt iam dictum eſt antea. Ideoque vt ibidem oſtenſum eſt, per exceſſum, ſeu per receſſum à ſtatu naturali, eam coniecturari valemus; habita ratione maioris, aut minoris vehementiæ morbi ſanguineæ repletionali puerperij, & ex puerperæ viribus natura, ætate, mutatione habitus corporis, temperamenti, & coloris, venarum latitudinis, ac ex reſiſtentia compreſſionis à digitis factæ, & ab ambiente nos aere, regione, anni tempore, ac à ſtatus cœli conſeruatione, variationeque, ex progreſſaque antea vita, ac victus ratione inſalubri plenitudinis apparatum (iam dum vtero gerebat Mulier) magnum, vel nō magnum gignente, quod ab Hippocrate occaſio mali puerperij appellatur: Ideò ſi ex eo apparatu.

Solutio.

Lib. de natura pueri & de morbis mulie. 46. & 337. ex Cornario. Ibidem. In hoc lib. 2. c. 3. & 4.

Mēſura purgamenti puerperij, purgandi à quibus deſumi valeat. Regula ponitur.

ratu. *Mulier vterum geſtans morbum laborauerit non cognitum* prægnantium *in puerperij purgatione perit*, ait Hippoc. & Gal. de venæ ſect. aduerſ. Eraſ. c. 5. ait. Hipp. 2. epid. ſect. 4. in fine nos docere, & occaſionem morbi, & generationem, ſeu fomitem occaſionis perpendere debere; ideo ait Hippocratem multitudinem ſanguinis ante puerperium accumulatum perpendiſſe, vt etiam Hippocrates idem fecit; Atque denique prætorea ex conſuetudine purgamenti pluris, aut minoris, alijs vicibus elapſa; eam menſuram purgamenti fluxuri apprehendere valemus: Quam normam inueniendi menſuræ ſanguinis peccantis detrahendæ in morbi magnitudine Galenus nobis tradidit, inquiens. *Sed principes illi pars aliqua, aut totum corpus grauatur tenditurue ijs neceſſaria euacuatio. Porrò ſi ætate nec puerili, nec ſenili deſecanda vena conſilium inito præoculos habens principales hoſce ſcopos nempe plenitudinis tum quantitatem, tum qualitatem, & virium robur, atque infirmitatem: Deinde naturalem totius corporis habitum, tempusque, & regionem, vitamq; anteactam, tum an cibi potusque copia, & praeiuè affatim nutrimentum, qui ſic affectus eſt, ſit vſus. Ad hac conſuetudinem, & res præter conſuetudinem actas, quoſque motus ſe exercuerit, quas exercitationes habuerit, aut præter ſolitum compeſcuerit: ad hæc autem omnia num gracilior, aut craſſior euaſerit, vtriusque ſanè plenitudinis quantitas ex propriorum ſignorum magnitudine definietur. Quanto enim grauior homo ſibi videtur, tantum quoque & plenitudinem quoad vires creuiſſe conſtat.* Idem habet Aetius: ergo hac via purgamenti quoque puerperij egreſſuri quantitate, & qualitate peccantis menſuram inuenire poſſumus; quæ menſura ſi ſponte à Natura non expellatur; arte quidē Medicus ſupplendo, eam ſaphenæ venæ inciſione deijcere tenetur. De dierum autem numero præfiſſo Hippocrates verba fecit etiam, hoc modo. *Nam & purgatio fit à partu vt plurimum in fœmellis quidem diebus quadraginta & duobus, atque hac tardiſſima eſt, ac perfecta. Vacauerit autem periculo etiam, ſi in viginti quinque diebus purgetur. In maſculo verò purgatio fit diebus triginta: atq; hac tardiſſima, & perfecta; citra tamen periculum fuerit, etiam, ſi in viginti diebus mulier purgetur.* Quot enim dies ſunt, quibus in vteri genitura Embrione appellata membrorum omnium ſolidorum prima articulatio, ſeu concretio, aut glutinatio fit, à ſpiritu aereo calore innato prædito facultatis formatricis ope, vt ſubinde vnunquodque membrum ab alio diſtinguatur, ac ita diſtinctè eodemque tempore, omnes noſtri corporis partes adeò ſimul coarticulantur, ac ramificātur, vt quaſi arbor, corpus humanum conſurgat vt poſtea omnino organizandum: tot dies quidem eſſe tenentur expurgationis purgamenti puerperæ eò quia dies membrorum articulationis primæ in vtero molita, ac dies purgationis purgamenti pares vtique, & æquales eſſe debent: Verum dies articulationis genituræ in puella quadraginta, ac duo ſunt, in puero verò triginta, ergo ſequitur inſtitutum; cum Hippocrates exararit. *Et ſanè ramificantur velut arbor, & tum interna, tum extern: corporis; Ipſumque caput diſtantiam acquirit ab humeris, & brachia, & cubiti à lateribus: & crura inter ſe diſparantur, & nerui exiliunt circum naturas articulorum &c. Atque hac omnia à ſpiritu coarticulantur &c. Et ad hoc peruenit fœmella quidem in quadraginta, & duobus diebus vt longiſſimè primam coagmentationem, ac coarticulationem accipiens. Maſculus verò, vt longiſſimè in triginta diebus. Vt plurimum enim hoc tempore, aut paulo breuiore, aut paulo longiore articulatio contingit.* Conformationis differentiarum in pueri & puellæ genitura, nec non differentiæ purgamenti partus fœminini à partu maſculino cauſam indagando; ait. *Quod autem fœmella poſteriùs conformatur, & coarticulatur, cauſa hac eſt. Quod genitura fœminea debilior eſt, ac humidior quam maſcula, & iuxta hanc rationem neceſſe eſt poſterius conformari fœmellam, quam maſculum, atque ea gratia etiam purgatio diuturnior eſt in fœmella quam in maſculo.* Quod ſanè vſu venit, ob ſeminis fœmineum minoris caloris prolificum ſpiritum quam ſpiritus maſculinus prolificus ſit. Ideoque nunc ab Hipp. ſpiritus is prolificus virtutis formatricis vocatur, *Poſtquam articulatus fuerit puer ſpeciebus membrorum ipſius augeſcentibus, tunc & oſſa duriora fiunt, & cauantur, atque hac à ſpiritu fiunt.* Sicuti etiam dixit de prima conformatione, *atque hac omnia à ſpiritu coarticulantur.* Modo verò calor prolificus ab Hippoc. appellatur vbi ait, *Et oſſa dureſcunt à calore conglutinata. Et ſanè ramificantur velut arbor*, vt etiam lib. de medic. certit. iam oſtendi. Poſtea verò ab experimento abortus maſculini, ac fœminini, ab eo pluries explorato idem comprobat, ita, *Pleraque autem iam mulieres fœtum maſculinum ante trigeſimum diem abortione reddidere. ſed is indiſtinctus conſpectus eſt: Qui verò paulò poſt, aut ipſo die reiecti ſunt, omnes diſtinctis membris viſi ſunt: ſic etiam in fœmella pro ratione duorum, & quadraginta dierum ſi quando abortu perierit, membrorum diſtinctio apparet.* Vnde pares eſſe debent dies; Nihilominus quoad augmentum, ac decrementum oppoſiti ſunt. Nam fluxio ſanguinis in vterum in membrorum formatione facienda poſt ſemen delapſi, in principio pauciſſima, ac modica eſſe debet, alioquin genitura ſpirationem capere non poſſet. Quare ſuffocaretur, deinde verò, in dies magis magiſque copioſior ſanguis in vterum ruit; temporeque articulationis plurimus labitur. In puerperarum verò purgamentis, per oppoſitum, primis diebus, ſanguis plurimus egreditur, deinde paucior, donec deſinet. In pueris autem puerperæ citra periculum ſunt, ſi primò confeſtim ſe expurgarint à purgamento ſuberuento, ac deinde vſque ad vigeſimum diem, ac in puella vſque ad vigeſimum quintum diem *perdurauerit* cum natura iam exonerata, liberataq; à plurimo, ac deteriori purgamēto, vt facilè poſtea ſuper reſiduum dimicando vincere potuerit. Immo ait Hippo. *Partus enim*

purga-

Marginal notes:

A

De natura pueri ex commento f. 46.

5. Epid. ægra 33. & 3. epid. ſectio. 3. ægra 45.

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 6. in princip.

Lib. 3. c. 10.

B

Iiſdem locis antea citatis ex Foeſ. p. 193. & 192. & 674. ex Corn. fol. 46. & 317. ex Manne lo f. 15. c. 12. & 13. & fol. 108. c. 98.

Idē 3. de med. certit. dictum eſt.

Conformatio, ſeu coarticulatio omnium membrorum in puella diebus 42. in puero vero 30. fit.

C

45. Ex Corn. & 46.

47. Ex Cornar. ex Foeſ. vero 19.

47 Ex Corn.

46.

45.

D

193 Ex Foeſ. 193.

191. Ex Foeſ.

A *purgamenta primis diebus plurima produnt, Deinde ſenſim imminuuntur donec deſinent &c.* & alio
Ex Foeſ p. 192. ex Corn. 46. De loc. in hom. pag. 421. in loco. *Poſtremis verò diebus quam minima purgatio procedit. Quin & iuniores paucioribus diebus,*
ſeniores verò pluribus expurgantur. Ratio autem iſtius rei ab eo poſita eſt, hoc modo. *Profluuia ex*
iunioribus ferè ſubcruenta prodeunt: ſeniores autem mucoſos magis appellatos menſes habent. Menſes
nanque mucoſi, craſſi, & lenti expurgatu valde difficiliores, ac longiores exiſtunt. Explorandum
autem an puerpera dum vtero gerebat ante puerum editum, ſe ipſam expurgarit plus iuſto an
ne, ſi nanque plus iuſto, poſt puerum deinde tam copioſa expurgatio non eſt expectanda. Vlte-
Fol. 13. ex Cornario. rius aduerte quòd Hippocrates ait. *Sunt quædam mulieres, quibus ſufficientes menſes purgātur, quædam, quibus pauciores; hoc ipſum ſi ſemper fiat in natura, & genere maternum ipſis exiſtit. Quę verò*
menſes paucos demittunt & Modicus enim ſanguis à iuuenculis, ac nouellis matribus procedit; vt plu-
rimùm verò contingit tales mulieres etiam ſine lacte eſſe, quę paucos menſes demittunt: ſicciores enim
ſunt, ac denſiorem carnem habent. Tandem notatu dignum eſſe inuenio aliud ab Hippo. explora-
Fol. 46. ex Cor. tum, cum exararit. *Si verò non purgetur in prioribus diebus vterum gerens* ante puerum editum, *ſta-*
tim ſana exiſtens, aut non puero poſtea edito. *commoueatur autem ipſa purgatio ſiue à pharmacis,*
ſiue ſua ſponte de repente iuxta dierum rationem procedet. Si enim non purgetur mulier à partus pur-
B *gationibus morbus magnus ipſam corripiet, & periculum incurret, niſi citò curetur, & conuenientem*
ipſi purgationem inducet. Facilius enim priùs febris ſub genere ſynocho putrido à ſanguine in
vtero copia, & malitia peccante, exiſtente, oborta, ac poſtea cerebrum, & cor lædi neceſſe eſt: vt
6. De morb. vul. c. 2. 1. 2. ex Hippoc. & Galeno colligo. His autem conſtitutis: manifeſtum eſt quòd ſi puerpera puellam
pariens, purgationem primam debitam, copioſanque poſt puellæ editionem, menſura circiter
vnius atticæ, ac ſemis; Ac poſtea vſque ad vigeſimum quintum diem bene expurgata ſit, ipſa
certè, ex ſe ipſa ſanari à puerperio debet, ſine vlla ſanguinis miſſione, arte, facienda; niſi aliquod
9. Meth. c. 5. impedimentum ſupra reſiduum purgamenti à natura reijciendum ſuperuenerit. Verum ſi for-
te fortuna aliquo externo errore, aut dum vtero fætum gerebat præmiſſo, aut in puerperio; ac
ita probè purgata quo ad purgamenti puerperij extra vitæ periculum, Vitæ attamen magno di-
ſcrimine, ſi magna angina vel pleuritis, ſeu peripneumonia, ſiue iecinoris phlegmone contingat,
tunc ſanè eas duas moliri ſoleo phlebotomias. Nam prius malleoli venam, poſterius vero a-
liam cubiti pertundere facio venam: Additis etiam his omnibus cautionibus iam narratis, de
cucurbitulis & alijs remedijs fęmoribus, ac tibijs admotis. Si vero ante vigeſimum quintum diē
9. Meth. c. 5. angina, vel pleuritis, ſeu peripneumonia, tunc vtiq; arte, venæ ſaphenę inciſione puerperij pur-
C gamenti fluxuri multitudini ſatisfacere ſoleo, pluries eam malleoli incidendo venam. Poſtea ve
ro ijs venarum duabus ſectionibus, ſimulq; alijs ſtatutis induſtrijs, his morbis acutis ſtudere aſ- Venæ ſedales vtero læſo quando aperiendæ ſunt.
ſueſco. Quantum autem ad ſanguinis hęmorrhoidum vacuationem, dico, quòd vtero morbi ma
gnitudine ſanguinea læſo, neutiquam per venas ſedales ſanguis detrahendus eſt, niſi prius toto
purgato corpore; ac etiam pluribus vicibus vena ſaphena ſecta fuerit, ac etiam niſi vteri mor- Hic autem multa deſunt quæ opportunius c. 35. ponā in fine capitis.
13. Meth. c. 19. bus veteratus ſit, tunc enim ad deriuationem agendam ab anteriori ad poſteriorem, conuenit,
ſicuti etiam alia deriuatio è contra, à poſteriori ad anteriorem; hoc enim modo Hip. & Galenus
lęſo occipite veterato affectu, ſanguinis eductionem per nares, ſeu per venam frontis laudarunt
Cap. 28. vt antea oſtenſum eſt.

CAPVT XXXVI.

Suppreſſis hæmorrhoidibus aſſueta earum perfuſione in morbi magnitudine ſanguinea ventura, & præſente, quando per cubitum, & quando per crura, ſeu ex medicamentis, vel hemorrhoidibus ſanguis detrahendus ſit.

D

QVoties autem, ex retentis hemorrhoidibus ſua cōſueta excretione ſalubri, aliqua
plenitudo in corpore vel vniuerſalis generis venoſi, aut alicuius partis peculia-
ris oborta fuerit, qua plenitudine, morbi acuti ſanguinea magnitudo præſens iā
nata ſit; ſicuti etiam ex ſuppreſſa nariū hæmorhagia conſueta ſalubri, id contin Hip. 2. prorhet. ſect. 3. tex. 39. & coacæ prænota. 345. & 346. p 140. ex Foeſ. & coacæ prænota. 336. pag. 140. ex Corn. f. 175. ex Marinel. 178. tergo.
gere poteſt; perpetuò vena non quidem hęmmorrhoidum aperiēda, quinimmo
Cap. 2. iſtius libri. cubiti vena loco lęſo directa, atq; propinqua in methodo curatiua, vt ex Hippo
Lib. de flat. 271 ex Foeſ. & 6. de morb. vulg. ſect. 3. t. 28 & li. præcept. p. 37. & li. de loc. in hom. 422. crate iam exploratum habui: tunc enim occaſionem generationis morbi magni reſpicere non
debemus, quippe duntaxat cauſam continentem, coniunctiuanque morbum augentem, ſimul-
que morbi vehementiam ſanguineam propriè per ſe, ac primo lethalem adimendam gignen-
tem introſpicere deuincimur. Occaſionem vero eam ab Hippocrate perpenſam perpetuo,
De cur. rat. per ſang. miſ. c. 7 & c. 20. & 4. de mē da ſan. c. 4. & 3. de loc. affect. c. 7 vt principium à nobis medicis conſiderandam, in præſeruatiua methodo morbi acuti magni- Nota Galenum de arte parua c. 89. in retentione hæmorrhoidum ait hæmorrhoidas aperire.
tudine ſanguinea imminente, ne fiat, intueri cogimur; multo cautè antequam magnitudo incę-
perit: Hac de re Gal. ait, vt vbi ex ſuppreſſis menſibus, aut hæmorrhoidibus, vertigines, aut mor
bus comitialis, aut angina, ſeu pleuritis, aut peripneumonia, aliquiſùe alius morbus ſupernus

K oritu-

oriturus fuerit; antequam oboriatur, ſanguinem per crura debeamus educere eò, quia ne dum ea plenitudo tolletur, conſequenterq; alius morbus futurus præoccupabitur, Verum etiam hemorrhoides excitabuntur, quibus ſatis excitatis homines *neq; lateris dolore, neq; pulmonis inflammatione, neq; vlcere excedēte (phagedænam vocant, neq: furunculis corripiuntur, neq; tuberculis &c.* Ait enim Hipp. lib. de humoribus pag. 65. *interdum in talibus* retentis hemorrhoidibus *tempeſtiuè ſanguis mitti pōt.* Ait. n. Gal. *Cæterum ſi rectè hæmorrhoides mittendi ſanguinis occaſio ſit, quidē cohibere eas voles, quæ in brachio ſunt: Sin prouocare, quæ in cruribus ſunt venas ſecare conuenit* & alibi ex Antyllo inquit *ſuppreſſis hæmorrhoidibus crura ſcarificatis.* Quoniā exarauit. *Si quibus ex cōpreſſis hemorrhoidibus cumulatus in corpore ſanguis extiterit, audacter venā incides, etiamſi antea grauem experti morbum non fuerint. Porrò ſi quæ illis partes prauam ſortitæ ſtruturam appareant, ac potiſſimum in thorace* vt ij, qui facillimè thoracis inflammationibus laborare ſolent, ſeu reſpirationis difficultate *eis omnino ocyſſimè ſanguinem detrahes.* Similiter laſſitudini vlceroſæ, & morbis cutaneis ex retentis hæmorrhoibus orituris, vtiliſſima ſanguinis eductio per crura conſpicitur: Nec non quibus ex retentis hæmorrhoidibus excretio alui ſanguinis *ob expultricis facultatis robur cōtingere* ſolet ſanguinis cruris miſſio priuſquā fiat, valde confert: Nihilominus cauendū eſt, ne qd nimis ſanguinis cruris miſſione hæmorrhoidas prouocemus. *Quippe cū hæmorrhoidum euacuationē vereamur ne in tantā euadat immoderationē, vt hominē vel protinus interimat, vel hydropicum, aut cachectieū, hoc eſt, habitus mali, reddat.* Verū noſtro tempore hyrudinibus per venas ſedales ſanguis peccans retentus maximo ægrorum emolumento, detrahitur, hoc. n. modo à vena caua, ne dum plethora, verū ēt à vena porta ſanguinis improbi cacochymia educitur, abſq; ſpirituum, & virium iactura: Verum ſi corpus aliquo modo plethoricū fuerit, poſtea per cubiti dextri venam internam ſanguinem mitti congruiſſimum eſt, Paulus verò hemorrhoidas acu compungit: nec non eas ſucco cyclaminis illito, adaperire faciebat; Idem quoq; Aetius cæpa in eas poſita agebat. Quod à Gal. habuit, qui ita ait. *Cæpa ex quarto eſt ordine excalſacientium eſſentia eius potius craſſarum eſt partium: Vnde ēt hæmorrhoidas aperit, tum appoſita, tum cum aceto inuncta.* Id ipſum quoque *taurino felle* fieri autumat: Quæ oīa ēt ad hemorrhoidas aperiēdas ponit Auicēnas, & ireos, ac eius oleū, ac lilij albi radicem, atq; partheniū, ac eius oleum: Quod ēt brionæ radicem efficere poſſe reor, Cæterum dubitatur, cum etiam in morbo inflammatorio jam à plenitudine ex cōſueta hemorrhoidū fluxione ſalubri cumulata, oborto, & magno, ſanguis per crura detrahi debeat, ſi Alexandro Traliano fidem præſtare voluerimus exaranti, in angina rectè curanda, *Aperienda viris ēt ſub malleolis interdum vena. Quando videlicet venæ, quas hæmorroidas Græci vocant ſolemniter fundere ſanguinem ſolitæ, ſupprimuntur, & ſanguine exitum non habente reclinata in faucis materia, angina correpti ſunt.* Præterea etiam Auicennas ſtatuit in angina à plenitudine ex conſueto profluuio ſanguinis ſalubri retento coaceruata genita *hic phlegbotomia ſaphenæ, & ventoſæ crurum facienda,* ergo non tantum ratione præſeruatiua imminentis morbi magni, ſed etiā ratione curatiua præſentis magnitudinis ſanguineæ talis phlegbotomia conuenit. Reſpondere aūt poſſem Alexandrum ſophiſtam fuiſſe, vt in ſupplimento Cronicarum habetur, qui poſt Galenum anno 266. & ante Auicennam anno 736. fuit: Vnde Auicennas, vt Rex, non aūt vt Medicus, vt in encomio de Medicinę certitudine dictum eſt; Alexandri ſententiæ aſcribit; Attamen etiam id verum eſſe poſſe concedo, vbi retento ſanguine in vena porta, & à vena porta, deinde ad guttur aſcendat, ſine quo toto genere venoſo talis plenitudo peccet, vt in meſenterei tenſione contingit, non autem vbi affectus à vena caua prodit.

Idem quoq; de aere loc. & aqua f. 251. in fine & 254. In princi plo vbi ait etiā nec febre arden ti, neque vllo alio morbo acuto, niſi raro hominem laborare poſſe hæmorrhoidibus profluentibus.

Similiter verò ob omnimodā retentionē ait fieri 2. de nat. fac. c. 8. & idem ait Hipp. 6. aph. 12. niſi vna hæmorrhois adaperta ſeruetur. Primò à vena porta, per hæmorrhoidas ſanguis cacochymus educēdus, poſtea à vena caua per brachiū plethoria vacuanda: in Methodo tamē tuendæ ſanitatis, vt li. 4. & 6. de cruditatibus rectè curandis videbis. In methodo vero medendi à maiori magnitudine ſanguinea exordimur.

Dubium.

Alexander.

Auicennas.

Solutio dubij allati.

Prima ſolutio.

Secunda reſponſio.

Quomodo opinio Alexandri, & Auicennæ vera eſſe poſſit, explanatur.

A Hippo. lib. de humo. p. 64. & 6. de morbis vulg. ſect. 3. t. 37.

De cura. rat. per ſang. miſſ. c. 15. Idem Auic. l. 3. f. 17. tract. 1. c. 5. De cucurb. ſcar. c. 1. 8.

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 10. Idem de anato. viuor. lib. ſpu. 10 c. 25 & Aul. lib. 3. f. 17. trac. 1. c. 5.

De ſanit. tuen. da c. 4.

Ex Hipp. de humoribus 64. & lib. 6 epid. ſect. 3. t. 28.

B 5 De locis aff. c. 7.

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 19. Idē 3. de præſ. ex pul. c. 9. & 2. de nat. fac. c. 8. Lib. 3. c. 19. pag. 234. 235.

Lib. 1. fol. 24. in fine.

7 De ſimp. med. facul. f. 63. 1 D.

10 De ſimp. medic. facul. ca. de fele f. 74. 1 G.

Lib. 2. tract. 2. c. 223. & c. 235. & c. 278. & c. 358. & c. 444. & cap. 781.

C Lib. 1. c. 59. fol. 126.

Lib. 3. f. 9. t. 1. c. 21.

Folio 607.

CAPVT XXXVII.

Quibus morborum magnitudinibus ſanguineis adimendis; ſanguinis eductio ex hemorrhoidibus molita conducat, & qualis ſanguis per has venas educatur dilucidatur.

D

AT *verò corpus hominis habet in ſe ipſo ſanguinem, & pituitam, & bilem duplicem, flauam videlicet, & nigram;* inquit Hippocrates, non autem vnicum humorem; Quandoqnidem *ſi vnum eſſet homo, nunquam ſanè doleret. Neque enim, eſſet vnde doleret vnum exiſtens. Si vero etiam doleret neceſſe eſſet, & quod mederetur, ac ſanaret vnum eſſe.* Per bilem verò nigram non quidem propriè vocatam intelligit, immo certè melancholiam propriè appellatam, quam tetigit inquiēs *Atræ biles ſimile hemorrhoides effundunt,* & quæ ſanguinis fex introſpicitur, & quæ melancholicis per hæmorrhoidas interdum egredi ſolet, vt Hippocrates, & Galenus aſſeuerant. Cum autē vnuſquiſque horum humorum ſuam tenuem partem, ichorem, aut ſerum, vel ſaniem vocatam, poſſideat: Proinde perpendendum eſt num familiariter ſolus ſanguis tenuis per hemorrhoidas educi ſoleat: ob venarum harum anguſtiam, vt aliqui putant, an quoq; craſſus: Pręterea ſanguis impurus excrementoſusq; quia pituitoſus, bilioſus, ac melancholicus conſpicitur; perpendendū venit,

Hipp. pituitam ſanguinem bilē flauam ac melancholiā nobis ineſſe ait. Contra quoſdam aſſerentes Hippocratem melancholicum ſuccū non agnouiſſe. Tria diſquirenda proponūtur, Primum eſt ſanguis ne tenuis tantum per hæmorrhoides educatur an etiā craſſus.

De nat. hom. f. 31. ex Com.

Eodem lib. 30.

6 Epid. ſect. 5. 1. 35.

6 Aph. 21. & 6. apho. 12 & 6. epid. com. 3. t. 3. Gal. 6. de morb. vulg. ſ. 8. t. 1. 38 & 1. de nat. fac. c. 9.

4. De ſanit. tuē. c. 4. & 6. epid. com. 1. t. 38.

A venit, vtrũ eorum quilibet per venas ſedales expurgetur, necne. Tandẽ à quibus partibus immediatè ſanguis per eã partẽ emittatur; vt facilè ſubinde, quibus magnis morbis conferre valeat ſanguinis miſſio ipſa introſpicere poſſimus. Qualis aũt ſanguis ab hemorrhoidibus fluat, ex Galeno colligas, qui rationem reddens cur *in non febrientibus ſit veriſimile ex nulla manifeſta cauſa plures conſequentes dies lumbis dolentibus, atque ore ventris, vt in his vacuationem per hemorrhoidas expectare oporteat*, inquit, *copia in venis coaceruata tenue quoddam ſerũ in ventrem confluens cardialgias parit, in os ipſius aſcendens, quod omniũ ferè partiũ maximè ſentiendi facultate præſtat. Plurima autẽ abundantiæ portio ad inferũ repens locũ, in quem & primũ deferri conſueuerat, lumborum dolores efficiet:* Quo in loco ſanguinẽ ichoroſum intelligit, cum bilis flauę ichore tamen commixtum, à cuius mordacitate cardialgia vtriq; exurgit, qui vt excrementum à corpore humano expelli debet, vt à Natura fit per hęmorrhoidas, vt Hipp. ait, *lumbis dolentibus, ſi oris ventriculi dolor acceſſerit futuræ per hemorrhoidas vacuationis ſignum eſt, ac fortè eam præceſſiſſe ſignificat*. Et ſicuti Galenũ per eummet Galenum iamdudum explanare volui, ita modo Hippocratẽ per ipſummet Hippocratem dilucidare enitar; ex quo videbis eam rationem à Galeno aſſignatã fuiſſe prius ex Hippocratica doctrina; tamen cum locus Hipp. legitimus haud fuerit, Ideò à Galeno citatus non fuit, ibi nanq; habetur. *Quibus lumborum dolor in caput, & manus recurſat, & torpore affecti oris ventriculi*

B *dolorem ſentiunt tenuibus ac ſeroſis humoribus abundant: ij liberaliter ſanguinẽ ſundunt:* Verùm enim vero per hęmorrhoidas non minus ſanguis craſſus, immo craſſior egreditur, vt experimẽto quotidiano omnibus arti medicę operã dantibus, conſpicuũ eſt. Neq; à ratione hoc diſtat, quia pręſertim temperaturis, habitibusq; melancholicis, quibus ſanguis fęculentus, & craſſior ineſt; ita ſanguinis hęmorrhoidalis eductio confert, vt ne dum ea potiſſimũ melancholię pręſentis pręſidium, verum ẽt venturę pręſeruatiuum remedium efficaciſſimum ſit, immo lib. de venę ſect. aduerſ. Eraſiſt. c. 6. ait, vt per hęmorrhoidas ſanguis exiens hominem à quocunq; affectu ſanũ ſeruat, & ait, vt hęmorrhois, atram bilem, ac lienem duratum ſanauerit, ſicuti è contra hęmorrhoidibus introcluſis à ſolita expurgatione facilè melancholia fit 3. de loc. aff. c. 7. & lib. de atra bile c. 4. Neq; autoritates deſunt, cum dixerit Gal. *Hæ nempe* hęmorrhoides *enim craſſum ſanguinem profundere ſolent humoris melancholici plenum talem in ſanguinem vim obtinẽtis, qualem in vinis fex habet: quare nihil mirum, & melancholiam, & nephritim per hæmorrhoidas curari, vtpote, quæ ſanguinis veluti fæcem vacuare ſoleant.* Cum ibi Hippocrates exararit *Melancholicis, et nephriticis, hæmorrhoides ſuperuenientes, bono ſunt.* Galenus verò hunc ſanguinem craſſiorẽ per hęmorrhoidas expur

C gari alibi ẽt faſſus eſt, inquiens *Sæpe numero aũt natura vaſorum ſedis venã recludens, talẽ* nẽpè fęculentum craſſumq; *permixtum ſanguini humorum excreuit: Vnde Græci hæmorrhoidi nomẽ ſymptomati indidere, oportetq; ex ea perdiſcere, qualis ſit is, qui excernitur ſanguis &c. an nigrior eo, craſſiorque exiſtat. Quin etiam ſit ſæpe talem ſanguinem natura in crurum venas deponat religetq; à quo diſtentæ, atq; ampliatæ, varicoſæ redduntur.* Natura enim perpetuo quod vitioſum eſt, in ſanguine exiſtẽs, vt ſanguinẽ depuraret, defęcaretq; ſecernere tentat: *tum à partibus præcipuis modo in ventriculum atq; inteſtina modo ad extrariam ſuperficiem depellens, ſed quæ eius generis tenuioris ſubſtãtiæ ſunt, ea partim per diflationem, quæ ſenſum refugit; partim ſenſibiliter, vt per ſudores cutem perrumpunt. Quæ autem ſua craſſitudine per cutis denſitatẽ traduci non poſſunt, ſed intus coercentur, detinenturq; ſi calida ſint carbones, ſi minus talia, cancros progignunt. At eũ ater humor qualitatibus mitis, remiſſusq; eſt, ac ſanguinis comixtus, ſubrubros elephantes parit; ſæpe numero aũt natura*, ad hemorrhoidas fęculentius, craſſiuſq; atrum excrementum ſanguini comixtum, expellit. Cęterum haud negandum eſſe reor, quod ſicuti in ſanguinis craſſi fluxione vteri, ac nariũ ſemper aliqua portio tenuior ſit, ceu craſſi vehiculum, ita ẽt de hęmorrhoidali ſanguine craſſiſſimo aſſerendum, par eſt: Quam trium harum fluxionum ſanguinis comparationem Veſalius tetigit. Verum quoniã ex Hipp. & Gale-

D ni ſententia Auicennas potiſſimum per hęmorrhoidas melancholiam, vtranq; bilem ſeu ſanguinem melancholicum euacuari putauit inquit ẽt pituitam educi. *Et parum generatur à phlegmate.* Ideo nunc ad Galeni doctrinam mihi confugiendum venit, qui tres cruditatum pituitoſorum differentias poſuit, ante perfectum ſanguinẽ genitas. *Nã alij prius quã ad exactã ſanguinis nutrimẽtũ perueniunt veluti ſemicocti ſunt. Alij prorſus incocti, crudiq;. Alij paulo abſunt à ſanguinis forma: Vbi paululũ citra ſanguinem reſtitutũ audacter mittendus ſanguis eſt, vbi plus conſideratius eſt agendum, vbi plurimum, in his nullus omnino mittendus eſt ſanguis*, vt antea quoque iam oſtenſum eſt. At vero eò, quia hæ cruditates pręſertim in primis venis inſunt venę portę, à qua longè facilius ſanguis per hęmorhoidas expurgatur, quam à vena caua, vt exploratum habuerunt perilluſtres Anatomici, Veſalius, & Valuerdus ob conſenſum venæ portę, cum venis ſedalibus, perſpectum, vt etiam Carolus, Stephanus Riuerius, & Laurentius adnotarunt, etſi quoq; hę venæ hęmorrhoidum, dum venę cauę etiam ramulos contineant, ad hępar, lien, ac ad alias partes peruenientes: Nam venæ ſedales intrinſecę ad meſentereũ, & ad Glandulã pancreon appellatã extẽdũtur, vt Laurentius ait: Vnde ex ſeptẽ ramis venę portę, ab inferna parte, ait Carolus Stephanus Riuerius

Left margin notes:

1. Prorhet. c. 3. t. 38.

Cap. 4. 2. De nat. fac. c. 9.

Lib. 1. prædict. 130. pag. 96 ex Foeſ. & 1. prorr. ſect. 3. t. 18.

1. Prædict. 139. p. 37. ex Foeſ. Hippoc. 6. epid. com. 3. t. 17.

Hipp. 6. aph. 11. Gal. 1. prorrhet. c. 3. t. 38. & lib. de atra bile c. 4. & com. 6. aph. 11 & 12.

Com. 4. aph. 25. ex Hipp. 6. de morbis vulg. c. 3. t. 37.

6. Epidem. com. 6. t. 8

Com. 6. aph. 11.

6. Aph. 11. Com. 6. aph. 11. & lib. de atra bile c. 4.

Sua opera anatomica de corp. hum. fabrica li. 3. c. 15. f. 425.

4. De medenda ſa nit. c. 4. 4. De ſanit. tuẽ. c. 5. & 12 meth. c. 3.

De corp. hum. fabrica lib. 3. c. 15. f. 425.

De corp. hum. anatome li. 6. c. 5. In fine.

De diſſ. par. cor. hum. lib. 2. c. 31. Hiſtoria anatomica li. 4. ca. 4. p. 223. & lib. 6. q. 25. in fine p. 489.

Right margin notes:

Secũdum omnis quid omnis ſanguis excrementoſus per eas vacuetur.

Tertium à quibus partibus immediatè ſãguis per eas egreſſus expurgetur.

Qualisnã ſanguis ab hemorrhoidibus fluat exploratur ex Gal.

Sanguis impurus excrementoſuſque bilioſus ſeroſuſque ex venis ſedis interdũ egreditur.

Ex Hipp. Galenus id habuit, etſi non expreſſerit.

Ex hæmorrhoidibus ſanguis craſſus, melancholicus & atrabilaris expurgatur.

In 6. de morbis vulg. com. 3. t. 37. & in eodem lib com. 5. t. 35. Hip. & Gal. fel. nigrum per eas expurgatur & de venæ ſect. aduerſ Eraſiſt. c. 6 Com. 6 aph. 47. & 2. ad Glauc. c. 10. & lib. de ſuccorum bonitate & vitio c. 14. & omnibus ijs locis mõ citatis hoc ſignũ. Ex ſãguine craſſo, ac nigro incruſibus deſcendẽte varicę ſiũt.

Cur fæculẽtior & craſſior ſanguis ad hemorrhoidas à natura mittatur ratio redditur.

Hinc q hemorrhoidibus laborãtes, dum minuuntur, cãcro ẽt affici poſſunt vt Lauſię Eudemo cõtigit Hippo. li. 5. epid. ægro 30. & Gal. 2. ad Glau c. 10. ait. A venis iiſdem ſanguinẽ fæculentum in omnibus venis, ac liene contentum ab hepate genito exiſtẽte cãcro, & elephãtiaſi expurgari. Lib. 3. f. 1. t. 4. c. 28. & lib. 1. f. 2. D. 2. c. 2. & li. 3. f. 17. t. 2. c. 2. vbi ait.

Sãguis impurus & excrementoſus nõdũ probè coctus p hemorrhoidas educi. Ipſius sãguinis tres differentiæ ſunt hæ.

Idem vide lib. 3. cap. 3. In fine huius operis.

Sanguis Impurus & excrementoſus, tum bilioſus, tum melancholicus ſeu atrabilaris, vel pituitoſus longè facilius per hęmorrhoidas egreditur.
Hęmorrhoidum venæ Intrinſecæ tamen conſpicuæ à vena porta impurum ſanguinem euacuant.

rius, *Duo menſentereo diſtribuuntur iuxta glandulam pancreas appellatam, ſeptimus ad finem inteſtini* A
recti conſpicitur, in ano. Extrinſecæ verò venulæ, vt ait Laurentius oſcula ſunt venæ cauæ, & ſicuti illæ malum ſanguinem, & cacochymiam educunt, ita iſtæ bonum ſanguinem, & plethoriam euacuant. Cæterum latiores internæ ſunt, venæ hinc familiarius cacochymiam, quam plethoriã expurgant.

Extrinſecę verò à vena caua putum ſanguinẽ educũt facilius tamen internæ euacuãt quam externæ.

Cum itaque hæ cruditates pituitoſæ à natura in ijs primis venis meſenterij, & circa hepar exiſtentibus retineantur, *cum longè* ait Galenus, *præſtet, vt circa iecur, & primas venas adhuc ipſis ſubſiſtant*, quam ad aliquam partem principalem accedant. Ideòque per venas ſedis educi facillimè poſſunt. Sanguis autem per hemorrhoidas egrediens internas, conſpicuas tamẽ à vena quidẽ porta egreditur, quæ tum per meſenterium, ac pancreum diſpergitur, tum vſq; ad dimidiam hepatis partem cauam extenditur, quouſque ad ramulos venæ cauę (per anaſtomaſim per, crucis modum) iungatur: Vnde per eas venas ſedis, pars hepatis caua expurgatur, per venam meſenterei portam: hinc Gal. ait *cauo autem iecinoris phlegmone obſeſſo protinus etiam venas, quæ in meſentereo ſunt vnà phlegmone laborare eſt neceſſe*. Præterea etiam hepatis cauum per eã partem purgari patet quod experimento conſtat. Narrat Veſalius *id quod in quodam hemorrhoidum vitio laborante non illubenter expendi, mihi certiſſimo in venis illum ſanguinem. Hic namque ordinatis vicibus, vt mulieres ſuis menſibus ſanguinis fluxu, ex venis in anum pertinentibus vexari conſueuerat: & cum nigro arquato, iecoriſque mira duritie periſſet; Num portæ rami, an cauæ hunc ſanguinẽ* B
euacuarent, indagaturus illum diſecui, atque venæ portæ ramum ſub colli inteſtini fine, & tota recti longitudine in meſentereo ductum, polliciſque ferè craſſitiem æquare, & ſanguine turgere animaduerti, conterminis cauæ venæ ramis nihil prorſus immutatis. Sic à lienis interiori parte, hæ internæ venæ hæmorrhoidum ſanguinem certè expurgant, mediantibus ipſius venæ portæ aliquibus ramulis, atque à ventriculo meſentereo, pancreo, omento, & ab inteſtinis vt Valuerdus affirmat, inquiẽs. *Vnde vena hæc porta dicta eſt, cuius ramus, quem ſub recto inteſtino, & per meſentereum fieri diximus, ramos quoſdam effundit, qui ad anum pertingentes, earum venarũ capita conſtituunt, quas hæmorrhoidas appellamus, Quæ quotieſcunque lien fæculentum ſanguinem è iecore non excipit, aut ſuſceptum in ventriculum non eructat, reſerantur, tunc enim venæ huiuſmodi intumeſcunt, diſrumpunturque. Eſtque hic illud animaduertendum, quod ſanguinem alicui detracturi, iecoris, lienis, ventriculi, inteſtinorum, omenti, aut meſenterij occaſione, haud aliunde quam ex hemorrhoidibus idipſum præſtare poſſumus: & ex his non ab alia corporis parte quã iuxta anũ.* Inſuper quoq; à renibus per ani venas ſanguis educitur: Cæterum non tamen negandum venit per hæmorrhoidas exteriores, ſanguinem plethoricum venæ cauæ à iecoris parte gibba, & à lienis parte exteriori, detrahi, cum Galenus dixerit. *propter ſanguinis multitudinem, & craſſitiem ora quædam venarum aperiantur: iecinore in ipſas fæculentum, & melancholicum ſanguinem reijciente. Si quis igitur hanc ipſi viam præcluſerit, tum ſirrhoſũ* C
ipſum effecerit, tum multitudine, & craſſitie grauato calorem in ipſo extinxerit: ſimile enim quiddam fit, quale flammæ externa accidere videmus, quum multa temerè ligna congeſta ignem ſuffocant, & extinguunt: ſi itaque natiuo calore generatur ſanguis, ipſo extincto non amplius generandum fore conſtat: At verò aqua inter cutem ſanguinis fit generatio fruſtrata, vt ait etiam ibidem Hipp. & alibi ait Galenus, nempe quoties aſſueta ſanguinis fluxio hæmorrhoidum omnino ſupprimetur, id ſequitur à Galeno dictum: Vnde vna hæmorrhois aperta ſeruanda eſt, vt Hipp. ait: ibi enim Galenus de ſanguine, tum venæ portæ tunq; venæ cauæ verba fecit fæculento tamẽ, qui vt cacochymus, & copioſus retentus, ſi hydropem non efficiet, *quandoque iecur plenitudinem in pulmonis venas queat protrudere, vaſe inibi rupto tabidi euadunt. Ratione igitur optima vnam eſſe ſeruandam hæmorrhoidum conſulit, vt per hanc ſcilicet fæculenta iecoris cacochymia vacuari poſſit &c.* Similiter de vtraque vena ſanguineam à liene per hæmorrhoidas euacuari intendit Galenus, vbi ait, *atram bilem hæmorrhois plerunque incipientem prohibuiſſe, & iam affectam remouiſſe necnon & duratum lienem ſanauiſſe, conſpecta eſt*, & ait per venas hæmorrhoidum ſanguinem fęculentum in omnibus venis, & liene contentum ab hepate genitum expurgari. Cæterum iam tempus eſt; ijs ita conſtitutis, vt quibus magnis morbis, & quando hæmorrhoidum ſanguinis eductio proſecuta ſit in medium aperiamus. Nam præter affectus narratos magnos talem ſanguinis miſſionẽ indi- D
cantes, aut imminentes, aut præſentes: quorũ ne tẽpus conterã, nõ amplius meminero: Omnibus obſtructionibus, tenſionibus, tumoribus, inflãmationibus, putredinibusq; membrorum omniũ venam portam includentiũ maximè tale præſidiũ confert, vt ex rationibus, experimẽtis, autoritatibus huc vſq; ſtatutis abunde patet: Potiſſimum itaq; ſi vena ipſa porta afficiatur, *atrabile vexatis, & phrenitide detentis ſanguinis profluuium per ora venarũ, quæ in ano ſunt, bonum eſt.* Sin phrenitis à vena caua fieret, non per hæmorrhoidas, ſed vt habetur lib. Gal. aſcripto præſag. experiẽt. conſ. c. 4. *Sin affectio ſit, quã propriè phrenitim appellamus poplitũ ſecare oportet, & in talis venas.* Et Oribaſij ex Antyllo in Gal. de cucur. ſecar. c. 18. verba hæc habentur, *ſicuti crura, affecto capite, ſcarificamus.* Reddens autem Hipp. rationem, ait *Atræ bilis ſimile hæmorrhoides effundunt*, vt etiam alibi dixit, atq; Galenus confirmauit, vt antea dictum eſt: Hinc dixit Hipp. *Melancholicis, & Nephriticis hæmorrhoidas ſuperuenientes bono ſunt*: & poſtea inquit, *Inſanis ſi varices vel hæmorrhoidę ſuperuenerint inſaniæ ſolutio*; per inſaniam verò melancholiam intendit, vt Gal. annotauit & alio in loco habet, *In ſyderatis ſuccedentes hæmorrhoidę vtiles.* Syderatio autem eſt obleſium ad

vesperam

Hemorrhoidæ facilius ab hepate liene renib. ac alijs partib. per venã portã cacochimiã euacuant internæ, quam externæ per venam cauã plethorã emittant.

Veſalij autoritate ac experimẽto id comprobatur.

Idipſum ex Valuerdi experimẽtis cõfirmatur, ex hæmorrhoidibus enim per venam portã à gibbo hepatis & à lienis interiori parte, & à ventriculi fundo malus ſanguis purgatur.

Hæmorrhoidæ quoque à vena caua ſanguinẽ educunt.

Ex Galeno per hæmorrhoidas ab hepate, & à liene ſũ per venã portã ſũ per cauam ſanguinẽ egredi, etſi longè facilius per portam, quam per cauam, quia porta majorem cõſenſum cum ijs venis habet, vt etiã eo quia ſ porta cacochymia facilius repetitur proſtratas naturam ad eius exitum.

A vena porta, et à vena caua à ſplene ad hæmorrhoidas ſãguis peruenit ex Galeno.

Hemorrhois atrã bilẽ nempe inſaniam a melancholia ſanat vt etiã 6. epid. c. 3. t. 35. ait Hippoc. & lienem duratum.

Quibus affectibus magnis venarum hemorrhoidum apertio conferat.

12. Meth. c. 3.

13 Meth c. 14.

Lib. 3 c. 15.

Lib. 6. c. 5.

Hipp. 6. aph. 12. & Auicen. lib. 3. f. 3. d. 2. c. 8.

Com. 6. aph. 12.

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 19. & 2. de nat. fac. c. 8. vt dict. ma eſt etiam c. præcedenti.

In 6. epid. c. 6. t. 8.

ad Glauc. c. 10.

Hipp. lib. de iudic. p. 70. Idem ait 6. aph. 21. & Gal. alijs in locis vt ante vidiſti.

6. De morbis vulg. c. 3 t. 2.

6 Aph. 11.

6. Aph. 21.

Coacæ prænot. 478 pag. 113. eg. Foeſ.

Hippo. in ſomnijs p. 338.

Digitized by Google

A *veſperam fieri videtur. Et quæ quidem ſurſum feruntur capitis fluxionem denotant*: reuulſionis itaque ſtudio, ſimulque euacuationis gratia, ſi caput iſtis in morbis per conſenſum ſanguinis venæ portę læſum ſit, optimum præſidium quidem ſanguinis hæmorrhoidalis detractio ſemper erit, tum in hominibus, tum in mulieribus, & ſi hominibus magis hemorrhoidas erumpere videatur, vt Hipp. & Galenus explorarunt, & Alexander lib. 1. c. 59. fol. 129. Sin autem ij capitis affectus non à conſenſu venæ portæ, immo à conſenſu venæ cauæ prodiderint, ſi tantum reuulſionis cauſâ ſanguinis eductio fieri expediat, tunc non per venas hemorrhoidales, quinimmo per venam cruris reſpicientem eam cauam venam, ſanguinem educerem præcedente tamen ſemper brachij venæ ſectione prius totum reſpiciente; euacuationis commoderatiuæ beneficio: Hidropicis inſuper ex retentis aſſuetis hæmorrhoidibus potiſſimũ conducit hoc præſidium. Inſuper competit pro deriuando ab vtero læſo affectu veterato, prius reuulſionibus factis, ac per benè toto corpore purgato, ſicuti Galenus in Boethi vxore laborante fluxione ab vtero aqueæ materiæ, cũ dixerit, *ſed per aluum etiam humorem deriuare vellem*. Vnde in vterino profluuio veterato tale quoq; remedium congruum eſt; ſicuti etiam in ſuppreſſione vteri veterata venæ ſectioni malleoli renitente conferre poteſt, & ita eſt intelligendus Auicennas, ubi ait *ani venarum apertio omnibus confert melancholicis ægritudinibus, & doloribus ſciæ, & doloribus renum, & vteri*. Quia ſi ob aliquam affectionem menſes ſupprimantur, ſanguis ex hemorrhoidibus profluens bonus eſt; ſicuti etiam per nares ait Galenus. Hoc autem mulieribus melancholicis peculiariter conducit. Quod etiam affectibus ueſicæ, teſtium, ac pudendi ueteratis congruum conſpicitur. Deniq; uomitibus ſanguinis à uena porta profluentibus maximè confert præſertim, à liene, in quem ſanguis à uena porta perfluit: Deinde à ſplene ipſo ad uentriculum per uas uenoſum, ſeu per uenam ab aliquibus coronariam appellatam, egreditur. Quo ſanguineo uomitu Valuerdus refert Romæ Pontificatus Pauli tertij uacuatione Cardinalem Cibonem periiſſe. Verum quæſo mihi liceat unũ tantum inquirere ex Galeno, nempe morbi ſanguinea magnitudine exiſtente ſanguinis miſſionem flagitante, ut in febribus continentibus quarum quidem *remedia hæc duo ſunt, detractio ſanguinis, & potio frigida* contingit, ſi ſanguis hæmorrhoidum antea retentus, uel menſium muliebriũ euacuatio ſpontanea superuenerit, quid agendum ſit, an ea excretio uetat quominus ſanguinẽ detrahere debeamus nec ne? Reſpondet ipſe Gal *ſi inſpectus fluentis impetus ſatisfore videbitur, qui ſolus, quod requiris* quo ad quantitatem ſanguinis morboſi educendi, *vacuet, naturæ rem omnẽ permittes*, tunc enim perfecta iudicatio eſt, omnino morbi magnitudini ſatisfaciens ſanguineæ. Natura nanq; rectè, completeq; uincente, ac operante nihil agendũ, ac omnino naturæ opus relinquendum ut ex Hipp. habetur, ac ex eodẽ, qui ſubinde ait *ſin minus* perfecta iudicatio, immo imperfecta, ac imminuta fuerit, *tantum ipſe detrahes, quo ex coniunctis ambobus perficiatur, quod poſtulas. Veluti autem in his ad ipſam naturalem vacuationem, quæ ſenſu vſurpetur, non leuiter attentũ eſſe oportet*. Cæterum tunc perpẽdendũ eſt, ut in muliere perpetuo prius per ſaphenã uenã, ſanguinẽ mittendum eſſe, quantitate copiæ menſium fluxure adequatè, ut ſi opus fuerit, ſubinde per uenã cubiti ſanguinis eductionem iterare poſſimus; ſeruatis ijs rebus antea ſtatutis. In hominibus ueto fluente hæmorrhoidum ſanguine ſeruanda ſunt ea, quæ capite 30. iam explotata habuimus.

Li. de aere loc. & aqua p. 253. De venæ ſect. adu. Eraſ. c. 5.

Vide de hoc ſ. 33. in fine vbi aliqua defecta verum illo propoſito vndiq; ac commodata.

De venæ ſect. aduerſ Eraſ. c. 5. & 4. de vict. rat. in m. acu. cont. 311. Ad Poſthu. c. 8.

In Boethi vxore Gal. ab vtero ad anum deriuauit. Quomodo Auicennæ opinio vera ſit.

Lib. 2 ſ. 2. doct. 2. c. 8. Com. 5. aph. 33.

B

Lib. 6. c. 5.

Dubium.

9. Meth. c. 9.

Solutio huius dubij à Galeno aſſignata.

Ibidem.

2. aph. 20.

Ibidem.

C

Cap. 11.

C A P V T XXXVIII.

‹S›anguinis miſſionis à morbi magnitudine ſanguinea indicatæ eductio, quando molienda ſit, exploratur.

TEmpus autem deniq; eductionis ſanguinis, quæ à magnitudine morbi ſanguinea indicatur diſquirendum modo venit. Quandoquidem tametſi à menſura, & à qualitate præſidij indicati realiter haud quaquam tempus id diſtingui videatur Galeni teſtimonio, cum vnà cum quantitate, & qualitate remedij inuenti quoq; tempus agendi iam aſſignatum nobis ſit: Nihilominus eſſentia, & ratione tẽpus operandi indicatum, à quantitate, qualitate, modo, & à loco agendi ſpecificè indicati, diſtinctum habetur. Quinimmo tempus idipſum diuerſimodè acceptum, ab alio tempore præſidij adminiſtrandi, diuerſum quidem exiſtimatur: cũ tempus id agẽdi, & ad morbos acutos, & ad febrium, ſeu morborum, vel ſymptomatum acceſſiones vel circuitus, vel ad humoralẽ maſſam ſanguineã, aut ad magnitudinẽ ſanguineam per ſe indicantem, vel ad coindicantia, aut ad permittentia referatur. Præterea tempus auxilij indicati ad vniuerſale tempus operandi, ſeu ad diem terminatum, ſiue ad horam terminatam remedij inuenti ſpectatur: In morbis quidem acutis, & ſimpliciter magnis, niſi quid obſtiterit, perpetuò vtiq; ſanguinis detractio cacochymię eductionẽ præcedere debet. *Si vehemens morbus videatur, vigeatq; ægrotantis ætas, & viriũ adſit robur*. Sin ſanguinis detractione iam facta, vel *propter ſanguinis ablati copiam, vel ob aliam quamuis rationem* in morbis acutis, & ſimpliciter magnis, tum ſanguinea, tum cacochyma magnitudine peccantibus, vt in angina ſpuria, ac pleuritide deſcẽdente, in qua quarto die pharmacũ præbendum, virium robore exiſtente *corpus impurum excrementoſumq; quod vocatur, iure optimo expurgari* &c.

Lib. artis paruæ c. 24.

D

Tempus agẽdi in relatione ad aliquid multiplex eſt.

In acutis morbis, & ſimpliciter magnis venæ ſectio pharmaco ſolutiuo præcedit. 4. De vict. rat. in m. acu. t. 21.

4. De vict. rat. in mor. acut. t. 19. Eodem lib. t. 20. & cõm. eod. 3. De vict. rat. in m. acut. t. 11. & 4. de vict. rat. in mor. acut. t. 6. Eodem cõm 20. & 4. de vict. rat. in m. acut.

&c.& ait Gal. Dico *vel propter ſanguinis ablati copiā, vel ob aliā quauis rationē, vires imbecilliores appareant, clyſmum tertio quoq; die ventri infundes donec in tuto æger fuerit.* Quippe q in vehementer magnis, & valde acutis morbis Antiqui duntaxat venæ ſectione vtebantur, & lacte aſinino cocto melle affuſo, non autem pharmacis purgantibus igneis, vt antea iam dictum eſt, & poſtea dicetur: etſi lenientibus hoc tempore in vſu poſitis, non calfacientibus tuto vti valeamus. In æquali verò peccato cacochymiæ, ac plethoriæ ſimul iunctæ, ſemper quidem prius ſanguis mittendus eſt, Hipp. decreto, & Galeni, Pauli, & Auicennæ confirmatione in corporis purgatione. Si vero in vniuerſalibus temporibus quatuor, nempe initio, incremento, vigore, & declinatione morborum, qui acuti, & magni quidem habentur magnitudine ſanguinea peccantes, ſanguinis detractionem perpendamus, dum in principijs horum morborum venæ ſectio fiat vſq; ad quartum diem, priuſquam incrementum contigerit, non niſi optimum creditur: Non tamen *in ſanguinis miſſione dierum numero primum haud eſſe attendendum* ait Galenus, *ſicuti quidam ſcripſere. Ac nonnulli admodum ridiculè, poſt tertia diei paroxiſmum, quando videlicet, vt aiunt, dignotio quadā habetur qualis ſit in forma, & moribus, atq; tota adeò natura ſua morbus. Alij extremum terminū mittendi ſanguinis definiunt diem quartum:* quam ſententiam Galenus refellit, vt infra videbis, *intra quem miſſionem ſanguinis concedunt in paroxiſmorum interuallis adhibendam, electo quolibet die. Alij detrahere feſtinant, quibus ſanguinis detractionem ex vſu eſſe ſtatuerunt transfluente etiamnum eo, ac vbi nec dum firmiter in parte aliqua ſuperfluitatem recipiente inhæreſcerit.* Galenus autem ſubinde duo facit, quorum alterum eſt, quod laudat, ſanguinem ante morbi vniuerſum incrementū vſq; ad quartum diem tutius, & aſſeuerat ſatius eſſe educendum. Alterum eſt quòd eorum ſententiā damnat aſſerentium poſt quartum diem ſanguinem haudquaquam detrahendum eſſe, inquiēs. *Verum quoniam quintum ſæpè diem, aut ſextum ab initio expectant, priùs quam nos ad curandum accerſant, expediet nihilo ſecius ſanguinem quoq; detrahere etiam ſi huius auxilij primum tempus ſit omiſſū. Quocunque enim die mittendi ſanguinis ſcopos in laborante inueneris, in eo auxiliū illud adhibeto, etiāſi vel vigeſimus is ab initio extiterit.* Et alibi ait. *Optimus igitur factus eſt id, quod nos ſemper in re quaque facere vidiſti, ſtatim non numero dierum, ſed vni virium robori in febribus eius generis attentum eſſe, quippe quod ſi ſeruatum eſt non ſolum ſexto, ſeptimo'ue die, ſed etiam ſequentibus diebus ſanguis eſt mittendus.* Quocirca dierum numerus circa morborum exordia quærendus ſanguinis mittendi non vtiq; vt dierum numerus, verum quatenus augeſcente morbo, eius magnitudo virium robore ſuperior euadere poteſt, quæ vbi vires ipſas ſuperarit, curationem non admittit. Quo tempore vena minimè ſecanda, ſicuti nec etiam in principijs vena ſecanda viribus ipſis proſtratis, cum Galenus pergendo, dixerit, *Porrò autem, quoniam prius exoluitur temporis tractu in plerisq; morbis virtus, idcirco, & mittendi ſanguinis dierum numero deperditur, non tanquam primario id dies efficiāt, ſed re aliqua intercedente, nempe virium diſſolutione. Itaq; aliquando vel ſecundo à principio, die vires exolui videantur, à vena ſecanda abſtinebimus.* De hora verò in ſanguinis eductione eligenda, ac de tempore ſanguinis detrahendi eligendo, in morborum ſymptomatum acceſſionibus, circuitibusùe, ita diſquirendum venit. Galenus enim contra eos tantum mane venam ſecandam eſſe, putantes primo ait. *Sed enim quod in ipſo rurſum die, in quo ſanguinem mittimus, obſeruanda ſit febris declinatio, clarere ſatis arbitror: quamquam quibuſdam id non ſatis ſit notum, qui mane tantum tundendam eſſe venam, aut ad ſummum in horam vſque quintam, aut ſextam, exiſtimant. Verum ſi quis memoria tenet, quæ toto ſupra libro ſunt dicta nihil tale committet, ſanguinem mittens quauis diei noctiſq; hora modo reſpiciat:* Nam etſi bonum eſſet eo tempore ſanguinem mittere tum priuſquam aer à ſole nos ambiens, ceu cauſa ſine qua non incaleſcat; tum etiam quia noctis tempore in ſomno cibi optima concoctio fit. Vnde in ventriculo nulla cibi cruditas adeſt, in vigilijs verò digeſtio tantum fit: Nihilominus hora detractionis ſanguinis non ab ijs elicitur, verum à mitiori tempore paroxiſmi morbi magni indicantis per ſe ſanguinis eductionem, vt in febrium aſſiduarum circuitibus, quinq; tempora peculiaria ſunt, nēpe exordium, incrementum, vigor, declinatio, & remiſſio. In remiſſione itaq; ſanguinis detractio eligenda, vbi remiſſio fit; vbi verò non fit remiſſio in declinatione vtique venæ ſectio molienda venit, vt ait Galenus. *In febribus quidem particularium paroxiſmorum declinationem,* de venę ſectione alloquendo. Quandoquidem cucurbitulas ſcarificatas, vt ait Celſus admouebant. Antiqui ſanguinis detractione maximoq; ægrorum beneficio; *etiamſi in medio febris impetu* hora eſſet, aut ineunte declinatione, vt ſæpe in eſſeribus apparētibus, ego præſidium hoc maximo ægrotantium emolumento adhibui, priuſquam eſſeræ euaneſcerent. In morbis particularibus autem magnis magnitudine ſanguinea peccātibus, vt morborum inflammationes, dolores, ac alij magni morbi à ſanguine peccante oborti etiam ineūte declinatione acceſſionis, venam ſecare valemus, cum valde in ijs magnis morbis tale auxilium feſtinare teneamur. Ea propter ait Galenus pergendo. *In quibus autem aut ob oculorum lippitudinē, aut aliud ſimile citra febrem* eſſentialem putridam *hoc opus eſt auxilio non declinationem omnino acceſſionis febris* ſymptomaticæ, *cum omnino febris* nimirum eſſentialis *non adſit, ſed magnitudinē aut dolores, aut phlegmones, aut totius affectus, in quo ſecta opus eſt vena, incipere conuenit.* Poſtea verò quando ſententia eorum comprobanda ſit, inquit. *Cum autem nihil eiuſmodi aut vrgeat, aut prohibeat, præſtat mane venam incidere, haud protinus ex ſomno excitis, verum circiter horam vnam iam*

antea

Marginal notes (left):

4. De ſanitate tuēda c.4. & de renum affectuū dignotione & medicatione c. 4.

In acutis morbis venæ ſectio ſi ante quintū fiet, ſatius eſt; ante incrementi initium.

In ſāguinis miſſione tamē dierum numerus non eſt obſeruādus.

Vnde quoq. & quinto & ſexto, & octauo &c. vena ſecanda.

Tamen melius eſt ſi vſque ad quartum fia. ait Galenus.

Vni tantū viriū robori, in morbis magnis intendendum eſſe. Galeni ſententia & in ſexto, & ſeptimo &c. vena ſecanda.

De hora mittēdi ſanguinis.

Alterius loci Gal. explicatio. Hora ēt noctis vena ſecāda, & hora quietiori. Duæ rationes cur bonū eſſet, ſi hora matutina eſſet quietior, vt ea hora ſanguis detraheretur.

Febris aſſiduæ quinq; tempora, cuiuslibet acceſſionis. Principiū, incrementum vigor, declinatio, & remiſſio.

In morbis particularibus magnis quādo ſanguis mittēdus.

Vt ſāguis nero craſſus obſtruēs fluxilis reddatur ad venæ ſectionē, prius frictiones, lauacrū & de ambulationes tenuantes conueniūt.

Marginal notes (right):

A

4. De vict. rat. in m. a. t 7. & t. 22. & 23.

Lib. 2. c. 25.

Lib. 2. de mag. cacochymia.

4 De vict. rat. in m. acu. t. 23 24. 27. & 29.

De conſt. art. med c. 19. & 6. epidem. com. 2. cont. 6.

Lib. 3. c. 39

4 F. p con c. 4.

Loci Galeni explanatio.

De cur. rat. per ſan. miſſ. c. 20 & & 9 meth. c. 5.

Ibidem.

B

9 Meth. c. 5.

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 20.

C

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 21.

9. Meth c. 14. 11. Meth. c. 3.

Ibidem.

Lib. 2. c. 21.

D

4. De vict. rat. in m. ac t 20 & 21. & 17 & 27.

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 21.

4 De vict. ra. in m. ac t 27 & 28.

De cur. rat. per ſan miſſ. c. 21.

A *anteavigilantibus.* Cæterũ vbi ſanguis craſſus, glutinoſus obſtruens eſt, vt fluxilis reddatur, quandoq; tenuandus, fluxiliſq; efficiendus, & frictionibus, & lauacro, ac deambulatione vt ait Gal. *Dictum eſt autem quod & lauacro uti quibuſdam expedit, quod ſi verum eſt, & præeunte quoque ambulatione nonnullis,* ergo tempus quoque mittendi ſanguinis erit, poſt frictiones, lauacrum, ac deambulationem.

Ibidem. De venæ autem ſectione præſeruatiua molienda inquit. *Cæterum in quibus verò ineunte venam incidere aggredimur, aut propter febris metum, aut alterius cuiuſpiam affectus, ſcio me ſanguinem miſiſſe quibuſdam etiam, poſteaquam rerum ſolitarum quippiam obijſſent, ſiue in ludo literario, ſiue officinis, ſiue in foro, ſiue in ædibus.* Cæterum vt c. 11. iſtius libri diximus quod etiam idem

Lib.3.c.17. Idem ait 4. de tuend. ſan. c. 10. 4. De tuen. ſan. cap. 10. Aetius adnotauit; Galenus eodem loco citato, ait de tempore bipartito miſſionis ſanguinis. *Iterata tamen detractionis tempus in quibus ſimpliciter quidem uacuare conamur, eadem die eſto,* vt in laſſitudine phlegmonoſa dixit. *At in quibus reuellere ſi vel duobus, deinceps diebus fiat, melius fuerit.* Tamen de primo modo inquit. *Porrò intento ſemper animo in omnibus id genus in laborantis vires eſto, manu iugiter arterijs illius admota:* ſanguis nanque dum mittitur ſemper pulſus

De cur. ration. per ſang. miſ. c. 12. & præexpert. confiſ. c. 4. f. 77. H. 4. De tuenda ſanit. c. 10. tangendus, *ſunt enim quidam tam ad patiendum apti, vt confertam inanitionem non ferant: quo caſu, refecto primo die ægroto, iterare ſecundo detractionem expedit.* Idenque dixit vbi etiam cauſam reddens; ait. *Venæ autem ſectio ſuccos è vaſis emittit, vtile eſt poſt priorem detractionem tantiſper intermittere, dum aliquid eorum qui in corpore ſunt humores, remigret in venas.* Tempus mittendi ſanguinis ante cibum aſſumendum per vnam, aut etiam duas horas aſſignatur, ſi maiori refrigeratione opus fuerit. In menſium verò circuitibus, vbi in vtero à retentis menſibus, obſtructiones adſint *tribus quatuorue diebus ante vertens, aut vena inciſa, aut ſcarificatis malleolis cruris vnius paucu lum euacuato: Deinde poſtero die ſimiliter facito in crure altero.* Denique vero tempus, quo venam

Dum vena ſecatur à medico pulſus tãgatur.

B

De vict. rat. in mor. ac. c. 36. 9. Meth. c. 5. pertundere debemus quidem obſeruandum eſt, vbi cibi aſſumpti, tum coctio iam prorſus celebrata ſit, tum ſtercoraria egreſſa ſint excrementa, vel ſpontè, vel artis ope, vt antea hoc in libro, ex Hippocratis, & Galeni decreto, iam dictum eſt cap. 4.

Finis Tertij Libri.

DE MOR-

DE MORBI MAGNITVDINE SANGVINEA

Sanguinis eductionem per ſe poſtulante

LIBER QVARTVS.

Vbi Cur in Febre magna, peſtilenti, & cacoethe, in ſudoribus, in canis rabidi morſu, in torpore, lateris quodam dolore, cardialgia, & alui fluore ſanguinis miſsio interdum non molienda ſit: non nunquam verò agenda veniat, & per quem locum, & quando dilucidatur.

CAPVT PRIMVM.

Iſtius libri vtilitas tangitur.

CVM mea in hoc toto opere interſit, cuncta, quæ ſanguinis quidem miſſioni rectè moliendæ, certiſſima Hippocratis, & Galeni ſententia, conducunt, vndique dilucidare. Ideo hoc opus aggrediar. Vt in quocunque euentu etiam præcipiti, ſeu momentaneo, quo elapſo ægri rectè curari ampliùs non poſſunt. Vnde interdum medici imperitia patientes miſerrimè pereunt: ne itaque tale dedecus inquam mihi ſit. (Diuino tamen ſemper numine fauente) ſimulque vt in quolibet caſu, qui mihi rectè ſanguinis mittendi, aut non mittendi, & per quem locum ſeſe offerat ſemper Dei gloria, meorumque ægrotantium ſummo emolumento, vnà, & mei felicitate, ac honore, idipſum executioni mandare paratus ſit, Eam ſanè ob cauſam, cum præter ea alijs tribus libris ſuperioribus, hactenus explanata, quæpiam alia declaranda ſint, vt iſtius negotij omninò integritatem habeam. Quandoquidem circa nonnullas affectiones, ac potiſſimum circa eas iam in iſtius libri frontiſpicio propoſitas, plurima, & varia dubia ſoluenda inueniuntur: Ideòque propoſiti negotij explanationem ingrediar. A B

CAPVT

A

CAPVT II.

Num quid febri magnæ peſtilenti, & mali moris ſanguinis eductio competat, necne? Cuique tali febri conducat, & cui noceat ſanguinis miſſio diſquiritur.

4. De vict. rat. in morb. acu. t. 19. & t. 34.

In febre peſtilentiali venæ ſectionē fieri debere probatus. Hipp. ratio.

DVbium vertit, an in febre magna peſtilenti venæ ſectio fieri debeat, necne? Cum ex Hippocrate habeatur in quocunq; morbo acuto, & magno vniuerſali totius corporis, vt morbo quidem extremo venæ internæ dextri cubiti inciſionem, ceu remedium extremum, congruiſſimam eſſe, vt lib. præced. cap. 14. ſatis oſtenſum eſt. Sed inter morbos acutos, & magnos vniuerſales totius corporis extremos primum locum vtique febris peſtilentialis occupat. Ergo inſtitutum ſequitur.

11. Meth. c. 15. & 9. Meth. c. 13.

Galenus. Prima Galeni ratio.

B

6 Epid. com. 1. t. 29. Lib. 1. cap.

Secunda Galeni ratio.

Quarta ratio Hippocratis à Galeno exhauſta.

Hippocrates dū ſuis ægris venā non ſecuit, ratio eſt, cum ille tantum ab ęgris vocatus fuerit, viribus proſtratis.

3. Epid. com. 3. t. 26 ægro 9. 3. Epid. com. 3. tex. 72.

Præterea Galenus in omni febre putrida ſaluberrimum præſidium eſſe ſtatuit eiuſdem venę ſectionem, vt antea dictum eſt ob maximum eius calorem putredinalem euentandum. Verum inter febres putridas, primus locus febri peſtilentiali aſſignandus eſt; ergo aſſumptum habetur. Vlterius Galenus in locis Hippocratis dudum citatis ſuis commentarijs ea, quæ ab Hippocrate ſtatuta fuere, vt certiſſima collaudat, ergo ſtatutum confirmatur. Inſuper Hippoc. & Galenus vt abundè hactenus oſtēſum eſt, in quacunq; febre motum celerē habēre, putrida, cū ibi morbi magnitudo ſanguinea, ſimulq́ue ignea, & acuta ſit circa initia perperuò ſuis ægrotantibus uenam ſecuerunt; vt ex eorum ſcriptis nobis poſteris relictis liquet. Quocirca ſi Hippocrates in his quidem febribus, interdum venam minimè ſecuerit; id ſolum fuit; quoniam ab initio morbi vocatus nequaquam fuit, vt ait Gal. in Critone inquiens. *Vnde mireris, quid cauſæ fuerit, quominus huic initio morbi ſecuerit venam: ſed ſcimus ad plurimos eum, quos deſcripſit, morbo iam progreſſo accerſitum eſſe*. Hinc etiam ait. *Curioſè & hoc in loco rurſus interpretum quidam aiunt &c. Etenim dictum eſt ab Aſclepiade Parios maximum conſequi à ſanguinis miſſione emolumentum*, vbi ſtatuit, Hippocratem ſuppoſuiſſe ſanguinis miſſionem, in ſuis ægris, ab eo molitam; proinde huius remedij nihil Hippocrates meminerit. Cauſam vero reddit, cur tantum ab initijs vena ſecanda ſit, non autem incremento iam facto, vltra rationem aliam ab eo aſſignatam alio in loco ratione vehementiæ ſymptomatum, cum aſſeuerarit, quoties morbi magnitudo, & cura eius ſimul non coierint, ſemper morbi curatio præoccupari, hinc etiam ægros perire: Ne itaque ęgrotantibus mortē ſanguinis eductione celeremus; tunc vtique, à ſanguinis miſſione per venæ ſectionem facta abſtinendum eſt; in febribus malignis potiſſimum. Nam alijs etiam incremento exiſtente vniuerſali, venę ſectio conuenit, tunc enim vltra tertium diem in quo morbi acuti exactè, & magni initia terminantur 4. die quoq; 7. & 11. die, & alijs diebus venę ſectio rectè fieri pōt, vt lib. 3. c. vltimo dictum fuit, etſi etiam quarto die, quo incrementum incipiens nondum factum, in malignis febribus vena ſecari valeat. Cęterùm Rufus Epheſius inter Grecos Autores doctiſſimus in febre peſtilentiali ait venę ſectionem ab initio molitam pręcipuum pręſidium eſſe: Quam ſententiam Paulus Aetius Celſus, & Auicennas etiam amplexi ſunt. Paulus enim ait. *Quibus autem ſanguis inundauerit, ſecare venam oportet*. Aetius verò inquit. *At quibus ſanguis excedit, venæ ſectio confert*. Cornelius autem Celſus habet, *Si vires ſinunt, ſanguinem mittere optimum eſt; præcipueq́ue ſi cum dolore febris eſt*. Auicennas quoque exarat, *Summa curationis earum eſt exſiccatio, & illud cum phlegbotomia, & ſolutione ventris, & oportet, vt incipiatur in ea ad euacuandum. Si autem materia vincens fuerit ſanguinea fiat phlegbotomia*. Inſuper Galenus ex Hippocratis decreto ait quòd febres peſtilentiales ex colore habitus corporis patientis, deſumentę. *Valde rubeæ autem inter ſynochos numerantur, & venæ ſectio ad animi vſque defectum ducente iuuantur*. De valde verò palida, ſi febris peſtilentialis inter ardentes reponenda ſit: Pariter vſque ad animi deliquium ſanguis educendus erit: Si verò febri ardenti proportione minimè reſponderit, tunc ſanè non niſi diligenti, ac religioſa pręmeditatione prius facta, poſtea venę ſectio molienda venit, vt infra patebit; & ibi Hippoc. ait *febres aliæ valde rubeæ, aliæ valde pallida, aliæ liuida*, non autem ſimpliciter rubeę, ſeu palidę, cum hi colores familiares ſint; At ſimpliciter *aliæ liuidæ* ait, cum hę quomodocunque fuerint malę, & mortiferę ſunt, cum virium imbecillitate ſint: ſicuti malę ſunt valde rubeę, & valde palidę. Cęterum in oppoſitum in febre peſtilentiali venę ſectionem haudquaquam fieri debere probatur. Primo eò, quia febres peſtilentes magna ex parte calore non ita vehementes, vt alię putridę ſunt, vt Galenus faſſus eſt. Proinde terram famiam pręebebat Romę; *Ex vino albo conſiſtentia tenui modice diluto admodum aqueo grauius* febricitantibus febre peſtilenti, ac ita ſine venę ſectione ęgros curabat, vt infra dicam. Hanc autem rationem à Celſo comprobari valet, qui ad febres peſtilentes rectè curandas, ait, *ducere in balneum opus eſt: vinum calidum, & meracius dare*. Vlterius in febre peſtilenti iam pręſente nunquam pulſus magni ſunt, venę ſectionem permittentes, immo parui, ac obſcuri vltra plura ſymptomata hanc febrem concomitantia,

Cur Hippocrates tantum per initia febrium malignarū ſanguinem mittebat; cum in his febribus ab ineunte incremēto, vires proſligentur,

C

3. Aphor. 29. & 30.

Lib. de arte p. 30. ex Foeſ.

3. Aph. 12. & 1. de Criſ. ca. 5. & 6. & 7. & 9.

Ruffus epheſius in febre maligna ſāguinem mittit.

Idē Paulus Aetius, Celſus, & Auicennas.

Lib 2. c. 36. Pauli verba.

Lib. 5. c. 45. Lib. 3. c. 7. Celſi verba.

Lib. 4. f. 1. tract. c. 4. Auicennæ verba.

6. Epid. com. 3. contex. 29. Galeni locus alius ex Hippoc. febribus peſtilentibus rubeis ad animi deliquium vſq; vena ſecanda.

D

Per oppoſitum. In febre peſtilētiali venę ſectio nō competit, probatur. Prima ratio.

Lib. de bonit. & vit. ſucco c. 1. Secunda ratio.

Lib 3. c. 7.

Tertia ratio.

tantia, tale remedium prohibentia, cum apud priſcos habeatur, *Peſtilens eſt febris, quæ cum multa caliditate ſitim inextinguibilem inuehit, (bilis omnis generis vomitus) fœtidas alui exeretiones ac virulentas, vt paludum graueolentiæ ſint; quæ excernuntur ſimilia; vrinas multas, ac tetri odoris, pulſus paruos obſcuroſque inducit.* Quam ob rem ipſa febre Romæ graſſante, etiam per initia ita vires ægrotum imbecillæ omnino reddebantur, vt Galenus ab initio quoque ſanguinem mittere per venam ſectam neutiquã auſus fuerit: dum nobis poſteris hæc verba conſignauerit. *Quumque medici nonnulli paucis omnino quibuſdam ſanguinem mittere auderent, morbi initio (ſi quidem non iniuria remedij huiuſce vſum reformidabant, ob virium iam tum antea imbecillitatem) nulli eorum animaduerti ſanguinem profluxiſſe probum, qualem de ſanorum corporibus profuere ſolet, ſed aut plus iuſto ruffum, aut nigriorem, aut ſeroſum nimis, aut aerem, ac venam directam ipſam inter fluendum, vellicantem mordicus, ſic vt ægrè inde ad cicatricem duci vulnus poſſet.* Eanque ſanè ob cauſam, nec etiam in exordio iſtius febris, viribus profligatis, etiam ſi ſanguis omninòque corruptus igneus, acer, & mordax fuerit, venæ ſectionem moliri debemus, cum tunc virium Naturæ, quæ per ſe ſanat dignitas longè maior vtique conſeruanda reperiatur, quam ſanguinea morbi magnitudo curanda, vt antea dictum eſt.

A

Lib. Gal. aſcripto finit. medicæ f. 46. D.

Lib. de bonit. & vit. ſuccorum c. 1.

Lib 1. c. 19 ex Gal. 11. Meth. c. 1 & 7. met. c. 99. & 9. meth. c. 11.

Quima ratio.

In hac itaque febre interdum morbi acuti iſtius magnitudinis motus ita celer eſt, ac adeò illico cor petit, vt non modo cordis ſpiritus, ſeu calor primogenitus lædatur, quaſi ephemera peſtilens producatur, aut cordis ſucci ita afficiantur, vt veluti putrida peſtilens gignatur: At verò etiam cordis pars ſolida adeò obnoxia ſit, vt ab initio quoque febris peſtilens hectia aboriatur: vt ex Galeno habetur aſſeuerante. *Etenim ſunt, vt docuimus peſtilentes non paruæ inde vſque ab initio hecticæ diſtantque ab omnibus alijs* peſtilentibus *febribus, quæ ex magna putredine oriuntur.* Ratio autem cur ab ineunte febre peſtilenti ita virtus dilabatur, ſimulque profligetur aliquando, vt etiam ab initio ipſa hectica euadat, ex Galeno elici poteſt.

Peſtilentis febris tres ſpecies ſeorſum diſtantes Ephemera, putrida & hectica.

Ab initio etiã aliquæ peſtilentes hecticæ ſũt.

B

1. De præſag. ex pul c. 4.

Sexta ratio.

Peſtilens febris non modo ex magna ac excellẽti putredine emergit: ſed et ex alia cauſa q totam corporis ſubſtantiam corrumpit proprietatem einanat.

Cum febris peſtilens non ex ſola ea magna, ſeu excellẽti putredine proficiſcatur, Verum etiam ab alia cauſa, quæ totam corporis ſubſtantiam à Galeno etiam temperamenti totius, *vel ſubſtãtiæ* proprietatem vocatum inuehit, vnà & corrumpit: Quandoquidem ex Hippocratis decreto, dum morborũ cõmuniũ populariumùe imperfectã ſanationẽ, curationẽq; conſtituit, vbi ab ambiente nos aere morbi aboriuntur: ſæpè enim exhalationes ex paludibus, vel ſtagnis, aut lacubus, vel ſimiles aliæ ex terra euaporantur, ac tales morbos pariunt. Interdum verò accidit vt ſola anni temporis temperatura inſalubris eos morbos gignat, ſubinde ait. *Rectè igitur, quum halitus ſola potius ſubſtantiæ proprietate, quam ſimplici aliqua qualitate corporibus noxij ſunt* Hippocrates *curandi rationem explicuit, rem hanc in duos referens ſcopos, locorum mutationem, ac vſum modicè reſpirationis.*

In lib. Hippoc. de nat. humana com. 2. t. 24.

Ibidem.

C

Septimo ratio.

6. Epid. com. 8. cont. 29.

Potiſſimùm autem temperamenti originalis, & proprij naturalis ſubſtantiæ corporis humani proprietatem, ſeu totam ſubſtantiam offendi, atque ſimul corrumpi, certum eſt, ab initio, vbi peſtilentes febres liuidæ fuerint, quæ vtiq; *ideirco mortiferæ ſunt* cum naturalis calor ibi deficiat, *ex quibus nonnullæ ſyncopas euacuationem ſequentes efficiunt.* Proinde his febribus, ne dum venæ ſectio vllomodo confert, immò admodum lædit, ſed nec etiam ventris purgatio aluina agenda erit.

Solutionis fundamentum primum.

Propriæ peſtilẽtes febres, quæ ſint.

Quarũ tres ſpecies ſunt.

Non propriè peſtilentes febres, quæ ſint.

Ipſa vero tantũ cacoethis fit ſolo ipſo quarto die in augumento.

Secundum fundamentum.

Propriè peſtilẽtes aliquæ flatuoſæ.

Pro iſtius autem quæſtionis ſolutione primum fundamentum ſit. Hanc febrem duplicem eſſe, vel enim propriè peſtilentem, aut non propriè: Propriè autem peſtilens ea eſt, quæ certè ne dum magnam excellentenùe putredinem, verum etiam aliam à tota ſubſtantia, ſeu à proprij temperamenti ſubſtantiæ proprietate corrupta putredinem obortam, ceu duas cauſas ſibi iunctas habet, & quæ præterea etiam contaioſa apparet. Cuius vtique tres ſpecies exiſtimantur, pro vt etiam tribus rationibus ipſa, data occaſione, homines inſellare valeat: vel enim per tactum, aut ſecùndum diſtans, ac iſtæ duæ communes non ſunt. Tertia verò quæ communis eſt ex aeris corruptione adnaſcitur. Non propriè verò peſtilens ea quidem creditur, quæ contaioſa nullatenus eſt: Hinc nec etiam à putredine, à tota ſubſtanria, ſeu à temperamenti ſubſtantię proprietate corrupta producta pender: immò tantum à magna, inſigni, ſiue excellenti putredine procreatur, & quæ cacoethis ſeu mali modi, ſiue mali moris appellatue vt lib. 2. iſtius operis c. 18. abundè diximus. Quæ ſanè talis non niſi initijs omnibus elapſis tranſacto quarto die in incremento iam præſente maligna effici valet, vbi ſymptomata vehementia fieri incipiunt, vt in cunctis morbis exactè ſimpliciter acutis vſu venit: *Peſtilentium autem*, quæ propriè tales ſunt, aliæ herclè flatuoſę exiſtunt, quę motum tardum, non autem calorem obtinent: Vnde ex quo ibi magnitudo morbi ſanguinea haudquaquam inuenitur, quin potius tantum cacochyma: Quam certè ob rem aliquę febres peſtilentes reuera ſunt, quę vix nobis apparent, & non aliunde Galenum hęc dixiſſe reor. *Vnde colligitur, quod ij duntaxat non fuerit auxilio, qui planè erant incurabiles* nempe terra ſamia, quę vtique *bibitur ex vino albo conſiſtentia tenui modicè diluto, ſi aut planè febri careat, aut leuiter ea tenuatur, ſin grauis febriat admodum aqueo.*

D

3. Aph. 19. & 1. de criſ. c. 5. & 6. & 7 & 9.

6. Epid. com. 8. cont. 29.

Ibidem.

His flatuoſis febribus venæ ſectio non conuenit.

Si vero febris peſtilens ignis valde fuerit: tunc magna erit ſanguinea & acuta magnitudo: cui venæ ſectio conuenit 4. de vict. rat. in m. acut. t. 19. & 24. ex Hippoc.

Idcirco collige ſicuti iſtarum febrium tardi motus Galenus Romę curationem ingreſſus eſt, ſine vlla ſanguinis miſſione ita etiam nos eas curare deuincimur. Ea propter ſicuti quanto iſtius febris motus rardior fuerit, tanto minus ignea febris ſemper erit: tanto magiſque à venę ſectione nos abſtinere tenemur: ita è contra quo febris peſtilentis velocior motus ſit, hinc eò etiam tutius erit ſanguinis miſſio; perſpecta ſemper tamen conſuetudine, vel miſſionis ſanguinis, aut ſanguinis aſſuerę, aut recentę fluxionis; ac omnibus alijs pręmeditatis, quę de iſtius remedij coindicantibus, permittentibus,

ac

A ac prohibentibus antea iã fuſè dicta ſunt. Eanq; ſanè ob cauſam, ſi peſtilentes febres naturę fuerint morborũ, qui valde ignei, & acuti vehementerq; magni exiſtunt tum vniuerſales, tum particulares, ſanguinis miſſionẽ adeò amplã flagitantes, vt vſq; ad animi deliquiũ, id adminiſtrare cogamur, de quibus vberrimè lib. præcedenti iam eſt demonſtratum; tunc certè ſola ferè curatio in ſanguinis miſſione conſiſtit. Interdum, verò peſtilens propriè appellata, quæ ex ijs duabus

6. Epid. com. 2. cont. 29.

ſimplicibus, nempe ex flatuoſa, & ignea compoſita habetur: Pemphingoides nominata: Quæ internum calorem continet, licet extrinſecè calor is igneus non extendatur, immo intenſus quãdoque habeatur ſi magis ignea fuerit: ſin autem magis flatuoſa, nec etiam calor internus ſe habet: Huic autem, ſi primo modo ſe habuerit, procul omni dubio venæ ſectio confert: ſicuti dum ſecundo modo inueniatur, venæ ſectio obeſt. Ac ita in eo quod magis ignea reperiatur audatius vena ſecanda, veluti in oppoſitum pro vt magis flatuoſa eo magis quoque inhibetur, quominus venæ ſectio fiat. Verum ſi æquabiliter tum ignea, tum flatuoſa fuerit conſiderarius agendum eſt, minorem eruoris menſuram educendo, omnibus alijs perpenſis, quæ ad ſanguinis quantitatẽ

Tertium fundamentum. Quandoque vero febres peſtilẽtes ex flatuoſa, & ignea alla ta componſitur Pẽphingoides vocatæ ab Hippocrate ſtatutæ. Quibus, prout hę magis igneę vel magis flatuoſæ, venæ ſectio vel confert, aut non confert.

Ibidem.

B moliendam faciunt: Iſtius autem febris Galenum meminiſſe inuenio ita. *Pemphingodeæ ſebres eas intelligamus, quæ veluti ſcintillarum exilientium imaginem reddunt, atque huiuſmodi febres ex duabus ſimplicibus iam prædictis compoſitæ fuerint, flatuoſis ſcilicet, atque igneis &c. Igitur veriſimilium eſt febrem pemphingodeam dictam eſſe aut ſpirituoſam, quæ ad tactum referatur, aut peſtilentem. In ſermone autem, cum huic voci (pemphingodees) hæc (terribiles) adiecta ſit, ſola peſtilens febris denotatur: cuius ab alijs calor per putredinis excellentiam differt: ſicuti hac noſtra tempeſtatis longiſſima peſtilentia viſum eſt. Atque idcirco neque calidi, & perurentes, qui peſte laborabant, tangentibus videbantur, quamuis interius magno flagrarent incendio: Quemadmodum & Thucydides aiebat. Et exterius quidem tangenti corpus neque valde calidum erat, neque viride, ſed ſub rubrum, liuidum pustulis exiguis, & vlceribus eſfloreſcens: interiora autem ita vrebantur, vt neque valde ſubtilium veſtimentorum, neque lin colorum velamenta, neque aliud quicquam præter nuditatem ferre poſſent. Dicta ſanè eſt pemphix, & in Gnidijs ſententijs, quas Euriphonti medico attribuunt hiſce verbis. Mingit parum ſubinde, & vrit, & ſupernatat pemphix, vt olei viridis inſtar aranea. Videtur autem iſti pemphinga vocare non totam ampullam, ſed ſolum id, quod ipſam exterius araneæ inſtar circunſcribit.* Ex quibus adnoto ex Thucidide febrem peſtilentem pemphingedeam ardentem eſſe, vbi interna

Ex Thucidide febris peſtilens pẽphingoides ignea ardens; differt ab ardẽte maligna.

C vruntur, nec tamen extrema algent, vt in febre ardente, quę ex Phlegmone maligna fit, vt Galenus ſtatuit ſed exterius *quidem tangenti neque valde calidum erat*, in qua febre ſi liuida fuerit, cum virium imbecillitate, venæ tunc ſectio adminiſtranda non erit. Præterea etiam febris peſtilens vrinam oleoſam à calore colliquatiuo factam habens ab Euriphonte pemphingodea vocatur vt Vxori Dreameadai. & alij egro contigit. Præterea febris hæc ab Hippocrate *in præſenti ſermone, propoſita à differentia caloris accipitur* febris eſſentialis, ac vniuerſalis totius corporis *qua & peſtilens febris putridum calorem habens contineri poteſt*. Non autem vt ſymptomatica, quia *longè à propoſita febre febrium diuiſione aberant, nonnulli enim Medici veteres, & febrem phreniticam, & lethargicam, & pleuriticam, & peripneumonicam appellarunt*. Verum his fundamentis iactis ex parte febris magnæ peſtilentis ſanguinis miſſionem poſtulantis, aut non indicantis. Modo fundamenta permittentis, ſeu prohibentis hanc ſanguinis eductionem in ipſa febre diſquirenda ſunt: Nam febri ipſi peſtilenti ab initijs, vel virium robur pulſu magno, & æquali annexum eſt, venę ſectionem permittens, à Galeno etiam in ſeptuagenarijs conſtitutum: ac tunc omnino tuto venam ſecare poſſumus: Aut virium imbecillitas ineſt, ac ibi à venę ſectione abſtinere cogimur. Cæterùm quoniam non ſolum vt in omni morbo, ac in omni venę ſectione *vnà cum ſanguine multum è vitali ſpiritu excernitur, quo excreto refrigeſcit totum corpus, & opera naturalia deterius obeuntur*.

4. De vict. rat. in morb. acu. cont. 36. ex Hippo. 7. Aph. 72.
3. Epid. ſect. 1. & 28.
1. Epid. ſect. 3. t. 29.
Gal. ibidem 6. epid. com. 1. cõtex. 29.

Quartum fundamentum reſpectu permittentis virium roboris in febre propriè peſtilenti.

De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 13.

Quintum fundamentũ viriũ robur in hac peſtilenti plus profligatur, quam in alijs febribus.

De renũ affect. dign. & medic. c. 4. claſſ. 7. fol. 193. E.

D Verum etiam virium robur in peſtilenti febre longè magis quam in cęteris cacoethicis febribus ob putredinem à temperamenti ſubſtantię proprietate concitatam profligatur, hinc eo magis in hac febre vires venturas, ſeu perdurantes vſque ad vniuerſalem ſtatum, dimicanteſque contra magnitudinem peſtilentis febris ſemper ponderare tenemur, cum hęc tria in quocunque morbo introſpicere deuincamur Galeni, & Hippoc. decreto. Ideo longè in febre peſtilenti cautius circa quantitatem ſanguinis mittendi agere tenemur: At ſi virium robur in ea peſtilenti propria febre ne vſque ad vniuerſalem perdurari vigorem valeat, an non, hinc etiã num quid venę ſectionem moliendam permittat; ex alimentorum oblatorum bona aut mala aſſumptione, deprehendere facilè poſſumus. Quando quidem ſi nedum ex nauſea ab humore bilioſo ad ventriculi os aſcendente oborta, verum etiam ob ingentem à tota ſubſtantia genitam putredinem alij magnę ſeu excellenti putredini innctam, totum corpus ita flagrantem, vt ęgri omnino alimenta oblata reſpuant; tunc ſanè nec à principio vena ſecanda, cum virium robur vſque ad illius febris vigorem allatum perdurare nequeat: Sin ęgri bene ſe habuerint ad alimenta oblata, tunc vires validas vſque ad eum ſtatum perdurandas fore, ſperandum eſt: hinc etiam venę ſectio ibi molenda venit: Quod ſanè ex Hippo. & Galeno confirmare queo, cum hęc verba habeantur. *Fortiores ęgri ergo, qui vim ſibi ipſi afferentes cibum oblatum aſſumpſerunt, omnes ferè ſuperſtites fuerũt, Plurimi verò mori potiùs, quam comedere quicquam prius duxerunt, atq; ipſa accidiſ-*

3. De Criſ. c. 5.

Sextum fundamentum. Num quid à viribus validis vſ tutis ſeruandis vſque ad morbi ſtatum, permittẽtibus venam ſecandã, ex ęgrorum alimenti prumpta aſſumptione, exhauritur.

3. Epid. com. 3. t. 58.

Ibi

ſe illis videtur, qui tum ægrotauerunt maximo vitio ventris, etenim & huius eſt opus ciborū appetentia. A

Septimum fundamentum vbi primū ſūdamētum febriū non proprie peſtilētium: & propriè malignarū quæ cacoethes Græcè vocantur. Iſtæ maligniſſimæ, ab initio, ita vehementiſſimo ac excellētiſſimo, putredinali calore extiſtūt, vt calor naturalis acceus, omninò igneū conuerſus, hinc etiam penitus corruptus; vel aliqua vehementiſſima cauſa, aut extinctione vel longa diſpoſitione præcedēte vt etiam totū corpus, termino quatuor dierū ſpacio corrūpatur vt Hipp. Galeni & Ariſtotelis autoritatib. iā fusè demonſtraui 1. de medicinæ certitudine.

Ibi enim Galenus de febre propriè peſtilenti aſſerere intendit ex Hippoc. t. 57. propoſita, cuius proprium ſymptoma alui fluorem coliquatiuum eſſe depromit, vt ibi patet. Cæterum ad febrē cacoethem quæſo accedamus, quæ potiſſimum ex prauis ſuccis reſultat, & ſimpliciter acuta, ſeu magna eſſe conſpicitur; quæ vtique quatuor gradibus vt plurimum magis acuta, vehementiorque eſſe cernitur, vel enim acutiſſima, ſeu vehementiſſima per peracuta vocata, quatuor ſolum diebus protrahens: cuius cum Hippocrates meminerit; poſteritati memoriæ verba hæc mandauit. *Simpliciſſima enim febres, ac ſignis firmata ſecuriſſimis, quarto die, aut citius deſinunt. Maleficentiſſima verò, ac ſignis affligentes difficillimis: Quarto die, aut citius interimunt.* Per ſimpliciſſimas Græcorum more ait Galenus ex Dinarco, Demoſthene, & Platone, febres Hippocratem intendere *de affectione bonis moribus prædita:* ſicuti malificentiſſimæ illæ ſunt prauiſſimis, ſeu peſſimis moribus iunctæ, vt Maligniſſimæ, ſeu mortiferæ ſunt. Quibus nihil aut parum venæ ſectionem conferre poſſe arbitror, cuius ſpeciei febris ægritudines fuerunt, quibus Criton ſecundo die obijt, & Phreniticus quarto die interijt: ac ferè alij ægri, qui die quinto perierunt, vt Eraſinus, Philiſta, & mulier, *quæ angina laborabat, & apud Bitonem agebat.* At verò inuenio aliquas febres cacoethes eſſe, ſeu malignas, non autem maligniſſimas, nec mortiferas, ſymptomatibus ſæuis iunctas, prauiſq; moribus annexas, quæ perperacutæ ſunt, & quatuor diebus ſanguinis profluuij beneficio, patientum ſanitate integra terminarunt: cuius rei plures in Hippocratis ægrotantibus hiſtorias inuenio. Quandoquidem Prima hiſtoria Metonis eſt, cui *Die quinto è dextra nare affatim profluxit, merus ſudauit, & indicatus eſt*: auxilio tamen lauacri capitis ab Hippocrate facti. Præterea Pericli Abderæ lienoſo febre cacoethe accidentibus prauis connexa laboranti. *Primo die ex ſiniſtra nare ſanguis profluxit multus, tamen increſcebat: ſecundo die omnia fuerunt grauiora*: Nihilominus ab eo ſanguine egreſſo natura pondere, & à calore exonerata, factaq; hinc validior, *Quarto die ſudor prorupit toto corpore multus, & calidus à febre liberatus eſt, neque redijt.* Inſuper Mulier moroſa circa quartum diem *ſub initium menſes copioſa ſunt profuſa: & indicata eſt*: Quocirca ipſis febribus admodum venæ ſectio conducit, immo ſola venæ ſectio confert, niſi quid eā prohibeat; nihil verò humorum purgatio, vt ait Hippocrates eo quia iſtæ febres cacoethes alui fluore non deſinunt, cum vehementer admodum magni morbi ſanguinea magnitudine præditi ſint.

1. De alim. ſecul. 46.
In prog. Hipp. com. 1. tex. 2.
1. Epid. com. 3. t. 26.
3. Epid. com. 3. t. 75.
3. Epid. com. 3. t. 25.
B
1. Epid. com. 2. t. 4
3. Epid. com. 2. t. 4.
1. Epid. com. 3. tex. 24.
3. Epid. com. 3. t. 77.
3. Epid. com. 3. t. 82.

Octauum fundamentum.

Poſt hæc autem febres mali moris valdè acutæ, ſeu peracutæ, vehementerq; magnæ ſeptimo die terminantes reperiuntur. Quibus etiam quidem ſolam venæ ſectionem conducere ſtatuit Hippocrates: *Nam venæ ſectio in his præferenda venit: deinde clyſmis eſt opus; ſi vehemēs, & magnus fuerit morbus*: non autem medicamentis igneis ſolutiuis ore aſſumptis egenus, vt alias dixi. Quippe quod tantæ efficaciæ remedium hoc inuenitur in his febribus, vt etiam huius auxilij ope, die tyranno ſexto (ita à Galeno appellato, cum in eo peſſima iudicatio ægrorum obitu fiat, aut ægrorum recidiua) iuditium integrum, & optimum à natura omnino vincente efficiatur, vt in Lariſſæ Virginis hiſtoria ab Hipp. narrata pro noſtra vtilitate habetur, cui *dum febricitaret, & iā indicatæ menſes tum primum prouenerunt*, circa quartum diem, *ſexto ex naribus largiter multum fluxit &c. à febre eſt liberata &c. Huic non repetijt, & eſt indicata*, & ait Gal. *At mirum non reuertiſſe, cum ſextus dies non indicet vnquam fideliter. Quare nouum hoc, & rarum illi accidiſſe indicant, cū ſcripſerit. Huic non repetijt. At verò cauſam etiam cur non redierunt, ſcripſit addendo. Dum febricitaret, & iam indicatæ menſes primum promouerunt.* Vnde ex ea menſium ſanguinis excretione exonerata natura, validiorque, ac vincens reddita, cauſa certè fuit, vt deinde ſexto eo die tyranno *ex naribus largiter multum fluxit, inhorruit, ac mox ſudauit, toto corpore multum & calidum, & à febre liberata*: Vnde ſicuti id ob eam menſium excretionem contigerit: idipſum quoq; de venæ ſectione ante quintum diem molita, aſſeuerandum eſſe puto, ſi autem acutæ, & magnę ſimpliciter exactè fuerint febres cacoethæ quatuordecim diebus deſinentes; nec non acutæ, magnæq; ſimpliciter non exactè ſint, hæ cacoethes febres vigeſimo die terminantes; tunc interim ſanè ad eam Hippocratis, & Galeni doctrinam hactenus explanatam confugere teneor, ne circa hoc negotiū amplius tempus conteram. Perpenſis omnibus ijs hucuſque ſtatutis, quæ indicantium, coindicantiumq; nec non permittentium, & compermittentium, atque prohibentium omnium ſanguinis miſſionem ſcientiam complectuntur: Ac deniq; perſpectis febribus cacoethicis ſyncopalibus omnibus, tum humoralibus, ſeu repletionalibus, tum minutis ex tenuibus humoribus obortis: quibus venæ nulla ſectio, nec vlla ſanguinis miſſio conuenit. Quas etiam malignas ſymptomaticas vocant Medici ſyncopales: De qua re Hippocrates ait. *Cordis dolor cum hypocondrio contēto, dolorque capitis Malignum, & ſpirituoſum quippiam an repente hi moriuntur? vt in Dyſode.* Per cordis etenim dolorem cardialgiam intelligere docuimur. Qua vtique Philini vxor primo die, & Epicratis Vxor die quarto; Ac primo die Mulier *quæ decumbebas in mendacium foro.* Ac etiam primo die Nicodemus Abderę laborare cęperunt; cuique neutiquam vena ſecanda eſt. Si itaq; nullum prohibens ſit in febre maligna, ſanguis confeſtim mittatur, ex quo non modo calor innatus à pondere exonerabitur, ac validior fiet, & obſtructiones cohibebūtur, corpuſque traſpirabile euadet, verum etiam caloris ignei euentatione, & excrementi putridi, fuliginoſi, ac fumidi eductione,

4. De vict. rat. in mor. acu. t. 24
Loco citato.
C
4. Aph. 29. & 3. de diebus decretor. c. 3. & c. 4 & 1 prog. Hip. com. 1. cont. 1.
3. Epid. com. 3. t. 83.
In commento.

Nonum fundamentum.

2. Aph. 23. & li. de iudicationib. pag 67.
D
Lib. prænot. p. 54. & 1. epid. ſec. 2 p. 955.

Decimum fundamentum.

4. De vict. rat. In m. ac. t. 29. & plurib. alijs in locis.

Vndecimū fundamentum.

4. De vict. rat. in mor. acut. t. 47. 48. & 49. & Gal. 2. ad Glauc. cap. 14. & 12. meth. cap. 5 & Paulus lib. 2. c. 37.
1. Progn. com. 2. 40.
4. Epid. cō. 3. t. 29 Hoc & li. tex 32.
3. Epid. com. 2. 1. 9.
3. Epid com. 3. t. 81.

A ctione, refrigeratio ſequetur, nec non febris, ac ſymptomata, ſimulque diſcordia inter calorem naturalem,& calorem putredinalem mitigabuntur. Reſponſiones autem,ad rationes in oppoſitum deductas,cum pateant, non ſunt explandæ.

CAPVT III.

De loco emiſſionis ſanguinis in maligna febre.

CVm autem non ſatis ſit,ſcire in febre cacoethe ſanguinem mittendũ eſſe: quia etiam per quos locos eum educere debeamus ſcire oportet tum ratione huius febris,tum reſpectu eius ſymptomatum, ac præſertim peticularũ,ac phlegmonum. Per plures etenim tam locos, quam vices in hac febre hoc præſidium adminiſtrandum venit; æquè tum, vt tota ſanguinea æquabiliter depuretur maſſa,tum ad vires validas manutenendas, tunq; deniq; vt exacto, ac methodico totius curationis ordine,omnia cohibeãtur mala febri malignæ annexa. Sic enim hoc meo eductionis ſanguinis expedicto omnino ſatisfaciam promptuario, quacunq; ſanguinis detractione

Numquid per cubitum, in febre peſtilenti et in cacoethe: ſanguis mittẽdus.

B in febre mali moris agenda decorato. Hæc omnia itaq; dilucidanda veniunt. Quoad ſanguinis enim mittendi locum in febre magna peſtilenti,& maligna,tametſi ex antea hucuſq; ſtatutis,liqueat: quia ſi febris ipſa vniuerſalis, eſſentialiſq; fuerit, venam dextri cubiti internam ex Hipp. ab initio ſcindendam eſſe conſtat: Pariter dum ſymptomatica eſſet ab hepate,pulmone,pectore ſeu corde læſo oborta eandem venam,nos aperire debere Gal. iubet: Similiterq; ſi inflammationum partium aliarum ſymptomatica fuerit; venam propinquã propriè illius venarum regionis affectæ,ſemper diſſecandam eſſe clarè perſpicitur: Nihilominus,non deeſt alia opinio, vt ab initio in febre peſtilenti eſſentiali venam cubiti dextri nos ſecare non debere; immo tantum eam cruris malleoli ſubſtinens,ratione fluxionum ſanguinis cor,fauces,& caput in febre peſtilẽti petentium; ex quarum partium principalium læſione peſtilentes,eſſentiales admodũ deteriores, ac ẽt mortiferæ euadunt: ad reuulſionem vnã,& euacuationem,ſimulq; refrigerationem efficiẽdã, cum habeatur, *cum olim peſtilentia ingens Aſiam occupaßet,qua cadebant innumeri,tum ego ſecundo die, nulla facta remiſſione crus ſcalpendo ad binas libras ſanguinis euacuationem fieri permiſſi, & perinde deuitaui periculum: Multi quoq; alij eo vſi,adiumento conſeruati ſunt: Præcipuè,qui largè ſanguinem euacuarunt. At ẽt mediocres capitis aufert dolores,fauciumq; inflammationes. At vetuſtiores tales caſus ſcarificationum ſectionibus diſſoluimus. Oportet itaq; ex atrocibus morbis ad naturalem habitum perducere: neque quicquam tam ad concinam conuerſionem agit,quam ex ſcarificatione ſanguinis euacuatio.* Quas duas ſanguinis vacuationes Galenum poſuiſſe pro comperto habetur in laſſitudine phlegmonoſa,agendas,his verbis. *Vbi verò ſanguinis redũdantia grauat dictum puto ſupra eſt, optimum eſſe vel venam incidere, vel malleolum ſcarificare*, & ſi venam cubiti dextri internã ibi ſecandam in ea laſſitudine ſtatuerit. Cæterùm ſi maiorẽ à capite reuulſionem efficere voluerimus, ea quidem malleoli ſcarificatione fiet ob dolorem in malleolo excitatum: Nã tum quia *ex duobus doloribus ſimul non eundem locum occupantibus, qui vehemẽtior eſt, alterius ſenſum obſcurat* quia *à vehementiore* dolore *alterum* dolorem *obtundi, & hebeteſcere contiget, tota nimirum ſentiendi facultate ad id, quod magis vrget conuerſa, & in diuerſum tracta*: Tum eo, quòd etiam *dolor dolorem ſedat* ad partem poſtea dolentem, dum fluentis humoris reuulſio fit, quam vtique *quam maxime procul ab illis locis faciamus, vbi dolores excitari ſanguinemq; colligi nouerimus*: & licet Hipp. id tantum ratione venturi morbi magni à ſanguine fluxuro gignendi, præſeruatiua tantum, vt antea dictum eſt, & vt Galenus ſtatuit, inquiens, *Et mihi quidem videtur, quod id in his, qui proſpera vtantur valetudine dictũ ſit: quippe quod voluerit autor aſſuefacere humores redundantes in altas ferri partes.*

a. De vict. rat. in mor. acu. t. 24. & Gal. 13. met. c. 21.

Ibidem.

An per malleolos ſanguis educendus in febre peſtilenti & in ea mali moris.

3. Progn. com. 2. t. 41. & 43. &c.

Lib. Gal. attributo præſag. experientia confirmati c. 4. ex Oribas. ſententia ad Iulian. Imp. lib. 9. c. 3.

C

4. De ſanitat. tuenda c. 10.

Hipp. 2. aph. 46. Gal. in com.

Hippocrates 6. epid. com. 3 a. g. Hipp. in 3 cont. de nat. humana t. 9. & in Voeſ. 179. & lib. de nat. oſſium 145. In com.

Obiectio.

Solutio.

D Nihilominus duo ſunt in malleoli ſcarificatione, reuulſio nempe à capite facta, ſimulq; dolor malleoli, qui capitis dolorem præſentem his duabus rationibus allatis ſedat: hinc Autor ille, *At vetuſtiores tales caſus ſcarificationum ſectionibus diſſoluimus.* Præterea interdum ſanguine malo in vena porta peccante, putreſcenteque vnã cum bile prædominante in febre cacoethe in cauo hepatis exiſtente, non niſi per venas ſedales ſanguis educendus, nihil verò per cubiti, nec per cruris venam cauam, nec etiam cucurbitulis ſcarificatis, vt antea iam ſatis oſtenſum eſt: Verum vt iſtius rei modum explanemus, perpendere nos tenemur, num quid calor putredinalis febrium peſtilentium, ſeu febrium mali moris ardentis, ſeu ſynochæ febris particeps fuerit; aut cum aliquo alicuius præcordij tenſi, inflãmationis periculo, qua in pleriſq; in his febribus pereũt ægri, vt Gal. ait: Vlterius in valde calidis naturis; & vbi ſanguis ſemicorruptus eſt inter inguinas, & alas, perpetuo, per venã cubiti dextri internã ſanguinem detrahere cogimur. Sin iſtorũ neutrũ fuerit, imò tantũ fluxio ad cerebrũ accedat, immineatq; rationis imperiũ occupare, quo occupato facilè patiẽtes interimunt, præceptis artis medicæ obediẽtiã pſtare nollẽtes, tũc ſatius eſt, venã malleoli ſcindere, ac poſtea perſeuerãte cerebri læſione, ad malleoli ſcarificationẽ deuenirẽ. Verũ ſatius erit prius, primo, aut ſecũdo die, cubiti venã pertũdere, deinde eã malleoli, ac denique ſi opus fuerit ſcarificare: Hoc enim modo ſanguinis, tum craſſi, tum tenuis miſſio vacuatiua,

Sanguinis eductio an per hemorrhoidas in febri peſtilẽte, & in maligna molienda.

Lib. 2. c. 14. & 15.

Dubij propoſiti ſolutio & fundamenta ſolutionis.

Lib. de ſuccorũ bonit. & vitio c. 3.

Quando per cubiti venam, ſanguis omittẽdus ſit.

Quãdo per malleolos.

Nota

L calidi-

calidiſq; innati onerati exoneratiua, caloriſq; ignei putredinalis febris euentatiua, refrigeratiuaque, nec non excrementi putridi, fuliginoſi, ac fumidi eductiua, hinc maſſæ ſanguineæ, ſeu ſanguinis in venulis extremis alicuius particulæ, impuri deputariua; ac etiam fluxionis deriuatiua, ac reuulſiua, totiuſq; corporis purgatiua, ſanguiniſq; omniũ partium adæquatiua, viriumq; roboris conſeruatiua, perpetuo habebitur: Quocirca ea duarum ſanguinis librarum quantitas ab eo autore propoſita non vnica vice detrahenda, immo tribus vicibus. Nam vt ait Hippocrates, *Semel multum, & repente vel vacuare, vel replere, vel calfacere, vel refrigerare, aut alio quouis modo corpus mouere periculoſum, omne ſiquidem nimium naturæ inimicum. Paulatim verò quod fit, tutum, cũ alias, tum maxime &c.* Sic pariter de minori ſanguinis educenda menſura aſſerendum venit. De poſtremo autem poſito verum eſt, ſi ſanguis peccans tantum in primis venis venæ portæ fuerit, *quæ ſcilicet circa iecur, & meſenterium ſunt*, nunquam vlla venæ cauæ ſectio molienda eſt. Quãdoquidem *inciſa vena* venæ cauæ *bonum ſanguinem emittit malum, qui in primis venis maximè circa iecur, & quod meſenterium vocant, colligitur, in totum attrahit corpus.* Et quam plurima incommoda, & mala ex hoc ſequerentur, vt antea dictum eſt: & etiam vt in opere de crudıtatibus rectè curandis poſtea dicetur, ergo ſemper tunc per venas venæ portæ tantum hemorrhoidales interiores, ſanguis impurus, excrementoſus, ſeu malus educendus eſt.

A

2. Aphor. 51.

Quando per hemorrhoidas, in febre peſtilente, & in alia cacoethe ſanguis educendus ſit.

12. Meth. med. c. 3. – 4. De tuenda ſanit. 5.

Lib. 2. cap 35.

B

C A P V T IIII.

Exanthemata, cacoethem febrem, ſequentia, rectè curari non poſſe, quin prius venæ ſectione totum corpus expurgetur probatur, dubium promouendo.

ARdua valdè quidem quæſtio adhuc oritur: Num quid ad febris mali moris peticulas, ſeu maculas in cute efflorеſcentes cacoethas, rectè curandas ſolas cucurbitulas ſcarificatas partibus infernis corporis prius, deinde alijs admotas: vel prius ratione euacuationis totius corporis venę dextri cubiti internæ ſectionem adminiſtrare deuincamur. Nam Galenus nobis poſteris præcipit. *Quibus enim in aliqua parte corporis inflammatio non ex ictu, ſed ſponte suborta ſit ex affectu plethorico à Græcis vocato nulli laxitate partis ante egent, quam de toto corpore detracta materia ſit*, & poſtea inquit *arbitror tum ratione, tum experimento, de ijs ſit ſtatutum, vt toto prius corpore à ſuperuacuis liberato, tum calidum aliquod, acreque medicamentum parti admouere ſit audiendum: quippe eiuſmodi medicamenta omnia cucurbitæ ritu ad ſe trahere à toto corpore ſunt habilia. Itaque niſi id prius vacuaueris materiam fluxionis acri medicamento relinques. Hoc enim tum Empirici medici fatentur, tum dogmatici, hoc philoſophorum optimi ſenſerunt.* Hinc particularius ait *Cucurbitulæ purgatis prius corporibus vtiles quidem, ſed in repletis (quæ plethorica Græci vocant) prætermittenda ſunt.* Idem quoque ex Oribaſio Galeni doctrinam confirmante habetur. *Cucurbitulæ euacuatis prius corporibus vtiles ſunt, nam vbi ea plethorica ſunt corpora cucurbitulis non vtimur.* Quam ob rem, Galenus vbi Hippocrates inquit. *Puſtulæ latæ non admodum pruriginoſæ, quales Simon hyeme habebat, qui dum ad ignem inungeretur, vel calida lauaretur, iuuabatur, vomitus non prodiderant, puto, quod ſi calidis fouiſſet, illi contuliſſet.* Deinde vero explanando eum locum exarat, *ſiunt autem natura intimas corporis partes, vt nonnunquam per excretiones, ita interdum propellendo ad cutim expurgante, tenuiores ſi quidem humores ac magis aquæ naturam referentes, attenuãs digerit in halitus, craſſiores verò cuti impacti, in primis autẽ cuticula epidermis Græce nuncupata, vt quæ denſior ſit, puſtulas pariunt: Quod maximè illis euenit, qui denſiore, ac duriore ſunt cute, cũ ægrè per eã poſſit craſſiorum ac viſcidorũ humorũ tranſitus eſſe. Ita ergo in Simoni latæ ſubortæ ſunt puſtulæ per hyemen tunc ſanè quũ corpus ex vſu calidorũ balneorũ, vnctionumq; ad ignem inſigniter calfactũ eſt, nam alias ſucci, qui harũ puſtularum in cauſa ſunt, in profundo manent.* Verũ quoniam ex Hipp. aſſerente *vomitus non proderant, puto, quod ſi quis calidis fouiſſet illi contuliſſet*, elicere poſſumus tantum cucurbitulas competere, cum etiam ibi Gal. dixerit *ſatis eſſet id nouiſſe, quod humores ad cutim procumbentes per illam eſſet euacuandi, quandoquidẽ longa nimis via eſt, eorum rurſus ad interna reuulſio, vt per vomitum videlicet, aut per aluum mox euacuarentur.* Ideoq; dubium mouet illico, *Putabis forſan me id aſſerere nũquam in talibus purgationẽ eſſe ex vſu, quæ per aluum fiat.* Quod ſubinde ſoluendo habet. *Ego vero id non dico. Nã in curatorijs libris edoctus es, has purgationes eſſe opportunas, in quibus multa ſit humorũ affluentia* Rationẽ reddendo inquit. *Etenim niſi prius quod ex ipſis redundat, aut ſanguinis miſſione, aut purgatione detraxerit quiſpiam voluerit autem duntaxat fouere, hoc eſt, vſus calidioribus medicamentis illos diſcutere, plus ſanè attrahet, quam per cutim euacuetur.* Ergo ſequitur ex hoc puſtulas eas rectè curari nunquam poſſe, quin priùs ſanguis craſſus corporis plethorici, per venam cubiti ſectam, educatur; Quod etiam alia quidem confirmatione liquet. Nam morbo regio ante ſeptimum ac ſexto præſertim laborantes, die, omnes periſſe ait Hippocrates, vt *Phanagoreon ſeruus fecit.* Motus enim ille à centro ad circunferentiam bilis craſſioris: cum

De ſectis cap. 8. Flag. 16. D.

4. Meth. c. 4.

C

De cucurb. & ſcari. c. 3. In Galeno de cucurbit. ſcariſ. c. 15.

Oribaſius lib. 7.

6 Epid. com. 2. t. 30.

Ibidem.

Occaſio dubitandi.

D

Ibidem.

Dubium à Galeno poſitum ea occaſione.

Huius dubij ſolutio à Galeno poſita.

Ratio.

Solutionis allatæ Galeni.

2. Epid. com. 2. t. 64. & 4. aph. 62.

2. Epid. com. 2. t. 64.

4 Aph. 62.

prius

A prius totum corpus expurgatum non fuerit, ſymptomaticus quidem, non autem criticus fuit: ſicuti è contra quibus primo totum corpus expurgatum fuit ſanguinis profluuio è naribus, diarhæa, ac perithæa, ſexto die ſuperueniente morbo regio, ij quidem omnes ſanitati reſtituti fuere, *vt fuit Heraclides, qui apud Ariſtoclidem decumbebat, cui per nares ſanguis profluxit, aluusq; fluxit turbata: & per veſicam eſt purgatus: vigeſimo die autem iudicatus*. Idipſum in morbo alio cutaneo Elephanto curando Galenus obſeruat, quia nec viperarum medicamento ipſe, nec alijs topicis extrinſecis auxilijs, vti auſus fuit, ad excrementa in cute contenta educenda, niſi prius *miſſo ſanguine* per venam ſectam, poſteaq; *vtraq; bile medicamento detracta*, vt Galenus depromit, Similiter Galenus vlceroſam in cute laſſitudinem, ex ſucco atri, & mordaci prodeuntem nullatenus curare aggreſſus eſt, ni prius peroptimè totum genus venoſum, tum venæ ſectione, tum cacochymiæ purgatione expurgarit, inquiens. *Nam ſi quem ſanguinis copia, aut vena incidenda, aut aliquod, quod tantumdem valet, agendum, tantumdem ſanè poſſunt, hæc quibus hemorrhoidæ ſunt retentæ: ſi has emiſeris: ſi mulieri menſtrua conſuetudo ceſſauit, hanc prouoces: ſi quibus nihil eſt, ſi malleolos ſcalpello incidas: Poſt hæc aluus eo medicamento deijcienda eſt. Quod maximè accomodatum malo ſucco ſit*. Ergo ex ijs ſtatutis iure merito ait Galenus neutiquam nos rectè papulas cacoethes curare poſſe, quin prius totum corpus à craſſo ſanguine, & à craſſo humore inanitum fuerit.

3. Epid. com. 3. t. 64.

11. De ſimpl. med. facult. c. 2. & 2. ad Glauc. c. 10. 4. De ſani. tuen. c. 4.

B

C A P V T V.

Rationes dudum allatæ profligantur: Probaturque febrium peſtilentium cacoethumùe peticulis malignis complicatarum curationem rectiſſimam, vt plurimum ſola ſanguinis miſſione cucurbitulis molienda, agendam eſſe.

HAs autem rationes omnes procul omni dubio de cute papulis affecta rectè curanda, concludere manifeſtum eſt: Noſtrum autem intentum tale quidem non eſt, immo vt ægri febrem, ſiue peſtilentem, ſiue malignam peticulis cacoethicis annexam curare, ac id potiſſimum cor, & cerebrum, vt principaliores partes ſemper tuendo, ſolum aſſequi poſſumus: Verum peticulis malignis cutis affecta, eo magis remedijs ad cutim attrahentibus lędi debet, vt hę partes à ſuccis, fuligi- C nibus, & à fumis prauis liberæ euadant. Nam hæ peticulæ, quibus vis alijs modis ſymptomaticę ſint, perpetuo tamen, vt hæ peticulæ, à motu à principalibus ijs viſceribus facto, horum prauorũ ſuccorum, ad cutem fiant, criticæ quidem hoc modo ſunt, hinc etiam iuuandæ eò magis ad cutim ijs exanthematibus coinquinandam, ac lędendam, non autem ſanandam, attrahendo. Inſuper quoque has rationes non de periculis malignis febri peſtilenti, ſeu cacoethi connexis cõcludere liquet. Sed hę concludunt vbi, *Simoni latæ ſubortæ ſunt puſtulæ per hyemen, tunc ſanè quum corpus ex vſu calidorum balneorum, vnctionumque ad ignem inſigniter calſactum eſt*. Non autem ex febris malignę ebulitione mali moris obortæ. His autem hunc in modum ſtatutis, febrem cacoethem periculis malignis annexam abſq; venæ ſectione cucurbitulis ſcarificatis magna ex parte curandã eſſe, demonſtrare nitar. Quandoquidem in febre ipſe primus ſcopus quidem eſt, Naturam cordi implantatam, vt loco proprio iam oſtendi, quę per ſe ſanat, tueri; Verum enimuero maximè ipſa manutenetur, quando cor ipſum vnà, & cerebrum conſequenter à ſuccis prauiſſimis infeſtantibus liberamus, ſed pręſertim ſuccorum eorum attractione, cucurbitulis ſcarificatis in cute molita, id attingere valemus: ergo aſſumptum ſequitur. Vlterius toto corpore lęſo, ſẽper ad ignobiliores partes humores malos attrahere cogimur: Cęterũ inter ignobiliores partes D cutis ſanè, vt defecta primo à natura conſtituta fuit, vt Galenus aſſerit, *vt ſuperflua ab interioribus ad exteriora à nobilibus ad ignobilia expulſa*, à cute defectiua *facilius ſuſcipere poſſit*. Quocirca data lęſione cutis & nobiliorum membrorum paritate, ſemper cutim eo magis afficere tenemur, hinc nobiliores partes iuuare, liberaſq. facere deuincimur. Poſt hęc autem ait Hip. *Quæ ducere oportet, quo maxime natura vergit per loca conferentia eo ducere conuenit*, cum antea dixerit *ducere oportet quam in partem momento feruntur per loca accomodata &c. quæ vel foras, vel intro, vel alio quo expedit tendunt*, vt ait Galenus *Quænam ſunt illa, quæ ducere oporteat? nempe neq; iudicantur, neq; integrè ſunt indicata: hæc igitur per quã partẽ ſint euacuanda*, docet Hippocrates *duplicem nobis dans intentionẽ, & ipſa partis naturã, & humoris inclinationẽ &c. oportet itaq; Medicum naturæ inclinationem animaduertere, et ſi quidẽ idonea fuerit, ſubminiſtrare, et adiuuare; ſin aũt contrariè ſimul ac noxie fiat, prohibere, transferre, atq; diuertere oportet*. Verũ papulę efflorescentes in febre mali moris ponendę ſunt, ſub ijs, *quæ integræ non ſunt iudicata*, & *quæ neq*; integrè *indicantur*; habentes humores prauos, ac etiam motum, ſeu inclinationem ad partẽ accomodatiſſimam: ergo vt tales, *adiuuare* ſemper debemus. Quod vtique potiſſimum cucurbitulis ſcarificatis ſemper aſſequi valemus: Si verò cubiti vena, aut hemorrhoidum, ſeu crutis aperiretur, tunc motus à cute ſanè ad cor fieret, ac

Concluſio manutenenda.

Prima ratio.

Lib de oculis par. 6. c. 3.

Secunda ratio.

Idem vide li. 1. de magn. cacochymia c. 21. 3. Aph. 23. Lib. de humor. in Foeſ. interprete p. 58 Com. 1. aph. 21.

Tertia ratio.

Quarta ratio.

Digitized by Google

Quinta ratio. æger interficeretur. Cum autem Hippocrates ea dudum ex eo citata dilucidare voluerit, primo A
eadem repetit, inquiens *Reuellere ſi quo non oportet ferantur ſi vero quo oportet* ; ſubinde inclina-
tionem humorum à centro ad cutem iuuandam, nihil verò intro retorquendam exemplo decla- 6. Epid. com. 2.
rat. *Puſtulæ latæ non admodum pruriginoſæ, quales Simon hyeme habebat, qui dum ad ignem inungere-* t. 29.
tur, vel calida lauaretur, iuuabatur, vomitus non proderant, puto, quod ſi quis calidis fouiſſet, illi cōtuliſ T. 30.
ſet, & Gal. in com. ait *ſiunt autem natura intimas corporis partes, vt non nunquam per excretiones ita
interdum propellendo ad cutim expurgante tenuiores ſi quidem humores, ac magis aqua naturam refe-
rentes, attenuās digerit in halitus, craſſiores verò cuti impacti in primis autem cuticulæ epidermis Græ-
cè nuncupata, vt quæ denſior ſit, puſtulas pariunt: quod maximè illis euenit, qui denſiore, ac duriore ſunt
cute, quum ægrè per eam poſſit craſſiorum, ac viſcidorum humorum tranſitus eſſe &c. Quibus ſatis eſſet
id nouiſſe, quod humores ad cutim procumbentes per illam eſſent euacuandi. Quandoquidem longa ni-
mis via eſt, eorum rurſus ad interna reuulſio, vt per vomitum videlicet, aut per aluum mox euacuaretur:*
aut per venæ ſectionem: ergo perpetuo allatis rationibus in puſtulis conſtituris ſola cucurbitu-
Obiectio. larum ſcarificatio conuenit. Neque obijcias ſi dixeris Galenum ibi, *Putabis forſan me id aſſerere
nunquam in talibus purgationem eſſe ex vſu* dubium poſuiſſe; eundque ibi *ego verò id non dico: nam
in curatorijs &c.* ſoluiſſe, vt capite præcedenti iam dictum eſt, ſtatuendo *his purgationes eſſe oppor
tunas, in quibus multa ſit humorum effluentia, etenim niſi prius quod ex ipſis redundat, aut ſanguinis miſ* B
ſione, aut purgatione detraxerit quiſpiam, voluerit autem duntaxat fouere, hoc eſt, vſus calidioribus
Solutio. *medicamentis illos diſcutere, plus ſanè attrahet, quam per cutim euacuetur.* Quandoquidem id con-
cludit in principio inclinationis fluxionis à centro ad circunferentiam factæ, ac in corpore ad-
modum plethorico ſanguine craſſo prædito, denſiori, durioríque carne, & cute exiſtente, in febre
non cacoethe, vel etiam in morbis alijs cutaneis, febre nulla maligna introſpecta, quibus purgā-
Sexta ratio. dum totum eſt, deinde cutis curanda: vt capite præcedenti iam dictum eſt. Verum ex iactis pa-
tet, vt ſi in febre non maligna, exanthematibus, ſeu papulis effloreſcentibus, ſemper Hippocratis
decreto, Galeni que confirmatione, non vomitiones, nec alui purgationes, nec etiam venæ ſectio-
nes conueniant: Sed ſolæ cucurbitulæ, & acria medicamenta, vt ſinapis, nitrum, & alia congrua
Solutio rationū capite præcedē-ti ſtatutarum. ſint, & iſthæc vtiq; peſtilentibus, ſeu malignis competere liquet periculis: Cum tunc maiori deri 4. Meth. c. 4.
natione à centro ad cutem, maiorią; ad cutem attractione opus ſit. Quoad eam verò rationem,
& autoritates aſſerentes, corpori plethorico nunquam cucurbitulas admouēdas eſſe, quin prius
venæ ſectionem effecerimus, id ſanè intelligēdum eſſe pro conſpicuo habetur, vbi à profundo ad
altum nulla prauorum ſuccorum inclinatio fuerit, non autem in febre mali moris, ſeu peſtilenti
exanthematibus annexa.

C

CAPVT VI.

Interdum affectui propoſito venæ cubiti ſectionem conferre, licet raro, & quando, Ac eò magis vbi ſolæ cucurbitulæ ſcarificatæ, illi affectioni competant, explanatur.

QVandoq; autem, quoniam in febre peſtilenti, ſeu cacoethe, periculis iuncta, ēt ve-
næ ſectionem adminiſtrare, nobis inuitis, cogimur; Eā igitur rē vndiq; dilucida-
Cathalogus eorum quæ in periculis interdū ante cucurbitulas ſcarificatas, venam ſecandā eſſe perſuadēt. re teneor: Quandoquidem ab ineunte ipſa febre vix imminentibus effloreſcere
paruo impetu ad cutim inclinante periculis, corporeq. valde plethorico valdeq;
rubro ad nigredinem quadantenus vergens, venis latis liuido colore tinctis, digi
torum cōpreſſioni nō ita facile cedētibus exiſtente: hinc craſſiori, viſcidiorią; sā-
guine referto, dēſiori, ac duriori habitu, hepatis admodū calido temperamēto, vbi facile sāguis
allatus cumulatur, & vbi alicuius pręcordij tumoris inflāmatorij magno incēdio periculū immi
net, ac potius autūno, quā vere, & æſtiuo tēpore, quā hyeme: & in quibus, *qui cū multo ſudore obeū* D
tur, quia *hi craſſius excrementū faciūt. Qui verò ſine ſudore peragūtur, magis tenue veluti hyeme & fri* 4. De tuenda ſa
gido aeris ſtatu ſuſcipiūtur: ægroą; ad venę ſectionē ei ſalubrē moliendā cōſueto: tūc ſanè libētiſſi nit. c. 4.
Cautionis gratia poſt venam ſectā vnica hora cucurbitulæ admouendæ. mè vſq; ad quartū diem, primo clyſmate iniecto, venā cubiti dextri internā huc vſq; ſecui: Verū
vnica hora, à vena phlegbotomata, inde ſupreſſa, elapſa; cucurbitulas plures, à renibus infra ad-
moueo prius ſiccas, poſterius ſcarificatas: etſi dūtaxat ſolas cruoris vncias tres circiter cucurbi-
tulis detraho, ad vires validas cōſeruandas; Nam poſtea alijs diebus, iterum clunas ſcarificare ſo
leo: vt opus eſt, Quippe quòd etiam periculis imminenter non effloreſcentibus, quando morbo-
rum vagantium in populo mos, ac impetus ad cutem obſeruandus circa exanthemata habetur
eodem modo me ipſum gero. Non nunquam verò illico, poſt venæ ſectionem, cucurbitulis ſic-
cis adhibitis contentus ſum. Quo vtique præſidio ferè omnes ægros ſanitati reſtitutos fuiſſe
Rationes iſtius remedij rectè adminiſtrandi. introſpexi. Nam primo venæ ſectione allata, craſſior ſanguis educitur, quo detracto, is
quidem ſanguis tenuis ad cutim fluens eò faciliùs à natura expellente, foras educi poterit,
impedimento ablato, viaque patentiori facta. Præterea Natura eadem venæ ſectione à pon-
dere maiori exonerata, validiorque facta efficatius vtique excrementum tenue ad cutim
procum-

A procumbens expellere poteſt. Cæterum eo, quia à venæ cubiti ſectione introferuntur humores, vt antea diximus: Idcoque poſtea, ne humores introcederent prius ſiccas cucurbitulas, quæ admodum reuellere poſſunt applicare feci; ſubinde verò alias ſcarificatas adhibui, vt eo remedio velocius ad cutim praui humores ingruerent, nec non vt principales partes affectæ eò magis fortiores euaderent. Hinc fortaſſis aliqui aſſerere poſſent, Auicennam bene dixiſſe: *Oportet in variolis, vt incipiatur, & extrahatur ſanguis ſufficienter, quum conditiones fuerint. Et ſimiliter ſi morbillus fuerit, cum repletione ſanguinis. Et ſpatium illius eſt vſq; ad quartum.* Cum eo die omnia ſimpliciter acutorum morborum initia deſinant, vt ēt incrementi vniuerſalis initiū amplectamur: in quibus ſtatuit Hipp. maxime: *ſi quid mouendum videatur, moue*, & poſtea ait Auicennas. *Et fortaſſe phlegbotomia eſt mala, propterea quod repellet, & cōuertit illud, quod procedit: quare caueatur poſt duos dies aut tres*, & licet antea exararit. *Sed quando procedunt variolæ, non oportet tunc vt adminiſtretur phlegbotomia, niſi inueniatur vehementia repletionis, & dominium materiei, tunc enim phlegbotometur quātitate, quæ exſicet. Et conuenientius quidem, quod in hac adminiſtratur ægritudine, eſt phlegbotomia.* Tamen in incremento variolarum, morbillorumq; nunquam vena ſecanda. Vlterius ex iā allatis patet Ioannem Coſtæum optimam partem aſſeruiſſe, vbi ait *ſi exanthemata hæc à multa, & larga cacochymia ortum habeant, quod certe magna ex parte contingit: ſtatim purgandum eſt corpus, neque etiam cucurbitulæ inter initia admouēda, quæ Oribaſij fuit opinio. Sin vero ſanguinis plenitudo ſit, quod*

Gal. cucur. & ſcar. c. 3. & 4. & c. 15. c. 16. & c. 17.

Li. 4. f. 1. Doct. 4. c. 10.

2. Aph. 29.

In ſuis adnot. in Auic. li. 4. f. 1. tract. 4. c. 4. f. 70.

Coſtæus partim laudatus partim notatus.

B *ex calore puſtularum, ſignisq; plethora cognoſcere licet, tunc ſanguinem mittere noſtra quidē ſententia niſi quid præterea impediat, nihil obſtiterit, neq; enim obſtat quod aliquis dixerit naturæ impetū, quo ad cutim fertur, intro reuocari, aliqui n. & ſudores, qui in febrium principijs occurrunt à ſanguinis miſſione purgationeq; nos deterrerent. Non minus tamen inficias in tali morbi genere maligno, & fraudolento, quin ſumma virium habenda ſit ratio, neq; hic copioſiorem ſanguinis miſſionem probamus, ſed tamē ferè ſanguinis detrahendum, vt quod putridi excrementi ſupereſt, natura tandem euincat, quod Galeni cōſilium eſt 9. & 11. Meth. Cucurbitulas verò deinde cuti affligere tuto poſſumus, & naturæ inclinationem illam tunc temporis adiuuare: Eſt ergo & ſanguinis interdum miſſio in hiſce exathematibus opportuna, atque hanc ſi quis opportunè fecerit plurimum emolumenti eſt ægro allatura*, tametſi partim non bene vir iſte cenſuerit. Eo quia in pleriſque præſentibus exanthematibus etiam per initia tantū cucurbitularum ſcarificationibus vti deuincimur; licet rarò prius vena cubiti dextra ſecanda, poſtea verò cucurbitulæ admouendæ, verum præſertim vnica hora poſt venæ inciſionem. In quibus autem ſolæ cucurbitulæ ſcarificatæ adhibendæ ſint patefacere teneor. Quandoquidem inchoantibus exanthematibus, quarto die, tunc temporis tantum Medico vocato (vt plurimum vſu venit) magna impetus inclinatione ad cutim introſpecta, corpore plethorico ad album po-

Cathalogum eorum, quæ in piculis ſolas cucurbitulas ſcarificatas adhibēdas eſſe poſtulant.

C tius, vel flauum vergente, carnis, & cutis raræ, & mollis temperamenti calidi, & humidi, vbi ſanguis attenuatus valdè cumulatus introſpicitur, qui per cutim facilè agredi poteſt, hepate non admodum calido, neque alicuius viſceris tumoris inflammatorij periculo imminente, ac potius veris tempore quam autumni, & hyeme, quam æſtate, cū his temporibus praui humores tenues cumulati ſint: & in quibus, *qui ſine ſudore peraguntur* vbi *magis tenue* excrementum colligitur *veluti hyeme, & frigido aeris ſtatu ſuſcipiuntur* tenuia excrementa. Ac vbi patientes potius ad ſanguinis miſſionem ſcarificationibus adminiſtratam eis ſalubrem aſſueti fuerint, quam per venę ſectionem; ibi quidem, me iudice, ſolis ſcarificatis cucurbitulis, ſanguinem educere verum conſilium eſt. Cæterùm adhuc magis mihi negotium faceſſit, quando vnà cum exanthematibus cacochimicis allatis febrem peſtilentem, ſeu malignam ſequentibus etiam alicuius viſceris tumor inflammatorius, vel inflammatione propriè vocata, aut non propriè appellata obortus ſit: tunc enim morbus ille inflammatorius valde acutus, vehementerque magnus ſola venæ ſectione curandus vt ait Hippocrates, nulla verò ſolutiuo igneo medicamento humorum purgatione molienda: In oppoſitum verò ſtantibus periculis numeroſis nunquam vena ſecanda. Vnde ex quo, ſi venæ ſectione, tumorem curando, ægri vitam ſaluamus, neglectis exanthematibus, cor ſanè ſanguis prauus ingrueret; hinc ratione periculorum patiens periret. Sin è contra curatis papulis, ob tumorem inflammatorium vtiq; periret. Eamq; ſane ob cauſam ob vnum iſtorum miſerū ægrū

4. De tuenda ſa ni. c. 4.

Ibidem.

4. De victus ra. in morb. acut. t. 21. 22.

Quando vna cū periculis phlegmone hepatis, pleuræ, pulmonis, & alterius viſceris fuerit quid agendum ſit.

Dubium.

D perire, neceſſe eſt. Verum enim vero talem affectuum implicationem in pluribus ægrotantibus me vidiſſe reminiſcor, ac ēt Diuini numinis auxilio, ſeu impulſu, rectè à me curatos, ſoſpiteſque fuiſſe exploratum habui: cum æquabiliter vtrūq; affectū curauerim, nullo iſtorum ſpreto. Primo namq; ne à venę inciſione periculę effloreſcentes ad profundum introcederentur; quin potius ad altum, ſeu ad cutim, ſanguis ille inter inguinas, & alas ebuliens in venis magnis, & cordi propinquis reſidens flueret; cucurbitulas ſiccas magnas cuti admouere feci; & ter ijs cucurbitis iteratis, vt ſanguis in vniuerſo genere venoſo exiſtens, eo velocius ad cutim accederet: poſtea relictis quatuor tātū, ſeu ſex ſiccis cucurbitulis, ac his cuti annexis, tunc illico eā parti inflāmatæ vicinā, propriæq; regioni reſpōdentē ſcindere venā iubeo: lato inducto foramine, vt citius ſāguis phlegmonoſus pituitæ, bilę, & melancholiæ mixtus euacuetur, ſine vlla alterius ſanguinis papularum, ad cutē fluentis, facta reuulſione: hoc. n. mō ſanguinis inflāmatorij vires partis inflāmatæ cōprimentis, ac obſtruentis eductio cōmoda fit; hinc illius partis vires grauatæ exonerantur, ac obſtructiones eripiūtur; calorq; eius partis innatus validior euadit, & calor igneus putredinalis euēta-

Solutio.

Primo cucurbitulæ magnę ſiccæ infingendæ: terque iterādæ: & ita admoræ relinquendæ.

Poſtea ſtatim vena ſecanda foramine lato.

Subindę vero venæ foramine clauſo. Aliquæ cucurbitulæ, quæ admotæ erant, dum vena ſecta erat: ſcarificandæ ſunt.

tur; Pręterea ab excremēto putrido, fuliginoſo, & fumido pars ea læſa depuratur; ac deniq; ſanguinis ad eā inflāmatam fluentis partē deriuatio fit, vt in pluribus meis egrotatibus exploratū habui. Quo ſanguine, vena ſecta, detracto, vbi vetebar ego, ex ea venæ ſectione molita, exanthemata intro euerti poſſe, ne igitur hæc introcederētur, ſtatim duarū cucurbitularū ex ijs, quæ cuti annexæ erāt, dū vena ſcindebatur, locos ſcarificare feci; ſcarificationibus anguſtiſſimis factis: vt maior adcutim attractio fieret: Et ad vnc. 3. cruoris tantū egredi permiſi: Hoc.n. modo huc vſq; primo Dei gloria, deinde Arti Medicæ præſtantia, ac dignitate, denique mei tum fęlicitate, tum honore, quam plurimos ęgros curatos, ac omnino ſanatos vidi, nec vllum ęgrum hoc modo curatum, mortuum fuiſſe exploratum habui. Efflorexentibus autem his exanthematibus, hominibus cucurbitulę admouendę à renibus infra; Mulieribus vero vtero gerentibus braclijs. A

C A P V T VII.

Apparentibus ne peticulis venæ ſedales aperiendæ, ſint, an non ſuppreſſis hemmorrhoidibus ? dilucidatur.

CÆterum dubitatu dignum eſſe inuenio in curandis peticulis, ſuppreſſis hęmorrhoidibus, num quid ſanguis detrahendus per venas hęmorrhoidales, aut per cruris uenam, an non, immò per cucurbitulas tantum, Nam plures uiri hic Venetijs excellentiſſimi, pręſtantiſſim que Medici inueniuntur, putantes exanthemata febri cacoethi iuncta, ex aſſuetis hęmorrhoidum excretionibus ſalubribus retentis, oborta, ſanguinis emiſſione per venas hęmorrhoidales adminiſtrata curari, hac Hippocratis bina autoritate ducti, ubi ait. *Qui ſanguinem per ora venarum, quę in ano ſunt profundere ſolent ij neque tuberculis, quę à ciceris ſimilitudine therminti dicuntur, ac forte ne lepra quidem, fortaſſis verò neque vitiliginibus corripiuntur*. Sed hęc opinio mihi non placet; & ratio, quę ueluti Achillem ſe habet, eſt, quòd Hippocrates, ibi non de morbis cutaneis pręſentibus curandis allocutus eſt, uerum tantum inquit profluuium hęmmorrhoidum à morbis cutaneis uenturis hominem pręſeruare, cum ibi reuulſio, ſeu deriuatio à circunferentia ad cētrum fiat: Pręterea etiam dato, quod hi morbi cutanei nempe tuberculi, lepra, uitiligo, Elephantia, ac alij morbi cutanei pręſentes, ut dictum eſt cap. 4. cum ſanguinis miſſione per uenam cubiti molitam, tum per cruris uenam, tunque per uenas ſedales curari debeant, non tamen idem in febre maligna peticulis annexa agendum eſſe, ſequitur: rationibus cap. 5. ſtatutis: immo plures ęgros in aliorum Medicorum manibus ita curatos, mortem obijſſe exploratum habeo: Quam obrem nunquam pręſentibus exanthematibus cacoethicis ſanguis per hęmorrhoidas educendus uenit. B C

Lib. de humor. p. 65. ex Foeſ. & epid. ſ. 6. ſ. 3. t. 28. in Gal. t. 17.

Præſentib. exāthematibus cacoethicis, nunquā per venas ſedales ſanguis detrahendus.

11. De ſimpl. med. facul. c. 2. & 2. ad Glauc. c. 10.

C A P V T VIII.

Cum ſæpe ægri in febre peſtilenti, ſeu cacoethe, ob alicuius viſceris phlegmonas intereant; Hinc quot modis phlegmone adnaſſi valeat, explanatur, vt totetiam modis magna phlegmone, vel immines euitari, vel præſens curari poſſit, venæ ſectione adminiſtranda.

CÆterùm, ut omnia dubia, quę circa febris peſtilentis, & cacoethis rectam curationem, ſanguinis miſſione præſtanda, adhibendam, patefacta undiq; ſint, in meorum ęgrotantium ſolum utilitatis gratiam: Ideoque cum Galenus exaratit *interiere omnes* Romę febri peſtilenti uexati *aut cum manifeſta viſceris alicuius phlegmone, aut ob vehementem, & malignam febrem*: & quoniam hactenus de uehementi, & febre maligna una, cum alijs ſęuis accidētibus rectè ſanguinis detractione molienda curanda egerimus: Idcirco ſupereſt ſolum, ut de ea febre ad phlegmonas relata uerba faciemus, ut quo ad noſtrū poſſe, meis ęgris ab his phlegmonibus uitam conſeruare poſſim. Cum autem phlegmone tribus modis cōtingere ualeat. Nam uel tumores unà cum habitus corporis totius colore ualde mutato annexi ſunt, ut in ictericia, ſiue alba, aut flaua, ſeu nigra, aut uiridi contigerit. Vel priuſquam homines ęgrotarint uiſceris cuiuſpiam tenſione, quę poſtea febre cacoethe ſuperuenienre, facilè in phlegmonem transferri ualet, conquerebantur. Aut ſolum mollibus pręcordijs ſe gerentibus ob inflammationem uehementem ebulitionis putredinalis phlegmone aboritur. Hęc autem Hippocratis decretis dilucidare conabor: Morbi itaque regij albi meminit hoc modo; *Alius morbus regius, ex pituita quidem oritur, pręcipueq; per hyemem prębendit. Huius color albus eſt, eiusq; pectus* D

pituita

Lib. de furto. bo oit. & viuo c. 1.

Phlegmone tribus modis fit. Primus modus. Secondus. Tertius. De primo modo.

Ictericia alba. Hipp. nempe ex Hippocrate.

Lib. de interius affectionibus p. 379. ex Foeſio.

A

pituita plenum eſt, & ſaliuam expuit, cumque excreat, ei ſingultus contingit, & vrinam albam, & craſſam reddit, in qua veluti farina ſubſidet. Hic morbus minimè eſt lethalis, breuique ſaneſcit. Ac Apollonij abderę ictericialbi facti quoque meminit, *Tandem morbus regius cępit, euaſitque flatuoſus, ac albidus.* Huic autem morbo ſanguinis miſſio neutiquam confert, immo eius curationi opponitur, cum ibi nihil magnitudinis ſanguineę adſit, uerum tantum cacochima magnitudo. Hinc Hipp. ait. *Huic ita habenti granum cnidium propinato, poſtque purgationem ſucci ptiſanæ quatuor heminas affuſo melle ſorbendas exhibeto.* Flauum autem, ſeu pallidum morbum regium poſuit. *Hic quidem pręcipuè per ęſtatem corripit bile commota. Bilis igitur ſub cute, & in capite coit, proindeque ſtatim corporis colorem immutat, pallidumque non ſecus ac mali coreum euadit, oculi pallidi ſunt, & ſub pilis capitis velut cortex ſubeſt rigor, & febris pręhendit &c.* Alium exinde ſtatuit, inquiens. *Alius morbus regius. Hic popularis appellatur, quòd omni tempore pręhendat. Ex repletione autem, & temulentia pręcipue oritur, cunque rigore correptus fuerit confeſtim ſanè corpus immutatur, & pallidum euadit, & oculi admodum pallidi ſub capillos & vngues progreditur morbus, rigor, & febris lenis, detinet &c.* Tertium quoque morbum regium pallidum nobis aſſignauit, hoc modo. *Alius morbus regius, febris lenis pręhendit, caput grauitas detinet, nonnullis etiam febris ceſſat; ipſe vero ex virore pallidus euadit pręcipueque oculi.* Hęc enim icteritia potiſſimum capitis eſt à bile craſſa oborta,

3 De morb. vul. ſect. 3. t. 74 ægro 13.

Lib. de intern. affect. prius citato 579.

De intern. aff. 577.

Eodem lib. pag. 578.

Lib. 2. de morb. p. 466. ex Foeſ.

Alia icteritia Apollonij Abderę ex Hippoc.

Icteritia pallida ex Hippocrate.

Icteritia pallida alia ex Hip. In hac ait Hipp. cubiti venam pertundito & ſanguinem detrahito 579.

Alia icteritia pallida ab Hip.

B

in hepate prius genita, à qua morbi craſsi utrique naſcuntur, hac nomenclatura ab Hipp. nuncupari *Craſſi* nam ait *autem huiuſmodi morbi à bile oriuntur, cum bilis ad hepar confluxerit, & in capite ſedem habuerit. Sic igitur afficitur, iecur intumeſcit, tuncque ad ſeptum tranſuerſum expanditur, ſtatimque dolor ad caput, pręcipuè verò ad tempora ingruit &c.* Vel dicamus ſatius in capite pituita calfacta, cum fuerit, in bilis colorem pallidum, in naturamque calidam, & ſiccam tranſmigrata etiam cum fuerit; id enim contingere poteſt, vt ait Galenus, ſubinde ad hepat confluxa, hepar ipſum inuehit, ac tumefacit. Cæterum Hippocrates in ſuis ægris de icteritia quoque flaua, ſeu auriginoſa dixit, cum tribus in ægris Hermocrate ſcilicet. & Heraclide, ac Phanagorei ſeruo ſexto die contigerit: Hermocrati enim dextrum *hipochondrium molliter contendebatur. Die autem ſexto auriginoſus euaſit*, & ait Galenus in commento *inditium hoc tibi ſit contentionis hypocondrij ex iecinore profecta. Diffunditur enim nonnunquam per totum corpus flaua bilis, quod decretorium eſt.* Vnde cum ante coctionem hepar bilem ad totum corpus tranſmiſerit, licet decimo quarto, & poſtea vigeſimo à febre liber factus ſit, attamen ob retentam bilem, vel propter eum tumorem, aut ob obſtructiones ita afficiebatur internè, vt perpetuò à cibo abhorrebat, & nunquam loqui poterat, Vnde *Vigeſimo ſeptimo defunctus eſt*, omnes enim, vt antea dictum eſt, quibus ſexto die morbus regius contigit, obierunt, vt etiam *Phaxagoreon ſeruus* fecit: Præter eos, quibus *per nares ſanguis profluxit, aluusque fuit turbata, & per veſicam eſt purgatus humor.*

Lib. de internis affect. p. 587.

7. Aph. 42.

3. De morbis vulg. ſect. 1. t. 5.

Cap. 11.

1. De morb. vul. com. 2. t. 64.

C

Idcirco ſi quis priùs morbo regio tentatus fuerit à febre immunis, exinde in febrem peſtilentialem inciderit, ſanguinem illico per venam cubiti dextri internam detrahere eſt opus, ac bipartita, ſeu tripartita vice id moliendum fere mihi videtur, ad virium tuitionem: Præterea etiam aluum lenire tenemur auxilio ſyrop. roſ. ſolutiui; cum ibi vtraque magnitudo ſit; Verum ſi ambæ æquè peccarint priùs vena ſecanda, poſtea aluus lenienda, iterumque vena ſecanda. Sin cacochima magnitudo maior inueniatur, alia ſanguinea magnitudine, tunc procul omni dubio priùs aluum lenire teneris ſubindeque venam pertundere. Morbi autem regij nigri, ſiue liuidi, aut plumbei doctrinam quoq; Hippocratem poſteritati conſignaſſe patet, his verbis. *Alius morbus regius. Hic ex temulentia, & rigore hyemis tempore inuadit. Primum autem inuadere incipit rigor, deinde etiam febris detinet, & corporis humidum ſub cute concreſcit. Ex his autem rem ita ſe habere manifeſtum eſt, eius corpus liuidum eſt, & aliquantulum durum*, Denotando autem ſanguinem in ſinu venoſi generis, & quantitate, & impuritate peccare, ait illicò, *& venæ, quæ per corpus diſtenduntur ſunt pallidæ maiores, & craſſiores quam antea, quædam etiam ſubnigræ ſubtenduntur. Ex his ſi aliquam quis ſecet. ſanguis defluet pallidus, ſi pallidæ ſint venæ, ſi nigræ fuerint, niger defluet.* Si ergo ex eo morbo in peſtilentem febrem quis ingreſſus fuerit, illico venam partis ſiniſtræ pertundet, factis priùs diſtinctionibus præſtatutis: in icteritia etenim nigra ita lien vexari ſolet, vt melancholici ſanguinis receptaculum, vt in pallida hepar, eſt ſeruata ſemper cathexi, hoc eſt, rectitudine vt Hippocrati placuit, id decernere, & Galeno id confirmare applaudit: vbi Hippocrates venam cubiti ſiniſtri internam ſpleniticam vocant: Habemus autem hiſtoriam Periclis Abderæ, qui *erat lienoſus, grauatoque capite. Primo die ex ſiniſtra nare ſanguis profluxit multus, tamen febris increſcebat:* Quin etiam *febris corripuit acuta continua cum dolore, multum ſitiebat faſtidioſus erat, potum non poterat continere.* Nihilominus, ea ſanguinis excretione tantum auxilij deſumpſit æger ipſe, vt *ſecundo die* etiamſi *omnia fuerint grauiora, dormiuerit.* Hinc *Tertio febris mitior fuit: Vrina multa, & concocta, in qua multum ſubſidebat. Nocte quieuit*, Nam eo ſanguine egreſſo, exonerataque natura à pondere grauante calorem naturalem, illico concoctionem prius ingreſſa, poſtea vero expulſionem concocti per perrhiſæam factam, ingreſſa eſt; Ideò tandem, *Quarto ſudor prorupit toto corpore multus, & calidus, à febre liberatus eſt, neeque redijt.* Quocirca verificatur id quod Galenus ait in curandam febrem aſſiduam phlegmoni annexam, *Miſſio in propoſitis febribus inter initia, ſanguine, plurimis quidem quinto, aliquibus ſeptimo criſis contigit, nemini ſerius.* Diuites verò hoc præſidium

Lib. de intern. aff. p. 578. ex Foeſ.

Lib. 2. de morb. p. 447.

9. A. 1 Glauc. c. 2 & de cur. rat. per ſang. miſ. & alibi.

3 De morb. vul. ſect. 3. tex. 77. ægro 6.

11. Meth. c. 14.

Quomodo, & quando his vena ſecanda per vices.

Morbus arquatus niger, aut liuidus ſeu plumbeus.

D

Vena illico pertundenda ſplenitica.

Notatu dignũ de diuitibus reſpuentibus venæ ſectionem in phlegmone.

Alius morbus regius capitalis & gulæ notatu dignus in eo ſanguinem mittere dixerit nos debere venam ſub lingua Hippocrates.

dium reſpuentes omnes obierunt, vt ipſe affirmat. Cæterùm alium morbum regium nigrum capitis particularem poſuit Diuinus ſenex; *Morbus regius. Facies nigricat, præcipueque partes in vmbra latentes, oculi ex virore palleſcunt lingua inferiore parte, venæque ſub lingua craſſæ ſunt, & nigræ; cum ſic habuerit primum quidem venas ſub lingua pertundito &c.* Cæterum in hac affectione, Hippocrates nullam totius corporis ſanguinis adeſſe ſuppoſuit plenitudinem, ſi nanque ea plenitudo adeſſet, prius venam cubiti ſecandã eſſe iuſſiſſet, vt in angina iuſſit, ita *cito ſuffocaret niſi quis cito auxilium afferat ſanguinẽ ex brachijs detrahens, & venas, quæ ſub lingua ſunt ſecans*, quarum cũ meminerit, inquit *refectaque propter eas, quæ linguæ ſubduntur venas; nam præciſa vna, quam nonnulli eionidam idest columellam vocant, vena vtraque craſſa apparet*. Sin duo morbi regij, nempe tum pallidus, tum niger commixti fuerint, ſeu compoſiti, tunc ſanè morbus regius viridis reſultabit, tuncque per vtrunque cubitum vena ſecanda foret; vt Hippoc. in dolore ventriculi iam fecit, & in angina vtrinſque partis. Secundus autem modus; ſimiliter etiam tertius, quibus in febre peſtilenti, phlegmone viſceris alicuius, miſeri ægri interire poſſunt, vt Galenus refert, ſunt ſanè, cum ægri aliqua alicuius præcordij, vel plurium tenſione intumeſcerint. Quocirca Hippocrates cæterorum omnium Medicorum diligentiſſimus cunctos ſuos ægros, quomodo ſe habebant, circa hypochondria adamuſſim tetigit. Hinc in Dromeadei vxore, ait *Primo die ex præcordijs laborare cæpit*; De Eraſino verò *Præcordia tumida cum dolore contenta*, In Clazomenio *Præcordia in tumorem attollebantur contentio parua* Alterius etiam ægri ait *Præcordiorum dextrorum dolor ſubmollis in partibus internis inflammatio*, & in alia ægra *Præcordia cum dolore ſunt conuulſa*. De Hermocrate quoque *hypochondria molliter* nempe leuiter *contendebantur*. De alioque ægro in horto decumbente *Quarto lien intumuit, præcordia dextra molliuſcule contendebantur*. In Philiſta *dextra præcordia contenta ſunt, ac intro inclinabant*, Ac de adoleſcentulo. *Tertio præcordiorum vtrinque ſubmollis contentio*. In Apollonio autem *Viſcera autem illi intumuerant, Diu eum dolor detinuit*, & poſtea *præcordia dextra cum dolore ſublata ſunt*. Denique de Melibeæ Adoleſcentulo habet. *Præcordiorum contentio ſubmollis, vtrinque promiſſa*. Vnde noſtris ægris hypochondria tangere tenemur, eaq; an ſalubria, vel inſalubria ſint indagare debemus: Sed Hippocrates de hypochõdrijs, ac de hypochondriorum ſuppuratione egit, hypochondria ſaluberrima, ac inſaluberrima conſcripſit; hoc modo. *Hippochondrium autem optimum eſt, ſi dolore vacat, ſi molle, & æquale eſt dextra, ac ſiniſtra parte. Si vero inflammatione vexatur, aut dolore, aut intentum eſt, aut inæqualiter affectum dextra, ac ſiniſtra parte. Hæc omnia animaduertenda ſunt.* Et coacæ prænotio: 279. pag. 134. *Præcordia vero ſine vllo doloris ſenſu æqualiter mollia eſſe oportet. At inflammatione tentata, aut inæqualiter affecta, aut dolore vexata non contemnendæ ægritudinis notas præ ſe fuerunt*. Galenus verò per optimum, ſaluberrimum intendit, & ſecùndum ſuum eſſe naturale, Alio verò in loco Hipp. ait *febres ex hypochondriorum doloribus malignæ*. Cæterum Galenus in com. ait *febres non ſunt ex omnibus* hypochodrijs *malignæ: ſed ex ſepto tranſuerſo, ventriculo, & iecinore: ſcimus quoq; & muſculos quoſdam, qui inibi* nimirum propè diaphragma ventriculum, & hepar, *iacent, ſi inflammentur, febrem accendere*. Ideò dixit *orationem hanc* vt pote Hippocraticam *ſiue libri huius author, ſiue alius ſcripſerit, non laudo: niſi etenim limitetur bifariam falſa eſt, quod & gemina indigeat limitatione*. Idem quoque alijs verbis confirmauit, dum contra quendam ſcriptorem falſum ſcribentem, hoc modo. *Qui verò ſimpliciter febres ex præcordijs eſſe malas confirmat, neceſſarijs neglectis diſtinctionibus, quas in preſagijs ſcripſit Hippocrates, mentitur apertè. Quippe longè verius erat dicere, febres à cerebro affecto malignæ ſunt: Febres à membranis, quę cerebrum continent affectis malignę, febres à pulmone affecto malignę: Iam præ his etiam febres à corde affecto malignę: Aut febres, quę à præcordijs proficiſcuntur, ſi propriè vocabulum pręcordiorum accipiamus, præter omnes ſunt febres leuiſſimę. Sin minus propriè, & hac voce ventrem complectamur iecur, lienem, & ſeptum tranſuerſum, quædam malæ, quædam etiam leues ſunt, vt in libris explicauimus de locis affectis*. Proinde cum primam illius orationis coarctationem ſtatuerit, ſubinde ſecundam limitationem depromit. *Quinimmo neque vbi in iecinore, vel ventre, vel ſepto tranſuerſo phlegmone oriatur febris hæc continuo maligna eſt; ſed acuta forſan fuerit, quamquam ne hoc quidem perpetuo nondum verò maligna quod autem neque acutam perpetuò fieri dicam, teſtatur experientia, & ratio demonſtrat ab externis inflammationibus conſpicuam reportans fidem*. Ideoque febris peſtilens ab excellenti putredine humoralis maſſæ ſanguineæ putreſcentis intra venas cordi propinquus inter inguinas, & alias iacentes oborta, ſi ei internarum, ac externarum partium abdominis nulla ſit tenſio, nullusue ſit dolor, nec inflammatio, nec palpitatio, nec vlla caliditatis, ſeu frigiditatis ſenſatio ab ægro percepta, nec denique vlla inæqualitas à Medico perſentiatur, ibi quidem ea febris minus mala ſemper erit, quã alia, quæ ſecum hæc inſalubrium præcordiorum ſigna habeat. Sicuti in oppoſitum febris peſtilens, cui præcordia inſalubria complicantur, perpetuo longè deterior erit alia peſtilenti præcordijs ſalubribus annexa: Hæc autem ne dum in vtraque dextra, & ſiniſtra parte reſident ſigna inſalubria; verùm etiam in parte media, vbi eſt ventriculus; meſentereon, pancreon, muſculi, omentum, veſica vrinaria, vterus; inter quæ etiã peritonæon connumeratur à Galeno, & diaphragma, vt antea dixi: In parte autem dextra hepar quidem eſt, diaphragma peritonæum, omentum, & muſculi ijs adiacentes; In ſiniſtra pariter lien, diaphragma, peritonæum, omentum, & muſculi

Secũdus modus phlegmonis in febre peſtilẽte, & in maligna ac tertius declaratur.

Noſtris ægris à principio hypochondria tãgere debemus; vt an ſalubria vel inſalubria ſint, dignoſcamus.

Hypochondria ſalubria & inſalubria, ex Hipp.

Quæ nã febres malignę ſint ex hypochondrijs tumefactis, & q̃ non malignæ.

A præcordijs: habetur ex Hermano Cruſerio interprete At ex Auguſtino Gadaldino ab hypochondrijs habetur,

In media parte præcordia quæ ſint.

In parte dextra quæ ſint.

In ſiniſtra quæ ſint.

A

a. De morbis p. 465, ex Foeſ.

4. De vict. rat. in morb. acu. t. 30.

5. Epid. ægro 6.

4. De vict. rat. in morb. acut. t. 30.

Li. de fucci. bonit & vit. c. 4.

B

1. De mor. vulg. ſect. 3 t. 18. ægro. 21.

1. De mor. vulg. ſect. 3. t. 18.

Eodem li. eadẽ ſect. t. 27.

Eodem li. eadẽ ſect. t. 29.

T 30.

3. Epid. ſect. 2. t. 5

Eodem loco t. 29

3. Epid. ſect. 2. tex. 1.

Eodem loco t. 5

3. Epid. ſect. 3. t. 84.

Eodem loco t. 89.

C

1. Prog. à tex. 8. vſque ad finẽ.

Ibidem t. 27.

Et coacæ præn. 279. & 280. 281. p. 134. 135. ex Foeſ. & præno. pag. 46.

In com. t. 27. & 3 epid. 2. t. 5.

1. Pro rhet. c. 8. 2. t. 21.

3. Epid. com. 2. t. 8.

D

1. Pro rhe. com. 2. t. 28.

Com. 2. progn. 27.

C 1 prog. 26.

Coacæ præn. 380 p.134. Com. 1. progn. 31.

Siniſtræ partis vitia minus periculum portēdunt.

Hypochondria tribus modis intumeſcunt ac inflammantur.

Propter areſactionem vehementem præcordij atrahētem.

Propter inflammationem præcordij cū tumore factam ſine inflammatione propria.

Vel cum inflãmatione propria.

Primus modus declaratur.

A ijs adhereſcentes. Partis autem ſiniſtræ vitia *minus periculum impendunt* ait Hippocrates quam ſi dextræ partis fuerint, quo ad hepar, & lien facta comparatione. Galenus autem tres modos ſtatuit; quibus præcordia intenduntur nos docendo, hoc modo. *Quandoque enim intenditur hypochondrium ſine inflammatione propriè nominata, aut propter vehementem quandam ſiccitatem non ſolum in illa parte, ſed etiam in ſuccingente coſtas membranæ, atque præcordijs: aut propter inflammationem cum tumore ipſorum in hypochondrio muſculorum ſine inflammatione propriè nominata, conſiſtentem, quæ quidem tumor dolens eſt.* Nam etſi duo tantum modi inibi à Galeno ſtatuti videantur, attamen ex Græco codice, ad latinum edito, vt in marginis ſcholio additum patet, cum aliqui ita vertant, vt ibidem videbis. *Vel ob inflammationes cum tumore muſculorum ipſorum, qui ſunt in hypochondrio phlegmone propriè nominata in parte exteriori conſiſtente.* Quo ad primum modum, fit modus ille vbi vehementer ob aliquam vehementem cauſam flagrantem, vt arefacientem: arefactis non modo venulis partis tenſuræ; at verò etiam reſicata eo modo membrana coſtas ſpurias peritonæi ſuccingente in qua pleuritidem deſcendentem inflammatoriam ſæpiſſimè factã fuiſſe, exploratum habui. Pariter in muſculis nothatum coſtarum intercoſtalibus, ac in præcordijs, nempe in diaphragmate, hepate, & alijs partibus reſiccatio iam oborta eſſe poteſt, à qua, ad venulas harum partium, mordaces affluentes attrahuntur ichores; Quibus attractis, ichores illi
B eas venulas vtique mordent, ijs autem ita morſis dolore laborare incipiunt: ac ipſo modo gemina vi, nimirum vt arefactæ venulæ illæ, ac vt doleſcentes, ceu morſæ, iterum, atq; iterum trahũt; qua attractione quidem illæ non modo tenduntur, ac inflammantur; Verum etiam partes allatæ intenduntur, & morſu, ac dolore, ac denique inflammatione inuehuntur, cuius modi tenſionis, & inflammationis non propriè appellata Hippocrates ita dixit, *cum dolor acceſſerit, bilis atræ fluxuumque acrium influxiones fiunt: dolent morſæ internæ, morſæque atque admodum arefactæ venæ intenduntur, ac inflammantur, inflammatæ attrahunt, quæ influunt.* Ita etiam in ardente febre inflãmantur venulæ vt cap. 17. tertij libri iam dixi, ſine tamen morſu, ac ſine dolore, ac ſine tenſione. Sin morſus ſuperueniret, tunc etiam inflammatio illa, cum tenſione hepatis, ſeu ventris facilè euaderet. Vnde in febre ardenti diligenter introſpiciendum venit, ne id fiat. Larga verò ſanguinis miſſione iam molita reuulſiua, ſimulque euacuatiua, venæ baſilicę dextri cubiti ſectione adhibita tumores illi euitandi ſunt vt lib. 3. cap. 14. dixi, ſubindeque alui purgatione euacuatiua, ac etiam humorum ad hepar, ſeu ad ventremললbilioſorum fluentium reuulſiua adminiſtrata: pro quo obtinendo ſyropum roſatum ſolutiuum, aut caſſiam extractam, quod ſatis eſt, ſerumque lactis aſininum, caprinumùe ſuperbibendum, dato. Si autem inflãmatio hæc impropria diaphragmati fieret à dolore quidem tius & à paraphrenitide, quę ſemper ſepti tranſuerſi inflammatio-
C nem ſequitur, & à pulſu duro dignoſcetur: Sicuti etiam ea membranę coſtas ſpurias circumuoluentis, fortaſſiſque muſculorum inter coſtalium harum coſtarum inflammatio, ſuis notis nobis omnibus in arte peritis manifeſtis, facilè introſpicitur: tunc enim pleuritis inflammatoria ſpuria, deſcendens erit, in qua ſanè vt ait Galenus *ſecurius* vtique venę ſectione præſidium *multo exiſtit*, quam expurgatione ab initio adhibitum: & ait ex Hippocratis mente *Vbi igitur (inquit) non ſolum acutus morbus fuerit, cuiuſmodi eſt pleuritis, verum, & cum febre vehementiſſima multo magis vitanda eſt purgantis medicamenti adminiſtratio, atque per ſectionem venæ vacuandum magis etiam ſi ad hipochondrium dolor pertingat.* Addo etiam ego vt nunquam morborum inflammationes medicamento ſoluente curare valeamus, vt Hippoc. ſtatuit; cum cruda medicamento purganti non cedant, verùm ſectioni venę tantum cedunt, vt ſatis antea oſtenſum eſt: At verò ſecta vena, ſi morbus cum febre non vehementer magna fuerit, tunc *ſecurè, & mediocriter porrigendum* ſolutiuum medicamentum. Quandoquidem niſi materiam in locum affectum iam fluxam euacuarit, tamen eam fluẽtem, ac fluxuram ad eum locum euacuabit materiam, hinc reuulſio peroptima fiet; Hæc autem medicamenta, vt ait Galenus *ab Hipp. ad criſin iuuatoria dicuntur ea, quæ morbi iuditium faciunt magis, quam facultate*, quia *ad indicationem iuuantium vacuare* nempe *veratrum quidem nigrum, peplium verò flatus magis excutere.* Secundus autem modus quo tumores
D phlegmonoſi gigni poſſunt eſt, *propter inflammationem cum tumore dolente, conſiſtentem muſculorum, in hypochondrio impropriè nominatam*, tam in muſculorum fibris, quam in ſpatijs, & iſta inflammatio per modum attractionis à dolore emergit, vt in angina etiam, ac in pleuritide legitima contingit, & alij tumores inflammatorij, qui non incipiunt à parte valde arefacta attrahentee, quinimmo à fluxione, & hoc modo hypochondria omnia intumeſcere poſſunt. Sicuti etiam tertio modo, qui eſt inflammationis propriè appellatę, & à Gręcis phlegmone proprie vocatur hypochondria tumeſcri valent. Hoc autem modo tertio hepar in ſynocha febre inflammari poteſt, vt primo modo ab ardente febre inflammari valet. Omnes autem Medici ſciunt quomodo, quando, & quanta ſanguinis eductio, his inflammationibus conferat: Verum pro vt ipſę inflammationes febri malignę tempore augmenti morbi vniuerſalis, (vires dum valde imbecillę fuerint) ſuperuenire poſſunt; maximum nobis negotium faceſſunt, ac eo magis quoque, quo ab initio vena ſecta non fuiſſet: Si nanque Diuinus ſenex in Critone, tantum morbi principio elapſo, vocatus, venam pertundere auſus non fuerit? quid nos quęſo rectè agere valebimus? ſi tantum recta curatio ſit venę ſectio? Nihilominus pluries iſtis in caſibus venã aperire coactus fui,

4 De vict. rat. in morb. acut. tex. 27.

In febre ardente aduertendũ.

4. De vict. rat. in morb. acu. t. 5.

Com. 2. de vict. rat. in mor. acu. t. 11.

2. Aph. 24.

4. De vict. rat. in mor. acu. t. 23. Lib. 2. cap. iſtius operis.

4 De vict. rat. in morb. acu. t. 21.

2. De vict. rat. in mor. ac. t. 12.

Inflãmationis ſecundus modus delucidatur.

Tertius modus patefit.

Numquid in augmento vniuerſali in inflãmatione alicuius præcordij, in febre, acne the vena ſecãda ſit.

Multa nanque in præcipiti vitæ periculo, rectè fiunt, alias vero omittẽda sit. Celſus l.1.c.18 cum melius ſit anceps auxiliũ experiri, quam nullum; vt ſidẽ celſus l. 2.c.9.

11. Meth.c.4. 2. De vict.rat. in morb. acut. t.25.

A fui, ac ſolas duas cruoris vntias pro vice educere contentus fui, ac iteratis vicibus, ita me geſſi, vt multos, ac multos, hoc modo, ſanatos viderim. Nam tunc ſatius eſt anceps experiri remedium, quam nullum; cautione ſeruata, cum remedia non ſint infamanda apud vulgum vt ait Gal. cum dixerit Hipp. *calumnia verò vſque adeo grauem patitur apud vulgum ars tota, vt nullo pacto medicina eſſe videatur*; & ſi tota vndique certa ſit, vt vberrimè lib. de cert. med. iam demonſtratũ eſt. Quocirca, iſtis in caſibus ægrotorum conſangnineis, affinibus, amicis, & aſtantibus obitum pronunciate debemus, vena non ſecta, & ſi neque de vena ſecta curationem certam promittere valeamus, cum dixerit Hip. 2. aph. 19. Acutorum morborum non eſſe omnino certæ pronuntiationes ſalutis, aut mortis, tum vt ait Gal. in com. *Propter ſubitã in melius, aut in deterius in criſi mutationem, quæ mutatio naturam ſequitur humorum morbos efficientium, tum etiam, quia peccans humor* ſine *criſi ex vno interdũ loco in alterum mutet ſedem*, præterquam quod etiam vt ait Aetius: *igneus, præceſque febris impetu certi termini notas præuertunt.* Quandoque verò vt ait Hipp. *tum ob corporum denſitatem in qua non conſpicui morbi delitеſcunt, tum etiam ob ægri negligentiam*. Hinc iure merito nobis iuſſit nihil ægris promittendum fore his verbis. *Neque enim aſſeuerare oportet, quod vnum aliquod exhibitum remedium profuturum ſit: affectiones etenim omnes ob varias caſuum attributiones, & mutationes diuturniore quadam mora aſſident. Quin & iſtud, vt conſideretur admonitione indiget.*

Lib.5.c.61. De Arte p.10. in Foeſio. Lib. præcept.p. 38.

Nihil ægris promittere Medicus debet, ex Hipp. decreto.

B Vnde ſatis erit aſſeuerare, vt ſi æger conualiturus fuerit, ſola venæ ſectione, non autem vlla tenus, id aſſequendum ſit. Verum iſti tres modi tenſionum, ſimulque inflammationum tantũ in ægritudine magna ex parte, fiunt; qui tertio modo ſatisfaciet. Quocirca prima vice, cũ vocati ſimus hypochondria tangere deuincimur, vt an tenſiones genitæ tempore ſanitatis noſtro patiẽti fuerant, necne introſpiciamus: Quatuor nanque modis hypochondria, vt cætera omnia mollia cõtenduntur; vel enim vehementi exſiccatione facta, humidi exhalatione, extinctione, vt hæcticis contingit: vel ab ingenti frigore conſtipante, vt aqua glaties euadit; Aut dureſcunt res aerem, vẽtum, ſeu flatum vndique continentes, vt in vtre, veſica, & maxima pila conſpicitur. Vel denique cum partes ſpõgi formes ſint, molles, ſeu laxæ, raræ, inanes ſpatijs, poroſitatibusùe, ac paruæ, ſua inſita natura, dum autẽ copioſo humore craſſo, glutinoſo, viſcidoùe, & lento humore, ſiue pituitoſo, ſeu melancholico, ſiue vtroque, ne dum venulæ extremæ, ſed iteam illæ poroſitates replentur, ac ſpacia, tunc vtiq; neceſſe eſt, vt plenæ, denſæ, nec non duræ, ac tandem amplæ fiant, vt Hippocrates ait, vbi de partium natura verba fecit. *Spongioſa autem, & rara velut lien, pulmo, & mammæ propè admota maximè exugunt, eaque præcipuè accedente humore indureſcunt, & augeſcunt; Neq; enim ſi in ventriculo humor inſit, eunque foris contineat, & ſingulis diebus euacuetur, verum eum eum in ſe ipſo receperit, eunque vacua, & rara, & parua penitus imbiberit, pro raro, & molli durus, & denſus euadit, neque concoquit, nec emittit.*

Nota.

Hyppocondria, & omnia cætera quatuor modis contenduntur. Hypochondria vt ſpõgiformia indureſcunt.

Pulmo & lien vt ſpõgioſa magis facilius humores fluentes recipiunt. Deinde hepar, & diaphragma.

Deinde hepar, & diaphragma. De priſc. med. p.26. ex Foeſ.

C De hepate autem, ac ſepto tranſuerſo ita exaranit. *Quæ verò tum carnoſa, tum mollia in ijs ſtupores, & repletiones quales iugulatis fiunt: Quod ſi in latum, & renitens incurrat, eique aliquid reſiſtat, quod natura neque ſit adeò robuſtum, vt vim eius ſuſtinere, neque ab eo male affici queat, neque ita molle, & rarum, vt in ſe recipiat, & cedat, ſed tenerum, floridum, & ſãguine præditum, & denſum veluti hepar: ob denſitatem quidem, & latitudinem renititur, neque cedit, flatus verò ſubiens increſcit, robuſtior efficitur, & impetu in id, quod obluctatur, fertur: Verum quia tenerũ, & ſanguine præditum doloris expers eſſe non poteſt: Eaſque ob cauſas grauiſſimi, creberrimique dolores eo in loco excitantur, tum ſuppurationes, & tubercula quamplurima. Quæ etiam circa ſeptum tranſuerſum, ſed longè minore vi contingunt. Septi enim tranſuerſi natura in latum protenſa, & renitẽs, cumque ſit neruoſior, & robuſtior, ideo doloribus minus opportunum. In his tamen, & dolores, & tubercula exoriuntur.* Neutiquam ergo hepati ſpacioſitates ſunt, vt omnibus alijs ferè viſceribus contingit, vt ait Galenus *contra renum caro denſiſſima, & poſt hanc hepatis caro, caro verò pulmonis ſpõgioſa, ſplenis verò caro quanto denſior eſt carne pulmonis, tanto hepatis carne rarior:* Hinc facilius fluxiones pulmonis carnem ingrediũtur, poſtea lienis carnem commodius, tertio hepatis carnem, quarto ventriculi ſubſtantiam, poſtea diaphragmatis ſubſtantiam, tandem renum carnem: Verũ

Ibidem.

Hepar tumoribus, ac doloribus facilius affligitur quam diaphragma.

Renũ caro difficile tumoribus, & doloribus redditur. Ordo viſcerum quo ad faciliorem receptionẽ & quo ad renitentiorem retinentiam fluxorium ſuccorum.

2. ad Glauc.c. 2.

D enim vero ſicuti facilè in pulmonis carnem fluxiones incedunt, ita etiam fortaſſis in meſenterei, & pancrei ſubſtantiam fluere poſſunt, cum valde ſpacioſa, mollia, rara, laxaque ſint, vt ferè pulmo eſt. His autem exploratum habeas, pulmonem magis fluxionibus humorum peccantium cedere, ac etiam vexari poſſe, renes verò renitentiores eſſe, hinc in morbis humores, qui de repẽtè mouentur facilius ad pulmones ruũt, vt de materia turgente etiam ſtatuit Galenus, & Aetius niſi cito ea euacuetur: Vnde ſemper in acutis morbis ad facilitatem reſpirationis, à pulmone geſtatæ, tanquam ad ſaluberrimum ſignum oculos habere cogimur, vt Hipp. ſtatuit 1. prognoſt. 28. & Gal. 2. aph. 23. ſic verò etiam de alijs viſceribus enarratis magis, & minus fortibus, ſeu imbecillibus, renitentibus, ſeu cedentibus aſſeuerandum venit, quo ad læſionem eorum per fluxiones factam. Verum mihi notatu digniſſimum eſſe inuenio, nimirum, vt in febribus præſertim peſtilentibus pemphingodeis appellatis, ex ignea, & flatuoſa febre ſimul compoſitis, mutationes allatas repentinas facilè eſſe poſſe certitudinem pronuntiationis venturæ ſalutis, aut mortis, ob flatum copioſum: vel exhalantem, vel calorem innatum ſuffocantem alicuius viſceris principalis; ac ita vel ſalutis, vel mortis cauſa eſſe poteſt, quia interdum facilè à flatu in thorace exiliẽte, ceu in parte ampla caua, & inani, nec non in ventre, vt in parte laxa, & ſpacioſa, à quo ſanè, &

12. Meth. c.3. Gal. lib. quos purga cõuenit & lib. Gal. attributo de dynamidijs cap 4 & Aetius lib 3.c. 23. ex Antillo.

circum-

A circumuolutiones, ſimulque exagitationes oboriuntur, à quibus ſubinde omnes humores etiam ſani, & morbo reſiſtentes, ſimulque cum calore naturali aereo cordi implantato, exagitantur, quod ex ijs Hippocraticis verbis haurio. *Quæ uero flatus, eorumque conuolutiones in corpore, efficiũt, ea in cauitatibus, ac laxioribus ſpacijs, veluti ventre, & thorace ſtrepitum, & ſonitum excitare æquum eſt; cum enim non ſic impleant, vt conſiſtant, ſed mutationes, & motiones habeant ab ipſis ſtrepitum, & euidentes motiones fieri neceſſe eſt.* Ergo, eò cautius in his tenſionibus, ſuperueniente febre ea magis flatuoſa quam ignea, venæ ſectio adminiſtranda eſt ne flatus ratione, in aliquam ægri incidamus iacturam, vt fuſius libro tertio capite decimoquinto demonſtraui.

De priſca medicina p. 26. ex Foeſio.

CAPVT IX.

Quibus ſudoribus ſanguinis miſſio conferat, & quibus non: Quibuſque venæ ſectio, & qualibus cucurbitulæ ſcarificatæ congruæ ſint, exploratur.

B

CVrioſè autem mihi in Auicennæ libris perpendendum venit, animaduerſione dignum, in praxi, nã quo ad doctrinam Auicennę libri, in pleriſq; ſanè audiendi non ſunt: vt lib. de med. cert. encomio iam demonſtraui: Auicennas etenim, cum deprompſerit. *Et ſudor multus ſignificat lõgitudinem ægritudinis propter multitudinem materiei: Et non conueniunt habenti eum, phlegbotomia, & ventris ſolutio, propter debilitatem ſuam.* Tamen ſibi contradicit, dum exarauit, *Et ſcito, quod qui multum ſudat cauſa repletionis eſt, phlegbotomia indigens.* Apud Auicennam enim idem eſt, & multitudo materiei, & repletio. Cæterum ſicuti ſæpe Hippocrates per eummet Hippocratem, & Galenus per ipſummet Galenum dilucidandus mihi fuit, ita etiam Auicennas per eundemmet Auicennam, modo eſt explanandus; qui ita inquit. *Et quum ægritudo eſt habens criſim, in cuius tẽpore eſt longitudo, nullo modo ſanguis multus eſt minuendus: Sed ſi poſſibile fuerit, quies eſt facienda: Quod ſi non fuerit poſſibile, vt quies fiat: ex eo paruum minuatur: & in corpore ſanguis theſaurus recordatur, ad phlegbotomiam faciendam, ſi apparuerit, ſeu oportuerit; vt virtus conſeruetur, ad reſiſtẽdum in criſibus; Quod ſi multum præterierit temporis, ex quo quis minutus fuerit, & in hyeme fuerit conqueſtus, quod ſe quaſi fractum ſentiat, minuatur, & ſanguis pro theſauro recordatur: amplius phlegbotomia propterea quod ad diuerſum trahit, naturam ſecundum plurimum retinet:* ergo cum phlegbotomia aliam criticam reuocet excretionem, ſiue ſudorem, vel diarhæam: Ideo venæ ſectio non conuenit, ſudore critico exiſtente. Verùm intimiori ſtudio adamuſſim quæſo hanc rem diſquiramus. Tres nanque coctionis modi in ſudore critico ſunt ab Hipp. ſtatuiti, vt antea quoque diximus, qui vtique *per concoctionem, & ſolutionem, & rarefactionem* apparent: Quandoquidem ſucci peccantis, tum coctio à natura facta, tum adæquatio alterantibus à Medico molita requiritur, vt humor peccans ſeroſus vndique paratus ſit, vt à Natura ipſa veluti fluxilis, & aereus, ſuauis, & lenis facilè expellatur: ſi enim igneus eſſet, tunc etiam inſuauis, & aſper neceſſario eſſet; hinc etiam nõ niſi influxilis, ac Naturæ expellentis operationi renitens. Ideò vt ait Gal. Hippoc. ibi coctionem communem accipit, in hoc primo modo, qui *in ordine concoctionum ponendus eſt: accepta nimirum concoctione pro omni deductione ad temperiei moderationem, vt in matureſcentibus fructibus apparet:* cuius Ariſt. meminit, quæ vtique in calido, & humido temperamento conſtat, aereæ naturæ proportione reſpondente. Vnde in nobis ait concoctionis *perfectionis principium à calore proprio proficiſcitur, etiamſi exteriori aliquo adiumento* calido, & humido *compleatur. Cibus enim per balnea, & eius generis alia concoquitur &c.* ſecundus autem concoctionis ipſius modus quidem *per rarefactionem* inſpicitur, cutis enim, & carnis ſimul raritas herclè apertæ vię ſunt, per quas patenter ſuccus ille ſeroſus facilè à natura vincente expelli poteſt. Tertius verò coctionis modus ſolutionis quidem, ſeu difflationis vaporum per halitum inſenſibiliter digeſtio facta, etiam à Galeno deſumitur, exarante, *eiuſmodi enim hominibus multa accidit per halitum digeſtio repentina, potiſſimum ſi febris accedat ſtatu æſtiuo toto adeo corpore natura molli, ac temperamento humido.* Cum tunc excrementa, quæ peccant per ſudorem educantur. His autem iactis; quales ſudores boni criticide ſint explorare deuincor, ne iſtos venæ ſectione reuertamus: immò cucurbitis ſcarificatis (ſi his opus fuerit) ſudorem eum imminutum iuuare valeamus, non autem ſecus. Sudor itaque optimus inuenitur, vt eo fluente, febris terminetur, ſicuti è contra *febricitanti ſudor ſuperueniens, febre ægrorum non deficiente malum, prorogatur enim morbus, & plus humiditatis ineſſe ſignificat,* & alibi ait *ſudor autem frigidus cum acuta quidem febre, exitium cum mitiore verò diuturnum fore morbum ſignificat,* & etiam inquit *ſudor optimus ſanè, qui febrem die indicatorio tollit: Vtilis autem, & qui alleuat. Malus verò frigidus, & vbi caput, duntaxat & ceruix inſudat. Nam & temporis diuturnitatem, & periculum denunciat:* Verum maximè boni ſudoris meminit diuinus ſenex, hoc modo *ſudores autem optimi ſunt per omnes acutos morbos, ſi per diem eueniunt decretorium, & integrè ſedãt febrem. Boni*

etiam

Marginal notes (left): Lib. 4. f. 2. tract. 1. c. 72. — Lib. 1. f. 4. doct. 5. c. 20. — Ibidem lib. 1. f. 4. doct. c. 20. — C — 6. Epid. ſect. 6. t. 6. — Lib. 2. c. 19. — In com. t. 6. lib. 6. epid. com. 5. — 4. Meth. f. 98. & 9. 19. T. 19. — D — Lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. c. 6. — 4. De tuenda ſanit. c. 4. — 4. Aph. 56. — Coacæ prænot. 574. p. 162. in Foeſ. — Ibidem prænot. 572. p. 162. — Idem ait lib. de iudicat. p. 69. 16.

Marginal notes (right): Dubium. — Solutionis dubij ſtatuti fundamenta ponũtur. — Concoctionis modi tres. Primus modus. — Secundus modus. — Tertius modus. — Sudores boni & critici qui nã ſint. — Et qui mali & ſymptomatici. — Com. 2. progn.

Digitized by Google

etiam ſunt, ſi ex toto corpore prodant, faciantque vt æger ferat facilius morbum: Si verò nihil tale efficiant: Nequaquam vtiles ſunt. Peſſimi verò, qui frigidi ſunt, Et qui circa caput tantummodo eueniũt, vultum, & ceruicem: Hi enim cum acuta febre Mortem: cum mitiore morbi longitudinem indicant: Et qui per totum corpus fiunt ſimiliter ſignificant hi, vt qui circa caput. At vero Milij formes, & circa ceruicẽ euenientes: Mali ſunt. Qui verò cum guttis ſiunt, & euaporant Boni ſunt. Conſiderare autem conuenit in vniuerſum ſudores: ſiunt enim aliqui ob corporum exolutionem, alij ob inflammationis vehemẽtiam. A De bonis autem ſudoribus, quo ad dies nedum diebus decretorijs, & indicatorijs, verum etiam alijs acutorum morborum imparibus, intercalaribus appellatis, non autem ijs paribus medicis diebus nuncupatis, vſu venientibus, ita Hipp. ſtatuit, inquiens *ſudores febricitanti ſi tertio, quinto, ſeptimo, nono, vndecimo, decimoquarto, vigeſimoprimo, & trigeſimo die contingunt, huiuſmodi ſudores morbos indicant, qui verò non ſic contingunt labores portendunt.* Hoc enim antiquorũ more pronuntiat: ex ſua verò ſententia, ait 4. 7. 11. 14. 17. & 20. morborum impetus terminari, non autem 21. Vnde ſudores boni his tantum diebus eueniunt: Nihilominus *ſi ſudores diebus indicatorijs vehementer, & velociter periculoſi, & qui ex fronte guttorum &c.* quia omne minium perniciosum eſt: De ſudore malo Hippocrates quoque: in Muliere in Mendaeinm foro decumbente reperto, inquit, *Septimo ſub veſperum per totum corpus ſudauit frigidum: frigus partium extremarum, nec redibat illis calor: iterumq; nocte riguit: extremitates calorem non recipiebant; Octauo circa meridiem redijt calor: Vndecimo non multo poſt riguit, rurſusq; extremæ partes frigeſcebant: quartodecimo die ſanguis de naribus defuncta eſt.* B Quoties enim partes extremæ ſudantes algidæ ſint in acceſſione, ac in febris remiſſione non iterum incaleſcant, ac non niſi auxilijs ægrè poſtea incaleſcant ingentiſſimæ inflammationis malignæ internæ intro calorem attrahentis ſignum eſt: mortemq; manifeſtam venturam, ac non longinquam oſtendit: vt in hac Muliere euenit: Non ita verò lethale ſignum eſt; ſi extremitates frigeſcant, ac illicò, & facilè iterum incaleſcant, vt illa fuit *Mulier, quæ apud frigidam aquam in Thaſo ægrotabat &c. Vigeſimo extremitates friguerunt, ſtatimq. calor redijt, tamen octuageſimò expirauit,* vt etiam ei homini contigit *qui ſupra Dianæ ædem decũbebat &c. Vndecimo ſudauit, at non toto corpore, extremitates friguerunt, moxq; recaluit* ibi autem poſt recidiuas denique *centeſimo vigeſimo die obijt.* Quare ſudare cum partium extremarum frigiditate, ſemper malum eſt, quando omninò à febre ægri non liberantur vt experimento exploratum habui: Verum maius malum longè eſt, quando partes frigidæ non niſi difficilè recaleſcunt: ſicuti frigoris mutationes, & caloris, vbi in toto corpore ſint, longitudinem morbi ſignificant. De ſudoribus vero malè olentibus in febre peſtilenti, ait Galenus *Iam nonnulli dijudicati ſudoribus ſunt, ijſque ipſis malè olentibus &c.* Vnde tales ſudores in peſtilentibus febribus ſalutiferi quidem ſunt. C Per ſudorem autem criticum *Periclem Abderæ. Quarto ſudor prorupit toto corpore multus, & calidus, à febre liberatus eſt:* Inſuper *Abderæ Nicodemus. Vigeſimoquarto &c. ſudor ei toto corpore copioſè calidus emanauit, à febre eſt liberatus.* Vlteriùs *In Thaſo mulier quædam moroſa. Hac nocte* prope quartum diem *ſudor multus toto corpore, & calidus prorupit, liberata febre dormiuit:* His autem hunc in modum ſtatutis, ad dubium propoſitum dico ſex vtiq; acceptiones eſſe ſudorum: Nã vel ſudor omninò exactè criticus eſt, quo tantum penitus æger ſanitati reſtituendus eſt, ac tunc nulla ſanguinis miſſione egemus: Aut ſudor criticus imminutus eſt, ſanguine tenui cumulato, ac ibi procul omni dubio & natura, & ſudor iuuãdus eſt, cucurbitulis ſcarificatis à renibus infra admotis, quibus ſanguis (quo ad ſatis) extrahatur. Sin criticus ſudor nimius fuerit, tunc pro noſtro poſſe ſupprimendus erit. Verum quoniam aliquando ſudor non criticus, quippe ſymptomaticus eſſe poteſt: ac id ob morbi magnitudinem ſanguineam à ſanguine craſſo, vel obſtruente, vel vt omniũ calidiſſimo, corruptibiliſſimo, ac inflammabiliſſimo pendentem, virium robore exiſtente, vnà cum alijs compermittentibus: Ideò tunc venæ dextri cubiti internæ ſectio maximè confert: Cæterùm eo ſudore ſymptomatico præſente, proſtrato autem virium robore vndiq; exiſtente, nullam ſanguinis eductionem adminiſtrare tenemur; At vero ſi non prorſus virium robur extinctum fuerit, immo à ſanguinis craſſi copia comprimente, ſuffocatum ſit, ibi ſanè per vices, & paulatim vena ſecanda eſt. D

Nota decimum quartum diem imparem eſſe, vt finis ſecundi ſeptenarij ſit, ac ita vigeſimus dies vt terminus tertij ſeptenarij eſt impar. Id ex aphoriſmis ſpurijs habetur.

Lib de iudi. cur. p. 67. — *Com 3. prog 2. & 1. 7 Epid. in fine t. 36.* — *3. Epid. com. 3. t. 9.* — *3. Epid. com. 3. t. 71.* — *3. Epid. com. 3. t. 62.* — *4. Aph. 40.* — *De ſuccor. bon. c. 1.* — *3. Epid. com. 3. t. 77.* — *3. Epid. com. 3. t. 81.* — *Ibidem t. 82.*

Solutio dubij propoſiti. Quãdo in ſudore cum febre nulla ſanguinis miſſio agenda. Quando cucurbitulæ ſcarificatæ conueniunt. Quando ſudor ſupprimendus. Quando in ſudore, febri annexo, venæ cubiti dextri internæ ſectio congrua cenetur.

C A P V T X.

Auicennam perperam aſſeruiſſe, ad canis rabidi morſum, venam cubiti ſecandam eſſe; oſtenditur.

Auicennæ opinio.

AVicennas autem canis rabidi morſus curationem inſtituens, ait; vt duobus, tribusùe diebus primis euacuationis præſidij neutiquam vti debeamus; cũ eo quidem tẽpore tota curatio ad venenum per partem læſam extrahendum eſſe debeat: Euacuãtia nanq; obſtant quominus venenum id ad exteriora attrahi poſſit. Quinimmo ad interiora venenum penetrare faciunt ſua attractione ad interius rapta: Poſtea verò inquit. *Quũ ergo trahis, quod tibi poſſibile eſt: tunc occupare in euacuando: Quod iam forſitam penetrauit. Et ſi facta non fuerit attractio, & acciderit negligentia, tunc euacuatio in ea hora erit magis neceſſaria, & melius* eſt, *Lib. fen. 6. trac. 4. c. 9.*

Lib. 5. c. 4. — Pauli ſententia.
Ibidem.
Eodem lib. 5. c. 3.
Lib. 6. c. 2.
21. de ſimp. me. fac. claſ 5. f. 89. & de Theraca ad Piſon. ca. 16.
Lib. 5. f. 73. — Celſi opinio.
Auicennæ error cauſa.
3. Epid. com. 3. cont. 75. — Canis rabidi virulentia, intro non niſi tardè introfertur, ex Galeni ſententia & ex Pauli conſenſu.
Lib. 5. c. 3.
6. Epid. com. 5. cont. 5. & 1. aph. 24. & alibi.

A *eſt, vt ſit fortior. Et ſi videris repletionem ſanguinis augmentatã phlegbotomen: & ſi non, tunc non.* Cui ſenteriç Paulus quoq; aſſentire videtur, vbi communem omnibus: qui à vitulento quopiã morſi, vel ićti ſunt, curationem propoſuit: ibi ad partem læſam etenim cucurbitulam, multa cũ ignis flamma admouere monet: ſicuti ẽt vexatę parti vicinas partes ſcarificandas eſſe deprõpſit: ſubinde autem inquit. *At ſi venenum per corpus fuerit diſperſum, ſanguis ſtatim dimittendus eſt, præcipuè ſi is, qui percuſſus eſt, plethorieus exiſtat.* Nihilo tamen ſecius res ita non ſe habet; eõ, quia ſubinde, cum hidrophoborum propriam curationem conſtituerit, nullius phlegbotomię meminit, neq; Gal. neq; Aetius: Vnde Pauli ſententia eſt, vt ſi venenum intro raptum fuerit, illico per cucurbitulas ſcarificatas, partiq; laboranti admotas ſanguis extrahatur; quoniam venenum tãtum per eam uiam in oppoſitum extrahendum eſt, per quam etiam totum corpus ingreſſum fuit; ut etiam Celſus iubet, dum exarat *eucurbitula virus eius extrahẽdum eſt: Deinde ſi locus, neq; neruoſus, neq; muſculoſus eſt, vulnus id adurendum eſt:* Error autem Auicennę fuit ſanè, cum ipſe cenſuerit uirulentiã caninam cito, aut extrahi poſſe, ant intro ad profundum fluere, nempe trium dierũ tempore, quod uriq; falſum eſt. Nam ut ait Gal. ſolum *pedetentim in corpore cauſæ, quæ ſunt exeitandis huiuſmodi malis ereſcunt, quod vſu venit morſis à rabidis eanibus. Nam apertum eſt, quod eanis venenum nullã ſui ipſius notã prodit, multis interim proximis menſibus.* Ea propter Paulus ait *Magna enim*
B *ex parte, circa quadrageſimum ferè à morſu, diem ſolet ingruere, quibuſdam & poſt ſex menſes proditũ eſt, nonnullis poſt ſeptem* hidrophobi euadunt. Eanq; ſanè ob cauſam omnes hidrophobos, quibus uena ſecta fuit, mortuos intuitus ſum, cum tunc uirus penitius dilabatur, corque petat, calorem hinc primogenitum cordi implantatum, cui omnia corporea opera tribuit Hipp. flagrando, penitus igneum reddit, ac etiam corrumpit: hinc neceſſario Mors certa ſubſequitur.

C A P V T XI.

Torpore effećtis ſanguinis miſſionem obeſſe, demonſtratur.

Hipp. coacæ præ notion. 343. p. 340. ex Foeſio.

IN *eorporis perfrićtione eũ torporis ſenſu ſanguinis miſſio mala eſt.* Perfrićtio, ut reor, nil aliud eſt, niſi quędam ſenſatio humorũ per corpus uagantium, pręſertinq; per neruoſas, ſeu muſculoſas partes, tunc. n. perfrićtio percipitur: & paſſio quidẽ eſt facultatis ſenſitricis tactus. Torpor aũt ueluti ſtupor quidam eſt, ſeu partium motui inſeruientium: Vnde paſſio eſt facultatis motricis minutę, etſi torpor ueluti ſtupor partiũ ſenſui inſeruientium quoq; ſit, Vnde Gal. ait 12. meth. c. 8. *quæ torporem inferant medicamenta exhibentur*, nempè, quę ſtuporẽ inducunt ſtupefaciẽtia opiata, ad magnos dolores adimẽ-
C dos *exhibeantur* ſi materia dolorẽ gignẽs euacuari nequeat. Hę paſſiones uerò ex tenuibus, ſimulque craſſis ſuccis prodeunt. Hinc mirũ non eſt, ſi inſtrumenta uaria ad uaria officia deſtinata, tũc lędãtur. Quocirca eò, quia nullatenus ſanguis peccat, nullaq́, morbi magnitudo, ſãguinea adeſt: immo tantũ eacochyma, igitur ibi ſanguis minimè educẽdus eſt. Pręterea perfricatio ea ſimul ẽt perfrigeratio ſtupori iuncta eſt; immo Cornarius, & Marinellus non ut Foeſius, eum locũ interpretati ſunt, ſed hoc modo. *ſanguinis detraćtio in perfrigeratione torpida mala eſt*, ergo partibus ſẽtientibus ſenſus, & perfrićtionis, & perfrigiditatis, ac ſimul torporis ineſſe poteſt: ubi enim frigiditas, ibi quidem pigritia adeſt: Hinc ut etiam inquit Galenus à frigore torpor fit. Verum frigidis ſanguis non eſt mittendus, ut ait Galenus ergo Hippocratis decretum ueriſſimum eſt.

Fol. 575. Fol. 198. t. 2. De ſa tué. c. 7. 3. De ſymp. cau. c. 5. & 13. met. c. 99. De cur. rat. per ſang. miſſ. c. 6.

C A P V T XII.

Quibus magnis doloribus lateris venæ ſećtio conferat, & quibus obſit, diſquiritur.

Dubium de contradićtione, quę in Hippocrate, eſſe uidetur.
D
2. De vićt. rat. in mor. acu. t. 10.
4. De vićt rat. in mor. acu. t. 73. T. 74. — 3. Aph. 24.
4. De vićt. rat in mor. acu. t. 23.
Coacæ prænot. 493. pag 155. ex Foeſio.

DVbium aũt in Hipp. decretis mihi uidetur eſſe; cum dixerit de dolore laterali hic iam propoſito. *Si verò dolor ad elaniculam pertigerit, aut moleſta ſit, vel brachio, vel mãma, vel partibus ſepto trãuerſo ſuperioribus grauitas, internã cubiti venã ſecare expedit &c.* idem air, *ſi dolor ſurſum penetrauerit, vel clauiculã, vel mãmã, vel brachiũ venã brachij internã ſecare oportet, qua dolor afficit parte. Clyſterẽ poſtea exhibebis.* non aũt ſolutiuũ ore aſſumptum prębebis pharmacũ, ut in ualde acutis, uehementerq; magnis morbis inflãmatorijs Hipp. iubet; in oppoſitũ uero ait *lateris dolores in febribus leuiter firmatos, & abſq; vlla ſignificatione, venæ ſećtio lædit ſiue auerſũ à cibis animũ, ſiue ſublata præcordia æger habeat. Quin ẽt in torporis perfrićtione torpeſcentes, non ſine febre ſanguinis detraćtio lædit, & eum videantur lenius habere moriuntur.* Cornarius autem uertit, *Dolores iuxta latus in febribus tenuiter conſiſtentes extra notas venæ ſećtio læſerit, ſiue eibum auerſetur æger ſiue præcordium ſublime habuerit: et perfrigeratione non ſine febre torpidos ſanguinis detraćtio lædit, & putantes ſe melius habere, hi moriuntur.* Ergo in Hippocrate contradićtio eſſe uidetur. Inſuper inter Hippocratem, & Galenum controuerſia quidem apparet. Quandoquidem Hippocrates inquit Foeſio interprete. *Si uero eas, quæ ſunt ſub ſepto trãnuerſo partes* dolor lateris *affligat; nullãq́, ad iugulũ ſignificationem præbeat, aluum veratro nigro, & peplo emolire oportet* hinc t. 8. dixit. *Ac uenæ ſećtio non æquè dolorem ſoluit, niſi dolor ad iugulum pertingat.* Galenus verò, etiam dolore ad hypochondria deſcendẽte ſtatuit. *Per venæ ſećtionem vacuandum*

Fol. 582 & Marinel f. 240 t.
2. De vićt rat. in mor. acu. t. 21.
Idem quoq; ait 4. de vićt. rat. in morb. acut. t. 76. & 4. aph. 28.
In com. cont. it.
Dubium ſecundum de controuerſia quæ videtur eſſe, inter Hippocratem, & Galenum.

Digitized by Google

dũ magis ẽtſi ad hypochondrium dolor pertingat.Nẽpe etſi minus quidem auxilium,quã per purgationẽ ſequatur,ſecurius tamen multo exiſtit.Immo nullum ex eo,quod per venæ ſectionẽ fit,periculũ impendet A

Ad pimum dubium reſpõſio.

&c. Cæterùm herclè Hipp.ſibi non contradicit. Neq; inter Hipp.& Gal.cõtro uerſia inuenitur. Nam quo ad primum Hipp.primo ſupponit ea,quæ ſtatuit,alibi in cathalogo omniũ magnorũ inflammationum morborũ,dum poſteris prodidit.*Nam venæ ſectio in his præferenda venit:deinde chlyſmis* tantũ,non aũt medicamentis ore aſſumptis *eſt opus*, vt ẽt t.74.& 75.dixit.*Si vehemẽs, & magnus fuerit morbus:ſi vero* vehemens,& magnus ſimul *non fuerit*, immò tãtum ſimpliciter magnitudine tum ſanguinea,tum cacochyma ſimul magnus,*& poſtea medicamento opus ſit,id ſanè poſt ſanguinis miſſionẽ securè,& mediocriter porrigendum:* ſupponit præterea ea quę ca pite præcedenti de torpore,ac perfrigeratione iam ex Hip.allata fuere:Cũ itaq, in dolore laterali ibi poſito,non à ſanguine inflammante,nec ẽt ſubdominante magnitudo morbi oriatur,immo à cacochymia frigida potius torporẽ,ac perfrigerationem, atq; perfrictionem gignente ceu peruagante,ac non propriè turgente, vnà cum flatuoſo ſpiritu dolorem extenſiuum faciente.Quæ magnitudo cacochyma tantum introſpicitur,ideo tantũ ventris inferioris purgationem poſtulat,vt de dolore laterali deſcendente idẽ autumat:quia ibi non dolorem quidem inflammatoriũ accipit Hipp.cum eum alibi poſuerit,vbi vtranq; magnitudinem ſtatuit,nimirum tam ſanguineã, quã cacochymam ſimul iunctam,vbi ẽt nos docet,prius venãm ſecandam eſſe, poſtea securè, & mediocriter medicamentum ſolutiuum eſſe porrigendum;cuius quidem rei Gal.meminit inquiẽs. B

4.De vict.rat.in mor. acu.t.21.

Coacæ prænot. 491.

2.De vict.rat.in m.acu.t.10. & 4.de vict.rat.in morb.a.t.76. & 4.aph.18.

Per ſectionẽ venæ vacuandum magis ẽtſi ad hypochondriũ dolor pertingat.Nẽpe etſi minus quidẽ auxilium,quã per purgationem ſequatur;ſecurius tamen multo exiſtit:Immo nullum ex eo,quod per venæ ſectionẽ fit,periculũ impendet,ergo nulla inter hos auctores controuerſia vertit, nec aſſerendum eſt Hippocratem ibi diminutum fuiſſe,vbi Gal.in comm.addit:cũ ſenex Diuinus id ſuppoſuerit,q t.21.lib.4.de vict.rat.in m.acu.iã ſtatuit:nec non quia Hipp. ponit febrem non vehementẽ acutam,immo tantum magnam à frigido humore peccante, dolorẽ lateralem ad hypochõdriũ deſcendentem gignente obortã:cui tantũ ventris purgatio cõfert,ac eò magis,ſi æger à cõſueta uẽtris inferioris purgatione emolumentũ habuerit ut Gal.in com.ait, *cum igitur febris vehemẽs nõ fuerit naturanq; laborantis expertus fueris ad medicamenti purgantis potũ te conferes ijs,quæ ab Hippocrate dicta ſunt,vel ẽt alij ſimilis naturæ vſus.*Cæterum alia duo dubia ſoluenda manent,cũ Hip. ſtatuerit.*Impedimentũ in cruenta ſpuentibus,tempus anni,phlegmone lateris,bilis*,& Gal. hunc textũ cum explanarit,inquit.*explanatio verò hæc cruenta ſputa reijcientibus ſectio venæ impeditur,propter anni tempus aduerſarium,aut affectu lateris,aut humorẽ bilioſum abundantem.Quod propter anni tempus clarum eſt,nã admodum calidis temporibus,qualia ſunt propè canis ortũ à venæ ſolutione cauemus, nec non ſi valde bilioſus homo ſit.*Prętereа Gal.ait.*Si quæratur,an pleuritico vena ſecãda ſit? reſpondetur.n. non cuicunq; ſecandam eſſe venam,ſed illi, cui plethoricus concurſus acciderit, vel quod ſine hoc concurſu robuſtus ſit adoleſcens,atq.ne hoc quidem cẽs,neque.n. ſi pleuriticus concurſus in ſene, aut infante fuerit,vena ſecanda eſt, aut ſcythia degat æger inſtante hyeme frigidiſſima, vel ſub ardentiſſimo cęlo in ſummo æſtatis feruore,aut certè ſycopã pati aſſueuerit nã nemini iſtorũ uenam ſecandã ducimus.* C

Ad ſecundũ dubium reſpõſio.

4 De vict rat in mor acu.t 21.in fine.

2 De vict.rat. in m.a t.11. Textu 11.lib.2. de vict. rat.in mor.acut. T.11.

Cont. 12. lib.2. de vict. rat in morb. acut.

6.Epid. com.4. tex.44.

Primum aliud dubiũ an in lateris phlegmone cum cruenta ſeu bilioſa ſputa menia vena ſecanda ſit. Secundum dubium aliud.

De ſubfigurat. Empirica c.6.

Ad primũ aliud dubium quod tertium fuit. Reſponſio. In pleuritico dolore magno, & ſputo cruento exeunte, vena ſecanda.

Ad primũ reſpondet ſubinde Gal.*Verum quod de lateris morbo dictum eſt,ſolum refragari videtur: neque.n.ſecandæ venæ affectus iſte repugnat,immo indiget: viribus non prohibentibus, aut anni tẽpore, aut ætate:Itaq; quod dicitur tale quiddam eſſe videtur:Sanguineum ſputum reijcientibus omnino,quantum ad hoc pertinet,ſecanda vena eſt,niſi propter lateris morbũ talẽ reijciant.* Dilucidius uerò id explicando pergit.*Iſtis nanq; haud prorſus,vt ſanguinẽ ſpuentibus,uenã aperies:ſed proprijs lateris morbi regulis,& conditionibus medicaberis,per quas ita affectis,vel ſanguinẽ detrahimus,vel non Id verò mihi amplius animaduertere contingit,cũ librũ de humoribus explanarem.Inter explanandũ.n.quendã ægrotum intuitus ſum,qui me vt ſanguineo ſputo uexatus accerſiuit,ſed cruentũ ob lateris affectũ exſpuebat.Sputum igitur ego conſpicatus:ipſum interrogaui,num aliquem dolorẽ in coſta ſentiret:ipſe uerò exiguum ſe dolorem percipere faſſus eſt. Talis aũt erat eius habitus,atque uires, ut ſi ſanguinẽ expuiſſet: quoniã neceſſarium eſſet ſecandæ uenæ auxiliũ ad ipſum accedere auſus eſſem:ſed cum morbus lateralis mitis admodum foret,neceſſe nõ erat:quod & alijs huic morbo remedijs congruentibus citra uenæ ſectionem leuatus eſt:mitiſſimi.n.illi ſunt lateris morbi,in quibus cruẽta ſputa eijciuntur*, de bile aũt reiecta uenæ ſectionem prohibente Gal.pergendo ex ueterum mente diluicidat. *Porro quidã interpretes &c. Et aiunt tẽpus de ijs dictum eſſe,quæ opportunè & decenter fiat: ipſum.n.uelle ſignificare in lateris morbis,cum ſanguinea ſputa ab initio reddunt,etenim ſic plerumq; poſt hæc* ſanguinea ſputa *in bilioſam naturã mutationem in tempore fieri:Nã probum eſſe ordinem dicunt morbo lateris ad indicationẽ tendente poſt cruenta,bilioſa expui:* Sin dolor lateris magnus fuerit ẽt ſputis cruentibus apparẽtibus, tunc ſine dubio,ut ait Hipp.uena ſecãda:ac ẽt uſq; ad animi deliquium: Ad illa Galeni uerba uerò ubi ait.*Propter anni tempus aduerſarium,aut humorem bilioſum abundantem &c.* reſpondeo *admodũ calidis tẽporibus qualia ſunt prope canis ortũ à uenæ ſolutione cauemus*,ne dum ratione calidiſſimi tẽporis,uerum ẽt eò,quia eo tempore tumores laterales inflãmatorij magni naſci nequeũt, cum tunc ſanguinis morboſi unà cum bile,& pituita, collectio magna exoriri nõ poſſit; cum ibi conſtipatio horum ſuccorum magna,ob quam tumor fit, adeſſe nequeat, immo rarefactio. At uero ſi quis in coſta aliqua ualde percuſſus eſſet,ex quo,tunc tumor ingens inflãmatorius concitatus eſſet,tunc etiã tempore calidiſſimo uenã ſecare cogeremur, ut in peripneumonia, angina, & phre-

6. Epid.com. 4. cont.44.

Ibidem

Hinc nota vbi dolor pleuriticus magnus fuerit ſemper venã ſecandam eſſe etiam ſi ſputum ſanguineũ fuerit.

Ibidem. D

4.De vict.rat.in m a t 21 & 22. Et 1.de morbis pag 44 & 2.de vict.rat.in mor. acu t 10. Et 4 de vic.rat. in morb.a.t.74.

In tumore coſtarum inflãmatorio magno:& ſi cœli ſtatus calidiſſimus fuerit venam ſecabis.

Digitized by Google

A & phrenitide. Si verò *valde bilioſus; homo ſit*, tunc lateris morbus vtiq; inflammatorius vehemẽs eſſe nequit, cum ibi ſpeciei carnoſæ, ſeu partis ſolidæ paſſio non ſit, quippe quod ſola cutis, vel ſuperficiei paſſio eſt, quoniam tunc eryſipelaei legitimo affectio reſpondet: in quo certè ait Gal. vt in legitimo eryſipelate, venam ſecandam non eſſe, verum medicamentum cholagogum exhibendum eſſe; cum ibi tumor in carne inflammatorius eſſe nequeat, qui ſolum à penetrantibus in carnem calidiſſimis ſanguinis ſpiritibus intumeſcere profectò valet. Hinc hepatis legitimè eryſipelati venam minime ſecamus, ſed ſolo cholagogo eã curamus. Ad poſtremũ aũt dubiũ, Gal. ipſe reſpondet; his verbis *Non hæc tamen ſufficiunt, ſunt.n. alia quoq; determinationes vt ſi ad clauim dolor incubuerit, potius venã ſecamus: ſi ad hypochondriũ declinauerit, ventrem purgandum eligimus*, tamen dolore lateris ad hypochondrium deſcendente inflammatorio vt Gal. faſſus eſt, ſi magnus is dolor fuerit, *ſecurius multo exiſtit: Immo nullũ ex eo, quod per venæ ſectionem fit, periculũ impẽdet*, vt ẽt iam dudum vidiſti: Ad ea verba aũt Galeni, vbi exarat: *Neq; enim ſi pleuritieus concurſus in ſene, aut infante fuerit, vena ſecanda eſt, aut ſcythia degat æger inſtante hyeme frigidiſſima, vel ſub ardente cælo*, vt in Æthiopia *in ſummo æſtatis feruore, nam nemini iſtorũ venam ſecandam ducimus*. Reſpondeo illius dubij ſolutionem à me lib.3.c.7. iam ſtaturam fuiſſe. Nã in Pleriſq; neq; in ſene, neq; infante lateris morbus inflammatorius magnus fieri contingit: Ideò nec ẽt frequenter his

B vena ſecanda eſt, tarò aũt id ijs accidere põt, hinc etiam tarò his vena ſecanda, eo, quia Gal. terminat. *Itaq; & ſeptuagenarijs modo dicti adſint pulſus*, hoc eſt magni æquales, ac robore præditi *ſi affectus iubeat* nempe magnus, vt ait Hip.4. de vict. rat. in mor. acu. t. 19. & acutus, quia tũc neceſſariò magnitudo ſanguinea aderit; ait Gal. *venam ſecabis*: ergo per Galenũ ſenilis ætas in pleuritide magna venæ ſectionem handquaquã prohibet: De ætate verò puerili ante 14. annũ accepta, ſtatuit venæ ſectionem agendam nõ eſſe, dico vt lib.3.c.7. vidiſti, Galenum rationi fidẽ, ita præbuiſſe, vt experiri vnquam noluerit, venam pueris aperire, cũ auſus non fuerit: Alij vero Medici, inter quos Auenzoat fuit, id maximo puerorũ emolumento experti fuere: Vnde hoc noſtro æuo tuto, citò, & iucundè, nec non fęliciter pueris ita laborantibus brachij aut manus venã aperiunt ferè oẽs Medici, & niſi ferro ſaltẽ hirudinibus, vt ego quoq; quamplurimis vicibus exploratum habui, in meis ægris maximo emolumento curandis. De extrema aũt regione tempeſtati extremæ iuncta vniformi, vel frigida, vel calida iam lib.3.c.8. promulgatum eſt, ibi magnitudinẽ morbi vehementem ſanguineã talem naſci non poſſe frequenter, ſed raro oſtendi: Ideò Gal. de his, quæ per ſe ſunt frequenter ſtatuit doctrinam: non autem de ijs, quę per accidens, & tarò ſunt: talia enim ſunt per ſe, & per accidens, vt ait Arit.2. phy. cum ibi dixerit caſum, & fortunam cauſas eſſe per accidens, quia hæc extra ſemper & extra frequenter, nempe rarò eueniunt.

4. Ad Glauc. c. 14. Meth. c. 8. 14. Meth. med. c. 3. & 2. ad Gla. c. 2.

Ad vltimũ dubium reſpõſio.

De ſubfigurat. empiric. c. 6 Hipp. 2. de vict. rat. in m. a. t. 10. & 11. & 4 de vict. rat. in m. a. t. 73 74. & 76. 2. De vict. rat. in morb. acut. com. 1. 32. De ſubfigurat. em pirice. c. 6.

De cur. rat. per ſang. miſ. c. 13.

Ibidem.

C

C A P V T X I I I.

Quibus ventriculi, ſtomachiùe doloribus venæ cubiti ſectio conducat, quibus venæ ſedales aperiendæ, & quibus vena cruris ſecanda; nec non quibus cucurbitulæ ſcarificatæ conducunt, & quibus nulla ſanguinis miſſio conferat.

CÆterum inter affectiones ſanè, quæ venę ſectionem inhibent, primũ quidem locũ oris ventriculi paſſiones occupare inuenio: cum hę affectiones vrgentes ſint, vt virium robur proſternant: atq; ſæpè cor lædẽdo, animi defectum pulſus proſtratos, ſyncopẽ, ac deniq; mortem, inferre poſſint, ſicuti dũ cerebrum lædunt, delirium vertiginem, motus concluſiuos, paraplegiam, ac epilepſiam concitare ſolene. Vnde tales affectiones habẽtes, ne dum venæ ſectione, vel humorũ purgatione, verum ẽt inedia ſola, in ea peſſima ſymptomata facile incidere ſolent, vt Hipp. & Gal. aſſeuerant. Nam Hipp. ait. *Adhæc ſi quis prandere conſuetus, atq; cui prandere conducat, non prandeat protinus ubi tẽpus præterijt, ſtatim grauis impotẽtia exoritur,*

D *tremor, & animi defectio, ad hæc oculi pallidiores fiunt, vrina craſſa, et calida redditur, os amarulentũ euadit, viſcera ei pendere videntur, tenebricoſa vertigine corripitur, vehementer iraſcitur, & mæret.* Quæ poſuit ẽt 2. de vict. rat. in m. adu. t. 24. quæ verba à Galeno citantur hoc modo. *Sed ad hunc modũ, & qui bis die comedere conſueuerunt, ij, ſi non prandeant, ægrotant, tũ imbecilles, & infirmi ſiũt: ac timidi ad quoduis opus. Præterea cordis dolorẽ ſentiunt, ſiquidẽ ſuſpenſa illis viſcera videntur, & calidũ pallidũq; mingunt, & deiectio vritur: ſunt præterea quibus os ventriculi amaricat, oculi cauãtur, & externæ partes frigent.* Galenus ẽt inquit de hac re alibi, vt ijs in locis eſt videre præſertim de illo Grãmatico Picrocolo, cui ab inedia *comitialis ſpaſmus aſſidue* contingebat, quem pluries Gal. alimento exhibito, ab eo affectu curauit: Vt ẽt Hipp. de alimento craſſante, ac adſtringente ſtomachũ roborante aſſerit; inquiens. *Mulier cardialgia torquebatur, nec prius malũ eſt ſedatũ, quã polenta ſucco punici aſperſa ſemel in die vteretur reliquis cibis abſtinens, neq; amplius vomitu reyciebat qualia cherium Charitonis filius.* Cuius loci meminit: tũ Auicẽnas, tũ Gal. In Foeſio vero habetur. *Mulier oris ventriculi dolore cõflicta batur, qui nõ conquieſcebat: Hęc tenuiſſimo farina hordaceæ poleta mali punici ſucco macerato ſemel die, &c.* A cardialgia autem quidem ſyncopem oriri ait Galenus,

2. Ad Glauc. c. 14. Ibidem & Auicen. l. 3. f. 13. t. 2 c. 13. Aetius li. 9. c. 1.

Quibus ſtomachi doloribus nulla ſanguinis miſſio moliẽda ſit.

Lib. de priſca medic. p. 17.

6. Meth. c. 2.

6. De ſan. tuen. c. 10 & c. 14.

2. Epid. ſect. 2. ab initio. 3. De alment. facul. t. 14. Lib. 3. l. 13. t. 5. c. 10 3. De loc. aff. c. 2

Digitized by Google

Et Auic.l.3.f. 13.tract.1.c.33. De cardialgia agit.Hip.1.prædict.72.ex Foe. p 80.& 4.apho. 64. & 8. epid. ſect.2. & alibi, &Gal.8.de dec. Hipp. c. 8.& 9. de alim. fac.c. 24.6.de tuenda ſanit.c.10. & c. 24.proth. com. 3 t.18.

Nota etiam ſedata cardialgia, nunquam vacuatio fieri debere, quin prius ſtomachus roboratus fuerit.

A

9.Meth.c.9. Idem Auic.lib. 4.f 1.t.2.c.30.in ſyncope à cardialgia. 9 Meth.c.13. 1. Ad Glaucon. 14. 4. De morb.p. 513. 1. Ad Glauc.c. 14.

qua homo interimitur. Si itaque in his affectionibus inedia cauenda, longè eo magis à venæ ſectione abſtinere nos deuincimur: Hinc Galenus ſummo iure ait. *At hæc quibus os ventriculi aut amara bile abundat, aut imbecillum eſt, aut ſupra modum ſenſile. Atque hæ quidem indicationes ſunt, quæ ſanguinem detrahendum debortantur*,& ratio eſt, vt ait *Poſtulat autem ſemper valentes vires; quę modo vacuationis eius reſpondeant* venæ ſectio. Ideoque neque ſedata cardialgia, vbi vires validæ videantur, niſi fomentationibus poſt bilis eductionem, vomitionibus molitam, os ventriculi roboratum prius fuerit, venam ſecare rectè poſſumus, cum ventriculus terminus ſit omnium euacuationum, vt Hipp. faſſus eſt, *nimirum cum corpus ad ventriculum humiditatem tranſmittat*. Hinc ſtomacho imbecillo, atque ſecta vena, tum ſanè ad ſtomachum debilem facilè ſucci praui accederent, ac os ventriculi afficiendo in vitæ periculum ægros perducerent, cum Galenus exatarit; *Nunc quid hic ad febrem reſpicientes ſolam multitudinem euacuare tentabimus (quod alioquin ſine moleſtia faceremus) an prius ori ventriculi prouidebimus, ac deinde, poſt quam circa hoc bene ſe habuerit, quam contigerit, totius corporis euacuationem faciemus. Mihi quidem ita agendum videtur. Multos itaque ſæpius vidi, qui ita affecti erant, quoſdam interijſſe, nonnulli verò ad extremum periculum fuiſſe perductos, cum medici eos euacuare tentaſſent, antequam os ventriculi corroboraſſent*. Cæterum ne dum in cardialgia, quæ oris ventriculi morſus eſt, ab acribus, & mordacibus ſuccis obortus, vena minimè ſecanda eſt; nec alia ſanguinis eductio agenda: Verum nec etiam in ſtomachi angore, ſeu anxietate à copia crudorum, quæ frigida excrementa ſunt, oborta: vt Galenus, & Paulus affirmant ex Hippocratis decreto. At verò totum in oppoſitum Hippocratem aſſeueraſſe inuenio, promulgantem de eo ægrotante ventriculo *vehementem dolorem percipiente. Hic ſuntis omne genus medicamentis, tum ſurſum, tum deorſum purgantibus, nihil alleuabatur, ſecta verò per vices vtriuſq; manus vena, donec exanguis fieret, tum demum alleuationem, & mali liberationem ſenſit*. Quam Hippocratis ſententiam Actius ſermone 9.c.2. *De his, quibus atra bile ſtomachus infeſtatur ex Herodoto inquit, ſi quidem iuuenes ſint, ſanguiniſq; abundent, & reliqui numeri ad venæ ſectionem requiſiti adſint, uena ſecanda repetita ſanguinis detractione, & hoc tamen per infuſum clyſteris corpore prius euacuato, At qui ad animi vſque deliquium facere non oportet propter ſtomachi imbecillitatem*. Auicennas quoque de cardialgia, cum egerit in capite, *De cura malitia complexionis ſtomachi cum materia, & cura opilationis* inquit, *& in huiuſmodi quidem materijs confert phlegbotomia, quando illic eſt repletio, vt moueatur humor ad venas, & extremitates*. Præterea in quadam cardialgia maximum pręſidiũ ſanguinis eductio per venas ſedales molita reperitur, vt lib. præced. iam oſtendi, nempe quando in primis venis ſanguis tenuis & mordax cumulatus fuerit, quod certè dignoſcitur, cum vnà cũ cardialgia ipſa etiam lumbi doluerint. Vt ex Hipp. habetur aſſerente. *Quibus lumborum dolor &c. oris ventriculi dolorem ſentiunt tenuibus, ac ſeroſis humoribus abundant ij liberaliter ſanguinẽ profundunt*. Per quam partem autem declarat *lumbis dolentibus, ſi oris ventriculi dolor acceſſerit futuræ per hemorrhoidas vacuationes ſignum eſt: ac forte etiam eam præceſſiße ſignificat*. Quod etiam alibi confirmauit, vbi in contextu Galenus inquit *Vt ergo ſermo eius in non febrientibus ſit, veriſimile eſt, ex nulla manifeſta cauſa plures conſequentes dies lumbis dolentibus, atque ore ventris. In his igitur vacuationem per hemorrhoidas expectare oportet. Poſſes autem non ſolum id fore prædicere, ſed et propter hæmorrhoidum re entionem ea fuiſſe conijcere: magiſque ſi eius, qui hæc patitur, temperaturam videas melancholicam, ut tibi ex dictis prædictio non ſolum futuri, nerum & præteriti, ac tertio præſentis ſit. Nempe, cum ab alijs diſtinctus fuerit lumborum dolor, & cardialgia, præteriti quidem erit prænotio, quod & antea fuiſſe illi per hemorrhoidas uacuationem noueris futuri, quod & nunc erit. Præſentis autem affectionis perſpicua ſymptomata, nempe copia in uenis acernata, tenue quoddam ſerum in uentrem confluens cardialgias parit, in os ipſius aſcendens*. Patet ergo huic cardialgiæ curandæ talis hæmorrhoidalis ſanguinis detractionem conferre. Vlterius cardialgiæ tollendæ admodũ ſanguinis eductionem cucurbitulis ſcarificatis adminiſtatam conducere liquet, vt apud omnes ferè medicos practicos hic Venetijs id vſu venit. Cętetũ pro iſtius dubij ſolutione, perpende ſtomacho à Deo, & à Natura, ſumma cum prouidentia, facultatem appetitiuam nouum appetenrem alimentum, vt eò totius corporis partes alerentur, recrearentur, ſimulque in ſuo robore conſeruentur datam fuiſſe. Quocirca in iſtius finis gratiam, ſtomacho etiam exactiſſima ſenſilitas; ob duorum neruorum magnitudinem à cerebro ex ſexta neruorum coniugatione ad ſtomachum deſcendentium dono data fuit. Eanq; ſanè ob cauſam aliqui adeò hanc partem maximè ſenſitiuam continent, vt nullum quidem alimentum amarum, acre, vel mordax, mitiſſimè etiam, tolerare poſſint, cum itaq; bilioſus humor, amarus, acer, tenuis, ac mordax, ſua quidem naturali leuitate ſurſum ſemper feratur: hinc facilè ad ſtomachum accedit, eumque mordicando, eam vtique triſtem cenſationem infert: quo ſtomacho læſo, certè per neruos cerebrum lædendo offendit: Sicuti etiam per arterias cor afficit, & cordis actiones obturgat: nec non per venas hepar lædit, ac hepatis ſanguificationem ſubuertit: In tali itaq; cardialgia cum ibi ex bilioſo humore, & lypothymia, & lyncopes facilè expectanda ſint, vena cubiti proinde neutiquam incidenda venit. Cæterũ ſi corpus ſanguine bilioſo abundauerit, tunc ſanè non modo cucurbitulæ infernis partibus ſiccæ, verum etiam ſcarificatæ admotæ mihi ſummopere arrident: cum Galenus aſſerat, humorem acrem, & mordacem oris ventriculi morſum, gignentem, per cutem euacuari; hinc à *thapſia, urtica, & ſcil-*

Quibus ventriculi doloribus vena cubiti ſcindenda ſit.

Quibus doloribus ſtomachi ſanguinis miſſio per venas ſedales conferat.

Quibus doloribus ſtomachi ſãguinis eductio per cucurbitulas conueniat.

Iſthæc ceu dubia propoſita ſoluuntur.

Fundamentũq; primum ſolutionis.

9.De vſu part.c. 11.& 1. de ſympt.cauſ.cap.7.& 16.de vin. part. c.1. & 3.de loc. aff c.7.

Fundamentum ſecundum.

Fundamentum tertium.

Solutio primi dubij ſtatuti.

Ad quartum de lucidandum.

B

13. Meth. c.3. Paul lib.3.c.37. 4.De vict. rat.in mor.acu t.42.& 44 5. Epid.ægro 6.

Lib.3.f.13.tra. 1.c.31.

Lib 2.prænot. 130 p.87.

C

2. Prænot. 130. pag.96. 3 Proth. com.3 t.18.

D

4.De ſimpt.cau. c 7 & 1. proth. com.3. t.18 & 3. de loc. affect. c.7.

1 De com Med. 5 loc.c. de his, q ſtomacho dolent.& 8.meth. c 9.& 8.de dec. Hipp c.x. & 6. de ſanit. tuend. c 10. & c.24.

2 De ſimp.med. fac.c.31.

in al

Digitized by Google

A *la in ente excitatas ſedauit* eum ſtomachi morſum: Pariter bilem in ſinu venoſi generis febrem ardentem procreantem balneis educi, aſſeuerat; cum itaque ſanguis biliosus non niſi ſanguis bili commixtus ſit, quæ bilis fit ex ſanguine ſupra modũ cocto, vel ab hepate calidiori vel à tempore valde æſtiuo: qui ſanguis biliosus vtique ſuum ichorem prauiſſimum continet biliosum, qui ichor certè, ſemper ipſa bile deterior eſt: tum cum bile longè tenuior, acrior mordaciorq́; ſic, tum etiam quia ad partem affectam velocius mouetur, ac penitius penetratur, ac etiam vt vehiculum alios humores craſſos in læſum membrum permeare facit. Ideoque toto noſtro poſſe is ichor æquè tam à centro ad circunferentiam deriuandus eſt, quam per ipſam cutem omninò vacuandus eſt; ergo hæc ſanguinis detractio cucurbitulis ſcarificatis à renibus infra admotis attingi poteſt, virium tamen robore permittente: Ideo tale præſidium confert. Nihilominus aduertendum eſt vt ſi bilis non in venoſo genere ſanguini commixta fuerit; immò in ventriculi fundo, vel hepatis cauo ſit, tunc nec etiam cucurbitulæ infigendę erunt niſi ſyncopes ſuperuenturæ immineât, vt alias demonſtraui, & ratio eſt ne bilis ea extra venam exiſtens praua, in venas totius corporis, his cucurbitulis attrahatur, tunc enim maſſa ſanguinea tota coinquinaretur, qua coinquinata, non niſi peſſimè totius corporis partes nutrirentur; hinc etiam viriũ robur profligaretur, ex quo denique ægri interitus ſequeretur: Proinde bilis in ventriculo per corruptionis modum genita,

3. De vict. rat. in ac. morb. com. 62.
6. Epid. com. 2. cont. 38.
4. De ſan. tuen. cap. 4. & 3 epid. com. 3 cõt 19.
4. De ſan. tuen. c. 4. & 2. de vict. rat. in m. a. t. 10. & 10. de com. med. ſect. loc. c. 2.
2. De marg. catoethe c. vlt.

Cur bilioſus ſãguis in cardialgia cucurbitulis euacuatur.

Cautio.
Nota.
Quando nec & cucurbitulę cõueniant.

B vel ſit poracea, quæ praſſina quoque vocatur, vel æruginea, Zinaria etiam nuncupata, perpetuo vomitionibus reijcienda eſt: ſicuti ea in cauo hepatis exiſtens per aduſtionis modum procreat à bilis flaua ab hepate plus iuſto calido prius vomitionibus, poſteriùs per ſeceſſum educenda ſemper eſt: Cæterum quoniam vtroque modo interdum cardialgia contingere valet, præſertinque dum vnà cum cardialgia etiam eſſerę adſunt, quod ſępe vſu venire ſolet: ex vomitu enim bilis vel Zinaria, vel praſſina, vel flaua, ſeu vitelina, ſeu crocea cernitur. Ex eſſeribus vero valde prorigino ſis in genere venoſo ſanguinem bilioſum adeſſe oſtendere vtiq; manifeſtum eſt: A quo ne dum eſſeræ ipſę effloreſcunt, at verò etiam oris ventriculi morſus concitatur. Ideoq; tunc omnino bilis in primis vijs contenta prius detrahenda eſt; poſtea ſanguinis bilioſi pars deterior, tum ad cutim, & ad partes infernas, ceu ad ignobiliores attrahenda, tum educenda venit: Pro qua intẽtione Galenus etiam partium extremarum priùs fęmorum, ac tibiarum, deinde brachiorum, tũ vincula doloroſa, tum calfacientes, & attrahentes frictiones proponit. Vnde ex quo Boethi vxorem ex ſtomachi offenſione *animo defectam* balnei occaſione hoc modo curauit, dum ait. *Conſpicienſque frigiditatem manu nardino vnguento admota ſtomachum laborantis ex eo confricui: ancillasq́; iuſſi non fruſtra clamare, ſed vnam pedes calfacere, aliam manus fouere, reliquas odorandum aliquid naribus ſupponere: tunc itaq; celeriter ipſam recuperauimus, &c. Quadringentos aureos ad me Boethus miſit,*

In cardialgia eſſeribus iũcta: prius vomitiones plures, & alui ſolutio acribus clyſmatib. conueniũt: Deinde cucurbitæ partibus inferis admotæ ſcarificatæ cõgruiſſimæ ſunt.

2. Ad Glau. c. 14. & 12. meth. c. 1 & 8. de com. m. per l. c. 4.
De præcogn. ad Poſthum. c. 8.

Galenus reuulſiones ac detinutiones poſuit.
Boethi vxorem, quibus prȩſidijs Gal. curauit.

C *& nobilium medicorum inuidiam auxit, nam me apud eos laudibus ſummis extollebat, affectabatque ſicut & ſeuerus mentionem de me facere apud Imperatorem Marcum Aurelium Antonium, qui Romæ tunc erat.* Aetius quoque ad eandem indicationem ait *extremæ vero corporis partes, ſiue ad genua vſque, & cubitos ſiue vſque ad locum ſub alis, & inguina ſint refrigeratæ, ſece vſta, & ſulphure viuo conſpergenda, aut pyretro, aut pipere, aut bulbis tritis cum pipere illinendæ à brachijs vſque ad digitos, & à fæmore vſque ad extremos pedes, gracilibus linteolis ſimul circumpoſitis. Idem præſtat ſinapi, & pyretrum, & adarce*: ergo in his caſibus cucurbitæ ſiccæ coxis, & cruribus admotæ admodum valent, nec non frictiones aqua ardenti adminiſtratæ, vt ego expertus ſum. In ſtomachi verò angore à frigidis humoribus genito, veriſſimum eſt, nullam ſanguinis emiſſionem agendam eſſe: vt nec etiam in cardialgia à bile in primis tantum vijs exiſtente, oborta, vllam ſanguinis eductionẽ moliendam eſſe liquet. Sin autem ſanguis bilioſus in ſinu venoſi generis valde copioſus, naturã grauans, calidiſſimusque, & aduſtus, quadantenus craſſus, celeriter ad ventriculi os, ſimulque ad cerebrum ſe repens, fuerit. Vnde per cutim cucurbitulis ſcarificatis verendum ſit, eum ſanguinem, medius fidius, neque euacuari, neq; hinc corpus quod flagratur, refrigerari, neq; tandem deorſum eum ſanguinem his modis peccantem, reuelli poſſe: Tunc ſanè tutius, ac ſatius conſiliũ erit, etiam in hominibus, ſolam venam dextri cruris internam malleoli appellatam aperire, &

Lib. 9. c. 1.
Idem Paulus li. 3. c. 37 &.

Aetius eas frictiones mordaces laudat.
Ad primum iterum reſponſio quando nihil.
Quando per venam malleoli ſanguis mittendus ſit, in cardialgia.
Ad ſecundũ reſponſio quãdo & cubiti venã.
Aetij & Herodoti ſententia quo recte intelligenda ſit.
Hinc Gal. 8. de com. me. ſ. loc. c. 4. ait Cæterũ quib. bilẽ atrã generantib. ſtomachus inflatur; ſpongias aceto acerrimo calido imbutas ad ſtomachũ imponito &c. Ligaturas inſuper extremarũ partiũ forti ter adhibe circa ipſum ſtomachum cucurbitulis & fomẽtis varijs vtere. Quod ſi vehementer valida diſtenſio ſit, & venæ ſectio efficax ruxiliũ erit, & alui ſolutio per ſuppoſitoriã glandem &c.

D cruoris quantitas (quoad permittentia ſint) euacuetur. Maximè vero in mulieribus, ſi menſes deliquerint vena malleoli ſecanda erit. Ad Hipp. verò autoritatem reſpondeo; eum ægrotantẽ cardialgia vexatum minimè fuiſſe; immò ventriculi ingenti dolore, à ſanguinis copia, calore, & motu peccantis, excitato laborãtem. Ideoq; ampla venæ ſectione euacuatiua, refrigeratiua, deriuatiuaq; ſimul emolita ſanitati æger ille reſtitutus fuit; non autem ſuccorum prauorum eductione. Quoad Aetij ſententiam, dico, Aetium ibi de cardialgia exactè accepta non egiſſe; cum de ea capite præced. egerit vbi *De cardiacis* verba faciendo inquit. *Quomodo eos, qui cardiaci appellãtur curare oportet, aut eos etiam qui aliter ob ſtomachi compunctionem animo linquuntur &c. os verò ventriculi primum eſt, quod in ipſis afficitur per conſenſum vehementer obledens cor ipſum propter vicinitatem.* Nec tamen vllã ſanguinis eductionẽ propoſuit, quippe tantũ extremarum partium calfacientes, ſimulq; attrahentes inunctiones, & frictiones poſuit: Proinde Aetius venę inciſionẽ moliendam eſſe ſtatuit in cardialgia non exactè vocata, cum ea ab atra bile fiat, quæ ſua natura non leuis eſt ſurſum aſcendens, vt flaua ſe habet: Idcirco ad ſtomachũ ita celeriter atra quidem aſcendere nequit, vt flaua ſe rapit, hinc nec etiam adeò os ventriculi afficere valet atra, ſicuti flaua offendere

5. Epid ægro 6.
Lib. 9. c. 2.
Lib. 9 c. 1.
Cur in atrabile in ſtomachi affectu vena ſecãda ſit.
Aetius li. 9 c. 2.

fendere

A

fendere poteſt; tametſi *Quibus ſtomachus ab atra bile in febribus vexatur, ſimiles acceſſiones cardiacis patiantur. Accedunt autem ad hæc fortis ſtomachi morſus, cum eius exolutione, & oculorum vertigine, ac frigido ſudore, paruusq; & obſcurus adeſt pulſus, progreſſu verò temporis augetur morſus. atq; hinc in dolorem, qui difficulter leniri poteſt tranſit: Cæterum manifeſtè apparẽs flaua bilis vomitus has acceſſiones leuiores reddit, atra autem bilis ſoluit*. Pro integra verò dilucidatione, primo perpẽdo, vbi atra bilis eſt, ibi quoq; neceſſario ſemper atrabilarem, in ſinu venoſi generis, ſanguinẽ copioſum, craſſum, mordacem, & acrem per aduſtionis modum genitum, hinc non niſi prauiſſimum ichorem etiam effrenem continentem, adeſſe debere; Qui ichor ſanè, vt atrabilaris quidem, excrementoſus, impurus, ac omnium cæterorum deterrimus, ita ſe habet, vt eum vt extremè prauũ Natura ſemper reijcere protenſa ſit; Eanque certè ob cauſam ſua impuritate, improbum quippe prauum toto corpori alimentum portigit, corporiſq; virium robore hinc proſtrato, curatio morbi non amplius admittitur; cum morbus tunc virium robore ſuperior euaſerit. Sua verò copia, & craſſitie, lentore, ac viſciditate ſanè ſanguis attrabilaris, & calidum innatum grauando ſuffocare valet, viaſq; præſertim naturales anguſtiores, nempe viſcerum, ſeu hypochondriorum obſtruere poteſt; Quibus obſtructis, facilè putredo in eo ſanguine emergit, ex qua ſanguis efferueſcit, & efficit vigilias, deliria, mœrorem, mœſtitiam, & quamplurima alia mala grauia.

Lib. de atra bile & 6. epi. com. 2. cont. 38. 24. De vſu par. c. 7. & 4. de mẽ. ſan. c. 4. vt lib. 1. c. 4. iam dictum eſt. 6. Epid. com 4. cont. 25. 4. De vict. rat. in m. a. t. 22.

3. De alim. fac. c. 16. & de atra bile cap. 3. & 6. epid. com. 4. cõt. 25. & 2. de diff. feb. c. 9.

Lib. de atra bile c. 4. & 2. de diff. feb. c. 9.

B

Cęterum ſua putrida ingentiſſima efferueſcentia, & craſſitudine, ſi ad cutim trãſmittatur, carbũculi fiunt maligni, qui morbi ſunt valde partes inflammantes, vt ait Galenus: hinc ad eos curãdos, venæ ſectio vſq; ad animi deliquium adminiſtrata, præſentaneum, ac maximum remedium eſt, vt Gal. ſtatuit, inquiens *Nec illud obſcurum ſanguinis vacuationem, quæ ad animi defectum vſq; ſit adhibita, magis his etiam collaturam: niſi tamen illud quoppiam obſtet ex ijs, quæ venam incidi vetent*: cum ibi ſit copioſus ſanguis, atq; neceſſario quoq; atrabilaris, eo quia carbunculus à ſanguine calidiſſimo, & aduſto in atram bilem ferè conuerſo exoritur. Proinde Herodotus, & Aetius quoq. in ſtomachi morſu ab atra bile oborto, cum ibi neceſſe ſit, ſanguinem copioſum, ac atrabilarem adeſſe peccantẽ, hinc exarant. *Quod ſi contingat, ſiue febris adſit, ſiue non ſi quidem iuuenes ſint. ſanguineq; abundent, & reliqui numeri ad venæ inciſionem requiſiti adſint, vena ſecanda eſt repetita ſanguinis detractione. Atqui ad animi deliquium id facere non oportet*, vt in tali ſanguine educẽdo obſeruare oportet Galeni, & Hippocratis mente *propter ſtomachi imbecillitatem*, quę talem ſanguinis miſſionem ad lipothymiam vſq; molitam ferre nequit. Proinde in tali affectu venæ ſectio tum vacuatiua, & exoneratiua, tum depuratiua, tum refrigeratiua, tum denique deriuatiua neceſſaria eſt. Cęterũ ſecundo perpende Herodotum, & Aetium duo ibi ſupponere in ſanguine detrahendo, nimirum, vt prius bilis tum flaua, tum, atra, quæ in primis vijs ineſt, omnino vomitionibus euacuanda ſit: Præterea vt ſymptoma id magnum quoq; prius ſedatum ſit, vt etiam Galenus expreſſit: quo ſedato etiam oculorum vertigo, frigiduſq; ſudor, ac pulſus paruitas, ſimulq; obſcuritas terminabũt: Verum id ſedabitur bilis quidem flauæ, & atræ vomitionibus, vt ex ijs verbis ab Aetio prolatis. *Cæterum manifeſtè apparens flaua bilis vomitus has acceſſiones leniores reddit, atræ autem bilis* vomitus *has acceſſiones ſoluit*.

6. Epid. com. 3. cont. 38. & 3. epid. com. 1. cõc. 5. 1. De diff. feb. c. 3. 4. De vict. rat in m. a. cont. 22. & li. de cauſ. mor. c. 2. 14. Meth. med. c. 10. 1. De diff. feb. c. 1. & 2. de dif. feb. c. 9. & li. de atra bile c. 4. Lib. 9. c. 2. 5. Epid. a gto. 6.

Primum obſeruandum in tali cubiti venæ ſectione. Secundum perpendendum. Tertium aduertendum. Quartum obſeruandum in tali cubiti venæ diſſectione.

C

1. Ad Glauc. c. 14.

At vero ẽt ſpeculor, ex Galeni ſententia, vt non modo ſatis ſit oris ventriculi morſum ſedatũ fuiſſe. Verum etiam vt ſtomachus à cardialgia imbecillis redditus, fomentis roborandus ſit, priuſquam venæ ſectio, aut humorum aluina fortis purgatio fiat, ratione antea à me allata. Ad Auicennæ autem autoritatem, quam (cum ea in praxi habeatur) cõcedo, reſpondendum eſſe reor, ibi Autorem illum de cardialgia non egiſſe, cum de ea potius alibi egerit: vbi ait. *Et phlegbotomia quidem multoties addit in ſyncopicum*, de ſyncope ex cardialgia verba ibi faciendo, vt etiam Capiuaceus idem cenſuit: vbi in cardialgia venæ ſectionem minime cõuenire conſiliat, eam Auicennæ ſententiam citat. Auicennas autem de ſtomachi dolore agit, nec tamen venæ ſectionem proponit. Cum itaque Auicennas. *De cura autem malitiæ complexionis ſtomachi cum materia, & cura opilationis* mentionem fecerit, conſequenter ẽt obſtructionis curationem poſuit, ſi ergo ſtomachus ab hepate lędatur opilato, curationem primo poſuit adminiſtrãdam ijs, *quæ leniunt, & euacuant humorem ſubtilem cholericum, ſicuti aqua caſei cum mirabulanis, & ſcamonea*, poſtea ait. *Et in huiuſmodi quidem materijs confert phlegbotomia, quando illic eſt repletio, vt moueatur humor ad venas, et extremitates, & ſint in humoribus, qui ſunt in ſtomacho meatus, in quibus expellatur*, venæ ſectione enim obſtructiones à copia ortæ tolluntur, vt lib. 2. c. 9. iam oſtenſũ eſt.

Loco citato.

Lib. 3. f. 13. t. 2. c. 13.

Lib. 4. f. 1. tract. 2. c. 50. Lib 3. c. 6.

Lib. 3. f. 13. t. 2. c. 1. & c. 3. Lib. 3. f 13. tra. 1. c. 11.

Auicennæ opinio, quomodo rectè intelligẽda ſit.

D

Cæterum deniq; cardialgia à ſanguine hemorrhoidali fluere aſſueto, ac retento oborta, vel aliquo alio modo à ſanguine atro melancholico, ſeu bilioſo, aut ſeroſo in primis venis cumulato nata, pręcipuum, præſentaneumq; eſt remedium, tunc ſanguinis miſſio, per hemorrhoidas molita. Si vero in ſecundis collectus venis ſanguis peccans fuerit, cardialgiam fouens, ibi ſanè ſatius erit deorſum per venam malleoli ſectam ſanguinem educere. Cæterum ad huc magnũ manet dubium; Quandoquidem aliqui uiri doctiſſimi in cardialgia alternis diebus emergente, ratione febris putridę aſſiduę imminentis cubiti iecorariam ſecant uenam, ęgrorum emolumẽto, die, quo cardialgia iam ſedata eſt: Nam Medici iſti ſubſtinent eum Galæni locum ita explanari debere, ubi ait in cardialgia reſpectu febris putridę magnę, uenam ſcindi rectè non poſſe, niſi ſedato ſymptomate: ſedatum autem ſymptoma, nimirum cardialgia duobus modis intelligi poteſt, uel cardialgia tantum pręſente ſedata; uel ipſa non modo pręſente, uerum etiam alia iterum uentura

2. Ad Glauc. c. 14.

Quando in cardialgia per venas ſedales vel per venam cruris ſanguis trahendus eſt. Cardialgia ſedata duplici modo eſt, quãdo rõne magnitudinis ſãguineę febris putridæ vena cubiti baſilica ſcinditur.

A imminente omnino ſedata. Quocirca viri iſti aſſerunt primo modo ſedato ſymptomate venam
ſcindendam eſſe. Alij vero peritiſſimi Medici totum in oppoſitum aſſeuerant, ob febrem putri-
dam ve aſſiduam magnam pręſentem, vel incipientem, ſeu imminentem, venam baſilicam ſeca-
ri optimum eſſe, cardialgia non tantum primo modo, immo etiam ſecundo modo ſedata: ratio-
nemque reddendo, inquiunt, donec cardialgiam omnes profligantem virtutes, tum vitales, tum
animales, tum naturales denuò ſuperuenire poſſe dubitamus nunquam eam hepaticam ſecandã
eſſe venam; cum tunc ex vitalibus ſanguinis ſpiritibus venæ ſectione eductis, ita vires proſterne-
rentur, vt non niſi lipothymia, & syncopes, & mors conſequi poſſet. Inſuper bilis flaua in hepatis
cauo reſidens, venæ incitione certè venoſum ingrederetur genus. Vnde tota, ex ea bile, maſſa de-
turpata ſanguinea, ægrotum multæ ſubſequerentur iacturæ. Verum eninuero vtraq; horum viro
rum ſententia optima eſt, ſi hæc varijs diuerſiſq; decoretur conditionibus: Nam quoties cardial-
gia præſens magna fuerit valde eas offendens virtutes, à qua lipothymia ſuperuentura ſit, ex alia
noua cardialgia imminente ventura, tunc ſanè nullus Medicus peritus Mentis compos eſt, qui
ratione magnitudinis ſanguineæ febris putridæ vehementer magnæ venam incidere audeat, cũ
ibi admodum magis vrgeat morbi magnitudo cacochyma cardialgiam procreans, quam alia
morbi magnitudo ſanguinea recenſita, præſens, vel incipiens, vel imminens. Ideo tunc non niſi
B euacuata cardialgiæ cauſa, nempe flaua bile educta: Sedataque penitus cardialgia etiam ventu
ra imminente; ac etiam ſtomacho roborato, viriumque robore pręſente ac venturo, alteri ſangui-
neæ magnitudini venæ ſectione incumbere tenemur. Sed ſi totum in contrarium, cardialgia non
magna tam præſens, quam ventura imminens inueniatur parum, & ferè nihil eas lædens facnlta
tes, vllam non gignens lipothymiam, Vnde nullam ſperemus venturam imminentem fore lipo-
thymiam; cum ibi flauæ bilis in hepatis cauo exiſtentis pauca ſit copia, immo ferè ea omnino
vomitionibus iteratis iam educta ſit, nec non poſtea ore ventriculi extrinſecè fomentationibus
roborato; ſimulque vt ibi morbi magnitudo ſanguinea ſuperius narrata præſens, vel incipiens,
aut imminens inueniatur, quæ longè magis vrgeat, quam alia non magna cardialgia, à morbo
cacochymo orta; Præſente quoque virium robore, ex pulſibus æqualibus, ac magnis nobis noto;
tunc procul omni dubio, iecorariam rectè ſcindere valemus venam, ſedata ſolum cardialgia pręſ-
ſente, non autem cardialgia ventura imminente ſedata; quæ cum parua ſit, nullam facere pote-
rit lipothymiam. Verum ex alia parte ſi vena minime ſecaretur, tunc ſanè ea morbi magnitudo
Lib. de Arte p. 10. ex Foeſio. ſanguinea adeo incremẽtum reciperet, vt huius magnitudinis curatio præuerteretur, hinc etiam
ægrotanti obitus facilè ſuccedere poſſet, vt Hippocrates ſtatuit.

C CAPVT XIV.

Alui fluori quando conducat, & quando obſit ſanguinis miſſio, patefit.

POſtremum autem ſymptoma, quod venæ ſectionem inhibet, ventris quidem ſolu
4. De vict. rat. in morb. acu. tex. 116. tio eſt, cum Hipp. decreuerit *ſi cupiam ſanguinem auferre conferat, ventrem confir*
mare oportet, & ita auferre. Vnde in com. Gal. ait *fluente aluo ſanguinem non detra-*
1. Ad Glauc. c. 14. *hes. Nam ſi poſt detractionem perſeuerat fluor, virtutem proſternit* alibi vero inquit
Neque ſi fuerit febris cum profluuio ventris alia eſt opus euacuatione. Verum hæc ſola
ſufficit, quamuis non ſit pro multitudinis excrementis peccantis *ratione. Quicunque*
enim his plus adimere fore neceſſarium putantes, aut ſanguinem mittere, aut ventrem mouere tentaue-
runt, in grauiora pericula ducere. Quod certè ex Hippocratis experimento Galenus exploratum
3. Epid. com. 3. textu 56. habuit, vbi patet, in febre peſtilenti cum alui colliquatiuo fluore, quòd *purgationes multos offen-*
debant. Nam conſentaneum eſt, aliqua è corpore euacuatione perſeuerãte, corpus imbecille red-
dente, per aliam vacuationem corpus imbecillius nunquam efficere debere; vltra quòd etiã Na-
D tura ſicuti exonerata paulatim concoquit, ita paulatim inutilia ab vtilibus ſegregat ſuccis, inuti-
liaque expellit excrementa, ac vtiles retinet humores: Ideo ab alia euacuatione aliæ euacuatio-
ni contraria impedita, non amplius praua expellere poſſet excrementa. At vero corporis imbe-
cillibus redditis viribus morbi cacochyma magnitudo ſuperior euadere poſſet; hinc curationẽ
Lib. 1. f. 4. doct. 3. c. 20. in fine. non amplius admitteret: Auicennas vero eandem colaudat ſententiam, dum ait *qui ex conſilio*
phlegbotomia eſſet medicandus, ſuperuenit fluxus ventris naturaliter, qui phlegbotomiam excuſat. Ve-
rum enimuero pluribus febre aſſidua vexatis ægrotantibus, alui fluore quoq; laborantibus, ſan-
guinem detrahere coactus fui, alioquin mortem obijſſent omnes illi patientes. Quam obrem
hoc præſidio, ſumma cum ratione molito, hos cunctos ægros ſanitati reſtitutos vidi. Quorum
prima Mulier quædam recenter enixa fuit, cui die quinto puerperij, purgamenti excretiones de-
ſtiterunt; ex quo, tum febris, tum vigiliæ, deliria, ac plura alia ſæuia ſymptomata vehementiora
valdè facta fuere, ſed diarhęa biliosa oborta copioſa eſt, quam ſanè nec tamen à venæ ſectione
ſaphenæ, me impediſſe volui; Quippe, vena ea inciſa, per vices tamen, ne virium robur diſſolue-
retur; eam quidem ſanatam intuitus ſum: Deinde vero hoc experimento memoriæ mandato,
alias

Digitized by Google

Alexander Tralianus f. 229. vel pag. 432. ait in dyſenteria venam brachij ſecondariam ſcindendam.

alias octo Mulieres ita laborantes puerperas fęlicitate curaui: Nec vllam hoc modo curatam A hucuſque mortuam vidi. Inſuper quoque aliquibus ægrotantibus diarhæa febri adhæreſcente afflictis, vbi eos patientes ſola diarhæa non ſanandos fore, mihi viſum fuit; immo aliqua venæ ſectione, à morbi magnitudine ſanguinea indicata, indigentes eſſe cenſui, ibi paruam pro vice cruoris portiunculam detrahere feci, ad eam magnitudinem adimendam: Ac omnes hi conualuerunt. De dyſenteria autem hoc Hippocratis decretum, non eſſe aſſeuerandum patet, cum venę hepatis ſectio præcipuum hęrcle dyſenterię remedium ſit.

Finis Quarti Libri, & primi Voluminis.

Laus, Honor, & Gloria ſemper Deo, eiuſque Matri ſemper Vergini Mariæ.

A01 1461005

Digitized by Google